[illegible]
האב״ד חו״פ
פיעטרקוב

2797

№ 3949

בית עקד ספרים
בישיבת חכמי לובלין
N ....
לובלין, לובארטאווסקא

מאיר שפירא
האבד״ק גלינא
MAJER SCHAPIRA
Rabbiner
GLINIANY

מאיר בלאנקמאן

מאיר שפירא
האבד״ק גלינא
MAJER SCHAPIRA
Rabbiner
GLINIANY

Połonne – XIX
2 sygn. w stdr
2 sygn. w druk. nowy

MI… …IAPIRA
…ZLIMIANY

ספר

מנחת יעקב

וזאת תורת החטאת והמנחה והשלמים

הוא פירש נחמד וחריף להלכה ולמעשה מספיק · נורא זקוקין מפומיה נפיק · עייל שפה ואפיק קול דודי דופק :
ויפיק רצון מה' להתחיל ולגמור · כולו אומר על ספר **תורת חטאת** שחיבור הגאון הגדול רבן של בני הגולה
מהור"ר משה איסרלש מקראקא והיה מנח בקרן זויות · מרוב קיצר הוייות · וחומר
סוגיות · חרב פיפיות : והלכות נדה ודיני ספק ספיקא שאלות ותשובות פתח חטאת רובץ בין המשפתים · על כל אלה עמד
בקושיות ופירוקא בחריפות ובקיאות השגת רבות נגד כל הני רבוותא קדמאי ובתראי ומעורר דיני דינים הכל מיני תסתיים :
הלא הוא ברכת בני עמנו המסגר החרש · כי לא פורש - ג"י פ"ה החריף העמקן · מחזיר מלא הריקן : יעקב חבל נחלתו ·
ותדד מעיניו שנתו : קנקן חדתא עתיקא מלא · הרב המופלא והוא פלא · כמהור"ר יעקב דיין בי דינא רבה בן האלוף המרומם
כמהור"ר יוסף זצ"ל בן הרב המופלג מוהר"ר יעקב רישר זצ"ל : חתן רבנו ורב רבנן הגדול וחריף וחשנון כמהור"ר בנימין וואלף
זצ"ל · בן הגאון המפורסם כמוהר"ר אהרן שמעון שפירא מפראג זצ"ל שלשלת יוחסין · ישועת חוסן : ויביאר עוצם בינתו ·
והוכן כוונתו · בהקדמתו ובהסכמת הגאונים ראשי גולת אריאל : ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל :

גם הוספנו מהדורא בתרא : אשר חיבר הרב המחבר בשפה ברורה · וגם באיזה מקומן של שבתי"ס מכן המחבר הוציא הרבו מהערה
וכבר יצאו לאורה וכעת הם לאחדים לנכי המפרה :

בפולנאה

לפרט ואת תורת החטאת והמנחה והשלמים לפ"ק

תחת ממשלת אדונינו הקיסר האדיר החסיד אווסא פריסטוליוושע דערזאווישע ווילקי האסידאר איספערטאר **אלעקסנדר פאוולוויץ** סאמיע דארזיטש אווסע ראסיע האסידאר אוסע סלעסטיוושע יר"ה :

20431

הקדמת הגאון המחבר בעל תורת חטאת

אברך את ה' אשר יעצני אף לילות יסרוני כליותי לסדר סדר איסור והתר על הדינים המבוארי' בשערי דורא · באשר כי הוא מורגל ומצו' ביד כל אדם והמבשלה הזאת תחת ידם. באשר הגאון בעל שערי דורא תקנו לדורו שהיו גדולי' וחכמי' והיו קיצר דבריו מספיק להם ולא כתב על ספרו רק דברי' שהיו מחודשים בעיניו או דברי' הצריכין בדורו ולכן כתב רק מקצת דיני איסור והתר וקצת טריפות בקצתו פרקים והנה בעונות בדורות האלו האחרוני' דבריו כסומי' והתומי' כיון שלא היו עד שבשביל זה קמו האחרוני' ז"ל וביניהם הגאון מהרא"י ז"ל וסדרו עליו דברים בהגהותיהם כדי להורות לדורות כיצד ינהגו אך בעל ידן זה חזרו דבריה' כמתנגדי' זה לזה : זה אמר בכה וזה אמר בכה ואף כי לפעמי' אינם סותרים זה לזה נראו כאוסרי' יחברו בשער · זה אוסר וזה מתיר אף כי כולם נתנו מרועה אחד : מ"מ מי שאינו חיך לטעום דבריהם המתוקים והפסוקי' ברוב אינו מבין · מרוב ההגהות רק כדמסיק הפלא מבי כרבא כאשר · יראה המבין בדבריה' כ"ש עכשיו בדור האחרון הזה אשר נעתק ונדפס הספר הזה כמה פעמים כי כל אדם חושק בו לרוב קיצורו ורוצה ללמוד תורת איסור והתר על רגלו אחד : ועל ידי זה נפלו הספרים ההם ביד רבים קטנים וגדולי' עשו להם כוונים וביאורי' שוני' בזמן כלם ודבריה' אינם כליס באשר עשו נספר כנזכר פירושים ותוספות גם קפצו התלמידי' רבים ותלו בו בוקי סריקי איש הישר בעיניו יעשה בספרו ומי ימחה בידו ואח"כ הספרי' והדברי' ההם נדפסים והרואה אותם אומר שכולם מסיני נאמרו ועוסק אחריהם נמצא אוסר ומתיר שלא כתורה וכהלכה ותקנת החכמי' שכוונו להועיל לקצר ולברר הם קלקלתו : ע"כ אני משה בן לא"א מורי ה"ה קצין וראש ורב ישראל ז"ל הנקרא משה איסרלש מקראקא ראיתי כי טוב הוא לסדר סדור נכון בכל דיני איסור והתר הנמצאי' בשערי דורא ולכתוב אותן על פי סדר סימנין שבשערי דורא בדרך קצר ולא בפלפול ארוך והויות דאביי ורבא כדי שיהא נקל להבין לכל אדם קטן וגדול שם הוא ולכתוב שם כל חילוקי הדינים הנמצאים בשאר פוסקים השייכי' לדין ודין שנמצאו בש"ד : גם לכתוב המסקנא ההלכה בכל דין ודין ע"פ דעת האחרוני' ז"ל אשר אנו נוהגים אחריה' : ועל כן לא דקדקתי להביא תמיד סוגית הגמרא או הפוסקי' הראשוני' ולשוני' כי לא כוונתי רק לדקדק במנהגי האחרוני' ז"ל כדי לידע ולהורות כיצד נוהגין והוא דברי האחרונים ז"ל הוא העיקר גם עם מה שראיתי אותו נוהג והוא צורך גדול בזה כדי לעמוד על האמת בכל דבר גם כי הרבה דינים אין אנו נוהגים כמסקנת הרב הגדול מהור"ר יוסף קארו ז"ל אשר כבר נתפשט ספריו בכל ישראל ואם יפסוק אדם אחר דבריו בפרט בדיני איסור והתר אשר יסד בשלחן ערוך שלו יתיר כל מנהגים שנוהגים בהם במדינות אלו על כן אמרתי לתקן הדבר לשם שמים והוא יעזרני להוציא מחשבתי לפועל ויזכני למען שמו ותמדו שאהים מן המשכילי' ומצדיקי' הרבי' ככוכבי' לעולם ועד ויגילני משגיאה · והנה לא אומר לאחרי' קבלו שתם ראשים ולא אני כל שכן לגדולים מערכי באשר יש בידם מאזני השכל יודע' להכרי' בכל דבר ולא סדרתי הסדור הזה רק לקטנים ממנו ולהסיר לב המעייני' שידעו להזהר ובכל דבר כתבתי טעמי ונימוקי עמי והוריתי מקום אשר ממנו הוצאתי הדין ההוא והרוצה לסמוך עלי יבא ויסמוך והרוצה לחלוק מי יעכב בידו ואחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים וים' מתון בדין : והנה אתנצל עצמי בדבר אחר שלא יחשדני המעיין והוא כי לפעמים כתבתי להקל בהפסד מרובה או לעני בדבר חשוב או לכבוד שבת והוא מטעם כי באותן המקומות היה נ"ל כי היתר גמור הוא אליבא דהלכתא רק שהאחרוני' ז"ל החמירו בדבר ולכן כתבתי שבמקום דלא אפשר יש להעמיד הדבר על דינו וכן מצינו בקמאי ובתראי דעבדי הכי · וכתב מהר"י מינץ בתשובתו סי' ט"ו דעני כל ימות החול ועשיר בערבי שבתות שוין הן ומ"מ הנהוג לומר להם הטעם זה מפני עניו וזה מפני כבוד שבת כדי שלא יתמהו שלפעמים אוסר ולפעמי' מתיר עכ"ל : וראיתי לקרות חבור הקטן הזה תורת חטאת בהיות כי את שעיר החטאת דרש דרש משה יראתי לנפשי שלא השגיחי טעיתי באיזה הוראה שלא לכוין אליבא דהלכה ואין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ואיש הירא ורך הלבב כמוני באולי תשג' ח"ו בידי ועבודתי פעולה על כן הקדמתי להקריב בקרבן חטאת אשר הוא בא על חטא המעשה בענין חבור הזה אשר הכליתו במעשה וזאת תורת החטאת שכל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת כמו שהעוסק בתורת עולה מכפר על הרהורי הלב אשר עליה באים קרבן עולה וכמו שהיא מבואר בספר תורת העולה : ואם כן עצמות הלימוד הוא בעצמו הכפרה ואף כי החטאת היתה באה על חטא המעשה אשר רובם ע"י איסורי אכילה כגון אכילת דם וחלב לכן נקרא הספר הזה בתלמוד בכמה מקומות חטאת חלב להיות כי הוא האסור המפורסם יותר מכל האיסורי' והוא עולה למעלה מכולן כדרך דברים השמני' אשר מטבען לעלות למעלה ולכן הוא גבוה במינו לקרא כל האסורי' על שמו : ולא ימחה שמי מישראל עד ביאת גואל אמן :

נאם משה בן לא"א הר"ר ישראל הנקרא משה איסרלש מק"ק קראקא

הקדמת הרב המחבר ספר מנחת יעקב

אמר הצעיר הקטן יעקב בן לא"א האלוף המרומם מוהר"ר יוסף ז"ל בן לאמ"ו הרב המופלג והמופלא מוהר"ר יעקב רישר ז"ל אביו של הגאון המפורסם מוהר"ר זמויל ריסא ז"ל מזקני' אהבוק אחרי שראיתי גדולי ראשוני' ואחרונים : אשר האירו עינינו בתורה' ומחוקק במשענותם · אזרו מתניהם · להאציל מהרוח אשר עליהם · וחברו כל אחד ואחד קיצר דיני והנהגה דאסורא והיתר · וכוונם היה' כ"ע דיני גמירא · בקיאים ויודעים לאפרושי מאסורא ואחריהם קם מורינו ורבינו הגאון רבן של כל בני הגולה מוהר"ר משה איסרלש ז"ל הפליא לעשות בעינינו : מכל אשר היה לפניו · שקיצר בספר תורת חטאת בפסק הדין והנהגתו להלכה ולמעשה · היטב הדק בטעם ודע' מפורש' : ביאתן אל מטה : כל דבר הקשה · ועל כן היה הל שהכל אליו פונים : כאשר ראינו שנדפס ד' או ה' פעמים אך לפי שעתה נתפשטו חיבורים רבים ונכבדי' עם תוס' חידושי דינים · ובפרטות הני אשלי רברבי בעלי אסיפות הט"ז וש"כ בחיבוריה' על הש"ע בסדר · כל טוב שהם לא נעדר · ונאסף עליה' ספרי' ותשובת אחרוני' בכל דור ודור · ולפעמים חולקי' וסותרי' פסק הרב בתורת חטאת ואף הרב עצמו חזר מקצ' פסקיו בהגהותיו לש"ע ועל כן ידמה · כח המדמה · שלא לעיין עוד בספר תורת חטאת כי היא בעיניו · כהפיפה שאין לה אזנים וע"י זה מתבטל הכוונה · המכוונת בראשונה · להבין כל הדינים עם טעמים ומנהגים על מכונם · וראוי ונכון להחזיר עטרה ליושנה · כל אלו ראת' עיני · ועירר רעיוני · מיני יעקב שורש · לעשות פירש · וחיבור על ספר תורת חטאת · לחבר כל הוראת · מכל האחרונים ולהרץ דברי הרב עד מקום שידי יד כהה מגעת · ודעתי הקלושה מכרעת · והאל לנו למושעות · עד אשר יספיק לכל מעיין ואז יסורו בני ישראל למשמעת · הספר תורת חטאת הגם כי אנכי תולעת : נבער מדעת · רך בשנים ולא אב בחכמה · תולעת יעקב ורמה לגשת אל קודש קדשי' לימי' : ויפגע במקום יבשלו שם : את החטאת והאשם · ולבי יהגה אימה מאין יבא עזרי · ויעצוני כליותי · לחתום פי ושפתי : אין עמי רוח אחרת · וזאת אומרת · אל יהא לדריך עצרת · ולהיות למשמרת : קרב אל המזבח ועשה את החטאת והמנחה והשלמים · פרש לאחר דברים הסתומי' והתומי' · כאמת וכתמים : ויודע אני ומכיר את מקומי שיומר יעקב לבדו · על פנים קטנים וכדו · בודאי לא יסמכו עלי למעשה · אפי' בשב ואל תעשה · וחזי מה דקמן שהגאון המחבר בהקדמתו לספר הת"ח כתב וז"ל ולא אומר לאחרים קבלו עמי וכו' ק"ו כמוני היום כי קטן יעקב ודל · גבל זר מני חדל · על כל זה אמרתי אלך ואדון בקרקע לפני רבותי וחבירי אלא דבריו את וכפפים יסולך · למעיין בו וטעמו מונך : ונכון לבי בטוח בהם שאמרו חז"ל יגעתי ומצאתי תאמין : ועשיתי מהדורא קודם שההכתי הדי' בספר · ועתה לא יבוש יעקב ופניו לא יחפור · אף כי אנכי עפר ואפר והטיב מנחתי לה' משור פר וה' אלהים אמת · התן אמת ליעקב ולהיות שהגאון המחבר מרוב יקר תפארת גדולתו הביא חטאת שמינה : ואנכי דל שבדלים הבאתי מנחת עני ידעתי שכל מי אשר ליראת הקו' לבו פונה ידין לעוצה הבונה : כי אין כוונתי להתפאר חלילה ולהשתמש בתגא דאורייתא לכבוד בית אבא או לכבודי · כי אם לכבוד יי' זה רעי וזה דודי : והנותן ליעף כמולי כח ·

יעלה מנחתי לפניו לריח ניחוח ·
ויורו חקיו ומשפטיו ליעקב
אכי"ר :

ŻYDOWSKI INSTYTUT HISTORYCZNY BIBLIOTEKA

A20431

הסכמת וגזירות מהרבנים הגאונים המפורסמים

הסכמת כבוד אדמו"ר מ"דא הרב הגאון המפורסים חריף ובקי בחדרי תורה חסיד ועניו מופת הדור נ"י ע"ה פ"ה בוצינא דנהורא איש אלקים קדוש יאמר לו כ"ש מוהר"ר אברהם דוב נר"ו אב"ד דפה קהלתינו ק"ק פולנאה ודק"ק חמעלניק וסביבותי׳ :

נדרשתי לאשר שאלוני כהוגן את ה"ה הרבני המופלג הותיק הנגיד ק"ש מוה"ר **יוסף** הכהן נר"ו מדפיס דפה קהלתינו ק"ה פולנאי : אודות אשר עלה בלבו להדפיס ספר **תורת חטאת** עם פירוש **מנחת יעקב** אשר אינו בנמצא אפילו אחד בעיר ובודאי זכה וזיכה את הרבים אך שמתירא שלא יבא לידי זרות . ויחולל המנתים . הנני גוזר שלא להדפיס ספר ת"ח עם פי׳ מ"י הנ"ל הן כולו הן מקצתו הן במתכונתו ושלא במתכונתו עד משך עשרה שנים מיום כלות הדפוס . ובודאי לא יעלה על לב שום אדם מבני ישראל לקיים ח"ו בארור וכו׳ . כ"ד המדבר לכבוד התורה ולומדים . היו׳ יום ג׳ שנכפל בו כי טוב י"ב טבת תקמ"ד לפ"ק :

הק׳ **אברהם דוב** אווערבך :

הסכמת הרב המאה"ג הגאון החסיד המפורסם בוצינא דנהורא . אספקלריא המאירה . קדוש יאמר לו כ"ש מהור"ר בצלאל נ"י אב"ד דק"ק אוסטרהא והגליל יצ"ו :

משלחן גבוה קא זכי במנה יפה חולקי׳ זכאה ה"ה הרבני המופלא הנגיד מהור"ר **יוסף** הכהן מדפיס דפה ק"ק פלונאי : אשר העיר ה׳ את לבו הטהור להעלות בדפוס שלו **תורת חטאת** עם פי׳ **מנחת יעקב** גם פירוש **תורת השלמים** על הלכות נדה הן הן גופי הלכות אשר עתה אינו בנמצא אפילו אחד בעיר וכדי שלא ירך לבבו בעבודה עבודת הקודש גזרתי מסכמת עם אבירי הרועים אשר כבר גזרו שלא להדפיס ספר ת"ח הנ"ל עם פירוש מ"י כולו או מקצתו הן במתכונתו ושלא במתכונתו עד משך עשרה שנים מיום דלמטה . כ"ד זעירא דמן חבריא כותב וחותם לכבוד התורה :
היו׳ יום ג׳ שנכפל בו כי טוב י"ב טבת תקמ"ד לפ"ק :

הק׳ **בצלאל** מרגליות בהגאון אמיתי אור עולם מהור"ר **מאיר** זלה"ה החונה פה ק"ק אוסטרהא והגליל :

הסכמת הרב המאה"ג המופלג בתורה וביראה המפורסם חסיד ועניו ע"ה פ"ה נ"י . כק"ש מהור"ר צבי נ"י אב"ד דק"ק מירעפאלי׳ :

ויבינו את המנחה עד בוא יוסף ה"ה המופלא בתורה הותיק הנגיד מדפיס דפה ק"ק פולנאי : אשר נדבה לבו הטהור לדפוס את ספר תורת חטאת עם פי׳ מנחת יעקב בדיני איסור והיתר וגם הלכות נדה והנה אינו בנמצא אפילו אחד בעיר בכן גזרתי מסכמת עם הרבנים הקודמים שחלילה לשום אדם להדפיס ספר תורת חטאת הנ"ל עם פירושו הן במתכונתו והן שלא במתכונתו עד משך עשרה שנים מיום דלמטה . ובודאי לא יעלה על לב שום אדם מבני ישראל ח"ו לקיים בארור וכו׳ . ולהשומע יונעם ויבא ברכת טוב : כ"ד המדבר לכבוד תורה ולומדיה למען יגדיל תורה ויאדיר : היום יום ג׳ י"ב טבת התקמ"ד לפ"ק :

הק׳ צבי הירש בהרבני מהור"ר נפתלי :

עוד זה מדבר . הרב הגדול חמיו של המחבר :

לא עתה יבוש יעקב ופניו לא יחורו . הביטו אליו ונהרו . והלכו לאורו : בספר מנחת יעקב על תורת חטאת לחבר יחד האהל . אשר יגע ומצא וכלל . יום וליל . יעקב איש תם יושב אהל : בית יעקב לכו ונלכה . ללון בעמק הלכה . מקור הברכה . הספר והסייף צף יחדיו כרוכה . נגד קמאי ובתראי קשתו דרוכה : באיסור והיתר . אסר ושרי חסר ויתר . בונה וסותר . ובהלכות נדות ותשובת שאלות פאר : מערכה מול מערכה . בחריפות ובקיאות הוויות אביי ורבא חזינא הכא : מראש ועד סוף בחד שאטי שייט שמורה בכל וערוכה . להעמיד דין על האמת כדת וכהלכה . לא בגאוה ובוז אלא ברוח נמוכה : והוא המחבר מילין לאד עילאה והאי גבר החריף ובקי רב ונקי : המופלא הרבני חו׳ חביבי . כרבי יעקב ברבי : אבן פינה אבן בוחן . עוקר הרים זה בזה טוחן : כמהור"ר יעקב נר"ו בן האלוף המרומם כמהור"ר יוסף יזו : וברוך שבחר בו . קנקן חדש מלא ישן יש בו . כד הוי רביך בשניה ורכיב אכתפא דמרא דהכא א"א הגאון הגדול זצ"ל נהמי עיני בו . ונעשה מס בעל קרניים נותן כיס תלמוד דרך ומים עזה נתיבו . הרבנים הצדיקים יבאו בו . בראותם מעשה ידי בקרבו . אגילה ואשמחה בו . רבים יעטו כל ה׳ ירוה למאוגם כי יתן עינו ולבו . זכות הרבים יהא תלוי בו : אם מעיינותיו יפוצו . אף זרועי האמצו : וידי תכון עמו להוסיף ספרים טוב טעמו : וגם לרבות בנין הרבנים החריפים . כספירים מטולאים : אהה ה׳ השמרם הגדרם אורייתא בלבהון . כי תורה היא דלהון : בהוויית בהלכות חמורות : להבין ולהורות . אמרות ה׳ אמרות טהורות . לשעה ולדורות :

כ"ד הטרוד על התורה ועל העבודה . לתומכה ולסעדה :

בנימין צעיר ואלוף בהגאון המפורסם א"א הרא"ש זצ"ל ה"ה שפירא :

דברי אבי המחבר : בשבח בנו מדבר :

יגע בני צעיר בשנים . ומצא בחכמה עשרת מנים . יותר מותיקין זקנים . הגיעו עד שיבה :
וחיתה נפשי בגללך . ברא מזכי אבא בגילך . אשר שמו הטוב הולך . כמו בן יוסף עקיבא :
סבכי יער ונבכי ים הפוסקים . ירד וצלל במעמקים . והעלה חכו ממתקים . בשרא שמינה אפתורא דדהבא :
פנה ה׳ אל מנחתו וראה . מנחת יעקב לשמים באה . ולא כי גאה גאה . שעה אליה וזיכהו להיו׳ בעט ברזל כתובה :

ריחק מנוער מפנק ומהתענג פנה . וכמעט שלא עבר חצי הלילה בשינה . על בן נוצר תאנה יטול שכרו וישבע מטוב׳ :
יצוא יצא יעקב לקראת איש ריבו . מבעלי חצים אשר ישטמהו ורובו . בני ירדפיהו עד חובו . בהוויות דאביי ורבא :
שדי יהיה בעזרו . לא יבוש יעקב ופניו לא יחורו : והלכו רבים לאורו . וקמה אלומתו וגם נצבה :
רחמוהו ה׳ ופועל ידיו תרצה . ועוד יפוצו מעיינותיו חוצה . וקרב גאולתינו ואז יצא . מבית יוסף אש ומבית יעקב להבה :

ד׳ הקטן יוסף בן לאמ"ו הרב המופלג מוהר"ר יעקב רישר זצ"ל חתן הראש והקצין האלוף כהר"ר הירש בק אובן ר"ח זצ"ל דק"ק פראג הבירה :

ראשי תיבות הנמצאים בספר הזה

א או״ה איסור והתר הארוך א״ח אורח חיים או״ש איסור והתר שלו א״ר אפי׳ רברבי א״ש אמונת שמואל א״ע או א״ה אבן עזר (ב) ב״ה בדק הבית ב״ז בנימין זאב ב״ח בית חדש ב״י בית יוסף בנה״כ בנקודת הכסף ב״ע באר עשק ב״ש באר שבע (ד) ד״מ דרכי משה (ה) ה״ה או הה״מ המגיד משנה הגה״מ הגהות מיימוני או הגהות מרדכי הר״ן ר׳ נסים (ז) ז״מ זכרון משה (ח) ח״א חלק א׳ וכן כולם ח״מ חוט השני ח״ש חכמת שלמה (ט) ט״ז טורי זהב ט״ד טור יורה דעה (כ) כ״ג כנסת הגדולה ככ״פ כבולעו כך פולטו כ״מ כסף משנה (ל) ל״ח לחם חמודות ל״מ לחם משנה (מ) מ״ב משאת בנימין מהרי״ט מהו׳ יוסף טארני מ״ד מגדול דוד מ״ה משמרת הבית מ״כ מנחת כהן מהרש״ל מוהר״ר שלמה לורי׳ מהרש״א מהור״ר שמואל אליעזר מ״ע מגדול עוז מ״מ או מע״מ מעדני מלך מהרי״ח מוהר״ר יעקב הלוי מהרא״ש מוהד״ר אהרן ששון מהרשד״ם ר׳ שמואל די מדינה מ״ש משפטי שמואל מהר״ן קביב ר׳ יעקב חביב מהרי״ן לב ר׳ יוסף בן לב (נ) נ״י נחלת יעקב נ״צ נחלה צבי (ס) סמ״ק סמ״ג ספר מצות קטן או גדול ס״ק סעיף קטן (ע) ע״ה עמק הברכה ע״י עולת יצחק עכו״ם עובדי כוכבים ומזלות ע״ל עטרת צבי עט״ז עטרת זהב ע״ש עולת שבת (צ) צ״צ צמח צדק רב ומחבר ורמ״א הוא ר׳ משה איסרלש ובהוטרים הספיקות הוא בעל שפתי כהן ר״י ר׳ ירוחם רנ״ש במ״שר נטע שפירא במגות שערים : ש״ג שלטי גבורים ש״י שארית יוסף ש״כ שפתי כהן ש״ד שערי דורא של״ה שירי כנסת הגדולה ש״ל שבול׳ לקט של״ה שני לוחות הברית :

מודעי רבה

גם אלה לחכמים יבינו מדעתם כי לא כגוים שהיו בימי חכמי הש״ס ז״ל הגוים האלה אשר אנו מתגוררי׳ בארצותם כי המה היו עובדי כוכבים ומזלות ודבקי׳ בכל התועבות לא הכירו את ה׳ ׃ אבל העמים שבזמנינו את ה׳ הם יראים ונותני׳ כבוד לתורתו עושים משפט וצדק בארצות׳ וחסד עם היהודים החוסי׳ תחת כנפיה׳ וחלילה לנו לדבר או לכתוב שום גנאי עליה׳ וכל מקום שנזכר בספרים גוי או נכרי או אומות העולם וכדומה הכוונה על אותם עכו״ם שהיו בימי המשנה ׃

כלל א ברין בשר שנמלח ולא הודח אחר המליחה ובו שבעה דינים חלוקים :

א בשר שהודח ונמלח כתקנו ושהה שיעור מליחה ואחר כך הניחו אותו בקדרה לבשל בלא הדחה אחרונה כתב בעל ש"ד דאם יש ס' בחתיכה ובכל מה שבקדרה נגד לחלוחית דם (א) ומלח שעל החתיכה מותר והכי נהוג וכן כתב מהרא"י בהג"ה וכן הוא דעת הטור סי' ס"ט וכן דעת הסמ"ק וכן פסק באו"ה דלא כר"ש מקוצי וריב"א שכתבו הפוסקים · והתוספ' פרק כל הבשר בשמם דבעינן לשער כאלו היה כל דם מלח דלטעמיה עביד ואפי' באלף לא בטל ועיין בסמ"ג שביאר דעתם בארוכה אבל (ב) לא נהיגין כוותייהו :

ב (ג) ודעת הפוסקים שאין חתיכה שהיא ס' נגד דם ומלח שעליה לכן כתבו דבעינן לשער גם שאר דברים שבקדרה עם בשר נגד דם ומלח שעליו והכי נקטינן להלכה וכן פסק הב"י דלא כהג"ה ש"ד שכתבה בשם הא"ז דבחתיכה שאינה עבה הוי ששים כנגד דם ומלח שעליו וכתב באו"ה כלל י"א (ד) דאי הוה בקדרה שאר דברים כל כך הרבה כמו הבשר אז תות וודאי ס' עם הבשר נגד דם ומלח שעליו ושרי עכ"ל והכי נהוג · והא דמצרפין כל מה שבקדרה לבטל הדם והמלח ולא בעינן ס' מן הבשר לבד משום (ה) דאין זה איסור דבוק כי מיד שבא החתיכה למים נמס המלח והדם שעליו נופל לקדרה ולכן כל הקדרה מצטרף לבטל וכ"כ בהג"ה ש"ד וכן עיקר :

ג במרדכי פכ"ה דף תשל"ט ע"ד (ו) מסתפק לאוסרו אפי' לא הוש' רק בכלי שני שהיד סולדת בו וכתב האו"ה דהכי נהיגין לאוסרו והכי נהוג : (ז) ואע"ג דקי"ל כלי שני אינו מבשל : (ח) מ"מ כאן שהוא נמלח גרע טפי דהרי הוא רותח קצת מחמת מליחה ובקל נתבשל וכ"כ באו"ה כלל י"א :

ד בשר יבש שהודח ונמלח ולא הודח באחרונה ונתבשל כתב בעל ש"ד שער ו' דמותר בדעבד אך לכתחלה יש לזהר ולהדיחו קודם שישימנו למים חמין שהיד סולד' בהם והכי נהוג דכן הוא דעת המרדכי פכ"ה דף תשל"ט ע"ב וכ"כ הגהו' אשר"י בשם א"ז וכן הסכים ב"י דלא כמשמעות האו"ה דאוסר מיהו לכתחלה יש ליזהר אף בבשר יבש כמו שכתבתי וכתב האו"ה דטוב להדיח בשר יבש הדחה אחרונה במים פושרין שחזק יותר להסיר הדם והמלח שנתייבשו עליו ממים צוננים עכ"ל כתב רי"ו בספר אדם וחוה בשר חי שהודח ונמלח ולא הודח באחרונה ונהנו בכלי רותחת ביבש לאחר שהוסר מן האור כתבו התוספות דנאסר אפי' לא נמלח רק עתה וכ"ש אם מלוח ישן דממהר להתבשל : (ט) וכ"כ האשר"י ונראה דהא דמלוח ישן מיירי שנתנו בכלי הולבת להכי אסור אבל אם נתנו בכלי בשר שרי מאחר שהבשר מלוח ישן אין כאן לחלוחית ודם להתבשל עכ"ל רי"ו ואע"ג דהאשר"י מסיק דאע"ג דאין הבשר מתבשל : (י) הלחלוחית ומלח ודם שעליו מתבשל ונאסר היינו דווקא בשהבשר נמלח מחדש אבל כשהוא מלוח ישן נהייבש ואין עליו להלחית

א ומלח שעל החתיכה הא דלא סגי בס' נגד הדם לבד משום דהמלח נ"כ ואף הטור שפוסק בסי' ל"ב כרבינו אפרים דלא אמרינן ה' נ"נ אלא בבשר וחלב ולא בשאר איסורים מ"מ הצריך ס' נגד כל המלח משום דלא ידעינן כמה דם בלוע במלח · וכ"כ הב"י ס"ס ק"ה · ועיין בב"ח בסי' ס"ע מ"ש שם ביסוב דברי הטור ואזיל לטעמו כמ"ש הב"ח ג"כ בסי' ק"ג ע"ש והש"כ בסי' ס"ע ס"ק ל"ג השיג עליו ואין דבריו מוכרחים כלל שהב"ח אזיל לטעמו כמ"ש וק"ל : **ב** לא נהיגין כוותיי' והטעם דאין המלח הנאסר יכול לאסור יותר מהאיסור עצמו דהוא הדם דבטל בס' : **ג** ודעת הפוסקי' באמת לא מצאתי דבר זה בשום פוסק (רק באו"ה כלל י"א דין א' משמע ג"כ דאין שום חתיכה שיש ס') והא דכתבו הפוסקים דמצטרין גם שאר דברים שבקדרה היינו לרבותא דאפי' בחתיכה שאין ס' נגד המלח דמצטרין שאר הדברים ולא בעינן ס' מן הבשר עצמו כמו שדעת קצת פוסקים שהביא הרב בסמוך אבל אפשר דגם המה מודים דלפעמים נמצא חתיכה שיש ס' נגד המלח והדם וכדעת הג"ה ש"ד ומ"ש הרב וכן פסק הב"י לא נמצא שום פוסק לא בש"ע ולא בב"י רק שכתב בסי' ס"ע בשם סמ"ק וז"ל הר"ס מתיר בדעבד בשר שנמלח ושהה שיעור מליחה והושם בקדרה בלא הדחה כי בכל חתיכה יש ס' נגד הדם שעלי' מיהו ר"ש מקוצי הי' מחמיר בדבר עכ"ל · משמעות הלשון מבואר דהר"ס לא החמיר רק לענין זה שלא תאמר דמן הסתם כל החתיכות יש ס' נגד דם שעליה אבל הוא ג"כ מודה דיש חתיכה לפעמי' שהוא ס' אבל מ"מ לדינא נלע"ד דאין לסמוך על הג"ה ש"ד דבחתיכה שאינה עבה הוי ס' נגד דם ומלח שעליו / משום דעיקר חילוק זו דעבה ואינה עבה למד בהג"ה ש"ד מדסתרי שני הגהות מא"ז אהדדי אבל כאמת המעיין היטב יראה להדיא שתירץ זה דחוק מאוד דלהדיא אית' בהג"ה א' מא"ז דאין לך שום חתיכה שלא יהי' בו ס' וא"כ איך מחלק בין חתיכה לחתיכה וגם הב"ה בסי' ס"ע מפקפק על תירץ זה ומיישב בדרך אחר גם רל"ש בח"ש לכן נראה עיקר כפסק הרב כאן ובש"ע דהיכי דאיכא שאר דברים בקדרה כל כך כמו הבשר אז ודאי איכא ס' אבל בפחות אין להקל : **ד** דאי הוה בקדרה כ"כ האו"ה כלל י"א דין ד' אכן בדין א' כתב להיפך וז"ל דנמצא לפעמים חתיכה רחבה וקלושה שאין בו אפי' שלשים נגד המלח שעליו · נמצא דדבריו בעצמם סותרים וצ"ע : **ה** דאין זה איסור דבוק רש"ל באו"ש ובפג"ה סי' למ"ד השיג על זה ודעתו שצריך ס' בחתיכה עצמו נגד דמו ואם לאו צריך ס' נגד אותו חתיכה ותחיכה עצמו אסור ככל איסור דבוק וכל האחרוני' הב"ח וש"כ וט"ז בסי' ס"ט השיגו עליו וכתבו שנתפשט הוראה כדעת הרב כאן עיין דבריה' באורך בראיות ברורות אכן בט"ז ס"ק י"ע במה שהשיג על מהרש"ל וכתב דהא קי"ל בסי' ק"ה וכו' דבריו תמוהים מאוד ומעורבבים וכפולים וצ"ע ועיין בתשוב' מהר"מ מלובלין סי' כ"ע שפסק ג"כ דאין זה איסור דבוק וסגי בס' נגד המלח ע"ש : **ו** מסתפק לאוסרו וכן הוא בתשוב' הרשב"א סי' תתמ"ד ובתשו' מהר"מ רוטנבורג סי' קי"ג וכן כתב האו"ה ואעפ"כ כתב האו"ה דנהיגין לאוסרו ולא אמרינן בכה"ג ספיקא דרבנן לקולא דהא דם שמלחו דרבנן וכה"ג פסק האו"ה כלל ה' והובא ג"כ בדברי הרב לקמן כלל ו' דין ח' גבי ספק אי קרקע מקרי כלי מנוקב וכיון דנסתפק ראוי להחמיר ובלשון זה כתב האו"ה כלל כ' דין י' לענין אבר המדולדל אף דליכא רק איסורא דרבנן ולא אמרינן דהוא ספיקא דרבנן משום דהוי ספק חסרון ידיעה וראשונים עצמן שנסתפקו בו בודאי לא הי' מקילין כיון שהיה להם ספק חסרון ידיעה גם אנו אין להקל ונראה ראיי' לדבר זה ממה שאית' בש"ם דברכות פ"ג שאכלו דף נ"א גבי הא דתנן עשרה דברים נאמרו בכוס וכו' מקבלו בימין ונותנו לשמאל אמר ר"י ראשונים שאלו שמאל מהו שמסייע לימין אמר רב אשי הואיל וראשונים אבעי' להו ולא אפשטא אכן נעביד להחמיר ע"כ · ואף דהתם הוא רק הידור מצוה דרבנן עבדינן לחומרא מטעם זה · ובהגהות הרי"ף שם מדחיק לתרץ קושיא זו וכן בכנסת הגדולה לא"ח סי' קכ"ג בהגהות ב"י האריך ג"כ בזה ולפי מ"ש ניחא וכן משמע קצת לשון הר"ן בברכות שם ובט"ז סי' כ"ה ס"ק ז' הביא דברי האו"ה בתימה על שפסק בספק דרבנן כי האי לחומרא ולפי מ"ש ניחא · וגדולה מזו כתב הב"י בא"ח סי' תל"ג בשם הגהות מיימון דמיקו דאיסור' דרבנן אזלינן לחומרא וכ"כ באו"ה כלל מ"א דין א' בשם הסמ"ג ורוב רבותינו והטעם כתב ג"כ בשירי כנסת הגדולה שם בשם תשובו' מהר"מדם חלק א"ח סי' קס"ה וכתשו' הרדב"ז סי' כ"ה מטעם דהוי ספק חסרון ידיעה ואף הפוסקים החולקים שם ופוסקים להקל כמבואר שם בב"י סי' תל"ז אפשר לומר דשאני התם כיון דהש"ס בעי לתפשט להקל וכמ"ש הב"ח שם · ועי"ל דשאני גבי תיקו כיון דלאו אפשר למפשט עד שיבא אליהו לא מקרי ספק חסרון ידיעה כיון שאין ידיעה לשום אדם וכמבואר לקמן בקונטרים הספקות מהודש ע' : ע"ש ועיין לקמן כלל מ"ו בביאור ספיקא דפלוגת' וצ"ע : **ז** ואע"ג דקי"ל כלי שני אינו מבשל משמע מדברי הרב אפי' היד סולדת בו אינו מבשל ומבליע ודלא כמהרש"ל פכ"ה שמלמד להחמיר בכ"ש שהיד סולדת בו והש"כ בסי' קס"ה ס"ק ג' ובט"ז ס"ק ד' פסקו כהפסד מרובה יש לחוש לדברי מהרש"ל ועיין לקמן כלל ל"ג וכ"ז : **ח** מ"מ כאן שהוא נמלח גרע טפי המרדכי והרשב"א מספקי' מטעם אחר דאע"ג דאינו מבשל מ"מ מבליע וכיון שכבר נמלח ושהה כדי מליחה שוב אינו מועיל מליחה ותלייה להפליטה (אף לפי מה דקי"ל לקמן דכל זמן שיעור פליטתו אמרינן אגב דפלט ציר פולט דם מ"מ כאן כיון שנותן הבשר במים נסתמו נקבי הפליטה כמו שפסק הרב לקמן כלל ו' לענין הדחה אחר המליחה) והרב והאו"ה שלא כתבו טעם זה אזלו לטעמם דסברי דכלי שני אינו מבליע כלל ודלא כרשב"א כמבואר לקמן כלל ל"ג דין ד' לכן הוצרכו לטעם אחר דע"י רתיחות המליחה גורם להתבשל והרשב"א והמרדכי שלא כתבו טעם זה מכלל דאינהו לא ס"ל דע"י מליחה ממהר להתבשל מ"מ ס"ל דע"י רתיחת המליח' כ"ע מודה דעכ"פ ממהר להבלי' בכלי שני וכיון דמבליע שוב אינו פולט כמ"ש הרשב"א והמרדכי וממה שפסק הרא"ש פ' כירה והטור בא"ח סי' שי"ח ס"ה דמלחה בעי בישולא כבשרא דתורא ואפי' בכלי ראשון לא בשיל ובלשנא בתרא בש"ס פרק כירה אין סתירה כלל דדוקא המלח שלא נמלח בו כלל שלא נחלש כחו הויא בעי בשול' כבשרא דתורא משא"כ בנמלח בו בשר שנחלש כחו והפליט הדם מבשר ונהרכך גם הוא פשיטא דמליחה כרותח דמבושל וכאשר מלא על כל גדותיו בש"ס ופוסקי' וממהר להתבשל וחילוק זה מוכרח בהרא"ש עצמו בפ' כירה ממה שכתב שם הלחלוחית ודם ומלח שעליו מתבשל ע"ש וכן פי' הבאר שבע דף נ"ו ע"ד ובשירי כנסת הגדולה לא"ח סי' שי"ח דברי הרא"ש ע"ש וכן על כרחך צריכין אנו לתרץ דברי הרב דפסק בא"ח סי' שי"ח דמלח בכ"ר לא בשלה רק דהמתמיר תע"ב וכאן וכש"ע פסק בפשיטות דממהר להתבשל אפילו בכלי שני אלא וודאי · כמ"ש והש"כ בסי' ס"ע ס"ק ל"ו כתב דלדעת הרשב"א והמרדכי והרא"ש וטא"ה כולם כא' סוברי' דאין המליחה גורם להתבשל בכ"ש לכן הכרי' שם להקל בהפסד מרובה (ועיין בתשובת מהרי"ל סי' ס"ע) ולע"ד עיקר כמ"ש דעכ"פ המליחה גורם להבלי' אף לדעת הרא"ש והטור ואפשר דאפי' בכלי שני מבשל ואין להקל · נגד האו"ה והרב וכן פסק בתשובת מהר"מ מלובלין סי' ר"ע ע"ש : **ט** וכ"כ האשרי עיין בב"ח לא"ח סי' שי"ח ובבאר שבע דף נ' שהשיג על ר' ירוחם בזה כי דברי הרא"ש והתום' לא מיירי כלל מכלי הולבת ע"ש דברים' באורך : **י** הלחלוחית ומלח ודם שעליו הרב איט מעתיק לשון הרא"ש ממש כי הרא"ש כתב ודם שבתוכו אבל באת' הי' דהאי שבתוכו אמלת

קאי

לחלוחית ואפי׳ נתבשל שרי בבח״ג :

ה וכתב באו״ה דאם שרה בשר לאחר מליחה מעת לעת הוי כמבושל והכי נהוג : דכבוש של יום שלם הוי כמבושל : (**יא**) לכל מילי כמו שכתבו המרד׳ פ״ב דביצה והאשי״רי פרק השוכר את הפועל :

ו אמרינן בפכ״ח דף י״ג אין מחזיקין דם בבני מעיי׳ כמו שיתבאר לקמן בכלל וסי׳ ב׳ מיהו משמע מפי׳ רש״י והרא״ש שבשומן מחזיקין דם ולכן כתב המרדכי פכ״ה דף תשל״ט ע״ד שומן אווז שנמלח ולא הודח ותוש׳ בקדרה אסור דבשומן מחזיקין דם וצריך הדחת אחרונה עכ״ל מכאן שמעינן דאין חילוק בין בשר לשומן דבכל מקום דמחזיקין דם אם נמלח ולא הודח באחרונה אסור כי ליכא בו ס׳ :

ז כתב : (**יב**) הסמ״ג אם עובד כככים משמש בבית ישראל ונתן הכשר בקדרה ואינו ידוע אם הדיחו אי לא נאמן בסל״ת ויש חולקין בזה כמ״ש הסמ״ג בשם ריב״א וכתב בת״ח סי׳ ע״ט דווק׳ במילי דרבנן כגון כאן : (**יג**) דדם שבשלו אינו עובר עליו ולכך עובד ככבי׳ נאמן במל״ת : (**יד**) אבל לא במילי דאורייתא חוץ מבערות אשה וכ״כ ב״י : עוד כתב הסמ״ג ואם יודע העובד ככבי׳ שדרך ישראל להדיחו והיה שם אפי׳ נער שיודע בטיב הדחה או אפי׳ נכנס ויוצא מותר דמירתת העובר כככים · ויש אוסרין בכה״ג ולעניין הלכתא נקטינן להתיר בשתיהן : (**טו**) בין בעובד כככי׳ מל״ת ובין ישראל יוצא ונכנס וכ״כ הב״י גבי עיבד כככי׳ שמלג תרנגולי׳ וכן הוא דעת תאו״ה וכתב עוד דנהיגין להתיר אפי׳ אין ישראל יוצא ונכנס משום טעם שכתב ר׳ יעקב מאורליינש · (**טז**) דנהי אאיסורא לא קפדי אנקיות׳ קפדי ואין לסמוך עליו בזה ואין להתיר אלא במל״ת או בישראל יוצא ונכנס וכתב ב״י דכשהנער יוצא ונכנס : (**יז**) אפילו אין העכו״ם מל״ת וגם הנער אין אומר כלום אפ״ה שרי דאנן תלינן לקול׳ הואיל והנער יוצא ונכנס והעובד כככי׳ יודע בטיב ישראל מרתת ומדיחו תחלה עכ״ל וכתב באו״ה כלל ד״ב אם הזהיר את העוב׳ כככי׳ שלא ירחיץ אלא בפני ישראל והחציף ורחץ ולא נטל רשות מישראל אפי׳ יוצא ונכנס אסור דלא מרתת מישראל עכ״ל וכן הוא בסי׳ ל״ב בהג״ה ש״ר :

כלל וסי׳ ב׳ בדין בשר שהודח ולא נמלח ונתבשל

ויש בו ה׳ דינים :

א כתב ש״ד בשר שהודח ולא נמלח ושמיהו בקדירה צריך ס׳ · (**א**) כנגד כל החתיכ׳ דלא ידעינן כמה דמה נפיק מינה ואם יש ששים התבשיל מותר אבל אותה חתיכ׳ אסירה שנתבשל׳ בדמה והכי נהוג וכמ״ש מהרא״י בהג״ה ש״ד וכ״כ או״ה וכן פסק כהג״ה מיימון בשם סמ״ק מיהו כתב ב״י בשם א״ח דאם הוא בע״ש יש להקל בדבר ובש״ע פסק סתם דגם אותה חתיכה מותר בדאיכא ס׳ לכן נראה אם הי׳ שעת הדחק או במקום הפסד מרובה ויש ששים בתבשיל נגד החתיכ׳ יש להקל מאחר שהרא״ש הסכים לדברי המתירין אף אותה חתיכ׳ כדאי הוא לסמוך עליו בשעת הדחק או במקום הפס׳ מרובה · וכתב המרדכי פכ״ח דף תש״ם ע״א דאף לדברי המתירין אותה חתיכה אם היא תרנגול׳ או בדומה לזה אפ״ה תרנגול׳ טריפ׳ לכ״ע דאיכ׳ למיחש שפירש הדם מן הכבד : (**ב**) ובני מעיים : (**ג**) ואיכא למיחש שנבלע במקום אחר ואינו יוצא עוד ואסור עכ״ל ונראה דאסור בתרנגולת לכ״ע מאחר שהיא חלולה איכא למיחש דפירש ממקום למקום ואסור בה״ג אפי׳ בשעת הדחק והפסד מרובה דין בשר ששמוהו בפשידא בלא מליחה ע״ל ס״ ט׳ :

באו״ה

קאי אדם שבתוך המלח ולא אדם שבתוך החתיכה דהא משמ׳ אף שכבר שהה שיעור מליחה דליכא בו דם וגם לשון הרא״ש שסיים ונבלע בו משמ׳ דאדם ומלח שעל החתיכ׳ קאי כל זה פשוט וברור ודלא כמו שראיתי שהבאר שבע דף נ״ז ע״ו הבין שכוונת הרא״ש על הדם שבתוך החתיכה ולכן כתב שם שהרא״ש חזר מדבריו ע״ש ולא דק : **יא** לכל מילי הלשון אינו מדוקדק דהא כתב הרב כלל וסי׳ נ׳ דין ה׳ דכבוש אינו כמבושל לכל דבר : **יב** כתב הסמ״ג כן מצאתי בכל ספרי הדפוס ונ״ל שהוא ט״ס וצ״ל סמ״ק כי דעת הסמ״ג להיפך ועיין בסמ״ג בסי׳ קל״ז · וגם לא נזכר כלום בדברי סמ״ג ממל״ת ואפשר שהרב נמשך כזה אחר הב״י וכן האחרוני׳ הב״ח והדרישה סי׳ ס״ט והבאר שבע דף נ״ח ע״ב כאלו הוזכר בדברי הסמ״ג מידי מדין מל״ת לכן פירשו פירושי׳ שוני׳ בדברי הסמ״ג אבל כאמת המעיין בדברי הסמ״ג סי׳ קל״ז יראה להדיא דלא כתב כלום מדין מל״ת אלא שכתב בסתם דאע״ג דאין לסמוך על דבריו של עובד ככבים מ״מ ע״י יוצא ונכנס מותר וריב״א חולק כיון דאיכא למיקם עליה דמילתא ע״י טעימת קפילא ומשמעות דבריו דכין מל״ת וכין אינו מל״ת אין להאמין לעובד ככבי׳ והיכי דיוצא ונכנס מותר בכל ענין ולא הוזכר בדבריו ממל״ת כלל וריב״א חולק קאי ג״כ איוצא ונכנס אבל ממל״ת לא איירי כלל רק דנסמ׳ מכח כ״ש וגם חד טעם אית לכולהו כיון דאיכא למיק׳ עליה דמלתא זה פשוט וברור כוונת הסמ״ג וכן מסיק הב״י אלא שמקשה ומדחיק מאוד בדבריו והוא שלא לצורך והבאר שבע דף נ״ח משיג על הב״י ופי׳ פי׳ זר בדברי הסמ״ג דגם הוא סובר דנאמן במל״ת והמעיין יראה להדי׳ דא״א לומר כן וכן משמע להדיא כאו״ה וש״ד המעתיקי׳ דברי הסמ״ג וכן משמע מדברי רש״ל פכ״ה סי׳ נ״ד והיש חולקין שהביא בטי״ד הוא דעת הסמ״ג עצמו ודו״ק : **יג** דדם שבשלו בב״י כתב והך בשר כיון דמליחה כרותח הוי דם שבשלו ואינו עובר עליו וכתב הרב בד״מ דלא הי׳ צריך לזה דהרי מבושל לפנינו עכ״ל ואפשר דלהכי כתב הב״י טעם דמליח כרות׳ משום דלשון הפוסקים דנקטו ונתנו בקדרה לבשל משמע אף שלא בשלו עדיין נאמן עכו״ם במל״ת (ומ״ה צריכין לומר שנתנו בקדרה לבשל דאל״כ אינו נאמן במל״ת כמבואר בסמוך ס״ק ע״ו כיון דליכא טעמא דעובד ככבים אנקיות קפדי) גם מה שתמה רש״ל בפכ״ה על הב״י שהצריך לומר דמליח כרותח והוי דם שבשלו איך שכח מה שאמרו דם שמלחו אינו עובר עליו עכ״ל לק״מ דאין זו שכחה כלל אלא דהב״י לקח דבר זה מפי׳ רש״י במנחות דף ד״א דדם שמלחו אינו עובר עליו משום דמליחה כרותח ודם שבשלו אינו עובר עליו וכן מבואר בתום׳ שם והב״י פסט׳ דמלתא נקט וקצ״ל : **יד** אבל לא במילי דאורייתא ואפי׳ היכא דלא אתחזק איסורו וכ״כ הש״כ בסי׳ נ״ח ס״ק כ׳ אף שדבריו אינם מוכרחים ובפרעות מה שמביא ראייה משבוי׳ אינה ראייה כלל והמעיין בפי׳ רש״י בהגוזל קמא מ״מ הדין דין אמת וכמ״ש ג״כ במנחת כהן ספק התערובת חלק א׳ פ׳ שמיני שכן דעת גדולי פוסקים ראשונים ע״ש וכן פסק הרב בא״ח סי׳ תקי״ב בהג״ה סעיף ו׳ ע״ש : **טו** בין בעובד ככבים מל״ת וכתב הש״כ בסי׳ ס״ט וכמ״ש קל״ז והא דנאמן כאן העובד ככבים במל״ת הא איתחזק איסורא שלא הודח באחרונה ועכשיו אנו באים להוציא מחזקת איסור והיכי דאיתחזק איסור אפי׳ בדרבנן אין העוכ״ס נאמן במל״ת כמ״ש הריב״ש סי׳ תל״ו וכן פסק בש״ע ס״ס קל״ז שאני הכא דאיכא עוד סניף להתיר מטעם דעכו״ם אנקיות׳ קפדי · ולפ״ז היכי דאין כאן עוכ״ס וספק לנו אם הדיח הבשר באחרונה אין להקל מטעם ספק דרבנן לקולא כיון דאתחזק איסורא וכמבואר לקמן בקונטרס הספיקות ע״ש וכן פסק הש״כ בנה״כ והביא ראיות להחמיר ודבריו נראים נכונים ע״ש וכן משמעות הפוסקים ודלא כע״ז סי׳ ס״ט ס״ק כ״ד ע״ש : ועיין לקמן כלל ל״ב מדין העכו״ם מל״ת ויוצא ונכנס : **טז** דנהי דעוכ״ס אאיסור׳ לא קפדי כן הוא בש״ס דע״ז שמואל שתי מבי ארמאי ולא חייש לגילוי מטעם זה והא דאין סומכין עליו : נלע״ד משום דרב פליג התם ואפי׳ מבי ארמאי לא שתי והלכתא כרב באיסורא ועוד דללשון שני בש״ס סברי תרוייהו דאין לשתות מבי ארמאי וכן פסק הרי״ף שם לכן אין לסמוך על הטעם זה לבד רק סניף להתיר כמ״ש ס״ק י״ד ודעת הר״י מאורליינש דשאני התם דהתירי סכנתא מאיסור דרבנן : ועוד דאפשר דרב ושמואל לטעמם החמירו ולא הורו כן כנ״ל · ועיין בבאר שבע דף נ״ט ע״א שכתוב שגם דעת האו״ה כשם מהר״י מאורליינש שאין לסמוך אטעם זה אא״כ עובד ככבי׳ מל״ת ומשמעות ל׳ האו״ה והג״ה ש״ד בשם הר״י אינם משמעות כן ובפרעות מ״ש הבאר שבע שם וז״ל והא דלא כתב האו״ה בהדי׳ שהוא מל״ת לפי שלא ניתן לכתוב מרוב פשיטתו דבהכי מיירי שם עכ״ל ינעתי ולא מצאתי באו״ה כלל כ״כ שהעתיק דברי מהר״י שיכתוב כלום מדין מל״ת רק מדין יוצא ונכנס ולכן כתב אפי׳ אין ישראל יוצא ונכנס ולא כתב נמי אפי׳ אין מל״ת לפי שלא איירי כלל במל״ת ואפשר דלדעת הר״י מאורליינש אפי׳ אינו אומר הנוי כלל ושותק ג״כ מותר מטעם זה (אך מל״ת נאמן שהוזכר באו״ה לא משמע כן) ומ״ש האו״ה וכ״כ הסמ״ג לא קאי רק לענין דאמרינן סברא זו דעובד ככבים אנקיות׳ קפדי וכה״ג כתב בתשובת בנימין זאב להדיא בסי׳ של״ח : **יז** אפילו אין עובד ככבים מל״ת מלשון הרב משמע דאפי׳ אם העובד ככבים יוד׳ מנהג ישראל מ״מ צייך מל״ת כגון דהסיח לפ״ת לפני אחרים שמספר דבר אחר ומתוך אותו עניין נמשך הסיפור שהדיח וכן משמעות הפוסקי׳ הובאו באו״ה סי׳ י״ז וכ״כ הש״כ וט״ז בסי׳ ס״ט סעיף י׳ ודלא כהב״ח וכן עיקר :

כלל ב **א** כנגד כל החתיכה והיכא דלא הודח ולא נמלח אז לא סגי בס׳ נגד החתיכה לבד רק גם נגד הדם שעליו כמבואר בסמוך כלל ג׳ : **ב** ובני מעיים אע״ג דאין מחזיקין דם בבני מעיים מ״מ איכא ג״כ דברי׳ שמחזיקין דם כגון כלב וריאה וקורקבן וגם זו מקרי בני מעיים וכדאית׳ בב״י סי׳ ג׳ ועוד דבשומן שלהם מחזיקין דם וכמ״ש הרב בסמוך דין ה׳ : **ג** ואיכא למיחש ולפי טעם זה נראה דה״ה היכי דמלח התרנגולת ופלטה כל דמה לחוץ קודם בישול או המלינה ג״כ אסור לפי שאין המלח מפליט לדם שבכבד ובני מעיי׳ כמאן דמנחי בדקולא דמי׳ וא״כ אף דאיכא ס׳ התרנגולת אסורה וכ״כ הבאר שבע בדף פ״ו ע״ב ע״ש שהאריך בזה וכ״פ הרב באמת לקמן כלל ד״ה) והא דכתב אותה · תרנגולת טריפה לכ״ע אף דהטי״ד והרוקח סי׳ ל״ע כתב שרבנ׳ מגעגלא ושפירא הקירו התרנגולת שנתבשלה והכבד היה דבוק בה ולא חיישינן לדם שפירש ממקום למקום ומתירין אף תרנגולת כדאיכא ס׳ נגד הכבד מ״מ כתב המרדכי לכ״ע כוונתו אף לאותן המתירין בחתיכה בשר מ״מ בתרנגולת מודים אבל אפשר דאיכא דעות דפליגי אף בתרנגולת וזה ג״כ כוונת הרב מ״ש דאסור בתרנגולת לכ״ע ונמשך אחר המרדכי והבאר שבע תמוי׳ שם על הרב כמ״ש לכ״ע ולא ידעתי מה תלונתו על הרב ולא על המרדכי גופי׳ והרב נמשך אחר המרדכי והוא פשוט גם מ״ש הרב לאסור אף בדליכא בו בני מעיים כיון שהיא חלולה השיג עליו הבאר שבע שם ומתירה בדאיכא ס׳ וכ״כ הש״כ בספר נה״כ סי׳ ס״ט ע״ש ומ״מ יש להחמיר דהא עכ״פ מניחין בתוך העוף הריאה שלו שדבוקה בצלעות ואר דברים קצנים ואיכא למיחש שנבלע הדם

מהן

ב באו"ה כתב דחתיכה שנמלחה (ד) ולא שהתה כשיעור מליחה אי שהתה ג' ימים בלא מליחת דלא מהני לה מליחה אח"כ אע"ג דנמלחה הוי כאלו לא נמלחה כלל ואם נתבשלה בקדרה אע"ג דאיכא ס' אותה חתיכה אסורה ואף אם לא נתבשלה לגמרי (ה) רק ששמוהו בקדרה שמקצתה חם והיד סולדת בו נאסר כמו שכתב הג"ה ש"ד :

ג כתב באו"ה אע"ג דאותה חתיכה אסורה אע"ג דאיכא ס' מ"מ אם נתערבה אח"כ באחרו' ביבש (ו) מתבטל ברוב אע"ג דהוה חהר"ל הואיל ואין אסורה מעצמה אלא מחמת דם שבתוכה עכ"ל ודבר זה יהבאר לקמן סי' מ' בס"ד :

ד כתב ר' ירוחם בספר אדם וחוה בשר שלא נמלח חי שנתנוהו בכלי רותח שהוס' מעל האור ונדבק בדופני הכלי יבש כתבו התוס' פ' כירה שמותר גבי מלח כבשרא דתורא בעי בשולא דכלי ראשון אינו מבשלו וכ"כ הרא"ש עכ"ל · ונראה דאין להקל בזה (ז) אא"כ יש ס' בקדירה נגד אותה חתיכה מאחר שלא מצינו שאר פוסקים שכתבו היתר זה לחלק בין הוסר מעל האור או שהוא עדיין על האש גם הרא"ש בעצמו כתב שם דאע"ג דהבשר עצמו אינו מתבשל מ"מ הלחלוחי' שעליו מתבשל ונאסר הבשר ואע"ג דהרא"ש מיירי לענין אם כבר נמלח נראה דכל שכן אם לא נמלח כלל דגרע טפי מאחר דחשבינן ליה ככלי ראשון שמבשל הלחלוחית שעל הבשר אע"ג דאין הבשר מתבשל א"כ כי לא נמלח כלל איכא יותר לחלוחית ודם שבתוכו אע"ג דהבשר בעצמו אינו מתבשל נאסר מדם שבתוכו (ח) ואע"ג דיש לדחות דס"ל דאין הלחלוחית מתבשל רק בבשר שנמלח תחלה משום דהמליחה מעיל לרתיחת חלחלוחי' אבל כי לא נמלח כלל אינו מתבשל אע"ג דיש בו לחלוחי' מ"מ לא נ"ל לחלק בהכי וכן משמע בהדי' בטור א"ח סי' ש"ח דהלחלוחי' מתבשל אפי' בלא מליחה כלל אע"ג דאין הבשר מתבשל דלא כרי"ו מיהו (ט) באותה חתיכה עצמו (י) יש להקל בזה אי איכא ס' בקדירה כנגדו מאחר דגם דנתבשלה ממש רבו המתירין כנ"ל :

ה אמרינן בפכ"ה אין מחזיקין דם בבני מעיים וכתב הטור י"ד סי' ע"ה (יא) כגון בכרם ובקיבה ובדקים הסובבים סביב הכנהא ובחלחולת לפיכך אם בשלם בקדרה בלא מליחה מותר אבל בשומן של בני מעיים יש בו דם לפיכך צריך למלחם עכ"ל וכן כתב המרדכי פכ"ה דף תשל"ח ע"ב רק שכתב דעכשיו נהגו למלוח כרם משום דס"ל דכרם אינו בכלל בני מעיים וכן כתב שם הר"ן דף השכ"א ע"א וכ"פ באו"ה כלל ד' דכרם ובית הכוסות אינם בכלל בני מעיים ואם נתבשלו בדעבד בקדרה בלא מליחה אסרינן ואפי' במליחה בלא הדחה עכ"ל וכתב באו"ה כלל ד' הגרכשא אף על גב דאין מחזיקי' בה דם יש בה שומן וגידים ואסיר אף דעבד אם לא נמלחה עכ"ל ומיהו (יב) אי איכא ס' צריך לשער רק נגד השומן והגידין שבה אבל בה אין מחזיקין דם כתב הר"ן פכ"ה דף תשכ"א ע"א דקדק הרמב"ן מדאמרינן אין מחזיקין דם ולא אמרינן אין דם בבני מעיים ש"מ דרוק' מסתמ' אין מחזיקין בהם דם אבל אי רואין דאסמיק חיישינן ובעי מליחה עכ"ל :

כלל וסי' ג' בדין בשר ששהה במי שרייה מע"ל ויש בו ב' דינים :

א בשר ששהה במי שריי' קודם שנמלח מע"ל רבותי אוסרים והכי נהוג וכ"כ מהרא"י בהג"ה דאם נשתהא במים מע"ל נוהגין לאוסרו ובפחו' לא קפדינן וכ"כ באו"ה כלל ב' וכתב שם דאם נשתהא מע"ל אסו' אפי' בצלי ונרא' דכ"ש דמליחה לא מהני דלא מצינו מליחה דעדיפא מצלי : (א) ואע"ג דבהגה ש"ד מסתפק אי מהני לי' מליחה לענין הלכה נ"ל דלא מהני וכתב עוד באו"ה הא דאסרינן בשר ששהה מע"ל במים השיב מהר"ם דהיינו דווקא כשיש שם מעט מים והרבה בשר דאין ס' במים ובבשר לבטל הדם עכ"ל מהר"ם ונרא' דלא בעינן ס' מכל החתיכ' (ב) מטעם דלא ידעינן כמה דמה נפיק מינה כמו בבישול משום

מכן במקום אחר וק"ל : **ד** ולא ששהה כשיעור · והיכי דלא נמלח רק מגד א' פסק הרב לקמן כלל ט"ו דין י' במקום הפסד מרובה יש להתיר בדעבד · לכן לא העתיק הרב כאן דברי האו"ה שכתב ג"כ דהיכא דלא נמלח רק מגד א' הוי כלא נמלח וזה כוונת הט"ז סי' ס"ע ס"ק למ"ד וצריך להגיה בדבריו שם בלא וק"ל : **ה** רק ששמהו בקדרה שמקצתה חם · ממשמעות הלשון לכאורה משמע מ"ש הרב שמקצתה חם אקדרה קאי וזה אינו דא"כ היאך שייך לומר מקצתה חם כיון שהיד סולדת בו כי לעולם לא נמצא קדרה חם יותר רק שהיד סולדת בו וגם ע"כ צ"ל דמיירי מכלי ראשון (דכלי שני פשיטא דמותר כמ"ש הרב לקמן כלל ט"ז דין ג') וא"כ הא הדין זה כתב הרב בסמוך דין ד' דאפי' בהוסר מעל האור לאסור אלא פשוט כוונת הרב על הבשר עצמו כלומר דהבשר עצמו לא נתבשל אלא ששמהו בקדיר' ונעשה הבשר מקצתה חם שהיד סולדת בבשר נאסר משא"כ אם אין היד סולדת אזי ידיחנו וימלחנו כיון דלא נתבשל וגם אין היד סולדת בו ואל תתמה על דין זה דלמה נאסר הבשר כיון דלא נתבשל ומה בכך שהיד סולדת בו יש לומר דטעם הג"ה זו דאף דלא נתבשל מ"מ מכח חומו מבליע ומפליט ואין להקשות דמ"מ יהי' לו תקנה ע"י מליחה וכמ"ש הרב לקמן כלל ט"ו דין ב' שנתנו בכ"ש דאף למ"ד דמבליע מפליט מ"מ חוזר ויוצא ע"י מליחה היינו דווקא בכלי שני משא"כ בכלי ראשון דתום יותר אפשר דמבליע בענין שאינו יוצא עוד ע"י מליחה וע"יל דאף דראינו שלא נתבשל מ"מ שמא נתבשל מבפני' וכן מבואר בהג"ה ש"ד להדיא בסי' ב' דעל החתיכ' קאי וכן הוא במהרי"ל אבן בספר אפי רברבי סי' שלי"ח ס' קי"ו לפי שלא עיין במקור הדין רק בדברי הרב כאן לכן מבואר מדבריו שם שהבין דאקדרה עצמו קאי ולא דק : **ו** מתבטל ברוב וכ"פ הרב בש"ע וכש"כ סי' מ"ט סעיף כ"ג מתמיה על הרב דאמאי יבטל ברוב כיון דהרב עצמו פסק בש"ע סי' ק"ט דמין בשאינו מינו צריך ס' מהאי טעמא דאם יבשלם יתן טעם וא"כ גם כאן צריכין ס' דהא הדם יתן טעם כשיבשלם (וצ"ל לדבריו אף דמיירי שכבר נתבשל מ"מ אפשר לבא לידי טעם ואיסור דאורייתא ע"י חימו' וכלי ראשון וכה"ג וכן משמעות לשון הר"ן סוף פג"ה דבעינן דווקא בענין שא"א לבא לידי איסור דאורייתא כלל וכמ"ש לקמן כלל וסי' ל"ט ס"ק ז' שכן משמעות הפוסקים ע"ש) וכנה"כ השיג עליו בנו בהג"ה וז"ל ולא ירדתי לסוף דעתו דהא הוא גופא כתב לקמן סי' ק"ט בדבר דרבנן אז אף כשיבשלם לא יוכל לבא לידי איסור דאורייתא ומתבטל ברוב וא"כ הדם שבשלו אינו רק דרבנן וכהאי טעמא כתב הש"כ בסי' ס"ט ס"ק ע' ושפיר מתבטל עכ"ד ע"ש ובאמת נ"ל דלק"מ דהש"כ אזיל לטעמו שכתב בסי' ע' ס"ק מ"ט בשם הרשב"א בת"ה דף ע"ה דדם שבשלו שהוא קרוב לאיסור דאורייתא דינו כאורייתא גם לענין זה ולכן בסי' ס"ט ס"ק ע' מספק הש"כ וכתב דאולי יש לסמוך על רש"ל ולא כתב כלשון ודאי אלא מטעם דאיכא עוד צדדים להתיר ע"ש · על כן מספקא הש"כ שם אבל מטעם דם שבשלו אין לסמוך להקל (ועיין לקמן כלל ל"ק סי' ק"י שדחיתי דברי הש"כ דאף באיסור דרבנן צריכין ס' יבש ביבש מין בשאינו מינו) ומ"מ נ"ל דמעיקרא לא קשה מידי על הרב דגם הרב לא כתב דסגי ברוב אלא בחתיכה שכבר נתבטל בס' לכן כתב דאם נתערבה אח"כ דבטל ברוב כיון דאותה חתיכה אסורה מכח חומרא ורבו המתירין אף אותה החתיכה רק שאנו מחמירין וכה"ג יש לסמוך ולהתיר עכ"פ ע"י ביטול ברוב וכן כתב הש"כ עצמו שם בבשר ששהה ג"י בלא מליחה אבל בלא נתבטל מתחלה בס' אז לא מהני ביטול ברוב וכן יש לפרש כוונת הרב בש"ע אף דסתם שם מ"מ יש ללמוד הסתום מן המפורש ודוק : **ז** אא"כ יש ס' עיין בתשוב' הרב ס' קל"ב שהקשה לו חכם א' היאך שייך כאן ס' כיון דע"כ מיירי והשיב לו מאחר שאין שייך ס' א"כ על כרחך לא כוונתי אלא במקום דאיכ' ס' ורצוני לומר ושייך ס' דהיינו שהי' בקדרה ג"כ דברים אחרים ולא באתי רק להוציא מדעת ר' ירוחם עכ"ל : **ח** אע"ג דיש לדחות הט"ז בסי' ס"ט ס"ק כ"ג כתב דעיקר כר' ירוחם דבשרא דתורא לא בשלה היכי דלא נמלח ואין לאסור והטור א"ח ס' ש"ח לא מיירי רק מאיסור שבת וכ"פ רש"ל וכ"פ בספר אפי רברבי סי' שלי"ח מ"מ ראוי להחמיר דאף דהבשר אינו מתבשל מ"מ הא כתב הרב לעיל דין ב' בשם הג"ה ש"ד אפי' שלא נתבשל הבשר יש לאיסור א"כ ה"ה הכא אף דבשרא דתורא לא בשלה מ"מ לא גרע מאלו היד סולדת בו אף שיש לחלק קצת · מ"מ הוא דוחק מאוד · ועוד שיש לחוש לטעם ראשון שכתב הרב שלא מצינו שאר פוסקים שכתבו היתר זה (ועמ"ש כלל א' ס"ק א' ע"ש) ואין להקל אא"כ בהפסד מרובה ולע"ש והורחי' : **ט** באותה חתיכה עצמו יש להקל ודווקא לאכלו כך עכשיו או למלוח אותו תחלה אבל לבשלו כך פשיטא דאסור דעכשיו מבשלו בלא מליחה ובדפוס העמו"א עם הגהו' ר' פתחי' סיים להדי' ומיהו מליחה בעי וק"ל : **י** יש להקל ודווקא בבשרא דתורא דלדעת קצת פוסקים ד"א בשלה כלל משא"כ בבשר אחר דלכ"ע מבשל אפי' בכלי ראשון כמבואר בטא"ח סי' ש"ח אין להקל כלל : **יא** כגון בכרם הט"ז והש"כ ריש סי' ע"ה הכריחו דקורקבן של עוף מחזיקין בו דם ודלא כדרישה : **יב** אי איכא ס' בש"כ סי' ע"ה ס"ק ח' מבואר שהי' לפניו נוסחא אחרת בדברי הרב וז"ל ומיהו אי איכא ס' נגד השומן והגידי' שבה הכל מותר וכתב הש"כ וז"ל · אע"ג דבשר שנתבשל בלא מליחה נהיגינן לאסו' אותה חתיכה אף בדאיכא ס' · וכדלעיל סי' ס"ט מ"מ הכי השומן גמם בקדירה ואינו ניכר ובטל ועי"ד כיון דהתם גופי' חומרא בעלמא הוא וכיון דאין דם נראה לעין כשומן · וכודאי הוא מעט מזעיר ראוי להקל וע"כ לא בעינן ס' נגד כל החלחולית בכל איסור דבוק עכ"ל ולקמן בסימני' כתב הרב דהכל מותר ·

כלל וסי' ג' **א** אע"ג דבהג"ה ש"ד מסתפק אי מהני ליה מליחה פי' וכ"ש בצליי' ואפש' נמי דשם לא הי' מסתפק ליה כלל מ"מ דפשיטא דמותר ע"י צלייה על זה כתב הרב דלענין הלכה נ"ל דלא מהני מליחה וצלייה כלל זה פשוט וברור כוונת הרב דלא כמו שהבין חכם א' הובא דבריו בתשובת צמח צדק ס"ס קכ"א ע"ש וגם שם בתשובה דוחה דבריו ע"ש : **ב** מטעם דלא ידעינן כמה דמה נפיק מינה אבל מטעם איסור דבוק וחל"נ לא צריכין ס' נגד כל החתיכה זו דזה לא היה איסור דבוק דהא לדעת רוב הפוסקי' אף ה חתיכה עצמה מותר אפי' אם נתבשל היכא דאיכא ס' וכמ"ש הרב לעיל כלל ב' דין א' לכן הצריך הטעם דלא ידעינן כמה דמה נפיק מינה וכ"ש הרב הטעם לעיל בביטול ועיין בש"כ בסימן ס"ע ס"ק ק"ג

משום דהדחה קמייתא אינו מוציא דם ואין לחוש : (ג׳) אלא למעט דם שעליו עכ״ל האו״ה ואין דבריו נראים דמאחר דשהה מע״ל ואנן אסרינן לה מטעם כבוש כמבושל ממש ומוציא דם כמו שמבליע בו לכן בעינן כמים ובשר ס׳ נגד החתיכה כולה דלא ידעינן כמה דמה נפיק מינה וכן משמע כהג״ה ש״ד ומ״מ נראה דאות׳ חתיכ׳ ג״כ שרי ומולחין אותה עדיין בשיש ס׳ וכדברי מהר״ם ואע״ג דכבוש כמבושל ובמבושל מחמירינן לאסור אותה החתיכה כדלעיל מ״מ נראה דהמיקל בכאן לא הפסיד (ד) דלא אמרינן כבוש כמבושל לכל דבר רק שבולע ומפליט אבל אינו מבלבל טעם החתיכה כמו ברוטב וגם שם אינו אלא מנהג לאסור אותה חתיכה ולכן אין להחמיר בכה״ג וכן הוא בהג״ה ש״ד וכן נ״ל :

ב כתב עוד באו״ה כלי ששרה כו בשר מע״ל : (ה) נאסר הכלי ומ״מ · (ו) מותר לחזור ולשרו׳ בו דהא הבשר השני : (ז) אין שורין בו מע״ל ואינו בולע עכ״ל :

כלל ו סי׳ ד׳ בדין בשר ששהה ג׳ ימים בלא מליחה ובו ט׳ דינים חילוקי׳ :

א בשר ששהה שלשה ימים בלא הדחה ומליחה מות׳ בצלי ואסו׳ בבישול הכי נהוג וכ״כ המרדכי פכ״ה דף תשל״ט ע״ב והג״ה מיימוני ותשובת הרא״ש וכ״כ הריב״ש בתשוב׳ סי׳ פ״ו דלא כמנהג הברצלונה דנוהגין לאוסרו אף בצלי וכתב באו״ה דאף לצלי ימלחנו תחלה שיעור מליחה ומיהו אם צלאו כן מותר בדעבד עכ״ל ואין נוהגין כן אלא צולין אותו : (א) בלא מליחה כשאר בשר עוד כתב באו״ה דיש מקומות שנהגו דאי לא נקרו אותו מגידי דם שבו דאוסרין אותו אף בצלי אמנם מהר״י מולין התירו הלכה למעשה עכ״ל :

ב כתב בתרומת הדשן סי׳ ק״ם דאסור לבשלו אחר הצלייה וכן משמע דעת הטור : (ב) דכתב סתמא דאין לבשלו אבל באו״ה כתב דמותר לבשלו אחר צלייה וכתב ב״י ולעניין הלכה נראה דלכתחלה : (ג) יש לחוש לדברי האוסרין לבשלו אחר הצליי׳ מיהו בדעבד יש לסמוך אדברי המתירין עכ״ל :

ג ואם הודח תוך ג׳ ימים ולא נמלח כתב האגור ובאו״ה ובנימן זאב דמותר ודווקא דשרו תוך שלשה ימים הבשר שעה או ב׳ אך בהדחה בעלמא לא סגי ליה מיהו כתב או״ה והאגור דבדעבד מבשירינן

מ״ב : ג אלא מעט דם שעליו · ולפי זה לדעת מהר״ם אי איכא מים כמו הבשר א׳ בוודאי דאיכא ס׳ נגד דם שעליו וכמבואר לעיל כלל א׳ דין ב׳ ועיין בהג״ה ש״ד בשם מהר״ם הצריך במים ס׳ נגד כל החתיכות וכדעת הרב ע״ש : ד דלא אמרינן כבוש כמבושל לכל דבר מהרש״ל בפכ״ה וכא״ו שלו חולק על הרב בזה וכתב שאין לחלק בין שריי׳ למבושל מסברת הכרס כיון דסתמא קאמר בש״ס כבוש כמבושל ומהר״ם באו״ה אפשר דסובר אף בבשר שנתבשל בלא מליחה החתיכ׳ עצמו מותר׳ כמו הרא״ש תלמידו עכ״ל · ועיין בתשובת צמח צדק סי׳ קכ״א נראה ג״כ שדעתו נוטה לדעת מהרש״ל · וכן נ״ל קצת ראייה מדברי מהר״ם משאכ״ן פ״י דתרומות משנה ח׳ ומהרי״ק בתשוב׳ סי׳ קנ״א בהמיהת׳ על ירושלמי ומדחיקים ומגיהים שם עיין דבריהם באורך ואם אית׳ דאיכא לחלק בשום עניין בין כבוש ומבושל מאי לא הי׳ קשה מידי אלא דשווי׳ הש״ס בכל הדרכי׳ ומ״מ נ״ל לדינא דאין להחמיר באותה חתיכה אי איכא ס׳ ועכ״פ מותרת לצלי כיון דבלא״ה גם בבישול הוא חומרא בעלמא כמבואר לעיל · וגם כמה גדולי פוסקים מתירין כל בשר כבוש ע״י צלי · וכ״כ הש״כ סי׳ ס״ע ס״ק כ״ו ועוד דלדעת רש״י לא אמרינן כלל כבוש במים דאין כבוש אלא בחומץ וציר כמבואר בב״י סי׳ ק״ה בשם המרדכי · ואף שלכאורה נראה מדברי הב״י שם דדעת רש״י דעת יחיד הוא אבל באמת מדברי הרמב״ם בפירש המשניות פ״י דתרומות משנה יו״ד ובברטנור׳ שם והובא בר״ן פכ״ה מבואר להדיא דדעת הרמב״ם דבכל האיסורי׳ כבוש מותר אלא דווקא דבר חריף וחדוד מאוד כמו ״הסית (פי׳ שומים וכלי׳ תפי׳ הרמב״ם) אבל שאר כל הכובשים מותרין ולכן לא הביא כלל דין זה דכבוש בהלכותיו רק בדברים החריפים לפי שפסק כסתם מתני׳ ושמואל דאמר כבוש כמבושל פי׳ הוא ג״כ בדברי׳ החרופי׳ מאוד דווקא וכ״כ האגור סי׳ אלף קל״ג בשם התוספות ומה שהקשה המרדכי על דעת רשי׳ ממתני׳ פ״ז דשביעית · וורד חדש שכבשו בשמן אין זו קושיא כלל כי כבר מיישב זה הרמב״ם במתק לשונו בפי׳ המשניות שם כיון דורד הוא חדש ועדיין לא מיד שנותן אותו תוך השמן יכנס בו כח הוורדין ונעתם בשמן · ומהא דאמרינן בשר בחלב חידוש הוא דאי הרו ליה כולו יומא בהלכא שרי · אין סתירה לדברי רש״י והרמב״ם (וכמ״ש הרא״ש פג״ה ופי׳ בתרא דעובד ככבים) משום שיש לפרש דמ״מ חידוש הוא דבשאר איסורי׳ עכ״פ קליפה בעי כיון שהאיסור לח וצלול אגלם : משא״כ בבשר וחלב אפי׳ קליפה אין צריך וכמ״ש האו״ה כלל למ״ד דין י׳ בשם הסמ״ג והמרדכי והביאם הרב לקמן ריש כלל ד״כ ע״ש דהיכא דלא שהה מע״ל להפוסקי׳ דסוברים דאין כבישה במים וכה״ג צריך לומר לדעת שהובא בב״י דאין כבישה אלא בג׳ ימים כנ״ל וק״ל · לכן נ״ל פשוט להקל באותו חתיכה לצלי אי איכא ס׳ כיון דאיכא כמה צדדי׳ להקל ובדין כבד שנכבשה במים מע״ל עיין לקמן כלל וסי׳ כ״ד וכמ״ש ועיין בש״כ סי׳ ק״ה ס״ק כ׳ ועיין לקמן כלל וסי׳ כ״ב : ה נאסר הכלי באו״ה סוף כלל ב׳ · וכלל למ״ד דין ט׳ כתב דדיקא בכלי עץ וחרס · משא״כ בכלי מתכת ואבנים אינם בולען כ״א ע״י רתיחת האור · וכ״כ בתשוב׳ חוט השני סי׳ ס״ז בפשיטות ובט״ז סי׳ ק״ה סק״א כתב וז״ל · מ״ש האו״ה לחלק איני מכיר חילוק זה דלא מצינו בשום מקום דמתכת יהי׳ לו קולא יותר אדרבה מצינו בסי׳ קפ״א בטור דאין חילוק בין מתכות לעץ ואכן עכ״ל הט״ז · ובאמת אחר העיון בטור סי׳ קכ״א ראיתי שאין לו שייכות לדין זה רק דשם קאי אהגעלה דמים חמין ועיקר דין זה נלע״ד הוא מחלוקת ישנה בין גדולי פוסקים דהא דין כבישה בכלים למד האו״ה בכלל למ״ד דין ט׳ מידי דהוי ככלי דיין נסך דנבעלים בצונני׳ ע״י כבישה ומבואר בב״י לי״ד סי׳ קל״ה דהרמב״ם והרשב״א מחלקין בין כלי מתכות לשאר כלים ביי״נ ולשאר פוסקים אין חילוק · ולפי מה שפסק בש״ע סי׳ קל״ה סעי׳ ה׳ דאין חילוק א״כ ה״ה הכא ועיין בש״כ סי׳ קל״ה ס״ק ל״ג : ו מותר לחזור ולשרות בו · ועיין בתשובת משאת בנימין סי׳ מ״ד דמתיר אפי׳ לכתחילה לשרות הבשר בכלי עכו״ם ולא אמרינן בכה״ג דכל מידי דבעי הדחה הייטינן דלמא אכיל בלא הדחה כיון דעומן לתוך המים ע״ש : ז אין שורין בו מע״ל · משמע דאסור לכתחלה לשרות הבשר שני מע״ל אבל דעבד מותר דהא לא נעשה כבוש אלא לאחר מע״ל ואז נטל״פ ועיין בסי׳ ק״ה בט״ז ס״ק א׳ ובש״כ ס״ק כ׳ שהשיגו על האו״ה דאוסר דעבד בכה״ג ובספר עולה שבת בא״ח סי׳ תמ״ו סעיף ח׳ רוצה לקיים דברי האו״ה וכתב ז״ל דבסוף מע״ל דנעשה כמבושל מקבל הטעם ואז עדיין לבבה ולא אמרינן דנ״ט לפגם אלא מה שמקבל אחר מע״ל ולא בסוף מע״ל ולאפוקי מהש״כ בי״ד דטעה בסברה זו בסי׳ ס״ע ס״ק יו״ד עפ״ל ולע״ד יפה כיון הש״כ בזה והט״ז וכפרט שגם הרב תיקון זה בספר או״ה שלו וכ״כ מהר״י הכיב בתשובתו סי׳ קל״ח כמ״ש הש״כ בסי׳ ק״ה והוא מטעה קא טעה · כיון דמיירי בנתנו המאכלים תוך הכלים זה אחר זה וא״כ סוף מע״ל למאכל שני דאז נעשה כבוש אז הוא אחר מע״ל למאכל ראשון שנאסר הכלי א״כ אז הוא לפגם וק״ל ומה שפי׳ שם כן דברי הש״ע מעיקרא לא קשה מ״די דשאני התם בזיתים החריפים אף שטחנים לתוכו מים שמבטלין החריפות היינו לענין שאין חריף כל כך להשוות לשבח כלי שאינו ב״י מ״מ אפשר מכח חריפתו ממהרים להיות כבוש וכמבואר בי״ד סי׳ ק״ה לענין כבוש בציר ע״כ הצריך הטור דווקא כלי שאינו בן יומא ודוק :

כלל ד א בלא מליחה · ואפי׳ לפי מה דנוהגין בבשר לצלי דלכתחלה ימלח מעט כמבואר לקמן בסי׳ ט׳ דין א׳ מ״מ שאני הכא דחשוב דעבד כיון דבבשר נתקשה הדם בתוכו וכ״כ באו״ה כלל ב׳ ריש דין א׳ אכן בש״כ בסי׳ ס״ט ס״ק מ״ז כתב בפשיטות דצריך מליחה קצת כשאר צלי וכן משמע קצת מלשון הרב כמ״ש כשאר בשר : ב דכתב סתמא אין לבשלו · אין זה לשון הטור ממש רק שהטור כתב דאין לאכלו מבושל משמע דאין לו שום תקנה לאכלו מבושל דאם איתא דאית ליה תקנה לא היה הטור כותב סתמא דאין לאכלו מבושל הוה יכול לאכלו מבושל אם צלו תחלה · ובט״ז סי׳ ס״ט ס״ק ל״ב העתיק בשם קובץ א׳ בשם הר״ר עוזר שאם מלחהו כשיעור מליחה והדיחוהו וצלאהו שוב מותר לבשל עכ״ל : ולא ידעתי לא״זה עניין העתיק קובץ זה דבלא״ז הדעה היא הדעה של האו״ה ממש שהצריך מליחה תחלה וצלייה ומתיר אח״כ לבשלו אבל לפי הכרעת הב״י משמע דלכתחלה אין לו שום תקנה לאכלו מבושל כלל · וכדעת הטור וכן משמע בתשוב׳ מהרי״ל סי׳ נ״א שכתב להדיא דאין לאכלו אלא צלי ולבסוף כתב שהר״ר עוזר ושאר גדולים יש מתירין לבשלו אחר צליי׳ ויש חולקין עכ״ל · ונראה פשוט שהר״ר עוזר הוא מכת הסוברים דמותר לבשל אחר צליי׳ כמו שהעתיק הט״ז בשמו בשם הקובץ ולפי מה שמחמירין לכתחלה כדעת המחמירים א״כ אין חילוק בין מלחו תחלה או לא וק״ל · ומהרש״ל מחמיר אפי׳ דעבד עיין באו״ה ובב״ח סי׳ ס״ע ס״ק י״ג : ג יש לחוש לדברי האוסרין · ונ״ד לבשר בתקום שאין מלח מצוי ובכבד שמותר לבשל אחר הצליי׳ משום דהתם מסתמא הכל נפלט בצליי׳ ומה שלא נפלט בצלי לא יפלוט בבישול משא״כ הכא שנתקשה הדם בתוכו ואולי ע״י בישול מרכך יותר כ״כ הש״כ בסי׳ ס״ע ס״ק מ״ה ובתשוב׳ צמח צדק סי׳ קכ״א · וחילוק זה הוא נכון ובתשו׳ מנחם עזרי׳ סי׳ קי״ג כתב שדין זה נלמד מק״ו מדין בשר במקום שאין מלח מצוי דיצלה תחלה ומותר לבשלו אח״כ ולא ידעתי מה ק״ו היא זו ול״ד כלל להדדי וכן מוכח דהא הטור ומהרא״י בת״ה סי׳ ק״ם ומהרי״ל בספרו ובתשובתו סי׳ נ׳ דפסקו דאין לבשלו אחר הצלי׳ ומ״מ כתבו דבמקום שאין המלח מצוי שיצלה בכבר ואח״כ יבשלו כמ״ש הטור ס״ס פ״ע ומהרא״י בהגהות לש״ד שער ה׳ ומהרי״ל בתשוב׳ סי׳ קכ״ו ובדרשותיו בדינמליחת בשר אלא דחילוק הוא כמו שכתב הש״כ ז״ל ואין לזוז מהכרעת הב״י בש״ע והרב וכל האחרוני׳ עכ״ל ובתשו׳ באר עשק ראיתי שתופס עיקר כדעת הרמ״ע מפענו והשיג על הש״כ בדברי׳ שאינן ברורי׳ ומוכרחים כלל ועיין שם בו וקראה שדבריו ממילא נפרכין כי דברי הש״כ המה כוונת הפוסקים ראשונים ממש וכן משמע להדיא במשמעות לשונם ולפי טעם זה נראה דאף בכבד דמותר לבשלו אחר צליי׳ מ״מ אי שהה הכבד ג׳ ימים בלא הדחה אז ג״כ נתקשה הדם בתוכו ואסור לבשל אח״כ וכ״פ בתשובה צ״צ סי׳ קכ״ב וכתב ואין להקל מטעם דכבד קיל ולא חמיר דמו כשאר דם כיון שכבר הסכימו אחרונים לאסור הכבד בבישול אפי׳ לבדה כמו בשר תו אין לחלק ביניהם וכמו שכתב הרב בת״ח כלל וסי׳ כ״ד סוף דין ג׳ ואין לחלק בין כבד לשאר בשר ע״ש עכ״ל נ״ל ואף דלכאורה ל״ד לדלקמן דהתם בשאר בשר אסור אף דעבד משא״כ הכא דהאיסור הוא רק חומרא לכתחלה אף בבשר א״כ אפשר דאף בכבד אין להחמיר כלל לכתחלה · וכן משמע קצת באו״ה כלל ב׳ דין ב׳

ד״וקר

מכשירינן אפי' בהדחה מועטת (ד) רק שהוא מנוקר מגידי הדם וכ' האגו' דנוהגין המהדרין לתתו במים תוך ג' ימים ולהניח בו שעה או ב' ויכול להשהותה עוד ג' ימים אחרים מפני שהמים מרככין אותו ואינו מתקשה עכ"ל וכ"כ בעל ש"ד בשם ר"י חווה אמנם מהרא"י כתב דלא נהיגין והביא ראיי' ממרדכי דאדרב' מיא מטרשי ליה עכ"ל ור"י באו"ה כת' מקיבלי' בני ערד מפי ר"י דמותר ובתב מהר"מ אם קבלה נקבל ואם לדין יש תשובה עכ"ל ונרא' דלכתחל' יש לחוש לאסרו אך בדעבד ומקו' הפסד מרובה או שעת הדחק יש לסמו' אדברי המתירין שהם רבים ובתראים ועיר דלקמן שער ט"ו יתבאר לך דאנן לא ק"ל כסבר' המרדכי דס"ל מיא מטרשי ליה ובמקומה רבים : (ה) נוהגין בו היתר לכתחלה ואומרי' שכך הורה להם מהר"י פולק ז"ל והנח להו מנהגם מאחר שכבר הורה זקן ויש להם על מי שיסמכו :

ד כתב בהג"ה ש"ר בשם מהרא"י טרושין שמעתי כי במקום הגאוני' נהגו בששהה שלשה ימים בלא מליחה לשרותו במים פושרין כדי שיתעורר דמו ויפלט ע"י מלח עכ"ל וכתב או"ה דאין לסמוך על זה והכי נהוג :

ה כתב מהרא"י בפסקיו סי' קצ"א דמנהג שלא לשהות בשר עד אחר ג' ימים בלא מליחה דחיישינן (ו) שמא ישכח ומבשל ליה :

ו כתב באו"ה (ז) התרנו הלכה למעשה בבשר שהי' ספק אם שהה ג' ימים בלא מליחה או לא עכ"ל :

ז כתב האגור דבשר ששהה ג' ימים בלא מליחה (ח) אם מלחו הוי כנתבשל בלא מליחה : (ט) ובשר שנמלח עמו מותר עכ"ל :

ח כתב בת"ח ס' קנ"ג אם נתערבה זו החתיכ' ששהת' ג' ימים בלא מליחה בחתיכות אחרות : (י) בטלה ברוב ואין בזה : (יא) לא משום חתיכה הראוי להתכבד ולא משום דבר שיש לו מתירין עכ"ל ונראה דאע"ג דיש חולקין וסביר' להו דבבה"ג מקרי דשיל"מ מאחר דשרי בצלי וכיוצא בזה כתב הרי"ף פג"ה והר"ן האריך בזה פי' הנורר מן המבושל (יב) מ"מ נראה הדבר זה שהוא רק חומרו' הגאוני' בעלמ' יש לסמוך אדברי מהרא"י להתיר אם נתבטל ולקמן יתבאר בע"ה בדין דשיל"מ :

ט ובשר שלא נקרהו מחלב תוך ג"י לשחיטתו כתב הרא"ש בתשוב' כלל ד' סימן כ"ה דשרי דאין לחוש לניקור תוך ג' ימים ובמרדכי פכ"ה דף תשל"ט ע"ב משמ' דאסור וכן הוא בהגהות מיימוני ומהרא"י כתב בפסקיו סי' ע"ז וקצ"א דשרי כדברי הרא"ש וכתב אמנם אם נהגו בו איסור אין להתיר להם וכ"כ בהג"ה ש"ד דאפי' בחלב הרב' שעל הדך ועל האליה לא חיישינן ואין חוששין לדברי המרדכי והג"ה מיימון ומשמע מדבריו סי' קצ"א דמכל מקום לכתחילה יש לזהר לנקרו תוך ג' ימים :

כלל וסי' ה' בדין בשר שנמ"ח ולא הודח תחילה ויש בו ששה דינים חלוקים :

א חתיכה של בשר שלא הודח מתחלה (א) ונמלח אסור · וכן כתב בהג"ה ש"ד דיש לנהוג בו איסור אפילו בדעבד כדברי סמ"ק ומהר"י טרושין דאסרי וכ"פ באו"ח כלל ד' וכתב

דיומא יש להקל בכבד · ועי"ל כיון דכבד מרובה לדמים אינו מתקשה ומתייבש הדם בתוכו כלל וק"ל מ"מ אין להקל לכתחלה כי כבר הורה זקן ולא נמצא בשום פוסק להדיא שכתב להקל בכה"ג בכבד וצ"ע : **ד** רק שהוא מנוקר מגידי דם כל זה הוא מאו"ה כלל ב' אבל באגור לא נזכר דבר מגידי דם ועיין בתשוב' משאת בנימן שאלה ק"א שהשיג על האו"ה בזה : ופסק דאין נפקותא כלל בגידי דם דמאי בכך יסיר הגידין עם הדם · ומה שהבי' האו"ה ראיי' מהמהר"י מולין אין ראיה כלל דגם מהר"י מולין אינו מקפיד על גידי הדם רק על ששהה ג' ימים בלא מליחה : והא דנקט ניקור מעשה שהי' כך היה עכ"ל : הנה בודאי דבריו נכוני' מאד בטעמיי' אבל מ"ש דמהר"י מולין אינו מקפיד על גידי דם וליכא מאן דפליג בהא : בודאי נעלם ממנו מ"ש מהרי"ל שהוא מהר"י מולין בדין שירית כשר ומליחתו שכתב להדיא וז"ל ובשר שלא ניקר תוך ג' ימים אסור גם לגלי דדם הגידין מתקשה במאוד אכן במרדכי מתירו בגלי עכ"ל (ולזה כיון האו"ה) הרי להדיא דעיקר הקפידא דמהרי"ל על גידי הדם (וצריך לדחוק מאוד ולומר הטעם דדם נכנס תוך הגידין ונבלע בבשר ומתקשה) לכן אין להקל ולאסיר בבישול בכה"ג עכ"פ לכתחלה כ"א ע"י צלי וכמבואר לעיל דין א' דמותר לצלי אף בלא ניקו' גידי דם עד אחר ג' ימים אבל היכי דכבר נתבשל אף ששהה ג' ימים בלי ניקור גידי דם אם אח"כ נתנקר והודח מעט תוך ג' ימים ונתבשל מותר דעבד כיון דלא נמצא בראשוני' כלל שיהא מקפידין על ניקור גידי הדם : וכמו שהאריך בזה בתשובת משאת בנימן : וגם נ"ל דאף האו"ה דאוס' דעבד היינו דעבד דשהה כבר ג' ימים ולא הודח רק מעט אז אינו מתיר לבשל לכתחל' אבל היכ' דכבר נתבשל אף האו"ה מתיר דעבד וגם הרב השמיט כל זה בסימני' דלקמן ובש"ע סי' ס"ט וכ' הש"כ שם ס"ק ן' דלכך סתם הרב הדברי' כדי להיות נהרא נהרא ופשטיה : ואין להחמיר בדינים אלו כיון שהוא חומרות הגאוני' אך לכתחילה יש לשרותו היטב כשרוב' לקיים עוד עכ"ל (ה) נוהגין בו היתר לכתחילה · שמעתי שמעשה בא לפני מ"ו חמי זקיני הגאון הגדול מהור"ר שמעון מקראקא זצ"ל באווזי' שלמים שהודחו תוך ג' ימים בעודן שלמים עם העור רק שנשחטו והורה להפשיט העור של אווז ולבשלה והשאר יצלה כדין בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה והדחה ע"כ שמעתי וקצת רבותי מקילין בזה כיון שהוא חומרות הגאונים ועיין בשבת פ"ח שרצים דף ק"ח ע"א גבי הא דכותבין תפילין על גבי עור של עוף טהור סד"א כיון דאית ביה ניקבי קמ"ל וע"ש ודוק : **ו** שמא ישכח ומבשל ליה · משמע אף אם רוצה לצלות אחר ד' ימים מ"מ אסור דחיישינן לתקלה הקשה לי אמ"ו האלו"ף מוהר"ר יוסף נר"ו מאי שנא מהא דפסק בש"ע סי' פ"ו סעי' מ' בעוף שהוא ספק טריפה ומטיל בצים דמשהין אותו עד שיטיל ביצים של עטיה ראשונ' וכתב הט"ז שם דלא חיישינן לתקלה שמא ישכח כמו בדרוסה סי' נ"ז כיון שהוא זמן מועט רק כ"א יום · וכ"כ הש"ך בסי' נ"ז ס"ק מ"ז בשם מהרא"י וכ"כ הרב לקמן כלל ע"ג דין ד' והשבתי דדוקא התם שהתרנגולת הוא רק ספק טריפה · לכן לא חיישינן בזמן מועט לתקלה מטעם דהוי כמו ספק ספיקא · חדא שמא לא יבא לידי תקלה כלל ולא ישחט אותו · ואת"ל שישחט ויאכלנו מ"מ שמא אין כאן איסור כלל דהתרנגולת לא נטרפה · משא"כ כאן דליכא רק חדא ספיקא דאם ישכח ויבשל יבא לידי ודאי איסור לכן חיישינן לתקל' בזמן מועט ובבהמה ספק דרושה כיון שצריך לשהות זמן מרובה דהיינו להשהות י"ב חדש אף דאיכא ס"ס מ"מ בזמן מרובה כזה הוא כמו קרוב לודאי שיבא לידי תקלה לכן אסור להשהות וק"ל : **ז** התרנו הלכה למעשה · ונראה דאע"ג דלא בשלו עדיין מותר לבשל לכתחלה · וכן משמע לקמן בסימנים מטעם דספק דרבנן לקולא : אע"ג דיכול לצלות ובדבר שיש לו מתירין לא אמרינן ספק דרבנן להולא כמבואר לקמן כלל ע"ד מ"מ זה לא מיקרי דשיל"מ כמ"ש הרב דין ח' : **ח** אם מלחו · כתב רש"ל פכ"ה דבשר ששהה ג"י בלא מליחה ומלחהו כדינו והודח ואח"כ מלח אותו בבשא"מ ולא שהה שיעור כבישה ונמצא שם ציר כשר הוא ממה נפשך דאם המליחה הראשונה מפליט א"כ שוב אין צריך מליחה שנייה ואם לא יצא דם במליחה ראשונה גם במליח' שנייה אינו מפליט ואינו אוסר ומותרת לגלי עכ"ל · ודבריו נכונים בטעמים וראיות כמו שהאריך שם ע"ש · וכן הסכים הט"ז בסי' ס"ס ס"ק ל"ב (והש"כ בספרו נה"כ הניח דברי רש"ל בצ"ע ע"ש) וכתב עוד הט"ז שם ומשמע מדברי רש"ל דהיכא דנמלח פעם ראשון בכלי שאינו מנוקב נאסר דאף שאנו חוששין לדברי הגאוני' היינו לחומר' שלא יועיל המליחה אבל לא לקולא : דשמא יצא הדם ע"י מליחה ונאסר ע"י כלי שאינו מנוקב ואם מלח עמו בשר שכבר נמלח והודח בכלי שאינו מנוקב נאסר גם שאר בשר כיון שנמלח בכלי שאינו מנוקב עכ"ל הט"ז ולא ירדתי לסוף דעתו בזה דלמאי הצריך כלי שאינו מנוקב דאי כדעת הסוברים דאחר הדחה נסתמו נקבי הפליטה · א"כ אפילו בכלי מנוקב נאסר כיון דליכא למימר אגב דפלט ציר יפלוט דם וכמבואר לקמן כלל וי"ו וע"ש ס"ק ח' בסי' ע' ובט"ז עצמו · ואי כדעת הסוברים דאף אחר הדחה' לא נסתמו נקבי פליטה א"כ אף בכלי שאינו מנוקב אינו נאסר דאגב דיפלוט ציר יפלוט דם שבלע · וכמבואר לקמן כלל וי"ו וע"ש ס"ק ז' דדווקא בשרה בציר יש לחלק בין כלי מנוקב לכלי שאינו מנוקב כמ"ש הרב לקמן כלל ז' דין ב' וצ"ע : **ט** וכשר שנמלח עמו מותר · באגור סי' אל"ף קנ"ה משמע דהבשר עצמו ששהה ג' ימים אם לא נתבשל עדיין אף שנמלח עם שאר בשר שנמלח להוציא דמו מותר לגלי והטעם צ"ל כיון דע"י צליה יוצא דם דידה יפליט נ"כ דם דאחריני אך אם נתבשל נאסר · והט"ז בסי' ס"ט ס"ק ל"ב השיג על מורה א' שהורה בכה"ג להתיר ודעתו לאסור אף לגלי · וצ"ל שסובר דהא דכתב האגור להתיר בגלי · היינו לאותן הפוסקים דסוברי' דע"י צלי' מוציא הדם שנתקשה וע"כ סוברים ג"כ דמותר לבשל אחר צליי' משא"כ לדעת הרא"ש בתשו' ות"ה סי' ק"ס דאוסרין לבשל אחר צלייה מטעם דאף ע"י צלייה לא ברירא לן שהוציא דם א"כ ליכא למימר איידי דיפלו' דם דידה וכו' ואם נמלח עם שאר בשר אסור וא"כ נלע"ד לפי הכרעת הכ"י והרב לעיל דין ב' דבדעבד מותר לבשל אחר צליי' · א"כ זו נמי כדעבד דמי דאם אין אתה מתירה לגלי יאסור הבשר ע"כ יש לסמוך על הפוסקים דמתירין לבשל אחר צליי' וגם בזה מותר וכ"כ בספר אפי רברבי סי' של"ו להדיא דשרי אם נפל לציר בגלי וא"כ ה"ה בנתערב בין החתיכות וק"ל · ועיין בנה"כ של הש"ך שהשיג ג"כ על הט"ז מטעם אחר ע"ש : **י** בטלה ברוב · והא דמני ברוב הא הדם יתקטעם כשיבשלם מירזהש"ך בסי' ס"ט ס"ק ל"ג · כיון דכשר ששהה ג' ימים בלא מליחה הוא רק חומרות הגאונים נ"ל דהגאונים לא גזרו בולי האי ולפ"ז היכא דנתערב תוך ג' ימים שלא נמלחה עם חתיכות אחרת צריך ס' · ולא כדעת הט"ז שם בס"ק ל"ה ועיין בנה"כ שם שכתב לפי מה שכתב בש"ך סי' ק"כ ס"ק ח' א"כ אפי' ס' לא מהני כיון דאפשר להוציא הדם ע"י מליחה שנית והוצאת מליחה הוא הפסד מועט · ועמ"ש כלל ע"ד בזה ועיין לעיל כלל וסי' ב' ס"ק ו' ע"ש ועיין בתשו' מהר"א ששון סי' קע"ט ובתשו' מהרי' לוי סי' ל"א : **יא** לא משום חתיכה הראוי להתכבד · הטעם דלא אמרינן חתיכה הראוי להתכבד אלא בדבר שאסורה מגופו · משא"כ כאן דהאיסור רק משום דם הבלוע בו ועיין לקמן כלל מ' דין כ' : **יב** מ"מ נראה דדבר זה שהוא רק חומרת הגאונים · עיין לקמן כלל ע"ד דין ו' ודין ז' ובסימנים שם נראה שדברי הרב סותרים קצת וצריכים עיון ועמ"ש שם בס"ק י"ז :

כלל וסי' ה' **א** ונמלח אסור הטעם לפי שסוברים עם הדחה ראשונ' שלא יבלע הדם שעל פניו וכיון שלא הודח בראשונה א"כ ע"י המליחה נבלע הדם שעל פניו ודם בעין שנבלע שוב אינו יוצא ע"י מליחה וצליי' כלל · אך הרא"ש וסייעתו סוברים דלא אמרינן שהמלח מבליע דם שעל פניו רק שטעם שאין כח במלח להפליע הדם לפי שלא הודח בראשונה (ופי' כן אף לפי דעת האוסרין ע"י הדחה ומליחה שנית ע"ש בפכ"ה) :

וכתב ב"י ומהר"ם והרא"ש מתירין ולעניין הלכה אם הו' במקום הפסד מרוב' או שהוא בע"ש שאי אפש' להכין אחר יש לסמו' אדברי מוהר"ם והרא"ש עכ"ל וכדאי הם לסמוך עליה' בכהאי גוונא אבל בלאו הכא אסור אפי' דעבד וכתב האו"ה כלל ד' אף לצלי אסו' וכן משמע מלשון האוסרין (ב) דקאמרי אין תקנה לאותו בשר וכן נראה מדברי מהרא"י בהג"ה ש"ד שהבי' ראיי' לדברי המתירין מצלי שנצלה בלא הדח' קמייתא ונמלח דשרי לתירוץ אחד שבתוספ' וכו' מכלל דלדברי האוסרין בכל עניין אסור וכן יראה מלשון מהרא"י שם דכתב דיש לנהוג איסור אפילו בדעבד · ומשמע דאצלי קאי דמדבר בו בתחלת הה"גה דלא כהג"ה אחרת שבשערי דורא שכתב דאף לדבדי האוסרין מות' בצלי :

ב ואם לא הודח בראשונה רק הדחה מועטת כתב מהר"י טרושין דסגי אבל בהג"ה ש"ד סי' ט"ו כתב מהרא"י דהיינו דווקא למאן דאמר דהדחה ראשונ' משו' דם שעל הבשר · אבל למ"ד דהדחה ראשונה כדי שיתרכך הבשר לא סגי בהדחה מועטת (ג) ויראה להתיר בדעבד עכ"ל · ואם לא הודח כלל ונמלח ולא שהה שיעור מליחה כתב בעל האו"ה כלל ד' דשרי · ולא נ"ל דמאחר דאנו חוששין שהמלח הבליע דם שעליו אין שיעור לדבר ומיד נאסר ולא שייך לומר דמאחר שלא נשתהה שיעור מליחה ויפלוט אח"כ דם דידה : דהיינו מה שבתוכו אגב דיפלט דם דידה יפלוט ג"כ מה שבלע מדם שעמו · זה אינו דהא כתבו הפוסקי' דבדם בעין שנבלע לא אמרינן כבכ"פ : וה"ה לדם זה כמ"ש ש"ד משם הר"י טרושין · ולכן נראה דאסור אפי' לא נשתהה שיעור מליחה וכן משמע באו"ה כלל ד' · מיהו אף באו"ה לא כתב דשרי רק לצלי (ד) ובזה אין ראיה לאיסור ועיין לקמן כלל ט' דין ג' (ה) ולקדרה אפי' לא נמלח רק לצלי דהיינו מליחה מועטת יש לאסרו דיש לחוש שמא הבליע דם שעליו וכ"כ האו"ה כלל יו"ד :

ג כתב בהג"ה ש"ד יראה דמיירי דליכא ס' בחתיכה נגד הדם שעליו דאי איכא ס' אמאי אסור טפי משאר איסור שנמלח עם היתר דקי"ל דמשערין בס' עכ"ל · ובאו"ה כלל ד' כתב דאין לך שום חתיכה שיש בה ס' נגד הדם שעליה וגם אין המלח מפליט כל הדם שבחתיכה מאחר שלא נתרכך הבשר תחלה בהדחה עכ"ל נראה מדבריו (ו) דס"ל טעם הדחה שיתרכ' הבשר ולכן אפי' בדאיכא ס' מן הדם שעליו אסור דאין המלח מפליט הדם שבתוכו היטב (ז) וחיישי' דפי' הדם שבתוכו ממקום למקום וחזר ונבלע בתוכו כמו שפי' הרא"ש טעם האוסרין ולכן נראה לדבריו אפי' בדאיכא ס' נגד הדם טריפה · אבל לענין הלכת' יש לסמוך אדברי מהרא"י להתירו בדעבד דכבר נתבאר דבדעבד אנו סומכי' להתיר בהדחה מועטת מטעם דאנו סומכין אמ"ד טעם הדחה אינו רק משום דם שעליו וה"ה בנדון זה דסמכינן עליו להיתר בדעבד אי ידעינן דהיה ס' בחתיכה נגד הדם שעליו ואע"ג דכתב באו"ה דאין לך חתיכה שיש ס' נגד דם שעליו היינו בסתמא דמילתא אבל אי ידעינן דיש בו ס' מהני כמ"ש מהרא"י :

ד כתב באו"ה כלל ד' ואם נמלחו שאר חתיכות שהודחו אצל בשר שנמלח ולא הודח בראשונ' האחרות מוהרת אע"פ שנגעו בחתיכה שנמלחה ולא הורחה מ"מ לגבי האחרות מקרי דם פליט' דמשריק שריק או כבכ"פ :

ה עוד כתב באו"ה שאם נתבשלה איתה חתיכה בעינן ס' נגד כל החתיכה ואותה חתיכ' אסורה לעולם עכ"ל וכבר נתבאר לעיל בהפסד מרובה או שעת הדחק יש לסמוך אמתירין :

ו בני מעיים אין מחזיקין בהם דם וכבר נתבאר לעיל כלל ב' איזהו מקרי בני מעיים ואם נמלחו בלא הדחה ראשונה מותרין אבל שומן והמסס ובית הכוסו' אינם בכלל בני מעיים ואסורים כמו שנתבאר לעיל מצאתי כתוב באו"ה שהגי' הר"ש דמטעם דין בשר שלא הודח ונמלח וכו' שלא לשום שום בשר שלא הודח מתחלה לא על שום דף ולא על שלחן שאינו מיוחד לכך כי שמא יש מלח על השלחן או על הדף ולאו אדעתי' והמלח מבליע דם בבשר וק"ל מצאתי (ח) ולא ידעתי למה הוצרך למצא טעם לאסור בו

טעם

או מטעם שלא נתרכך הבשר תחלה או לפי שהדם שעליו נבלע במלח ושוב אין בו כח להוציא דמו וכל זה מבואר באורך בב"ח סי' ס"ע ובש"כ ובט"ז שם לכן מתירין ע"י הדחה ומליחה שני' ולפ"ז מה שהכריע הב"י והרב כאן ובש"ע בהפסד מרובה לסמוך על דעת הרא"ש והר"מ היינו דוקא ע"י הדחה ומליחה שנית וכ"כ הש"ך בסי' ס"ט ס"ק י"ב · ומהרש"ל פ' השוחט סי' י"ח ובאו"ה אוסר אפי' בהפסד מרובה וכ"פ הב"ח להחמיר והש"כ שם בס"ק י"ב וי"ג כתב שדבריהם אינם עיקר ומהוורים להלכה ע"ש : **ב** דקאמרי אין תקנה לאותו הבשר וכן הוא לשון הרא"ש והטור אבל בתשובת ר"י הלוי סי' ל"א כתב שמדברי הטור והרא"ש משמע דיש אוסרין שאין לו תקנה נ"ל דווקא לבישול מדכתבו בלשון האוסרי' אין לו תקנה אף ע"י הדחה ומליחה שנית ולא כתבו רבות' אף לצלי · אלא וודאי דלצלי מותר וכן הסברא נותנת דבשר לצלי אין צריך הדחה אפי' שיש עליו הדם וכ"כ הרא"ש עכ"ל ובאמת המעיין היטיב בדברי הרא"ש והטור יראה לסדי' דעיקר כדברי הרב דלדעת האוסרין אין לו תקנה כלל והבשר לגמרי אסור והא דלא כתבו אף לצלי משום דלא מיירי התם אלא רק ממליח' גם לרבותא לדעתם שמתירין אף ע"י הדחה ומליחה שנית · או לומר דאין לו תקנה כלל אפי' לצלי אף ע"י הדחה ומליחה שנית וק"ל · ומ"ש מהר"י לוי וכן הסבר' נותנ' וכו' לא ירדתי לסוף דעתו כלל דמה סברא יש זו דדוקא היכא דלא נמלח כלל · משא"כ היכי דנמלח שהמלח גורם להבליע הדם שעליה כמ"ש בס"ק א' ולדעת הרא"ש הוא מטעם דאות' הדם שפיר חוזר ונבלע א"כ לדעת האוסרים אף לצלי נאסר וק"ל : **ג** ונראה להתיר בדעבד · לכאורה היה נ"ל דדווקא אם בשלו אז מקרי דעבד ומותר משא"כ היכי דלא בשלו עדיין דאז יש לו עוד תקנה ע"י הדחה ומלי' שנית ואז מותר ממה נפשך אי מטעם דם שעליו הא כבר הודח הדחה מועטת תחלה · ואי מטעם שיתרכך הא הודח היטב ונמלח שנית (וכמבואר לעיל ס"ק א') וכיון דיש לו עוד תקנה לא מקרי דעבד אבל בש"ך סי' ס"ט ס"ק י"ד כתב וז"ל דמשמע מדברי הרב דאף אם לא נתבשל עדיין מקרי דעבד ואין צריך לחזור ולהדיחו עכ"ל ומשמעות הדבר לא ידעתי והוא נגד הסבר' לכאורה וצ"ע ועיין לקמן כלל ט"ו דין א' שם מבואר דין הדחה הראשונה : **ד** ובזה אין ראייה לאסור · לכאורה דברי הרב תמוהי' דכאן משמע דמסכי' עם האו"ה דמתיר לצלי ולקמן בכלל ט' דין ג' כתב הרב דדעתו בכאן לאסור אפי' לצלי וכן תמה הב"ח סי' מ"ו ס"ק א' · והש"ך בספר נה"כ מדחיק מאוד לייסב דברי הרב ע"ש · ולע"ד נראה דמשמעות והבנת דברי הרב כך הוא דדעת הרב לחלוק מתחלה על האו"ה אף בצלי דהא אף האו"ה לא עלה על דעתו להתיר בבישול כמבואר באו"ה דין ד' ומ"ש הרב וכן משמע באו"ה וכו' כלומר דמשמע מדבריו ג"כ שזה הוי דם בעין ולא אמרי' גבי כבכ"פ · ומ"ש הרב אח"כ מיהו אף וכו' · היינו כדי לתרץ דברי האו"ה שגם הוא לא שרי רק בצלי · אע"ג דבדם בעין אף בצלי לא אמרי' כבכ"פ · וכמבואר לקמן כלל ט' מ"מ סובר האו"ה דזה · לא הוה כדם בעין ממש וכמ"ש להדיא כלל ד' דין ד' · ועל זה כתב הרב ובזה אין ראייה כ"כ לאסור ומ"מ דעת עצמו לאסור דהוה כדם בעין ממש ולכן כתב הרב ועיין לקמן וכו' שמבואר לקמן שכן דעתו : וכן משמעות הרב בסימנים דלקמן כלל ט' שכן דעתו עיקר להחמיר רק שחולק כבוד לאו"ה וכתב ויש מקילין : **ה** ולקדרה אפי' לא נמלח משמע דלצלי מותר אי לא נמלח רק לצלי וכ"כ הרב להדי' בסימני' וצ"ע קצת מאין יצא להרב לחלק בזה כיון שבאו"ה כלל י' דין ז' כתב הטעם וז"ל ה"ה בכל מליחה כגון בשר שנמלח בלתי הדחה או כשרה ונבלה שנמלחו יחד אין חילוק בין מליחת קדרה למליחת צלי מאחר שטעם משום שאין אנו בקיאין בין זו לזו עכ"ל וכיון שעיקר הטעם דאין אנו בקיאין וכן פסק הרב לקמן כמה פעמים באו"ה דאין אנו בקיאים בזה א"כ אמאי מתי' בצלי דשאני מליחה זו הוי כמליחת בשר לקדרה דאז נאסר אפי' לצלי וכן נראה להדיא מא"ו דכתב דאין חילוק בין מליח' צלי למליחת קדירה ואפשר לומר דכך הוא הבנת דברי הרב לפי שכתב תחלה דעת האו"ה דהיכי דלא שהה שיעור מליחה שיש להקל ודוחה דבריו אך בצלי כתב שאין ראיי' כ"כ לסתור דברי האו"ה ועל זה מסיק ולקדרה אע"פ דאיכא תרתי למעליות' דלא שהה שיעור מליחה וגם לא נמלח רק לצלי מ"מ יש לאסרו אבל בצלי' היכא דאיכא הנך תרתי למעליות' סובר הרב דאז יש לסמוך להקל על דעת האו"ה דמתיר בצלי ונלע"ד שזה ג"כ כוונת הרב בש"ע סימן ע"ו סעיף ג' בהג"ה שמתיר בצלי היכא דלא שהא שיעור מליחה דהיינו במליחת צלי דמיירי התם בצלי והט"ז שם ס"ק ה' כתב על הש"ע שדעתו בתורת חטאת אינו כן : והש"כ בנה"כ מדחיק בשביל זה שם לייסב דברי הרב כאן ולע"ד עיקר כמ"ש בס"ק ד' ובסעיף זה דנמצא דעת הרב כאן ובש"ע בקנה א' עולים : וכן משמעות הרב בסימנים ודוק : **ו** דסבירא ליה טעם הדחה לא בעי הרב לומר דס"ל דווקא הטעם שיתרכך לחוד דהא כתב ג"כ שאין חתיכה שיש בה ס' נגד הדם שעליו וכה"ג פסק האו"ה בכלל ד' כמה פעמים דהטעם הוא משום דם שעליו אלא וודאי דכוונ' הרב לומר שהאו"ה חש לכל הטעמים להחמיר אבל צ"ע מאוד דהא האו"ה כלל ד' דין ח' פסק דבדעבד בהדחה מועטת סגי כמהר"י טרושין שהביא הרב לעיל דין ב' : וכ"כ הרב לקמן כלל ט"ו דין א' בשמו וזה על כרחך למ"ד דסובר הטעם רק משום דם שעליו דאי איכא למיחש משום שיתרכך לא מהני הדחה מועטה כמבואר לעיל : וא"כ איך כתב הרב כאן דהאו"ה ס"ל טעם הדחה ראשונה כדי שיתרכך · ובאמת באו"ה גופיה יש לומר דמ"ש וגם אין המלח מפליט כל הדם לא כתב רק לרווחא דמלתא דאף לדעה זו דיש לאסור אבל באמת עיקר דעתו כמ"ד טעם הדחה משום דם שעליו · אכן לפי פירש הרב בכוונת דעת האו"ה צ"ע : **ז** וחיישי' דפי' הדם ממקום למקום · והא דאצטרך הרב לטעם זה הלא כיון דחייש שלא הוציא כל דמו לחוץ א"כ אף דאיכא ס' מן הדם שעליו נאסר מכח הדם שבפנים יש לומר דמיירי אף שלא נתבשל עדיין וא"כ משום דם שבפנים עדיין יש לו תקנה ע"י הדחה ומליח' שנית דלטעם שיתרכך הבשר מהני הדחה ומליח' שנית כמ"ש לעיל בס"ק א' ואי משום דם שעליו הא איכא ס' נגדו · וא"כ מותר ממה נפשך לכך כתב הרב הטעם דחושש שפי' הדם ממקום למקום כמו שפי' הרא"ש לדעת האוסרין דאף לטעם שיתרכך לא מהני הדחה ומליחה שנית לדעתייהו : **ח** ולא ידעתי · ובאמת אין זה קושיא כ"כ דהג"ה זו אצטריך לאשמועי' אף דעכשיו מכאן ואילך רוצה לייחד למלוח עליו בשר או שהדף הוא של איסור (דאי משום הדף ליכא למיחש) והבשר כיון דעתיד להדיח מותר להשים עליו בשר כמבואר בטי"ד סי' צ"א לכן איצטריך לאשמעי' דמ"מ אסור מטעם ראשון וק"ל :

דלאסור

ט דאסור להניח · פי' לכתחלה אפי' אם לא יהיה מלח על הדף מ"מ כיון דבשר לא נמלח ודבוק בו איסור דם א"כ אסור לכתחלה לשום על כלי של היתר דדלמא ישכח מלהדיח הכלי וכמבואר בי"ד סי' צ"א (ועיין שם בש"ך ס"ק כ') אבל ודאי דבדיעבד אם הניח עליו סגי בהדחת הדף כמו צונן בצונן ופשוט אכן מהרש"ל באו"ש שער ג' ראיתי שכתב וז"ל ומהר"מ בת"ח הקשה היפוך ליה שיש איסור בדבר אפי' אינו מבליע המלח בבשר אלא פולט מ"מ נאסר הכלי שבולע מן הפליטה עכ"ל ולא דבר נכונה דהא לא נאסר הדף מן דם הפליטה כל זמן שיכול לזוב ממנו ולא אסרו הכלי כי אם כשאינו מנוקב ועוד דהג"ה זו איירי באינו רוצה להשתמש בו רותח עכ"ל מהרש"ל ולא ירדתי לסוף דעתו · איך הבין כן בדברי הרב דבר שאינו לשון ומשמעות הרב כאן כלל ואולי נזדמן לו נוסח' מוטעת בדברי הרב אבל לפי הנוסח' שלפנינו דברי הרב נכונים וברורים וק"ל :

כלל ו א יחזור וימלחנו כתב בהג"ה ש"ד דהגרסא הנכונה צריך להיות יחזור וידיחנו וימלחנו דאל"כ איך שייך לשון יחזור · הא לא נמלח מעולם אלא דאהדחה קאי : ועיין בט"ד סי' ע' ובב"י שם בשם הרשב"א דמבואר בל' ספר התרומה דלשון חזרה אהיתר קאי פי' החתיכה חזר להיות מותר ע"י מליחה ע"ש : ב וצריך להדיחו כלומר אף שהודח מתחלה קודם שנפל לציר ומהרש"ל באו"ש ובפכ"ה סי' ע"ו פסק דה"ה לחזור ולהדיחו אפי' לכתחלה והרוצה ישפוך עליו מעט מים ודיו וכן הוא הסכמת הט"ז סי' ע' ס"ק מ"ב דבהדחה כל דהו סגי : וכן מסתבר דהא דצריכין הדחה היט"ב : היינו מטעם שיתרכך הדם · אבל למ"ד משום דם שעליו בהדחה כל דהוא סגי ולא כ כאן שכבר הודח ונתרכך הדם רק משום ציר שעליו א"כ פשיט' דמהני הדחה מועטת וק"ל : ג דציר דרבנן · פי' משא"כ דדם בעין שהוא דאורייתא לא אמרינן כבכ"פ וכמבואר בסמוך דין ב' ועיין לקמן כלל כ"א ס"ק ד' : ד כתב דשרי · וכן הוא הסכמות הב"ח ומהרש"ל בפכ"ה סימן ע"ז וכתב הש"ך בסי' ע' ס"ק כ"ט שכן משמעות הפוסקים וב"י דלא כתבו בשר שהודח ולא נמלח · ומ"ש במהרי"ל חתיכה בשר תפל שלא נמלחה עדיין ונתערבה בין המלוחי' ושהתה ביניהם אותו חתיכה אסורה ולא מועיל למלחה אמנם אם הודחה טרם שנתערבה יחזור וידחנו וימלחנו עכ"ל · נראה דשאני התם כיון שנתערבה בין החתיכות המלוחות אפשר שקבל דם מהמלח עצמו עכ"ל הש"ך מדבריו מבוא' שביקש להשוות דעת מהרי"ל לדעת האו"ה ומהרש"ל ולחלק בין נפל לציר ובין נתערבה עם החתיכות אבל באמת אי אפשר לומר כן דלהדי' מבואר באו"ה כלל ו' דין י"ג ודין י"ט דאף אם נתערב חתיכות בשר תפל עם חתיכות מלוחות שהבשר תפל מותר : וכן מוכח להדיא מדברי מהרש"ל במה שהביא ראיי' שם לדין זה וז"ל בקצר' יד השערי' והס"מ שכתבו בשר שנמלח ושהו על בשר שלא נמלח ולא כתבו ג"כ בשר שהודח ולא נמלח ומדכתבו ששהא משמע אפי' לא הודח עכ"ל הרי דלדעתם אף אם קבלה טעם מהחתיכה עצמו מותרת (ומהרי"ל שאוסר היינו לפי שפי' כן לדעת הג"ה ש"ד שהביא הרב בסמוך דין ד' וכמ"ש הבאר שבע אבל באמת אי אפשר לומר כן וכמו שנתבאר לקמן) ולענין דינא נ"ל כיון שהאחרונים מסכימין עם דעת האו"ה וכן משמעות רוב פוסקים הראשונים ואף הרב סתם דין זה בש"ע אפשר שחזר בו לכן נלע"ד דהמיקל לא הפסיד ובפרט שדעת כמה גדולי פוסקים להתיר לגמרי בשר שלא הודח ונמלח כמבואר לעיל כלל ה' ודוק : ה פשיטא דאין לו תקנה · ובאו"ה שלפנינו כלל ה' דין ב' כתב וז"ל דלא גרע משריית מים ראשונים דלעיל ומיהו בפחות משיעור זה מותר עכ"ל מבואר בדבריו להדיא דמיירי משיעור כבישה דהוה מעת לעת כמו בשריית מים (וכן משמע באו"ה כלל למ"ד דבכל דברים החזקים והחריפין אין כבישה פחות מעת לעת ושלא כדעת הרא"ש ע"ש) והא דנקט ציר באמת ה"ה מים אלא דבא לאשמעי' דבפחות משיעור כבישה הוא מותר אפי' בציר ועוד דבמים אם יש ס' נגד החתיכה החתיכ' עצמו מותר כמבואר לעיל משא"כ בציר אסור בכל ענין מכח הציר עצמו שנבלע ואינו יוצא ע"י מליחה כיון שנכבש בציר וזה הוא דעת הרב כאן וכ"כ להדיא בש"ע סי' ע' סעיף ו' בהג"ה יום שלם דווקא אע"ג דבסי' ק"ה סתם הרב דכבישה בציר הוא כדי שירתיח על האור כדעת הרא"ש היינו דווקא לענין שמבליע בכולו (ועיין בש"ס סי' ק"ה ס"ק ג') אבל מ"מ חוזר ויוצא ע"י מליחה אם אינו כובש מעת לעת וכ"כ הש"ך בסי' ע' ס"ק ל"ו · וכ"כ מהרש"ל פכ"ה סי' ע"ז אך שהבין שם מדברי הרב כאן דאוסר בנכבש כדי שירתיח על האור והשיג מהרש"ל עליו ע"ש · ונראה שלכך הבין כן בדברי הרב כאן משום דאי מיירי בכבישה מעת לעת קשה הא אפי' במים נאסר ואחריו נמשך הט"ז בסי' ע' ס"ק י"ז ומגיה שם ספר הש"ע בשביל קושיא זו דאפי' מים ע"ש דבריו באריכות · אבל באמת דברי הרב כאן ובש"ע והאו"ה פשוטים וברורים כמ"ש ואינו נאסר אא"כ נכבש מע"ל · בש"ך סי' ע' ס"ק ל"ו כתב וז"ל אם לא נכבש בתוכו יום שלם וכ"כ בהג"ה ש"ד ע"ש ר"ש בר אברהם ומביאו הרב שם בת"ח דין ט' עכ"ל הש"ך ושגגה גדולה היא זו דהא דכתב הרב לקמן בשם הר"ש בר אברהם דצריך יום או לילה לאסור כולו היינו היכא שכבר פלט כל דמו ועל זה השיג הרב לקמן · כיון דכבר פלט כל דמו נאסר מיד וכ"כ הרב להדיא בסימני' דין ע' וכ"פ הרב בש"ע ס"ס ע' אבל מ"ש הרב שם אם לא נכבש בתוכו יום שלם זה הוא מאו"ה שהביא הרב כאן וקאי אבשר שלא פלט כל דמו וזה אינו נאסר אלא בכביש' יום שלם דהיינו מעת לעת וכמו שפי' הט"ז שם ס"ק י"ז וכה"ג פי' הש"ך כאן עצמו בסי' פ"ג ס"ק י"ד ובסי' פ"ז ס"ק כ"ו ובסי' ק"ה ס"ק כ' דיום שלם היינו מע"ל גם מ"ש הש"ך עוד שם וז"ל ודוחק וכו' ומיהו מהרש"ל וכו' מבואר מדבריו שנתעלם ממנו דברי מהרש"ל פכ"ה סי' ע"ז שכתב כן להדיא וכן הוא דעת הרב כאן ובש"ע דהיכי דלא פלט דמו אמרי' דחוזר ויוצא ע"י מליחה אא"כ שנכבש מע"ל כנ"ל לע"ד פשוט וברור ודוק : ו ונראה דלא מיירי · המעיין היט"ב בהג"ה ש"ד ובמרדכי פכ"ה נראה להדיא דאי אפשר לפרש כן כוונתם וכן האריך הבאר שבע דפ"ח ע"ב להוכיח לדחות דברי המפרש' כן וגם דברי מהרי"ל שהבאתי לעיל ס"ק ד' אלא העיקר דהג"ה ש"ד זו חולקת על הדין דנפל לציר וסובר דלא אמרי' כלל איידי דיפלוט וכן משמע ממהרש"ל פכ"ה סי' ע"ז ע"ש אבל מ"מ לענין הדין דינו של הרב אמת דהסכמת רוב הפוסקים והאחרונים שלא כדברי הג"ה ש"ד בשם המרדכי · ועיין בתשו' שארית יוסף סי' כ"ו ובסמוך ס"ק י"א ע"ש : ז דבכה"ג ודאי שרי · אף דהוא בכלי שאינו מנוקב מ"מ לא דמי לנמלח בשר בכלי שאינו מנוקב דנאסר שאני התם משום דהמקום דחוק ופי' ממקום למקום כדאיתא לקמן כלל י"א וי"ב משא"כ כאן דהחתיכה טפילה אינו נאסרת אלא משום שבלע דם פליטה וא"כ ימלחנו שנית ואז יצא כל דמה וכן משמעות כל הפוסקים דכה"ג אף בכשא"מ שרי וכ"כ מהרש"ל פכ"ה ס"ס ע"ז · אמנם על לשון הרב כאן צ"ע קצת כיון דמיירי בכלי שאינו מנוק' א"כ איך כתב דלא גרע מאם נפלה לציר הלא בנפל לציר תוך כלי שאינו מנוקב פסק הרב לקמן כלל ז' דין ב' לאסור ואפשר לומר דהא פסק הרב לקמן לאסור היינו דווקא בנמלח ולא שהה שיעור מליחה משא"כ בלא נמלח כלל אף בנסרה בציר תוך כלי שאינו מנוקב שרי וצ"ע : ח ולכן אסורה · ומשמעות הפוסקים דכה"ג אפי' תוך כלי מנוקב נאסר כיון שהיא טפלה ובולע מהמלוחי' ואין שום דבר להפליט מגופה אלא דנקט בהג"ה ש"ד כלי שאינו מנוקב משום דהמעשה שהי' כך הי' וכ"כ להדיא הבאר שבע בדף פ"ט ע"א ע"ש וכ"כ הש"ך בסי' ע' ס"ק מ"ו וכן משמע להדי' מדברי הרב כלל ז' דין ב' ע"ש ועי"ל ס"ק י"ט ועיין במהרש"ל פכ"ה סי' ע"ז ועי"ל כלל ד' ס"ק א' : ט דיום או יומים · אם יומים פולט ציר כ"ש יום א' אלא דהכוונה יום שבוא ביומי' דהיינו מע"ל וכמו שפי' רש"י פ' משפטים על פסוק אם יום או יומים יעמוד וכ"כ מהרש"ל בפכ"ה סי' ע"ד וזה כוונת הרב כמ"ש :

והסומך

טעם האיסור פשוט (ט) דאסור להניח דבר איסור על כלי כשר אפי' בצונן כדאיתא בי"ד סי' צ"א :

כלל ו בדין בשר שנפל לציר: או ציר נפל עליו ובו עשרה דינים :

א כתב בש"ד בשר שלא נמלח והודחה בראשונה שנפל עליו ציר או שנפל לתוך הציר : (א) יחזור וימלחנו ומותר והכי נהוג וכ"כ הטי"ד סי' ע' בשם ספר התרומת דבשר שלא נמלח שבלע ציר חוזרין ומולחין אותו ושרי וכתב הב"י דהכי נקטינן להלכתא בדעבד אבל לכתחלה אסור להניח אצל הציר כמ"ש הרשב"א : וכתב בהג"ה ש"ד וקיר' שיחזור וימלחנו (ב) צריך להדיחו מן הציר דאל"כ הוא כבשר שנמלח ולא הודח ובאו"ה כלל ח' כתב מיהו בדעבד אף אם לא הדיחו תחלה מן הציר שעליו ומלחו שרי : (ג) דציר דרבנן ואמרי' כבולעו כך פולטו עכ"ל :

ב כתב בהג"ה ש"ד חתיכה שלא הודח' ולא נמלח' שנפל לציר חוי כחתיכה שלא הודח ונמלח ואפיר וציר מבליע דם שעליו ובאו"ה : (ד) כתב דשרי וכבר כתבתי לעיל דאפי' לא הודח ונמלח מותר במקום פסידא או שעת הדחק וכ"ש בכה"ג אבל בלאו הכי יש להחמיר עוד כתב באו"ה כלל חמישי שדם בעין שנפל על החתיכה שנמלח אע"ג שלא שהתה שיעור מליח' טריפה ואם דם נפל אפי' בעין על הבשר שלא נמלח עדיין פשיטא דכשר דשניהם צונני' עכ"ל ופשו' הוא :

ג כתב באו"ה הא דשרינן בשר שלא נמלח ונפל לציר לא שרי אלא שלא שהה שם שיעור כבישה אבל אי שהה שם שיעור כבישה (ה) פשיטא דאין לו תקנ' דה"ל כנתבשל בציר דכבוש הוא כמבושל כמו שאמרי' גבי בשר ששרהו מעת לעת עכ"ל :

ד כתב בהג"ה ש"ד · וכן כתב ב"י סי' ס"ט בשם המרדכי אם נתערבו חתיכות טפילות עם חתיכו' שנמלח בכלי שאינו מנוקב כולן אסורין אם קבל' טעם מהחתיכות שנמלחו עכ"ל (ו) ונראה דלא מיירי שחתיכה טפילה ולא נמלחה (ז) דבכה"ג ודאי שרי דלא גרע מאם נפלה לציר דמותר אלא מיירי שהיתה מלוחה והודחה ועכשיו הוא טפל (ח) ולכן אסורה בשבלעת מן הציר כן נראה לי :

ה חתיכה שנמלחה ופלטה כל צרכה ונפל עליה ציר או נפל לתוך הציר אסור והכי נהוג וכ' הסכמ' הפוסקי' ואפי' לצלי' אסור וכמ"ש הרא"ש וכן כתבה הג"ה ש"ד בשם מהרא"י דכן נוהגין העול' מיהו אימת נקרא פליטת כל צרכו בזה נחלקו כמ"ש בש"ד וכתב בהג"ה ש"ד דנוהגין כדעת הגאונים : (ט) דיום או יומים פתוח' ליפלוט ואח"כ נוהגין לאסור אפי' בדעבד עכ"ל מהרא"י בהג"ה והכי נהוג דאם נמלח קודם יום א' נקרא פליטת כל צרכו ואם נפל אח"כ לציר אי נפל הציר עליו טרפה : וטוב להחמיר אם נמלח קודם י"ב שעות כמ"ש הטור שכן קבל הרשב"א שזהו מיקרי פליטת כל צרכו אבל קודם לכן נרא' דשרי דאמרי' איידי דפלט ציר דידה פולט מה שבלע וה"ה אם נמלח בשר אצלו דשרי אם הוא

דאין דנבלע בקערה הולך בדגים בלא רוטב עכ"ל וכן פסק באו"ה כלל ל"ו למעשה ועיין לקמן כלל וסי' כ"ח מדין זה : כלל וסי' ח' מדין שכח בשר בשריית מים מע"ל נהבאר לעיל כלל וסי' ג' :

כלל וסי' ט בדין בשר לצלי אם צריך מליחה ובו יג דינים הלוקים

א בשר לצלי אין צריך מליחה כלל מיהו לכתחלה יש לנהוג כמ"ש מהרא"י בהג"ה ש"ד להדיחו ולמלחו קצת בשבבר נתחב בשפוד וצולין אותו מיד : (א) ואין שוהין בדבר שלא יתמלא המלח דם :

ב ואם צלאו בלא הרחה ומליחה מותר בדעב' כדע' התוס' והרא"ש : (ב) וכ"כ הר"ן דלא כרמב"ן דמצרך הדח' אע"ג דלא בעי מליחה וכ"פ באו"ה כלל ח' וכתב דאפי' לא שפשף הבשר כלל תחלה אפ"ה מות' בדעבד : (ג) דלא מחזיקין איסור שמא חתכו בסכין של חלבים ואפילו קנאו מן עכו"ם עכ"ל וכתב בכלל ה' מיהו אם נפל דם צלול ובעין על הבש' וצלאו כך בלא הדחה טריפה דלא אמרי' כבולעו כך פולטו או אגב דפלט דם דידה וכו' נבי דם בעין שנפל עליו ממקום אחר עכ"ל :

ג ואם לא הודח תחלה ונמלח אסור אף לצלי כמו שנהבאר לעיל סי' ח' מיהו כתב באו"ה כלל ח' ובדעבד מותר כשמולחו בשפוד בלא הדח' כלל הואיל וצלאו מיד או תוך שיעור מליח' אבל אם שהה בתוכו שיעור מליחה אסור עכ"ל : וכבר כתבתי לעיל כלל וסי' ה' : (ד) דעתי נראה לאסור אף בכה"ג דאין שיעור לדבר :

ד במקום שאין המלח מצוי צולה כך בלא מליחה אפי' לכתחל' וכ"כ או"ה כלל ח' : (ה) וכן משמע מדברי הפוסקי' שכתבו מקום שאין מלח מצוי ורוצה לבשל הבשר יצלה התחל' א"כ שמעי' דלצלי לא בעי מליח' כלל אפי' לכתחל' במקום שאין המלח מצוי שם :

ה כתוב עוד באו"ה כלל ט' בשר שצולין בלא מליח' או שנמלח' מעט ולא שהה שיעור מליחה : (ו) אסור להפוך השפוד תמיד בשעת צלייה דאז מתגלגל הדם עליו ונשאר על הצלי אלא צריך להניח לפעמים כדי שיזוב דמו ומיהו בדעבד נוהגין להתיר ואפי' אם הפכוה כל שעת צליה עכ"ל :

ו בהגהות מיימוני פ"ו מ"ה מאכלות אסורות כתב דאווזי' ותרנגולי' החלולי' צריכין מליחה לצלי ובמרדכי פכ"ה דף תש"ם ע"א מתיר בלא מליחה אפי' באווזי' ותרנגולי ומהרי"ק שורש ל"ט כתב דלמאן דאוסר אפילו בדעבד יש לאסור ובאו"ה כלל שמיני כתב דלכתחלה יש לזהר ובדעבד שרי וב"י כתב דמיתר לכתחלה וכן משמע מדברי מהרא"י בהגהות ש"ד · וכן משמע מדברי מהר"י טרושין שכתב בסמוך וכן הוא המנהג · וה"ה אם מלאו בשר שלא נמלח וצלאן כך נמי שרי וכדפסקינן פ' כיצד צולין מולייתא שריא דמיירי בכה"ג וכתב הטור י"ד והרא"ש דאפי' נמלח החיצון ולא הפנימי נמי שרי אף ע"ג שעכשיו החיצון אינו צרוד לפלוט דנימא אגב דפלט דם דידה וכו' דכמו שבולע דם המילואי' כך פלטו וכ"פ התו' פכ"צ והביאן המרדכי פכ"ה וב"פ ב"י בש"ע שלו : (ז) אבל בהגהות מיימוני כתבו לאסו' גם המרדכי הזכיר סברא זו וכן פסק באו"ה כלל ט' וכן משמע מדברי מהר"י טרושין שאכתוב בסמוך ואם הפנימי נמלח ולא החיצון כתב באו"ה דשרי ונראה משום דנורא משאיב שאיב מן החיצון ואין הפנימי בולע · ונראה דלפי מה דקי"ל דמילוי ביצים אסור וכמו שיתבאר לקמן בסמוך הוא הדין אם נמלח הפנימי ולא החיצון מיהו אפשר לומר דטעמא דנורא משאיב שאיב לא מהני ולכן במוליית' דבשר שרי דהא נוכל לומר ג"כ כבכ"פ משא"כ במילוי ביצים אמנם סברת מהר"י טרושין לא נראה הכי לפי מה שית:אר מדברינו לקמן ובי"ד סי' ע"ז פסק : (ח) דבדעבד הכל מותר ובל זה לא מיירי אלא בדעבד אבל לכתחלה אין לצלותו אלא א"כ נמלחו

מנחת יעקב

ובש"ך סי' ק"ה ס"ק כ"א וכ"כ כתב בשם הר"מ דמ"מ אינו אוסר יותר מכדי קליפה וכ"כ להדיא האו"ה כלל ל"ו דין ה' וכתב הש"ך דמ"מ צ"ע אם הבלוע הוא דבר שמן אי אוסר כולו או לא וצ"ע עכ"ל ועיין לעיל כלל א' דין ד' ועיין בל"ח דף ר"ד ע"א :

כלל וסי' ט'

א ואין שוהין כדבר · ואם שהה דעבד מבואר לקמן דין י"א : **ב** וכ"כ הר"ן הרב נמשך אחר דברי ב"י בסי' ע"ו שכתב וז"ל כתב הר"ן בשר חי לאחר הדחה מותר אפי' בלא מליחה ועכ"פ הדחה מיהו בעי משום דם שעל פניו ונראה דה"ה לצלי ויש לדחות דצלי שאני דנורא משאיב שאיב ליה עכ"ל הנה לכאורה משמע מדברי ב"י שדעת הר"ן להתיר בלא הדחה תחילה ואחר זה נמשך הרב אבל באמת הר"ן עצמו לא כתב דין זה כלל ומבואר כמה פעמים להיפך דמוכר דצריך הדחה תחלה ואם לאו נאסר עכ"פ כדי קליפה כ"כ להדיא פ"ק דחולין ובפ"ב ובפנ"ה וכ"כ בבאר שבע פ"ק דחולין שהב"י אינו מפרש כלל כן דעת הר"ן רק סברא דנפשיה כתב ע"ש : **ג** דלא מחזקי' איסור שמא חתכו בסכין של חלבים טעם זה לכאור' תמוה כיון שהרא"ש והפוסקי' כמבואר בי"ד סי' ס"ד כולם כת' מעידין שהאידנא אין לקצבי' סכין מיוחד ולכן כתב הרשב"א דבשר צריך שפשוף היטיב וכ"פ הרב בש"ע סי' ס"ד וכפרט אם קנאו מן עכו"ם דוודאי עכו"ם אין לו סכין מיוחד לכך וגם קי"ל שהם סכין אינו נקי וא"כ מאי לא מחזיקי' איסור שייך בזה · ובאמת באו"ה שלפנינו כלל א' דין וי"ו כתב בשם דמותר בדעבד ולא כתב טעם הדבר ולע"ד נראה הדבר פשוט דהטעם משום דכל מילי שנגע בצונן וצריך הדחה אם בשלהו או צלאו כך בלא הדחה שרי דהא אפי' דבר שצריך קליפה יש דעות דאם בשלהו בדעבד בלא קליפה דמותר וכ"פ הרב בש"ע סי' צ"א ולקמן כלל ד"ג וא"כ כ"ש במידי דבעי' הדחה (ועיין לקמן כלל כ"ב ס"ק י"ד) וכן פסק הט"ז בסי' צ"א ס"ק א' ואין לחלק דשאני צלי מבישול דבצלי אפשר להדיח עדיין יש לומר דגם האו"ה לא כתב רק דאינו נאסר הצלי בדעבד כיון שלא הודח אבל הדחה אפשר דבעי אח"כ ועי"ל כיון דכבר צלה המעט שמנונית כבר נכנס ונבלע או נתייבש עליו ולא מהני תו הדחה על כן מיקרי דעבד והו לא צריך הדחה כלל ועיין בסמוך דין י"ב פסק הרב דכל צלי בלא מליחה צריך הדחה אח"כ לכתחלה וא"כ ה"ה כאן ע"ש : **ד** דעתי נראה לאסור ודוקא בנמלח לקדרה אבל אי לא נמלח רק מליחת צלי ולא שהה שיעור מליחה כיון דאיכא תרתי למעליות' יש להתיר כמו שכתבתי לעיל כלל ח' ס"ק ה' וכן דעת הרב בש"ע סי' ע"ו ס"ב בהג"ה ואף דהלשון שם בש"ע משמע קצת דוקא שכבר נצלה אז מותר אבל לא לצלות לכתחלה מ"מ על כרחך צ"ל דמותר לצלות אפי' לכתחלה דאל"כ נמצא דלית ליה תקנתא לא לבשל ולא לצלות והוי דעבד וכ"כ הש"כ בסי' ע"ו ס"ק ט' : (אכן מצאתי במהרי"ל בדין שריית בשר ומליחתו כתב להדיא דאסור לצלות לכתחלה ובדעבד אם צלהו מותר וצ"ע) והא דנקט בש"ע שם הלשון דעבד · תירץ שם הש"ך ע"ש ודבריו נכונים אכן ראיתי שכנו של הש"ך בספר נה"כ סי' ע"ו בהג"ה השיג על אביו וכתב וז"ל מ"ש נמצא דלית ליה תקנתא והוי כדעבד וכו' ויש להקשות והלא אית לה תקנתא שידיח הבשר ואח"כ יצלה או ימלחנו · ולע"ג דלעיל סי' ס"ט ס"ב כתב המחבר ויש אוסרין וכתב רמ"א דכן נוהגין היינו דווקא לקדרה אבל לא לצלי כמ"ש בש"ך סי' הנ"ל ס"ק י"ג עכ"ל ולא ידעתי איך טעה טעות גמור כזה ולא הבין כלל דברי אביו · דהא הש"ך ה"ק דאם איתא דדעת הרב בש"ע דאסור ולכתחלה אף בצלי וא"כ לא יהיה לו תקנה · ומ"ש הש"כ בסי' ס"ט ס"ק י"ג דמותר לצלי אפי' לכתחלה היינו נ"כ לפי האמת דמוכח דדעת הרב דמותר לצלות לכתחלה אז וודאי דיש לו תקנה ולכן כתב הש"ך בסי' ס"ט ס"ק י"ג וכמ"ש הרב לקמן כלל ע"ו ודעת הרב כאן ולעיל כלל ה' דין ב' עיין בש"ך ובט"ז סי' ע"ו ס"ב נמצא שדברי הש"ך נכונים בלי שום פקפוק ונדנוד · ועמ"ש לעיל כלל ה' ס"ק ד' וס"ק ה' שבררתי הדברים ע"ש : **ה** וכן משמע מדברי הפוסקים אין זו ראייה כל כך דהא דאותן הפוסקים כתבו כך י"ל משום דסברי דלכתחלה אפי' במקום שמלח מצוי יצלה בלא מליחה כלל וזה ג"כ דעת הטור בסי' ס"ט וסי' ע"ו · וכן יש לפרש דעת הש"ד וכמו שפי' רל"ש בשער ט' ודלא כהגהות ש"ד אבל לפי המנהג שנוהגין כדעת רש"י ומלחו קלה לכתחלה אפשר דלית ליה תקנתא אף שברש"ל פכ"ה סי' ע"ב כתב שהטור הביא בשם רש"י שהורה במקום שאין מלח מצוי יצלה הבשר עכ"ל · הרי שרש"י בעצמו מתיר בכה"ג באמת דברי רש"ל בזה המה כשגגה היוצא מלפני השליט דמעולם לא כתב הטור כן בשם רש"י רק דמ"ש הטור בסי' ס"ט והתירו רש"י אדלעיל מינה קאי בנמצא ציר בכלי מנוקב ודלא כמו שהבין רש"ל אגב רהיט' דעל דין זה קאי ומ"מ לדינא נראה דכדאי הוא האו"ה והרב לסמוך עליהם בשעת הדחק במקום שאין המלח מצוי ובפרט שדעת רוב הפוסקי' דכל צלי א"צ מליחה כלל לכתחלה אף שמנהג להחמיר מ"מ היכא דליכא מלח ליכא מנהג :

ו אסור להפוך השפוד תמידי בלחם חמודות פ"ק דחולין דף קמ"א ע"א כתב וז"ל ואשמיע להרב בת"ח דרבינו הרא"ש בפכ"ה לקמן סי' מ"ה כתב דלכתחלה מהנין להפכו עכ"ל ולע"ד לא אף הרב ראה דברי הרא"ש ואין סתירה מדבריו דדוקא תמיד אסור להפכו אבל לפעמים מותר להפוך : **ז** אבל בהג"ה מיימון כתבו לאסור · משמע מדברי הרב שדעתו לאסור בנמלח החיצון ולא הפנימי אבל בש"ע סי' ע"ז מבואר שאף הרב עצמו חוזר ומסכים עם דעת המתירין ואפשר שזה ג"כ דעת הרב כאן וכמו שמסיק בשם הטור יורה דעה דבדעבד הכל מותר : וזה דעתו ג"כ בסימנים דלקמן שהשמיט כל חילוקים דינים אלו · הש"ך בסי' ע"ז ס"ק ב' האריך להוכיח דאין כאן מחלוקת כלל בין הפוסקים דבנמלח החיצון ושהה שיעור מליחה ולא הפנימי כ"ע מודים דשרי דכבכ"פ וכן בשניהם מלוחים או שניהם אינם מלוחים או שניהם נמלחו ולא שהה שיעור מליחה שרי אך כשהחיצון נמלח ולא שהה שיעור מליחה והפנימי לא נמלח או שהפנימי נמלח ולא שהה והחיצון נמלח ופלט כל דמו וצירו נאסר ולא אמרי' בכה"ג כבכ"פ כמ"ש הש"כ שם מליחא בטעמא וכ"כ המרדכי להדיא פכ"ה וכן משמעות הסמ"ק בסי' ר"ה והגהות מיימוני ודבריו מוכרחים מש"ס ופוסקים וכן הוא דעת מהרש"ל פ"ק דחולין סי' ך"ע ע"ש וראוי להחמיר כדבריהם : **ח** דבדעבד הכל מותר כלומר אפי' אם נמלח הפנימי ולא החיצון ג"כ מותר · וכ"כ הרב בפשיטות בש"ע סי' ע"ז בהג"ה ובש"ך שם ס"ק ב' כתב וז"ל ובספרי הארכתי והוכחתי בראיות ברורות דכל הפוסקים מודים דהיכי דנמלח הפנימי ושהה שיעור מליחה והחיצון הפל או לא שהה שיעור מליחה דנאסר הפנימי עכ"ל · והנה עדיין לא זכינו לספרו וגברא חזינא ורא:יה לא חזינא דמשמעו' כמה גדולי פוסקים דכה"ג שרי כמ"ש הרב וכן משמע להדיא באגודה פכ"ז ובמרדכי פכ"ה דף תשל"ו ע"ד גבי

מ"ש

מ"מ לא מצי למדחי דהוא נותן כרעיו ובני מעיו מיירי וכו' ע"ש וכן משמע להדיא מהתוס' פכ"ל דף ע"ד ד"ה ככב"פ וכו' א"כ הוא יעמוד כגון שמלח בני מעיים מליחה גמורה דאפי' לקדרה וכו' ע"ש (ואין לחלק ולומר דשאני התם כיון דאיכא בית השחיטה מידב דייב דמו וכמו שמתרץ הש"ס שם בכה"ג משום דחילוק זה לא שייך אלא מה שנבלע מן הפנימי לחיצון דאם הוא סתום מכל צד על כרחך צריך הדם הפנימי ליבלע בחיצון קודם שיצא לחוץ משא"כ היכי דאיכא בית השחיט' מידב דייב דם הפנימי אבל לענין שלא יבלע הפנימי מהחיצון אין נראה לחלק כלל דהלא עכ"פ החיצון מגולה ומורא משא"ב שאיב וק"ל) וכן משמעות הרא"ש ועי"ד סי' ע"ז ור' ירוחם בא"וה נתיב ע"ז אות כ"ה וסתימות רוב הפוסקים לכן נ"ל שאין לנו אלא דברי הרב כאן ובש"ע ודו"ק :

ט ואם בשלן בקדרה ע"י אותו מליחה אסור · דל"ד לחתיכה עבה דאין הפנימי נחשב להתיכה א' עם החיצוני ושמעתי ממוח"ז הגאון הגדול המפורסם אב"ד ור"מ דק"ק פרא"ג מהור"ר שמעון זצ"ל שהי' אוסר בזפק שנשאר עם המאכל תוך העוף ומלחו כך ואחר שבשלו נמצא הזפק עם המאכל תוך העוף מטעם שהמאכל בולע דם מעוף כיון שאין בו דבר לפלוט כמו בשר שפלט כל דמו ונירו שנמלח עם בשר שלא פלט כל דמו וא"כ שוב נאסר ע"י בישול אם ליכא ס' נגד המאכל · גם שמעתי שהורה ג"כ לאסור בכה"ג בקורקבן העוף שנמלח עם הפירשא שבתוכו ונתבשל ואף דלכאורה היה נ"ל להקל בקורקבן מטעם שכתב הרב בד"מ סי' פ"ז לענין קיבה שנמלח עם חלב שבתוכו דאינו אוסר הגבינות מטעם כיון שהחלב שבתוך הקיבה מיקרי פירשא בעלמא א"כ גם הנבלע בתוכו מיקרי פירשא ואינו נותן טעם כלל וכ"כ הש"ך והט"ז סי' פ"ז וע"ש (ועיין לקמן כלל ע"ט ס"ק כ') מ"מ כבר הורה זקן וגם יש לחלק קצת בין נבלע בו רק טעם בשר לבד או שנבלע בו ממשו של איסור דם וגם יש קצת להחמיר מטעם נמלח מצד אחד שלא נמלח בפנים במקום המאכל · וכבר כתבתי לעיל כלל כ' ס"ק י"א דמחזיקים דם בקורקבן · ועיין לקמן כלל ע"ו דין ז' וי"ב וכל זה בנמלח אבל בכלי מותר בדעבד כמו מולייתא שנמלח הפנימי ופלט כל דמו ולא החיצון כמבואר לעיל ס"ק ח' וק"ל : י ולא כדעת החכם · הנזכר כוונת הרב על מהרש"ל ועיין במהרש"ל פ"ק דחולין סי' כ"ט שכתב דאף הוא לא עלה על דעתו להתיר בלא נמלח כלל והרב לא עיין יפה באו"ש ולכן השיג עליו וכן הודה לו הרב פה אל פה אך שדעתו לחלק בין מילוי דבצים לבד ובין מילוי בשר ובצים ועיין שם שהאריך בדבריו ועיין התנצלות הרב בזו בתשובתו סי' קל"ב סעי' י' ומסיק וז"ל ולא תסור ממה שכתבו האחרונים להטריף כל מילוי בצים בין עם בשר או קמח בכל עניין כי לא נזכרו החילוקים של נמלח או לא נמלח אלא במילוי בשר עכ"ל · וכן הוא הסכמת הש"כ בסי' ע"ז ס"ק ה' וכ"פ הל"ח פג"ה דף קל"ח ע"ב וע"ש : יא צריך מליחה · ואפי' בדעבד אסור בלא מליחה כן משמעות הפוסקים וכ"כ הש"ך סימן ס"ה ס"ק ז' ומשמעות הפוסקים דצריך מליחה יפה יפה כמו לקדרה וכן הדחה יפה יפה אכן ברש"ל פ' השוחט סימן י"ח משמע דאין צריך שהיי' במליחה כלל רק שמעלהו מיד עם מלחו ולפי דבריו נ"ל דהדחה יפה יפה דהוזכר בש"ס היינו אחר צליי' וצ"ע ועיין בתוספת בחולין דף ל"ג ע"א ובחדושי רשב"א ובהה"א ובר"ן שם וצ"ע : יב דכל צלי יצלה תחלה · וכתב באו"ה כלל ח' דין יו"ד דאפי' אם רוצה לאכלו כך צלוי ג"כ אסור אם לא נצלה כחצי צלייתו מטעם שפי' הדם שבתוכו ממקום למקום אבן לפי מה שכתבו התוספ' והרא"ש פ"ק דחולין דדם שפי' בחתיכה מצד זה לצד זה לא חשיב פי' ממקום למקום כיון שלא יצא לחוץ א"כ מותר לאכלו כך צלוי · וכ"כ התוספ' והרא"ש להדיא שם דאפי' לא נצלה יפה מותר מהאי טעמא (וכן משמע בהגהות מרדכי שהבי' הרב · ול"ד לשובר מפרקת של בהמה או נגרר דם בתוך החתיכה דאסור · תירץ הר"ן פ"ק דחולין דשאני התם דבליע טפי דכמאן דאית' לאיסור בעין דמי והש"ך בסי' ע"ו ס"ק ב' כתב דשאני התם דנתעורר ולא מחיים משא"כ בלא פי' מחיים רק ע"י האש ומ"ש בנו של הש"ך בנה"כ הג"ה על אביו · עיין בתוס' והרא"ש שם תראה שדבריו ממילא נפרכין ואין צורך להשיב עליהם ע"ש וע"ל כלל י"א ס"ק ע"ו ובתשובת הרשב"א סי' הס"ו ודוק : יג כחצי צלייתו מהרש"ל באו"ש ובפכ"ה סי' ע"ב אוסר בחצי צלייתו ובש"ך סי' ע"ו ס"ק י"ד כתב דעיקר כדעת הרב ושכן הוא דעת כל האחרונים והט"ז בסי' ס"ע ס"ק פ"ד · כתב דנכון לנהוג לצלותו כ"כ עד שיתייבש מבחוץ ואז יוצאין לכל הדעות : יד אע"ג דבגמרא מהירו · פי' ארוצה לקבל שומן קאי אבל לצלות בקדרה פשיטא דהוה בישול ממש ונתבשל ונצלה בדמו ואסור :

טו אפי' נתן בו מלח הרבה שרי · ודוקא השומן משא"כ הכלי שמקבלו בתוכה נאסר לדעת הרא"ש ועי"ד סי' ע"ו וכמ"ש הב"י שם דדעת הרא"ש והטי"ד דאף לאחר שהעלה תמרותו נאסר אבן דעת הר"ן והרשב"א דאף הכלי מותר וע"ש בטי"ד שכתב דצריך לשפוך בנחת השומן מן הדם · וכל זה בלא נצלה כדי חצי צלייתו · אבל אם נצלה כדי חצי צלייתו דהוא שיעור הראוי לאכול מותר לקבל השומן בלא מלח כלל כמבואר לעיל דין ט' וכ"פ הב"י בש"ע ס"ס ע"ו וכן הוא הסכמת הט"ז והש"ך שם דלא כב"ח ע"ש : טז ונצלה כך מותר · וכתב הט"ז בסי' ע"ו ס"ו דמותר להם כלי תחתיו לקבל השומן · כיון ששהה שיעור מליחה אין דם מעורב בהם שנוטף ממנו ולכתחלה יש למנוע ובדעבד יש להתיר עכ"ל : יז דיש להדיחו ג"פ · וכתב הש"ך בסי' ע"ו ס"ק ט"ו וז"ל ומשמע באגודה ובאו"ה דה"ה אם נמלח ולא שהה שיעור מליחה או אפי' שהה שיעור מליחה צריך הדחה ג' פעמים ומהרש"ל באו"ש חולק וכתב דלעולם אין צריך אלא הדחה א' אחר צלייה ולא ידעתי איך מלאו לבו לחלק על הגדולים הקדמונים בלי ראיי' ברורה ובפרט להקל עכ"ל הש"ך ובאמת בלא שהה שיעור מליחה כתב כן להדיא באגודה פכ"ל אבל בשהה שיעור מליחה וגם נצלה לא משמע כלל באגודה דצריך הדחה ג"פ כיון דכבר ק"ים כל הדם גם באו"ה כלל ח' דין ע' אפשר לומר דסובר דכה"ג בהדחה א' סגי ועוד דהא בדעבד אם לא הודח כלל שרי כדלעיל דין י"א א"כ אין להחמיר אף לכתחלה להדיח ג' פעמים דדווקא

נמלחו שניהן מליחה גמורה כמו לקדרה דהיינו שכל אחד נמלח בפני עצמו ושהה שיעור מליחה כ"כ האגור וכן הוא במרדכי פכ"ה ואפי' בדעבד לא מהני אם מלחן ביחד : (ט) ואם בשלן בקדרה ע"י אותה מליחה אסיר וכמ"ש הטור י"ד סי' ע' כתב מהרא"י בשעריו בשם מהר"י טרושין יש שממלאין תרנגולי' בביצי' ואין שוהין הבשר תחילה שיעור מליחה ואין זה נכון אלא צריך למלחו תחלה כמו לקדרה דמאחר שממלאין אותה הוי כבישול עכ"ל שמעינן בהדיא דכל שכן אם לא נמלח כלל דאסור דהרי כתב דצריך מליחה כמו לקדרה ואע"ג דפשוט הוא כתבתי להוציא מלבו של חכם א' שהתיר בלא נמלח כלל ועיק' יסודו שבנ' עליו סברתו הוא לשון הג"ה שהבי' בש"ד סי' ח' שכתב בשם מהר"י טרושין וז"ל יש נשים שממלאין כו' עד דלא שרינן מולייתא רק כששניהן מלוחים או שניהן אינם מלוחי' כי המליחה הוא גורם שהמילוי הוא נקרש כו' הוא סבור שכולה חדא מלתא היא והמולייתא דשרי כששניהן אינם מלוחי' מיירי ג"כ במילוי ביצים ועל זה קאמר כי המליחה גורם רוצה לומ' לפי דעתו כשנמלח ולא שהה שיעור מליח' גורם שהמילוי הוא נקרש ומעכב הדם יותר מאלו לא היה שניהם מלוחי' ואינו כן דהמולייתא שמדברי' בו והתירו בשניהם אינם מלוחי' ה"ה אם נמלחו שניהן ולא שהה שיעור מליחה נמי שרי דהתם אינו מדבר במילוי דביצי' והוא סתם מולייתא האמורה בפ' כיצד צולין והא דקאמר כי המלח הוא גורם שהמילוי הוא נקרש התם קאי דאם היה האחד מלוח והשני אינו מלוח אז ה"א אסיר כמ"ש המרדכי והג"ה מיימוני בהדיא בדיני מולייתא ומזה מביא מהר"י טרושין ראייה כמו דלענין מולייתא הנזכרת בגמרא כשאחד מלוח הוא אסור הטעם דמליחה שנמלח א' כדינו הוא גירם שהמלוי נקרש ואינו מפליט הדם שבולע מבשר שני ה"ה במלוי של ביצים הנקרשי' דאסור כשהבשר אינו נמלח כדינו וכ"ש אי לא נמלח כלל · ולכן קאמר בסוף הג"ה ומעתה בנדון זה מילוי ביצים וכו' וכ"כ האחרוני' ז"ל שכל מילוי ביצים דינם כבישול וכמו שיתבאר לך לקמן כ"ס ד"ו ואע"ג דמל' הרמב"ם וסמ"ג משמע דמילוי בבצים דינו כשאר מולייתא מ"מ האחרוני' החמירו בדבר והוא כוונת הג"ה : (י) ולא כדעת החכם הנזכר כן נראה לי ודוק :

ח כתב הר"ן פג"ה דף תש"ח ע"א אע"ג דלצלי לא בעינן מליחה מ"מ החותך כזית מבית השחיטה קודם שתצא נפשה שהדם נכנס לשם : (יא) צריך מליחה עכ"ל :

ט כתב בהג"ה מרדכי סוף חולין בשם הרי"ף אותן עופות שאין מקבלין מהן שומן א"צ למולחן ומיהו אם רוצה לעשות מהן ציב"א בלע"ז צריך למלחן כמו לקדרה דלפעמים אין צולין אותו כי אם מעט ואח"כ מבשלין אותו והדם פורש וחוזר ונבלע בתוכו וכן הוא בהג"ה מיימון פ"ו מהמ"א וכ"כ ב"י בשם א"ח ובי"ד סי' ס"ט ובאו"ה כתב : (יב) דכל צלי יצלה לכתחלה : (יג) כחצי צלייתו כדי שיזוב דמו ואז מות' לבשלו אח"כ ולא כמו הר"ם דמצריך מליחה אם רוצה לבשלו אח"כ :

י וכל זה לא מיירי אלא בצולה כשפוד ואינו מקבל השומן אבל אם רוצה לקבל השומן מן הצלי או לצלות בקדרה בעינן טיגון בעי מליח' גמורה דהוי כמו בישול : (יד) אע"ג דבגמרא מתירו ע"י נתינת מלח בכלי והוא נקרא בי דוגי · מיהו בזמן הזה אינן בקיאים ברב' ואסו' וכ"כ רש"י וכ"כ סמ"ג ואשר"י וכן הוא הסכמת הפוסקי' וז"ל הטור סי' ע"ז וכתב רש"י ואין אנו בקיאין בדבר · לכן אין ליתן כלי תחת שום צלי עד שימלחנו תחלה לקדרה · והרשב"א כתב · מיהו אם עבר ונתן כלי תחת הצלי : (טו) אפי' נתן בו מלח הרבה שרי דמלח מושך הדם אליו והשומן צף למעלה ובלבד שנצלה תחלה קצת עד שיעלה תמרותו פי' מה שהניצוצית מעלה עשן שזה סימן שאין דם עוד : שאין דרך הדם להעלות עשן עכ"ל :

יא ואם נמלח הבשר ושהה במלחו צריך להדיחו הדחה אחרונ' קודם צליי' וכ"כ הטור י"ד סעיף ע"ו בשם הרשב"א : וכתב בה"ח סי' קס"ט דדוקא לכתחלה אבל בדעבד אם לא הדיחו באחרונה : (טז) ונצלה כך מותר וכ"כ באו"ה כלל ט' וכ"פ ב"י דלא כרבינו ירוחם שכתב בספר א"ו נתיב ט"ו דהבשר בעי קליפה וכתב ב"י מיהו אחר צלייה בעי הרחה משום המלח שעליו עכ"ל :

יב ואם נצלה בלא מליחה : נהגו להדיחו מן הדם שעליו וכן הוא בשערים דמהרא"י וכ"כ האו"ה וכ"כ באגודה : (יז) דיש להדיחו שלשה פעמים כמו בהדחה אחרונה של מליחה : ומיהו אם לא הדיחו כלל מותר כמ"ש הרשב"א והביאו הטור סי' ע"ו וב"ב

וכ"כ הר"ן פג"ה דף תש"ח ע"א וכ"פ באו"ה כלל ח' דאינו צריך הדחה בדעבד אלא שלכתחלה נהגו להדיחו : (יח) אפילו אינו רוצה לבשלו אח"כ :

יג צלי שלא נצל' כל צרכו וחתכה על הככר אמרינן בגמ' דאפי' דיש בככר מראה אדום ועבר בכל הככר מיהר אם נצלה כבר שיהא ראוי לאכילה לרוב בני אדם ·ולא כגי שנצלה כמאכל בן דרוסאי וכתב עוד דאין חילוק בין שחתכו על הככר שאין המוהל הוא בעין או בחתכו על הכלי שהמוהל בעין וכו' : (יט) דבכל ענין שרי דלא כראב"ר דאיכר אם חותכו על הכלי דהמוהל הוא בעין · כלל וסי' יו"ד והא לך תשובת הראב"ן כו' כבר נתבאר זה לעיל כלל וסימן אל"ף :

כלל וסי' י"א וי"ב בדין מליחת בשר בכלי מנוקב או אינו מנוקב ויש בו י"ד דינים חלוקים ·

א אמר שמואל אין מניחן הבשר אלא על גב כלי מנוקב (א) הכי נהיגין שאין מולחין בשר רק בכלי מנוקב או על גבי קשין וקיסמין כדי שיזוב הדם ושיעור שיפוע כתבו הפוסקי' דהיינו שאם ישפך מים באותו מקום יוצאין מיד :

ב כתב בהג"ה אש"רי פכ"ה וכ"כ או"ה כלל א' אם מלח בכלי מנוקב יש ליתן קש וקסמין בשולי הכלי כדי שיהא מפסיק שלא יגע הציר בבשר וכדי שלא יסתמו נקבי הכלי והוה ככלי שאינו מנוקב עכ"ל ולזה נוהגין להשי' הכלי שמולחין בו על כלי אחר או על גבי עצים ולא על הקרקע דלא יסתמו הנקבי' ומיהו נראה דבדעבד אינו נאכר בכך :

ג כתב באו"ה כלל ג' כשמלח בשר בסל צריך לראות שלא יהיו הנקבי' סתומים מציר שמלח בה כבר בשר עכ"ל ונראה דגם בזה אין להוש בדעב' דהא כל הפוסקי' לא הזכירו חששו' אלו

ד כתב הארוך כלל חמישי בשם ר"י מפרי"ש : (ב) דמסתפק אי הקרקע הוי ככלי מנוקב או לא ומאחר שנסתפק ראוי להחמיר מלמלוח בשר על גבי קרקע עכ"ל :

ה כתב מהרא"י בשעריו שער ששי הא"ז כתב המולח על גבי דף שאינו מודרין אסור ונראה דאף הא"ז לא קאמר אלא שמולח בדף שלא הוחלק ברהיטני דאז אין המים יוצאין ממנו מיד הואיל ולא הוחלק וגם אינו מונח בשפוע אבל אם הוחלק : (ג) אין נזהרין כ"כ להניח הדף במדרון עכ"ל וכ"כ ב"י בשם הג"ה מיימוני דעל גבי דף פשוט שרי למלוח וכתב דמיירי שהוחלק ברהיטני עכ"ל וכ"כ המיימוני המולח ע"ג קערה כפוי' אינה נאסרת אא"כ יש בה גומות דאז נאסרה :

ו כתב בהג"ה ש"ד בשם מהר"י טרושין ומנהג כשר למלוח : (ד) ע"ג דף מיוחד לכך עכ"ל :

ז הא דאמר שמואל קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בו רותח דעת בעל טו"ר סימן ס"ט דמיירי דווקא בכלי שאינו מנוקב אבל בכלי מנוקב מותר לאכול בו רותח וכן הוא דעת הרא"ש וכתב מהרא"י בהג"ה ש"ד וכן משמע דעת בעל ש"ד דאפי' כלי חרס מנוקב אם מלח בו בשר אינו נאסר והכי יש לנהוג עכ"ל ונראה לי דלכתחלה מיהו טוב ליזהר דהא הרי"ף אוסר בכלי חרס מנוקב והר"ן והרמב"ם והרשב"א והראב"ד מחמירין אפי' בכלי עץ מנוקב : (ה) לכן יש לזהר לכתחלה מלהשתמש בו רותח מיהו בדעבד נ"ל דיש לסמוך אדברי הרא"ש והמתירין שכתב מהר"ר איברלן דהכי נהיגין :

ח ואם מלח בכלי שאינו מנוקב · כתב הטי"ד · יש אומרין דאפי' צונן אסיר להשתמש בו לכתחלה בלא הדחה ואם נשתמש בו בלא הדחה ידיח מה שנשתמש בו ויש אומרים דלכתחל' מותר להשתמ' בו צונן בלא הדחה והכי מסתבר עכ"ל והמ"מ פ"ו מה"מא כתב (ו) דאם הוא כלי חרס אסור להשתמש בו בצונן לכתחלה ואם נשתמש ביה בעי הדחה עכ"ל וכ"כ ר"ן ולכן טוב ליזהר לכתחל' עוד כתב המ"מ פ"ו מהמ"א ואם נשתמש בו רותח נגוב צריך קליפ' ואם היה רותח לח שאי אפשר בלא רטיבות צריך נטיל' שהוא יותר מקליפה עכ"ל : ובתב ב"י וזו היא סברת הרשב"א בשם הראב"ד : (ז) ולסברתו אם נתנו בו דבר לח גמור כרוטב של היתר כולו אסור שמשערין בששים נגד כל הכלי דחשיב לקערה כרותח אף לאחר שהדיחוה ממלחה : (ח) ויש חולקין וסוברין דלאחר שהדיחו הקערה חשיב בצוננת אם נתן בו רותח · וסגי לה בקליפה בין ברותח נגוב בין ברותח לח וברותח לח גמור כרוטב ·

נראה

דווקא וכדאי הוא מהרש"ל לסמוך עליו בכה"ג : **יח** אפי' אם אינו רוצה לבשלו אח"כ באו"ה שלפנינו כלל ח' דין ט' כתב להדיא להיפך דאם אין רוצה לבשל אח"כ דנוהגין היתר אפי' לכתחלה לאכלו כך בלא הדחה וכן משמע נ"כ בב"י סי' ע"ג ואולי נוסחא אחרת נזדמן להרב בזה או י"ל דמ"ש הרב ואפי' אינו רוצה וכו' הוא לשון הרב עצמו ולמד כן מדין הכבד שהביא הרב לקמן כלל כ"ד דין ח' בשם האגור דנהגו לשפוך מים על הכבד אף אם רוצה לאכלו כך בלא בישול וסובר הרב דה"ה בבשר וכן מבואר בב"י ובאו"ה דכבד ובשר בזה דין אחד להם וע"ל כלל כ"ד ס"ק ע"ז : **יט** דבכל ענין שרי ואין חילוק אם המוהל עב או לא וכן משמעות הש"ס וכל הפוסקי' ראשוני' ואחרוני' מובאי' בש"כ סי' ע"ו ס"ק ל"ד והשיג על מהרש"ל שהחמיר במוהל עב וע"ש :

כלל וסי' י"א וי"ב

א הכי נהיגין שאין מולחין והא דנקט בגמ' אין מניחין כתב הר"ן לומר דאף אם שהה שיעור מליח' אין להניח תוך הכלי שאינו מנוקב קודם הדחה אחרונה ואם הניח קודם הדחה אחרונה תוך כשא"ת מבואר לקמן כלל וסי' י"ד : **ב** דמסתפק אי הקרקע מקרי כלי מנוקב ע"ל כלל ו"ז דין ה' ס"ק י"ט · **ג** אין נזהרין כ"כ להניח הדף במודרון אין זה לשון מהרא"י ממש דאדרבה מלשונו מבואר דלכתחלה אין צריך להניח הדף במודרון אם הוחלק ברהיטני לפי שאז יוצאין המים מיד וכן משמע מדברי הרב עצמו בהג"ה ש"ע סי' ס"ט סעיף ט"ז ומלשון אין נזהרין כ"כ משמע דהוא אינו נכון וגם משמע דעכ"פ שיפוע קצת בעינן וזה אינו כמבואר מדברי מהרא"י וכ"כ בתרומ' הדש' סי' רע"ג : ואולי יש חסרון בדברי ה"כ כאן כי שם סיי' מהרא"י בהג"ה דאף בלא הוחלק כמדומה לי שאין נזהרין כ"כ לעשות הדפין במודרון כשמולחין עליה' בשר הרבה כגון להתייבש ואע"פ שכתב בא"ז שיש לעשות בענין שיזובו המים מיד אפשר לומ' רוב מים ולא טיפין מועטין דאל"כ אפי' במודרין נדבקין טיפין עכ"ל מהרא"י וא"כ לשון הרב שכתב אין נזהרין כ"כ קאי אהיכא דלא הוחלק ברהיטני רק שיש כאן חסרון הניכ' בדברי הרב וכ"כ מהרש"ל פכ"ה סי' נ"ג בשם מהרא"י ע"ש : **ד** ע"ג דף מיוחד הטעם שלא יטעה להשתמש בו דבר רותח וכן משמע שם בהג"ה ש"ד ע"ש : **ה** לכן יש לזהר לכתחלה וכתב הש"כ בסי' ס"ט ס"ק ס"ד ודעת מהרש"ל דבשאר כלים מותר לאכול כאן רותח אפי' לכתחלה כיון שהן מנוקבת ובשל חרס אפי' מנוקבת אסור אפי' דעבד ונראה להכריע דבשאר כלים אסור לכתחלה ומותר בדעבד כיון שהן מנוקבת ובשל חרס אף בדעבד אסור אפי' מנוקבת וכ"כ הב"ח וכ"כ באו"ה כלל ג' דין ד' עכ"ל ועיין לקמן כלל כ"ה דין א' מבואר שאף דעת הרב כן ודבריו שם סותרים למ"ש כאן וצ"ע ועמ"ש לקמן ודוק : **ו** דאם הוא כלי חרס אסור להשתמש בו לכתחלה והטעם כתב הת"מ שם לפי דאם ישתמש בו צונן יש לחוש שישתמש בו חמין ודוקא בכלי חרס כיון דלית לה תקנת' בהגעלה משא"כ בכלים דיש להם תקנה בהגעלה לא גזרינן · כ"כ הת"מ פ"ו מהמ"א ופ"ה מה"ל חמץ ומצה וכ"כ רבינו ירוחם בספר א"ו נתיב ע"ז אות ד"ה ואע"ג שפסק הרב בסי' קכ"א סעיף ה' בהג"ה דכל הכלים שצריכין הגעלה אין להשתמש בו בצונן מטעם שמא אתי לאשתמושי בו חמין וכ"כ הרב בא"ח סי' תנ"א סעי' א' בהג"ה וכמ"ש המרדכי פ' כל שעה נ"ל היינו דווקא להשתמש בו צונן בקביעו' ואינו רוצה להגעיל הכלי כמ"ש הרב להדיא בי"ד סי' קכ"א אבל בדרך עראי מותר להשתמש בו ולא חיישינן לתקלה להשתמש בו בחמין כיון דאית להו תקנת' בהגעלה משא"כ בכלי חרס דאין לה תקנה בהגעלה אף דרך עראי אסור דשמא אתי לאשתמושי בו חמין · ופשוט דלפי טעם זה דשמא אתי לאשתמושי בו חמים א"כ אף שמדיח הכלי תחלה או דברים שדרכ' להדיח כמו בשר וכדומ' מ"מ אסור ליתן אפי' צונן לתוכו דשמא אתי לאשתמושי בו חמין וכן מבואר מדברי הרב בי"ד סי' קכ"א ובא"ח סי' תנ"א · והא דפסק הרב לקמן כלל י"ג ובי"ד סי' צ"א דכל מידי דדרך בהדחה מותר ליתן תוך כלי איסור צונן היינו דווקא ליתן בו דרך עראי דאז ליכא איסור רק משום נגיעה ובהדח' סגי משא"כ להשתמש בו בקביעות איכא למיחש שמא ישתמש בו חמין וא"כ הדחה מאי מהני ליה וכן מסיק הש"כ בסי' צ"א ס"ק ב' דאם רוצה להשתמש בו בקביעות דאסור בכל ענין (ודלא כמו שראיתי בעולת שבת · בסי' תנ"א סעיף א' שהבין דאף לטעם זה יש חילוק בין מידי דאורחא בהדחה או לא · ולכן כתב שם ומפרש דברי הרב שם דמיירי דווק' תוך הפסח ולא דק ובוודאי נעלם ממנו דברי הרב בי"ד סי' קכ"א ואף שבא"ח שם כתב הר' בקיצור מ"מ הו' מור' שם באצבע וכתב ועיין בי"ד סי' קכ"א וק"ל) לפ"ז הוא הדין בכלי חרס אף ברוצ' להשתמ' בו רק עראי בצונן דאסו' לדע' הרב בש' הת"מ והר"ן וסייעת' מטעם שמא אתי לאשתמושי בו חמין א"כ אף ברוצה להדיח הכלי או אפי' מידי דדרכו בהדחה נ"כ אסור כמו בנשתמש בו בקביעות בשאר כלים והוא פשוט ודלא כש"כ שבסי' ס"ט ס"ק א' כתב בשם הת"מ כאן דבכלי חרס אסור להשתמש בלא הדח' עכ"ל משמע דע"י הדחה מותר להשתמש בו וכ"כ הש"כ שם ס"ק ס"ב דבשר דהוא מידי דדרכו בהדחה מותר להשתמש בו לכתחלה ע"ש ובוודאי שלא עיין היטיב בדברי הרב כאן רק אגב ריהטא שראה התחלת דברי הרב בשם הטי"ד דאין להשתמש בו צונן בלא הדחה לכן הבין דאף בכלי חרס דאוסר בצונן היינו נ"כ בלאי הדחה דוקא ולא דק דבכלי חרס אוסר הרב בכל גוונא לכתחלה מטעם שכתב הת"מ והר"ן וכן משמע ממסימות לשון הרב כאן ובסיומי' דאוסר בכל ענין לכתחלה ודוק היטב · ועיין עוד לקמן כלל י"ז בביאור דינים אלו : **ז** ולסברתו · כל זה הוא מלשון הרשב"א בחידושיו עיין בב"י סי' ס"ט : **ח** ויש חולקין · מהרש"ל בפכ"ה סימן ס' הביא דברי הרשב"א אלו וכתב וז"ל · וכבר כתבתי סברתי בפג"ה · דלא אמרינן בקערה ובשום כלי תתאי גבר אלא לעולם בולעת ע"י חם וכן אוסר הבשר עכ"ל · כוונתו להשיג על מה שכתב הרשב"א דאם נתן הבשר בקערה סגי בקליפה בין רותח לח בין רותח נגוב מטעם דחם לתוך צונן תתאי גבר לכך השיג מהרש"ל ופסק דהבשר כולו אסור אם הוא רותח כל זה פשוט להמעיין בדבריו · אכן מי שהעתיק וכתב הסימנים של מהרש"ל שם טעה ולא העתיק רק דברי הרשב"א כהווייתן כאלו מהרש"ל פוסק כדבריו ובודאי שטעות גמור הוא

והש"ך

נראה שהוא מותר אי איכא ס' באומד יפה נגד הקליפה עכ"ל : (ט) ול"נ דדין קערה זו כדין שאר טריפה ששמו בו היתר ושייך לדין ההאי גבר ולכן אי הקערה קר ושמו בו רותח סגי לי' בקליפ' ואם הוא רות' : (י) בעינן ס' נגד הקליפה ואי החם לפט' או שניהם חמים הכל אסור אי ליכא ס' נגד קליפת כל הקערה ועיין לקמן בכלל ך"ג :

ט כתב האו"ה דוקא רותח אסור לאכול ממנה אכל : (יא) מותר לחזור ולמלוח בה אחר שנקבוהו : (יב) דאין מליחה לעץ להפליט מה שבתוכו ע"י מליחה עכ"ל וכ"כ ב"י וכתב : (יג) וה"ה אם לא נקבוהו . (יד) מותר למלוח בתוכו בשר ששהה כבר כדי מליחה להדיחו במים בהלכתו ועכ"ל:

י הבשר שנמלח בכשא"מ : (טו) נוהגין לאסור הכל אפי' לצלי ואפי' לא שהה שיעור מליחה ואפי' אין שם רק מעט ציר בכלי וכ"כ מהרא"י · והכי נוהגין וכ"כ המרד' פכ"ה דף תשל"ט ע"ג וכת' דאפי' לא נמלח לקדרה ונאכל מחמת מלחו ואפ"ה כולו אסור · וכ"כ האו"ה כלל י' דהכי נוהגין לאסרו אפי' לא שהה שיעור מליחה ולא נמלח רק קצת כדרך שמולחין לצלי אם שהה מעט עד שנראה מעט ציר בכלי הכל אסור בין הבשר בין הכלי ואפי' לצלי אסור ואין חילוק בין בשר כחוש לשמן ואפי' איכא ס' בבשר נגד הציר שבכלי אפ"ה אסור דאין האיסור משום דם שיצא אלא : (טז) משום דם שבתוכו שפירש ממקו' למקו' ולא היה מקום לצאת ושוב אינו יוצא לא ע"י מליחה ולא ע"י צלייה עכ"ל :

יא ואם נמלחו הרבה חתיכות בכלי שא"מ כתב באו"ה דאינו אוסר אלא אותה חתיכ' שנוגעת קצת בציר אבל כל שאר חתיכות שאינן נוגעין בציר אלא מונחין על החתיכות הנוגעי' בציר מותרין הם דלגבי דידהו הוא ככלי מנוקב · דאין החתיכה התחתונ' מונעת העליונ' מלפלוט והעליונ' אפי' קליפה לא בעי אעפ"י שהתחתונ' שמינה דלא החמירו בכה"ג עכ"ל וכ"כ בכל בו והכי נהוג ·

יב כתב המרד' בפכ"ה דף תשל"ח ע"ב בני מעיי' אין מחזיקן בהן דם ואם נמלחו בכשא"מ שרי עכ"ל ובהג"ה אש"רי שם אוסר

נסש"ך בסי' ק"ה ס"ק ע' לפי שלפו' רהיטא לא ראה דברי מהרש"ל עצמו רק בסימנים שם לכן תמי' שם על מהרש"ל וכתב שדבריו עצמו סותרים · ובאמת אין סתירה כלל בדברי מהרש"ל · דבאמת הוא משיג על הרשב"א וק"ל ולענין גוף הדין אי שייך בפני התאי גבר ע"ל כלל ך"ג דין י"ב וכמ"ש שם : **ט** ול"נ · לא ידעתי למה כתב הרב בלשון נ"ל כאלו למראה עיניו ישפוט הלא גם הרשב"א בחידושיו ע"ש מדמ' דין זה לדין תתאי גבר והיש חולקין הוא דעת הרב ממש והוה ליה להסכי' עם היש חולקין וצ"ע : **י** בעינן ס' נגד הקליפ' · משמעות דברי הרב כאן ובסימנים דלקמן דנגד קליפות הרוטב צריך ס' ולא נגד קליפת הקערה דדווקא בשניהם חמים או החם למטה דאז האיסור נבלע בכולה אז צריכין ס' נגד קליפת הקערה (כיון דקערה נאסרה תחלה כדי קליפתה) · אבל היכא דקער' קר והתאי גבר ממילא לא נבלע האיסור שבקער' לרוטב יותר מכדי קליפה כדין חם לתוך צונן כמבואר לקמן כלל ך"ג וכיון דא"א לקלוף על כן צריכין ס' נגד קליפת הרוטב (ואע"ג דפסק הרב לקמן כלל ך"ג דבמקום צורך יש להקל ולהתיר בדעבד בדבר דלא שייך קליפה · תירץ הש"ך בסי' ס"ט ס"ק ס' דכיון דבלא"ה דעת קצת פוסקים דקערה הוי רותחת לכן החמיר כאן הרב דצריכין ס' נגד הקליפה עכ"ל) אכן בש"ע סי' ס"ט סעי' ע"ז בהג"ה מבואר מדברי הרב דאף בקערה צוננת והרוטב חם צריכין ס' נגד קליפות כל הקערה והטעם נ"ל דאף שבכל איסורי' די בקליפת המאכל כיון דהתתאי גבר מ"מ ברוטב וכה"ג שנוגע כולה בקערה ע"י שכשוך לכן צריכין ס' נגד קליפת כל הקערה וכה"ג מבואר באו"ה כלל ל"ו דין כ' ודין ה' ע"ש · והשתא ניחא שהצריך האו"ה שם ס' נגד קליפת כל הקערה אף דבכלל ך"ט דינכ' פסק דהיכי דא"א לקלוף לא נאסר אלא צריכין לומר כיון שכל הרוטב נגע בכל הקערה והקערה כיון שהיא בעין ושייך בה קליפה · על כן צריכין ס' נגד קליפת כל הקערה · ולא אמרינן דהיכי דא"א לקלוף דלא נאסר אלא במקום שהמאכל עצמו צריך קליפ' משא"כ בקערה וכה"ג מחלק הש"כ ס"ט ס"ק ס' וא"כ לפי זה ניחא שהצריך הרב ג"כ ס' נגד קליפות הקערה · ואין אנו צריכין להירוצו של הש"כ שכתבתי אכן דברי הרב לקמן כלל ך"ג דין ה' מבואר שלא ירד לחלק בכל זה ולכן כתב שם שדברי האו"ה סותרי' ודו"ק : **יא** מותר לחזור ולמלוח בה אחר שנקבוהו ואפי' בכלי חרס ג"כ מותר לחזור ולמלו' כה"ג ב"כ האו"ה · וכן משמע מדברי הר"ן פכ"ה שכתב הא דתברה רב אמי להאי פינכא (פי' קערה) ולא ניקב אותה למלוח בתוכו בשר לפי שא"א לנקוב אותה בקל ונקיבת כלי חרס זו היא שבירתו עכ"ל · הרי דאם היה נקוב דמותר למלוח בו (ואף שדעת הר"ן משמע דיש מליחה לכלים כמ"ש הבאר שבע דף פ"ו ע"א · מ"מ סובר דכה"ג מותר מטעם אגב דפליט ציר לא בלעי כמובן שם מדבריו) ואף שכתבתי לעיל ס"ק ה' דבכלי חרס אין להשתמש בו זמן דלא אתי לאשתמושי בו חמין ואפי' מידי דדרכו בהדחה כמו בשר נ"כ אין להשתמש בו מ"מ נ"ל דהכא שאני כיון דמיחד אותו למלוח בו בשר ומנקב אותו הוא היכר גדול ולא חיישינן שמא אתי לאשתמושי בו חמין : וגם אין דרך לאכול רותח בכלי מנוקב ע"כ אפי' בכלי חרס מותר וכן בכלי עץ אף שרוצה להשתמש בו בקבע · ועיין מ"ש לקמן כלל י"ז ס"ק ח' ודו"ק · אבל מ"ש הרב עוד בשם הב"י דאפי' בלא נקיבה מותר למלוח בו בשר זה על כרחיך לא מיירי אלא בכלי עץ · ושאר כלים שיש להם תקנה בהגעלה ולהשתמש בו עראי אבל בכלי חרס או אפי' בכלי עץ להשתמש בו בקביעות וודאי דאסור וכמו שאר צונן אף דבשר דרכו בהדחה וכמ"ש וכתבתי לעיל ס"ק ו' שכן דעת הרב ע"ש ועיין עוד לקמן כלל י"ז בביאור דינים אלו : **יב** דאין מליחה לעץ · כן הוא דעת רוב הפוסקים וכמבואר לקמן כלל י"ז דין א' גבי דפוס' גבינות העכו"ם ואע"ג דפסק הרב לקמן דיש להגעיל לכתחלה הדפוסי אף דלא שייך התם לאשתמושי בו חמין וכאן מתיר לכתחלה מטעם דאין מליחה לעץ נ"ל דשאני התם דהוא מידי דאין דרכו בהדחה משא"כ בבשר חי כמ"ש הרב לקמן כלל י"ז דין ד' ועי"ל כיון שמולחין הרבה פעמים בדפוסים מרוב המלח אף הדפוס חשיב כרותח קצת וכמ"ש הש"ד סי' פ"ד וכ"כ הרב לקמן כלל י"ז דין א' בשם הג"ה ש"ד ע"ש ואוסר אפי' דעבד אף דלא קי"ל הכי מ"מ מחמירינן מה"ט לכתחלה והשתא ניחא הא דכתב הרא"ש פכ"ה והרשב"א והרמב"ן בחידושיה' על הא דמולחין כמה פעמים בכלי מנוקב זה אחר זה מטעם דדמא מישרק שריק או איידי דטריד לפלוט לא בלע וכמו שהובא נ"כ בב"י סי' ס"ט ואע"ג דקי"ל אין מליחה לכלים אלא נ"ל דשאני התם משום דמולחין הרבה פעמים זא"ז בתוך כלי מנוקב ממילא מכח רוב המלח נעשה הכלי כרותח כמו בדפוסי גבינות ועוד כיון שמולחין שני פעמים זא"ז בעוד שלא הודח הכלי ממילא הכלי חשוב כרותח וכן מבואר מלשון הפוסקים שהביא הרב בדין ח' דלע"נ דסברי דהעדה הוי צוננת היינו דווקא כשהודחה אבל כשלא הודחה עדיין היא רותחת ע"כ הוצרכו הפוסקים לטעמים אלו דהד' מישרק שריק או איידי דטריד למיפלט לא בלע אבל היכי דהודחה הקערה וכה"ג דהקערה הוי צוננת א"כ אין מליחה לכלים כלל ובבאר שבע בחידושיו פכ"ה דף פ"ה ע"ד תמהי' שם על הרא"ש מאד מאד ולפי מ"ש ניחא וע"ל כלל י"ז וכמ"ש שם: **יג** וה"ה אם לא נקבו · היינו דוקא בכלי עץ ושאר כלים שיש להם תקנה בהגעלה ולהשתמש בו עראי בלבד משא"כ בכלי חרס או אפי' שאר כלים ולהשתמש בו בקביעות אסור עיין לעיל סי' י"א · ודווקא בשר שהוא מידי דדרכו בהדחה משא"כ שאר דברים וכמו שמסיק הרב לקמן כלל י"ח דין ד' וע"ש : **יד** מותר למלוח בט"ז סי' ס"ט ס"ק מ"א כתב וז"ל דווקא שנשרה בתוכו פחות מע"ל אע"ג דבציר סגי בכדי שירתיח מ"מ אינו פולט מכלי רק לאחר מע"ל · אבל לאחר מע"ל אסור מחמת הכבישה עכ"ל וכ"כ בשני לוחות הברית שער האותיות דף ע"ה ע"א : אכן הש"ך בסי' ס"ט ס"ק ס"ב כתב דאף אם שהה בתוכו מע"ל נ"כ מותר משום דאז כ"ע ל"פ עכ"ל וכן השיג ג"כ בספרו נה"כ על הט"ז בזה ולע"ד נראה דודאי הט"ז עצמו הרגיש בסברא זו וכמ"ש לעיל סוף כלל ג' בשמו כה"ג אלא שסובר כיון דמולחין הבשר לקיים מסתמ' מולחין אותו היטיב עד שהציר שזב ממנו נעשה דבר חריף ובדבר חריף קי"ל דאף לאחר מע"ל משוי ליה לשבח וכמבואר לקמן כלל ס"א דין י"ב ולכן נאסר (וכה"ג כתב נ"כ בספר עולת שבת בא"ח סי' תנ"א ס"י ע"ש) ובבאר שבע פכ"ה דף פ' ע"ד כתב דאף ע"י כבישה לא נאסר כיון שהמלח אינו מפלים כלל מה שבלוע בכלי הוי כאלו הוא יבש ביבש דלא שייך ביה לומר כבוש כמבושל כמ"ש המרדכי בפ"ב דביצה דלא אמרינן כבוש אלא דווקא יבש בלח ונלוע עכ"ל ולא ירדתי לסוף דעתו כלל דהלא הציר הזב מן הבשר לח הוא ועי' כבישה מוציא מכלי ונבלע בבשר ול"ד כלל ליבש ביבש ומה שמכריח שם דבר זה מתשובת הרשב"א בהא דמולחין הבשר בכלי של יין נסך כבר הרגישו בכל זה הט"ז והש"ך בסי' קל"ז ע"ש דבריהם באורך ולק"מ וע"ל כלל י"ז ס"ק ו' ודוק : **טו** נוהגין לאסור הכל · וכ"פ מהרש"ל אך שכתב שאם נתערב אפי' חד בתרי בטל וכן הסכמת הש"ך וט"ז בסי' ס"ט וכתב עוד הט"ז בסי' ס"ט ס"ק מ"ד וז"ל ומעשה בא בעירנו שהניחה אשה אווז שנמלח והודח על אווז שלא נמלח ומלחה האווזא העליונה והיה זב ציר ממנה ונשרה קצת מן התחתונה בתוך אותו ציר בכלי שא"מ · נ"ל שבזה יש לסמוך אהרא"ש והרשב"א ולא לאסור רק מה שמונח בציר ולא הוה התחתונה כנמלח בכלי שא"מ דהא אין כאן מליחה כלל רק ה"ל דין כבוש בציר שנזכר ריש סי' ק"ה ושם הביא רמ"א ויש מקילין במה שחוץ לציר עכ"ל הט"ז ולע"ד דהט"ז אזיל לשטתו שהשיג בסי' ע' ס"ק י"ז על מהרש"ל שכתב דשיעור כבישה בציר כדי שירתיח הוא ממש ככבוש במים מע"ל ובשר בלא מליחה שנכבש במים מע"ל אסור מטעם מבושל בלא מליחה ה"ה בכבוש בציר כדי שירתיח לכן אוסר מה שבתוך הציר · ומ"ש הט"ז ולא הוה התחתונה כנמלח בכשא"מ היינו לאפוקי מדעת הגה ש"ד שכתב הרב לעיל כלל ו' דין כ' דציר יש לו כח כמו מליחה כל זה נ"ל פשוט וברור כוונת הט"ז בזה והש"ך בספרו נה"כ תמהי' מאד על הט"ז בזה שאוסר כלל אפי' מה שבתוך הציר וסיים ולפשר שיש איזה ט"ס בדבריו · ובאמת דברי הט"ז נכונים בלי פקפוק · אכן לענין נפקא דדינא כבר כתבתי לעיל כלל ו' ס"ק ה' דבכבוש בציר כדי שירתיח אינו ככבוש מע"ל במים דחוזר ויוצא ע"י מליחה · שכן דעת הרב ומהרש"ל ודלא כדעת הט"ז בזה א"כ אין כאן איסור כלל ודוק : **טז** משום דם שבתוכו שפירש ממקום למקום · ואף אם רוצה לאכלו כך חי או בצלי נ"כ אסור ולא אמרינן דממ"נ מותר אם לא יצא דמו מ"מ מותר כיון דהוא דם איברים שלא פירש ואי משום שפירש הדם שבתוכו ממקום למקום לא מקרי פי' כל זמן שלא יצא לחוץ כמו שמתירין בכלי שלא גלה כל צרכו מהאי טעמא כמו שכתב הרא"ש והתוספות פ"ק דחולין הבאתי דבריהם לעיל כלל ט' ס"ק י"ב שאני הכא כיון שעשה שלא כתקנת חכמים ומלח בכלי שאינו מנוקב ראוי להחמיר מה שאין כן בכלי שהניח מקום לדם לצאת ובשביל שלא המתין לצלות כל צרכו לא עבר אתקנת' דרבנן :

אוסר למלח׳ בכלי שא״מ׃ (יז) אי שומן דבוק בהן ועיין לעיל כלל ב׳ איזה מקרי בני מעיים׃

יג דין חתיכות טפילות שקבלו טעם מחתיכות שנמלחו בכלי שאינו מנוקב ׳ע״ל כלל וסי׳ ו׳

יד כתב בהג״ה ש״ד מנהג בשר כשרוצין לקיים בערך א׳ יומים מדיחין אותו יפה יפה לאחר ששהה במלחו בכ״מ כשיעור הראוי ואח״כ חוזרין ומולחין אותו בכלי שאינו מנוקב׃ (יח) כדי שלא יפול מן הדם שעליו על כלים ויאסור אות׳ עכ״ל והכי נוהגין וכן הם דברי הטי״ד ס״ס ס״ט׃ ונראה דלאו מטעם זה לחוד יש לנהוג כן אלא דאסור לשהות בשר במלחו בלא הדחה יותר משיעור פליטתו וכמו שיתבאר סי׳ י״ד׃

כלל וסי׳ י״ג בדין ציר שנפל על הכלי ובו דין א

א כתב הש״ד אם נפל ציר על הכלי׃ (א) צריך הגעלה׃ (ב) ואם הוא כלי חרס צריך שביר׳ ובאו״ה כלל י׳ כת׳ אם נטף טיפת ציר על הכלי קולף נגד מקום הטיפה ואין חילוק בין איכא ס׳ בקערה או לאו דאין מבטלין איסור בכלי ולכן בעי קליפה׃ וכתב הב״י בשם הג״ה ש״ד נראה דצריך הגעלה בכלי ראשון ולא סגי בעירוי עכ״ל ׃ ונראה דווקא כנפילת טיפת ציר אז סגי בקליפת במקום הטיפה דהא לא עדיף מאיסור חם שנפל לצונן דסגי ליה בקליפה׃ (ג) והא דכתבו השערים דבעי שבירה היינו דנפל ציר הרבה דלא שייך קליפה ובשל עץ דבעי הגעלה איירי ג״כ בכה״ג וכן חילוק בהריא באו״ח כלל י׳ שם ׳אי נמי מיירי דאינו רוצה לקלוף לכן מגעיל׳ ׃ ובדברי מהרא״י בהג״ה ש״ד סי׳ י״ד משמע דאם מלח בקערה ממש לא סגי לה בקליפ׳ אלא כולה אסורה אבל רוב הפוסקי׳ סבירא להו דאינו אוסר במליח׳ רק כדי קליפת הכלי ואם עבר ונשתמש בה אח״כ אין צריך לשער׃ רק נגד קליפת הכלי וכמו שנתבא׳ לעיל ׳יתבאר׃ (ד) לקמן כלל וסי׳ פ״ה וע״ל כלל וסי׳ ו׳׃

כלל וסי׳ יד בדין בשר ששהו לכשאי״מ לאחר שהייה שיעור מליחה בכ״מ ובו ה׳ דינים׃

א כתב בש״ד בשר ששהה שיעור מליחה בכ״מ ואח״כ שמהו לכלי שאינו מנוקב ונמצא ציר נהגו להתיר ע״י קליפה הכי נהוג כמ״ש מהרא״י בהג״ה וכן מצאתי כתוב בשם מהר״י מברין׃ (א) וכן נראה מסקנת ב״י ודלא כאו״ה דכתב דנהגו לאסור כולו׃ (ב) דכדאי הם המקילין לסמו׳ עלייהו בקליפ׳ דהא האשר״י והטי״ד וראבי״ה מתירין לגמרי וכן עשה רש״י מעשה וכל זה לא מיירי אלא כשלא הריחו קודם שנתנוה לכלי שאינו מנוקב׃ (ג) אבל הדיחו שרי לכ״ע׃ כן קבלתי ופשוט הוא׃

ב כתב הארוך כלל יו״ד דאין לאסור אלא מה שבתוך הציר דלא גרע מאלו נפל לציר גמור דמה שחוץ לצי׳ מותר וגם הכלי אסיר עכ״ל ׃ וכן משמע בהג״ה ש״ד בשם מהרא״י וכתב עוד דנהיגין לאסור הכלי לגמרי׃ (ד) ולא מהני ליה קליפה וכתב עוד בארוך דאין חילוק בין איכא ס׳ בבשר שבציר נגד הציר או לא עכ״ל׃ (ה) ואין נ״ל דוודאי אם היה ס׳ בבשר שבציר נגד הצי׳ הי׳ שרי דלא דמי למולח בכלי שאינו מנוקב דלא מהני ס׳ דהתם איכא טעמא אחרינא לאסור דחיישנן דהדם פירש ממקום למקום ולא היה לו מקום לצאת משא״כ כאן שהרי כב׳ שהה שיעור מליחה׃ לכן נראה׃ (ו) דודאי בדאיכ׳ ששים שרי לדבריו ׳ דסבירא ליה דכולה אסור בדליכא ששים ׳ אך נראה רלדידן דקי״ל דסגי ליה בקליפה בדאיכא ששים קולפין דבכל מקום דסגי ליה בקליפה אין מבטלין כששים דאין האיסור מתפשט בכולו להתבטל בששים׃

ג כתב עוד בארוך דווקא שנמצא ציר בכלי׃ (ז) אבל אי מצא ציר בגומת שבבשר שרי וכ״כ תוס׳ והשערי׳ וכ״כ הטי״ד סי׳ ע׳ וכ״כ ראב״ן אפי׳ צלעת של איל וכבש שלמים או בשר שיש לו בית קיבול ונמצא בו צי׳ שרי אך לכתחל׳ טוב להפך הצלעו׳ כדי שיזוב הדם עכ״ל או״ה׃

ד כתב הטי״ד סי׳ ע׳ בשם הרשב״א דאין להשהות בשר שנמלח לעצמו במלחו לאחר שיעור פליטתו לפי שחוזר ובולע מלחלוחית דם שעליו ושעל המל׳ ואם עבר ושהה צרי׳ קליפה שאין דם נבנס בו אלא כדי קליפה וא״א הרא״ש ז״ל כתב שיכול להשהותו כל זמן שירצ׳ שדם מעט הו׳ ובלו׳ במלח ואינו יכול לצא׳ ממנו שאין המלח מפליטתו ממנו אדרב׳ דרך המלח להפליט הדם מן הבש׳ ולמושכו אליו ונשאר בתוכו ואינו חוזר לבשר עכ״ל וכתב ב״י דסברת הרא״ש כסבר׳ רש״י׃ וכן דעת התוספת והמרדכי והג״ה מיימון בשם סמ״ג אלא שקצת כתבו דאין להקל בדבר ושיש חולקים על סברת רש״י עכ״ל ׃ א״כ לפי זה היה נרא׳ להחמיר כדעת רשב״א דהרי כתבתי במעשה דרש״י דקי״ל לאסרו כדי קליפה ומ״מ נראה׳ דווקא לכתחלה יש להחמיר שלא להשהותו אלא יש לנהוג כמו שכתבתי לעיל סוף כלל וסי׳ י״ב אבל בדעבד יש לנהוג היתר דאפשר לומר׃

וכיון דעבד כתקנתא דרבנן אף ד׳איכא נד לאסור לא הטריחוהו חכמים כמ״ש הרא״ש פכ״ם כ״כ מהרא״י בהג״ה ש״ד סי׳ ע׳ אף שמקצר שם בלשונו מאוד מ״מ כוונתו כמ״ש ע״ש במבוא שערים דרג״ש מ״ש בזה ועיין בבאר שבע פכ״מ דף פ״ח ע״ב ועיין בש״ך סי׳ ס״ע ס״ק ח׳׃ **יז** אי שומן דבוק בהן ׳ לא בעי למימר דדווקא אי שומן דבוק בהן אסור למלחן בכלי שאינו מנוקב משא״כ אי אין שומן דבוק בהן דמותר למלוח בכלי שאינו מנוקב זה אינו דהא לכתחלה ודאי דבעי מליחה בכלי מנוקב כשאר בשר וכ״פ הרב להדיא בש״ע סי׳ ע״ה דלכתחלה צריך מליחה בכלי מנוקב וכן משמע להדיא מדברי הרב לקמן כלל ט״ו דין י״א וכן משמעות הפוסקים אלא דנקט אי שומן דבוק בהן היינו לאסור אף כדעבד וכ״כ הרב להדיא בסימני׳ דדין זה לעבד אבל לכתחלה אף כאין שומן דבוק אסור לכתחלה למלוח בכשא״מ וק״ל׃ **יח** כדי שלא יפול מן הדם ׳ ובטור כתב עוד טעם כדי שיוכל לחתוך ממנו בסכין ועיין לקמן כלל י״ז דין ה׳ פסק הרב שמותר לחתוך בסכין בשר שלא הודח עדיין לאחר שיעור מליחתו לכן השמיט הרב טעם זה׃

כלל וסי׳ י״ג **א** צריך הגעלה ׳והיינו להשתמש בו חמין או צונן בקביעו׳ אבל דרך עראי מותר להשתמש בו צונן בלי הגעלה כלל כמבואר לעיל כלל י״ב ס״ק ה׳ ובכלי חרס אסור להשתמש בו צונן. כלל וע״ל׃ **ב** ואם הוא כלי חרס צריך שבירה ׳ וכתב הר״ן הא דלא מתירין לנקוב אותו ולמלוח בתוכו הבשר משום דא״א לנקוב בכל הכלי חרס ונקיבתו זו היא שבירתו עכ״ל ומ״ש עוד הר״ן שם לשטתו ומוכר דיש מליחה לכלי אבל לא קי״ל כוותי׳ כהא וע״ל כלל י״ב דין ע׳ ס״ק י״א ולקמן כלל י״ז ס״ק ח׳ ודוק׃ **ג** והא דכתבו השערים דבעי שבירה היינו דנפל הרבה ׳ משמע להדיא מדברי הרב דהיכי דנפל מעט ציר אף בכלי חרס יכול לקלוף כמו בכלי עץ ׳ וכן משמע באו״ה וכן הוא הדבר שנראה לעיני׳ דאף בכלי חרס יכולים לקלוף מעט מעט ומ״ש הרב בש״ע סי׳ צ״א סס״ה בהג״ה וז״ל ואם נפל רק על מקום א׳ בכלי עץ וכיוצא בו קולף מקומו ודי עכ״ל צ״ל דנ״כ הכי פירושו דכל כיוצא בו דיכול לקלוף כמו בכלי עץ והיינו כלי חרס וכדומה אבל אתי למעוטי רק כלי זכוכית וכדומה שא״א בשום עניין לקלוף וכל זה נ״ל פשוט ודלא כש״ך בסי׳ ס״ע ס״ק ע״ז מבואר מדבריו שהבין מדברי הרב כאן ובסי׳ צ״א דבכלי חרם אף שנפל על מקום א׳ אין לו תקנה בקליפה וק״ל׃ **ד** לקמן כלל וסי׳ פ״ח ׳ ושם משמעות הרב דכולו נאסר ועמ״ש שם ודוק׃

כלל וסי׳ יד **א** וכן נראה מסקנת הב״י ׳ פי׳ מדהבי׳ בב״י סי׳ ס״ע דברי הג״ה ש״ד באחרונה אבל באמת בש״ע שם סעיף ד׳ פסק להתיר לגמרי בדעבד וצ״ע׃ **ב** דכדאי הם המקילין ׳ ומהרש״ל פכ״ה סעי׳ ע״ו פסק להחמיר כאו״ה דמה שבתוך הציר נאסר כולו׳ והט״ז בסי׳ ס״ע ס״ק מ״ח כתב שכך נ״ל הלכה למעשה שכן דעת גדולי פוסקים ראשונים עכ״ל ונ״ל פשוט דאף מהרש״ל אינו אוסר מה שבתוך הציר אא״כ ששהה בתוכו שיעור אם נתנו על האור כדי שירתיח אבל בלא שהה כ״כ אף הוא מודה דאינו אוסר יותר מכדי קליפה דהא אפי׳ בנפל לציר גמור אינו אוסר יותר מכדי קליפה אם לא שהה כדי שירתי׳ כמ״ש מהרש״ל פכ״ה סי׳ ע״ה והוא שמבואר לעיל כלל ו׳ דין ע׳ וס״ק ד״כ דאנן לא נהיגין כן היינו בציר גמור משא״כ בזה דבלאו הכי דעת הפוסקים דבכל ענין סגי בקליפה וק״ל׃ **ג** אבל הדיחו שרי ואפי׳ לא הודח רק פעם אחת כ״כ הש״ך בסי׳ ס״ע ס״ק ע״ד וע״ל כלל ט״ו דין ד״כ׃ **ד** ולא מהני ליה קליפה׳ משמע אף בעניין דאפשר לקלפו כגון דנפל מעט מ״מ לא מהני קליפה והג״ה ש״ד אזיל לשטתו דסובר דמלח מבליע בכל הכלי וכמ״ש הרב לעיל כלל י״ג בשמו ׳ אבל על הרב שהעתיק כאן לשון הג״ה ש״ד צ״ע דהא לעיל כלל י״ג הכריע כדעת הפוסקים דבכל מליחה אינו אוסר בכלים רק כדי קליפה וצ״ע׃ **ה** ואין נ״ל ׳ ז״ל הש״ך בסי׳ ס״ע ס״ק ע״ה ותמהני הא אף האו״ה לא כתב אלא דמה שחוץ לציר אינו מצטרף לבטל וכמבואר בדבריו להדיא עכ״ל ׃ ובאמת אין זו תימא על הרב וכמ״ש לעיל כלל וסי׳ ז׳ ס״ק ג׳׃ **ו** דודאי בדאיכ׳ ס׳ שרי לדבריו ׳ ואף שהרב הכריע לקמן כלל נ״ז דין א׳ כדעת הפוסקים דבצליי׳ ומליחה אף דאיכא ס׳ צריך קליפה מ״מ לא חשש הרב לכתבו כאן כיון דלעניין דינא אין נפקותא לדעתו דבכל עניין פסק דצריך קליפה ואף לדעת מהרש״ל וסייעתו שכתבתי לעיל ס״ק ב׳ דמחמיר לאסור כולו מ״מ אף בדאיכא ס׳ צריך קליפה עמ״ש מהרש״ל להדיא בפג״ה סי׳ ק״ח דאף במליחה גמורה ודם בעין שנבלע ע״י מליחה או צלייה צריך קליפה אף בדאיכא ס׳ מטעם דמא אינו מבליע בכולו ומכ״ש הכא דלדעת רוב הפוסקים לא מחשב כרותח אחר שיעור מליחה כלל וא״כ יותר יש לחוש שלא נבלע רק בכדי קליפה כל זה נ״ל פשוט וברור לדעת מהרש״ל ודלא כמשמעות הש״ך סי׳ ס״ע ס״ק ע״ה׃ **ז** אבל אי מצא הציר בגומות שבבשר שרי ׳ ודוקא שהבשר עדיין בכלי מנוקב אבל אם שמהו בכשא״מ לאחר שיעור מליחה אף שלא נמצא ציר בכלי רק בגומות שבבשר נ״ל דדינא כנמצא ציר בכלי ונאסר עכ״פ כדי קליפה וכן משמעות הפוסקים וא״ם כלל י׳׃

דווקא

דדוקא

(ח) דדוקא כשהציר בעין בכלי כמו מעשה דרש"י או מחמרינן לדעת האוסרין דהרי אנו רואין שהמלח הוציא עוד ציר ומאח' שמונח בכלי שאינו מנוקב אוסר אבל בכה"ג שהבשר מונח תמיד בכלי מנוקב לא חיישי' שהבשר יבליע מן המלח שעליו דאף אם יפלוט המלח : (ט) דם משריק שריק וכן נ"ל להתירו בדעבד :

ה ואם הונח הבשר לאחר שיעור מליחתו לכלי חולבת שמלוכלך קצת הוה כרותח ואסור : (י) אם אין שם ששים מן הלכלוך אפי' לפי מעשה דרש"י דאע"ג דחשבינן לציר זו למוהל בעלמא · (יא) מ"מ כרותח מחשב אפי' לאחר שיעור מליחתו במ"ש הטי"ד סי' ע' וכ"כ לעיל כלל וסי' ו' וכן הוא בהג"ה ש"ד דאם הניחו לכלי חולבת מלוכלך דנאסר אם אין שם ששים ומשמע עוד שם דאפי' אם היה שם מעט מים אפ"ה מחשב כרותח :
(יב) ולא נהיגין הכי כמ"ש לעיל כלל וסי' ו' דבדאיכא שם מים לא מחשב עוד כרותח ונ"ל עוד דווקא דכלי חולבת מלוכלך אבל אי אינו מלוכלך לא נאסר הבשר : (יג) אע"ג שהכלי בן יומו' דאין כח ברותח דמלח להפליט מכלי כמו שיתבאר לקמן בכלל וסי' י"ז ואם שמו בשר לאחר מליחה לכלי בלא הדחה יתבאר לקמן כלל וסימן ט"ו :

כלל וסי' טו בדין שריית הבשר ומליחתו ויש בו כו דינים :

א זה לשון א"ז כשמביאין הבשר מבית המטבח שורין אותו במים כדי שיתרכך הדם שעל גבי החתיכה ויודח היטיב ואח"כ מדיחן אותו היט' באותן מים עצמו עכ"ל וכתב מהרא"י בהג"ה ש"ד המנהג כן לשרותו זמן מועט ולהדיחו באותן מים היטיב ומ"ש טעם הדחה כדי שיתרכך הדם האשר"י לא סבירא ליה הכי אלא ס"ל דטעם הדחה כדי שיתרכך הבשר עצמו להוציא דמו ע"י מליח' וא"כ לפ"ז לא סגי ליה בהדחה מועטת אפילו בדעבד אך בהא יפה מסיק במרדכי דאדרבה מ"א מטרשי ליה פי' מחזיקין ליה ויראת להתיר בדעבד עכ"ל ור"ן כתב כדברי רבינו אשר וכן נראה מסקנת ב"י ולפ"ז לכתחלה צריך להדיח היטב וכ"כ באו"ה דלכתחלה : (א) ישרה הבשר יותר מחצי שעה אבל בדעבד אפי' בהדחה מועטת : (ב) בלא שום שריי' סגי כמ"ש מהרא"י בהג"ה זו דעל כרחך בלא שום שרייה מיירי דהא בתחלה כתב דנהגו בשריי' מועטת לכתחל' וכאן שהתירו דווקא דעבד מיירי בלא שום שרייה :

ב כתב בהג"ה אשר"י פכ"ה דאחר השריי' ינוח הבשר לטפטף היטב מן המים קודם שימלח וכ"כ מהרא"י בשעריו סימן א' ובאו"ה כלל א' והטע' כדי שלא ימס המלח מן המים ולא יוציא דם וכתב באו"ה כלל א' : (ג) גם לא ימתין עד שיתנגב לגמרי דאז לא ימס המלח כלל ולא יוצי' דם אלא ימתין מעט ומולח :

ג כתב הרשב"א בתשובה סי' ת"ת מ"ג וכן הוא בתשובת מיימון השייכות להלכות מ"א בשר הפל שמלא קרח וכפור ואין ראוי למלוח : (ד) עד שיפול הקרח ממנו מותר לשרותו במים חמים בכלי שני אפי' למ"ד כ"ש מבליע ומפליט מ"מ : (ה) חוזר ויוצא ממנו ע"י מליחה : וכ"פ מהרא"י בשעריו סי' א' ובאו"ה כלל א' פסק דישרה אותן במים פושרין אבל לא בכלי שני מיהו בדעבד אפי' בכ"ש שרי עכ"ל · וכ"פ לקמן בהג"ה ש"ד בשם מהרא"י דיש ליזהר לכתחל' אף בכלי שני אם לא שהוא לכבוד שבת או לאורחים או בה"ג : (ו) דאז מותר לכתחל' לשרות בכלי שני אע"ג שהיד סולדת בו עכ"ל · והכי נהיג :

ד כתב המרדכי פכ"ה וכן הוא בהג"ה אשר"י היכי שיחתכו הטבח לנתחים גדולים אפי' הדיחו הטבח ושוב חזר בעל הבית וחתכו נתח א' ל"ג או לשניים קודם מליחה צריך לחזור ולהדיחו משום דבשחוזר וחותך : (ז) אגב דוחקא דסכינא פולט דם והוי כאלו לא הודח עכ"ל עוד שם וגם אינו מועיל אפי' בדעבד
מה

ח דווקא כשהציר בעין · עיין בדרישה סי' ע' שמחלק עוד חילוק נכון דדוקא התם נתרכך הדם והמלח מחמת הציר ואוסר אבל כאן דליכא ציר ודם מלח שעליו מתייבש עכ"ל · ולטעמים אלו היה נראה לאסור אם נמצא ציר בגומות בבשר לאחר שיעור מליחה אפי' מונח בכלי מנוקב דאז לא שייך לומר דם משריק שריק כיון שיש ציר בעין בגומות וגם נתלחלח הדם והמלח אע"ג שבדין ג' כתב הרב דאין נפקותא בציר שבגומות היינו דווקא תוך שיעור פליטתו דאז אמרינן איידי דיפלוט ציר לא בלע וכמ"ש הב"י בשם הפוסקים משא"כ לאחר שיעור פליטת דמו וצירו ראוי לאסור אכן באו"ה כלל י' דין כ"א משמע דאפי' לאחר כמה ימים אין לאסור בציר שבגומות בכלי מנוקב והמיקל כדבריו לא הפסיד כי באמת הכי דעת רוב הפוסקים כמעשה דרש"י עצמו להקל והכי דלא לוסיף עלה :

ט דם משריק שריק · ול"ד לבשר שפלט כבר כל דמו וצירו ונפל בין החתיכות המלוחות או נפל עליו ציר דאסרינן לאחר שיעור פליטתו (כמבואר לעיל כלל וסי' ו') ולא אמרינן דם משריק שריק אף שמונח בכלי מנוקב דשאני התם שיש שפע דם וציר מהחתיכות המלוחות ע"כ לא סמכי' אטעם דמשריק שריק ושמא לא נשרק כולה ונבלע מעט משא"כ כאן כיון דאין לחוש אלא למעט דם וציר שבמלח סמכינן אטעמא דמשריק שריק ועיין בש"ך סי' ע' ס"ק ך"ד שמחלק בעניין אחר ע"ש :

י אם אין שם ס' · ואף דאיכא ס' צריך קליפה ע"ל ס"ק ו' וע"ל כלל ל"ז :

יא מ"מ כרותח מחשב אפי' לאחר שיעור מליחה · וע"ל כלל ו' דין ז' דכתב הרב דבמקום הפסד מרובה וצורך סעודת מצוה יש להקל ע"ש :

יב ולא נהגינן הכי · כלבוש בש"ע סי' ס"ט בסעי' ך' כתב ג"כ בלשון הג"ה ש"ד דאם היה שם מעט מים אז המים צ"ל וצריכין ס' אף נגד המים עכ"ל ובסי' ע' פסק להדיא דהיכא דאיכא מעט מים אז בטל כח הציר וא"כ לכאורה דבריו סותרין זא"ז ולפי מה שכתבתי לעיל כלל ו' דין י' ס"ק ך"ד די"ל חילוק בין אם רוב ציר או רוב מים · ומעט מים דנקטו הפוסקים היינו דליכא ס' נגד הציר וכמו שפי' הש"ך ס"ס ע"א א"כ לא קשה מידי אכן הרב שהש"ג על הג"ה ש"ד משמע דמים כל שהו מבטלין כח הציר אפי' אם הציר הוא הרוב וצ"ע וע"ל :

יג אע"ג שהכלי ב"י · אע"פ שכהג"ה ש"ד סוף שער ז' מבואר להדיא דאם הכלי ב"י צריך ס' נגד כל הכלי היינו משום דהג"ה זו סוברת יש מליחה לכלים אם הוא אינו מנוקב וכמ"ש במבוא שערי' דרנ"ש אבל לפי מה שפסק הרב לקמן כלל י"ז דין י"ג דדעת כל הפוסקים דאין חילוק דלעולם אין מליחה לכלים א"כ ה"ה הכי וכן הוא הסכמות מהרש"ל פכ"ה סי' פ"ג והש"ך סי' ס"ט ודלא כטע"ז וט"ז שנמשכין אחר הג"ה ש"ד ע"ש :

כלל וסי' טו

א ישרה הבשר יותר מחצי שעה · אבל בל"ח דף רל"ח ע"כ כתב ומ"ש בת"ח שם בשם האו"ה יותר מחצי שעה עכ"ל ונ"ל דאין חילוק דבש"ע סי' ס"ט כתב נגד חצי שעה וידיח היטיב תמי שריי' דאז כיון דמדיחן היטיב לא צריכין לשרותו כ"כ וכן משמע בלשון הג"ה ש"ד וכאן מיירי ששרה הבשר יותר מחצי שעה ואז אין צריכין הדחה היטיב ובזה אפשר להשוות שהג"ה ש"ד והאו"ה דלא יסתרו אהדדי ומ"ש עוד בל"ח שם דבכאן בת"ח כתב הרב דבדעבד בהדחה מועטת סגי ובש"ע כתב הדחה היטיב סגי עכ"ל ובודאי נעלם ממנו מ"ש הרב בש"ע בסי' ס"ט בסעי' ב' להדיא דבדעבד בהדחה מועטת סגי ומ"ש שם בסעי' א' דהדחה היטיב סגי היינו דעדיין הוא קודם מליחה ובישול אפ"ה לא הצריכו להדיחו ולשרות אותו שנית כל שהדיחו תחלה היטיב אבל ודאי בדעבד לאחר מליחה ובישול מותר אף בהדחה מועטת וכ"כ הש"ך בסי' ס"ט ס"ק ה' אך שדעתו דאף קודם בישול רק נמלח מתירין ע"י הדחה מועטת וכבר כתבתי לעיל כלל ה' ס"ק ג' דאין דבריו מוכרחים כלל וע"ש :

ב בלא שום שריי' סגי · באמת באו"ה שלפנינו כלל ד' דין ח' לא כ"כ אלא שכתב וז"ל אם לא שהה הבשר הרבה בכלי בהדחה קמייתא ומלחה כך מותר עכ"ל משמ' להדיא דלא מהני אם שופכין עליו מעט מים רק צריך לשרות מעט במים שבכלי וכן משמע ג"כ ממ"ש שם דין א' דאם לא הגעלי בי טבחי ומלחו שאסור וכתב ג"כ שם דלא מקרי הגעלי בי טבחי אלא א"כ ששרה אותו קצת וכמ"ש הרב עצמו בשמו בדין ד' וכן משמע להדיא מדברי האו"ה כלל י"ז דין א' וגם מ"ש הרב על הג"ה ש"ד דעל כרחך דלא שריי' מיירי דהא בתחלה כתב וכו' אין זו ראיי' מוכרחת כלל די"ל נ"ל לפרש דהא דמתיר לכתחלה היינו ע"י שריי' מועטת והדחה היטיב ומ"ש להתיר דעבד דווקא היינו ע"י שריי' והדחה מועטת כיון ששניהם מועטין אז אסור לכתחלה ומותר דעבד כנ"ל פשוט במשמעות לשון הג"ה ש"ד וצ"ע :

ג גם לא ימתין · באו"ה כלל א' דין ה' משמע בכל זה והיינו דווקא לכתחלה עכ"ל : אבל בדעבד מותר בכל זה ונראה דהיינו לאחר בישול אבל אם לא בשלו עדיין ונמלח כאן אפשר כיון דאית ליה עוד תקנה ע"י הדחה ומליחה שניה לא מקרי דעבד וע"ל כלל וסימן ה' ס"ק ג' ובסי' זה ס"ק א' :

ד עד שיפול הקרח ממנו · כתב מהרש"ל בפכ"ה סי' ל"ו דאם אח"כ נקרש מיד קודם ששהה שיעור מליחה אם נפשר אח"כ טוב למלחו פעם שניה ואם לא מלח שנית והניח אחר שהופשר כמליחה ראשונה שיעור מליחה מותר דעבד · אבל אם הדיח מיד אחר שהופשר נאסר דכיון שנקרש אז אינו פולט כלל והוי בשר שלא שהה שיעור מליחה עכ"ל :

ה חוזר ויוצא ממנו ע"י מליחה · בגליון הטור וב"י בסי' ס"ט מצאתי כתוב וז"ל תמיה לי על הרשב"א שהרי בת"ה הארוך והקצר בית ד' שער א' פסק דאסור למלוג קודם מליחה בכלי שני כיון דמבליע ומפליט לא אמרינן שחוזר ויוצא ממנו ע"י מליחה והובא דבריו בב"י סי' ס"ח והוא נגד דברי עצמו בתשובתו ושמא יש לחלק בין לכתחלה או דעבד עכ"ל ולא ידעתי איך אפשר לחלק בין תחלה ודעבד דהא מדברי הרשב"א בתה"א מבואר להדיא דאם מלגו בכלי שני דאפי' דעבד אסור (והרב שכתב לקמן כלל ל"ג דדעת הרשב"א להתיר דעבד כבר עמד על זה הש"ך בסי' ס"ח ס"ק כ"ו בארוך ומכריח להדיא דדעת הרשב"א לאסור דעבד ודבריו ברורים ונכונים ע"ש) וגם בתשובה זו משמע דאפי' לכתחלה מותר אף דאפשר בענין אחר כגון בפושרין וכיוצא בו אבל באמת מעיקרא לא קשה מידי דאף דתשובה זו נדפס בתשו' הרשב"א סי' ת"ח מ"ג מ"מ אינו מדברי הרב ר' שלמה בן אדרת בעל המחבר תה"א אלא בסוף אותו תשובה חתם הרב ר' שמשון בר אברהם והוא הר"ש משאנץ וכן הוא בתשו' מהר"ם מרוטנבורג סי' ק"ג בשמו (וכן רוב תשובת הרשב"א שם מוקדם ומאוחר לתשובה זו אינו מדברי הרשב"א עצמו רק מלוקט"ס מדברי שאר גאונים ע"ש וכן נ"ל על אותו תשובה בסי' תתמ"ד ודו"ק) ואף אם יהיה זה דברי הרשב"א עצמו מ"מ לק"מ שכבר כתבו הפוסקים כמה פעמים שחזר בתשובתו ממ"ש בתה"א ודוק · ולעניין דינא אין לזוז מהמנהג שכתב הרב וכן כתבתי לקמן כלל ג' שכן עיקר ע"ש :

ו דאז מותר לכתחלה לשרות בכלי שני · אכן בש"ע סי' ס"ח סעי' י"א בהג"ה פסק הרב דאף לכבוד שבת ובה"ג יש ליזהר שלא להשים בכלי שני שהיד סולדת בו וע"ש בש"ך ס"ק ל"ב :

ז אגב דוחקא דסכינא פולט דם והוי כאלו לא הודח · וכתב הש"ך דדוקא סכין
דאיכא

מה שרוחצין המבחי' הצלעו' שלמים אפי' לא התכן בעל הבית אח"כ דאינו נקרא הדיחו הטבח אלא כששרה אותו קצת כדרך בשר שמדיחן למלחן עכ"ל עוד כתב כלל י"ז רגלים שהדיח ואח"כ הסיר הטלפים הוי כאלו לא הודח כלל ואם מלחן טרפה עכ"ל :

ה כתב באו"ה כלל ד' דאע"ג דאין מחזיקין דם בבני מעיים מ"מ לכתחל' צריכין הדחה קמייתא עכ"ל :

ו כתב באו"ה (ח) דאסור להשתמש בכלי ששורין בו אפי' לא שרה בו רק שעה אחת דחיישינן : שמא נדבק בו עדיין דם מיהו בדעבד שרי : (ט) דהא הכלי כשר עכ"ל :

ז ואחר הדחה ימלחנו היטב כל כך עד שיהא קרוי אינו נאכל מחמת מולחו · ולמלחו משני צדדים וכתב הרא"ש צריך שיפזר עליו מלח הרבה עד שלא ישאר שום מקום בלא מלח : (י) ואווזים ותרנגולי' צריך למלוח גם בפני' והמרדכי כתב מג"ה דיש מתירין בדעבד אם נמלח מבפנים ולא נמלח בחוץ : (יא) ויש אוסרי' בדעבד ודווקא דנתבשלו כך אבל לא נתבשלו עדיין יש לו תקנה לחזור ולמלחן ויש אוסרין לחזור ולמלחן ואין לו תקנה רק לצלי ואם נתבשל כך אסור ומהרא"י בהג"ה פסק ג"כ דאפי' בדעבד אסור רק שכתב דאם לא עבר עליו יום אחר שנמלח בצד אח' או מבפנים או מבחוץ יכול לחזור ולמלחו בצד השני כיון דעדיין פולט ציר דידה פולט מה שבולע מצד השני : (יב) אבל : (יג) אחר יום אחד : (יד) אסור עכ"ל . והר"ן כתב פג"ה דף תש"ז ע"ב דלכתחל' יש למלחו בפנים ובחוץ בב' צדדי' אבל בדעבד מותר אפי' לא נמלח רק מצד אחד, או מבפנים או מבחוץ וכ"כ ב"י וכתב דכן הוא דעת הרא"ש להתירו בדעבד וכ"כ באו"ה כלל ראשון להתיר בדעבד אם לא פיזר עליו מלח כל כך עד שלא נשאר עליו מקום בלתי מלח : (טו) ונראה לי דה"ה אם לא מלחו בשני צדדו' דחד טעמא הוא ונראה דבמקום הפסד מרובה או לכבוד שבת יש לסמוך אדברי המתירין בדעבד והרשב"א כתב ג"כ כדעת הר"ן וכדאי הם' לסמוך עליהם בבה"ג :

ח שיעור מליחה כתבו השערי' כשיעור צלייה וכן הוא דעת הרא"ש אבל דעת הרמב"ם כתב דשיעורו' שיעור מיל וכתב בת"ח סי' קס"ז והוא בהג"ה ש"ד דכן יש לנהוג לעת הצורך כגון למהר לכבוד שבת או בכבוד אורחים וכה"ג ושיעור מיל הוא שליש שעה פחות חלק שלשים משעה ושלא לצורך מרגלא בפומא דאינשי להשהותה במלח שעה שלימה : (טז) דבהכי נפקא לש"ד וא"ז דכתבו שיעור מליחה כשיעור צלייה אות' חתיכה ובפ' המיר נשחט מוכח דאפי' גוף שלם סגי ליה לצליי' בשע' אחת ואם כן אין לך חהיכה דצריכה יותר עכ"ל וכ"כ חאו"ה : (יז) דברעבד סמכינן אשיעור מיל אפי' בלא אורחים :

כתב

דאיכא דוחק' דסכיני ונ"ל דמ"מ ה"ה כל הדומה לסכין שפולט דם על ידו לאפוקי קורע בידים וכן משמע מהסיר הטלפיי' והתם ליכא דוחקא דסכיני וק"ל ·

ח דאסור להשתמש משמע אפי' צונן הכי הוא מידי שאין דרכו להדיח דחיישינן שמא ישכח מלהדיח וכגוונא שכתב הרב לקמן כלל י"ז ע"ש וכ"כ האו"ה להדיא בכלל ב' דין ז' מהאי טעמא ע"ש · והא דאמרינן לעיל בכלל י"א וי"ב דין ט' דכלי שמלחו בו בשר דמותר להשתמש בו צונן או למלוח בו בשר ולף בכלי חרס דאסור להשתמש בו צונן היינו מטעם דשמא אתי להשתמושי בו חמין אבל לא חיישינן שמא נדבק בו דם וכן מותר לנקוב אותו ולמלוח בתוכו בשר היינו דווקא צונן כמו בשר שהוא מידי דדרכו בהדחה · וכמ"ש לעיל כלל י"א וי"ב או בהדיח הכלי היטב כמ"ש הרב לקמן כלל י"ז דין ד' (ואף שם מסיק הרב דמ"מ לכתחלה יש להחמיר בכל ענין אם לא שהו' מידי דדרכו בהדחה וע"ש) ועי"ל דבמליחת בשר בכלי שאני לפי שהמנהג להדיח הכלי אחר מליחה ועוד דדם מליחת בשר עומד בלבעו · לכן ליכא למיחש כולי האי שנדבק בו דם דאם ירחה בו שום דם מתמתא לא ישתמש בו משא"כ כלי ששורין שאין דרך להדיחו במים אחרי' אחר השריי' וגם אין הדם עומד בלבעו מכח המים ואינו ניכר כל כך לכן כתב האו"ה וז"ל כיון שכל הדחת בשר ליכא במים ובבשר פ' נגד הדם אסור להשתמש בו אפי' צונן דשמא לא ידיחנו היטב עכ"ל ובשני לוחו' הברית דף ע"ה ע"א בהעתקתו לדברי הת"ח כאן בשם האו"ה כתב וז"ל אפי' לא שרה רק שעה א' דחיישינן וכו' אבל בכלי מנוקב שמלח בו בשר מותר לחזור ולמלוח בו בשר דאין מליחה לכלים על כן נ"ל אפי' כלי ששורין בו אם רחצו היטב שלא נדבק בו דם מותר למלוח בו בשר כשר ודווקא אם אינו רוצה לשהות הבשר כשר שם יום שלם · אבל אם רוצה להשתמש בו יום שלם אסור מש' כתוב עכ"ל ולא ירדתי לסוף דעתו כלל חדא דזה הוא להדיא נגד משמעו' הרב ולשון האו"ה דאוסרין אפי' צונן גמור אף בהדיח הכלי מטעם דחיישינן שמא ישכח מלהדיח היטיב וא"כ ה"ל לכתוב דבריו בלשון פלוגת' על האו"ה והרב ויותר תמוה לדעתי שסובר דמותר לסמוך על הדחה היטיב א"כ אפי' רותח גמור נ"כ מותר להשתמש בתוכו דהא אין בכלי שום איסור כלל רק משום הדבוק וכיון שהדיח היטב א"כ הוא היתר גמור לדעתו אפי' רותח וא"כ אפי' הוי מליחה לען או אפי' בכבוש נ"כ מותר לכתחלה דבכלי אין איסור בלוע דצונן בצונן הוא וכמ"ש האו"ה דהכלי כשר הוא וגם עיקר הקושי' שהרגיש בזה השני לוחו' הברית מכלי מנוקב שמותר למלוח בו בשר מעיקר' לא קשה מידי כמ"ש והוא ברו' ופשוט ועמ"ש לעיל כלל י"א ס"ק ו"ו י"א י"ז ולקמן כלל י"ז וד"ק :

ט דהא הכלי כשר פי' ואפי' להשתמש בו חמין אבל אם השתמש בו צונן אפי' אם הכלי אסור ג"כ מותר בדעבד כמ"ש לעיל כלל וסי' ט' ס"ק ג' וק"ל :

י ואווזים ותרנגולי' צריכין למלוח גם מבפנים וה"ה כל דבר חלול ודווקא בדבר שהוא קרוע · אבל בדבר שאינו קרוע אף שהוא חלול א"צ למלוח מבפני' דהוי כמו חתיכה עבה כ"כ הש"כ בסי' ע"ב ס"ק ה' וכן משמעות הפוסקי' גבי הראש חותכו לשניים וע"ל דין י"ד ס"ק כ"ט ודין כ"א ס"ק מ"ה ע"ש :

יא ויש אוסרין אפילו בדעבד בספר נה"כ ראיתי שכתו של הש"כ בהג"ת כתב וז"ל : ונ"ל הטעם משום דהאיך בב"י סי' כ"ב דמותר לצלות העוף שלם וכתב הכל בו דהאידנ' נהוג עלמא אפי' לבשולי עוף שלם והטעם משום דמולחין אותו מסני צדדי' משמע דאי לאו האי טעמא הוי אסור לבשולי שלם ואם הייתי מתיר אפי' נמלח מצד אחד נמצ' יכולין לבא לידי מכשול לבשולי שלם ולפ"ז יש להקשות על המחבר שכתב בסי' כ"ב ועוד דע"י שחיטת הוורידין מותר לצלות שלם והתם טעמו כמ"של משום דמלחו מב' צדדי' וכאן כת' בדעב' מות' ולפ"ז ה"ל לאסו' משום שמא ימלחנו מצד א' וי"ל שלם עכ"ל הג"ה ודברי הג"ה צ"ע ,יש בה שגיאו' הרב' לע"ד חדא דבתחיב' בשר ג"כ אסרינן בדעבד ואף דהתם לא שייך כלל חשש זה (ואין סבר' לומר דלכך אסרו דעבד בבשר משום גזירה וחשש דעוף) ועוד דהא הכל בו כתב סברא זו היינו לר' אפרים בשם הראב"ד דאוסר לבשל עוף לאחר שחיטת הוורידין אלא דוקא לצלות או לנקת אבר אבר אבל באמת כבר מבואר בב"י דכל הפוסקי' דוחי' דברי רבינו אפרים ומתירין לבשל שלם כמ"ש הר"ן והרשב"א והמרדכי וסייעת' ור' אפרי' בשם הראב"ד יחיד הוא בדבר זה ועוד דהא הכל בו עצמו בדיני מליח' פסק כהרשב"א דבדעבד מותר במלח מצד א' אבל באמת טעם האוסרין בדעבד הוא פשוט ומבואר באו"ה כלל ז' דין ס' ודין ו"ו בשם המרדכי דכל שלא נמלח משני צדדי' אינו מוליא מידי דמו וכ"כ מהרש"ל פכ"ה סי' פ"ג : ומה שמקשה על הב"י דפסק בסי' כ"ב דמותר לצלות עוף שלם והיינו מטעם דמולחין משני צדדי' לא ידעתי א"ך נעלם ממני דברי הב"י בשם הכל בו וסכח דברי עצמו דהרי אף הכל בו דהצריך טעם דמולחין מב' צדדי' היינו' דווקא לבשולי שלם : אבל לצלות בזה אף ר' אפרים מודה דמותר לצלות שלם אחר חתיכות הוורידין · והוא פשוט בש"ס ופוסקי' · וכן פסקו הפוסקי' כאן דאף בנמלח מצד א' מותר בצלי ובלאו הכי אף לדעתו לק"מ על הב"י : דמי יימר שטעם הב"י שמתיר הוא מטעם הכל בו דלמא הטעם שפסק כגדולי הפוסקי' שהבאתי שחולקי' על ר' אפרים ומתירין בפשיטות לבשולי שלם וכ"ש לצלו' כלל הדבר דברי ב"י נכוני' וטעם הי"א הוא כטעם האו"ה וכל דברי הג"ה אינם ברורי' כלל ודוק · **יב** אבל אחר יום א' אסור ז"ל הרב בגה"ה ש"ע סי' ס"ע פ"ד ויש אוסרין אפי' בדעבד אם לא נמרך ה"מ ודווק' אם נתבשל כך אבל אם לא נתבשל כך לא יבשלנו כך אלא אם הוא תוך י"ב שעות שנמלה יחזור וימלחנו ואם לאו יצלה אותו עכ"ל הג"ה וכתב הט"ז שם בס"ק ט"ו וז"ל ואע"פ שבסי' ע' הכריע הרב דבהפסד מרובה י"ל שפולט ציר יום שלם מ"מ כאן לא שייך הפסד מרובה ביון דיש היתר בצלי עכ"ל הט"ז ועוד נרא' לע"ד דדוק' התם דר"ת וסייעתו סוברי' אפי'מלחו לפני שבוע מותר מטעם דמשריק שריק לכן הכריע רמ"א דבהפסד מרובה יש לסמוך עכ"פ אאותו דעה דסוברות דפולט ציר כל יום שלם אבל כאן בחתיכה אחה דלא שייך משריק שריק · ואף ר"ת מודה כמ"ש מהרא"י בהג"ה ש"ד שע' שמיני לכן אפי' בה"מ לא יחזור וימלח אחר י"ב שעות כנ"ל · אכן בש"כ בסי' הנ"ל ס"ק כ"ב ביקש להשוות לשון הרב לדברי המרדכי ומהרא"י שהביא הרב כאן ופי' דברי הרב בהג"ה דמ"ש ודווקא אם נתבשל וכו' קאי אאלא במקום הפסד מרובה שאסור דעבד · וע"ז כתב היינו דווקא אם נתבשל כך וכו' · וכן בשיג על הט"ז בספרו נה"כ ע"ש : אבל דבריו אינם ברורי' ולשון הרב שם אינו סובל כלל פירושו : דא"כ איך שייך הלשון לא יבשלנו כך פשיטא דאם הוא ירגיש בדבר שלא יבשל אותו לכתחלה כיון דנאסר ע"י בישול (וכן הקדרה נאסור ממנו) והיאך ס"ד דיבשל אותו ה"ל למימר אבל אם לא נתבשל יש לו תקנה וכלשון במרדכי שהביא הרב כאן וכ"כ הלבוש שם לכן נ"ל עיקר דכוונת הרב בש"ע במ"ש ודווקא אם נתבשל וכו' קאי אהיתר במקום הפסד מרובה וכמו שפי' הט"ז והוא ברור וכמ"ש ודוק : **יג** אחר יום אחד אסור וכתב הט"ז שם וז"ל כיון דאמרינן אם הודח נסתמו נקבי פליטת הציר אינה מוסכמת וכאן הכל מודים דאיך לאסור אם לא עבר עליו יום א' אף שהודח כיון שיש היתר בלאו הכי במקום הפסד ודלא כב"ח עכ"ל ועיין לעיל כלל וסימן ו"ו דין ה' ס"ק י"ד שכתבתי בשם גדולי פוסקי' ראשוני' והאחרוני' שסוברי' דלא אמרינן כלל אם הודח נסתמו נקבי פליטה וע"ש : **יד** אסור והיינו דווקא בבישול אבל מותר לצלי כמ"ש הרב בהג"ה בש"ע סי' ס"ט העתקתי לעיל ריש ס"ק י"ב אף דפסק הרב בס"ס ע"ז דלכתחלה אסור לצלות בשר שלא נמלח עם בשר שנמלה שאני הכא דה"א בענין אחר דאל"כ יהי' הבשר אסור לגמרי ומקרי דעבד וק"ל : **טו** ונ"ל דה"ה אם לא מלחו בב"ח השיג על זה וכתב דחילוק גדול יש וכמשמע מאו"ה · וכן הסכמת הש"כ וט"ז בסי' ס"ע לכן כתבו דבלא פיזור מלח בכל מקום מותר דעבד אף בלא הפסד מרובה וכן סיים הש"כ דכן העולם נוהג ואין מדקדקין בכך עכ"ל משא"כ בנמלח מצד אחד דאסור דעבד אא"כ בהפסד מרובה · **טז** דבהכי נפק' לש"ד וא"ז הסרון הניכר יש כאן כלשון הגהות מהרא"י שהביא הרב כאן ודברי מהרא"י שם כך הוא דמתחל' כתב דבלא לגור' מרגלא בפומיה דאינשי להשהות שעה שלימה ואח"כ כתב מהרא"י דמ"מ יש קלת סמך למנהג דלכך שוהין שעה שלימה כדי לצאת גם לדעת הא"ז וש"ד דסברו דשיעור מליחה כשיעור צלייה אותו החיכה לפי עובי' וגדלה ובפ' תמיד נשחט מוכח דאפי' גוף שלם סגי ליה לצליי' בשעה אחת וא"כ אין לך חתיב' דצריך יותר כ"כ מהרא"י באורך שער שמיני : **יז** דבדעבד סמכינן אשיעור מיל: כתב הש"כ בסי' ס"ע ס"ק כ"ד וז"ל

ט כתב ב"י סימן ס"ט רגלים שהבהבו ונמלחו ולא שהה כדי מליחה ונתבשלו יש מתירין דמצטרף ההבהוב עם המליח' והוא כשיעור ואינו נכון ואסור עכ"ל :

י ומותר למלוח בין במלח גס ובין במלח דק כ"כ האשר"י וכן הוא דעת רש"י וכתב שהגס צריך ניפוץ קודם הדחה אבל הדק אינו צריך שניתבח על הבשר מעצמו וכתב מהרא"י הכי נהוג דלא כרמב"ם דכתב דאין מולחין רק בגס מיהו כתב רבינו ירוחם בספר אדם וחוה דמלח הדק הרבה בקמח אין מולחין בו וכתב ב"י דדבריו נכונים וטו' לחוש לכתחלה במקו' שאפשר וכתב באו"ה כלל ראשון קבלתי מלח שאינו גס : יותר ממלח שעושין ממי הים א"צ להדקו אלא מולח בו כמו שהוא אבל מלח שגם יות' צריך להדקו שאינו נדבק בבשר ונופל ממנו עכ"ל וכ"כ האשר"י ורבינו ירוחם : (יח) דעדיף טפי למלוח במל' דק מבגס מיהו בדעבד בכל מלח שמלח סגי כדאמרינן בגמרא רב דימי מלח במלח גללניתא וכבר כתב מהרא"י דנוהגין כרש"י דמולחין בכל מלח :

יא כתב בטי"ד סי' ע"ה י"א כיון שאין מחזיקין דם בבני מעיים אין מולחין איתו עם שאר בשר כיון דלא טרידי לפלוט בלעי ור"י התירו עכ"ל ודעת הרא"ש והמרדכי כדעת ר"י ולא כרבינו יואל דכתב המרד' פכ"ה דף תשל"ט דאסו' אף בדעבד והג"ה אשר"י אוסר לכתחלה וכתב באו"ה כלל א' בשם א"ז דלכתחלה יש ליזהר למלחו עם בשר ובדעבד מותר וכן נוהגין עכ"ל · מיהו שמעינן אע"ג דאין מחזיקין דם בבני מעיים : (יט) לכתחלה בעי מליחה קודם שיבשלו וכ"כ המרדכי בהדיא פכ"ה דף תשל"ט ע"ב וכן כתב האו"ה כלל ד' כתב המרדכי פכ"ה העצמו' שיש בהן מוח אסור למלחם עם בשר מידי דהוה אבני מעיים וכו' וכתב ב"י (כ) ולמאן דמתיר בבני מעיי' ה"ה דמתי' כאן עכ"ל וא"כ לפי מה דנהיגין : (כא) יש : (כב) לכתחלה ליזהר כמו בבני מעים ואף ע"ג דנוהגין למלוח העצם עם הבשר שעליו מ"מ אם אין בשר עליו יש למלחו לבדו מידי דהוה אבני מעיים שמולחין עם שומן שלהם ואין מולחי' עם בשר אחר ואין נ"ל לחלק בזה בין שומן לבשר אחר :

יב עוד כתב טי"ד סימן ע"ח כתב הרשב"א כשמולחין החלחולית אין מולחין אותו בצד הפנימי מעבר המאכל : (כג) אלא בצד החיצון ששם השומן דבוק שמחזיקין שם דם עכ"ל וכתב באו"ה דאף לכהחלה אין צריך למלוח רק צד החיצון ולא הפנימי ואם מלח צד הפנימי ולא החיצון : (כד) אף בדעבד : (כה) טריפה ומיהו אם נזכר קודם בישול אחר שאינו מוחזק כל כך בדם אין לדמותו לבשר אחר שנמלח בצד אחד : (כו) ויכול לחזור ולהדיח ולמלחו בצד שנית ולבשלו עכ"ל : (כז) ומשמע דמיירי בדאיכא שם שומן מבחו' דאי לאו הכי למה אסור בדעבד הלא אין מחזיקין דם בבני מעיים ואפי' לא נמלח כלל כשר אלא ודאי מיירי דאיכא שם שומן ואפ"ה קאמר דאינו מוחזק כל כך בדם וא"כ היה לנו לומר דאף שומן אע"ג דמחזיקין בו דם היה אסור למלוח עם בשר מיהו יש לנו לומר דאף לדברי המחמירין בבני מעיים עצמן מ"מ בשומן דמחזיקין בו דם מודה דשרי ועוד דהרי מבואר דמולחין הברכשא עם השומן שעליו אע"פ דבשומן מחזיקין דם

ז"ל כגון אם הודח ונתבשל עכ"ל משמע דאי לא נתבשל אף שהודח צריך מליחה שני' אף לפי מה דפסק הרב לעיל דכהודח נסתמו נקבי הפליט' וכ"פ הש"כ בסימן ע' מ"מ כאן כיון דעיקר החשש הוא שמא לא פלט כל דמו לכך מצריכין מליחה שנית · וא"כ הוה כהודח תוך שיעור מליחה דלכ"ע לא אמרי' דנסתמו נקבי הפליט' כמו שנתבאר לעיל כלל וסי' שבי דין ה' ועמ"ש שם ס"ק י"ד :

יח דעדיף טפי למלוח במלח דק מבגס · הטעם לפי שהגס נושר כשהופך הבשר למלוח משני צדדים : וכתב הפרישה בסי' ס"ט דהרמב"ם לא גלה דעתו אם צריך למלוח משני צדדים ואפשר שהוא סובר שא"צ למלוח אלא מצד א' ולכן כתב · שצריך למלוח במלח גס עכ"ל ובאמת נראה פשוט שהרמב"ם גלה וגלה דעתו בפ"ה מ"ה איסורי מזבח דאפי' לגלי צריך למלוח מב' צדדי' לכתחלה ומ"ש לקדרה ומה שסתם הדבר בפ"ו מהמ"א נ"ל כיון שהעתיק לשון הגמ' למולחו יפה יפה דדייקא מינה הפוסקי' דצריך למלוח מב' צדדים לכן לא צריך הו לפרש : וכן נתבאר כמה פעמים מדבריו שסמך עצמו בהעתקתו לש"ס · וכן פי' להדיא בעל לחם משנה פ"ו מהמ"א לדברי הרמב"ם אלא צריכין לומר דהרמב"ם סובר אף דצריכין מליח' משני צדדים מ"מ אפשר למלא תיקון למלוח במלח הגס וכמו שמצינו ברב דימי שמלה במלח' גללנית' דוקא · וכן ע"כ צ"ל לדעת הרא"ש וסייעהו אף שדעת הרא"ש דלאו דווקא דה"ה במלח הדק מותר למלוח והדרב' יותר טוב למלוח במלח הדק · וכמבואר בב"י באורך ודוק :

יט מיהו לכתחלה בעי מליח' ואפי' אם מנקר השומן ג"כ בעי מליח' לכתחלה וכמו שכתבתי לעיל כלל י"ב ס"ק י"ז והטעם כתב בשה"ת ואו"ה כלל ד' דין ע' דאי אפשר לנקר הבני מעיים שלא יהיה מעט שומן דבוק בהן ואינו ניכר ע"כ וכ"כ הש"כ בסי' ע"ו ס"ק ה' · והעט"ז כתב טעם אחר דאף בבני מעיים יש בו מעט דם לכן צריך מליחה לכתחל' ונרא' שנמשך בזה אחר דעת הר"ן פכ"ה ולכן פסק ג"כ דכרס הוה בכלל בני מעיים ומותר דעבד בלא מליח' לדעת הר"ן אבל באמת כל אחרוני' פסקו דכרס אינו בכלל בני מעיים ואסו' דעבד וכ"פ הש"כ בסי' ע"ה ס"ק ו"ו וכ"פ הרב לעיל כלל וסי' כ' דין ה' וכש"ע סי' ע"ה : כ ולמאן דמתיר בבני מעיי' אין זה מוכרח כלל דאף שכתב המרדכי דאם אסור בבני מעיים דה"ה דאסור בעצם מ"מ מנין לנו לומר נמי איפכא דשאני בני מעיים דקשי קרמי · וכן מצאתי להדיא בשלטי גבורים בחולין דף תש"כ ע"כ דלדעת התוס' והרא"ש שכתבו הטעם דמותר בבני מעיים למלחם עם בשר כיון דקשי קרמי צ"ד לדגים א"כ כמות דכריך יש להטריף אך לסברת הרשב"א דכתב הטעם כיון דפולט ציר לא בלעי א"כ ה"ה בקולי' עכ"ל ומ"מ הדין דין אמת דמותר בעלם דעבד דכבר מבואר לעיל כלל וסי' וי"ו דין ה' דהכי קי"ל הגב דפלט ציר לא בלעי וכן הוא דעת הרא"ש והא דכתב בבני מעיים הטעם דקשי קרמי היינו לומר דאף בלא טעם פליטת ציר יש להקל שם או יש לומר דאפשר דאפי' ציר אינו פולט בבני מעיים משא"כ כמות שבעצמות שפולט ציר לכ"ע מותר דעבד וק"ל :

כא יש לכתחלה ליזהר כמו בבני מעיים דהיינו לכתחלה בעי מליח' גמורה ולא ימלחנה אלא אחר בשר אבל בדעבד מותר בלא מליח' כמו בבני מעיים מטעם כיון דאין מחזיקין בו דם ובנמלח אגל שאר בשר מותר דעבד וכ"פ הרב בהג"ה בש"ע ס"ס ע"א והש"כ שם ס"ק ע' כתב וז"ל צריכה מליח' פי' ואם נתבשל בלא מליחה המוח אסור משום דמחזיקין בו דם ומה"ע אם נמלח בדעבד עם שאר בשר שרי עכ"ל ובודאי שגג בזה ונעלם ממנו המקור דין בב"י סי' ע"א ובמרדכי ובה"מ כאן מבואר להדיא להיפך דהטעם דאין מחזיקין דם במוח שבעצמות ,לכן אסור לכתחלה למלוח עם שאר בשר וצריך מליחה היינו ג"כ לכתחלה וכמו בבני מעיים אבל דעבד שרי (ובאמת מדברי הרשב"א בת"ה בארוכה עם השער שכתבי' לקמן דין י"ד משמע קצת שהרשב"א חולק על המרדכי ומיהו לדיד' דם כמות ובעצמות אף שלע"ד אין פלוגתא בין המרדכי והרשב"א דהמרדכי פכ"ה לא כתב שאין מחזיקין דם כמוח רק בעלם הקוליה הוא הטעם שמחוב' לגוף שמרא' המוח שבתוכו הוא לכן אבל שאר העצמות לא מוזכר במרדכי כלל וגם הוא מודה דצריכין מליחה ושוים לשאר בשר לגמרי וכן נראה הדבר לעין שיש דם במוח שבשא' עצמות · אכן מדברי הרב כאן משמע דשאר עצמות שוים לקולית · א"כ נראה שיש מחלוקת בין המרדכי והרשב"א · וכן נראה משמעות הב"י סוף סימן ע' ע"ש ומ"מ תופס הרב עיקר לפסק הלכה כדעת המרדכי) ויותר תימה עליו דלדעתו שכתב דמחזיקין בו דם א"כ אמאי יהיה אסור לכתחלה למלוח עם שאר בשר אלא פשוט הוא דטעם הרב דאין מחזיקין בו דם וכמשמעות המרדכי ודמי לבני מעיים לגמרי וכל זה במוח שבעצמות וקוליה וכמ"ש במרדכי להדיא אבל במוח שבראש מבוא' להדיא מש"ס ופוסקים דמחזיקין בו דם ואסור דעבד בלא מליחה וכמו שנתבאר בי"ד סימן ס"ט וסי' ע"א וכמ"ש הרב לקמן דין י"ז ואפשר שזה הטעה לבעל הש"כ שבין מוח למוח נתחלף לו וק"ל : כב לכתחלה ליזהר כמו בבני מעיים לפי הטעם שכתבתי לעיל ס"ק י"ט דצריך מליחה לכתחלה לפי שא"א לנק' הבני מעיים היטב א"כ במוח שבעצמות דליכא למיחש להכי לא ידעתי למה מצריכינן מליחה לכתחלה ואפשר לומר דחיישי' דדלמא מעט בשר דבוק בעצם משום הכי גזרו אף במוח לבד להצריך מליחה לכתחלה וצ"ע · כג אלא בצד החיצון אף שהרשב"א סובר דלכתחל' צריך למלוח מב' צדדים והרב אום' לעיל אפי' דעבד י"ל כיון דאיכא הטי חטי בשומן וגם ליכא דם כ"כ בשומן לכן סגי אפי' לכתחלה בנמלח מצד א' כ"כ הש"כ והרש"ך בסי' ע"ה ועוד תיר' הדרים' כיון דחלחולת מפסיק בין השומן א"כ אף אם ימלחנו מבפנים לא יועיל וכ"כ בהג"ה ש"ד שער סוף א' וז"ל שאין כח במלח להפליט דם השומן שמעבר לעבחי כיון דאין דם בעבחי עלמו למגרר הדם שבשומן והוי הפסק (והובא בהג"ה ש"ד זו בב"ח סימן ע"ה וברש"ל פכ"ה סי' נ"ו וכ"כ הש"כ בסי' ס"ט ובספ' נה"כ ומהר' בזה קושיות הט"ז) אבל קשה לי דהא אפי' עלמות לא הוי הפסק לדם שבמוח וכמ"ש הרשב"א והביא הרב לקמן סי' זה דין י"ד וכן מוכיח הב"ח ס"ס ע"א מסוגיא דש"ס דבעלמות ליכא דם ומ"מ לא הוי הפסק ומ"ש מחלחולית: וי"ל דהרשב"א מיירי בעלם סגור כמבואר בדבריו ולא אין מולחין כלל המוח שבפנים ודרך המלח להפליט דם ע"כ פולט ג"כ דרך העלם משא"כ בחלחולית כיון שמולחין אותו במקום השומן בודאי אמרי' שדם יותר נוח ליפלוט במקום שאין הפסק · מבמקום שיש הפסק החלחולית ובנמלח מבפני' ולא מבחו' נמלח מצד א' וק"ל: כד אף בדעבד טריפה והיינו דוקא בחלחולית משא"כ בשא' מעיי' מותר בדעבד אם מלח רק הפנימי אבל לכתחל' גם בשאר מעיים יש למלחם בחו' וכ"כ באו"ה כלל ד' דין יו"ד בשם הרשב"א להדיא וכן משמע בש"ע סי' ע"ה דלענין לכתחלה שוים בני מעיים לחלחולית משא"כ לענין דעבד ודלא כלבוש שהבין כיון דלענין לכתחלה הן דומין דה"ה לענין דעבד וכן הבין בל"ה דף רל"ע ע"א שזה הכוונה בש"ע דלכל מילי שוים וזה אינו דלא הוזכר ברשב"א דוקא חלחולית אלא לומ' דמותר דעבד בשאר מעיים ודוק · כה טריפה ואם יש ס' נגד השומן והגידין שבה הכל מותר וכמו שנתבאר לעיל סוף כלל כ' ס"ק י"ב דאפי' לא נמלח כלל הכל מותר אם יש ס' ולא אמרי' דעכ"פ השומן אסור כדין חתיכה שנתבשלה בלא מליח' כיון דאין דם כל כך בשומן ומ"ש כאן ועיין בש"כ סי' ע"ה ס"ק ח' : כו ויכול לחזור ולהדיחו ולמלוח בצד שנית והיינו אפי' לאחר זמן פליט' ציר דבזמן פליטת ציר אף בבשר סריכן לעיל אלא דכאן כיון דאין בו דם כ"כ אפי' לאחר זמן פליט' ציר מלחו שנית וכ"כ הפוסקי' אחרוני' ועיין בב"ח סי' ע"ה סעיף א' ובט"ז סי' ס"ט ס"ק י"ד : כז ומשמע דמיירי : באו"ה שלפנינו כלל ד' דין יו"ד כתב כן להדיא :

דם וכרכשא עצמ' אין בה דם ולא חיישינן שבלע הכרכשא בשומן שעליה מאחר דיש יותר דם בשומן מכרכשא וה"ה לשומן עם בשר כנ"ל וכן נוהגין למלוח שומן אפי' אם הוא לבדו בלא בשר שעליו עם שאר בשר :

יג כתב באו"ה כלל א' ביצי זכר אף ע"פ דיש בהן הרבה דם מותר למלחן עם שאר בשר : (כח) לאחר שהסירו הקרו' עכ"ל ואם מותר למלוח כבד עם בשר עיין לקמן כלל וסי' כ"ד :

יד כתב הטי"ד סי' ע"א כתב הרשב"א המולח הראש : (כט) חותכו לשנים ומולח יפה יפה הראש לצד פנים וחוזר ומולח על השער שאין השער מעכב ע"י מלח להפלי' דם שבבשר הראש שהרי מוח שבעצמות שבבשר נכשר ע"י מליח' ואין העצם מעכב ק"ו לשער שבראש וכן חרין לטלפיים מחתך אותו למטה כעט ומולח והדם יוצא דרך חתך עכ"ל וכתב ב"י וטעם דצריך לחתוך מבפנים ולא סגי ליה דמולחו מבחוץ מב' צדדים מידי דהוה אחתיכה עבה : (ל) דהיינו משום מוח שבפני' שלא היה פולט דמו על ידי כך עכ"ל וכת' עוד כשחותך הרגלים למטה צריך ליתן מקום החתך למטה עכ"ל : (לא) ודוקא לכתחל' אבל בדעבד לית לן בה וכן הטי"ד סי' ע"א לא כת' שצריך לתת החתך למט' ובאו"ה כתב : (לב) דמנהג כשר הוא למלחן קוד' מליגה להפי' השער ולחזור ולמלח' אח"כ כמ"ש סמ"ג והגהות מיימון ויש נוהגין למלחם אחר המליגה לבד מיהו אם מלחם רק תחלה קודם המליגה ולא אח"כ מותר עכ"ל : ובהג"ה או"ה כתב דנוהגין למולחם קוד' מליג' כתיקון ואחר המליגה מולחין מעט עכ"ל ואין נוהגין כן אלא נוהגין למלחם קוד' המליג' ולא אח"כ וענין מליגתן עיין לקמן כלל וסימן צ"א :

טו אם מלח הרגלים ולא חתך פרסותיהן למטה כת' במרדכי פג"ה בהגהו' דף תשמ"ב ע"א : (לג) דהו' כמולח בכשא"ם ומה שבתוך הטלפי' אסור וכן הו' בהגהו' מיימוני ופסק מהרא"י ואו"ה : (לד) דהכי ניהגין בין שהרגלי' מונחין לארכן בין שעומדין על טלפיה' דלא כב"י דפס' דבדעבד אין לחוש אם לא הסיר הטלפים :

טז כת' עוד באו"ה מה שנהגו העול' לחתו' מתוך סדוק עצמות מבפני' בשר לבן ודק אינ' אלא : (לה) משום מאום כמו שזורקין הענגניתא דורדא עכ"ל :

יז כתב עוד הטי"ד ס' ע"א הקרום : שעל מוח יש בו חוטין וחמות עצמו יש בו דם ואינו יוצא מידי דמו במליחת הראש לפי שהעצם הראש מקיפו ועומד לפניו ואין מקום לדם לזוב לפיכ' הבא למלחו קרעו ומוציא המוח וקורע הקרום ומלחו והרמב"ם ובה"ג כתבו דא"ז לאכלו רק בצלי וא"א הרא"ש ז"ל היה מתיר לבשלו ע"י מליחה עם המוח רק שינקוב העצם נגד הקרום וינקוב גם הקרו' וכ"כ בעל העיטור עכ"ל ובמרדכי פכ"ה דף תשל"ח ע"ב כתב בדברי הרא"ש ובאו"ה כלל שביעי כתב דלכתחלה נוהגין להוציאו מן הראש למולחו משני הצדדים מיהו בדעבד : (לו) אפילו לא ניקב רק העצם נגד הקרום קודם מליחה כשר בדעבד והכי נהיגין עד כאן לשונו :

יח וכתב המרדכי ריש פג"ה ע"ד דאם בשלהו ולא ניקב העצם נגד הקרו' אע"פ שנמלח הכל אסור : (לז) וצריך ס' נגד כל המוח וכתב באו"ה כלל י"ז אם נמלח הראש כר שלם המוח אסור : (לח) ושאר הראש מותר אפילו בשל עוף וכן הוא בש"ד בשם מהר"ם : (לט) דלא כמרדכי פג"ה ע"ד דמתיר אף המוח בשל עוף :

יט כתב הר"ן פכ"ה דף תשכ"א ע"א דהמלח שעל הבשר לאחר מליחה מותר ואמר הרמב"ן טעמא משום דמלח שורף ואינו בולע דם אלא נשרף בתוכו מיהו דווקא בדם אמרינן הכי אבל לא בשאר איסור עכ"ל : (מ) ואינו כדעת שאר הפוסקי' דא"כ בשר שנמלח ולא הורה למה צריך ס' נגד המל' שעליו כמו שנתבאר

כח לאחר שהסירו הקרום · ואם נתבשל כך ולא הסירו הקרום צריך ס' נגד החוטין האדומים שבתוך הקרום ודווקא שהם מזכר שהיה לו שלשים יום ויש בו חוטין אדומים אבל אם לא עבר עליו ל' יום אפי' שיש בו חוטין אדומים או שאין בו חוטין אדומים אין צריכין להסיר הקרום ונתבארו הדינין אלו בי"ד סי' ס"ה ע"ש : וכתב באו"ה כלל כ' דין ה' דלכתחלה נוהגין להסיר הקרום אף כלא עבר עליו שלשים יום משום לא פלוג עכ"ל ואם עבר עליו ל' יום ותלה או נמלח עם הקרום והחוטין בעי קליפה או נטילה כמו בשאר חוטין וגידים כאשר יתבאר בסמוך דין כ"א ולקמן כלל לד' וכתב באו"ה כלל א' דינ"ע דמותר לבשלן אחר מליחה · אך שנוהגין לצלותן ולא לבשלן והאור מסלב אסור עכ"ל וע"ל כלל ל"א : **כט** חותכו לשנים לאו מטעם דצריכין מליחה משני צדדים דהא בנקיבת העצם נגד הקרום או אם מוציא המוח סגי ואין צריך לחתוך הראש כמבואר בסמוך בדין י"ז אלא כיון שמולח מבחוץ מכל צדדים סגי דלא יהא אלא חתיכה א' עבה אף שיש לו חלל מבפנים אין צורך לקרוע מהאי טעמא אלא דלמצוה מן המובחר כתב הרשב"א שיחתוך לשניים משום המוח כ"כ הפרישה והש"כ והט"ז סי' ע"א · וכן משמעות הרשב"א בתה"א בית ג' שער ג' ע"ש ועמ"ש לעיל דין ז' ס"ק יו"ד : **ל** היינו משום מוח שבפנים · אף דמוח שבעצמות נכשר ע"י מליחה שאני התם שאין בהם דם בעין אבל במוח שבראש שיש בו ורידין של דם שעל הקרום שהוא כאלו דם כנוס שם בעין · ועיין בדרישה ופרישה סי' ע"א : **לא** ודוקא לכתחלה אבל בדעבד ליה לן בה · לא ידעתי מאין יצא להרב קולא זו דכיון שאסור בלא חתוך הטלפים אפי' אם הניחו על הצדדים והטעם דהוי כנמלח בכשא"מ · א"כ אם לא יניח מיהוכן לתחת עדיין איכא למיחש שיכנס הדם בהן ויאסור מה שבתוכן · כיון שאינו חותך רק ראשי הפרסות וכ"כ הב"י בסי' ע"א שצריך להניח מיהוכן לתחת מטעם זה אף שכתב הב"י עוד שם טעם אחר מ"מ הוא דחוק מאוד וראשון עיקר והוא טעם דמסתבר ובפרט לחוש להחמיר ומ"ש הרב ראיי' ממה שהטי"ד לא כתב דצריך מיהוכן לתחת אין ראייה כלל דהטור כימך עצמו על מ"ש בסי' ס"ז בשם הגאונים גבי חוטי דם · וה"ה כל מקום שצריך לחתוך שיהא חתוכן לתחת עכ"ל · וכ"כ הב"ח סי' ע"א (וכן הב"י בסי' ע"א כתב וז"ל לא ידעתי למה השמיטו רבינו דברי הרשב"א שצריך שיהא מיהוכן לתחת עכ"ל ולא כתב שהטור חולק על הרשב"א כנראה מדעת הרב כאן וק"ל) וכיון דבחוטי דם אפי' דעבד אסור אם לא הניח מיהוכן לתחת א"כ ה"ה לטלפי' ובאמת בש"ע סי' ע"א בדין דטלפי' שמט הרב ולא הגיה' כלום נראה שחזר בו וכן בד"מ סי' ע"א העתיק דברי הב"י כמ"ש ולא ידעתי וכו' וצ"ע למעשה : **לב** דמנהג כשר הוא · וכ"כ מהרש"ל פג"ה סי' י"ב וכאו"ש שזה מצוה מן המובחר אף שאין נוהגין כן עכ"ל : **לג** דהוה כמולח בכשא"מ · אף שבשאר עצמות מועיל מליחה למוח שבקרבו מ"מ שאני טלפי' שאין הדם יוצא דרך הטלפים כמו בשאר עצמות כ"כ הש"ך סי' ע"א ס"ק ג' : **לד** דהכי נהיגין · לא ידעתי איך כתב הרב כן בשם מהרא"י הלא מדברי מהרא"י בהג"ה ש"ד סי' ל"א (והובא במהרש"ל פג"ה סי' י"ב ובש"כ סי' ס"ח ס"ק י"ג) מבואר להדיא מדבריו שאסור כולו כשעומדים על טלפיהם וכ"כ במהרי"ל אך בדעת האו"ה להתיר בכל ענין מה שחוץ לטלפי' וכתב הש"ך בסי' ס"ח ס"ק י"ג דאין להחמיר כיון דבלאו הכי דעת רוב הפוסקים שמתירין אף מה שבתוך הטלפ' עכ"ל ומהאי טעמא נ"ל דאם בשלו הרגל אחר שנמלח עם טלפים ולא חתך מה שבתוך הטלפים אף שאין ברגל עצמו ס' נגד מה שבתוך טלפים שנאסר מ"מ משערין גם שאר הדברים שבקדר' וכה"ג מלדד הרב עצמו להקל בדין זה עיין לקמן כלל ל"ז דין ב' ודוק : **לה** משום מאום · ומהאי טעמא לוקחין ג"כ מן הכתף הבשר שקורין דרי"ז ואין בו איסור עוד נהגו בלונבל שקורין לידווין למלות ולא לבשלו ואין בו איסור כ"כ הרב בהג"ה ש"ע סי' ס"ה בסעיף ד' ע"ש : **לו** אפילו לא ניקב רק העצם · ופשוט הוא דצריך שיהא מקום הנקב למטה · וכ"כ בש"ע סי' ע"א וכתב הרב בסי' ס"ח ס"ד בהג"ה וז"ל ובדעבד אם חתכו שתי או ערב סגי אפילו לא הסיר המוח קודם מליחה אפי' בשלו כך עכ"ל · ולכאורה קשה דהא בסי' ע"א משמע דהיכא דבשלו בדעבד סגי בנקיבת העצם לבד (כדעת הרב כאן) : והכא כתב דבדעבד סגי בחתיכות שתי או ערב משמע דבנקיבת העצם לא סגי וצריכין לומר דאפשר דהחתיכות שתי או ערב הוה יותר חידוש משום דבנוקב העצם נגד המוח מניח מקום הנקב למטה אז זב הדם שפיר משא"כ בחותך שתי או ערב א"כ נמצא שבכל צד יש חצי עיגול מהגלגולת והוה אמינא דזה יהי' מ"מ נמלח המוח תוך כשא"מ לכך אשמעינן דאין חוששין לזה בדעבד כמו בשאר בשר שיש בו בית קבול דמותר דעבד כמבואר לעיל כלל י"ד דין ג' (ועוד דהא כבר כתב שם הרב בהג"ה דאף בדך בנחירה והניחו אביה השיעה וה"ה בנקיבת העצם לענין צלי ועיקר דינו שם לענין צלי קאי ודינו במליחה כבר כתב שם בסי' ע"א) והארכתי בכל זה לפי שראיתי שבש"ך סי' ס"ח ס"ק ח' הרגיש ג"כ בקושיא זו ומדחיק שם מאוד והמעיין שם יראה שא"א לפרש שם כן דברי הרב ובפרטות מ"ש וז"ל כלומר אפי' לא בשלו עדיין וכו' לא ירדתי לסוף דעתו כלל דהא להדיא אית' להיפך בש"ע שם וכמו שהעתקתי בסמוך וז"ל ואפי' בשלו כך וכו' וגם מה שמשמע שם מרהיטת לשונו שצריך לחתוך שתי וערב זה אינו דבכל ספרי ש"ם איתא דבחתיכות שתי או ערב סגי וכן הוא בב"י ובד"מ סי' ס"ה ע"ש : ואפשר שספר מוטעה שהיה לפניו שהי' כתב בו שתי וערב זה הטעה לבעל הש"ך שהוציא דברי הרב מפשטן ולא פי' אותו כמ"ש והו' ברור ודוק : **לז** וצריך ס' נגד כל המוח ועיין לקמן כלל ד"ן סוף דין ו' מהבאר דאם אין הראש דבוק בעוף נעשה הראש היכה נבילה וצריך ס' נגד כל הראש וה"ה בבהמה כה"ג אבל אין בראש ס' נגד דם המוח ע"ש : **לח** ושאר הראש מותר · וכן הדין בצלי' כמבואר לקמן כלל ל"א דין ח' והטעם כתב הרא"ש פג"ה והרשב"א בחידושיו לפי שעצם הגלגולת מפסיק בין דם שבמוח לבשר ואפי' אם הלא מן הדם נפלט ונכנס לתוך הבשר כבולעו כך פולטו וכתב הש"ך בסי' ע"א ס"ק ח' וז"ל ונ"ל שטעם ראשון עיקר ולרווחא דמלת' כתבו טעם שני ולפי"ז אפי' אם מלח שאר בשר שפלט כל דמו ולירו עם הגלגולת ג"כ מותר אף דלא שייך לומר כבולעו כך פולטו עכ"ל : **לט** דלא כמרדכי פג"ה דמתיר אף המוח · לא מצאתי דבר זה במרדכי רק מ"ש המרדכי בשם ר' קלונימוס כמ"ש הרב לקמן כלל ל"א דין ב' בשמו על ראש אווז שנתבשל בקדרה עם המוח והכשירוהו לפי שלא היה בדמו כזית לאסור עכ"ל · ואב לזה מכוון הרב הוא תמוה מאוד דלא משמע כלל במרדכי דאם ימלח שיהא המוח מותר ואף בנתבשל נראה דגם המרדכי מודה דמ"מ המוח אסור כיון שנתבשל בדמו רק כיון שאין בו כזית · לכן כתב דאין בו כדי לאסור כל הרא"ש ואף את"ל דגם המוח הכשיר היינו כיון שנתבשל ונתערב הדם לחוץ וכיון שאין בדמו כזית לכן הכשיר משא"כ בנמלח לבד דאז האיסור במקומו עומד וצ"ע ועיין בשאר שבע פא"ע דף פ"ב ע"ג : **מ** ואינו כן דעת שאר הפוסקים · כתב הש"ך בסי' ס"ע ס"ק ל"ח וז"ל · כתב בס' אפי רברבי וז"ל מיהו כשנתייבש היטיב

עלה

שנתבאר לעיל סי' א' אלא ש"מ דהמל' אסו' וכן : (מא) כפסק באו"ה כלל י"א דהמלח הוה כמו דם וכן פסק בכל בו :

כ כתב דכל בו בשם ר"י בעל המנהיג בשם הרמב"ם דכלח שמלח בו כבר יכול לחזור ולמלוח בו פע' שניה עכ"ל :

(מב) אבל כבר נתבאר דרוב הפוסקי' ס"ל דהמלח לאחר שהפליט הבשר פסק כחו ואין לו עוד כח לפלוט שאר בשר ולא עוד אלא נראה לי דאוס' הבשר שני לפי מה דקי"ל דהמלח אסור כדפרש"י א"כ נבלע בבשר ואינו מפליט מידי דהוה אם נשאר הבשר זמן מרובה במליחתו דיש אוסרין וא"כ גם כאן אסור ואין לחלק בין אותו בשר שכבר פלט כל דמו לבשר אחר שלא נמלח דאמרינן אגב דפלט דם דידה יפלוט ג"כ הדם שבולע מן המלח דיש לומר דבכאן הוי כבש' שנמלח בלא הדחה קמייתא דהמלח מבליע הדם שבו ואינו חוזר ויוצא אך כבר נתבאר בכלל וסימן שקוד' זה שאם שהה הבשר במלחו זמן מרובה : (מג) שמותר בדעבד וה"ה שאם מלח בו בשר אחר וה"ה . (מד) אם מלח בשר שנמלח בלא הדחה אחרונה וכן פסק מהרא"י בפסקיו סימן ששים וששה דלא כאו"ה דכתב סוף כלל וי"ו דאסור אפילו דעבד :

כא כתב בתשובת ריב"ש סימן קס"ד הריאה היא כשאר בשר וסגי ליה במליחה בלא התוך כלל וראיתי שנהגו לקרעו ולפתוח הקנוקנות הגדולי' שבה : (מה) ומנהג יפה הוא עכ"ל : כתב הטי"ד סי' ס"ח יש חוטין שהם איסורי' משום דם : (מו) כגון חוטין שביד ושבכתף ושבלחי ובלשון ובצואר ומליח' לא מהני בהו אם לא שיחתכ' תחלה ואח"כ ימלחם ואז מותרין אפי' לבשל בקדרה ובסימן ס"ז כתב דיש גאוני' מצריכין שיהא החתך למטה והר"ן כתב פ' השוחט דף תר"ף ע"א דדוקא הוטין של יד שבבהמה בעי' חתיכה קודם מליחה אבל שבגף עוף אין צריך : (מז) וכן נוהגין דלא כמרדכי שכתב שם בדף תש"ח דאף בעוף בעי ואם מלחן כך בלא חתיכה כלל · (מח) מותר רק שיש להחמיר וליטול כדי קליפה סביב החוטין וה"ה אם נצלו כך אבל אם נתבשלו כך בלא חתיכה כלל : (מט) צריכין ששים נגד כל החוטין : (נ) וכ"כ הטי"ד סימן ד"ב וסימן ס"ח ועיין לקמן סי' ל"ד הארכתי בזה בסייעת' דשמיא · ולקמן סי' כ"ז יתבאר לך דין לב הנמלח בלא חתיכה כה' עוד הטי"ד סי' ס"ז וכ"כ הרא"ש נצרר הדם מחמת מכה :

אסור

שמותר וצ"ע לדינא עכ"ל הש"ך ולע"ד נראה פשוט דבעל אפי רברבי למד דבר זה מהמרדכי פ' אין מעמידין שכתב וז"ל ומכאן יש ללמוד היתר על המלח שנותנין בו דם כשמרתיחין אותו כדי שיתלבן דנעש' כזורק מים לטיט שהוא מתייבש ואינו אלא הנאה בעלמא שיתלבנו בכך עכ"ל המרדכי וכ"פ הרב בש"ע ס"ס קנ"ד (אלא שכתב שם טעם אחר שהמלח הוא בו לפגם ולא ידעתי מאין יצא לו טעם זה) הרי כיון דמתייבש אף שיש דם בתוכו אין בו איסור אכן ראיתי באו"ה כלל י"ב דין ה' גבי בשר יבש שנתבשל בלא הדחה אחרונה דאוסר דעבד מטעם דלא מיקרי דבר שבלע איסור ונתייבש דבטל איסורו עכ"ל ואף דלא קי"ל כאו"ה לענין בשר יבש כמבואר לעיל כלל א' דין ד' היינו מטעם דודאי יש ס נגד המלח כיון שכבר נתייבש וכמ"ש הרב בש"ע סי' ס"ט סעי"ט בהג"ה אבל המלח עצמו אסו' אף כשנתייבש כדעת האו"ה וגם מדברי המרדכי פא"מ אין סתירה לדברי האו"ה שהרי האו"ה כלל ל"ב דין י"א העתיק דברי המרדכי ומטעם אחר וכתב וז"ל . דודאי בכל כך מועט דם שנותנין במלח כשמרתיחין לא ניכר ולא נשאר טעמו כלל אלא הולך לאיבוד ונשרף ונתבטל עכ"ל · לכן נראה פשוט דאין להקל נגד האו"ה ומשמעות הרב בסי' ס"ט כמ"ש הש"ך שם וכן משמע מהמרדכי והג"ה מיימו' שהביא הרב לקמן דין ך"ה ודוק : **מא** וכ"פ באו"ה · עיין במשמרת הבית להרשב"א דף ע"א שהשיג ג"כ על דין זה וכתב שדין זה לא נמצא כלל ברמב"ן ועיין בבאר שבע דף פ"א שהאריך ג"כ בתמיהתו על הר"ן בשם הרמב"ן : **מב** אבל כבר נתבאר דרוב הפוסקים ס"ל וכו' · כוונת הרב נראה כמ"ש לעיל כלל ו' דין ז' דנ"ר הבא מבשר לאחר שיעור מליחה לא מחשב כרותח מהאי טעמא כמבואר בתשוב' תרומת הדשן סי' קנ"ט (ופסק דבהפסד מרובה וסעודות מצוה יש לסמוך עליהם כמ"ש הרב לעיל ע"ש) ומ"ש הרב ולא עוד אלא נראה לי דאוסר זה אינו אלא לדעת החולקים וסוברים דאף לאחר שיעור מליחה מחשב רותח דאל"כ יהי' נוגן כנוגן ואינו בולע כלל ושני כהדחה בעלמא וק"ל : **מג** שמותר כדעבד · והינו מטעם שכתב הרב לעיל כלל וסי' י"ד דין ד' כיון שהבשר מונח בכלי מנוקב לא חיישינן דהבשר יבליע מן המלח שעליו ואף אם יפליט דם מפריק פריק א"כ ה"ה הכי דמותר מהאי טעמא (ונ"ד לבשר שנמלח בלא הדחה כמ"ש לעיל כלל י"ד ס"ק ם' ע"ש) אבל ודאי דצריך מליחה והדחה שנית ובדעבד אם נתבשל אחר מליחה והדחה לבד לא ביאר הרב כאן דעתו בפירש אבל נראה לי פשוט דאסור דעבד מטעם דהוי כלא נמלח כלל כיון שרוב הפוסקים סוברים דכבר פסק כח המלח (וכמ"ש הרב בדין זה והט"ז סי' ס"ט ס"ק ע"ז והש"ך בסי' נ"א ס"ק יו"ד) ועוד נראה דאף הפוסקים דסוברין דהמלח עומד בכחו היינו משום דחוששין להחמיר ולאסור אם נפל מן הציר לאחר שיעור מליחה על דבר אחר אבל להקל אפשר דגם הם מודים דיש לחוש שמא כבר פסק כוחו ואינו מוציא הדם היטיב מתחיל' וכל זה נראה לע"ד פשוט וברור וכן משמע קצת מלשון הרב בסימני' אכן בש"ע סי' ס"ט ס"ק ל"ח הבין לפום ריהטא דמ"ש הרב כאן דמותר דעבד היינו אפי' אם בשלו אחר מליחה כזו ולא דק שלא עלה זה כלל על דעת הרב כאן ומפשט דבריו יותר נרא' שדעתו לאסור בכה"ג וכן משמע קצת בסימני' כמ"ש וכן עיקר ודוק ·

מד אם מלח בשר שנמלח בלא הדחה אחרונה ולא חיישינן דהמלח שני יבליע הציר ולהלוחית של מלח ראשון פשיטא אם הוא תוך שיעור פליטת ציר דאז כיון שהבשר עדיין טריד לפלוט לא בלעי אלא אפי' לאחר פליטת ציר נ"כ מותר דעבד אפי' לדעת הפוסקים דדרך המלח להבליע ג"כ וכמבואר לעיל ריש כלל ה' ס"ק א' מ"מ גבי מעט ציר שנמלח אמרי' מפריק פריק כיון שהוא בתוך כלי מנוקב כמו בשהה הבשר במלחו לאחר שיעור פליטתו דשרי מה"ט · ה"ה הכא ולכן כתב הרב הנ' דינים אלו גבי הדדי דחד טעמא אית לכולהו וכן מוכח ממ"ש הרב ודלא כאו"ה וכאו"ה כלל וי"ו דין ד"א גופי' לא פסק לאיסור רק אחר זמן פליטה ציר אלא ודאי שדעת הרב להתי' אפי' לאחר זמן פליט' ציר (אף שמהרא"י בפסקיו סי' ס"ו מיירי תוך שיעור פליטה ציר מעשה שהי' כך הי' אבל בחמת מבואר בדבריו שאף לאחר פליטת הציר מ"מ יש לאדי' להתיר ודוק) ומטעם שכתבתי והט"ז בסי' ע' ס"ק ב' הבין דטיהר הטעם של הרב כיון שהבשר טרוד לפלוט ולכן פסק שם בפשיטות לאסור אחר פליטת ציר וכן משמע קצת בש"ך שם ס"ק ג' ובודאי נתעלם מהם דברי הרב כאן שמוכח להדיא מדבריו כמ"ש וכן נראה נכון מילתא בטעמא ומ"ש הט"ז שם שדומה לנפל עליו ציר לאחר שיעור פליטתו דאוסר כבר כתבתי לעיל כלל י"ד ס"ק ט' דל"ד כלל ודוק : **מה** ומנהג יפה הוא · ושרש המנהג הוא מטעם דנראה כמו דם בעין בקנוקנות כמו בלב אבל בדעבד ודאי דמותר דלא מיקרי בגמרא חתוך רק בלב ולא בריאה וכ"כ הריב"ש להדיא אכן בט"ז סי' ס"ט ס"ק י"ג כתב וז"ל ועופות צריך למולחן גם מבפנים וה"ה כל דבר חלול וע"כ יש ליזהר להפתח הקנוקנות של ריאה קודם מליחה עכ"ל ולפי טעמו מה דקי"ל דאסור דעבד בנמלח מצד אחד א"כ ה"ה בריאה ולא ידעתי היאך חולק על הריב"ש (והפסו הב"י והרב לפסק הלכה) בלי ראי' כלל ועוד דהא בלב עצמו סי' ע"ב קי"ל דאם לא קרעו קודם מליחה דקורעו לאחר מליחה ומותר אף דאיכא חלול בתוכו ולא נמלח מבפנים אלא ודאי דווקא בעוף וכה"ג דצריך לפתוח כדי ליטול ממנה הכבד ובני מעיים ע"כ צריך למלוח גם מבפנים משא"כ בלב וריאה אף דאיכא חלל בתוכו כיון שאינו קרוע הוי כחתיכ' עבה כמ"ש ס"ק מ' וכ"ע וכ"כ הש"ך בסי' ע"ב ס"ק ה' ואפשר לדחוק ולומר דגם הט"ז לא קאמר רק דלכתחלה יש ליזהר מטעם זה אבל מ"מ בדברי הריב"ש מבואר הטעם כמ"ש : **מו** כגון חוטין שביד · וכתב הרב בש"ע סי' ס"ה סעי' א' בהג"ה וז"ל ונוהגין להסיר ג"כ חוט העורף אבל החזה מבפנים וכן נוטלין החוטין אחורי אזנים ואינו אלא חומרא בעלמא עכ"ל : **מז** וכן נוהגין · ואין נוטלין מן העוף שום חוטין רק חוטי הצואר · וכ"כ הרב בהג"ה סי' ס"ה וע"ל כלל ל"ד :

מח מותר פי' הבשר · וחוטין אסורין והטעם מבואר בהרא"ש פג"ה דדמי לראש שגלה או נמלח עם מוח וקרום דמוח אסור וריש' גופי' שרי' לפי שעלם וקרום מפסיק בין הדם שבתוכו לבשר ואפי' אם הלה נפלט כבולעו כך פולטו וכן בחוטין · וכ"כ הרשב"א ואו"ה ועיין לעיל דין י"ח ס"ק ל"ח : **מט** צריכין ס' נגד כל החוטין ועיין בש"ד סי' ס"ה ס"ק ד' שהוכיח מדברי הפוסקים דבבהמה כיון דמנחחה אבר אבר אין צריך ס' נגד חוטי צואר אלא דלכתחלה יש לחתוך אי להסירן ע"ש : **נ** וכך כתב הטי"ד סי' ך"ב וז"ל והשאר אם יש בו כדי לבטל כל החוטין בס' מותר עכ"ל משמע מדבריו שכל מה שבקדרה מצטרף לבטל הוורידין וכ"כ הב"י להדיא בש"ע בסי' כ"כ ואולי לשיטתייהו דסברו דלא אמרינן חנ"ל בשאר איסורים ואין צריכין באיסור דבוק להיות באותו דבר שנדבק בו ס' אבל לפי מה דקי"ל חנ"נ בכל האיסורים ובאיסור דבוק צריך שיהא באותו חתיכה עצמו ס' וכמו שפסק הרב לקמן כלל ך"ז דין ו' א"כ צריך שיהא כאן באותו חתיכה שהחוטין והורידין דבוק בו ס' נגד החוטין ואם לא צריכין ס' נגד כל החתיכ' שהחוטין דבוקין בו וכן פסק בתשובה מהל"ה בנימן סי' פ"ט וכך כתב הדרישה וכ"פ הט"ז בסי' ך"ב ע"ש ונראה שגם דעת הרב כן הוא אף שסתם הדברים כאן וככלל ל"ד ובש"ע סי' כ"ב כדעת הב"י לפי שסמך עצמו על מה שפסק כמה פעמים דין איסור דבוק וכה"ג כתב הש"ך עצמו בסי' ק' ס"ק ח' · אכן בש"ך סי' ך"ב ס"ק ח' האריך ליישב דברי הרב וכתב כיון דהורידין והחוטין עצמן אין בהם דם ומפסיקין בין דם שבתוכן הילכך אינם מתירין לבלוע באותו חתיכה שהם דבוקים משאר הדברים שבקדרה דקרום של הגידין הגין הם דהא מהאי טעמא חשיב הדם שבתוכן דם פליטה דאמרינן ביה כבכ"פ (כמ"ש בסי' מ"ח) דלגבי דם בעין לא אמרינן כבכ"פ א"כ ה"ה דמפסיקין בנתבשל לענין דאינו מתיר לבלוע בו עפי משאר דברים שבקדר' ע"כ תוכן דברי הש"ך ולא ירדתי לסוף דעתו כלל דאוסיפא מיה אוסיפא קמחה דהלא עיקר דין החוטין דאמרינן גבייהו כבכ"פ ואינו אוסרין כלל במליחה או בצלייה נלמוד מדין המוח שברא"ש וכמ"ש בסמוך ס"ק מ"ח בשם הרא"ש פג"ה ושאר פוסקים · ואע"פ כן פסק הרב לקמן כלל כ"ז דין ו' דבנתבשל הראש עם המוח ואינו דבוק ביותר נעשה הראש חתיכ' נבי' כמו בכל איסור דבוק ואף דהתם יש הפסקה העלם וקרומו וכתב הש"ך עצמו שטעם ראשון עיקר שאינו יוצא כלל דרך העלם מן הדם במליחה וצלייה וכמו שכתבתי בשמו לעיל דין י"ח ס"ק ל"ח ואעפ"י כן אינו מפסיק לענין בישול ודייקן בו דין איסור דבוק · וכ"פ הרב בש"ע סי' ס"ח וכ"פ הש"ך עצמו שם ס"ק ט' ומכ"ש בגידין דראוי לדון בהם דין איסור דבוק דהא הבשר אינו מותר במליחה וצלייה רק מטעם כבכ"פ כך פולטו כמשמעות הש"ך בסי' כ"כ ובסי' ס"ס · לכן נ"ל פשוט דאין להקל נגד גדולי האחרונים שדבריה' ברורי' ונכונים ודוק :

אסור

(נא) אסור לבשלו עד שיחתוך המקום וימלחנו יפה יפה שכיון שנצרר הדם אין יוצא הדם בלא חתיכה: וכתב הכל בו וה"ה בשר שסביב בית השחיטה צריך חתיכה קודם מליחה כמו אומצא דאסמיק וכן הוא באו"ה כלל א':

כב אחר המליחה כשרוצין לבשל: (נב) צריך להדיח הבשר לכל הפחות שני פעמים וא"ז כתב דלכתחלה בעינן להדיחו ג' פעמים בהדחה אחרונה ובדעבד סגי ליה כשני פעמים והסמ"ק כתב דבדעבד סגי ליה אפי' לא הודחה רק פעם אחת וכתב מהרא"י בהג"ה דלכתחלה נוהגין כדעת א"ז ג' פעמי': (נג) ובדעבד נוהגין כדעת הסמ"ק דאף בפעם אחת סגי עכ"ל: וכ"כ באו"ה כלל י"א:

כג כתב הר"ן פי' השוחט דף תשל"ג ע"ב דיכול להדיח הבשר לקדרה: (נד) במי פירות ואין צריך להדיחו במים עכ"ל:

כד כתב הטי"ד סי' פ"ט וישפוך הכלי שרוחצין בו בין רחיצה לרחיצה וקודם שיתננו בכלי של מים שמריח בו ינפץ מעליו כל המל' שעליו או ישטפו במים כדי שלא ישאר עליו מהמלח וב"כ הרשב"א שמוטב למלוח במלח גס כי הדק נדבק בבשר ואינו נופל ממנו ע"י נפוץ וצריך שפשוף גדול ורש"י פי' דהדק אין צריך נפוץ כלל שהוא נבלע בבשר ואינו נשאר על הבשר כלל · ומיהו בין אם מלח במלח גס או דק ולא נפצו או לא שפשף במים תחלה אין לאוסרו: (נה) כי המים שבכלי מבטלין כח המל' ולא חשיב ברותח לאסור הבשר עכ"ל · ופסק בת"הד סי' קע"ד דהכי קי"ל ומשמע דאין חילוק בין אם היה בכלי מים: (נו) מרובין או מועטין בכל עניין בדעבד שרי וכ"כ באו"ה כלל ד' וכבר נתבאר לעיל בכלל וסי' ו' וכתב בש"ד ואם נתן הבשר לכלי תחל' בלא מים רגילים להכשיר בזמן מועט כזה הואיל וכבר שהתה שיעור מליח' בכלי מנוקב וכתב באו"ה כלל א' וכלל יו"ד דהכי נוהגין להתירו בשיעור מועט כשיעור שעוסקין בהדחה:

כה במרדכי פכ"ה דף תש"ס ע"א כתב דאפי' בשר יבש אסור לשרותו במים כדי למתק הבשר עד שידיחנו תחל' אמנם אם לא הדיחו תחל' ושראו כך בדעבד שרי דוראי יש ס' נגד דם ומלח שעליו וכן הוא בהג"ה מיימוני פ"ו דהמ"א: (נז) ונר' דמיירי במים חמין דאסור לשרותו ולכן אפי' בדעבד צריכין ס' נגד דם ומלח אבל במים צוננין או פושרין שרי אפי' לכתחלה כמ"ש כלל וסי' א' דלכתחל' יש לשרותו במים פושרין:

כו כתב הרמב"ם פ"ו מהמ"א אפילו לאח' מליח' והדחה אין לבשל הבשר אא"כ יתנהו במים רותחין כדי שיתלבן מיד ולא יצא דם ולא נהגו כן אפי' לכתחלה וכ"כ הטי"ד סי' ס"ט והכי נוהגין שכל הפוסקי' חולקים על הרמב"ם בזה דלא כב"י שכתב היכי דאפשר טוב לחוש לכתחלה לדברי הרמב"ם ומימי לא שמעתי ולא ראיתי מי שנזהר בזה: כלל ט"ז א' איך נהגו העם למלוח בבלי מנוקב כו' דין הכלי שנמלח בו כבר נתבאר לעיל כלל י"א:

כלל וסימן יז בדין דפוסי גבינות עכו"ם ואם מלח בשר בכלי אסור ובו ה' דינים:

א כתב בש"ד דאין מליחה לכלים לכן אם עושה גבינות בדפוסי עכו"ם מותר מיהו לכתחלה יש להגעילו: (א) והכי נהוג להגעיל לכתחלה: (ב) אבל דעבד אפי' לא הוגעל שרי וכ"כ המרדכי פכ"ה דף תשל"ט ע"א וכן הוא מסקנת האשר"י וכן משמע דברי הטור סי' ק"ח וכתב מהרא"י דכן נוהגין דלא כראבי"ה שכתב המרדכי בשמו דאף דעב' אסור ודלא כמשמע מן התוס' דאף לכתחלה שרי וכן מסקנת הב"י דלא כדברי האו"ה כלל ג' דכתב אנן נוהגין כראבי"ה ובהג"ה ש"ד כתב דאף ראבי"ה דמחמיר אינו מחמיר רק בדפוסי עכו"ם שמולחין בו הרבה פעמים אבל בשאר דברים גם ראבי"ה מורה דאין מליחה לעץ או לשאר כלים:

ב עוד כתב בש"ד ומעשים בכל יום שנותנין מלח לקערה חולבת יבישה ומולחין בו בשר או אפכא: (ג) ודבר זה אפילו לכתחלה שרי כמו שמשמע מדברי השערי' דכתב דכן הוא מעשים בכל יום וכן כתב הב"י דלכתחלה שרי וכן הוא משמעות הרא"ש והמרדכי וכ"כ בא"ח דכלים של עכו"ם שהודחו יפה מותר ליתן בהן תבלין או בצל או שאר דברים חריפי' שדבר קשה אינו מוציא יבש ביבש עכ"ל ודלא כאו"ה דכתב בכלל ג' דלכתחלה יש ליזהר: (ד) דלמא הוה שומן בקערה דלהא לא חיישי' מיהו אם היה שם

נא אסור לבשלו · ועיין בט"ז סי' ס"ז ס"ק ב' שפי' דברי הרב בהג"ה דאף דאלי נהגו להחמיר לחתוך ולמלוח ודבריו ברורי' שם ואף שבש"ך שם משמע שאינו מפרש כן דברי הרב מ"מ כיון שבספרו נה"כ לא השיג עליו כדרכו נ"א' שחזר והסכי' עמו: **נב** צריך להדיח הבשר שני פעמים · משמע שכן החיוב מדינא וכן הוא לשון א"ז שכתב בעינן להדיח וכו' וכ"כ ס' התרומה סי' ס"ב והמרדכי וש"ד הלשון צריך וקצת מן הפוסקים לא כתבו בלשון חיוב רק ומדיחו ג' פעמים משמע דהוא רק למצוה מן המובחר וכ"כ הב"ח סי' ס"ט ס"ק ה' שזה הוא מחלוקת דהפוסקים (ואפשר דנ"מ אם סלק ידיו מן הדחה ולא הדיח ג' פעמים ועדיין לא נתבשל דלהפוסקי' שסוברים שהוא חיוב צריך לחזור ולהדיח עוד משא"כ להפוסקי' שהוא רק מצוה מן המובחר ועיין ס"ק נ"ג) ובזה נלע"ד מיושבים ג"כ דברי הרב בהג"ה ש"ע סי' ס"ט סעי' ז' שכתב וז"ל · וי"א שצריכין להדיח הבשר ג' פעמים וכו' ע"כ ישטפנו או ינפץ המלח מעליו וידיח ב' פעמים עכ"ל והקשה שם הט"ז והש"ך דהלא גם הב"י כתב דיש להדיח ב' פעמים ויגפן מעליו המלח או ישטף וא"כ במאי פליג הי"א על דעה ראשונה ותירנו שם דחוקים גדולים ובאמת לא קשה מידי דפליג לענין הלשון צריך ודוק: **נג** ובדעבד נוהגין דבפעם א' סגי ומשמע בדברי מהרא"י דלא מקרי דעבד אלא דוקא היכי שנתבשל כך ולא היכי שסלק ידיו מן הדחה · וכן משמעות הרב בהג"ה בש"ע סי' ס"ט סעי' ע' · ולא כמשמעות רש"ל במ"ש ע"ש ועיין ס"ק נ"ב: **נד** במי פירות מדלא כתב הרב דין זה לענין הדחה קמייתא משמע דהדחה קמייתא לא ידיח במי פירות וכ"כ הרב בתשובתו סי' קל"ב דין י"א וכתב הטעם דיש לחוש דמי פירות מטרשי ליה ואין מרככין הבשר · והט"ז והש"ך בסי' ס"ט האריכו הרבה להשיג על הרב וכתבו שזה הטעם הוא קלוש מאוד וגם לא נמצא בר"ן דין זה כלל רק בתוספת דחולין דף ל"ג בהא דשוחט בהמה ולא יצא דם דנאכלין בידים מסואב' דכתבו תוספ' אע"ג שצריך הדחה · י"ל דלגלי לא בעי הדחה · א"כ לקדירה ובהדיח במי פירות עכ"ל התוספת הרי שאף הדחה קמיית' מותר במי פירות זה תוכן דבריהם · ומ"מ נ"ל דאין להקל לכתחילה נגד דעת הרב כיון שאפשר לחלק דמי פירות מטרשי ליה ומהתוספו' אין ראיי' די"ל דסברי טעם הדחה קמיית' הוא רק מטעם דם שעליו (וכ"כ רש"ל במכות שערים סימן ע"ו שיש לפרש שזה דעת התוספת) אבל להשאר פוסקים שסוברים שטעם הדחה קמייתא כדי לרכך א"כ יש לחוש דדלמא שאר מיא מטרשי ליה וכמו שהביא הרב ראייה בתשובתו וכן יש קצת ראייה מדברי הר"ן שתירץ על מתני' זו דלא יצא דם שמיירי בהדיח במי גשמים ולא מוקי בהדיה במי פירות כדעת התוס' אלא שסובר דהדה' קמייתא אין להדיח במי פירות ואזיל לשטתו שסובר הטעם כדי לרכך כמבואר בדבריו פכ"ה וכל זה לכתחלה אבל דעבד נ"ל פשוט דאף דעת הרב להתיר דהא קי"ל דבדעבד סמכין אמ"ד טעם הדחה רק משום דם שעליו כמבואר לעיל כלל ה' דין ב' וג': **נה** כי המים שבכלי מבטלין כח המלח · ואם אין מים בכלי רק ציר מבשר זו אזי נאסר מה שבתוך הציר כדי קליפה וכדלעיל כלל י"ד ומ"ש הש"ך בסימן ס"ע ס"ק למ"ד דלאו דווקא מים אלא ה"ה ציר ג"כ מבטלין כח המלח אלא דנקט מים היכי דליכא רק מיחוי דם של איסור נרידא היינו לדעת הב"י דמתיר בנמצא ציר בכלי וק"ל: **נו** מרובין או מועטין · ע"ל כלל ו' ס"ק כ"ד כלל י"ד ס"ק י"ב: **נז** ונראה דמיירי במים חמין · תמיה לשגבה על הרב שלא עיין היטיב במרדכי שם שכתב וז"ל אע"ג דלזון הוא בולעין זה מזה ע"י שרייה זמן גדול וכו' דאי שרי ליה כולו יומא וכו' · ואי לא בלעה האי מהאי מאי חידושיה ומהאי טעמא אסור לשרות בשר יבש כדי למתק במים עד שידיחנו תחלה עכ"ל הרי להדיא דמרדכי מיירי במים צוננין וע"י כבישה מע"ל וכדרך לשרות הבשר יבש זמן מרובה כדי למת' וכן הוא להדיא בסמ"ג ומהרי"ל ומ"מ לעניין דינא בתרווייהו אסירי לכתחילה בין במים חמים או בצונן ע"י שרייה מע"ל וכמבואר לעיל כלל א' וכ"כ המרדכי דף תשל"ט ע"ב והביא הרב לעיל דחמין אסורין לכתחלה ובפושרין מותר אפי' לכתחלה:

כלל וסי' י"ז א והכי נהוג להגעיל לכתחלה · ואע"ג דלעיל כלל י"א דין ט' פסק הרב דאפי' לכתחלה אין מניחה לכלים מ"מ שאני הכי בדפוסי גבינות עכו"ם משום דהדפוסים עצמן חשובים ברותח כמ"ש הגה ש"ד וגם בבשר שאני כמ"ש שם ס"ק ב' ע"ש: **ב** אבל דעבד · ע"ל כלל פ"א דין ה' מבואר מדברי הרב דבדעבד אף בבן יומא מותר ולכתחלה אסור אפי' באינו ב"י וכן משמע מדברי הג"ה אשר"י והאו"ה כלל ג': **ג** ודבר זה אפי' לכתחלה שרי · וכ"פ הרב בסימני' אכן בדין ד' פסק להדיא דלכתחלה יש להחמיר בכל ענין ואין להשים הכלין או מלח בכלי איסור וכן פסק הרב בסימנים דלקמן וצריכין אנו לומר דווקא לענין קערה של בשר או חלב פסק הרב להתיר משום דלאף את"ל שמוציא שום דבר ביבש מ"מ עדיין הוא נ"ט בר נ"ט דהיתרא אע"ג דבדבר חריף קי"ל דלא אמרי' נ"ט בר נ"ט דאגב חריפתו משוי להדבר בעין היינו דווקא דרך פליטתו דרך בישול וכלי ראשון (או בדוחקי דסכינא וחוזק הדיכה כמבואר לקמן כלל נ"ד ס"ק ט') משא"כ צונן בצונן והוא יבש ביבש דאין מליחה לכלים א"כ אף דאת"ל דהמלח פולט קצת מ"מ לא יהי' יותר מנ"ט והוי נ"ט בר נ"ט דהיתרא משא"כ בכלי איסור דהוי נ"ט בר נ"ט דאיסורא כ"ז נראה פשוט וברור כוונת הרב והש"ך בסי' נ"ה ס"ק כ"ג דוחה טעם זה דנותן טעם בר נ"ט משום דהוי דבר חריף ולע"ד הוא טעם נכון כמ"ש והוא מוכרח בכוונת הרב ועיין בס"ק ט' ודוק: **ד** דלמא הוה שומן בקערה: אין הכוונה לומר שמא הקערה אינו נקי כמו שהבין הש"ך בסי' נ"ה ס"ק א' ובנה"כ סי' נ"ה ס"ק י"ח דא"כ איך היה משיג הרב עליו בזה דהא הוא עצמו פסק לקמן כלל נ"ז כ"ח דין י"ד דסתם כלים אינם מנוקים וכן מבואר מדבריו כמה פעמים וכא"ח מיירי בהודח יפה · אבל האמת דכוונה האו"ה כמ"ש הרב בשמו דלמא הוה שומן בקערה · היינו לומר כיון שהי' מונח בכלי של בשר שמא לא הי' נזהר משומן ונפל לתוכו ולאו אדעתיה וג"כ כאו"ה להדיא בכלל ג' דין י' ובזה הלשון הביא הרב ג"כ לקמן כלל נ"ח דין ז' ולעניין הדין אי אמרי' סתם כלים

פלים מנוקי' או לא בררתי לקמן כלל נ"ח דין י' ס"ק י"ז ע"ש : **ה** והמחמיר בזה תע"כ הט"ז בסי' נ"ה ס"ק י"א השיג על זה וכתב דהא דכתבו התוס' והסמ"ג היינו אדפוסי עכו"ם אבל הא דנותנין מלח בקערה הוא היתר גמור וכ"כ ג"כ מהרש"ל בפכ"ה בסי' פ"א וש"כ בנה"כ מסכים עם דעת הרב וגם מהרש"ל עצמו סיים ומ"מ משבח אני מנהג אשכנזים שיש להם כלים מיוחדים למלח א' של בשר וא' של חלב עכ"ל : **ו** דמותר למלוח · בשני לוחות הברית דע"ה כתב דדוקא אם אינו רוצה לשהות שם יום שלם דאל"כ הוה כבוש כמבושל עכ"ל ודבריו הם כדעת הב"ח בסי' קל"ז אבל הט"ז והש"ך בסי' קל"ז ס"ד האריכו להשיג על הב"ח בזה דביי"נ אפי' בשהה מע"ל בתוכו ג"כ אינו נאסר ודבריהם ברורים ועמ"ש לעיל כלל י"א ס"ק י"ד : **ז** דמלח אינו מפליט מה שבכלי · וכ"פ הב"י בש"ע סי' קל"ז ס"ד והב"ח השיג על דין זה וכתב דלפי מה דקי"ל בדפוסי עכו"ם דלכתחלה אין למלוח בתוכם א"כ ה"ה כאן והט"ז והש"ך שם תופסין עיקר כפסק הב"י והרב וחילקו בין כלים דיי"נ לדפוסי גבינות עכו"ם אבל עדיין לא נתיישב מה שפסק הרב בסי' ס"ט סעי' ט"ז ולעיל כלל י"א דין ט' דמותר למלוח בשר בכלי איסור אף בבשר שכבר פלט דמו ומאי שנא מדפוסי גבינות אכן לפי מ"ש לעיל כלל י"א ס"ק י"ב לא קשה מידי ועיין בסי' זה ס"ק א' : **ח** ויש ללמוד ממנו דאף בכשא"מ · כוונת הרב אף דבתשוב' הרשב"א סי' רפ"ה מבואר להדיא דמיירי בכ"מ ובמלח בשר להכשיר לקדרה דהא כתב שם עוד טעם אגב דפלט דם לא בלע מ"מ כתב הרב דיש ללמוד ממנו דאף בכשא"מ ג"כ לא אמרי' דיש מליחה לעץ מדכתב סתמא דמלח אינו מפליט מכלי משמע בשום כלי וכן משמע מתוספו' והרא"ש פכ"ה והרשב"א בחידושיו בדף קי"ג אכן ראיתי בבאר שבע פכ"ה דף ו' ע"א שהופס עיקר לחלק כדעת האו"ה וכתב שכן דעת הרשב"א והשיג על הרב כאן ובאמת כבר הרגיש הרב בזה דהרשב"א מיירי בכלי מנוקב ותיקון זה בנא לשונו במ"ש דלאו דוקא כלי מנוקב אלא המעשה שהיה כך היה ומה שמביא עוד הבאר שבע שם סמוכו' לדברי האו"ה מתשוב' הרשב"א סי' קכ"ט אין ראיי' כלל דהרי כבר מבואר שם מלשון הרשב"א שבאותו שעה שכתב תשובה זו לא היה לפניו סוגיא דתוס' בפכ"ה דף קי"ג ולכן הוא מסופק שם וכתב וז"ל וכאדומה שכן הסכימו בתוס' דמלח אינו מפליט כלי מ"מ בינכך ובינכך וכו' (ועיין בתשו' הרשב"א סי' קמ"ג) הרי הרשב"א הי' מסופק אי נמצא כן בתוס' אבל לפי האמת שנמצא בתוספות להדיא דמלח אינו מפליט בשום כלי וכן הסכמת רוב הפוסקים א"כ אין חילוק וכמשמעות הרשב"א בחידושיו סי' רפ"ה וגם מ"ש הבאר שבע שכן מוכח מדברי הר"ן לחלק בין כלי מנוקב לכשא"מ ממ"ש בפכ"ה גבי האי פינכא דמברא ר' אמי ואמאי לנקובי נקובי ולמלח ביה בשרא וכו' ועי"ל שהבשר הנמלח בה נאסר כולו מפני שבורה בתוכו בדם הנפלט ממנו וכיון שנאסר הפינכא בולעת מגירה שהי' אסור כגיד נבילה כשחוזרין ומולחין בתוכו הרי הפנכא פולטת והבשר בולע ונאסר דאע"ג דפולט דם בולע ציר עכ"ל הר"ן · ולא ירדתי לסוף דעתו כלל שהרי מדברי הר"ן אלו מוכח דסובר אפי' בכלי מנוקב אמרי' שמלח מפליט מכלי ואיך רוצה להוכיח מדבריו אלו לחלק בין כלי מנוקב ושאינו מנוקב · וגם שאר דקדוקים שמקשה בדברי הר"ן שם לא ירדתי לסוף דעתו כלל כי המעיין בדבריו יראה שדבריו פשוטי' וברורים וכמ"ש לעיל כלל י"א ס"ק י"א וכלל י"ג ס"ק ב' גם מדברי הרוקח בסי' ת"ג אין ראיי' דאותו דעה סובר כדעת

שם שומן אסור וכתבו תוספת וסמ"ג : (ה) והמחמיר בכל זה תבא עליו ברכה וע"ל כלל נ"ז ונ"ח דין ה' :

ג כתב הרשב"א בתשובה והביאו הב"י : (ו) דמותר למלוח בכלי של עובדי כוכבי' שמכניסין בו יין לקיום : (ז) דמלח אינו מפליט וכו' : (ח) ויש ללמוד ממנו דאף בכלי שאינו מנוקב אמרי' דאין מלח מפליט מה שבתוכו וכן משמע מדברי כל הפוסקי' דלא חלקו בדבר ודלא כאו"ה דכתב הא דאין מליחה לעץ דווקא בכלי מנוקב אבל בכלי שאינו מנוקב אסור ודבריו אינם נראין אלא דמלח אינו מפליט כלל מה שבעץ ושבמתכות או חרס וכן משמעות כל הפוסקים :

ד עוד יש ללמוד מדברי א"ח שכתבתי לעיל : (ט) דאף במלח שבכלי איסור מותר למלוח בו לכתחלה ואפי' ליתנו לכתחלה בתוכה שרי דהרי כתב דמותר ליתן בו תבלין וכו' אמנם הטי"ד סי' צ"א בשם בעה"ט כתב דכל מידי דבעי הדחה כגון בשר צונן בקערה של איסור צונן אסור לכתחלה דלמא אבל בלא הדחה ודווקא בשר מבושל דלאו אורחיה בהדחה אבל מידי דאורחיה בהדחה כגון בשר חי וביוצא בו שרי לכתחלה עכ"ל : (י) ומשמע דתבלין וביוצא בו דאין דרכו להדיח אסור ליתן בכלי איסור אך יש לחלק דכלי איסור שמשתמשין בו בחמין אסור להשתמש בו היתר צונן וכ"כ המי"ד בהדיא בסי' קכ"א אמנם אם נשתמשו בו איסור צונן מותר להשתמש בו היתר צונן לכתחלה ולכן התיר הרשב"א למלוח בשר בכלי של יין נסך אפי' לכתחלה וכן מצינו בכלי חמץ שמותר להשתמש בו מצה דמיירי בכה"ג כדאיתא בגמ' והביאו במא"ח סימן תנ"א וכן משמע בי"ד סימן ס"ט אם כן יש לחלק בין אם רחץ הכלי תחלה היטיב או לא רחצו דאם רחצו תחלה היטב ודאי שרי כמ"ש בי"ד סימן קכ"ב ומ"מ נ"ל דלכתחלה : (יא) יש להחמיר בכל עניין ובדעבד שרי בכל עניין ושעת הדחק כגון שנאכסן בבית עכו"ם : (יב) כדעבד דמי :

ה כתב הטי"ד ס"ס ס"ט מצאתי באגרת תשובה לרבינו יונה דאסור להתוך בסכין בשר מלוח ואם חתכו צריך הסכין הגעלה על האש דמלי' כרות' עכ"ל · אמנם מהרא"י פסק בת"ה סי' קס"ב דאין מליחה לעץ ומתכות : (יג) ושרי אפי' לכתחל' אפי' יש גומות בסכין וכתב שם בספרי' דידן של י"ד ליתא להאי פסקא דר' יונה וכן נ"ל ואע"ג דיש לדחות טעמו של מהרא"י דהא דאין מליחה לעץ היינו דוקא להפליט מן הכלים · אבל לענין בולע שפיר יש מליחה לעץ מ"מ נראה דשרי מטעם אחר דהדם משריק שריק ואינו נבלע בסכין דהא אפילו בצלי מתיר הטי"ד ומאחר דבצלי שרי כ"ש במליח' : (יד) וכ"פ באו"ה כלל ל"ו דבמליח' אפי' לבתחלה שרי לחתוך בסכין אך צריך אח"כ להדיח הסכין ודוקא בעוד הציר לח על הסכין

האוסרים דיש מליחה לכלים אבל דעת התוס' והרא"ש ורוב הראשונים והאחרונים שהסכימו דאין מליחה בשום כלי אפי' בכשא"מ וכהסכמה הרב הכי נקטינן וע"ל כלל י"א ס"ק י"ב ודוק : **ט** דאף במלח שבכלי אסור · כלומר אף דלא שייך הטעם דנ"ט בר נ"ט כמו בכלי היתר ועיין ס"ק ג' : **י** ומשמע דתבלין באמת יש לחלק בין דבר לח לדבר יבש גם החלוקים שמחלק הרב ג"כ יש לפקפק עליהם וכבר עמדו על כל זה מהרש"ל והב"ח והט"ז והש"ך בסי' צ"א ובנה"כ שם וכל א' וא' מחלק בדרכים שוני' ועיקר נ"ל כהכרעת הרב כאן דלכתחלה יש להחמיר בכל ענין : **יא** יש להחמיר בכל ענין · לאו דוקא בכל ענין דהא במידי דדרכו בהדחה אין להחמיר כלל וכ"פ בש"ע להדיא וכן משמעות הרב כאן ובסימנים וכן אם נתקנח הכלי היטב מותר להשתמש בו דבר יבש לגמרי וליכא דבר חריף : כמו פירות · וכ"פ הרב לקמן כלל פ"ה דין ג' ואפי' בנאסר הכלי ע"י חמין (וכ"פ בי"ד ס' צ"ד וכ"כ התוס' פ' אין מעמידין דף ל"ב ע"א והמרדכי וכ"כ הב"ח בסי' צ"ד וכן פסק הרב בש"ע בהג"ה סי' צ"א וכמ"ש הט"ז שם וכן משמעות הש"ך שם) אלא דכוונת הרב על השני חילוקים שמחלק על אלו כתב דיש להחמיר בכל ענין לכתחלה משא"כ במידי דדרכו בהדחה או בדבר יבש לגמרי מותר אפי' לכתחלה ודוקא דרך עראי אבל בקביעות לא ישתמש בו דדלמא אתי לאשתמושי בו חמין וכמו שפסק הרב בי"ד סי' קכ"א ובא"ח סי' תנ"א ובכלי חרס אפי' בדרך עראי ג"כ אסור מהאי טעמא (וכמו שהוכחתי ובררתי הדברים לעיל כלל י"א ס"ק ו') וכ"כ המ"מ פ"ו מהמ"א ופ"ה מ"ה חמץ והר"ן) ומשמעות כל הפוסקים שהביא הרב כלל זה ושהבאתי לעיל כלל י"א ס"ק ו' דדוקא להשתמש בכלי איסור יש איסור אבל ודאי דמותר לקיימו בביתו וכן ראיתי למו"ה הרב המופלג מוהרר וואלף נר"ו שבחידושיו על הלכות פסח השיג על הב"ח בסי' תנ"א סעיף א' וז"ל מה שפסק הב"ח דאין להשים כלי בדיל של איסור לנוי בביתו דשמא אתי לאשתמושי בהם ויש לסגרם בחדר ולהצניע המפתח לא ידעתי מקום לחומרא זו דהרי מדברי המרדכי וכ"פ הרב רמ"א בי"ד סי' קכ"א מבואר דדוקא להשתמש בהם צונן דרך קביעות אסור מהאי טעמא אבל דרך עראי מותר ולקיימו בביתו ליכא מאן דאסר וכמבואר בי"ד סי' צ"ד דכלים של בשר וחלב מותר לשום בתוכן פירות או צונן · וכ"כ התוספו' והמרדכי פ' אין מעמידין ומכ"ש שמותר לקיימו בתוך ביתו · וכן מבואר בי"ד סי' נ"א ומאי שפסק הטור בא"ח סי' נ"א גבי קדרה של חרס דחמץ בפסח יש לסגרן בחדר ולהצניע המפתח שאני התם כיון דרגיל בהם כולי שתא אתי למטעי · וגם כלי חרס כיון דלית ליה תקנתא בהגעלה חיישינן טפי שמא אתי לאשתמושי בה בחמין וכמ"ש המ"מ פ"ה מ"ה חמץ והר"ן וריו (ע"ל כלל י"א ס"ק ו') אבל כלי בדיל שיש לו תקנה בהגעלה לא חיישינן כולי האי ובפרעות מה שמחמיר הב"ח שם וכתב אותן הנוהגין להשים כלי בדיל דחמץ בגובה כדי שלא להשתמש טועים הם דצריכין רשות בפני עצמו · והדין נסתר ממה שאמרו בפסחים המוצא של עכו"ם עושה לו מחיצה גבוה י' אלמא דצריך להצניע בחדר מיוחד ואפי' שמהו בגובה לא פלוג רבנן וראייה ברורה ממה שאמר רבא בפ"ק דשבת דאין משמשין לאור הנר אפילו גבוה י' קומ' הרי שלא חילקו חכמים עכ"ל ולא ירדתי לסוף דעתו כלל דהיאך מדמה דין הכלים לחמצו של עכו"ם דהתם יש לחוש שיפגע באיסור עצמו וכן בשבת שמא יטה ויעשה איסור חמור משא"כ הכא דליכא חשש רק שיפגע בטעם הכלים וגם הוא לפנם לא חששו כולי האי ובפרט בכלי בדיל דהשמישן אינם רק ע"י עירוי לכן די בקלת הרחקה והנח לישראל מנהגן ודוק עכ"ל מו"ח : **יב** כדעבד דמי · וזה שלא כדעת מהרש"ל פכ"ה סימן מ"ל דמשמע מדבריו דאף כה"ג מקרי לכתחלה וכתב דלא יפה הם עושים ההולכי' דרכים שאוכלים העריב"ג ואוגאירק"ם על כלי עכו"ם שהרי הוא צריך הדחה אחר זה עכ"ל : **יג** ושרי אפילו לכתחלה · ואף על גב דהסכין צריך הדחה ואסור להניח איסור צונן בכלי של היתר צונן שאין דרכו להדיח דשמא ישכח מלהדיח וכמ"ש הרשב"א בת"ה הארוך דף קי"ב ע"א והובא בש"ך סי' צ"א ס"ק א' הירץ הש"ך בסי' ס"ט ס"ק פ"ג דשאני סכין דהדם נראה לעין עליו ואם ירצה להשתמש בו יראה לעין הדם עליו · א"נ שאני הכא כיון דמדינא ליכא איסור לאחר שיעור מליחה לרוב הפוסקים עכ"ל : **יד** וכ"פ באו"ה · ולאו מטעמיה דהרב דדם משריק שריק דהא האו"ה כתב בכלל ג' דין ד' דאין ראוי לסמוך על טעם זה להשתמש בו רותח לכתחלה אלא טעם של האו"ה דסובר דאינו נבלע במתכת הקשה כי אם על ידי רתיחת האור וכמו שכתבתי לעיל כלל ג' ס"ק ה' בשמו והרב לא ס"ל כוותיה בהא כמו שכתבתי לעיל ע"כ כתב הטעם דמשריק שריק ומהרש"ל בפכ"ה סימן נ"ז פוסק להחמיר לכתחלה

הסכין סגי בהדחה אבל אם נתקש' עליו צריך נעיצה עכ"ל: והכי נהוג: ודוקא לאח' ששהה שיעור מליחה אסור לחתכו: (טו) דע"י החתיכ' יוצא דם בעין עליו כמו שנתבא' לעיל סי' ט"ו ויש לחוש שלא יאסר הבשר מדם בעין שעליו שיבלע בו ע"י ציר שעליו כמו שנתבאר לעיל בכלל ח' וכתב עוד באו"ה דה"ה אם חתך בסכין של איסור מקונח היטב בשר מלוח דשרי דאין מליחה לבלים עכ"ל: והכי נהוג דכן משמע מתשו' הרשב"א שכתבתי לעיל דין ג':

כלל וסימן יח בדין שפוד שצלו בו בשר שלא נמלח ובו דין א'

א כתב בש"ד שפוד שצלו בו בשר שלא נמלח אסור ואין העול' נזהרין ומתירין בדעבד והרא"ש והמרדכי פכ"ה דף תשל"ח ע"ב כתבו דאף לכתחלה השפוד שרי · וכן הוא מסקנת הר"ן פכ"ה דף תש"ח ע"ב ובהג"ה ש"ד בשם מהרא"י: (א) דיש ליזהר לכתחלה ובדעבד שרי בין בשר: (ב) בין כבד שנצל' בשפוד וכן פסק באו"ה כלל ל"ו · (ג) וכ"פ ב"י דכן עמא דבר והכי נהוג:

כלל וסי' יט בדין סכין שנתחב לבשר שנצלה בלא מליחה ובו דין א

א כתב בש"ד· וגם אין להחוב הסכין לבשר שצולה לראות אם הוא צלוי אם לא ששהה במלחו שיעור מליחה קודם צלייתו (א) וה"ה בכבד ובמרדכי ובאשר"י כתבו דדין הסכין כדין השפוד בשניה' שרי דנורא משאב שאיב · וכן הוא דעת הטי"ד סימן ע"ו וכתב מהרא"י ובאו"ה דבדעבד שרי בסכין כמו בשפוד: (ב) וכן מסקנ' ב"י · והכי נהוג:

כלל וסי' ד' בדין איסור והיתר שנמל' יחד וכו י"ז דינים:

א כתב ש"ד נבלה ושחוטה · (א) שנמלחו יחד השחוטה אסורה מן התורה · הכי נהוג · וכן דככמת הפוסקי' דלא כראב"ן דמתיר אם סלקו קודם גמר פליטתו ואפי' לא נמלחו יחד ואחר ששה' שיעור מליחה הונחו ביחד טריפה: (ב) דאף לאחר שיעור מליחתו מחשב הציר רותח · כמו שנתבאר לעיל כלל ושמן ו' ·

ב כתב הש"ד ציר של בשר: (ג) נבילה דאורייתא ובהג"ה שם דהכי קי"ל ולא כתשובת מהר"ם דאף ציר נבילה דרבנן מקבלת מהרי"ב ומהר"ש עכ"ל · א"כ אזלינן בספיקו לחומרא:

ג כתב ש"ד אבל: (ד) ציר דגים דרבנן לפיכך קונים דגים מלוחים מן העכו"ם דספק הוא אם נמלחו יחד וספיקא דרבנן לקולא · אבל תבא מאירה למי שרואה בעיניו דגים מלוחים טמאים עם טהורים יחד בכלי וקונה אותן לכתחלה ועליהם הכתוב אומר ופושעי' יכשלו בם · א"כ דעת השערי' שאוסר לקנותן כשרואה טמאים עם טהורים מלוחי' ביחד אבל הרא"ש כתב דאף אם: (ה) רואה שמונחין יחד מותר לקנותן · דספיקא

וכתב שם שכן דעת מהרי"ל ומצאו' אין ראייה דשאני מורא דמיכל שייך וכ"כ הכ"ח ס"ס ס"ט ונ"ל דהיכי דהודח פעם אחת מותר לכתחלה לחתוך בסכין אליבא דכ"ע אף דלכתחלה בעינן הדחה ג' או ב' פעמים · היינו להתבשל דוקא אבל מותר לחתוך בסכין · וכן נראה ממשמעות לשון רבינו יונה שהובא בטור וכ"כ הפרישה ס"ס ס"ט: **טו** דע"י חתיכה יוצא דם בעין שעליו · אבל הסכין הוא היתר גמור · וכ"כ בש"ע סי' ס"ט וכתב הט"ז שם בס"ק כ"ג וז"ל וקשה דהא גבי כלי מנוקב ג"כ מיתר מהאי טעמא ואפ"ה אוסר רמ"א שם לכתחלה ומ"ש מסכין עכ"ל ובאמת לק"מ דהא דפסק הרב שם לאסור לכתחלה היינו מטעם שני שהוא באו"ה כלל ג' דין ד' דהוששין לבקעין אבל גבי סכין אין לחוש לזה כמ"ש בהג"ה ש"ד שער ע' וכת"ה סי' קס"ב דאגב פסיקות ודוחק הסכין בבשר מתקנח הלחלוח שבגומות והאו"ה שכתב דאין לסמוך לכתחלה על טעם דמשריק שריק כבר כתבתי לעיל ס"ק י"ד טעמו דהסכין ועיין בנה"פ שם מ"ש על קושיא זו:

כלל וסי' יח **א** דיש ליזהר לכתחלה · כלומר דהשפוד צריך לבון קודם שצולין בו פעם שנית אבל הגעלה ודאי לא מהני דכל הכלים שמשתמשין ע"י האור צריכין לבון כמבואר בא"ח סי' תנ"א וכ"כ הש"ד שער ע' ומהרי"ל בדרשותיו ובתשו' סי' צ"א והאו"ה כלל ל"ז דין י"א ומהרש"ל בפכ"ה סי' נ"ז דהשפוד צריך ליבון לכתחלה אכן ראיתי שהרב בסימני' כתב וצרך הגעלה ודבריו תמוהים ונגד כל הפוסקים שכתבתי דהגעל' לא מהני כיון שתשמישו ע"י אור ודוק: **ב** בין כבד שנצלה בשפוד · וגם השפוד עצמו אין צריך לבון עוד אפי' לכתחלה דמסתמא כבר פלט מה שיש לו לפלוט כ"כ האו"ה כלל ל"ו דין א' ע"ש: **ג** וכ"פ ב"י דכן עמא דבר · עיין בא"ח פכ"ה דף רל"ד ע"ב סעי' קפ"ד שתמיה על הרב בזה דלשון הב"י משמע דאף לכתחלה יש להכשיר עכ"ל ודבריו נכונים אבל מ"מ לדינא עיקר לאסור לכתחלה שכן דעת הפוסקים הש"ד ומהרי"ל ומהרש"ל בפכ"ה סי' נ"ז · וכ"פ הרב בש"ע סי' ע"ו והט"ז שם ס"ק י' הבין שמהרש"ל חולק על הרב בדין זה · ובאמת המעיין היטב בדברי מהרש"ל יראה להדיא שדעתו מסכמת לדעת הרב לאסור השפוד לכתחלה ולהתיר הבשר בדעבד · וכ"כ הש"ך שם בס"ק ד"ג שדעת הרב ומהרש"ל שווים הם בדין זה · אכן לענין הגעלה ולבון השפוד כתבתי ס"ק א' שיש חילוק דעות בין הרב ומהרש"ל ע"ש ·

כלל וסי' יט **א** וה"ה בכבד · פי' דאין לתחוב בתוכו בסכין לראות אם הוא צלוי כמו בבשר אבל לענין אם שהה במלחה אינו דומה כבד כלל לבשר דגבי כבד אף אם נמלחה דינה כאלו לא נמלחה · וכמבואר לקמן בדיני כבד ע"ש: **ב** וכ"מ הב"י· עיין כלל י"ח ס"ק ג':

כלל וסי' ד **א** שנמלחו יחד וכתבו הפוסקים · וכ"ש כשלא נמלח הכשרה דלא אינו טרודה לפלוט מכ"ש שבולע מנבילה שנמלח וע"ל כלל ד"א מדין טהור מלוח וטמא תפל: **ב** דאף לאחר שיעור מליחה מחשב הציר רותח · והיינו שלא במקום מלוח והפסד מרובה · וכמ"ש הרב לקמן כלל ד"א ולעיל כלל ו' דין ז': **ג** נבילה דאורייתא' · לאו דוקא נבילה · דה"ה טריפה ובהמה טמאה וכמבואר בש"ס דחולין פכ"ה דף קי"ב ובהעור והרוטב ובבכורות דף י' ובתוספת שם ועיין בב"י בסי' ע' ורוקח סי' תמ"ח: **ד** ציר דגים דרבנן · בש"ך סי' פ"ג ס"ק ע"ז וסי' ק"ז ס"ק א' כתב דוקא ציר ע"י מליחה הוא דרבנן משא"כ בכבוש: וכ"ש במבושל דאז יוצא עיקר הטעם והלחלוחית וכמ"ש מהרא"י בהג"ה ש"ד סי' ד' אז הוא מדאורייתא עכ"ל הש"ך ודברים תמוהים לי ולא ידעתי לסוף דעתו · הדא דעיקר הראי' שבנה עליו יסוד הדין הוא מהג"ה ש"ד ולא העתיק לשונו ממש וז"ל הג"ה ש"ד שם הרמב"ם כתב דג טמא שנכבשו עם דג טהור וכו' שמעתי לפרש דעת הרמב"ם דוקא כשכבשו זה עם זה במכבש (שקורין בל"א פרע"ם) כדי להוציא ציר אז יוצא עיקר לחלוחי' הבשר ובעינן מאתי' לבטל · אבל בשאר מיני ציר מודה עכ"ל הרי שמהרא"י לא מיירי כלל בכבישה דמע"ל ואדרבה משמע מדבריו דבשאר מיני כבישה אינו יוצא כלל עיקר הלחלוחי' וכן מבואר להדיא בתשובת הרשב"א סי' ר"ע דאף ציר שע"י כבישה הוא דרבנן שהקשה שם על מתני' פ"י תרומות איך אפשר שיחמיר הת"ק בציר דרבנן ובסי' רפ"א כתב הוא עצמו על מתני' דכתב כבוש היינו בכבוש שהוא כמבושל הרי להדיא דאף בכבוש דמע"ל נ"כ הציר אינו רק דרבנן וכן מבואר ג"כ באו"ה כלל ד"ג דין ו' · וכן להדיא מוכח מש"ס דחולין דף צ"ט דמשני שאני ציר דזיעה בעלמא · ומזה כתבו כל הפוסקי' דציר דגים דרבנן אף דמירן זה קאי על מתני' דתרומות והתם קאי להדיא בכבוש שדג טמא נכבש עם דג טהור כהוזכר שם במתני' (כמו שפירש הרמב"ם והרע"ב וכן הוא דעת הרא"ש וכמ"ש במעדני מלך דף ר"ט ע"ב ודלא כרשב"א ור"ש מש"אנץ שחולק שמתני' אהלתא בכא) הרי דאף בכבוש ג"כ הציר דרבנן וזה נ"כ נ"ל טעם הפוסקים המתירין דעבד ומקלחם אפילו לכתחלה לקנות דגים טהורים ששרוין עם טמאים כמ"ש הרב בדין ז' ולא חששו שמא שרוין מע"ל והוי ספק דאורייתא ולחומרא אלא דסוברין דאף ע"י כבישה ה"א רק דרבנן ועיין כת"ה סי' קע"ד וכל זה דוקא בכבוש אף דכבוש הוא כמבושל היינו לענין שבולע ומפליט אבל מ"מ ציר היוצא ממנו אינו רק זיעה אפי' ע"י כבישה והוא דרבנן (ואל תתמה על זה דכה"ג כתב הרב להדיא לעיל כלל וסי' ג' דלא אמרו כבוש כמבושל לכל דבר וכן הדין לענין בשר וחלב דאין איסור דאורייתא אלא דרך בישול דוקא ולא ע"י כבוש וכמבואר בי"ד סי' פ"ז ור"ס ק"ה ע"ש) אבל במבושל גמור נראה פשוט דהרוטב הוא אסור דאורייתא וכמ"ש להדיא הרשב"א בת"ה הארוך שער א' בתערובת דף ל"ב ע"ב וז"ל ציר דגים זיעה בעלמא הוא ואע"ג דגבי דגים מרבינן בה"כ צירן משקן לאו כדוקא אמר צירן רק בצירן אסמכת' בעלמא הוא ועיקר דרשה לרוטב וקיפה שלהן כלומר כל אלו אסורן דאורייתא עכ"ל (וציר היינו ע"י מליחה ורוטב ע"י בישול כמ"ש בהג"ה ש"ד ואו"ה) הרי להדיא דרוטב אסור מדאורייתא וכן משמע להדיא מדברי הרא"ש סוף פ' אין מעמידין ואף שמדעת קצת לשונות הפוסקים משמע דלכל דבר אמרינן אלא דגים אסמכתא בעלמא מ"מ הרוטב אסור מדאורייתא וכמ"ש התוס' פכ"ה דף קי"ב ע"ב גבי בשר טריפה שנמלח עם בשר שחוטה אתו לקמיה דרבא א"ל הטמאים לאסור צירן ורוטבן וקיפה ומקשה תוספת שם וא"ת ותיפוק ליה משרת ליתן טעם כעיקר דמשם אתה דן לכל התורה כולה · וי"ל דעיקר דרשה לא אתי רק לצירן אכ"ל תוספת · הרי דעל רוטב אין צריך לימוד' משום דברוטב יש טעם כעיקר והוא דאורייתא וכמ"ש הרב לקמן כלל פ"ה דהכי קי"ל והש"ך לפי שנתעלם ממנו דברי הרא"ש והרשב"א והתוספת שהבאתי וסמך רק על דברי מהרא"י ז"ל: לכן כתב בסי' ק"ז ס"ק א' דלפסר דהרב בת"ח סובר דאף ע"י בישול אינו רק איסור דרבנן עכ"ל וטרח ליה מרא לחשוד כן הרב כי ודאי הרב שפסק טעם כעיקר דאורייתא פשיטא שע"י בישול אסור מדאורייתא: ולא יחלוק על כל הני גדולי פוסקי' שהבאתי ומה שהקשה הש"כ שם על' הרב בת"ח דלקמן כלל ז' וכ"א לק"מ וכמו שאכתוב לקמן א"ה: **ה** רואה שמונחי' יחד ומשמע מדברי הרא"ש דאפילו נוגעים יחד ג"כ מותר לדעתו ודלא כב"ח בסי' פ"ג וכן השיג עליו הט"ז שם ס"ק ו"ו והש"כ ס"ק ו' ע"ש:

לאחר

ו לאחר שפלטו כל צירן עירבן ואע"ג דקי"ל דגם לאחר שיעור מליחה חשוב הציר כרותח מ"מ בדגים כיון שצירן מועט ולאחר שפלט צירן שוב אין בו לפלוט דבר כלל וכ"כ מהרש"ל פכ"ה לדעת הרא"ש ועיין בש"כ בס' פ"ג ס"ק ז' : ז אמנם אם כבר קנו אותן מותרין מהרש"ל פכ"ה סי' ע"ח פסק דאסור דעבד במונחין יחד אף לאחר שיעור פליטתן וכתב עליו הש"כ בסי' פ"ג ס"ק י"ד וז"ל ואין כן דעת כל הפוסקי' ראשונים ואחרונים גם לא נהגו כן עכ"ל : ח אזלינן לקולא · מטעם דהוה ספק ספיקא חדא שמא אין בו שמונית ואת"ל דיש בו שמונית מ"מ שמא לא נמלחו עמהם וכיון דאיכא ס"ס אפי' בשל תורה אזלינן אחר המיקל אע"ג דאף אם אין בו שמונית אסור מדרבנן עכ"פ מ"מ כיון דאיכא ג"כ חדא ספיקא שמא לא נמלח עמהן וספק דרבנן לקולא ועיין לקמן בקונטרים הספקות בדין י"ו : ט מיהו אם היה ס' · כ"כ האו"ה בכלל י"ג דין ז' והוב' ג"כ בהג"ה ש"ד בשם א"ז וכתב שם וז"ל אם יש ס' והוא מונח באמצע מותר לדברי הכל עכ"ל הנה מה שמדייק הא"ז הלשון דבאמצע משום דשמא לא נמלח ונתערב עמהם וגרע טפי דשמא עתה בשעה שהונחו יחד על השלחן בלע מהדדי ולא שייך לצרף כולם לבטל בס' כיון שעכשיו המה מופרדים מהדדי וחיישינן שאיזה דג שנגע בו נאסר והאיך יצטרפו אחרים לבטל משא"כ אם נתערב עם הדגים ומונח באמצעתן אז שייך ביטול בס' (והרב אזיל לטעמו שפסק במונחין ולא נמלח עמהם לכתחלה אז ליכא איסור כלל כדעת הרא"ש לכן השמיט תיבת דבאמצע משום דאף אם לא נמלח באמצע ואיכא ס' מותר מכח ממה נפשך וק"ל) וכן פי' מהרש"ל באו"ש ובפכ"ה סי' ע"ח דברי הא"ז ותפס שיטתו לפסק הלכה דאף שלא נמלח עמהם רק מונחים יחד עדיין הדגים ברתיחן עומדים וסיים בספרו פכ"ה שם וז"ל ולפי מה שכתבנו נמלא שאם דג טמא מונח על השלחן ביניהם ונגע בהו אסורי' ומ"מ דוקא אותו שראינו שנגע בו אבל אם לא ראינו ספיקא דרבנן לקולא אבל אם ראינו שנתערב בתוכן אז בעי ס' ואי ליכא ס' אסור · ואי איכא ס' שרי ומ"מ קליפה בעי לחומרא כמו שכתבנו בכמה דוכתין עכ"ל מהרש"ל והאר כתי להעתיק דבריו לפי שראיתי בשל"ה דף ע"ה כתב בשם מהרש"ל דברי' שלא עלה על דעתו כלל שכתב שם בשמו וז"ל ורש"ל הולק וכו' דוקא אם מונח באמצע דאז ודאי נמלח עמהן ואם יש ס' מותרין הטהורין חוץ מהקליפה מכל א' מהן ואם יש בקליפ' כולן ס' נגד הדג טמא גם הקליפות מותרין אבל אם אין הדג נמלח באמצע אסרינן לכתחלה כל הדגים שנוגעים בו שמא לאחר שיעור מליחה המיח עמהן דאז אין כח במליחה לפעפע איסור בכולן ובדעבד מותרין בקליפה אם יש ס' כיון שהוא ספיקא דרבנן ולקולא עכ"ל שני לוחות הברית הנה מה שכתב אם יש בקליפות כולם ס' נגד דג טמא גם הקליפות מותרין זה לא מוזכר בדברי מהרש"ל והסברא הוא להיפך דהא דבעינן קליפה מטעם דחוששין להחמיר שאינו מפעפע בכולן רק במקום שנגע וא"כ כאן שנמלח הטמא עם הטהורים ודאי שלא נגע בכולן בבת אחת אלא לכל חד וחד שנגע בו נאסר ממנו כדי קליפה ואיך יצטרף אח"כ כולם לבטל הטעם כיון שאנו חוששין שהמליחה אינו מבלבל הטעם בכל הדגים בפעם אחת ודמי ממש לאיסור שנפל לקדרה ואח"כ נפל לקדרה אחרת דבכל קדירה וקדירה צריכין ס' ולא אמרינן ששני קדרות מצטרפת יחד לבטל בס' כמבואר בי"ד סי' צ"ח ס"ד בהג"ה דש"ע א"כ ה"ה הכא דאין הקליפות מצטרפת יחד (וכן משמע קצת במרדכי פג"ה דף תשל"ה ע"א ולקמן כלל ל"ח דין ג' ע"ש) גם מ"ש אבל אם לא נמלח באמצע אסרינן לכתחלה כל הדגים שנוגעי' בו שמא לאחר שיעור מליחה הניח עמהן וכו' לפעפע וכו' עד כיון שהוא ספיקא דרבנן ולקולא המעיין במהרש"ל באו"ש ובפכ"ה יראה להדיא שאינו מחלק בין לכתחלה ודעבד כלל ובמונחי' על השלחן אוסר אף דעבד ולא מקרי כה"ג ספיקא דרבנן ולקולא כיון דכתבו רוב הפוסקי' דאין הדרך למלוח הטמא והטהור יחדיו · וכן היכי שהוא מונח באמצעיתן אף דודאי לא נמלחו יחד ג"כ מהני ביטול בס' כמו בבישול ולא אמרינן שאין כח במליחה לפעפע · וכמ"ש מהרש"ל בפכ"ה להדיא אך במונחי' על השלחן כתב דלא שייך ביטול ס' בכולן אז אסורין אותן שנגע בהן ובאמת אם באותן שנגע בהן הי' ס' ג"כ לדעתו מותר אלא שהוא דבר רחוק וזר להיות המוגעים נגדו ס' אלא במונח באמצעיתן או שנמלחו תחלה יחד דאז ודאי נתערב הכל ·

דספיקא דרבנן לקולא ואמרינן שמא : (ו) לאחר שפלטו כל צירן עירבן יחד : וכ"כ המגיד משנה פ"ג מהמ"א ודקדק כן מדברי הרמב"ם · וכן הוא דעת הרטב"ן והרשב"א : והמרדכי פ' אין מעמידין כתב בשם תוס' הר"ר ישראל דפת' דגים מלוחין נהגו בהם איסור חוץ מהערינג וטרקרי"ש דאין דגים טמאין נמלחים עמם עכ"ל וכתב מהרא"י בת"ה סימ' קע"ד דכן דעת הא"ז והש"ר וכן המנהג שנמנעים מלקנות מהם אם רואים דגים טמאים אצלן אפי' לא נשרו עמהן רק שמונחין ביניהם על השלחן כשמוכרין אותן עכ"ל אבל ב"י כתב דלעניין הלכתא סמכינן אדברי המתירין דלא שבקינן כל הני רבוות' המתירין בשבי' דברי האוסרין דכיחידים דמי והאו"ה כתב כדברי מהרא"י והכי נהוג לכתחל' דטוב להחמיר במקום שאין פסידא : (ז) אמנם אם כבר קנו אותן מותרין כדעת המתירין וכ"כ האו"ה וכת' דדווקא דלית ביה שמנונית אבל אית ביה שמנוני' הוה ספיקא דאורייתא ולחומרא מיהו שהם דגי' לית בהו שמנוני' ואם יש בהן ספק אם יש בה שמנונית או לא : (ח) אזלינן לקולא עכ"ל :

ד וכתב האו"ה : (ט) מיהו אם היה ס' מן הטהורי' נגד הטמאים קונים לכתחלה ולא מחזיקין איסור שמא היה הטמאים יותר ומכר מהן עכ"ל :

ה כתב מהרא"י בת"ה סי' קע"ד אם אין טמאין בין טהורין אין צריך להחמיר ולפשפש בין הדגים אם יש בתוכן דגים טמאין דאחזוקי איסור' לא מחזיקין : (י) אפי' היכא דאיכא לברורי עכ"ל וכ"כ בהג"ה ש"ד בשם א"ז :

ו וכתב עוד מהרא"י בת"ה סי' קע"ד דהערינ"ג ומרקרי"ש מותר לקנות מהם אע"פ שטמאים ביניהם כדברי המרדכי : (יא) דידוע דאין דגי' טמאים נמלחים עמהן ובודאי לאחר פליטת צירן הניחן שמה :

ז ואם רואה הערינ"ג שרוין עם דגים טמאי' כתב מהרא"י בת"ה סי' קע"ד דאסו' לקנות מהן . דאע"ג שבהג"ה אשר"י ובסמ"ק כתבו דמים שנטף בהן ציר וקלטו טעם ציר הרבה אפי' הכי אין חשובין כרותח מ"מ שריית הערינ"ג עינינו רואה דעזין וחזקו' הן ומפליטין ומבליעין בודאי עכ"ל : וב"י חולק עליו וכתב דאין לחוש לשרייתן וכתב שכן כתב הרשב"א ואפי' אם רואה ציר לחוד נוטף כיהן על הטהורין לא חיישינן הואיל שבתחל' לא נמלחו יחד כ"ש אם שרוי' במים דמים מבטלין כח הציר עכ"ל : (יב) ובאו"ה כתב דלכתחל' נוהגין כדברי מהרא"י להחמיר לקנותן אבל בדעבד מותרין כדברי ב"י אם לא שנשרו יום שלם : (יג) דהוה : (יד) כבוש והכי נהוג : וכתב מהרא"י בהג"ה ש"ד אמנם אם ספק הוא אם נשרו עם הטמאים בבית לא חיישינן אפי' חזינן לפעמי' דשורין יחד לא מחמירינן ליזהר באימא אקראי בעלמא הוא עכ"ל :

ח עוד כתב מהרא"י בת"ה סימן קע"ד ובדגי' יבשי' שמעתי שנוהגי' עכו"ם כשמוציאן אותן מן המים קורעין אותם ומולחין כל אחד לבדו ותולין אותן מפורדין זו מזו כדי שישלוט בהן הרוח והחמ' ויתיבשו מכל צד לפיכך היה נראה להקל אפי' רואה דגים טמאים ביניהם אמנם במדומה שגם בזה : (טו) נהגו להחמיר ויראה הטעם משום דרגילות הוא דשמנונית הרבה ניכר בהן ואפשר הנוששין לדברי הסמ"ק דכתב דהיכא דאיכא שמנוני' אית בה חשש' דאורייתא עכ"ל :

ט ולעניין אם נמלחו דגים טמאים עם דגים טהורין כתב א"ז הלכה למעשה : (טז) דאין צריכין ס' דמאחר דציר דגים

כל זה ברור ופשוט בדברי מהרש"ל ולא כמו שמובן מדברי הסל"ה · ולענין דינא ככר כתבתי לעיל ס"ק ז' דאין נוהגין כדעת מהרש"ל אלא כדעת הרב וא"כ בכל ענין מותר לכתחל' היכא דליכא ס' : גם שהחמיר מהרש"ל והצריך קליפה וכן הוא דעת הרב לקמן כלל ל"ח דבכל מלי' צריך קליפה אף דאיכא ס' מ"מ כיון שגם שם הוא חומרא בעלמא וכאן לדעת הרב מותר דעבד בכל ענין · לכן אין להחמי' לכתחלה כלל : ולכן לא כתב הרב כאן דצריכין לקלוף ודוק : י אפילו היכא דאיכא לברורי ואף שכתבתי לקמן כלל נ"ט ס"כ ס"ט דהיכא דאיכא לברורי בקל מבררינן אפי' היכא דאיכא ס"ס היינו היכא דיש חזקת ספק איסור לפנינו · אבל הכא אמרינן מהיכי תיתי שיהא כאן איסור וכ"כ הש"כ בסימן פ"ג ס"ק י"א : יא דידוע דאין דגים טמאים נמלחים עמה · וכתב בשני לוחות הברית דלדעת מהרש"ל יש בהערינ"ג יותר חומרא דאפי' יש ס' והוא מונח באמצעיתן אפ"ה נאסרו אלו שסביביו עכ"ל ואזיל לטעמו לפי מה שהבין דברי מהרש"ל וכבר כתבתי ס"ק ט' דאף מהרש"ל פוסק להיתר היכא שהוא מונח באמצעיתן ואיכא ס' וע"ש : יב ובאו"ה כתב דלכתחלה : לא מצאתי כן באו"ה · ואדרבה באו"ה כלל י"ג דין ה' וט' פסק להדיא דאפי' לכתחלה מותר ע"י שריית מים וגם לא היה לפני בעל האו"ה ספר הב"י כלל וכלל ואולי איזה הג"ה מצא הרב באו"ה שלא שכתב כן ותפס אותו לפסק הלכה : יג דהוה כבוש וכן היכי שנכבשו זה אחר זה וכגון שכבש דג טמא במים מע"ל ואח"כ כבש באותן מים דג טהור נאסר והוא פשוט וכן הוא בירושלמי דתרומות פרק מ"ד הלכה ז' להדיא והוא בר"ש משאנ"ץ בפי' המשניות שם ובתשוב' מהרי"ק סי' קנ"א אבל מה דליתא עוד שם בירושלמי דדוקא בכבש זה אחר זה משא"כ בכבש זה עם זה דמדיחו ומותר הוא תמוה כיון דכבוש כמבושל א"כ אין חילוק כלל וכמו שתמה על זה הר"ש משאנ"ץ ומהרי"ק שם ויותר תמיה לי דיליבא בארעא וגיורא בשמי שמיא דמאיזה טעם יהי' גרע כבש זה אחר זה מכבש זה עם זה וכן מסתמות כל הפוסקים דאין חילוק וצ"ע · ועיין מ"ש לעיל כלל ומי' ג' ס"ק ד' : יד כבוש · ואם הוא ספק אם שרה מע"ל לפי מה שהוכחתי ובררתי לעיל ס"ק ד' דאף ע"י כבישה הציר דרבנן א"כ הוה ספק דרבנן ולקולא וכן הדין לענין בשר וחלב כמבואר בש"ע י"ד סי' ק"ה וכן משמעות הרב בסימני' דלקמן · והט"ז בסי' פ"ג ס"ק ו' והש"ך שם ס"ק י"ד פסקו בפשיטות דספק כבוש אסור ואזלו לטעמייהו שסברו דהציר ע"י כבישה בדגים אסור דאורייתא ולכן אסרו בספק כמו בכל כבוש דאסור דאורייתא אבל כבר הוכחתי לעיל מש"ס ופוסקים דאינו כן וספק מותר ודוק : טו נהגו להחמיר והיינו לכתחלה דוקא · וכ"כ הרב להדיא בש"ע סי' פ"ג וסיים עוד בה"ה שם וז"ל ואי איכא מדינה שלא נהגו להחמיר אין למחות בידם עכ"ל : טז דאין צריכין ס' · אף שכתבתי לעיל ס"ק ט' בשם הא"ז דצריך ס' היינו משום דא"ז מתיר לדברי הכל פי' אפי' לר' יהודה דאית ליה מין במינו לא בטיל בס' · מ"מ בציר בטיל בס' אבל לפי מה דקי"ל כרבנן דמין במינו בטיל בס' א"כ בציר דרבנן בטיל ברובא וכן הוא להדיא בהג"ה ש"ד בשם א"ז והובא בב"י סי' פ"ג ובתשרי"ל פכ"ה טי' ע"ע · וכן הוא בהג"ה אשר"י פע"ה ופכ"ה ופ"ב דעכו"ם בשם א"ז אכן באו"ה כלל י"ג דין זה כתב וז"ל משמע מדברי א"ז

דצריך

דגים טמאים דרבנן סגי ברובא בעלמא עכ"ל · אבל האשר"י כתב פ"ק דביצה דאף באיסורי דרבנן צריכין ששים · והכי נהוג וכן פסק בתרומת הדשן סימן כ"ד וכ"כ באו"ה וכתב הרשב"ם סוף פ"ט דהלכות מאכלות אסורות דג טמא שכבשו עם דג טהור ציר הכל אסור אא"כ היה הטמא אחד ממאתים מן הטהורי' : אבל במרדכי פב"ה ד' תשל"ה ע"א כתב בשם תשובת מהר"ם דסגי ליה בס' אפי' בצי' נבילה וטריפה שהיא דאורייתא : (יז) כ"ש בצי' דגים דרבנן וב"כ הטי"ד סי' צ"ח דבכל האסורי' סגי ליה בס' משמע דאין לחלק וכן הוא דעת הרא"ש ומשמע מדברי הג"ה ש"ד דהכי קי"ל שכתב שם שמעתי דעת הגאוני' לפרש דוקא בכבוש בעינן מאתים דע"י הכבישה יוצא עיקר לחלוחי' גופן · אבל כשאר ציר לא עכ"ל מהרא"י ז"ל ומדכתב נראה לפרש דעת הגאוני' משמע מהא דלדידן לא קיימא לן הכא רק שפי' דעת הגאוני' דלא באו"ה כלל כ"ד דכתב דבעינן מאתים בכבוש :

י כ' בהג"ה ש"ד אם בא ראובן והגיד לפני שמעון שרא' דגים טמאים עם טהורי' אם מאמינו שמעון לראובן אסור לקנות : (יח) אבל אם אמר שמעון איני מאמינך מותר לקנות כן פסק הר"ר ליב מאורפרט עכ"ל בהג"ה : (יט) מיהו התוספו' פרק האומר כתבו הא דאין עד אחד נאמן כשאין בידו כשבעלי' מכחישין אותו היינו דוקא בדבר שאין יכול להתברר · אבל בדבר שיכול להתברר כגון שאומר לו עכו"ם מנסך יינך בא ואראך האיסור יש לחוש לדבריו לבדוק עכ"ל : ומיהו נראה דבדגי' מלוחי' בהדדי אין לחוש דהרי כבר נתבאר לעיל : (כ) דרבים המתירין אף אם רואה בעיניו ואין צריך לחפש אחריהן · ולכן נרא' דאף לפי מה דאנו נוהגין להחמיר אם רואה בעיניו מ"מ אם אינו מאמין לדברי העד אין צריך לחוש כנ"ל וכן יש לדקדק מלשון ש"ד דקאמ' תבא מאירה למי שרואה בעיניו וכו' משמע דוקא רואה בעיניו : (כא) אבל בכה"ג ליכא למיחש :

יא אמרינן פכ"ה דגים ועופות שנמלחו יחד אסורי' ופי' רשב"ם דאף העופות אסורי' ורש"י כתב דאינו אסור רק הדגים : וכן נראה מסקנת האשר"י וכ"פ הרמב"ם פ"ו מהמ"א וכן דעת הרמב"ן והרשב"א והתוספ' והגהות מיימוני וכתב ב"י דכן הלכה וכ"כ באו"ה כלל י"ג וכן נוהגין וכתב עוד באו"ה הא דדגים אסורין דוקא שמונחין אצל העופות או תחתיהן אבל אם מונחין על העופות · (כב) אף הדגים מותרין דמאחר שהעופות מותרין ואין איסור אלא משום דם שבעופו' : (כג) ואין דם מפעפע מלמטה למעלה וכתב ב"י בשם הר"ן דאין הדגים אסורין אלא כשהעופו' נמלחו מליחה לקדרה דאות' המליחה חשובה כרותח אבל בלא"ה לא עכ"ל · וכבר נתבאר לעיל כלל וסי' וי"ו דכל ציר אפי' ממליחת צלי חשובה כרותח · ולכן בכל ענין הדגים בלעי ואסירי :

יב וכתב הטי"ד סימן ע' והא דאסרינן הדגי' לא כולם אלא כדי קליפה לפיכך אם הוא שלם ולא נטלו קשקשים שרי עכ"ל · והוא סברת הרא"ש והטו' דאזלי לטעמייהו דסבירא להו דאין רותח דמליחה אוסר יותר מכדי קליפה אבל לפי מה דקי"ל ונוהגין אף במליח' לשער בס' כמו שיתבאר סי' ל"ח א"כ גם כאן כל הדגי' אסורין · וכ"כ באו"ה כלל י"ג ומ"מ כתב דאם לא נטלו קשקשי' שרי משום דאז לא רפו קרמייהו דדגים והוי כב' חתיכות בשר שנמלחו ביחד דשרי · וכ"כ האשר"י דאם קשקשים עליהם : (כד) לא בלעי מהעופות :

יג כתב עוד הטי"ד וכל זה לא מיירי אלא שמלח שניהם ביחד אבל אם לא מלחן יחד אלא לאחר שמלח הדג הניחו עם העופות מותר עכ"ל וכתב ב"י דמיירי דאין העופות מלוחים ואינו נכון דהא הדין ההוא נזכר בטי"ד באותו סימן בפני עצמו אלא מיירי : (כה) דאף העופות מלוחי' ואפ"ה שרי · וכ"כ האו"ה כלל י"ג וכתב אע"ג דבשאר איסור והיתר אמרינן דאף לאחר שיעור מליחה מחשב כרותח · שאני הכא דאין האיסור אלא משום דם ולאחר שיעור מליח' פולט כל דמו · ואע"ג דאם נמצא מוהל ע"ג בשר אף לאחר שיעור מליחה נוהגין לאוסרו כמו שנתבאר לעיל

גבי

דצריך ס' ולא קי"ל כהרא"ש דמתיר ברובא בעלמא עכ"ל הרי שדבריו הם היפך דברי הרב כאן שכתב דעת הא"ז דסגי ברובא והרא"ש סובר דצריך ס': ובאמת מדברי הרא"ש פ"ק דביצה ותרומת הדשן בסי' כ"ד שהביא הרב כאן לא משמע כלל מדבריה' דבאיסו' דרבנן צריכין ס' רק שכתבו ופסקו דאי להוסיף עליהם ולבטלם לכתחלה אבל לעולם לענין בטול ברוב קאי וכ"כ הבאר שבע דף נ"ד ע"ד וצ"ע אבל מ"מ לענין דינא הדין אמת דבכל איסורי בעינן ס' אפי' באיסור של דבריהם וכן משמע מכמה סוגי' דש"ס ופוסקי' כמ"ש הרשב"א בתה"א דף ק"ח וכ"כ הב"י בש"ס נ"ח שכן הוא דעת כל הפוסקי' שלא חילקו בין איסור תורה לאיסור סופרי' ומשמע דאפי' מין במינו דלא בעי ס' רק מטעם גזירה דשאינו מינו התם טעם עד ס': מ"מ לא פלוג רבנן בתקנתן ובעינן ס' אף באיסור דרבנן : וכן מבואר להדיא בהרשב"א בת"ה הארוך דף ק"ד ע"ב לענין ציר ובתשובתו סי' של"ב ובת"ה הקצר דף מ"א ע"א דכתב דבילת נבלה שנתבשלה עם הבילה בעינן ס"א ביצים אף דבילת נבילה דרבנן כמבואר לקמן כלל ע"א : וכן הוא דעת כל הפוסקיי האחרוני' אך באיסור דרבנן שאין לו שורש ועיקר דאורייתא כמו פת של עובדי כוכבים ומזלות וביוצא בו סגי ברובא בעלמא אפי' מין בשאינו מינו וכמבואר לקמן כלל ע"ה דין ח' ועמ"ש שם ודוק : יז כל שכן בציר דגים דרבנן באמת המעיין בתשובת מהר"ם שבמרדכי פסק להדיא דגבי ציר דגים סגי בי"ו ופלוגתייהו דמהר"ם והרמב"ם הוא במתני' פרק יו"ד דתרומ' משנה ח' פלוגתא דרבי יהודה ורבי יוסי דפסק הרמב"ם כרבי יהודה ומהר"ם כרבי יוסי · ומהרש"ל פכ"ה סימן ע"ט פסק נ"כ כמהר"מ דציר דגים בציר ממש סגי בי"ו והרב דפסק לכאורה דלא כמאן סמך עצמו אהרא"ש והטור דכתבו סתמא דבכל אסורי' בעינן ס' וכן כתב הרשב"א בתשובתו סי' של"ב שכן דעת גדולי הראשוני' דציר דגים מבטלין בס' וכ"כ בת"ה הארוך דף ק"ד ע"ב · ומוקי שם פלוגתי' דרבי יהודא ורבי יוסי בדין ביטול הדג גופי' ומשום בריה אבל לענין פליטתו מבטלינן בס' אליבא דכ"ע · וכן פי' הר"ש משאנ"ץ · וצריכין אנו לומר שכן דעת הרא"ש והטור (אכן צ"ע קצת דמדברי הרא"ש פג"ה גבי דין חתיכה הראוי להתכבד משמע דפי' המתני' לענין ביטול ציר גופה דלא כהרשב"א והר"ש משאנ"ץ · וכמ"ש במעדני מלך שם דף ר"ט ע"ב הבאתי דבריו לעיל ס"ק ד' וצ"ע) ואין לזוז מפסק הרב כאן כיון שכן דעת רוב הראשוני' וכמ"ש הרשב"א : יח אבל אם אמר שמעון איני מאמינך · מדקדוק הלשון משמע דאף שמאמינו בלבו כל שאמר שאינו מאמינו מותר אף שבש"ע סי' קכ"ז סעי' מ' בהג"ה פסק דבשא' איסורי' לא מהני אם אמר איני מאמינך אם מאמין בלבו מ"מ שאני הכא בציר דגים דקילי וכן פסק מהרש"ל פכ"ה סי' ע"ח · ועיין שם בש"ע סי' קכ"ז הרבה דיני' חלוקי' בענין הנאמנות דעד אחד ובש"כ שם : יט מיהו התוספת פרק האומר משמעות דברי הרב דהר"ר ליב חולק אתוספו' בזה · וכ"כ הרב בש"ע סי' קכ"ז סעי' ג' בהג"ה דין זה בשם יש אומרי' ע"ש · והש"כ שם ס"ק כ"ג תמה' על הרב וכתב וז"ל לא ה"ל להר' לכתוב כן בלשון יש אומרי' דש"ס ערוך הוא בקדושין פ' האומר דף ס"ו ע"ב גבי בעל מום ומקוה ע"ש עכ"ל הש"כ ובאמת נ"ל דיפה כיון הרב בזה דאף דש"ס ערוך הוא שם מ"מ סוגיא דש"ס שם קאי שלא אליבא דהלכת' דהיינו כאביי דסובר שם אשתו זנתה בעד אחד ושותק נאמן : אבל רבא דסובר אין דבר שבערוה פחו' משני' משמע שם דסובר דאפי' היכא דאיכא לברורי אין עד אחד נאמן בהכחשה ולכן לא מוקי הכי התוספת' דמקואו' והלכת' כרבא לגבי אביי (בר מיע"ל קג"ם) וכמבואר בא"ה סי' קע"ו וזה נ"ל פשו' כוונת הרא"ש פ' המזיקין והאגודה פ' האשה רבה שכתבו שם ארבעה עשרה דינים חילוקי' לענין עד אחד דנאמן באסורי' ולא כתבו חילוק זה בין דאיכא לברורי או לא אלא שדעתם כמ"ש אכן התוספ' דקדושין דף ס"ה ע"ב אף שפסקו שם כרבא לענין אשתו זנתה בעד אחד מ"מ הפסו כן לפסק הלכה בין היכא דאיכא לברורי או לא ואפשר שדעת התוספת · כיון שעיקר פלוגתייהו דאביי ורבא לא קאי לענין זה גם סתמא דש"ס קאמר שם והיינו דקתני מקוה וכו' משמע דהלכה' הכי (ועיין שם בקיקיון דיונה) זה נ"ל ברור ונכון ודוק · כ דרבים המתירין אף אם רואה בעיניו לכאורה משמע דבאם אמר שראה שמלח טמאי' עם טהורים יש לאסור ולחוש להעד אכן בא"ה כלל י"ג דין י"ב כתב דאף אם אם אמר שראה שמלח דגים טמאים אם אמר · איני מאמינך מותר לקנות עכ"ל · וכן נ"ל נכון לטעם הרב כיון דזה אי אפשר לברורי דאף אם ימצא עכשיו דגים טמאים מונחי' עם טהורים יכול להכחיש העד ולומר שלאחר שפלטו צירן [illegible] וכזה מתירין רוב הפוסקי' לכן אין צריך לבדוק אף לדידן ודוק : כא אבל בכה"ג ליכא למיחש ובא"ה סיים שגם בזה בעל נפש יתרחק עכ"ל · כב אף הדגים מותרי' מהרש"ל פכ"ה סי' ע"ג כתב דמ"מ באותו מקו' שהי' מונחי' הדגי' על העופות צריך קליפה וכ"כ הש"כ בסי' ע' ס"ק ד' וס"ק י"ד ומביא ראי' לדבריו ממה שפס' הרב ב"י בש"ע סי' ס"ט בחתיכה שמקצת' בצי' ומקצתה חוץ לציר דמה שחוץ לציר צריך קליפה וכ"פ הרב לעיל בכלל וסי' ז' דין א' · זה תוכן דבריו ולכאורה צ"ע על הרב כאן והא"ה שבחתיכה שמקצתה חוץ לציר הצריכו קליפה ומ"מ פסקו כאן סתם דמותר אפי' בלא קליפה ואפשר דסוברי' דוקא בחתיכ' אחת אמרינן דמפעפע עכ"פ כדי קליפה וגם משום שאי אפשר לצמצם בחתיכה אחת · וכמו שכתבתי הפוסקים לענין אבר המדולדל דמקו' חתך אסור מ"ע משא"כ בשני חתיכות כמו הכי דגים ועופו' לא אמרינן שמפעפע כלל אפי' בכדי קליפה וצ"ע לדינא אבל הדחה ופשוט דבעינן אליבא דכ"ע : כג אין דם מפעפע וכתב מהרש"ל פכ"ה סימן ע"ג ודווקא כשיודע בבירור שלא נגעו הדגים למטה אבל אם אינו ידוע אסור דמשם מליחה דרך להתהפך עליון לתחתון עכ"ל · וכתב בהגהות שבסוף ספר או"ה דלאו דווקא הדגים מונחי' על העופות דה"ה אם מונחי' זו בצד זו אם חתיכות דגים גדולי' וגבוהים יותר ועולים למעלה מן העופות מה שלמעלה שאינו נוגע בו מותר דלא גרע מנפל חלב לציר עכ"ל · ונראה פשוט דבאה בעינן קליפה מה שלמעלה מן הבשר כמ"ש ס"ק כ"ב ודוק : כד לא בלעי מהעופות אף דהרא"ש סובר דמליחה אינו מבליע רק כדי קליפה ותקשקשי' הם במקום קליפה וכמ"ש הטור סי' ע' מ"מ הצריך הרא"ש הטעם דקמיטי לומר דאף הקשקשי' עצמן מותרין ע"י הדחה ומותר אח"כ לבשל הדגי' עם קשקשים שבו ועיין במהרש"ל פכ"ה סי' ע"ג : כה דאף העופות מלוחי' פי' ששהו שיעור מליחה ואח"כ הניחן עם הדגי' אף ששהו גם הדגים שיעור מליחה ג"כ מותר אבל אי לא שהו העופות תחלה שיעור מליחה והניחן עם הדגים פשיטא דאסור ועיין בב"ח סי' ע' סעיף ג' ומהרש"ל פכ"ה סי' ע"ג שפירשו ג"כ דברי הטור כהב"י והפינו שם על הרב כאן והא"ה :

ואין

כו ואין דבריו נכונים · כל האחרונים השיגו על הרב בזה ופוסקים להתיר וכן הביא הט"ז בסי' ע' ס"ק ה' דעות כמה גדולים פוסקים ראשונים ע"ש שדבריו ברורים וראוי לחוש לדבריו ומה שהקש' בנו של הש"ך בספר נקודות הכסף בהג"ה בחילוק שבין הי"מ לפי' מהר"י מאורליינש שהוא נגד הסוגיא דש"ס המעיין היטיב בדברי הטורי זהב ובסוגיא דש"ס ורש"י ותוספות יראה שכל דברי הג"ה הנ"ל ממילא נפרכין ולא קשה מידי אכן מ"ש הט"ז שם ויש כאן ספק דאורייתא הוא תמוה דהא דם שמלחו הוא דרבנן אף שהכ"מ כתב נ"כ בסי' ע' לענין דגים ועופ' שהוא איסור דאורייתא אזיל לטעמו שכתב בסי' ס"ט ס"ק י' שכה"ג תיקרי איסור דאורייתא · וכבר השיג עליו הש"כ בסי' ע' ס"ק ז' ע"ש · אכן הט"ז שבסימן ס"ט ס"ק כ"ד מקיל בכמה ספיקות מטעם דדם שמלחו דרבנן וכאן כתב בפשיטות שהוא ספק דאורייתא וצ"ע : אבל מ"מ אין להקל מטעם ספק דרבנן בזה כיון דאתחזק איסורא וכמ"ש לעיל סי' א' ס"ק י' ועוד דלדעת כמה פוסקי' יש כאן ודאי איסור כמ"ש הט"ז שם וכ"כ הש"כ בסי' ע' ס"ק וי"ו בשם גדולי פוסקי' וכתב שם שמ"ש הרב כאן בשם האו"ה הוא ט"ס דבאו"ה כלל ה' דין ב' מבואר להדיא להיפך לכן נ"ל דאין להקל ודוק **כז** דאין סכנה במליחה כ"א בבישול כמ"ש הרב לקמן כלל ע"ו וכבכוש נ"ע **כח** דגים שנמלחו משמע דעבד אבל לכתחלה לא נמיירי בהני דגים דאין דרכם להדיח כ"כ הש"כ סי' ע' ס"ק כ"ג : לכן אסור לכתחלה כמבואר לעיל כלל י"א וי"ב דין ט' וכלל י"ז ועי"ל דהרב כתב לשון דעבד היינו לאותן הנוהגי' ומחמירין ויש להם כלים מיוחדי' לבשר ודגי' כמ"ש הר"ב לקמן כלל ע"ו דין י"א וע"ש **כט** דעכשיו אין אנו בקיאין עיין בב"ח סימן ס"ט ס"ק א' שהשיג על האו"ה ומשוה אותנו לבקיאין בדבר זה והרב בש"ע סי' ג"א סעיף ה' כתב וז"ל וי"א דיש לנו לחשוב אפי' מליחת צלי כרותח וטוב לחוש במקום דליכא הפסד מרוב' עכ"ל והלבו' השמיט שם לגמרי דעה זו יי"ש **ל** לעולם לאו דוקא וק"ל :

כלל וסי' כא

א יבשים והב"ח כתב דוקא כשאחד מהם לח אבל שניהם יבשים א"צ הדחה כלל ועיין ס"ק ע' : **ב** משמע הא נגעו זה בזה אסור אף דכן הוא להדיא במתני' דפכ"ה דף ק"ו ע"ב ובלבד שלא יהא נוגעי' זה בזה מ"מ צריכין אנו למשמעותו של הרב דלא תימא דהא דקאמר הש"ם ובלבד שלא יהא נוגעים היינו לומר דצריך הדחה בנוגעי' וכדאיתא' שם בגמרא אבל אם דעתו מתחלה להדיח מותר לכתחלה ולא חיישינן שמא ישכח לכך כתב הרב דמשמע דאסור לכתחלה · (ועיין בב"ח סי' צ"א פי' משמעות הדבר) וזה דעת הטור בשם העטור ובט"ז סי' צ"א ס"ק א' מדחיק לתרץ קושיא זו וגם לדבריו אינם מיושבים דברי הרב כאן ולע"ד הדברי' פשוטי' וברורי' · **ג** דוקא בשר מבושל מבא"כ בשר חי דמותר דדרכי' בהדחה : וכן איתא להדיא בי"ד סי' צ"א ועיין לעיל כלל י"ז דין י' וכמ"ש שם **ד** אבל לא בשאר האסורי' : אפי' באיסור דרבנן כן הוא משמעות כל הפוסקי' ולא כמשמעות האו"ה כלל י"ב דין י"א וכלל י"ג דין ד' : וכ"פ הש"כ בסי' צ"א ס"ק י"ב ע"ש **ה** אפי' לאחר ששהו שיעור מליחה ועי"ל כלל ך' דין ג' מבואר דדג טמא וטהור שהונחו יחד אחר שיעור מליחה ופליטת כל צירן דמותר וע"ש ס"ק ו' **ו** אם לא במקום הפסד מרובה וסעודת מצוה ולפמ"ש הט"ז בסי' ס"ט ס"ק מ"ז והש"כ סי' צ"א ס"ק י' להשוות דעת הפוסקי' דאף החולקי' וסוברי' דלאחר שיעור מליחה הו לא חשיב רותח היינו דוקא בבשר שנמלח להוציא דמו שכבר עשה המלח שום פעולה לכך אין לו כח יותר אבל בשאר דברים שהמלח אינו מפליט דבר אז לעולם ברתיחתו עומדת א"כ הכא לענין בשר וחלב או שאר אסורי' ראוי לאסור אפי' בה"מ וסעודת מצוה ובאמת דבריה' לכאורה ברורי' · וכבר הסכימו עמהם שם גדולי מורי' כמ"ש הש"כ שם אכן הט"ז סיים דמ"מ כדאי הם מהרא"י ורמ"א לסמוך עליהם בה"מ וסעודת מצוה עכ"ל : **ז** ואין חילוק במליח' דבריו אלו אין להם שייכות כלל בדין זה דהא בדין זה מיירי בשניה' מלוחי' ובשניה' מלוחי' פשיט' דאין חילוק בין עילאי ותתאי ואף הרשב"א אינו חולק בזה דכה"ג אקבלאי אם שניהם המין אין חילוק בין עילאי לתתאי כמבוא' ג' כלל ך"ג ומחלוק' הפוסקי' והרשב"א לא קאי רק אם האיסור מלוח והיתר תפל או להיפך דאז שייך לחלק בין עלאי לתתאי וכמבואר בתשובת הרשב"א סימן רס"ה וב"י ד סי' ק"ה א"כ בדין ג' ה"ל לכתוב דין זה ואולי טעות נפל בדפוס **ח** אחר המליח' וה"ה אם נמלחו יחד **ט** אבל אם היו יבשי' אפי' הי' מלוחי' דברי הרב תמוהי' מאוד דתחלת כלל זה כתב דאם איסור והיתר יבשים כגון דג טהור וטמא וכו' אם שניה' אינן מלוחי' סגי בהדח' משמע להדיא דבמלוחי' אף ביבשי' לא סגי בהדחה וכאן כתב להיפך ואפשר דלעיל מיירי בדברי' שעל ידי מליחה יתלחלחו כגון דגים ובשר שעל ידי מליחה מוציא פליטתן ויתלחלחו וכאן מיירי בדברי' שלא יתלחלחו ע"י מליחה ועי"ל והוא עיקר דהא דכתב הרב לעיל יבשים לאו יבשים לגמרי קאמר דכה"ג נראה שאף הרב מודה דמותר בלא הדחה (וכמ"ש ס"ק א' בשם הב"ח וכ"פ הרב בש"ע ס' צ"א ס"ב בהג"ה לענין כלי' כמ"ש הט"ז שם) ומ"ש יבשי' היינו לאפוקי לח וצלול כרוטב דאיכא מאן דסובר לקמן כלל כ"ב דין א' דצריך קליפה וכאן מיירי ביבש גמור שאין בו שום לחלוחית וכה"ג צריכין אנו לפרש כוונת הרב לקמן כלל ך"ב ס"ק ד' ודוק: **י** סגי להו בהדחה משום דכל יבש כתפל חשבינן וכ"כ האו"ה כלל י"ב דין ז' ולפי זה אם שניהם מלוחי' ואחד מהם יבש וא' לח אם הוא בשר ונבינה הלח שרי ויבש נאס' ואם הו' כשר' ונביל' אם הנביל' לחה נאס' הכשר' ואם הנביל' יבישה ההיתר נשאר בהתירו כדין טהור מלוח וטמא תפל או טמא מלוח וטהור תפל שיתבאר בסמוך דין ג' וד' ופשוט הוא אכן באו"ה כלל י"ב דין ז' כתב וז"ל אותו היבש חשיב נבל דבר כתפל שאם הנבילה לחה והכשרה יבישה מותרת עכ"ל ושם בדין י"א כתב וז"ל בשר וגבינה אם א' מלוח וא' תפל המלוח מותר והתפל אסור ואם שניהם מלוחים וא' יבש היבש מותר דיבש חשיב כתפל עכ"ל · ודבריו עצמם סותרים כיון דהוא עצמו כתב דיבש חשיב כתפל והתפל אסור ואיך כתב דהיבש מותר לכן נראה לי פשוט דטעות נפל בספר או"ה שלפנינו והדין הוא להיפך וכמ"ש ודוק ועי"ל כלל ך"ב מדין דבר לח וצלול :

מעשה דרש"י סימן י' ה"מ בשהמוהל בעין והבשר מונח בתוכו אבל משום לחלוחית בעלמ' שעל הבשר · בזה לא נהיגין איסור וסגי לדגים בהדחה בעלמא כמו לבשר עכ"ל :

יד כתב ב"י ואם העוף נמלח והדג תפל נמי טריפ' במ"כש דשניה' מלוחי' כמו שיתבא' בטהור תפל וטמא מלוח עכ"ל :

(כו) ואין דבריו נכונים דשאני הכא דאין איסור אלא משום דם שבעוף ומאחר דהדג לא פלט עדיין אמרינן כבכ"פ · ואע"ג דפלט ציר דידה פלט נמי מה שבלע · וכמו שנתבאר לעיל גבי חתיכה שלא נמלחה שנפלה לציר ולהכי אמרינן בגמרא טעם האיסור דדגים רפו קרמיהו ופלוט מהר קודם שבולעין מן העופו' אבל אם עדיין תפלין בשעה שבולעו שרי ע"י שיחזור וימלח' כנ"ל וכן משמע באו"ה כלל י"ג בשם הסמ"ק :

טו כתב או"ה כלל י"ג דגי' שנמלחו עם עופות אין לאסר' משום סכנה : (כז) דאין סכנה במליחה עכ"ל :

טז כתב ב"י בשם הרשב"א : (כח) דגים שנמלחו בכלי שמלחו בו בשר מות' דאין מליח' לכלי עכ"ל :

יז ולעניין איזה מליחה חשובה כרותח · קי"ל כמ"ש השערי' שער ז' מליחת קדרה חשוב' אינו נאכל מחמת מלחו : וכן הסכמת הפוסקי' : וכתב הרשב"א בתשובה סי' רצ"ה · אע"ג דבמליחת קדרה בעינן מב' צדדים מ"מ לעניין לחשוב כרותח אפי' בצד אחר סגי ליה ודלא כדברי התוספת והסמ"ק דבעינן מב' צדדי' · וכ"כ ב"י וכתב דמליחה לצלי לא חשיב כרותח : אבל באו"ה כלל י' כתב : (כט) דעכשיו אין אנו בקיאין בדבר ואפי' מליחת צלי חשבינן כרותח עוד כתב ב"י בשם הר"ן דאם מלחו להוליכו לדרך אפי' לאחר שהעביר מלחו מעליו אין דרך לאכלו אלא לאחר שריי' במים והוה כרותח : (ל) לעולם אפי' לאחר הדחה מועטת עכ"ל :

כלל וסי' כ"א בדין איסור והיתר שנגעו ביחד ובו ד' דינים :

א איסור והיתר : (א) יבשים כגון דג טמא וטהור או גבינה ובשר או בשר שחוטה ונבילה · וכן שאר איסור והיתר שנגעו זה בזה אב שניה' אינם מלוחי' סגי להיתר בהדח' בעלמא והכי אמרינן פכ"ה לעניין בשר וגבינ' שנגעו זה בזה וה"ה לשאר איסור והיתר : וכן הוא הסכמת הפוסקי' מיהו לכתחלה אסורין ליתנם ביחד על מנת להדיח כדאמרינן פכ"ה לעניין בשר וגבינה דמותר לצור אותם במטפחת אחת ולא חיישינן שמא יגעו זה בזה : (ב) משמע הא נגעו זה בזה אסור מיהו כתב ב"ח : (ג) דווקא בשר וגבינה דאין דרכן בהדחה : ולכן חיישינן שלא ידיחו : אבל דברי' שדרכן בהדחה מותר וכן הוא בטי"ד סי' צ"א ·

ב - ואם שניהן מלוחים הכל אסור ולא אמרינן כבולעו כך פולטו' או אידי דטריד לפלוט לא בלעי אלא לענין דם : (ד) אבל לא בשאר איסורי' ולכן שניהם אסורים כדאיתא פכ"ה ואם לא נמלחו ביחד מתחלה אלא שהניחן ביחד : (ה) אפי' לאחר ששהה שיעור מליחה אפ"ה אסור כמו שנתבאר לעיל כלל וסימן ו' דאף לאחר ששהו שיעו' מליחה נוהגין למחשב מלוח כרותח : (ו) אם לא במקום הפסד מרובה וסעודת מצוה כמו שכתבתי לעיל כלל ו' (ז) ואין חילוק במליחה בין שמונחין זה על זה בין שמונחין זה אצל זה כמ"ש השערי' מדורא וכן הוא הסכמת הפוסקי' דלא כרשב"א דסבירא ליה דאף לענין מליחה אמרינן תתאי גבר כמ"ש הטי"ד סי' ק"ה והא דאסרינן אם נגעו זה בזה (ח) אחר המליחה היינו דוקא שהם לחים (ט) אבל אם היו יבשי' אפי' היו מלוחים או אפי' נתלחלחו אח"כ אם אינם לחים מחמת המליחה (י) סגי להו בהדחה · וכ"כ הסמ"ק והשערי' והוא הסכמת הפוסקים ולקמן סימן ל"ח יתבאר אי"ה אי חום של מליח אוסר כולו או סגי להו בקליפה :

ג אם האיסור מלוח : והיתר אינו מלוח הוי כשניה' מלוחין והיתר אסור · דהוה טמא מלוח וטהור טפל דאמרינן פכ"ה דהטהור בולע ונאסר ואם הוא גבינה ובשר ואחד מהן מלוח המלוח שרי ושאינו מלוח אסור דהמלוח פולט ושאינו מלוח בולע ואינו מפליט ומשמע מדברי הר"ן דאע"פ שאינ' נוגעים ממש נאסר הטהור על ידי הציר הזב מן הטמא על הטהור וכ"כ בספר התרומ' ·

ד ואם ההיתר מליח והאיסור אינו מלוח ההיתר נשאר בהתירו והוה טהור מלוח וטמא תפל דאמרינן בפכ"ה דמותר ואפילו אם נוגע הטהור בטמא הטהור מותר דלא מחשב הטמא מלוח מכח נגיעה זו · וכ"כ הרא"ש והג"ה אשר"י והמרדכי והטי"ד בסי' ע'

(יא) ודלא כר"ן דכתב דאין דמדיר מותר אלא כשאינו נוגע בטמא · וכתב הטו"ר סי' ע' וכל טהור מלוח וטמא תפל אפילו קליפה לא בעי וכתב ב"י (יב) ומיהו הדחה בעי במקום שנגע ופשוט הוא דלא עדיף מאלו נגע בלא מליחה כלל דצריך הדחה :

כלל נסימן כב בדין בשר שנפל לחלב צלול או אפכא וכן איסור שנפל להיתר צלול או אפכא ובו י"א דינים :

א איסור שנפל לתוך היתר ושניהם אינן מלוחים ושניהם צוננין · וכן חתיכת בשר שנפל לחלב הכל מותר כדאמרינן בפכ"ה גבי האי בר יונה דנפל לכדא דכמכא ומ"מ אם הדבר היבש הוא ההיתר צרי' הדחה היטב דלא עדיף מאלו נגע באיסור יבש דצרי' הדחה במו שנתבאר לעיל כלל ד"א (א) ובאו"ה כלל למ"ד משמע דהיתר היבש צריך קליפה קצת מאחר דהיה האיסור לח אצלו ודוק' בהית' שנפל לאיסור (ב) אבל בבשר וחלב סגי ליה בהדחה ואם ההיתר הוא לח : אע"ג דנגע באיסור מ"מ הואיל וא"א להדיח ההיתר מות' בלא הדחה :

ב ואם אחד משניה' הוא מלוח שאינו נאכ' מחמ' מלחו שנתבאר לעיל סי' ד' שיעורו היבש אסור דלא שייך דין תתאה גבר במליחה כמו שכתב לעיל סי' ד"א אם אין ס' בהיתר נגד האיסור דלא שייך דין טהור מלוח וטמא תפל · אלא לענין אם נגעו יבש ביבש (ג) אבל אם אחד מהן לח (ד) היבש אסור אם אין שם ששים דהא קי"ל דאף במליחה משערין בס' כמו שיתבאר לקמן סי' ל"ח (ה) דמאחר שמצ' דבר לח אצלו אע"פ שתפל בולע ממנו הואיל והיבש מלוח · וכ"ש אם הלח מלוח אבל הלח אינו נאסר רק כשהיבש מלו' דמפליט כנ"ל (ו) וכ"פ השערים והמרדכי דלא כסמ"ג שכתב דאף אם החלב לבד מלוח הכל אסור :

ג ואי הדבר יבש נמלח כבר ונתייבש ממליחתו ונפל לתוך דבר לח הוה כאלו לא נמלח הואיל וכבר נתייבש ממלחו כמ"ש בהג"ה ש"ד בשם א"ז וכן פסק ב"י :

ד ובשר חי טפל שנפל לתוך חלב ואינן מלוחי' ויש בקעים בבשר אע"ג דהחלב מותרת מ"מ לענין הבשר יש בו מחלוקת בין הפוסקי' ובהג"ה ש"ד פסק מהרא"י דנוהגין להקל (ז) דהא מעשים בכל יום ששורין בשר קודם מליחה ויש עליו דם בעין הרבה שמתערב במים ולא דייקינן אם יש בקעין בבשר והכי נהוג ולאו דוקא בשר בחלב אלא ה"ה חתיכת בשר שנפל לתוך איסור צונן (ח) נוהגין הכי דהא מהרא"י הביא ראי' מדם שעל הבשר שאין אנו אוסרין הבשר אע"פ שיש שם בקעים :

ה ואם הבשר צלוי אפי' הוא צונן בולע שפיר האיסור לח שסביביו והכי נהוג (ט) דכן משמע דעת מהרא"י שכתב (י) דאפוי ומבושל דינו כצלי שמעינן (יא) דהכי קי"ל דלא כהר"ן שכתב בפכ"ה דף תש"ך דאף צלי שרי וכתב בשערי' (יב) דאף בצלי אינו אסור אלא בכדי קליפה והיינו דוקא שאין בו בקעים אבל אם יש בו בקעי' הכל אסור וכן אמרינן בג' פכ"ה דאם יש בו בקעים כולו אסור וה"ה אם מתובל בתבלין דינו כאלו היה בו בקעים כמבואר בגמרא ומאחר דככר נתבאר דבקעין אינן אוסרין בחי ה"ה במתובל בתבלין והא דאיכא לחלק בין חי לצלי דצלי אסור היינו דוקא הצלי עצמו שנפל לתוך האיסור דבולע אבל איסור שנפל לתוך היתר לח לא אמרי' דע"י צלייה פולט לתוך היתר אם אינו רותח וכתב באו"ה בשם המרדכי (יג) דאפילו לח מלוח אפ"ה לא אמרינן דמפליט היבש אף על פי שהוא צלוי :

ו ואם נפל איסור צונן תוך היתר צונן לח או אפכא או בשר שנפל לתוך חלב ונשרה בו (יד) מע"ל הכל אסור אם אין ס' בהיתר נגד האיסו' דכבוש דינו כמבושל כמ"ש הראש פ' השוכר את הפועלי' וכן פסק המרדכי פ"ב דביצ' בשם מוהר"ם ודלא כמו שפסק פכ"ה ובפ' השוכר דלא מיקרי כבוש רק בשלשה ימים וכתב באו"ה כלל ל' דאם מקצת חתיכה נשרה בתוך דבר לח (טו) לא מקרי כבוש מה שחוץ לדבר הלח·

דמאחר

יא ודלא כר"ן וכ"פ מהרש"ל פכ"ה סי' פ' וכ"פ הט"ז אבן בסי' ק"ה ס"י בהג"ה פסק הרב דיש להחמיר שלא במקום הפסד · ועיין בש"ך בסי' ע' ס"ק ך' שפי' דבריו שלא במקום הפסד מרובה אך שדעתו שם משמע דעיקר כמו שפסק הרב כאן ע"ש : **יב** ומיהו הדחה בעי · היינו דוקא בנוגעים זה בזה משא"כ אם אינם נוגעין אף שעומדין בכדי שפליטה של זה נוגע בזה וכ"כ הש"ך בסי' ע' ס"ק י"ט :

כלל וסי' כ"ב

א ובאו"ה כלל למ"ד משמע דהיתר צריך קליפה ואין להקשות דהא פסק באו"ה עצמו בכלל ח' דין י"ח דבשר שנפל לדם בעין או לציר דמותר ע"י הדחה ומליחה · וכה"ג כתב הרב בשמו לעיל כלל ו' צ"ל דשאני בשר קודם מליחה אף אם בולע קצת חוזר ויוצא ע"י מליחה (אע"ג דדם בעין שנבלע לא אמרינן כבכ"פ · היינו דוקא בנבלע בו ע"י מליחה או צלייה משא"כ בבליע' מועטת בצונן וכן מוכח באו"ה כלל ה' דין ה' ע"ש) ולענין דינא דעת הרב מסכמת להתירו ע"י הדחה ואף שבסימנים דדין זה כתב שיש מחמירין מ"מ מסימני' דדין ד' מבואר דאפי' יש בו בקעים מתיר בלא קליפה וכ"פ הרב בש"ע סי' צ"א ס"ד והש"ך שם בס"ק ע' השיג על האו"ה ג"כ בדין זה וע"ש ועמ"ש לעיל כלל ג' ס"ק ד' : **ב** אבל בבשר וחלב סגי ליה בהדח' הטעם משום דבשר וחלב חידוש הוא דהא הרו כולה יומי בחלב לא נאסר כ"פ הב"ח בסי' צ"א ס"ב ע"ש . **ג** אבל אם א' מהם לח היבש אסור · כ"כ המרדכי והסמ"ג וש"ד גבי ניצוצא דנפל לכדא דכמכא דאם הניצוצא מלוח שאינו נאכל מחמת מולחו נאסר ואף דקי"ל דבשר מליח שנפל למים שנאדמו מהדחת בשר אפי' אין במים ס' נגד הדם הבשר מותר כמבואר לעיל כלל ו' דין י' כבר תירץ מהרי"ו בתשובתו סי' צ"א דשאני כמכא שהיא עבה ונדבק בהניצוצא ומתוך זה נבלע בו עכ"ל · וכ"כ האו"ה כלל ו' דין י"ז ולפי תירץ זה א"כ באיסור צלול גמור שאינו עב או בשר לתוך חלב אין איסור אפי' הבשר מלוח אכן לפי תירץ שני שמחלק באו"ה שם דשאני התם דהוי האיסור בעין וצלול משא"כ במים מעורב עם דם א"כ אף בצלול גמור יש לאסור וזה כוונת הרב שסתם כאן לאסור בכל ענין וחושש לכל החילוקי' להחמיר ועיין לעיל כלל ו' דין י' ס"ק ד"ג הארכתי בדינים אלו : **ד** היבש אסור · לאו יבש לגמרי קאמר דכה"ג מותר וכ"כ הרב בש"ע סי' צ"א סעי' ה' בהג"ה להדיא אלא מיירי שהוא לח קצת ומקרי יבש נגד הדבר צלול · וכן מ"ש הרב בדין זה דלא שייך דין טהור מליח וטמא תפל אלא לענין אם נגעו יבש ביבש צ"ל ג"כ דמיירי שהוא לח קצת דאי ביבשים לגמרי הא כבר פסק הרב לעיל כלל ד"א דין ב' דאפי' בשניה' מלוחים שרי אלא ע"כ צריכין לומר דלחים קצת ולא מחמת המלח וק"ל : **ה** מאחר שמצא דבר לח ודוקא דבר לח ממש כגון כמכא וחלב ודם אבל חלב שאינו מהותך לא מקרי דבר צלול לענין זה כן הוא בהג"ה ש"ד הובא בב"י סי' ע' וכ"פ מהרש"ל פכ"ה ס"ס פ' ע"ש וכ"כ הש"ך בסי' צ"א : **ו** וכן דעת השערים והמרדכי · כתב הש"ך בסי' צ"א ס"ק ע"ו שיש כאן ט"ס דאדרבה במרדכי סי' אלף רי"ד איתא כהסמ"ג וצ"ל הגהות מרדכי ולדינא צ"ע כיון דהמרדכי והסמ"ג פוסקים לאיסור וגם מדברי הש"ד אין הכרע כ"כ · וכן מהרש"ל הניח דין זה בצ"ע עכ"ל הש"ך : **ז** דהא מעשים בכל יום · ואף שכתבתי לעיל ס"ק א' והוכחתי דבדם שנבלע ע"י צונן אמרינן כבולעו כך פולטו מ"מ מביא מהרא"י ראייה נכונה דאם איתא דיש לחוש שנבלע בו שום דבר לא היו מתירין לכתחלה על סמך כבכ"פ וכמבואר לעיל כלל ו' דין א' דאסור לכתחלה להניח בשר שלא נמלח אצל ציר מה"ט אלא ודאי דאין חוששין לשום בליעה אכן לפי מה שכתבתי לעיל ס"ק ג' בשם האו"ה לחלק בין איסור בעין ובין דם מעורב עם מים שאינו נבלע אפי' בבשר מלוח א"כ אין הראי' של מהרא"י כלום דדלמא איסור בעין שאני וצ"ע : **ח** נוהגין הכי · וכן הוא הסכמת כל האחרונים : **ט** דכן משמע דעת מהרא"י שכתב וכו' · שמעינן דהכי קי"ל כן הו' הגירס' בכל ספרי הת"ח שבידינו אבל דבריו תמוהים דהיכי משמע דבר זה מדברי מהרא"י · דדלמא אפוי ומבושל דקאמר מהרא"י ג"כ ברותח מיירי ולא בצונן וכדעת הר"ן לענין צלי ואפשר לדחוק ולומר דכך הוא משמעות דמהרא"י מדהצריך לכתוב דאפוי ומבושל דינו כצלי ואי ברותח מיירי מאי קמ"ל פשיטא מה לי רותח דאור של צלי · או אפוי ומבושל אלא דבצונן מיירי וקמ"ל דאפוי ובישול מרככין המאכל כמו בצלי אבל מ"מ לא ידעתי למה הצריך הרב לכל זה הלא שם בהג"ה זו דמהרא"י כתב להדיא דצלי אפי' צונן בולע וצ"ע : **י** דאפוי ומבושל דינו כצלי · עיין במהרש"ל פכ"ה סי' ס"ט שהביא ראייה לדברי מהרא"י דאפוי ובישול מרכך כמו הצלי ע"ש · ויש להסתפק אם נכבש הבשר הצלוי תוך המים מע"ל דקי"ל כבוש כמבושל אי לענין זה דינו נמי כמבושל ונאסר אם נפל לתוך איסור וצ"ע וע"ל כלל וסי' ג' דין א' : **יא** דהכי קי"ל כש"ע סי' צ"א ס"ז בהג"ה כתב הרב דבמקום הפסד מרובה יש להכשיר צלי צונן אפי' באיסור שמלוח קצת רק שנאכל מחמת מלחו והט"ז והש"ך שם האריכו ודעתם להתיר אף בהפסד מרובה ע"ש : **יב** דאף בצלי אינו אסור יותר מכדי קליפה · ואפי' הצלי הוא רותח כדין כל אם לתוך צונן ועיין בש"ך סי' צ"א ס"ק ד"ב ונ"ח : **יג** דאפי' הלח מלוח · ע"ל ס"ק ו' שכתבתי שדעת כמה פוסקים להחמיר בכה"ג אפי' חי כיון שהלח מלוח וע"ש : **יד** מע"ל הכל אסור : ואם נכנס בתוך ציר של איסור הכל אסור מיד כמ"ש הרב לעיל כלל ו' דין ע"ו דהוי כרותח ונאסר מיד דלא משערין בכל מליחה בס' והיכי דנשרה היתר עם איסור דרבנן כהוסים ממש בציר דהיתר דאז אין לאסור מטעם מליחה בס' כמבואר לקמן כלל נ"ח מ"מ אם שהה שיעור כדי שירתיח על האש מקרי כבוש כיון שהוא ציר ונאסר כמ"ש הרב לעיל כלל ו' דין ט' וכ"כ הש"ך בסי' ל"ה ס"ק ג' וע"ש בש"ך ס"ק כ' שהאריך להביא דעת הפוסקים דבחומץ בעינן שרייה מע"ל ודלא כדעת הב"י שמדמה חומץ לציר ודבריו נכונים ומוכרחים בפוסקים ראשונים ואחרונים · וגם הב"י עצמו חזר בו בתשובה כמ"ש הש"ך שם וכן מצאתי ראייה ברורה מהמרדכי פ' גיד הנשה שכתב וז"ל רש"י פי' בפ"ב דעכו"ם דציר חזק מן החומץ עכ"ל הרי להדיא דאין לדמות זו לזו ודו"ק : **טו** לא מקרי כבוש מה שחוץ לדבר לח · וכתב באו"ה כלל למ"ד דין ד' ואם נתבשל אותו חתיכה ואין בשאר החתיכה ס' נגד אותו מקצת שנכבש אז צריך ס' בכל מה שבקדר' לבטל כל החתיכה ככל איסור דבוק אבל אי לא אשתהי שם שיעור כבישה ודאי אף אותו מקצת שהיה בתוכ' מותר אם יש בכל מה שבקדרה ס' נגד כל מקצת לבד דהא לא נאסר אותו מקצת מעולם וחשיב כאלו נופל בו חלב רק עתה בעת הבישול וכל הקדרה משערינן ומ"מ צריך ס' נגד כל אותו מקצת לפי שא"א לעמוד על שיעורו כמה בלע עכ"ל (וכ"כ בכלל כ"ה דין ג' ודבריו נכונים וברורים מילתא בטעמא והרב שלא העתיק דבריו אפשר מרוב פשיטתו) ואף לבשר שנפל לתוך חלב צונן סגי בהדחה כמבואר ריש דין א' מ"מ כל היכא דלא הדיח בעינן לבטל

כל

כל הבליעה ואף שכתבתי לעיל כלל ע' דין ב' ס"ק ג' דמידי דבעי הדחה אם שכח מלהדיח מותר דעבד הייני דוקא יבש ביבש דא"צ רק הדחה משום חשש נגיעה וטיח' שעל גביו משא"כ בנפל לדבר לח וגלול אנו רואין שבליעתו מרובה כמו בשר שנפל לתוך חלב אך ע"י הדחה היטיב חוזר ויוצא ממנו וכמ"ש הרב ג"כ ר"ס זה דצריך הדחה היטב לכן כל היכא דלא הדיח צריכין ס' לבטל החלב כיון שהדבר נראה לעין שיש הרבה חלב תוך הבשר וק"ל : **טז** דמאחר שצונן הוא אינו מפעפע משהימו' לשון הרב משמע דאפי' בדבר שמן ג"כ לא אמרי' דמפעפע וכן מבואר בדבריו בש"ע סי' ק"ה וכן מוכרח בדבריו דאל"כ איך פסק להקל הא לקמן כלל ל"ז ול"ח פסק דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן אלא ודאי דדעת הרב בכל ענין לא אמרי' דמפעפע אפי' בדבר שמן וכן משמעות האו"ה כלל למ"ד דין ד' שכן הדין בכל שאר איסורים ומה שכתב בתחלת לשונו דהחלב אינה מפעפע לאו דוקא קאמר אלא כיון שמיירי בחלב וה"ה לכל דבר צונן כמבואר בדבריו שם ועוד דהא האו"ה ג"כ פסק דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן אלא דסובר ג"כ דאין חילוק אף דלענין בשר שנפל לתוך ציר מותר מה שלמעלה מן הציר כמבואר לעיל כלל ז' דין א' משמע מדעת הפוסקים דהאיסור שמן מפעפע למעלה אף בצונן · הייני דווקא בדבר מלוח כמו ציר והטעם כמ"ש הרשב"א בת"ה והובא בב"י סי' ס"ע שהמלח כחו ועבעו דק ונכנס בכל חלקי הבשר ומוליך הטעם בכולה לכן אמרי' דמפעפע למעלה בדבר שמן משא"כ בדבר צונן מה שחוץ לכבישה אינה מקבל טעם כלל כל זה נ"ל פשוט וברור בדעת הרב והאו"ה אכן ראיתי להש"ך בסי' ק"ה ס"ק א' מדמה דין זה לנפל תוך ציר וכתב בפשיטות דכבוש בדבר שמן אוסר כולו ומדחיק שם ליישב דברי הרב והאו"ה : גרם לו כל זה שבריש דבריו הפס לשון הש"ע שם וז"ל ויש מקילין במה שחוץ לציר ואחר זה נמשך לשם כל הסעיף שמדמה דין זה לציר ובאמת לא הוזכר שם בלשון הגהות הרב מציר כלום ולא דמי כלל לציר מלוח ודברי הרב והאו"ה פשוטים ונכונים ומ"ש הרב בד"מ ועי' לסי' ס"ע מדין זה אעיקר דין הכבישה כתב כן שהוזכר בסי' ס"ע בבשר שלא נמלח ששרה במים מע"ל וכל זה פשוט וברור ודוק ועי' כלל וסי' מדין כבוש וכמ"ש שם : **יז** לא מחזיקין איסורא וכתב עוד שם וכל כה"ג שאין ריעות' מבוררת לפנינו ואין רגלים לדבר אפי' הדחה א"צ וגם אין להחמיר בזה כלל להדיחו או לקולפ' דלא ליתי לידי תקלה להתירו בקליפה או הדחה אף שיש רגלים לדבר עכ"ל : **יח** דמשמע שם דאם הוא רך לא מהני בו ס' לכלורה משמע דשוב אין חילוק בין תשובת הרא"ש דכלל ד' סי' א' ובין הנוסחא שהזכיר הרב כאן אבל באמת המעיין בתשובת הרא"ש שכתב וז"ל ואם הוא קשה יטלה סביב העכבר כדי נטילה והשאר מותר אם יש בשומן לבטל העכבר בס' עכ"ל וכה"ג העתיק בב"י ומהרש"ל בפג"ה סי' מ"ה בשם הרא"ש ולפי נוסחא שכתב הרב לעיל שני בכדי נטילה וא"צ ס' וכ"כ הרב בש"ע סי' ק"ד והוא נכון דאף מה שצריכין נטילה הוא חומרא יתירה אפשר משום דמאום או משום דדרך שומן אווזא שלא להיות קשה כל כך אבל להצריך ס' הוא חומרא בלא טעם ולא ידעתי למה לא השיג עליו הרב כאן בזה שוב מצאתי בד"מ סי' ק"ד שהשיג הרב גם בזה על נוסחא דתשובת הרא"ש וע"ש : **יט** ונאסר הכל · וגם הכלי נאסר וכתב בתשוב' הוע השני סי' מ"ג וז"ל בדבר החמאה שנמצא בה העכבר ודבר הנראה לעינים שהעכבר היה שם מע"ל גם יש לחוש שהעכבר היה שם כשעירו עליו חמאה רותח הנה מחמת השתי' דמע"ל היה החמאה עצמה מותרת בס' נגד הסרך כדאית' בת"ח וכו' רק מכח חשש דעירו עליו רותח כל החמא' אסורה ולא יועיל ס' וכיון דאיכא לאסתפוקי וכו' לכן כל הכלים שנתבשל בהם בוודאי בחמאה זו בשעה ראשונה אם כלי חרס הן ישברם ואם כלי מתכות צריכין הגעלה ומחבת צריכה לבון אבל אותן כלים דאיכא לאסתפוק' בהו אם נשתמש ונתבשל בהן מחמא' זו מותרין מטעם ספק ספיקא הא' שמא לא נשתמש בהן מחמאה זו · ואת"ל נשתמש בו שמא היה ס' בתבשיל נגד החמאה שנותן לתוכה עכ"ל ולא ידעתי כוונתו כיון שחשיב זו לספק שמא היה ס' בתבשיל נגד החמאה א"כ גם באותן כלים שנתבשל בו בודאי מהחמאה זו ג"כ שייך להתיר מטעם ס"ס · דהיינו ספק א' שמא היה ס' נגד החמאה שמתבשל בתוכו · ואת"ל שלא היה ס' מ"מ שמא לא היה העכבר בתוכו כשעירה עליו רותח כאשר מסתפק שם בתשובה (ואגב הקדרה נ"ל דמקרי כה"ג ב' ספיקות הבאין כאחד וכענין א' ועיין בקונטרס הספיקות) ובפרט אם הכלים אינן בני יומן שראוי להקל בכה"ג ועיין לקמן ס"ק כ"א וכ"ב ודוק : **כ** וה"ה לענין ספק זה דכבוש כמבושל דאורייתא וספיקא לחומרא ולענין בשר וחלב כבוש דרבנן וספיקו להקל · כ"כ הרב בש"ע סי' ק"ה ס"א בהג"ה וע"ל כלל וסי' ך' וס"ק ד' וי"ד : **כא** וספיקו לחומרא · אף דשומן דמי לחלא ושכרא וכש"ם דעכו"ם מספקא ליה אי העכבר פוגם או משביח · מ"מ כיון דבש"ם נופיה מספקא ליה או כיון דאין יכול לברר לא הוי ספק ספיק' כ"כ הש"ך בסי' ק"ד ס"ק ד' : **כב** הוי כעין ס"ס · ונ"ל דס"ס גמור לא הוה משום דיש להלות יותר שהי' לח בשעת נפילה כיון שהעכבר בתוכו דאם היה קשה היה מונח מעילאי ולא בתוך השומן לכן כתב הרב דהוי כעין ס"ס ויש להקל אף שאינו ס"ס גמור כיון דבלאו הכי דעת האו"ה להקל אפי' בספק א' גם דעת כמה פוסקים דעכבר פוגם בשמן לכן סמכינן אס"ס כזה : **כג** הכל אסור · הא דלא מתבטל בס' משום דניכר האיסור אלא שאי אפשר לברר לכך לא מהני ביטול כ"כ הט"ז בסי' ק"ד לפרש דעת הטור וכן עיקר וכ"כ המנחת כהן ח"ב פ"ג דף פ"ו ע"ג ומ"ש עוד שם דרך אחר לפרש כוונת הטור אין נראה כלל וכמו שאכתוב לקמן כלל ל"ט דין א' ס"ק ז' ע"ש ועיין לקמן כלל פ"ה דין י"ז ס"ק ל"ז ודו"ק · **כד** ומ"מ אי הוה מאוס · משמע להדיא אף דמותר לאכילה מ"מ כיון דהוא מאוס אסור להדליק אף דנתבטל בס' וכן מבואר להדיא בדברי הרא"ש בפג"ה שכתב וז"ל נשאל גאון על עכבר שנפל לשמן של בית הכנסת ואמר אם הסרך ניכוח מעבירין בס' ומותר באכילה ואצ"ל להדלקה ואם צונן הוא מעבירו במסננת ושרי אפי' באכילה ולא בעי' ס' ולגבי נירות של בה"כ אם הוא מאוס אסור בהדלקה עכ"ל · הרי מבואר להדיא דאף שמותר באכילה אסור להדלקה כל שהוא מאוס ומ"ש בתחלת דבריו ואין צריך לומר להדלקה מיירי באינו מאוס כלל ונוסחא זו הובא ג"כ בר' ירוחם נע"ז ח"ב כלשון הרא"ש וכן הוא בשלטי גבורים דעכו"ם דף סע"ד ע"א · וכ"כ האו"ה כלל ל"ב אכן הרשב"א בתה"א דף ק"ד ע"ב ובחידושי הרשב"א פג"ה דף ק"י ע"ג והר"ן ס"פ ג"ה הביאו דברי הגאון בנוסחא אחרת וסיימו אם הוא אסור באכילה אסור בהדלקה משום הקריבהו נא לפחתך עכ"ל משמע דאם מותר באכילה מותר בהדלקה אך אפשר לדחוק ולומר דאף המה מודים דאם הוא מאום דאסור בהדלקה משום הקריבהו נא לפחתך אך שאתא לאשמועי' דכל שאסור באכילה אף באינו מאום אסור בהדלקה והרב תופס כאן עיקר לנוסחא של הרא"ש ושייעתו וב"כ

(טז) דמאחר שצונן הוא אינו כפעפע למעלה דלא כמהר"ש דחולק שם בהג"ה :

ז בשר שנמלח ונאכל מחמת מלחו אפי' הכי ציר הזב ממנו מהשב אינו נאכל מחמת מלחו ואם זב על הגבינה נאסרה וכן נתבאר לעיל סי' ו' :

ח כתב באו"ה בשר המונח על התיכה והוא מליח ובתוך התיכה גבינות ויש לחלוחית עליהן אפ"ה (יז) לא מהזיקינן איסורא אלא אמרינן דהלחלוחית מן הגבינות עכ"ל :

ט בהג"ה ש"ד מעש' ונמצא עכבר בתוך השומן אווז מהותך והור' הרא"ש אם שפכו מידי יום יום שומן רותח באותו כלי שהעכב' בתוכו ויש להסתפק שמא העכבר היה שם כשעירו ע"יז הכל אסור דעירוי ככלי ראשון ועי' שנתבלבל בכל השומן והכל אסור ואם ידוע שלא שפכו שומן רותח אז אם השומן הוא רך ומנענע ממקום למקום הכל אסור אע"ג דהוא צונן דקי"ל כבוש כמבושל ואם הוא קשה אז יטול סביב העכבר כדי נטילה והשאר הוא מותר וכדי נטילה הוא עובי אצבע עכ"ל והכי נהוג וכן הוא נוסחא האמיתית וכן הוא בהגהות מרדכי דף השמ"ג ע"א ובה"גה מיימין פט"ו מהמ"א דלא כמ"ש מעשה זו בתשובת הרא"ש כלל כ' סי' א' בענין אחר (יח) דמשמע שם דאם הוא רך לא מהני בי' ס' דאותו נוסח' היא מוטעת דפשוט הוא דהכל אסור שקאמר היינו ברליכא ס' אבל בדאיכא ס' ודאי שרי וכ"כ באו"ה אבל כשעירה עליו משמע דיש לאסור אפי' בדאיכא ס' דכל מה שמערה ונוגע בעכבר נאסר ונהערב בשאר שומן (יט) ונאסר הכל מיהו גם אנוסחא זו יש לדקדק דאף אם עירה עליו רותח אמאי כולו אסור הלא לפעמים העכבר מונח בשולי קדר' וא"כ היה לנו להתיר כל השומן שהוא למעל' מקליפה שעל העכבר דהרי מה שמערה אחר כך הוי כהם לחוך צונן דאינ' אוסר רק כדי קליפה כמו שיתבאר לקמן כלל וסימן כ"ג דתתאי גבר ואפילו עירוי אינו אוסר רק כדי קליפה כדאיתא בי"ד סי' ס"ה ובתוספ' ובאשר"י פרק כירה ואין לומ' דעירוי הראשון נעשה נבילה דמ"מ לאחר שנתוסף והי' בו ס' חזר להצטרף לבטל לדעת דר"אש כמ"ש בי"ד סי' צ"ט וצ"ב ויש לומר דשאני גבי שומן מהותך דידוע כשמערין עליו רותח חם נמס הכל ולכן העירוי נוגע תמיד בעכבר ונאסר הכל ונראה לי דאם ידוע שהי' רך כשהיה העכבר בתוכו אמרי' מספק שמא נכבש בו יום שלם אף ע"פ שכשבא לפנינו הוא קשה אא"כ ידעינן בבירור שלא היה יום שלם רך אחרי שבא העכבר לתוכו ודלא כאו"ה שכתב כלל למ"ד דבכהאי גוונ' שרי דהרי בתשובת הרא"ש ובהגהות מיימון ובמרדכי כתב בהדיא דאם יש לספק אם העכבר היה שם בשעה שעיר' עליו רותחין אסור מספיקא (כ) וה"ה לענין ספק זה דכבוש כמבושל דאורייתא' (כא) וספיקו לחומרא כמ"ש באו"ה כלל למ"ד · ונראה דה"ה אם ידוע שהיה רך יום שלם ונתקשה אחר כך ולא ידעינן אי הית' בו העכבר כשהיה רך או לא דאסור דאזלינן לחומרא מספיקא כו' כנ"ל ודלא כאו"ה שכתב להתיר נמי כה"ג מיהו בספק יש להתיר דכהאי גוונא (כב) הוי כעין ס"ס כספק לא היה שם כשהיה רך ואם תמצי לומר היה שם דלמא לא נכבש יום שלם דנתקשה קודם יום שלם :

י כתב הטי"ד סי' ק"ד ואי נתהך בתוכו להתיכ' דקות ויכול לסננו במסננת בענין שלא ישאר בתוכו כלום טעמו בטל בס' ואם נתהכה בענין שלא יוכל לבררו (כג) הכל אסור עכ"ל והא דבעי' ס' היינו כדרך שנתבאר לעיל דהיינו שהיה רך · אבל בשומן הקשה או רך ולא נשתהא בתוכו מע"ל א"צ ס' כמו שיתבאר לעיל (כד) ומ"מ אי הוה מאוס כתב הרא"ש דאין להדליק בבית הכנסת משו' שנאמר הקריבהו נא לפחתך עכ"ל ·

יא ועכבר שנפל ליין אי שמן כתב הרמב"ם פרק ט"ו דהמ"א דשרי דאלו צריכן להיות מבושמים ובודאי הוא נתיגות טעם לפגם עכ"ל וכתב ב"י וכן כתבו רבוהינו הצרפתים ובר"ן והרשב"א דדוקא חלא ושכרא אמרי' דעכבר נ"ט

אבל

(כה) אבל לא בשא' משקים ואע"ג דמדברי האשר"י (כו) שכתב לגבי שומן דאוסר מ"מ לענין הלכה נקטינן כדברי הרמב"ם עכ"ל וכן פסק מהרי"ל לענין דבש שנפל להוכו עכבר כדברי הרמב"ם וכ"כ באו"ה כלל ל"ב דנקטינן כדברי הרמב"ם ודלא ראה לנהוג קולא זו וא"כ לפי דברי הב"י דס"ל דשומן יש לו דין יין ושומן א"כ גם בשומן יש לנקוט לקול' ודלא כתשובת הרא"ש דלעיל מיהו נ"ל דבשומן אין להקל דאפשר דשומן יש לו דין שכר וחלא ולכן (כז) יש להחמיר בשומן וכמ"ש לעיל ומיהו גם ביין ושמן אי נותך לחתיכות צריך לסנן בבגד שלא ישאר שם מאומה · אבל אם לא יוכל לסננו (כח) הכל אסור וכמ"ש מהרי"ל בתשובה ההיא בהג"ה ש"ד ודין זבוב או שאר שרצים שנפלו להיתר יתבארו לקמן אי"ה בדיני נ"ט לפגם :

כלל וסי' כג בדין דבר חם וצונן או שניהם חמין והאחר מהן איסור שנוגעים זה בזה ובו ז' דינים :

א איסור והיתר יבשים ושניהם חמין ע"י האור בין על ידי בישול או צליי' (א) ומונחין זו על זו שתיהן אסורין דהוי חם להוך חם דאסור לכ"ע ודוקא שהאיסור מחמת עצמו אבל אם הוא איסור בלוע אינו יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ועיין לקמן כלל וסימן כ"ח :

ב ואם האחר הוא חם והשני צונן אם התחתון חם בין שהוא איסור או היתר ה"ל כשניהם חמים והכל אסיר דאמרינן תתאי גבר כדאיתא פ' כיצד צולין והוא הסכמת הפוסקי' ואם העליון חם והתחתון קר מותר דאין החם העליון יכול להפליט למטה ממנו דהחום עולה למעלה ואינו יורד למטה ומיהו קליפה בעי אפילו כשהחם למעלה והצונן למטה כדאיתא פ' כיצד צולין אדמוקיר ליה בלע פורתא ובהג"ה ש"ד בשם תורת הבית (ב) דאם מונחים זו אצל זו סגי להו בקליפה וכ"כ באו"ה כלל ך"ט מיהו כת' דאם שניהם חמין אפי' מונחין זו אצל זו הכל אסור :

ג וכתב הטי"ד סי' ק"ה דבר זה לא מיירי אלא כשהוא חם שהיד סולדת בו ולכן אם החם למטה העליון נתחמם ממנו וכולו אסור (ג) אבל אם אין היד סולדת בו לא מקרי חם לאסור האחד כולו (ד) אלא כדי קליפה ודוקא שנתערבו דרך בישול אבל בצלי (ה) אע"ג שהתחתון חם שהיד סולדת בו אפ"ה אינו אוסר רק כדי נטילה שהוא כעובי אצבע וכן אם נפל איסור על חתיכה חמה שנתבשלה חוץ לרוטב סגי ליה בנטילה אע"ג דהיד סולדת בו ע"כ לשון הטור וכ"כ המרדכי פכ"ה דף תשל"ט ע"א חתיכה שנתבשלה והיא חוץ לרוט' דינו כצלי שאם יפול עליה איסור אינו נאסר רק כדי נטילה (ו) דלא כמשמעות הט"ר סימן צ"ב דכל החתיכ' אסור דהרי כתב ואם בשלה עם אחרות צריך ששים לבטל כולה ומשמע שנגמר בשולה כך עם האחרות כמו שהיתה מתחל' חוץ לרוטב מיהו יש לומר דהכי קאמר דאם בא אח"כ להוך הרוטב צריך לשער נגד כולו וכן פסק ב"י דלא כמקצת הפוסקים דפסקי דחם לתוך חם אוסר כולו וכל זה באיסור והיתר שהם כחושים · (ז) אבל אם אחד מהן שמן האיסור מפעפע ואוסר עד ששים (ח) אפילו בצלי או במבושל

וכ"כ ג"כ בש"ע סי' ק"ד סעי' ב' בהג"ה וכן פסק הב"י בש"ע א"ח סי' תנ"ד וכן פי' שם בפדיעות בעולם תמיד אכן בט"ז סי' ק"ד ס"ק ד' פי' שם דברי הרב בהג"ה שכתב אם הוא מאום פי' אם הוא אסור דהיינו דלית ביה ס' וכן העתיק בד"מ הלשון הואיל והוא אסור באכילה משמע ביש שם ס' מותר בהדלקה וכ"כ ב"י בשם ר' ירוחם בא"ח סי' תנ"ד עכ"ל הט"ז ובודאי נעלם ממנו דברי הרב כאן וגם הלשון הרב בש"ע אינו סובל כלל פירושו דודאי לא הי' נמנע הרב מלכתוב אם הוא אסור ומ"ש הט"ז שכן העתיק בד"מ אמת שכ"כ בד"מ בשם הר"ן מ"מ בש"ע תפס לנוסח' זו דהרא"ש וסייעתו ועוד שגם הר"ן י"ל שסובר דאם הוא מאום אסור בהדלקה אף שהוא מותר באכילה כמ"ש גם מ"ש שכ"כ הב"י בשם ר' ירוחם מבואר להדיא להיפך שהוא כתב להדיא הנוסחא כמ"ש הרא"ש ודוק וכתב האו"ה כלל ל"ב דאף דאם הוא מותר באכילה מ"מ לפי שהוא מאום אסור לו לאכול משום כל תשקצו עכ"ל : **כה** אבל לא בשאר משקים · ומבואר בדברי הב"י בסי' ק"ד דכל זה בעכבר דמהא אבל עכבר דדברא כיון דעולה על שלחן מלכים נותן טעם לשבח בודאי אפי' בשאר משקים וכן מצאתי להדיא בדברי הרשב"א במה"א ובה"ק בית רביעי ושער ראשון דדוקא עכבר שבבתים פוגם וספוקי מספקא ליה לענין חלא ושכרא משא"כ עכברא דדברא דעולה על שלחן מלכים ודאי נ"ט לשבח וכן מבואר שם בבדק הבית ומשמרת הבית ע"ש אכן הש"ך בסי' ק"ד ס"ק א' כתב דמדברי הרי"ף והרמב"ם והרא"ש וטור ורמב"ן ושאר פוסקי' שלא הזכירו כלל הא דעכבר דדברא וכתבו בסתם עכבר משמע שלא ח"לקו וכן מוכח קצת בש"ס מעבו"ס דף ס"ח ע"ב מדמקשה המקשן ומי מאים והלא עולה על שלחן מלכים ולא מקשה ומי נטל"פ והלא עולה על שלחן מלכים אלא נ"ל דאף דעולה על ש"מ מ"מ נותן טעם לפגם בתערובת ומספק לענין חלא ושכרא וכן מצאתי להדיא ברוקח סי' הס"א ובאגודה פ' השוכר את הפועלי' שכתבו וז"ל תולעת או זבוב שנפל בקדרה אע"ג דקי"ל עכברא כשרא אשבוחי משבח העכבר העולה על שלחן מלכים אבל זבוב אינו נותן טעם עכ"ל הרי מוכח להדיא דאף עכברא דדברא אינו נותן טעם לשבח כ"א בשכרא וחלא ולא בשאר משקים לכן נ"ל דבמקום הפסד מרובה ראוי עכ"פ לסמוך על משמעות כל הני פוסקים אף בעכברא דדברא שאין אוסרין בשאר משקים ודוק · **כו** שכתב לגבי שומן דאוסר · וע"ל ס"ק י"ט מה שכתבתי בשם תשובת הוט הבני ומשמע דהמחבר דין שומן יש לו ומהרש"ל פג"ה סי' מ"ט פסק לאסור בשומן אווזה ושאר משקים ואינו מתיר אלא ביין ושמן ודבש מטעם שאלו צריכין להיות מבוסמים כמ"ש הרמב"ם : **כז** יש להחמיר בשומן ובהפסד מרובה פסק הרב בש"ע דיש להקל אף בשומן : **כח** הכל אסור עיין ס"ק כ"ג :

כלל כ"ג

א ומונחין זו על זו · דקדק הרב לכתוב זו על זו אע"ג דבשניה' חמים אפי' מונחים זו אצל זו כולו אסור כמ"ש הרב בסמוך דין ב' מ"מ לפי שרוצה הרב לכתוב דאסור לכ"ע והסמ"ק סי' ר"ה דף נ"ו ריש ע"ב והמרדכי פכ"ה כתב דחם לתוך חם אינו אוסר כולו אם מונחים זה אצל זה רק כדי קליפה לכן דקדק הרב וכתוב מונחים זו על זו דאסור לכ"ע ודלא כמהרש"ל פכ"ה ס"ס ע' שטגג בזה וכתב דבשניהם חמין אסור לכ"ע בין מונחין זה אצל זה בין מונחים זה על זה וזה אינו : **ב** דאם מונחין זה אצל זה סגי בקליפה מהרש"ל בפכ"ה סי' ע' וכאו"ס פסק דהיכי דאיסור חם והיתר קר ומונחין זה אצל זה דאוסר כולו ובפרט לטעם הסמ"ק שמחלק בין חום שע"י האש דאמרינן תתאי גבר משא"כ במליחה דאין א' גובר על חבירו על כן עמא מלוח ועהר טפל אוסר ואין חילוק בין עילאי לתתאי נמצא היכא שאין אח' גובר על חבירו כמו במונחי' זה אצל זה שדינו כמלי' ואוסר כולו אם האיסור חם אבל אם ההיתר חם בעינן קליפה במונחין זה אצל זה והט"ז בסי' ק"ה ס"ק ה' הכריע כדבריו במקום דליכא הפסד מרובה וכן נ"ל אף שבש"ך שם סי' ק"ה ס"ק ח' מתמיה על מהרש"ל וכתב ז"ל ואני תמה דהא מסמ"ק גופיה משמע דאפי' בשניהם חמים אם מונחין זה אצל זה אינו אוסר רק כדי קליפה ומהרש"ל גופיה הביא באו"ס סי' ד"כ בדיני חלב עכ"ל ולע"ד נראה דאין זו תימה כלל דודאי הסמ"ק שסובר דאפי' בשניהם חמין מונחין זה אצל זה אינו מבליע רק כדי קליפה ומכ"ש באיסור חם והיתר קר אבל באמת מהרש"ל שם סי' ך"ח השיג על סמ"ק בזה ופסק במונחין זה אצל זה ושניהם חמין דמבליע בכולו וכמו שפסק הרב ג"כ בדין זה ולכן כתב דאף באיסור חם יש לאסור כולו במונחין זה אצל זה משום דהוי כשניהם חמין לטעם הסמ"ק אבל מליחה דהיכי דאין א' גובר על חבירו וכו' אבל באמת הסמ"ג לא סבר כן ומהרש"ל פסק כוותיה בטעמיה ולא כהלכתא ואפשר שזה גרם לבעל הש"ך שהניח דבר זה בתימא לפי שלא העתיק דברי מהרש"ל שם כראוי שהוא כתב בשם מהרש"ל וז"ל נרא' פשוט לדברי הסמ"ק וכו' ובאמת מהרש"ל לא כתב רק לטעם הסמ"ק וכוונתו כמ"ש ודוק : **ג** אבל אם אין היד סולדת בו מהרש"ל בפכ"ה סי' ע"א כתב שאין להקל בכלי ראשון אף באין יד סולדת בו כל זמן שהוא חם ועומד על האש וכתב הט"ז בסי' נ"ד ס"ק א' שהעיקר כדעת הרב וכן כתב הש"ך בסי' ק"ה ס"ק ה' ובנה"כ שם שדעת כל הפוסקים דלא כמהרש"ל : **ד** אלא כדי קליפה · וכדי קליפה מיהו נאסר וע"ע דלקמן כלל וסי' ל"ז וכ"ח דין י"ב פסק הרב דאינו אוסר כלל באם אין היד סולדם בו ואיך אוסר כאן כדי קליפה (ומבואר בסמוך דין ז' דאפי' בבשר וחלב הכי קי"ל וע"ל כלל ד"ב דין א') וראיתי שגם הש"כ הרגיש בזה בסי' ק"ה ס"ק ד' ע"ש ולעפ"ד נראה דלקמן קאי לענין להבליע מכלי אל כלי לכך אינו נאסר רק ביד סולדת בו משא"כ במאכל שרך יותר ובולע בקל וכה"ג מצינו דאין מליחה לכליס ודוק : **ה** אע"ג שהתחתון חם משמע דבשניהם חמים אין חילוק בין צלי לבישול דאל"כ ה"ל לכתוב הרב רבותא טפי דאף בשניהם חמין אינו אוסר בצלי יותר מכדי נטילה אבל באמת המעיין בטי"ד סי' ק"ה וכש"ע שם מבואר להדיא דאף בשניהם חמין דינא הכא וכן מבואר ג"כ מדברי הרב עצמו סוף דין זה ועיין בש"ך סי' ק"ה ה' וצ"ע : **ו** דלא כמשמעות הטור · י"ד סי' נ"ב ועיין בב"ח סי' ק"ה ס"ס שמירץ שם דברי הטור וכן בדרישה שם סעי' ע' ע"ש : **ז** אבל אם אחד מהן שמן · אפי' ההיתר שמן אמרינן דאזיל ההיתר ומפטם לאיסור והדר אזיל האיסור ומפעפע תוך ההיתר כ"כ הב"י סי' ק"ה וכתב מהרש"ל והב"ח והדרישה והש"ך שם ס"ק י"ח דדוקא כאיסור מחמת עצמו אמרינן הכי משא"כ באיסור בלוע אף שהיתר אלנו שמן לא אמרינן דמפעפע אם לא שבלע איסור שמן ממש ומתרלים בזה מה שקשה על הטור והט"ז בסי' ק"ה ס"ק י' דוחה תירץ זה בשתי ידים ודעתו להקל דלא אמרינן כלל דהיתר מפטם לכחוש והרב בד"מ מחלק ג"כ בענין אחר וע"ל כלל ל"ח ס"ק י"ג והש"ך בנה"כ מדחיק ליישב קושית הט"ז ע"ש : **ח** אפי' בצלי או במבושל בלא רוטב ובמליחה כתב הש"ך בסי' ק"ה ס"ק ך"ז ובספרו נה"כ וז"ל והא דאמרי' דאזיל ומפטם היתר לאיסור היינו דוקא בצליי' משא"כ במליחה דגם הטור מודה במליחה וכ"כ מהרש"ל והב"ח והפרישה (ושלא כדעת הב"י דפי' דברי הטור אף במליחה אם ההיתר שמן ונפל אמרינן דמפטם לאיסור המלוח וכ"פ הב"י בש"ע סי' ע' ס"ד) עכ"ל תוכן דברי הש"ך בספר נה"כ ובנו של הש"ך בספר נה"כ ריש סי' ק"ה הניח דברי אביו הש"ך בצ"ע כאלו דבריו סותרים מסי' ק"ה למה שפי' בסי' ע' אבל באמת לא קשה מידי דמה שפי' הש"ך בסי' ע' לא כתב רק לפרש דברי הב"י בפסקו בש"ע אבל באמת דעת הש"ך בסי' ק"ה ס"ק ך"ז להשיג על הב"י בזה וקי"ל ולדינא צ"ע כי דברי הטור בסי' ק"ה משמע כדעת הב"י דאין חילוק בין מליחה וצליי' לענין זה וכן משמע להדיא מהכ"ח סי' ק"ה ס"ע שזה דעת הטור רק שכתב דבריו ודברי מהרש"ל דרך השגה על הטי"ד וע"ל כלל ל"ח דין ה' וס"ק י"ג ולא כמ"ש הש"ך בספרו

בספרו נה"ל שהב"ח כתב דהטור דוקא בגלי קאמר הכי · אכן בפרישה
העתיק שם דברי מהרש"ל כאלו לפרש דברי הטור קאמר וצ"ע למעשה :
ט ועיין לקמן כלל ל"ז בא הרב לרמוז שגם כתב דאנו אין בקיאין בין כחוש
לשמן ואוסר כולו אם לא שהוא דבר שלא שייך בו שמנונית כלל וכ"כ הרב
בסימנים דדין זה לקמן וע"ש וכ"פ הרב בש"ע סי' ק"ה ס"ה בהג"ה אבל
מהרש"ל פכ"ה סי' ע' כתב דאין לחלק בין כחוש לשמן וכל גלי אוסר עד ס'
ואפי' לדעת הטור מ"מ אין אנו בקיאין כלל וכו' ועיקר לאסור בכל ענין בכולו
ואל תסמוך על בעל תורת חטאת שהעתיק דברי הי"ד להקל ולהתיר בכדי נטילה
עכ"ל וכוונת מהרש"ל להשיג על הרב שמקיל על כל פנים בדבר שלא שייך שמנוני'
כלל וסומך עצמו על הטי"ד ודעתו להחמיר בכל ענין אבל בדבר ששייך שמנוני'
בזה דעת הרב להחמיר לפי שאין אנו בקיאין בין דבר כחוש לשמן וכמ"ש הרב
לקמן בסימני' ובכלל ל"ז ול"ח אכן הט"ז לפי שהעתיק דברי מהרש"ל בסי' ק"ה
ס"ק ז' בקיצור מופלג והבין שמהרש"ל לא בא להשיג על הרב רק מה שמשמע
מדברי הרב כאן דאנו בקיאינן בין כחוש לשמן ולכן סיים דבריו כאלו דברי הרב
סותרים לפסק הש"ע שם ואגב ריהטא לא עיין היטב בדברי הרב כאן ולקמן
כלל ל"ו וע"ש פסקן של דברי' : י דהבשר סגי בקליפ' · ולפי מה שכתבתי
לעיל כלל וסי' ד"ד ס"ק ע"ו בשם האו"ה א"כ אף דקלף הבשר עדיין צריך הדחה
היטב דהא אפי' בצונן חיישינן שהולך בליעתו בכולו ע"כ צריכין ס' נגד כל
החתיכה כמ"ש לעיל וע"ש וק"ל : יא אין להקל כ"א במקום צורך בש"ע
סי' צ"א ס"ד בהג"ה פסק להתיר בסתם משמע אפילו שלא במקום צורך והט"ז
ס"ק ז' האריך והעלה להלכה כריב"א והקשה כמה קושית על דברי הרב כאן
והש"ך בס"ק ז' ובספרו נה"כ גם מתרץ ומיישב דברי הרב כאן ומחלק בין דבר
הנבלל שלא שייך קליפה כלל אחר הבישול אבל בדבר הניכר כגון קערה שנאסרה
כדי קליפה וכיוצא בו צריכין ס' נגד קליפתה וע"ש ועיין מ"ש לעיל כלל י"ב ס"ק
י' שהארכתי הרבה בחילוק זה אבל משמעות דברי הרב כאן שמקשה דברי
האו"ה כלל ל"ו אהדדי מבואר שלא ירד לחלק בכל זה וצ"ע ועי"ל כלל פ"ה דין
א' ודוק : יב דאסור לשפוך מכלי בשר דיש בו שומן וכתב באו"ה סוף כלל
ד"ט הטע' משום דמתחזי גבר ומחברו בנצוק ומהרא"י בפסקיו סי' ק"ג כתב שלא
היה לפניו דברי המרדכי אלו אבל ודאי הטע' אינו משום נצוק דנצוק אינו חיבור
לענין איסורי נותני טעם דדוקא לענין יין נסך וטומאה דתליא בנגיעה חשבינן
לנצוק חבור משא"כ לענין שאר איסורי' וכ"כ מהרי"ל בתשובה עכ"ל ובאמת
המעיין במרדכי בפכ"ה שהביא דין זה מפ"ה דמכשירין משנה י' המערה מלונן
להם טמא ופי' שם הרמב"ם הטעם משום נצוק ע"כ נ"ל דהטעם של המרדכי הוא
ג"כ משום נצוק ואף דקי"ל נצוק אינו חיבור כמ"ש מהרא"י סי' ק"ג ומהרי"ל סי'
ע"ב בתשובתו ומהרש"ל פג"ה סי' ל"ז היינו דוקא שלא לאסור דעבד אבל
לכתחלה יש לחוש ולזהר וכמ"ש האו"ה כן לפי פי' הר"ש והרע"ב גם הטעם
משום שמעלה הבל לעליון וכ"כ הש"ך בסי' ק"ה ס"ק י' טעם דין זה אך שכתב
וסיים שכן מוכח הטעם מהרא"י שהביא המרדכי בפכ"ה ובאמת לא מוכח מידי
ואפשר שכתב כן לפי שנעלם ממנו פי' הרמב"ם בזה ולא ראה רק פי' הרע"ב
שם ועיין בתוספ' י"ט שם : יג דינו כשאר חמין לתוך צונן · מהרש"ל פג"ה
סי' מ"ה ובפכ"ה ס"ס מ' פסק דלא אמרינן בכלי מתחזי גבר ואוסר הכל ולא
סגי בקליפה והש"ך בסי' ק"ה ס"ק ט' האריך הרבה לסתור כל דבריו מש"ס
ופוסקים ראשונים ואחרונים ודבריו נכונים אכן מ"ש עוד הש"ך שם וז"ל ותמהני
על מהרש"ל וכו' דדבריו בעצמם סותרים כבר כתבתי לעיל כלל וסי' י"א וי"ב
ס"ק ח' שאין שום סתירה בדבריו וע"ש : יד נגד הסכין · לאו כדי כל הסכין
אלא נגד מקום שחתך ממנו וכמבואר לקמן כלל ס"א וע"ש : טו אפ"ה צריך
קליפה · והא דלא כתב דעכ"פ בעינן ס' נגד השמנו' הדבוק בו משום דמסתמ'
נגד מעט שמנונית הדבוק בסכין איכא ס' וכ"כ הט"ז בסי' צ"ד ס"ק י"ג וכן
הסכים הש"ך במ' נה"כ שם לדינא וע"ל כלל ס"א מדיני' אלו וכמ"ש שם : טז
אינו אוסר כולו אלא כדי קליפה כמ"ש הרב לעיל דין ג' ובכלי שני אם היד סולדת
בו ע"ל כלל א' ונ' וכלל נ"ח וכלל ס"א :

כלל וסי' כ"ד א משמע דאם היה רוצה לאסור הכלי מותר
אפי' לכתחלה וצ"ע קצת על הרב דהא פסק
לעיל כלל י"ז דמידי דבעי הדחה אסור לכתחלה דחיישינן שמא ישכח מלהדיחו
וא"כ כבד זו שבשלה אף שהי' אינה נאסרת להשערי' לפי שאינה בולעת מ"מ
הרוטב אסור' וא"כ הכבד בעי הדחה וכ"פ הרש"ל בפסיעות בפכ"ה סי' נ"ד
וא"כ אף לדעת השערי' אסור לכתחלה דחיישינן שמא ישכח מלהדיח וליכא למימר
דכבד מידי דאורחי' בהדחה הוא זה אינו דהא דמדיחין הכבד היינו אחר צלייתו
דוקא כמו שדרך בכל צלי בלא מליחה וכמבואר לעיל כלל ע' אבל מבושל ודאי
לאו אורחיה בהדחה הוא והב"ח בסי' ע"ג כתב ג"כ שדעת השערים לאסור
לכתחלה אף ברוצה לאסור הכלי ע"ש אך שמדחי' שם בטעמי' ולע"ד הטעם פשוט כמ"ש : ב משום דאמרי' בגמ' דבשלוק הכבד נאסר ואין אנו בקיאין אימת
מקרי שלוק לפי טעם זה ראוי להסתפק בנכבש הכבד במים מע"ל אי נאסרה אי לא כיון דשם לא שייך למגזר אטו שלוק ולא מיינו דכבוש יהא כשלוק דהרי כבוש גרע
מבישול כמ"ש הרב לעיל כלל ג' כ"ש דגרע משלוק ועוד יש לצדד להקל כיון דדם הכבד דרבנן לא גזרו בכבד כמ"ש הרב לקמן כלל מ"ד דין י"ד לעניין כחל וע"ש
ס"ק מ"ג שוב מצאתי בתשוב' נ"ה לדי"ק סי' קכ"א שגדול אחד הי' מסתפק בזה והוא דוחה דבריו שם ומדמה לגמרי דין כבוש למבושל גמור (וכמ"ש לעיל כלל
ג' ס"ק ד' בשם מהרש"ל ע"ש) וגם בכבוש יותר מע"ל אפשר דהוי כשלוק ע"ש דבריו באריכ' יותר וכן מצאתי בתשו' באר עש"ק סי' מ"ו שפסק לאיסור בכבד
שנכבש' במים מע"ל אבל עדיין הדבר ספק אצלי בכבוש בציר כדי שירתיח שדעת רוב האחרונים ומהרש"ל עמו דאינו דומה לכבוש ומבושל גמור כמ"של כלל ו' ס"ק
ה' א"כ אף בכבד יש להתיר דפולטת ואינו בולעת וגם לא שייך למגזר אטו שלוק דהא ודאי גרע ממבושל ומ"מ אין בידי להקל כיון שלא מצאתי היתר זה בפי' בא'
מן הפוסקים הראשונים ואחרונים ומ"מ נ"ל פשוט בכבד שנפל תוך ציר איסור ולא שהה בו שיעור כבישה וכן אפי' נמלחה הכבד ונפל לתוך הציר (או אפי'
לדם בעין) אינו אוסר דהא אפי' בבישול אמרינן דכבד פולט' ואינו בולעת רק שאסרינן מטעם גזירה דשלוק מכ"ש ברותח דמליחה דאינה בולעת וע"ל ס"ק ד'
(וגם לא שייך למגזר אטו שלוק) ואף אם יהיה בולע' הא חוזרת ופולט' אגב דמו וצירו וכן בכבוש במים מע"ל דאסרינן היינו בכבוש כל מע"ל אבל אם עירה ממנו
תוך מע"ל המים ושפך עליה מיד מים אחרים ראיתי מת"ו חמי זקיני הגאון המפורס' מהור"ר שמעון זצ"ל הלכה למעשה שהתיר בכה"ג כל שלא שה' באותן המים
מע"ל בלי הפסק כלל ואם נמלח' הכבד בכלי שאינו מנוקב נראה לאסור לפי הטעם שכתב הרב לעיל כלל י"א דין י' בבשר שדם שבתוכו פי' ממקום למקום א"כ ה"ס
בכבד אף שאינו בולעת מ"מ נאסרה מדם שבתוכו אף

כמבושל בלא רוטב ואפי' איכא ס' צריך כדי נטילה (ט) ועיין
לקמן סי' ל"ז :

ד כתב הר"ן פכ"ה וכל זה לא מיירי אלא שנוטלו מן האש דאלו
עדיין על האש בין האיסור בין ההית' הוי כחם לתוך חם אלא
מיירי שנטלו מן האש ועדיין חם :

ה ואם נפל בשר רותח לתוך חלב צונן או אפכא דנפל חלב
רותח על בשר צונן דהוי ליה כחם לתוך צונן כתב הטי"ד סי'
צ"א (י) דהבשר סגי ליה בקליפה ולהלב כתב ריב"א דבעינן
ששים נגד הקליפ' דהא לא שייך קליפה בדבר לח ור"י כתב דמאחר
דלא שייך קליפ' הכל שרי וכן נראה מדברי הרמב"ם עכ"ל ומהרא"י
כתב דיש לנהוג כריב"א להצריך ששים נגד הקליפה ובית יוסף
פסק כר"י דהחלב שרי וכ"מ באו"ה כלל ד"ט וכלל ל"ו דיש
להתיר והמיקל לא הפסיד ופסק עוד באו"ה וה"ה כל מקום דצריך
קליפה ועבר ובשלה בלא קליפה דשרי' כמו שמתירין החלב הואיל
וא"א לקלפ' ולפי זה אם עירה הבשיל בשר לתוך קערה אסור' מוהר
דהא מדינא אינו אוסר רק כדי קליפה ומאחר דאינו ראוי לקלוף
הכל שרי ואע"ג דבאו"ה כלל ל"ו כתב דכולו אסור היינו דוקא
לסברת ריב"א כדמוכח התם אבל לפי מה דפסק כר"י הכל שרי
מיהו מאחר דמהרא"י כתב להחמיר (יא) אין להקל כ"א במקו'
צורך ע"ל כלל וסי' ד"ב דשומן רותח לתוך שומן הוה כמער' לדבר
לח הואיל ונמס :

ו כתב הסמ"ק והביאו המרדכי פכ"ה דף השל"ט ע"א (יב)
דאסור לשפוך מכלי בשר דיש בו שומן כשר לתוך נר דליק
ובו חלב או שומן טריפה וכתב באו"ה כלל ד"ט דבדעבד אין לחוש ·

ז כתב באו"ה כלל ל"ו ואם הניח איסיר חם לתוך קערה
(יג) דינו כשאר חמין לתוך צונן וכן אם הניח בשר
רותח תוך קערה חולבת סגי לבשר בקליפה וכן הקערה צריך קליפ'
ודוקא קערה דליכא דוחקא דסכינא אבל אם חתכו בשר רותח
בסכין חולבת דאיכא דוחקא דסכינא הכל אסור אם אין בו ששים
(יד) נגד הסכין או שאין הסכין בן יומו (טו) אפ"ה צריך
קליפה במקום חתך דודאי היה שמנונית על הסכין ונדבק בבשר
עכ"ל ודוקא שהבשר היה חם שהיד סולדת בו אבל בלאו הכי אין
הבשר נאסר ולא הסכין וכן הוא מעשים בכל יום רק נועצין הסכין
בקרקע כדי לנקותו מן השמנונית הנדבק בו כי כל חום שאין היד
סולדת בו (טז) אינו אוסר כולו כמ"ש לעיל בשם הטור ועוד
יתבאר לך דין זה לקמן סוף כלל וסי' ס"א :

כלל וסימן כ"ד בדיני כבד ויש בו י"ב דינים :

א כתבו ש"ד ושאר פוסקי' לפי' רש"י פכ"ה אין לבשל כבד אחר
מליח' והכי נהוג וכן הוא הסכמת הפוסקי' דנוהגין כרש"י
ואפי' לבשל הכבד בלא בשר אסור לכתחל' כמ"ש השערי' וכן
פסק ב"י ונרא' שאפי' אם רוצ' לאסור הכלי שמבשל בו הכבד
אפ"ה אסור לבשלו לכתחל' דאע"ג דהכב' אינו בולע' מ"מ לכתחל'
אין לסמוך ע"ז ואין לבשלה וכן נ"ל מדברי הפוסקי' ודלא כמשמעות
השערים דאין איסור לבשל' לכתחל' אלא משום הכלי' (א)
משמע דאם היה רוצ' לאסור הכלי מותר ואפי' בדעבד נוהגין
לאוסרה כמו שיתבאר בסמוך :

ב ואם בשל כבד לבד בלא בשר בין נמלח הכבד תחלה בין לא
נמלח הכבד לדעת רש"י ור"ת הכבד מותרת דאינה בולעת
מה שפולטת וכן פסק הטור סימן ע"ג והוא דעת הרא"ש והמרדכי
פכ"ה דף השל"ח דכבד אינו נאסרת ואפי' אם נתבשל' עם שמנוני'
של איסור דאינה בולעת וכן הוא בהג"ה אשר"י שם ואמנ' הרמב"ם
פ"ז דהמ"א פסק דאף אם נתבשלה הכבד לבדה אסורה וכ"ב הרי"ף
ומשמע בהג' ש"ד בשם מהרא"י דהכי נוהגין · וכן משמע בהגהות
סמ"ק (ב) משום דאמרינן בגמר' דבשלוק הכבד נאסר ואין
אנו בקיאין אימת מיקרי שלוק וכ"פ באו"ה כלל ט"ז דהכי נוהגין
לאסור הכל הכבד והקדרה

אמנם

(ג) אמנם הקער' שאכלו הכבד ממנה נוהגין להכשיר עכ"ל :

ג (ד) ואם נתבשלה הכבד עם בשר בלא מליחה לכ"ע אסור הבשר והקדירה (ה) עד דאיכא ששים נגד כל הכבד ולר"ת מותר ופסקו הפוסקי' דבדעבד נוהגין כר"ת וכתב הג"ה ש"ד קבלתי דאף בדעבד אסור ודוקא אי אשתלי ופסק רבינו תם לא מהדרינן עובדא וכך משמע בסמ"ג עכ"ל והכי נהוג וכ"כ באו"ה כלל מ"ז דאף בדעבד אסור אי ליכא ששים בבשר נגד הכבד וכתב הרשב"א בתשובה סימן תפ"ב דאף לר"ת אינו מותר אלא דוקא כשהיתה חתוכה בשעת מליחה וחתוכה לחחת עכ"ל א"כ אי לאו בכה"ג מהדרינן עובדא ונראה לי לפי מה שכתבתי דאף בכבד שנתבשלה לבד נוהגין לאסור א"כ אין חילוק בין שאר בשר שנתבשל עם הכבד לכבד עצמ' בדליכא ששים בבש' וברוטב נגד הכבד הכל אסור ואי איכא ששים נגד הכבד הכל שרי ואפילו הכבד עצמה ואע"ג דבשר שלא נמלח ונתבשל עם שאר בשר אע"ג דאיכא ס' נגד אותה חתיכה אסורה כמו שנתבאר לעיל סי' ב' מ"מ בכה"ג גבי כבד שרי דהרי רוב הפוסקי' הסכימו דאין הכבד נאסר אם נתבשל' · ואע"ג דאנו נוהגין לאסור מ"מ בכה"ג שנתבטל היוצא ממנו בששי' שרי דהרי אף בשאר בשר שלא נמלח ונתבשל חומרא בעלמא הוא לאסור אותה חתיכה כמו שנתבאר לעיל ולכן גבי כבד דאיכא שני טעמים להקל יש להתיר אף הכבד בדאיכא ס' כנ"ל אבל (ו) מצאתי שכתב רבינו ירוחם נתיב ט"ו אות ח' דאפי' איכא ששים נגד הכבד (ז) מ"מ הכבד אסור כמו גבי לב עכ"ל ואין לזוז מדבריו כי בטלה דעתי נגד דבריו ועיין לקמן בדיני לב סי' ד"ו :

ד כתב ב"י ובדאיכא ששים פשיטא דנוהגין להתיר (ח) דלא כיש מחמירין לפי שא"א לעמוד על פליטת הכבד שאולי פולט יותר משיעור גופו הרבה כי זה דבר שאין לו טעם והשכל והחוש מכחישין אותו עכ"ל :

ה כתב הטור י"ד סי' ע"ג ואי חלטו הכבד ברותחין או בחומץ מדינא דגמרא היה מותר לבשלו אח"כ אפי' עם בשר אחר וכת' הרשב"א ובלבד שינקר ויוציא מזרקי דם שבתוכו שאין החליט' מועלת לדם המכונס בעין תוך המזרקי' והגאוני' כתבו שאין אנו בקיאין בהחלט' אבל אם נעשה בדעבד שרי דפולט' ואינו בולעת וכו' ולפי מה שכתבתי לעיל דלא נוהגין כן (ט) א"כ ה"ה חלטה מעיקרא ונתבשל' אסורה כנ"ל :

ו כתב עוד הטי"ד ואין לבשל כבד אא"כ קרעו שתי וער' והניח חיתוכו למטה וצולהו (י) ואחר כך יכול לבשלו עכ"ל - וכתב ר"י בספר א"ו נתיב ט"ו אות ח' דוקא כשהיא שלימה בעי קריעה שתי וערב אבל כשהיא חתוכ' לא בעינן קריעה ש"ו עכ"ל וב"כ בהג"ה ש"ד בשם מהרא"י וז"ל הנשים בארצותינו אין נוהגין לחתו' שתי וער' אפי' רוצין לבשלו אח"כ ואפש' שסמכו' אמה שרגילין בכל פעם שרוצין לצלות' ליטו' ולחתוך ממנ' הגידין והקנוקנ' באותו צד שהמר' תלוי בו וחותכין מעט מבשר הכבד עמהן ואפשר לצאת דרך אותו חתך עכ"ל וכ"כ באו"ה וכתב עוד ואם צלא' שלם ורוצה לבשל' אח"כ קורעה שתי וערב או נוקב בה נקבים דקים הרבה ואם לא עשה כן (יא) נוטל הספפונות לאחר צליי' ומבשל' עכ"ל (יב) ומדברי הטי"ד סי' ע"ג שאכתוב למטה לא משמע דמועיל לכתחל' נקיבת נקבים דקים אם רוצה לבשל אח"כ אלא בעי קריעה שתי וערב כתב ב"י בשם הר"ר יונה (יג) בכבד עוף שהוא חלוק לשנים צריך לחתוך כל חלק ממנו לשתי וערב וכן נכון לעשו' לכתחל' עכ"ל :

ז וכתב עוד באו"ה כלל ט"ז דאין לבשל כבד אחר צלייה אא"כ נצלה המלה (יד) כדי שיהא ראוי לאכיל' עכ"ל :

ח כתב המרדכי פכ"ה דף תשל"ח ע"א ונראה לראבי"ה אם צלאו הכבד ולא הדיחו ונתנו לקדרה אין לחוש דנורא משאי' שאיב ואע"ג דנראה עליו לכלוך דם פוהל בעלמא היא עכ"ל וכתב ב"י נראה מכאן דלכתחלה (טו) מיהו צריך להדיחו אחר צלייתו קודם בישול וכ"כ האו"ה כלל ט"ז מיהו בדעבד אם לא הדיחו שרי כדברי הראבי"ה עכ"ל (טז) וכתב האגור בשם מהר"י

דלדעת ר"ת בפכ"ה דף ק"י ע"ב ד"ה וכבדא וכו' מבואר דדם הכבד אף שפי' כל שאינו בעין לפנינו אינו אוסר מ"מ הא גדולי פוסקים ראשונים חולקים עליו כמבואר בב"י סי' ע"ג ובמהרש"ל פכ"ה סי' כ"ד ע"ש וראוי לחוש לדבריהם ובפרט שכבר מבואר לעיל דינא' דאנו נוהגין כרש"י ודוק ועיין במהרש"ל פכ"ה סי' כ"ד ובתשובתו סי' פ"ד שפסק להתיר אם נתבשל' הכבד אפי' בלא מליחה ע"ש : **ג** אמנם הקער' שאכלו הכבד ממנה נוהגין להכשיר · משמעות דברי הרב דאפי' בלא מליחה דינא הכי וכן מבואר להדיא מל' הרב בסימני' דלקמן אבל נ"ע כיון דהרב פסק כלל ל"ג דין ב' דעירוי ככלי ראשון ומבלי' כדי קליפה א"כ כב' נמלחה הכבד פליטת' אסור אליבא דכ"ע · וכמ"ש הרב בסמוך דין ג' וא"כ אמאי לא יאסר ממנה הקערה שהשמישו ע"י עירוי כדי קליפת' (וכ"ש לפי דעת מהרש"ל בפכ"ה סי' ע' דבדבר גוש אף לאחר העירוי דינו ככלי ראשון ועיין לקמן כלל ס"א ובש"ך סי' ק"ה ס"ק ז') ובאמת בא"ו"ה גופיה נראה דמיירי בנמלח' הכבד תחלה ובנמלח הכבד לר"ה וסייעתו אינו אוסר כלל פליטתה ואפי' שאר בשר שנתבשלה עמה וקדרה ג"כ מותר א"כ אף שאנו נוהגין להחמיר ולאסור התבשיל והקדרה מ"מ לא מחמירין כולי האי לאסור אף הקערה שהשמישו רק ע"י עירוי משא"כ בלא נמלחה לא ידעתי מאין יצא היתר זה ודוחק לומר דמיירי שלא נתנו הכבד לתוכה ע"י עירוי א"כ מאי אתי הרב לאשמועינן ובש"ע סי' ע"ג השמיט הרב לגמרי דין הקערה וצ"ע: **ד** ואם נתבשלה הכבד וכן אם נכבשה הכבד עם שאר בשר במים מעת לעת ג"כ נאסר הבשר והכלי ופשוט הוא אף שלענין הכבד גופיה יש להסתפק וכמו שכתבתי ס"ק ב' היינו מטעם דפולטת ואינה בולעת משא"כ לאסור שאר דברים שעמה וכן מצאתי בדברי הרא"ן בסי' י"ד ע"ש: **ה** עד דאיכא ס' נגד כל הכבד בבאר שבע דף פ"ב ע"ב בחידושיו לחולין הקשה על הרמב"ם שכתב טעם בכחל שהכחל עצמו מצטרף לבטל האיסור והיא רק דרבנן א"כ גבי כבד דהיא ג"כ רק דרבנן כמו דאיתא פכ"ה אמרה ילתא לר' נחמן וכו' עכ"ל ובאמת לק"מ ונעלם ממנו הא דאיתא שם בפכ"ה דף קי"א רב דימי מנהרדעא מהני אפכא כחלא עילוי בשרא שרי חלב שחוטה דרבנן כבדא עילוי בשרא אסור מ"ט דם דאורייתא' הרי להדיא דדם כבד מקרי איסור דאורייתא נגד כחל וע"ש בתוספו' והרא"ש טעם הדברים ועיין בלחם חמודות שם וק"ל : **ו** מצאתי שכתב רבינו ירוחם עיין בל"ח דף ר"ל ע"א ובש"ך סי' ע"ג ס"ק ך"ב שתמיהין שם מאוד על הרב כאן שלא נמצא דבר זה כלל ברבינו ירוחם ואדרבה שם מבואר דדעתו להתיר הכבד בכל ענין שפולטת ואינו בולעת וע"ש דבריהם באורך ודבריהם נכונים להמעיין בר"י שם אכן מצאתי דבר זה ממש שהעתיק הרב כאן במהרי"ל בדיני דם וכבד ואין ספק שטעות נפל בספרים (לפי שהיה כתב מהרי"ל וטעה המעתיק וכתב מהרי"ו שהוא ראשי תיבות של ר' ירוחם כמבואר בפוסקי' ומזה העתיקו וכתב נתיב ט"ו אות ח' כי שם מבוארים דיני כבד לר' ירוחם) כי לא לחנם ביטל הרב דבריו אם לא היה מדקדק היטב בדברי החולק ועיין במ"מ פ"ו מהמ"א מבואר ומשמע בדבריו ג"כ דהכבד נשאר באיסורה אף דאיכא ס' לכן אין לזוז מדברי הרב כאן ומ"מ בנכבשה הכבד אף שכתבתי בס"ק ב' דיש להחמיר ולאסור מ"מ היכא דאיכא ס' במים אף הכבד מותר דהא אפי' בשר שנכבשה בלא מליחה מבואר לעיל כלל ג' דאף אותה חתיכה מותרת וא"כ כ"ש גבי כבד כמשמע מדברי הרב כאן שגרע בשר מכבד לענין בישול וכ"ש לענין כבוש ועיין בט"ז סי' ע"ג ס"ק ה' שכתב דאם נתבשלה הכבד לבדה ואיכא במי' ס' יש להקל ולהתיר אף הכבד ע"ש : **ז** מ"מ הכבד אסורה · ואפי' נמלח' הכבד וכן משמע להדיא מדברי הרב בסימני' דלקמן וכ"כ הב"ח בסי' ע"ג ובש"ך שם ס"ק ך"ב : **ח** דלא כיש מחמירין · וכן הוא בכל בו בשם תשובת הרשב"ד ואף המחמירין היינו דווקא בלא נמלחה אבל בנמלחה גם המה מודים דנשמע דמו וכמבואר ג"כ לקמן : **ט** א"כ ה"ה נחלטה · בל"ח דף רכ"ט ע"ב ובש"ך סי' ע"ג ס"ק י' מתמיהין על הרב שתלאן זה בזה דהא הרמב"ם שאוסר בבישול מתיר בחליטה וכ"כ הב"י בש"ע סי' ע"ג ע"ש וגם מ"ש הטור מפני דפולטת ואינה בולעת לא קאי כלל אנחלטה וכתב הש"ך שם דאפשר דהכי כוונת הרב כמו שאנו אוסרים בבישול דעבד מטעם שאין אנו בקיאין בין שלוק למבושל א"כ גם בחליטה שאין אנו בקיאין יש לאסור דעבד ואע"ג דבשאר בשר פסק הרב בש"ע סי' ס"ז דמותר דעבד בחליטה היינו שמותר לאכול אח"כ ע"י מליחה והדחה כאלו לא נחלטה וא"כ גם בכבד כה"ג מותר לצלות אח"כ אבל לא להתיר אותו ע"י חליטה לבשל ע"י מליחה עכ"ל הש"ך בקוצר וכן עיקר כוונת הרב כאן אכן בש"ע סתם הרב כדברי הב"י להתיר דעבד ע"י חליטה ולזה נוטה דעת הל"ח והש"ך שם וצ"ע לדינא : **י** ואח"כ יוכל לבשלו · ע"ל כלל וסי' ד' ס"ק ג' שכתבתי דאם שהה הכבד שלשה ימים בלא הדחה דאסורה לבשלו אחר צליי' כמו בשאר בשר : **יא** נוטל הספוגות לאחר צליי' ומבשלו משמע דנקיבה וקריעת הספוגות לא מהני אחר צלייה אם רוצה לבשל' אח"כ וכ"כ הרב בש"ע אבל לא מצאתי' דין זה בא"ו"ה שלפנינו ולא בשום פוסק ואדרב' משמעות דבריהם דהכי דקרעו לאחר צליי' מותר אפי' לבשל' וכן הלבוש סי' ע"ג השמיט זה אכן מצאתי במהרי"ל בדיני כבד שכתב וז"ל ואם לא חתך הספוגות יחתכנו אחר צלייה ולבשל' אחר הצלי אסו' אם לא חתך מקודם שצולין אותה עכ"ל: **יב** ומדברי הטי"ד לא משמע דמועיל לכתחלה · עיין בט"ז סי' ע"ג ס"ק ב' שפי' שם ג"כ משמעות הטור הכי אכן מדברי הרב בהג"ה שם משמ' מסקימות דבריו דמתיר אפי' לכתחלה ע"י נקיבות נקבים אף שבש"ך שם ס"ק ג' מדחיק לפרש דמיירי בדעבד מ"מ אין זה במשמעות לשון הרב שם ובפרט שכת' הרב וכן בניטול המרה וזה אפילו לכתחל' וכמ"ש הש"ך עצמו ס"ק ד' א"כ בודאי שווים הם : **יג** בכבד עוף · וכתב הלבוש דאף בכבד מאווז פטומה שהיא לבינה מ"מ היא כולה דם ורק מכח רוב שמנונית הי' לבינ' למראית עין עכ"ל ולכן יש להזהיר אותן המהגין לשרו' הכבד של אווז פטומה כדי שיתגדל ויתלבן מאוד שלא ישה' אותן במים מע"ל דנאסר ע"י כבישה מע"ל כמ"ש ס"ק ב' וגם יש לנעור שלא לשרות אותן תוך כלים הכשרי' כמו קערה וקדירות אלא בכלי המיוחד לשרייה משום דאסור להשתמש לכתחל' בכלי ששורין בו כמבואר לעיל כלל ט"ו דין ו' ובש"ע סי' ס"ט : **יד** כדי שיהא ראוי לאכילה · והיינו חצי צלייתו וכמבואר לעיל כלל ט' דין ע' וע"ש ס"ק י"ג : **טו** מיהו צריך להדיחו אחר צלייתו · וע"ל כלל וסי' ט' דין י"ב דלאחר צליית הבשר בלא שהה שיעור מליחה תחלה צריכין הדחה ג' פעמים א"כ ה"ה לענין כבד וכמ"ש לעיל ס"ק י"ח דמשמעות הפוסקים דבשר וכבד שווים לענין זה ע"ש : **טז** וכתב האגור בשם מהר"י מולין · ולא מצאתי כן באגור רק שכת' אלף קנ"ו כתב וז"ל כתב גדול בדורו מהר"י מולין מה ששופכין על הכבד מים אחר הצלייה נ"ל הטעם משום מלח הנדבק בו וכשאוכלין אותו בעין אותו מלח אין אוכלין וכן בשר שנגלה בשפוד ורולין לבשל צריך ג"כ לשפוך עליו מים

מים תחלה עכ"ל האגור ואפשר שכיון שכתב תחלה פשטה מה ששופכין על הכבד
מים אחר הצליי' הבין הרב דמשמע דאף באין רוצה לבשל אח"כ נ"כ בעי הדחה
אבל באמת זה אינו דא"כ איך כתב וכשאוכלין אותו בעין אותו מלח אין אוכלין
וכו' אלא ודאי דלבשלה אחר צליה בעין אז א"צ הדחה כיון שאין אוכלין אותו
המלח המובלע בדם וכן מצאתי בתשו' מהרי"ל סי' קל"נ להדיא ששאל אותו השואל
למה שמדיחן הכבד אחר הצלייה אם רוצין אותו לבשל וכשאוכלין אותו בעין אין
מדיחן והשיב בסימן קל"ד הטעם להדיא כמ"ש ועוד מטעם מראית העין ע"ש
ומהרי"ל הוא מהר"י מולין והאגו"ר קיצור בלשון מהרי"ל לכן הבין הרב לפום
ריהטא דבכל ענין בעינן הדחה אבל באמת זה אינו וכן משמע במהרי"ל בדיני
איסור דם הכבד ע"ש לכן נראה פשוט היכא דליכא מנהג אין להחמיר והיכא
דנהוג נהוג ועי"ל כלל וסי' ס"ק ס"ק י"ח : **יז** ונהגו היתר · אפי' בכבד של
בהמה והיינו דוקא ברוצה לאכול כך אחר צלייה וכ"כ הרב בש"ע סי' ע"ג ס"ו
בהג"ה אבל אם רוצה לבשלה אח"כ פשיטא דאז צריך חתיכה או נקיבה כמ"ש
הרב דין ו' להדיא וכן מבואר לקמן בסימני' ובש"ע שם ס"א בהג"ה ובט"ז
שם ס"ק ה' כתב שדברי הרב סותרים זה את זה ובאמת אין שום סתירה
בדבריו כלל ומ"ש הט"ז שם וז"ל דאין לומר דמ"ש הרב בסעי' א' איירי ברוצה
לבשלה דהא כתב רמ"א אח"כ וכשבא לבשלה משמע דקודם לזה לא איירי ברוצה
לבשלה עכ"ל לא ירדתי לסוף דעתו דהא קודם זה כתב הר"ב וז"ל ומ"מ אם
לא עשה כן נוטל הסמפונות לאחר צלייה ומבשלה הרי להדיא דדברי הרב איירי
שם ברוצה לבשלה וכן מבואר שם בש"ך ס"ק ג' וד' שדברי הרב מיירי ברוצים
לבשלה ומ"ש הרב אח"כ וכשבא לבשלה פשיטא דמלתא נקט ומ"ש עוד הט"ז
שם דא"כ ה"ל לרמ"א בסעי' ב' בהג"ה לכתוב הכי נוהגין אם אינו רוצה לבשלה
עכ"ל אין זה דקדוק כלל דהא הרב קאי התם על לשון הב"י דמיירי באין רוצין
לבשלה וכן מבואר חילוק זה באו"ה ושאר פוסקים וכן מבואר בלבוש שם וכהנס
טרח הט"ז בכל זה להוציא דברי הרב מפשטן ודוקא : **יח** משום דהאור
חוזר ומבליע וכתב מהרי"ל בתשו' סי' קל"ד דלטעם זה היה מותר אם מדיחין
אח"כ קודם צלייה (וכמבואר לעיל כלל ע' לענין שאר בשר) לכן כתב שם עוד
שאר טעמים שאין מולחין הכבד לכתחלה ע"ש ועיין ס"ק ד' וממילא אף ברוצה
להדיח אח"כ אסור לכתחלה לשהות במליחה וע"ש : **יט** במקום דבוקה ·
ודוקא במקום דבוקה אבל אם אינה דבוקה א"צ קליפה וכ"כ הר"מ מרוטנברק
סי' נ"ט וכ"כ האו"ה וכ"כ הש"ך בסי' ע"ג ס"ק י"ז וכתב וז"ל ודלא כמשמע
בלבוש עט"ז דאפי' אינה דבוק בעי קליפה עכ"ל ובאמת עיינתי ולא מצאתי
בלבוש שהזכיר כלל דין זה אצל מליחה דבעי קליפה ובצלי באמת אין חילוק בין
דבוק לשאינה דבוק כמ"ש הרב לקמן כלל כ"ו בשם האו"ה להדיא וכ"כ הש"ך
עצמו שם ס"ק י"ט ע"ש : **כ** ואם נמלח הכבד · ואם לא הודח הכבד תחלה
ונמלח אף לפי מה שפסק הרב לעיל כלל ה' דבשאר בשר נאסר אפי' צלי מ"מ
גבי כבד דרבנן וגם פולטת ואית' בולעת אפי' בבישול מכ"ש במליחה לכן
נ"ל פשוט (ועיין ברא"ב"ן סי' כ"ד שכתב דמליחה אינה פועלת כלל בכבד
ע"ש) דאליבא דכ"ע אין איסור בדעבד אלא וכן יש קצת ראיה מתשו'
מהרי"ל סי' קל"ד שכתב דכבד מרובה בדמים אף שהודחה הוי כאלו
לא הודח' ולכך לא נהגו למלוח הכבד כלל ומ"מ בדעבד מותר וק"ל ונ"ע
למעשה ועי"ל ס"ק כ' **(כא)** ע"ג בשר מותר ודוקא שלא נמלח הבשר
והודח דאל"כ פשיטא דנאסר הבשר מדם הכבד וכ"כ הש"כ בסי' ע"ג
ס"ק כ"ו ופשוט הוא ואפי' נמלח הכבד נ"כ והודח מ"מ עדיין דינו כשאר
בשר שלא נמלח לפי מנהגינ' כמ"ש הרב בדין י"ב וא"כ נאסר ממנ' הבשר
שנמלח והודח מדמו ודוק' כשנמלחה הכבד עם הבשר אבל אי לא נמלחה
הכבד כלל ראיתי למ"ו חמי הרב המופלא מוהר"ר וואלף נר"ו שהורה להתיר
והאריך בתשובתו לעיל כלל ך"א : **כב** ולא אסור טפי משאר בשר ומותר בין
תותי בשרא בין עילוי בשר' כך משמעות התוס' פכ"ה ואפי' לדעת ר"ת שסובר
דע"י מליחה פולט הכבד כל דמו מ"מ מותרת הכבד לצלות לכתחלה תותי בשרא
מטעם כבכ"פ והיכי דלא נמלחה הכבד דאסרי' לכתחלה עילוי בשרא היינו
כיון דכבד יש בו שפע דם לא אמרי' כבכ"פ ובדעבד מכשירינן מטעם משריק
שריק כל זה מבואר בש"ס ותוס' פ' כ"ה וכן משמעות דעת הרב בש"ע סי' ע"ג
ס"ד בהג"ה ואף שפסק בסי' ע"ז דלכתחלה אין לצלות בשר שלא נמלח עם בשר
שנמלחה ולא מתירין מטעם כבכ"פ וא"כ איך פסק כאן להתיר דהא לדעת ר"ת
אין שום דם לאחר מליחה אף דהנו מחמירין כדעת רש"י מ"מ כאן למה נחוש
לדבריו להחמיר וי"ל כיון דגם שם הוא רק חומרא בעלמא ומדינא שרי אפילו
לכתחלה מטעם כבכ"פ וכאן כיון דבלאו הכי דעת כמה פוסקים דאפי' אחר
מליחה יש הרבה דם בכבד אוקמא אדינא כל זה מבואר היטב בש"ך סי' ע"ג
ס"ק י"ד לפרש דעת הרב ודבריו נכונים ודלא כדעת הט"ז והב"ח והפרישה
שמדחיקין מאוד בפי' דברי הרב שם (ומזה הטעם נ"ל כתב ג"כ בנו של הש"ך
בס' נה"כ בהג"ה ופסק היכי דנמלח הבשר וגם הכבד דמותר לצלות הכבדא
אפי' עילוי בשרא מטעם כבכ"פ בצירוף דעות הפוסקים דאין שום דם בכבד
אחר מליחה וק"ל ודעת הב"ח ודרישה והט"ז בנמלחה הכבד ולא הבשר אסור
תותי בשרא אם לא שעדיינהוא תוך פליטת ציר ולא הודח והיכי דנמלחו שניהם
נ"כ אין לצלות הכבדא עילוי בשרא לכתחל' כמו בשר שלא נמלח ע"ג בשר שנמלח
ובשפודין שלנו אין חילוק בין עילוי בשרא לתותי בשרא ונ"ע לדינא בכל זה ומ"מ נ"ל דכל זמן פליטת ציר אף שנמלח והודח אין להחמיר בזה לכתחלה דכבד
לאחר שהודח אמרי' דפולט ציר וראוי לסמוך עלייהו בכיוצא בזה : כתבתי לעיל כלל ו' דין ה' ס"ק י"ד בשם גדולי פוסקים דאף

כלל וסי' כח א ואם הכבד אינו שלם ודבוק · ועיין ברא"ב"ן סי' י"ג דמשמע מדבריו דאם הכבד אינה שלם דיש בודאי בעוף ס' נגדו אבןמשמעות
המרדכי והאגור אלף ר"ח ושאר פוסקי' אינו כן וצריך לשער אם יש ס' (ועי"ל כלל וסי' ל"ח ס"ק ד' מדין חנ"נ) ונרא' פשוט
דאם יש חתיכת כבד דבוק בתוך העוף שאינו גדול מלב של אותו עוף דאמרינן דיש בעוף בודאי ס' נגדו כמו בלב וכאשר יתבאר בכלל כ"ז ע"ש ·

כלל וסי' כז א ואם צלו העוף · כתב הט"ז בסי' ס"ה ס"ק כ' שמותר לצלות כבד כשהיא מוכרכת בנייר על האש ולא אמריקדהנייר מפסיק עכ"ל :
אין

מהר"י מולין דלזה נוהגין לשפוך מים על הכבד אף כשרוצין לאכלה כך בלא בישול עכ"ל :

טז כתב הטי"ד סי' ע"ג ולצלותו כתב ר"י דמות' אפי' בלא חתיכ' ומליח' שהאור שואב הדם אבל בעל הלכות גדולות כתב שגם לצלי צריך חתיכה דאם לא קרעו קודם צלייה קורעו אח"כ ולא חיישי' שמא נבלע דם הסמפונות בבשרו דכבכ"פ וכתב בעל העיטור נוהגין בצרפת לנקבו בסכין ומנהגינו אין לנו אלא בנקיבו' השפוד וכבד העוף בלא שום חיתוך אלא ע"ג גחלי' ויפה הוא לנקבו בסכין לחומרא עכ"ל ובאו"ה כתב **(יז)** ונהגו היתר אפי' בכבד של בהמה לצלותו בלא שום חיתוך ונקב :

י כתב האו"ה ואין צריכ' מליחה כלל קוד' צליי' אפי' רוצה לבשלה אח"כ ולא הדחה קמייתא אפי' בשאר בשר כ"ש בכבד שהוא דרבנן עכ"ל ומיהו נוהגין להדיח תחלה אבל מליחה א"צ וכן כתב בהג"ה ש"ד בשם מהרא"י דאין למלו' כבד אפי' לבדה כי אם כאש' תחובה בשפוד עכ"ל וכ"כ האגור בשם אגודה וז"ל ונוהגין לצלות כבד מיד אחר שנמלחה ואין להשהותה במלח' וי"א שאין האיסור בדבר למלוח כבד אלא שנתרקבת אם שוהין אותה במלח וטוב להחמי' כי לא דבר רק הוא והטעם כת' מהרי"ל **(יח)** משום דהאור חוזר ומבליע הדם שפל' עכ"ל וכן הוא בהג"ה ש"ד שאין איסור בדבר למלחה ובהג"ה או"ה כתב הטעם משום חיכרא דאינו דומה לשאר בשר שלא יבא לבשלו עם בשר עכ"ל וכתב באו"ה ואין למלחו לכתחל' ומיהו בדעבד שרי ואם הכבד דבוק בעוף נוהגין · לקלוף מעט **(יט)** במקום דבוקת ואינו אלא חומרא בעלמא :

יא **(כ)** ואם נמלח הכבד עם בשר אמרינן פכ"ה שאם עבר ומלחו **(כא)** ע"ג בשר מותר וכבר נתבאר לעיל דאין אנו מולחין לכתחל' כלל אם כן אין לחלק בין תותי בשרא לעילוי בשרא דבדעבד בכל ענין שרי ולכתחלה בכל ענין אסור :

יב אמרי' פכ"ה דאסור לצלות כבד בשפוד עילוי בשרא ותותי בשרא שרי ובדעבד אפי' עילוי בשר' שרי וכתב רש"י בשפודין שלנו שצולין אצל האש אסו' לכתחל' ולא שייך לחלק בין עילוי בשר לתותי בשר' שפעמי' שמגביהין השפוד כאותו צד שאצל האש ופעמי' מגביהין צד השני עכ"ל · ומוכח בתוספות פ' כיצד צולין דאפי' לפי מנהגינו דאין מבשלין כבד אחר מליחה מ"מ אם נמלח כמליחה לקדרה נהמעט דמו **(כב)** ולא אסור טפי משאר בשר שלא נמלח בשרא ע"ג בשרא ושרי לכתחלה עכ"ל וכ"כ מהרא"י בהג"ה ש"ד :

כלל וסימן כ"ה בדין כבד שנתבשלה עם עוף ובו ג' דינים :

א כתב ש"ד אם הכבד נמצא בעוף ונתבשל אם הכבד שלם אסור כל העוף הכי נהוג וכן הוא במרדכי פכ"ה דף תשל"ח עמוד א' בשם ראב"י דאין בעוף ששים נגד כבד שלו כשהיא שלימה ולכן בעינן ששים מן הבשר והרוטב נגד העוף אם הכבד דבוק בו דאנן קי"ל כמ"ד חתיכה נ"נ כשאיכו' דבוק בו דחיישינן שמא אותה חתיכה היתה חוץ לרוטב או בתוך הרוטב לבד ונאסרה · וכ"פ מהרא"י בשעריו שער י"ב ובאו"ה כלל ט"ו דכן נוהגין דלא כב"י דפסק דאין חתיכה נ"נ רק לגבי בשר וחלב ואפי' איכא ששים בבשר וברוטב נגד העוף אפ"ה העוף לעולם אסור דקיימא לן אפשר לסחטו אסור :

ב **(א)** ואם הכבד אינו שלם ודבוק בעוף או בחתיכ' צריך שיהא מן החתיכה שדבוק בו ס' נגד חתיכת כבד ואם אין בו ששים אותה חתיכה נ"נ וצריכין ששים משאר בשר ורוטב שבקדר' נגד אותה חתיכה :

ג ואם הכבד אינו דבוק רק מונח כך בעוף מצטרף כל הקדרה לבטלו בס' ולעי' כתבתי די"א דאף בדאיכא ס' הכבד אסור :

כלל וסימן ד"ו בדין נצלה הכבד עם העוף ובו ב' דינים :

א כתב ש"ד **(א)** ואם צלו העוף והיה הכבד מחובר בו אז הכל מותר רק שקולף מעט סבי' הכבד · וכ"פ המרדכי פכ"ה דף תשל"ח ע"א בש' ריב"א דאף בצלי יש לקלוף סביב הכבד ופס' באו"ה כלל ט"ז דכן נוהגין ואין חילוק בין אם הכבד דבוק בעוף
או

או אינו דבוק בו אלא מונח בתוכו עכ"ל ודע כי קליפה זו חומרא בעלמא הוא וכ"כ במרדכי דלעיל וכולן אם לא קלפוה ונתבשל כך (ב) אין לחוש כלל ומותר לכ"ע אפי' למאן דמחמיר בשא' קליפה כמו שנתבאר לעיל סי' ד"ג כאן שרי דבבאן לא נהגו לקלוף אלא לכתחלה כנ"ל :

ב וכתב באו"ה כלל י"ו בשם האגודה עוף שנצלה עם הכבד ומלאוהו בבצים אסור אפי' בדעבד אם אין בעוף (ג) בלא ביצים ששים נגד הכבד דצליי' זאת מקרי בשול ודוקא כבד אבל לב עם העוף בכה"ג שרי דאין לך העוף שאין בו ששים נגד לבו כמו שיתבאר לקמן בדיני לב ודוקא אם מלאוהו בביצי' דנקרשים מיד ולא אמרינן ביה כבכ"פ וכבר כתבתי לעיל כלל וסימן ט' · וכ"כ בנימין זאב סי' של"ו ודין פשטיד"א אם נמצא בו כבד דינו כבישול וכמו שיתבאר לקמן כלל וסי' ד"ח א"ה :

כלל וסימן כז בדיני חלב ובו ז דינים :

א כת' הטי"ד סי' ע"ב הלב מתקבץ הדם בתוכו (א) בשעת שחיטה · הלכך צריך לחתכו קודם מליחה ולמלחו אח"כ עכ"ל ומשמע דמותר לבשלו אח"כ וכ"כ השערים לקמן דלאחר קריעה ומליח' הוה הלב כשא' בשר שהרי יצא דמו וכ"כ באו"ה כלל ט"ו דכן נוהגים ובמקום שנוהגים כן · יש לחתו' ערל' הלב קודם מליחה (ב) כדי שיצא הדם דרך החתך כמ"ש השערי' ובמקצת מדינות אלו נוהגי' שאין לבשל לב אחר מליחה כלל רק אחר צלייה כמ"ש לקמן בשערי' ואין לשנות במקום שנהגו להחמי' ומיהו בדעבד אם בשלהו אח' קריע' ומליחה פשיטא דשרי :

ב עוד כתב הטי"ד מלחו ולא קרעו (ג) קורעו אח"כ ומוצי' דם שבתוכו (ד) ומותר במרדכי פכ"ה דף תשל"ח ע"א משמע דוקא הלב עצמו מותר אבל בשר שנמל' עמו אסור דכתב מעשה בא לפני ר"י שנמלח תרנגולת עם לבה והשיב נ"ל שהגאוני' לא אסרו אלא בבישול שמפעפע אבל במליחה אינו מפעפע הלכך אין צריך רק לקלוף במקום הדבק וכ"כ הראבי"ה דבמליח' אין צריך רק קליפה עכ"ל המרדכי · וא"כ לדידן דקי"ל דאף במליחה בעי ס' א"כ שאר בשר שנמלח עם הלב היה נרא' לאסור וכמ"ש הר"ר פרץ משום ר"י מאייברא כדמייתי בהג"ה ש"ד ולא אמרינן כבכ"פ כמ"ש הר"ר מתתי' דדם שבלע מקרי דם בעין ולא דם פליטה ולכן אוסר אף במליח' ואע"ג דלגבי הלב עצמו מחשב דם פליטה כמ"ש מהרא"י בהג"ה י"ל דשאני גבי לב דשיע ולכן מהני שיעתו דאין כולע הרבה רק מעט ולגבי דידה מחשב (ה) מעט שבולע דם פליטה אבל גבי שאר בשר מחשב דם ממש כנ"ל לפי סברת האיסרין אבל כאו"ה כתב בהדיא דאף בשר שנמלח עמו שרי דאמרינן ביה כבכ"פ וכ"כ מהרא"י כ"ץ באגרת שלו שכתב למדינת הלברשטאט לנהוג אחריו כל בני המדינה והוא נדפס בסוף ש"ד החדשים · וכ"פ ב"י ונראה ראי' לזה דהא חוטין שביד ושבלחי אם נמלחו או נצלו לכ"ע הבשר שרי כמ"ש הטי"ד סימן ס"ח והסכימו בו האחרוני' מהרי"ל ואו"ה כלל י"ט ואע"ג דדם שבחוטין כנוס והוא בעין אפ"ה לגבי בשר שסביבו מקרי דם פליטה וה"ה בדם הלב כנ"ל מיהו טוב לנהוג לקלוף (ו) במקום שלב דבוק בו דאז יוצאין לכ"ע דהרי רוב הפוסקי' הסכימו שלא להצריך במליחה רק קליפה רק שאנו מצריכי' ששים לחומרא כמו שיתבא' לקמן כלל וסי' ל"ה וא"כ בכה"ג סגי בקליפ' לכ"ע וכ"כ באו"ה כלל ט"ו (ז) והכי נהוג :

ג כתב באו"ה כלל ט"ו הלב שנמלח או שנצלה שלם הלב עצמו אסור כולו דאין כח לפלו' הדם ע"י בשר הלב מאחר שסגור בכל מקום (ח) מידי דהוה אחוטין שביד ושבלחי שאם צלאן כך החוטין עצמן אסורין ודוקא שסגור גם למעלה אבל אם פתוח למעלה שרי בדעבד דזה מקרי פתוח ומה שנהגו לחתוך ערלת הלב ולפתחו לגמרי ולחתוך גידים שבפני' אינו אלא חומרא בעלמא עכ"ל · וכתב עוד דאם הוא פתו' למעל' ומלחו כן מיקרי קרוע ואם בשל' אח"כ מותר בדעבד דזהו מקרי פתוח עכ"ל · וכל זה אינו נכון לדעתי (ט) דא"ב הא דקאמרי הפוסקי' דקירע אחר מליחתו

ב · אין לחוש כלל משמע דאפי' קליפה אחר הבישול לא בעי משא"כ בלב כ"כ הש"כ לקמן בסי' ע"ג ס"ק ד' : ג בלא ביצים ששים מהרש"ל פכ"ה סי' ז' פסק במלוי ביצים כיון שהם נקרשים אין מצטרפין לבטל אף שאין הכבד דבוק וכש"כ סי' ע"ג ס"ק ד"ג האריך לחלוק על מהרש"ל ואף שאין דבריו מוכרחי' כלל ובפרט שעיקר הראיי' הוא כיון דלענין פשטיד"א פסק הרב דמצטר' לבטל בס' ופשטיד"א דומה למילוי ביצה ואדרבה הסמ"ג מחמיר אפי' בפשטיד"א כמבואר בדבריו בלאווין מ"ה ע"ג ע"ש עכ"ל ובאמת אין סתירה כלל מדבריו דמיירו התם ג"כ בקמח עם ביצי' דאז נקרש ואסור משא"כ בלא ביצים דאינו נקרש כלל וכמ"ש מהרש"ל כל זה באורך בפ"ק דחולין סי' כ' ובאו"ה ולכן פסק מהרש"ל ג"כ בפכ"ה סי' כ"א דפשטיד"א מקמח מצטרף לס' ולא כמו שטעה על דעת הש"כ שם שדברי מהרש"ל סותרי' מ"מ אין להחמיר כלל באינו דבוק כיון שכן משמעות הפוסקי' ראשוני' ואחרוני' כמ"ש הט"ז ס"ס ע"ב וכש"כ סי' ע"ג ס"ק ד"ג ע"ש :

כלל וסי' ד"ז

א בשעת שחיטה כן איתא בכריתות דף ד"כ ע"א בשעה שהנשמה יוצאת מצריף צריף · ופי' רש"י מושך הדם מבית השחיטה בנשימתו תוך הלב עכ"ל · ולפ"ז היה נראה לכאורה דבשליל שנמצא בבהמ' בין חי או מת דניכר בשחיטות אם דאין צריך לקרוע הלב שבתוכו : אבן כדברי הרמב"ם פי' מהמ"א דין ד' מבואר דאף בשליל נמשך הדם לתוכו וצריך קריעה : ב כדי שיצא הדם בש"ע סי' ע"ב בהג"ה כתב הרב על זה שאינו אלא חומרא וזריזו' בעלמא : וכ"כ באו"ה כלל ט"ו וכש"כ שם ס"ק י"ד בשם הרקנט"י כתב וז"ל ובעבור כי הבריה היא דוגמת הלב לכך הותקן גם חידוד הלב בראשיתו להעביר משם כוחות הטומאה וזה ומלא' את ערלת לבבכם עכ"ל : וכ"כ במגדל דוד בשם הרקנט"י וסיים ואף בדעבד יש ליזהר מטעם זה · ג קרעו אח"כ ומוציא דם ואינו נאסר הלב מטעם דשיע ולא בלע במליחה ובצלי. כן הוא דעת הרמב"ן והובא בר"ן והרשב"א בחידושי פכ"ה וכתב הש"כ בסי' ע"ב ס"ק ג' וז"ל ובספרי כתבתי שהיא השיטה המחוורת בש"ס וכן הסכים מהרש"ל פכ"ה סי' מ"א ונ"ל דנ"מ דאם אחר שנמלח הלב נפל לציר דשרי מטע' דשיע ולא בלע אע"ג דאסור בשאר בשר עכ"ל ונ"ל דלפ"ז ה"ה אם נפל דם בעין על הלב בעודו במליח' או בצלי בעודו על האש או בנמלח הלב בלא הדחה ראשונה דאסור בשאר בשר מותר בלב מטעם דשיע ולא בלע · אבן הטור סי' ע"ב והראב"ד בהשגות דהמ"א והסמ"ג והכל בו סי' ק"ג והתרומה והש"ד והמרדכי פכ"ה והתו' בפסחי' בשם ר"ת כתבו דהא דאמרינן שאני לב דשיע דהיה בעלמא ועיק' הטע' הוא משום כבכ"פ · וכ"פ האו"ה ומהרא"י בהג"ה ש"ד וב"י בסי' ע"ב וכן הוא דעת הרב כמבואר מדבריו דין ב' ודין ג' וא"כ אין להקל בלב יותר משאר בשר ונראה דגם הש"כ לא הכריע כן להקל רק שכתב כן דר' נ"מ ול"ע ועיין ס"ק ה' : ד ומותר אע"ג דבעינן מליחה משני צדדי' מ"מ כיון שהלב אינו קרוע הוי כחתיכה א' עבה כמ"ש לעיל כלל ט"ו ס"ק י' וד"ע : ה מעט שבול' דם פליט' הטע' כ' מהרא"י בהג"ה לפי שדם הלב מחוב' תוך חללו לכן מה שזב ממנו מחשב דם פליטה ועיין במ"ש דרנ"ש שכתב עוד כמה טעמים בזה ע"ש ולפ"ז בשאר דם בעין שנפל על הלב אף דמהני שיעתו דלב דאינו בולע רק מעט מ"מ דם בעין בולע ולא שייך נומר כבכ"פ ונאסר אך בדם הכנוס בתוך לבו יש לחשוב לדם פליטה נגד הלב היינו מטעם דמהרא"י בצירוף טעם דשיע ולא בלע הרבה כן נראה פשוט דעת הרב כאן ושלא בא לחלוק על דברי מהרא"י ועיין במ"ש דרנ"ש ועיין לעיל ס"ק ג' · ו במקום שהלב דבוק כו' משמע מדברי הרב דוקא במקום דבוק צריך קליפה אבל שלא במקום דבוק אפי' קליפה אין צריך וכן משמעות לשון המרדכי וכן הוא באו"ה : וכ"כ הרב בש"ע סי' ע"ב והעט"ז וכ"כ הב"ח ואף דהרב כתב דהרי רוב הפוסקי' הסכימו שלא להצריך קליפה וכו' משמע דמדמי הרב לכל מליחה דעלמא דאוסר כדי קליפה אף באינו דבוק : מ"מ הכי גבי לב שאני דנגד שאר חתיכות שאינו דבוק פשיטא דהוי דם דידה דם פליטה וכבולעו כך פולטו וסברא זו כתב מהרש"ל סי' מ"ח בפכ"ה ע"ש כל זה נ"ל פשוט וברור בדעת הרב אבן הש"כ בסי' ע"ב ס"ק י"א כתב וז"ל דמשמעות לשון הת"ח כאן שכתב דהרי רוב הפוסקי' וכו' משמע דאפי' אינו דבוק הלב אלא שנמלח עם בשר ואינו דבוק בו צריך קליפה וכן בדין דהא מהרש"ל אוסר כולו ונהי דלא נהגין הכי מ"מ יש להחמיר ולהצריך קליפה : ומ"ש הרב במקום שהיה הלב דבוק לאו דוקא קאמר עכ"ל ודבריו המוקי' מאוד חדא דלא לחנם איכפל הרב וכל הני פוסקי' דוק' הלב דבוק וגם אין שום משמעו' כלל בדברי הרב כאן כמ"ש דהרי רוב הפוסקי' וכו' וכן מבואר ג"כ בלשון הרב דין ו' ומ"ש וכן בדין דהא מהרש"ל אוסר כולו וכו' לא ירדתי לסוף דעתו דמאי ראיי' היא זו לקלוף הבשר שנמלח עמו אף באינו דבוק דהא מהרש"ל בפכ"ה סי' מ"ח ובאו"ש שאוסר כולו היינו באותו חתיכה שלב דבוק בו אבל שא' חתיכות שנמלחו עמהם אינו אוסר כלל (ואין להחמי' אף לדבריו רק באותו חתיכה לקלוף בכל מקום אף במקום שאינו דבו' וק"ל) גם מה שהשיג הש"כ על הב"ח שם דכתב דאף בצלייה אם איננה דבוק א"צ קליפה כמו בכבד בסי' ע"ג ובאמת שם בכבד הצריך קליפה אין זו השגה דמאי דכתב בסי' ע"ב דאין צריך היינו מדינ' · אבל מ"מ המנהג לקלוף ואינו אלא חומרא וכמ"ש הב"ח בסי' ע"ג לענין כבד וכ"כ הרב לעיל כלל ד"ו דין א' ודו"ק : ז והכי נהוג וכתב הש"כ ס"ק י' ומיהו פשיטא דלכתחלה אין למלוח או לצלות לב עם בשר כיון דעכ"פ צריך קליפה עכ"ל · ואזיל לטעמו שסובר דאפי' באינו דבוק צריך קליפה · אבל לפי מה שכתבתי ס"ק ו' אין להחמיר כלל לצלות או למלוח עם שאר בשר אך דמשמעות הפוסקי' דלכתחל' יש לקורעו קוד' מליח' וצליי' אפי' לבדה וק"ל · ח מידי דהוה אחוטין שביד ושבלחי אף על גב דבשמפומות הכבד פסק הא"ה עצמו בכלל ט"ז דין י' דאם לא קרעו קודם צלייה קרעו אח"כ נ"ל דשאני דם הכבד דרבנן ודם הנבלע בשמפומות חשיב דם פליטה שנכנס ונבלע מן הכבד לתוך השמפומות ע"כ אמרינן גבה כבכ"פ כמ"ש הא"ה שם וכ"כ הרב לעיל כלל ד"ד דין ט' ע"ש : משא"כ בלב וחוטין חשיב לדעת הא"ה לדם בעין ולא אמרינן גבייהו כבכ"פ כמ"ש הא"ה כלל ק"ו דין א' וכ' : ט דא"כ הא דקאמרי הפוסקי' הא דלא מקשה הרב על הא"ה מסוגי' דש"ס דפסחים דף ע"ד ובחולין דף ק"ע דאיתא להדיא בברייתא' הלב קורעו ומוצי' את דמו לא קורעו קורעו לאחר בישולו (היינו צלי) ומותר ואין שם חולק בש"ס ואפשר משום דיש לומר דהא"ה חושש להחמיר וסובר כדעת רש"י וסייעתו דפי' האי לאחר בישול בישול ממש וסובר דדוקא קתני בישול דע"י הרוטב אמרינן שהלב דשיע אינו בולע משא"כ

מאח"כ לענין מליחה ומלייה · ואע"ג דהוא אוסר ג"כ לענין בישל כמ"ש האו"ה
שם דין ג' היינו משום דהוסש להחמיר ג"כ לדעת ר"ת וסייעתו' דפי' דהאי
בריקא לענין צלי קאי · אבל לענין בישול כאסר ואזלינן בתרווייהו לחומרא ולכן
השיג עליו הרב מלשון הפוסקים ואפי' לדעת רש"י וסייעתו שפי' הא דבישול בישיל
ממש מ"מ כ"ש הוא לדבריה' צלייה ומליחה כמבואר להדיא מלשון רש"י בפסחי'
דף ע"ד ע"ש וכב"ח סי' ע"כ מדחיק לתרץ לדעת האו"ה לשון הש"ס ופוסקים
וכתב דנקטינן הכי להלכה ודבריו דחוקי' מאוד וכבר השיג עליו הט"ז והש"ג שם
וכתבו דאין לזוז מפסק הרב כאנכי לדברי האו"ה סעד וסמך כלל מש"ס ופוסקי'
ול"ד לחוטין שביד שבלחי · הא דלא מחלק הרב בין לב לחוטין דהאי לב
דמהני שיעתו להיות דם פליטה וכב"כם מאח"כ בחוטין כמ"ש הרב לנ"ל דין כ'
ולאפשר דסובר הרב כיון דחוטין קשים הם ג"כ מיקרי דם דידה דם פליטה כמו
בלב דשיע וסברא זו מוזכר ג"כ בש"ך בסי' ך"כ ס"ק ח' לענין ורידין וע"ל כלל
ל"ד דחוטין ורידין דין א' להם : **יא** לרש"י קורעו לאחר בישולו · כן פי'
רש"י בחולין דף ק"ע ע"א ובפסחים פכ"ל דף ע"ד דהפי' בבישול ממש אמרי'
דקורעו אח"כ ומותר מטעם דלב שיע אך המקשן ס"ד דאיירי בצלי ומעם כ"כ
כ"פ אבל באמת למסקנא מיירו בבישל ממש זה הוא דעת רש"י להדיא שם וכ"כ
כל הפוסקים בשם רש"י וזה הוא דעת הרמב"ם ודלא כמגדול עוז שכפי' מהמ"א
כתב בשם רש"י שסובר כדעת הפוסקי' דפירשו הא דבישל צלי קאמר וחולק אדע'
הרמב"ם וטעות הוא : **יב** דלא ידעינן כמה דמה נפיק מיני' מהרש"ל באו"ש
ובפכ"ה סי' מ"ע פסק דבמלא הלב תחלה דאין שם רק דם הכנוס בתוך לבו
ודאי דיוכל לשערו וסגי בס' נגד הדם ועיין בט"ז סי' ע"ב ס"ק ד' שכתוב שדבריו
מסתברי' ומ"מ למעשה יש להחמיר כדעת הרב והש"כ שם דין ה' הני' דין זה
בצ"ע · ונלע"ד דהיכי דאין הלב דבוק בחתיכה שיש ס' נגד דמו דאין להקל כלל
לפי מה דקי"ל חנ"נ באיסור דבוק א"כ אף שיכולין לשער הדם הכנוס בתוך לבו
מ"מ הלב שדמו דבוק בתוכו נ"נ וצריך ס' נגד כל הלב · ואין סתירה מהא דכתב
מהרא"י בהגה"ה ש"ד וז"ל וכיון דלב עצמו אסור אמאי לא אמרי' חנ"נ ואמאי לא
הצריך הש"ד ששים נגד כל הלב וי"ל דכל כך מהני שיעתו דלב דלא נימא דממה'
לבלוע טפי מאשר עוף והא דלב עצמו אסו' משום דלפעמי' מתייבש ומתבשל בחלב
הלב ולאו מתפשט ע"כ מוכן דבריו הרי שלדעתו לא אמרינן כל חנ"נ בלב מ"מ
נ"ל דאין מדבריו סתירה כלל דהגה"ה ש"ד מיירי להדיא בלב דבוק בעוף ואיכא
בעוף ס' נגד דמו דאז לדעת כל הפוסקים לא אמרינן חנ"נ וכיון דיש בחתיכה
עצמו לאיסור דבוק בו ס' נגדו אך דהגה"ה ש"ד מקשה כיון שהש"ד אוסר הלב
עכ"פ א"כ לימא חנ"נ לכן מתרץ לזה מהני שיעתו דלב שאינו בולע יותר
מהעוף כיון שגם העוף דבוק בלב · אבל באינו דבוק הלב בעוף חנ"נ וגם חיישינן
שמא הלב היתה פ"א חוץ לרוטב או חוץ הרוטב לבד ונאסר ע"כ צריכין ס' נגד
כל הלב וכמ"ש הרב לעיל כלל ך"ה דין א' (וע"ל כלל ל"ח ס"ק ד') וה' דכתב
הטור ושאר פוסקים הטעם דצריך ס' נגד כל הלב משום דלא ידעינן כמה דמה
נפיק מינה · וגם לדעת קצת פוסקים דאין צריכין ס' רק נגד הדם אזלי
לשיטתייהו דסוברי' דלא אמרי' חנ"נ באיסור דבוק או דמיירו שלב דבוק
בחתיכות עוף שיש באותו חתיכה ס' נגד דמו אבל באין באותו חתיכה ס' נגד
דמו או שהלב הוא בפני עצמו לפי מה דקי"ל חנ"נ באיסור דבוק א"כ פשו' הוא
דאין להקל כלל בלב ולהצריך ס' נגד כל הלב וחתיכ' שדבוק בו וכזה מתורצין
דברי הט"ז שכתב הטעם דצריך ס' עד כל הלב מטעם דחנ"נ והשיג עליו
הש"ך בסי' ע"ב ס"ק ז' מהגה"ה ש"ד · ולפי מה שכתבתי נימא וכ"כ באו"ה כלל
ט"ו הטעם דחנ"נ ודוק והיכא דלב דבוק בחתיכה ונמלח ואיכא בו ס' נגד דמו
הסומך על דעת המקילין במקום הפסד מרובה או בע"ש לא הפסיד כמ"ש
מהרש"ל דבריהם מסתברים : **יג** אפ"ה הלב עצמו אסור הטעם כתב
בהגה"ה ש"ד דדם הלב מתייבש תוך הלב ובעט"ז סי' ע"ב כתב וז"ל נאסר הלב
מחמת שנתבשל בדמו שהוא בלע תחלה ונעשה חתיכה דאיסור והוא עצמו אסור
לאפי' כשיש ס' בקדרה כנגד הדם וחוזר ואוסר כל מה שבקדרה עד ס' נגד כל
הלב עכ"ל וי"ל דאין הכוונה לומר דבדאיכא ס' נגד הלב דלב עצמו מותר

היכי דמי אם הי' סגור למעלה א"כ לא מהני קריעה אח"כ לדעתו
ואי מיירו שפתוח למעלה א"כ קריע' זו למה לי דהא קרוע ועומד
הוא לדעתו דהרי כתב דאם נתבשל בו שרי ומה שנהגו לקרעו
לגמרי אינו אלא חומרא בעלמא ואין זה כמשמעות דברי הפוסקים
לכן נ"ל דאף כשפתום למעלה ונמלח כך קורעו אח"כ ומותר
(י) ול"ד לחוטין שביד ושבלחי דליכא דם בחוטין עצמם רק
דם הכנוס ולכן חיישינן שמא לא פלטי מה שבלעו מכפני' אבל
לגבי לב דאית ביה דם בלא דם הכנוס בו אמרי' ביה איידי דפולט
דם דידה פולט נמי מה שבלעו מדם הכנוס בתוכו וכבר נתבא'
חילוק זה לעיל גבי חתיכ' שנפלה לציר כלל וסי' ו' ועוד דמה
שהחוטין אסורין אינו מצד החוטין בעצמן שבלע מן הדם שבחוטין
רק מצד דם שבהם וה"ה שאם קרע החוטין והוציא דמן שהחוטין
בעצמם היו מותרין אלא שאין דרכן בכך ולכן קאמרי פתם החוטין
אסורין משא"כ בלב שדרכו לאבלו בלא דם שבו על כן קאמרי
קורעו לאחר מליחתו ושרי וכן נראה דעת הפוסקים דלא חילקו
בין סגור למעלה או לא ואף אם אני סגור למעלה נראה דלא הוי
קרוע אלא צריך לקרוע ממש כלשון הפוסקי' ואי לא קרעו מיקרי
סתו' אף כשאינו סגור למעלה מיהו אם הניחו על פיו דאיכא
לד' מקום לזוב איכא למימר דמקרי קרוע כדאמרינן לעניין רישא
ככבשא ויתבאר לקמן כלל וסימן צ"א אי"ה :

ד ואם בישל הלב בלא קריעה בזה חולקין הפוסקי' (יא)
לרש"י קורעו לאח' בישולו ושרי וכן הוא דעת הרמב"ם פ"ו
מהמ"א והוא דעת הגאוני' אבל ר"ת חולק עליה' וס"ל הלב
נאסר וכן מסי' בסמ"ק וכ"כ באו"ה והכי נהוג :

ה ואם נתבשל עם שאר בשר צריך ששים נגד כל הלב (יב)
דלא ידעינן כמה דמה נפיק מיני' וכן פסק או"ה כלל ט"ו
דלא כדברי השערי' והמרדכי דף השל"ח ע"א והגהות מיימון פ"ו
דפסקו דלא בעינן ששים רק נגד דם הלב שבתוכו ואפי' אי איכא
ששים נגד כל הלב (יג) אפ"ה הלב (יד) בעצמו אסור
כמו שמשמע מדברי השערי' והכי נהוג כמ"ש בהג"ה ש"ד וכ"פ
באו"ה וכ"פ רבינו ירוחם ודלא כמשמ' מדברי המרדכי דבדאיכא
ששים אף הלב שרי :

ו ואם נתבשל מקצת העוף עם הלב שבתוכו והלב דביק בו
דינו כמו כבד שנמצא בעוף שנתבאר דינו לעיל כלל וסי' ך"ו
אבל אם העוף עדיין שלם כתב המרדכי דף תשל"ח בשם ראבי"ה
דאין עוף שאין בו ששים נגד לבו וכ"כ הטי"ד בשם הרא"ש וא"כ
הבל שרי דהרי העוף מבטל הלב שבו וכתב מהרא"י בכתביו דאף
אם אין בעוף הראש והרגלים רק שהוא שלם בדרך שבני אדם
מבשלין אותו אפ"ה הוי ס' נגד לבו וכ"כ ב"י ומהר"י מינ"ץ (טו)
בתשובה סי' ט"ו דכן יש לנהוג · וכ"כ באו"ה והכי נהוג · דלא
כמהרי"ל דס"ל דלא הוה ביה ששים אלא אם הראש והרגלי' (ולכך
נכון להסיר הראש מן העופה דשמא לא נשחטו הוורידין ומה
שנתפשט מנהג אשכנז שלא להסיר הראש הוא ע"פ דעת מהרי"ל
כדי שאם יתבשל הלב עם העוף יהי בו ס' היא סברה דחויה)
וכתב באו"ה דוקא עוף אית ביה ששים נגד לבו (טז) אבל
אין לך שום בהמה שיש בה ס' נגד לבה וכת' עוד באו"ה ובהג"ה
ש"ד (יז) (דאף כי איכא ששים נגד הלב מ"מ נוהגין לקלוף מקום
הדבוק שם הלב עכ"ל ואע"ג דלא מצינו בבישול קליפה מ"מ נ"ל
טעמו

כיון דלב נ"נ לדעתו א"כ אפילו איכא ס' נגדו נשאר באיסור' כיון שנתבשל' בדמה
אלא דהט"ז נותן עפס דלמה צריכין ס' נגד הלב ולא סגי בס' נגד דמו ע"ז כתב דאף כדאיכ' ס' נגד דמו מ"מ הלב נשאר באיסורו ע"כ צריכין ס' נגד
כל הלב אבל באמת אף דאיכ' ס' נגד לבו נשאר באיסורו וכ"מ דף רכ"א ע"א ראיתי שהבין מדברי הט"ז דבדאיכ' ס' נגד לבו דהל' מותר וע"כ השיג עליו
שם וכתב דטעה בתבנת כוונת הגהו' רבו · ולע"ד נראה דלא קשה מידי וכן משמע בש"ך סי' ע"ב ס"ק ז' שהבין נ"כ דברי הט"ז כמו שכתבתי וכמו שמקש'
מהגה"ה ש"ד ועיין מ"ש ס"ק י"ב : **יד** בעצמו אסור אפי' נמלח וכן מבואר להדיא בסמוך דין ו' ופשוט הוא : **טו** ומהר"י מינ"ץ בתשו' סי' ט"ו שם מיקל
עוד יותר דאפי' בלא כנפיים וראש ורגלים נ"כ יש ס' ועיין בדריש' סי' ע"ב ס"ק י' כתב וז"ל דמתוך הראיות של מהר"י שם מוכח דאפי' ניטל גם הגרגרת ויתר
הדברים ולא נשאר כ"א הגוף שלם מיקרי עוף שלם ויש בו ס' נגד לבו והא דלא נקט רמ"א בלשונו בת"ח וכש"ע כי אם הראש והרגליים נ"ל דהיינו טעמא לפי
שמהר"י מינץ כתב שם דלכתחלה לא היה מתיר אם היה אפשר לשער במראית עין ולכן לא נחי' רמ"א לשיעור' ונק' מילת' דפסיק' ליה עכ"ל הדרישה וכ"כ הט"ז
סי' ע"ב ס"ק ט' ע"ש ואמ"ו האלוף מהור"ר יוסף נר"ו תירץ דאין צריך לכל זה דהא מהר"י מינץ עיקר ראיותיו ויסודותיו שם אינו אלא ע"פ ל' המרדכי שכתב דיש
יותר ויותר בעוף מס' נגד דם הלב ע"כ הפר"ז על המידה דאף בלא כנפיים וכו' יש ס' נגד דמו וכ"כ בהג"ה אשרי פכ"ה בשם ראבי"ה קבלתי שברור יש בעוף
שלם פעמים ס' נגד דם הלב אבל לפי מה שהכריע הרב לעיל דין ה' דלא כמרדכי וסייעתו וצריכין ס' נגד כל הלב לכן לא כתב הרב להקל יותר ממה שהיקל מהר"י
בכתביו ס"ל ואו"ה דבלא הרא"ש והרגלים יש ס' נגד הלב וזה ברור ונכון וכתב עוד הט"ז דהיכא דאיכא עוד צד להקל כגון שיש עוד שאר דברים בקדרה
שיש ס' נגד הלב רק שאנו מצריכין נגד הדבוק ס' כיון שהוא עצמו חומרא אין להחמיר בכה"ג אף שחסר הראש ורגלים וכנפים · וכ"כ בדרישה וכתב עוד הט"ז
שם דאפי' בלא עור יש להקל דהרי גם בתרנגולת אמרו כן ושם העור דבר מועט עכ"ל ומהרש"ל בפכ"ה סי' מ"ח ומ"ז אוסר בהופש' האווז' וצ"ע לדינא · ולפי
מה שכתבתי לעיל ס"ק י"ב דעת המקילין אם יש באותו חתיכה שהלב דבוק בו ס' נגד דמו סגי · א"כ נראה פשוט דיש להקל בכה"ג כדעת מהר"י מינץ וק"ל :
טז אבל אין לך שום בהמה שיהא ס' נגד לבו · והטע"ז סי' ע"ב כתב על לשון זה ובודאי טעות גמור הוא דהא לפי אומדנא קלה עינינו רואה שיש בבהמה
ג"כ ס' ויותר הרבה מאוד אלא דנקטו הפוסקים עוף משום דאין דרך לצלות (נ"ל דלאו דוקא לצלות נקט דהא לעניין בישול קאי דבצלי אין איסור) בהמה שלימה
עם קרביה ולא הוצרכו לתת בה שיעור כל"ל עכ"ל הט"ז ונ"ל ע"ד פשוט דהא דכתב הט"ז דאין דרך לצלות הבהמה עם קרביה אין הכוונה בדעתו לומר דהא
דבכל עוף יש ס' נגד לבו היינו דוקא שיש בתוכו ג"כ כל הקרביים לצרף זה ודאי אינו שאין דרך לצלות או לבשל עוף שלם עם הקרבים ואין אנו צריכי' בעוף רק לצרף
גופו כשהוא שלם כמבואר להדיא באו"ה ומהרא"י ומהר"י מינץ בתשובתו וכל הפוסקים וכמ"ש ס"ק י"ד וכן נתפשט הוראה להתיר עוף שנמצא בו לב אף דליכא
בתוכו הקרבים · ועוד דודאי בבהמה אף בלי קרבים הוא לאומדנא קלה יותר מ"ס בלב אלא כוונת הט"ז שלפיכך לא כתבו הפוסקים דין זה לפי שאינו במצא
לצלות בהמה שלמה וגם הקרביי' דהיינו הלב וכיוצא בזה והצריך ס' נגד הלב כל זה נ"ל פשוט וברור כוונת דבריו דלא כלהם חמודות דף רכ"א ע"א שהשיג שם על
הט"ז בזה (וכן נר' קצת משמעות הש"ך ס"ם ע"ב שהבין כן) לפי שהבין דאף הקרביים בעינן לצרף לבטל הלב ושגגה היא ובודאי לא ירד לדקדק בכוונ' דבריו בזה
והש"ך

טעמו דכיון דנתבשל עמו ונאסר ממנו כדי קליפה כמו שנתבאר לעיל ולכן צריך להסיר אותה קליפה ואין הקליפה אוסרת שאר בשר דאינו אלא חומרא בעלמא כמ״ש לעיל והלב עצמו אסור כמו שנתבאר לעיל וכתב מהרא״י בהג״ה ש״ד וטעמו משום דלפעמים דם שבלב מתייבש בלב ואינו יוצא לחוץ ומשמע מדבריו אבל בשאר איסור כגון ראש התרנגולת המחוב׳ בעוף ונתבשל עמו אם היה ששים בעוף נגד דם המוח אף הראש שרי דלא כהג״ה ש״ד שכת׳ להשליך הראש : מיהו אם אין הראש דבוק בעוף נעש׳ הראש חתיכה נבילה וצריך ששים מן העוף נגד כל הראש ואף אי איכא ששים הראש אסור כנ״ל :

ז ועוף שנצלה עם הלב שבתוכו (יח) דינו כמו בכבד שנצלה בעוף וכבר נתבאר דינו לעיל כלל וסימן ד״ו :

כלל וסימן כ״ח בדין חתיכה היתר שבלעה איסור ונגעה בחברת׳ או איסו׳ שנמצא בפשטידא או בטפילה ובו ג דינים :

א כתב׳ בסמ״ג ובס״ח סי׳ ק״מ וקמ״א והביאו הטי״ד סימן ק״ה וז״ל · הא דחתיכות איסור אוסרת חברתה בנגיעה דוקא שאסורה מחמת עצמה כגון נבילה (א) ובשר בחלב אבל אם אין בה איסור אלא מה שבלע ממקום אחר (ב) אינה אוסרת אחרת שנגעה בה אפילו נצלו יחד דאין דבר הבלוע בחתיכה יוצא ממנו לבלוע באחרת : אלא

והש״ך ע״כ כתב על הט״ז ז״ל ומה שעשה שלא עיין בד״מ ובת״ח כלל ד״ו דין ו׳ שכתב שם הרב כן בשם הא״ה וכן הוא בא״ה כלל ד״ו דין ד׳ (והכי משמע בסה״ת ותשובת מהר״ם רוטנברג סי׳ תרי״ו ותשובת מיימון והגור) ובסמ״ג ובמרדכי גבי מעשה בטלה א׳ שנמלח ונתבשל עם הלב · והשיב ר״י דאם יש ס׳ במים ובטלה נגד הלב מותר אך לא נהיר עתה מטעם זה לפי שרש״י היה משער בכל החתיכה שדבוק בה ולעניין מ״ש דהא לפי אומדנא וכו׳ נראה כיון דבבהמה הדרך להסיר הראש והכרעי׳ וקרבו גם צריך לנקר מן החלב וגיד הנשה וגם מפשיטין העור א״כ אדרבה לפי האומדנא אין כאן ס׳ עכ״ל הש״ך ועדיין לא תיקונכלוס חדא דהא האי מעש׳ דטלה שהובא בסמ״ג ומרדכי ומהר״מ רוטנברג ושאר פוסקים כולם כתבו בזה הלשון דאם יש ס׳ במים ובטלה נגד דם הלב ואם איתא למשמעות הש״ך בדברי הפוסקים אלו דהם סוברים ג״כ שאין בשום בהמה ס׳ א״כ צ״ל דאפי׳ נגד דם הלב ג״כ ליכא ס׳ וזה בוודאי נגד ההוש והאומדנא שלא יהי׳ ס׳ אף בלי ראשו וכרעיו וקרבו ועורו וחלבו נגד דם הלב בלבד (אלא ודאי דכל אלו הפוסקים שכתבו האי מעשה דטלה מיירו שאינו שלם כלל) ועוד נלע״ד דאף בלא הראש וכרעיו וקרבו ועורו והלבו הוא נגד אומד דעתינו לומר כדברי הא״ה שאין שום בהמה שיהא ס׳ נגד לבו דהא לפעמים מצינו בהמה שמשקל הלב אינו יותר מ״ד או ה׳ ליטרות לכל היותר ובשרו הוא כמה וכמה מאות ליטרות אף שאין לשער במשקל כמ״ש לקמן כלל פ״ה מ״מ יש ללמוד מזה אומד דעתינו לכן נ״ל פשוט דאף אם היה רואה הט״ז דברי הא״ה לא היה מונע מלומר שיש ט״ס בדבריו ואם יש ט״ס נ״ל דכך צריך להיות אבל אין בכל הבהמות ס׳ נגד לבו ע״כ וכוונתו דבבהמה לא אמרינן דכל הבהמו׳ יש ס׳ אלא דצריך שיעור לפי מראית עין וכן משמע בתשובת מהר״י מינץ סי׳ ע״ו שכתב שם שעיקר הסברא להקל בזה בעוף ולסמוך על האומד כיון שאין בו כזית כדמו והוא מדרבנן ע״ש וא״כ לא אמרו אלא בעוף אבל לב בהמה שיש בו כזית כדמו ולאיסור כדת אין להקל ולסמוך על האומד וצריך שיעור למראית עין ודוק היטיב : יז דאף כי איכא ס׳ נגד הלב מ״מ מהגין לקלוף · שמעתי מח״ו חמי זקיני הגאון המפורסם מוהר״ר שמעון זצ״ל שאווזות שצולין באגנים וקלתה תוך הרוטב וקלתה לחוץ ונשכח הלב בתוכו שהיה מפקפק קצת לאסור בזה מטעם שיש לחוש לדעת רש״י שהובא בי״ד סי׳ צ״ב לעניין טיפת חלב שנפל על החתיכה שמקלתה תוך הרוטב ומקלתה לחוץ דלא מצטרפין הכל לבטל כפ׳ א״כ ה״ה הכא באווזות שאין מצטרפין כל העוף לבטל הלב אך אמר שאין להחמיר בזה חדא דהא מבואר בש״ך סי׳ צ״ב ס״ק ד׳ וי״ב שדעת כל האחרונים והמחברים כדעת ר״י שאם מקלתה תוך הרוטב מפעפע בכולו אף שהט״ז סי׳ צ״ב ס״ק ב׳ כתב שמשמעות הרמב״ם והש״ע משמע שפוסקים כדעת רש״י מ״מ כבר האריך הש״ך בנה״כ להשיג עליו ושאין שום משמעות כלל ברמב״ם וש״ע וכמ״ש הב״ח ודבריו מוכרחים דהא בסי׳ ק״ה ס״ד פסק הב״י בש״ע להדיא כדעת ר״י ועוד דאף אם אנו רוצין להחמיר ולחוש לדעת רש״י מ״מ גם רש״י שפסק דאפילו מקלתה תוך הרוטב אינו מפעפע היינו לשאר חתיכות שבקדרה אבל לאותו החתיכה גם רש״י מודה דמפעפע בכל החתיכה · ולכן אוסר רש״י אותו חתיכה כולו וכמבואר ג״כ בט״ז סי׳ צ״ב ס״ק ב׳ אף דלחד תירוצא שהביא הש״ך בסי׳ צ״ב ס״ק ג׳ ובט״ז שם ס״ק ג׳ מבואר דדוקא גבי חלב אמרינן הכי משום דחלב הוא שמן ומפעפע משא״כ גבי דם לדעת רש״י אפילו מקלתה תוך הרוטב אינה מפעפע יותר מכדי נטילה וכמ״ש הטור וב״י בסי׳ ק״ה מ״מ הא כבר השיג הש״ך בסי׳ צ״ב ס״ק ג׳ ובסי׳ ק״ה ס״ק ט״ו (והט״ז שם ס״ק ט״ו) על תירוץ זה ומוכיח דאף חלב מקרי איסור כחוש (וכן מבואר לקמן כלל ד״ח דין א׳) ולפ״ה אמרינן דמקלתה תוך הרוטב מפעפע בכולו היכי שאיסור צלול כמו חלב ע״ש ועוד דקי״ל לשער בכל דבר בס׳ בין כחוש בין שמן (ומ״מ יש להצריך נטילה במקום דביקות הלב וכמ״ש הב״י בסי׳ ק״ה ס״ה לעניין צלי וע״ש ס״ק י״ד) וכן השיב לי מ״ו האלוף מוהר״ר הלמן בתשובה דאין להחמיר : יח דינו כמו בכבד וצריך קליפה ואם נתבשל בלא קליפה מ״מ צריכין לקלוף אחר הבישול כ״כ הש״ך כמ״ש לעיל כלל ד״ו ס״ק ו׳ בשמו וכתב הש״ך בסי׳ ע״ב ס״ק ט׳ דצריכין נטילה בצלי כמו בוורידין וזה שלא כמשמעות הרב כאן וע״ל כלל ע״ו דין ד״א :

כלל וסי׳ כ״ח

א ובשר בחלב התרומה והסמ״ג לאוין סי׳ ק״מ וקמ״א והמרדכי פג״ה והאגודה וכל בו והשערים והרשב״א בת״ה בית ד׳ שער א׳ והרמב״ן בשם ר״י הזקן בעל תוספות והראב״ד פ״ט מהמ״א כולם כתבו דין זה ולמדו כן מהאי שמעת׳ בפכ״ה דף ק״ח דטיפת חלב שנפל על א׳ מן החתיכות דמקשה הש״ס שם אי בשלא ניער ולא כיס׳ מבלע בלע מפלט לא פלט אלמא דאין איסור בלוע הולך מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ולכן כתבו דין זה אפי׳ בבשר בחלב דאינו אוסר שאר החתיכות ואע״ג דחתיכה עצמו נ״נ ולעניין החתיכה הראוי להתכבד חשיב בשר בחלב גופו ושרשו של איסור תירץ מהר״י בהג״ה ש״ד סי׳ נ״ה דוודאי כל זמן שהוא מעורב חשי׳ גופו של איסור מ״מ קים ליה לרבנן שאין שום טעם הולך מחתיכה זו רק טעם בשר בלא שום חלב אא״כ ע״י רוטב עכ״ל ואע״ג דטעם הבשר ג״כ נעשה נבילה מ״מ אין הנאסר יכול לאסור יותר מאיסור עצמו וכ״כ ג״כ הר״ן ס״פ כל הבשר על סוגיא דטיפת חלב לדעת ר״י ע״ש והטור שכתב דבשר וחלב חשיב גופו של איסור כבר נתקשה בזה מהרש״ל בפג״ה סי׳ מ״ה וכאו״ש ותירץ דהטור לא קאמר אלא בנגיע׳ חם שנגע בבשר חם דזה חשיב איסור מחמת עצמו משא״כ בבשר הבלוע מחלב שנגע בבשר אחר חם אינו אוסר כשאר איסור בלוע עכ״ל ואף כי דבריו לחוקים קצת מכח ל׳ הטור מ״מ הדברים מוכרחים שלא יהי׳ דעת הטור נגד כל הני גדולי הפוסקים ומשמעות הש״ס וכן מוכרחים דעת הטור שלא יהיה דבריו סותרי׳ זי׳ ג״כ כמ״ש הכאר שבע בדף פ״ג ע״ג וע״ד ע״ש דבריו בארוכות לחזק דברי מהרש״ל · וכמ״ש מהרש״ל לפרש דעת וכוונת הטור מצאתי ג״כ הל׳ ממש באגודה פכ״ה סי׳ קע״ו וכן מוכח דעת הרב בש״ע בהג״ה סי׳ צ״ב ס״ב דטיפה חלב שנפל על החתיכ׳ ולא ניער וכיסה דשאר החתיכות מותרין ואם אית׳ דסובר דב״ב חשיב איסור מגופו אף שאר החתיכות היה לנו לאסור (כמ״ש הר״ף סוף פכ״ה והרא״ה בבדק הבי׳ דף ק׳) דשאר חתיכות נאסרין מאותו חתיכה שנעשה נבילה ומ״מ בסי׳ ק״ה סתם כדברי הטור וב״י אלא נ״ל שדעתו ג״כ לפרש דעת הטור כמהרש״ל (וכ״כ הש״ך בסי׳ ק״ה ס״ק ט״ז שזה דעת הרב אך שא״כ כתב שאין זה עיקר ודבריו מגומגמים מאוד וצריכין ישוב (וראיתי שמ״ו חמי הרב המופלג מוהר״ר וואלף נר״ו בגילון הש״ך שלו האריך ג״כ מאוד שם בביאור דבריו) ונ״ל לדעתו שמ״ש הרב בסי׳ צ״ב דשאר חתיכות מותרין היינו דמ״מ צריך קליפה ונטילה כמ״ש הב״ח בסי׳ צ״ב לפרש דעת הטור וזה דחוק ורחו׳ מאוד בעיני מסמימת ל׳ הטור והרב גם מ״ש הש״ך שם ליישב הש״ס אליבא דהטור אמר שכ״כ הר״ן והרא״ה בבדק הבית דף ק׳ אבל במשמרת הבית להרשב״א השיג מאוד שם על הרא״ה שאי אפשר לפרש כן הש״ס וכתב שכל דבריו הם דברי בורכ׳ ע״ש וגם ה״ה ומ״מ פ״ט מהמ״א כתב על דבר הרא״ה בזה שדבריו רחוקים מאוד לפרש כן הסוגי׳ דש״ס. גם מ״ש הש״ך שם שכן כתב ג״כ ה״ה ומ״מ פ״ט מהמ״א וזה הוא דעת הראב״ד נמשך בזה אחר הב״ח שכתב ג״כ בסי׳ צ״ב בשם המ״מ בשם הראב״ד כן אבל בוודאי לא עיינו היטיב בדברי הראב״ד בהשגו׳ פ״ט מהמ״א שכתב להדיא להיפך דאין החתי׳ הבלו׳ מבשר והלב אוסר שאר חתיכות בלי רוטב וכ״כ הרשב״א במשמרת הבית דף נ״ע ע״ב בשם הראב״ד וכ״כ המ״מ פ״ט מהמ״א שם בטעמו בשם הראב״ד אלא מ״ש בהמ״מ שם וזה הוא דעת הרא״ה נ״ל דעת הרא״ה בבדק הבית וכן מצאתי בלחם משנה שהגיה כן בדברי המ״מ לכן נ״ל עיקר שדעת הטור כמ״ש מהרש״ל וכן דעת הרב וכל גדולי האחרונים · ואף אם יהיה דעת הטור כפשוט׳ מ״מ אין להחמיר נגד כל הני פוסקים ראשונים ואחרונים שכתבו כפשיטות דאף בבשר וחלב אמרי׳ אין איסור בלו׳ יוצא מחתיכ׳ לחתיכה ודוק : ב אינה אוסרת אחרת הפרי״ש בסי׳ ק״ה ס״ק כ״ג כתב וז״ל ובעט״ח ס״ס הס״ו כתב הרא״ש תרנגולת שנמצאה בה חט׳ שאסר הרא״ש כל התרנגולת שהיו בשפוד שנגעו בזאת התרנגולה וי״ל דהתם מיירי בהפך השפוד שע״י הפכת השפוד נוטף מזו לזו והוסרה כולה וכאן מיירי בלא הפכ׳ השפוד ורבינו שכתב בסתמ׳ ולא פי׳ חילוק זה משום דכאן כתב רבינו ד״ז אליבא דנמרח. שבימיהם היו צולין בתנור שהיו פיו למעלה והשפוד עם צלי תלוי מלמעלה למטה נמצא שאם היתר למעלה והאיסור למטה אז אינו נוטף עליו אבל בטור א״ח ששם נשאל הרא״ש על המעשה ואותו מעשה הוי כעין שפודין שלנו שמהפכין ונוטף מזה לזה ונאסר הכל (וע״ל כלל למ״ד דין י״ב וכמ״ש שם) עכ״ל ודבריו דחוקים מאוד לע״ד חדא דא״כ איך לא יכתוב הטור ושאר כל הפוסקים ראשונים ואחרונים חילוק בדין זה אם האיסור למעלה או למטה ובפרט שפסק בטור ובש״ע סי׳ ע״ג לעניין כבד שעכשיו בזמן הזה שמהפכין השפוד אין חילוק בין כבדא עילוי בשרא לתותי בשר׳ וכמ״ש ג״כ הרב לעיל לעניין כבד וא״כ איך לא ימצא שום פוסק לכתוב כן לעניין דין זה ועוד דהא עיקר דין זה שאין איסור בלו׳ הולך מחתיכה לחתיכה למדו הפוסקים מהאי דטיפת חלב. כמ״ש לעיל ס״ק א׳ ושם מיירי דאותו חתיכה היה למעלה משאר חתיכות שבתוך הרוטב כמבואר בש״ס ופוסקים ומ״מ לא חיישינן שנוטף ממנו על שאר חתיכות מכ״ש בצלי דלא חיישינן להכי דהא צלי עדיף מחתיכה שבקדרה בלא רוטב כמ״ש הר״ן ס״פ כל הבשר וכ״כ הש״ך בסי׳ צ״ב ס״ק ג׳ וזו סתירה שאין עליו תשו׳ לכן נ״ל דמעיקרא לא קשה מידי דאף אם האיסור הוא למעלה אף שנוטף על שאר חתיכות מ״מ לא חשו חכמים לדבר זה דמעט שנוטף בוודאי נתבטל בס׳ משא״כ התם לעניין פסח אם נטף נאסר באיסור משהו וזה נ״ל ברור ודוק : ומ״מ נ״ל כיון דלדעת הרא״ש היכי שאיסור למעלה חיישינן שנוטף על שאר חתיכות א״כ בבשר וחלב יש להצריך נטילה או קליפה במקום שנגע אם האיסור למעלה וכפר׳ שכתבתי לעיל ס״ק א׳ בשם הב״ח

והש״ך

והש"ך להצריך נטילה בבשר וחלב וראוי לחוש לדבריהם בכה"ג ואפשר דאפי' בשאר איסורי' יש להצריך גרירה עכ"פ במקום שנגע : ג אלא למקום שאיסור יכול לילך שם ואפי' אם בחתיכה הוא שמן מ"מ לא אמרינן דמפעפע מטעם זה וכן הוא בטור וע"ל כלל ד"ג ס"ג ג' : ד איסור שאינו מפעפע · אע"ג דהרב פסק לקמן בכלל ל"ח דאף באיסור כחוש מפעפע מפני שאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן היינו דוקא באיסור עצמו משא"כ באיסור בלוע לא מחמירין כולי האי כ"כ הש"ך בסי' ק"ה ס"ק ע"ז וי"ז : ח דדין מליחה בזה כדין צלייה ואם נמלח חתיכה שנאסרה מחמת דם אינו אוסר שאר חתיכות ע"י מליחה וצלייה וכ"כ האו"ה וכן פסק הרב לענין לב אף דהרב פסק לקמן כלל ל"ח דאף בדם משערין בס' מטעם דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן היינו דוקא באיסור דם גופה משא"כ בחתיכה הבלוע מדם הוה איסור בלוע ואינו אוסר בלא רוטב · ועמ"ש לעיל ס"ק ד' וכ"כ הש"ך בסי' ק"ה ס"ק י"ז וכתב עוד הש"ך אבל בשר שלא נמלח ועדיין יש בו דם של עצמו פשוט הוא בש"ס וכל הפוסקים דאוסר במליחה כמו שנתבאר בת"ה ע' עכ"ל ולכאורה קשה דהא אפי' נאסר מדם של עצמו מקרי איסור שאינה מגופה לענין חתיכה הראוי להתכבד כמו שספק הרב לעיל כלל וסי' כ' דין ג' בשם או"ה ות"ה סי' ק"ע וכיון דלענין חתיכה הראוי להתכבד מקרי איסור שאינו מגופה א"כ כ"ש לענין דין זה וכמשמע להדיא בכתבי מהרא"י סי' רמ"ע ובאו"ש סי' כ"א ובבאר שבע דף פ"ג ע"ג ע"ש וכ"כ מהרש"ל להדיא פג"ה סי' מ"ה וכ"כ האו"ה כלל ד"ט דין ו' ופסק שם מהאי טעמא דחתיכ' שנאסרה מדם של עצמו כבישול ונגע בחתיכה אחרת אם דאינו אוסר וא"כ קשה דהלא חתיכה שנמלחה ופלט כל צרכה שמונח אצל חתיכ' שלא פלטו כל צרכן משמעות כל הפוסקים דנאסרו החתיכו' שפלטו כל צרכן וכ"פ האו"ה והרב לעיל ועל מהרש"ל בעצמו לא קשה מידי דהוא בא"מ' פסק בפג"ה סי' מ"ה ובאו"ש דוקא נגע אם בחם אינו אוסר חתיכה את חברת' בלי רוט' אבל בגללו או נמלחו יחד נאסרו כמו בבישול אבל על הרב קשה ואפשר לומר דשאני חתיכה שנמלח להוציא דמו כיון שדרכו של מלח להוציא כל דמו א"כ שאר החתיכ' שפלטו כל דמן נוגע' באיסור דם עצמו ונאסרו משא"כ החתיכה עצמו שנאסרה ע"י בישול פשיטא שמקרי איסור בלוע והטעם כמ"ש האו"ה כלל כ"ע דהא מותר לאוכלו חי נמצא מה שנאסרה הוא מטעם שפלט דמו וחזר ונבלע בו וכתב הש"ך בסי' ק"ה ס"ק י"ו שעיקר כדעת האו"ה והרב דאף ע"י מליחה וצלייה אינו אוסר בלא רוטב ושלא כדעת מהרש"ל ע"ש :

ו מציר מתובלת בספר האו"ה שבידינו איתא בי"ג מתובל' ויותר נראה כגירס' הרב דבזה כיון שהם נקרשים מונעים להפליט הדם וכמ"ש הרב לעיל כלל ט' וכלל ד"ו ויש לאסור לכתחלה מ"מ בדעבד נ"ע דאפשר לחלק בין מולייתא לעיסה דקה ודו"ק : ז מותר בדעבד · משמע דלכתחלה אסור למשוח בשומן אווז וציר אכן בש"ע סי' ע"ח פסק הרב דאפי' לכתחלה מותר למשוח בכה"ג :

כלל וסי' כ"ט ול'

א וכ"כ הטור · נ"ע על הרב שאסף לכל המחנות הפוסקים לסתור פסק הב"י דמתיר לבשלו לבדו והטור סי' צ' פסק ג"כ להדיא דמותר לבשלו לבדו ע"י קריעה שתי וערב שלא כדעת הגאונים ונ"ע וע"ל ס"ק ד"ג : ב דאפי' כחל יבש · אפי' נתייבש ל' יום כן משמע באו"ה וע"ל דין ח' : נ דמשמע מדבריו הל' אינו מדוקדק וכ"כ הב"י להדיא בב"י ובש"ע ע"ש : ד כי ראב"ן החרים שלא לנהוג כר"ת · הראב"ן בסי' י"ז האריך לפרש סוגי' דכחל ע"פ שטת ר"ת ואח"כ כתב וז"ל והראשונים שלפנינו נודרי גדר עושי סי"ג נהגו שלא לבשל כחל עם בשר כלל אפי' בקריע' שתי וערב והם היו יודעים פירוש וסוגי' של הלכה שכן הי' (כלו' כשיט' ר"ת) ולא רצו לגלותה שלא יקלקלו אפי' בלא קריע' ואני לא נהור' לעשות כןבאתי אלא לפרש הלכ' על מכונ' ואסר יקל ויפרוץ גדר הראשוני' וישמוך על מה שפרשתי יהא בהלה ובנידוי ובשמה' ואני נקי וכל ישראל עכ"ל · הרי להדי' מבואר בדבריו שלא החרי' אלא בלבשלו עם בשר מטעם סייג וגדר הראשוני' שלא יבשלו בלא קריע' משא"כ בלא בשר דלע' ר"ת אף בלא קריעה מותר לא הוזכר בדבריו שום חרם ובאמת דעת השערי' אפשר ליישב שהוא ג"כ לא בא לומר רק שראב"ן החרים שלא לנהוג כר"ת היינו בלבשלו עם בשר אכן מדברי המרדכי פכ"ה מבואר להדיא מדבריו שהבין מסיום לשון הראב"ן דאף בלא בשר עמו החרים כמ"ש הרב כאן ונ"ע גם מה שמשמע מדברי השערים ושאר פוסקי' דדעת הראב"ן לגמרי כר"ת והמעיין בראב"ן שם יראה שכמה חלוקים יש בין דעתו לדעת ר"ת ונ"ע ה ול"ד לדם הבלוע לפי מ"ש הרא"ש פג"ה הטעם לפי שאיסורו של כחל אינו משום שיש בו טעם חלב יותר משאר בשר אלא לפי שיש בו גומות עכ"ל א"כ שאני דם שהוא מובלע וכנוס בכל החתיכה כולה איסור משא"כ בכחל וכ"כ המע"מ שם דף ד"ה ע"ב ואפשר שזה נ"כ כוונת הר"ן שכתב ואין איסור אלא משום החלב שבתוכו : ו שהוא איסור דאורייתא אף דדם שבשלו דרבנן מ"מ חשוב נגד כחל דאורייית' כמ"ש לעיל כלל ד"ד ס"ק ה' וכחנם השיג הט"ז סי' כ' על הרב בזה וכ"כ הנה"כ : ז וכ"כ הסמ"ג כוונ' הרב לפי שסמ"ג לאוין סי' ק"מ וקמ"א הרכיב שני הטעמים אלו יחד דהיינו מטעם שהכחל עצמו בשר גמו' הוא וגם החלב הוא דרבנן וא"כ גם הר"ן והמ"מ כשם הרשב"א אף שהשיגו על טע' הרמב"ם שכת' הטעם שחלב הכחל דרבנן מ"מ דעהייהו להרכיב שני טעמים אלו יחד וכ"כ הבאר שבע דף פ"ב ע"ב · ובחנם השיג הט"ז סי' צ' והנה"כ שם על הרב כאן : ח ויש אוסרין בסימנים דלקמן השמיט הרב הים אוסרין וכן בש"ע בסימן צ' לא כתב הרב כלום מזה שדעתו להתיר הכחל עצמו בנתבשל לבדה · וכ"כ מהרש"ל באו"ה הנדפסי' כדפוס לובלין והשיג על משמעות הרב כאן וכ"פ הב"ח בסי' צ' : ט דבמקו' הפסד מרובה יש להתי' · מהרש"ל מסיק באו"ש בפכ"ה סימן מ"ז וז"ל · והכי נראה דלאסור אף בדעבד ואף שאינו מן הדין כלל מ"מ מאחר שכתבו הגאונים שעבר ובישל הכחל בין עם בשר בין בפני עצמו אפי' קורעו ש"ו וטחו בכותל ס"ל דנהינו בכל ישראל דלא מבשלו כחל כלל הוי כדבר שנאסר במנין עכ"ל ואחר דבריו נמשך הב"ח ופסק דלבשלו עם בשר אפי' בה"מ יש לאסור : אבל בנתבשל לבדה וקרעו ש"ו וט"כ מתיר לעבד ובש"כ סי' צ' ס"ק ח' כתב וז"ל ודעת מהרש"ל באו"ש ובפכ"ה סי' מ"ז להתיר בדעבד עם בשר ע"י קריעה ש"ו וט"כ אפי'

(ג) אלא למקום שאיסור יכול לילך שם במבעו וכתב ב"י דכן הוא הסכמת התוספת והרא"ש · וכן הוא דעת השערים ולכן כתבו דאם לב מחובר בחתיכת עוף ונהגה בקערה אע"פי שאותה חתיכה שלב דבק בה אסורה אם אין בה ששים נגד הלב מ"מ אינה אוסרת שאר חתיכות שאצלו בלא רוטב וה"ה לשא' איסוריםוכתב הט"ד סי' ק"ה בשם הרשב"א בד"א שבלע (ד) איסור שאינו מפעפע אבל בלע מןהדברי' המפעפעין כגון שומן אוסרה חברתה בין בצלי בין שנגעו זה בזה חמין שהאיסור בלוע בעצמו מפעפע ויוצא מחתיכה להחיב' עכ"ל · ובאו"ה כלל י"ב משמע (ה) דדין מליחה בזה כדין צלייה ועיין לעיל בכלל י' סי' ז' מדין זה :

ב ואיסור הנמצא בפשטידא נוהגין ברש"י דס"ל דפשטי' יש לו דין בישול ומשערינן בס' כמו בבישול בין לקול' בין לחומרא דאם יש ס' הכל שרי מלבד אות' חתיכה שאיסור דבוק בה ואי ליכא ס' הכל אסור · וכ"פ מהרא"י בשעריו שער י"ב והאו"ח כלל ט"ו והכי נהוג דלא כב"י דמסתפק בדבר :

ג ודינו טפול עוף בבצק קודם מליחה חלקו בגמרא פכ"צ בין סולת לשאר קמחים ובין אם נראה בו מראה אדמימות אחר צלייתו או לא וכתבו הטור סימן ע"ח ורמב"ם בהמ"א והמרדכי פכ"צ אמנם הרי"ף והר"ש השמיטו דינים אלו וכתב בשבלי לקט דאנן לא קים לן חשתא במיני קמחי' ואי לא מלח לבש' שיעור מליח' לקדרה אסור עכ"ל ואפשר שמטעם זה השמיטו הרי"ף והרא"ש וכ"כ באו"ה כלל ט' דיש ליזהר שלא לטוח בבצק שום צלי קודם מליחה משום דהקמח מעכב הדם מלצא' אבל אם רק משחו כשומן אווז וכיוצ' בו (ו) מציר מתובלת אפי' קודם שנצלה כמאכל בן דורסאי (ז) מותר בדעבד עכ"ל :

כלל וסימן ד"ט ול' בדיני כחל ובו ט"ו דינים :

א כתב בש"ד בשם תשובת הגאונים נהיגי בכל ישראל דלא מבשלין כחל כלל רק צולין לה עכ"ל והכי נהוג (א) וכן כתב הטור סי' צ' והגהות מיימון פ"ט דמאכלו' אסורו' כתב ג"כ דהכי נהגו שלא לבשלו אפי' בלא בשר וכתב מהרא"י דכן נוהגין · וכ"כ באו"ה כלל י"ח (ב) דאפי' כחל יבש אין לבשל בקדרה לכתחל' וכן נוהגין במדינות אלו ואין לשנות דלא כספר ב"י (ג') דמשמע מדבריו דנוהגין לבשלה בלא בשר ע"י קריעה שתי וערב וטחו בכותל :

ב ואם עבר ובשלה בקדרה בלא בשר אחר עמה נוהגין כדעת רש"י דאם לא קרעו או אפי' קרעו שתי וערב ולא טחו בכותל אסור אם לא שהיה ששים במים שבקדרה נגד כל הכחל ודלא כר"ת דפסק דבקדר' בלא בשר אפי' בלא קריעה כלל שרי וכן הוא דעת הרי"ף ולא נהיגין כן אלא כרש"י (ד) כי ראב"ן החרים שלא לנהוג כר"ת כמ"ש בשערי' וכ"כ המרדכי פכ"ה דף תשל"ז ע"ב ואם נתבשל בקדרה בלא בשר ולא נקרע שתי וערב וטוחה בכותל ויש בו ששים נגד הכח' מותר ואמרינן פג"ה דף תשי"ג דהכחל עצמו משלים לס' והטעם כתב הר"ן משום דאחר שיצ' ממנו החלב מה שנשא' מןהכחל בשר גמור הוא ובדין מצטרף עכ"ל (ה) ול"ד לדם הבלוע בחתיכה (ו) שהו' איסור דאורייתא משא"כ בכחל שהוא איסור דרבנן (ז) וכ"כ הסמ"ג וכן הסכמת הפוסקים (ח) ויש אוסרין דכחל אף בדאיכא ששים וכן מסקנת האו"ה :

ג ואם נתבשל בקדרה עם שאר בשר ואין ששים כנגדו הכל אסור ומשמע מדברי חתום' והרא"ש והר"ן והסמ"ג דאף לרע' רש"י אם נקרע שתי וערב וט"ב מותר אף לכתחלה עם שאר בשר א"כ אף לדידן דנוהגין שלא לבשל כלל מ"מ בדעבד היה לנו להתי' וכ"כ הגהות מיימו"ן והמרדכי· דבדעבד יש להתיר אף אם נתבשל עם שאר בשר אם נקרע שתי וערב וט"ב אמנם בהג"ה ש"ד כתב בשם ראבי"ה וא"ז דעם בשר אף בדעבד אסור אע"פ שנקרע ש"ו וט"ב וכ"כ באו"ה כלל י"ח מיהו נראה לי (ט) דבמקום הפסד מרובה איכא למסמך אדברי כל המתירין כדעבד דהאוסרי' יחידי' הם לגבייהו ואם יש ששים בבשר שבקדרה נגד הכחל הכחל אסור ושאר בשר מותר ומבואר בגמ' פג"ה דאע"ג דהכחל אסור מכל מקום מצטרף לשאר בשר לבטל הכחל בס' וכן פסק בי"ד :

כתב

ד כתב הטי"ד סימן צ' ואם בשלו פעם אחרת (י) בקדרה ד'נו כמו בפעם ראשון עכ"ל וע"ל אם הכחל מצטרף בקדרה שנייה כמו בראשון :

ה ואין חילוק בין כחל שבא מבהמ' מניקה (יא) או אינה מניקה וכן אמרינן בגמרא פכ"ה · וכן הוא הסכמת הפוסקי' :

ו כתב מהרא"י בת"ה פי' קריעה שת' וערב וטיחה בכותל היינו שקורעו קריעה אחת לארכו ואחת לרחבה וטחו בכותל פירש"י בובשו בכותל ונראה כי מה שנהגו האידנ' לחתכו ש"ו (יב) כמה חתיכו' על כולו (יג) עדיף מבבשו בכותל דבהכי כל הגומות שהחלב כנוס בהן (יד) נחתכות ונפתחות עכ"ל וכתב פ"י בשם הרשב"א דאם נתנה תחת המכבש הוי כטחו בכותל עכ"ל :

ז כתב הטי"ד סי' צ' כתב הרשב"א הא דאמרינן כחל עולה למנין ס' דווקא לבטל הטעם החלב כגון שבשלו בקדרה לבדו אבל אם בשלו ביורה של חלב צריך ס' והוא (טו) שאין החלב שבו ניכר ונודע שיצטרף עם שאר החלב לבטל הבשר עכ"ל וכתב ב"י (טז) הא דכתב בקדרה לבדו לאו דוק' אלא ה"ה בקדרה עם שאר בשר מצטרף הכח' לבטל החלב שבו ולא נקט לבדו אלא לאשמעינן דאפי' בקדרה לבדו בעינן ששים נגד הכחל (יז) כדעת רש"י עכ"ל עוד כתב הטי"ד בש' הרשב"א ונ"ל שאם נפל בראשונה בפחות מנ"ט הכחל עצמו חזר ונעשה נבילה ואם נפל אח"כ בקדרה בעינן ששים והוא עכ"ל וכתב ב"י מיהו הרמב"ם כתב דאף בקדרה שנית הכחל מצטרף (יח) כמו בראשון וכתב ההמ"מ שכן דעת הרא"ה וכתב הר"ן ופג"ה שטעם סברת זו משום שאין הנאסר רק משום מראית עין אין להחמיר בקדרה שניה יותר מבראשונה עכ"ל ב"י ודברי הר"ן אין ראיה לכאן דהר"ן לא קאמר אלא בנפל תחלת לקדרה שהי' בו ס' דאע"ג דהכחל נשאר באסירו כמו שנתבאר מ"מ אינו אלא משום מראי' עין ולכן מצטרף בקדרה שנייה ובזה אף הרשב"א מודה דהא לא קאמר אלא בנפל התחלה בפחות מששים ואדרבה דברי הר"ן דתלה טעמו הואיל ולא נאסר רק מכח מראית עין משמע דפחות מ"ס ברשב"א ס"ל (יט) וכן עיקר :

ח והיכא שנתייבש הכחל מאוד ונתבשל בהדי בשר כתב הר"ר יחיאל להתיר אפילו בלא קריעה כלל אפי' לפירש"י ואינו מצרי' ששים דחלב שחוטה דרבנן (כ) וביבש לא גזרו עכ"ל וכתב מהרא"י (כא) דלאחר שלשים מקרי יבש :

ט ואם רוצה לצלות הכחל (כב) לדעת רש"י בעינן שתי וערב (וט"ב) לכתחלה (וכתב ב"י) (ומשמע בב"י) דנכון חומרא זו לדעת רש"י והכי נהוג לכתחלה וכבר נתבאר למעלה איזה מקרי שתי וערב וטחו בכותל וכתב בסמ"ק לפי' ר"ת דכתב דלצלי' סגי ליה בקריעה מועטת אף לכתחלה לא סגי באותה קריעה שקידעין אותה לשנים בשחולקין רביעת של אליה לכתחלה אבל דעבר סגי בקריעה זו עכ"ל ונ"ל דהא דכתב דבדיעבד סגי בקריעה זו לאו אצלי קאי דהא בצלי בדעבד אף בלא קריעה שרי בין לרש"י בין לר"ת כמו שנתבאר מדברי כל הפוסקים : (כג) אלא אתא לאשמעינן דבדעבד זו מקרי קריעה מועטת ונפקא מינ' לר"ת דס"ל דאם בשלו בקריע' מועטת אף עם בשר שרי וכן

אפי' בלא הפסד והכ"ח פסק וז"ל ואם בשלו עם אחר בשר אסור אף דעבד אפי' ע"כ וקרעו ש"ו ודלא כהג"ה ש"ע דמיקל עכ"ל ולא ירדתי לסוף דעתו וכו' עכ"ל הש"כ ואין זה אלא כשג' היוצא מלפני השליט דרא החלא דברי מהרש"ל ולא ראה מסקנתו דס' להדי' להיפך שאוסר דעבד אפי' בשלו לבדו וא"כ אין שום השג' על הכ"ח שסמך עצמו על חומרת דמהרש"ל רבו עכ"פ בנתבשל עם בשר ומ"מ לענין דינא נ"ל ע"ד דאין לזוז מפסק הרב כיון דדע' רוב הפוסקי' להתיר דעבד וכמו שהאריך הש"כ ג"כ שם באורך ומה שטען מהרש"ל דהוי כדבר שנאסר במנין כיון דהגאוני' כתבו דנהגו שלא לבשל כחל אין זו ראי' כלל דמלשון הגאונים מבואר זה להדי' דלא נהגו וקבלו' כן מתחל' רק לכתחלה ולא לאסור דעב' וכן משמע להדיא מדברי הגהת מיימון ושאר פוסקים שכתבו מנהג של הגאונים ומ"מ מתירין דעבד וכמבואר בב"י סי' צ' ע"ש וכדאי המה לסמוך עליהם במקום הפסד מרובה · **י** דינו כמו בפעם ראשון ולא אמרינן כיון דהכחל עצמו מועיל לבטל א"כ לא יצטרפו בנפילה שניה ס' נגד כולה כיון שכב' נתבטל לכן קאמ' דדינו כמו בפעם ראשון וצריכין ס' נגד כולה : וכדאיתא בש"ס פכ"ה עיין בב"י סימן צ' ומ"מ נ"ל דאם בפעם ראשון היה הכחל שלם ולא היתה כנגדה ס' לבטל ובפעם שנייה קרעו ש"ו וטחו בכותל וליכא ס' אף דבדין ג' פסק הרב דבהפסד מרובה יש להקל בפעם ראשון מ"מ כאן כיון שכבר נאסרו מפעם ראשון וג"כ הו לא מהני קריעה שתי וערב ואין להתיר אפילו בה"מ אי ליכא ס' נגד הכחל אבל אם בפעם ראשון הי' ס' נגד הכחל אע"ג דכחל עצמו אסור מ"מ אם בפעם ה"ב קרע ש"ו וט"ב אי איכא הפסד מרובה יש להתיר בפעם ה"ב אף דליכא ששים כיון דכחל עצמו אינו אסור רק מטעם מראית עין אין להחמיר יותר מבפעם ראשון וכוונא שכתב הרב לקמן דין ז' ע"ש ודו"ק : **יא** או אינה מניקה ואפי' של עגל כ"כ הרמב"ם והאו"ה והוא מוסכם מש"ס וגדולי הפוסקי' אבן הרוקח סי' תל"ז כתב לחלק בין מניקה לאינה מניקה דיותר יש להקל באינו מניקה וכ"כ האגור סימן אלף רמ"ד בשם תשו' הרשב"א ע"ש ובזה תרלתי בביאורי' שלי על הטור מה שמקשה הב"י בסי' צ' על לשון הטור ד"ה ולפי זה רבותא וכו' ודו"ק : **יב** כמה חתיכות על פני כולה בת"ה סימן קפ"ב כתב וז"ל ונראה דקריעה שאנו עושין שחותכין כמה חתיכות שתי וערב לאורך ורוחב על פני כולה וחותכין אותו אח"כ לחתיכות קטנות ומופלין בשפוד כש"ג עדיף טפי מטיחו בכותל עכ"ל והרב שלא כתב כלום מחותכין חתיכות קטנות נ"ל דסובר דמהרא"י לא כתב כן אלא לפי שבזמנו היה דרכם בכך אבל באמת אף שלא שחך לחתיכות קטנות כל שחתך כמה פעמים שתי וערב ג"כ סגי כיון שכל הגומות נחתכו' ונפתחו' וכ"כ מהרא"י בהג"ה ש"ד בשם : ולכן כתב בש"ע סימן צ' ג"כ בשם · **יג** עדיף מבכשו בכותל הוצרך לכתוב דעדיף דאל"כ תקשה מסוגיא דש"ס בחולין דף ק"ט ע"ב דמקשה שם כיצד קורעו ש"ו וטחו בכותל וא"כ תקשה אמאי לא משני הש"ס דקורעו כמה פעמים ש"ו והו לא איצטרך טיחה בכותל לכך כתב שהוא עדי' ואיצטרך הש"ס לאשמעי' רבותא אבל באמת לענין הדין לא מינה שום חילוק שיהא עדיף וק"ל : **יד** נחתכות ונפתחו' וכתב בתשו' מהר"א ששון סי' קנ"ט וז"ל אבל היכי שנחתכה עם בשר בית' יש מקום לאסור שחלב היוצא נבלע בבשר בחוזק חיתוך שחותכין שניהם יחד עכ"ל ונראה פשוט דעיקר כוונתו לאסור הוא מטעם מעשה שהיה שנגלה שם כך בלי הדחה אבל אם הודח היטב פשיטא דאין חשש איסור כמו בכל איסור שנבלע בסכין וע"ל כלל ד"ב ס"ק ע"ו : **טו** שאין החלב שבו ניכר ונודע לפי מה שכתב הרב לעיל דין ב' הטעם דמצטרפין הכחל כיון שהחלב דידה מדרבנן א"כ אף אם היה החלב ניכר ומודע ג"כ אין מצטרפין הכחל כיון שכחל בשר גמו' הוא ונתבשל בחלב דהוא אסור דאורייתא אין מצטרפי' וכ"כ הרא"ה בבדק הבית על הרשב"א דף ק"ז ע"א וע"ש במשמרת הבית והרב שם העתיק כאן לשון הרשב"א צ"ל דבעי למימר אם בשלהו הכחל שחלב שחוטה דהוא רק דרבק מ"מ אינו מצטרף החלב שבו כיון שאינו ניכר ונודע וק"ל : **טז** הא דכתב בקדרה לבדו הטור אליבא דהרשב"א כתב כן אבל הרשב"א עצמו בתה"ק והארוך ביד ד' שער א' לא כתב כן ב"י שם : **יז** כדעת רש"י המעיין היטיב בדברי הרשב"א בתה"א והקצר בית ג' שער ד' יראה דפס' להדיא שלא כדעת רש"י רק לכתחלה כתב שיש להוש לדעת רש"י אבל בדיעבד אם בשלו לבדו בלא קריעה פסק להתיר בלא ס' וצ"ע וכב"י סי' כ' ס"ק ז' כתב דנקך נקט לבדו כלומר בלי שום חלב אחר · **יח** כמו בראשון והזיל לשטתו שכתב הטע' דכחל עצמו מצטרף כיון שהיא מדרבנן הקילו בשיעורו א"כ אין סופו חמור מתחלתו דגם עכשיו אין כאן רק איסור דרבנן וזה נ"ל כוונת ודעת הרא"ה בב"ה להרשב"א בדף ק"ז שהוא סובר ג"כ כטע' דהרמב"ם כמבואר בדבריו כמה פעמים וכזה ניצל מכמה קושיות והשגות של משמרת הבי' שם והרשב"א אזיל לשטתו שהשיג על עיקר הטעם של הרמב"ם לכן מחמיר בפעם שנייה יותר מן הראשון ועיין ס"ק ו' : **יט** וכן עיקר וכתב הכ"ח בסי' צ' ס"ק ח' וז"ל ואיכא למידק בלא כיון דכחל נעשה נבילה וה"ל חתיכה הראוי להתכבד ואפי' באלף לא בטיל דבשר בחלב הוי איסור מחמת עצמו ואפי' לא ה"ל חתיכה הראוי להתכב' מ"מ ה"ל בריה כמו ג"ה ועוף טמא שאם יחלוק אין שמו עליו כחל אלא חתיכות כחל · וי"ל דמיירו בכחל שלם דהכחל עצמו ניכר בין החתיכות וא"נ לבטל רק הטעם דנפיק מינה וטעם בריה והר"ל בטיל בס' עכ"ל הכ"ח וכתב הש"כ בסי' צ' ס"ק ה' על דברי הכ"ח אלו וז"ל ודבריו תמוהין כדאיתא בש"ס ופוסקי' לקמן סי' ק' דלא הוי ברי' אלא מה שנאסר מתחלת ברייתו וכן מבואר ברמב"ם עכ"ל ולע"ד אין כאן אפי' קצת תימא דהא מבואר בב"י סי' ק' דהרא"ש פג"ה והטו' פ' כל הזבחים כתבו הטעם דנבילה ושור הנסקל דלא מקרי בריה משום דאף אם יחלוק שמו עליו משא"כ בג"ה ודלא כרש"י והר"ן שפי' הטעם כיון דלא נאסר מתחלת ברייתו משמע דסבירא להו אף שלא נאסר מתחלת ברייתו ג"כ מקרי בריה ואחר זה נמשך הטור בסי' ק' וכ"כ שם הב"ח וא"כ שפיר מקשה הכ"ח לדע' הטור על כן איצטרך לתרץ דניכר הכחל בין החתיכות וא"צ לבטל רק הטעם וק"ל וע"ל כלל מ"א מדיני בריה · **כ** וביבש לא גזרו והראב"ן בסי' י' פסק דאף בכחל יבש אפי' לאחר ה' חדשי' נאסר, אע"ג דליכא בו שום חלב כמו שלא חלקו חכמים בין כחל מניקה לאינה מניקה · וכ"כ בתשובה מהר"ם מרוטנבר"ק סי' שכ"ע וע"ש · **כא** דלאחר ל' יום אע"ג דבא"ח סי' תמ"ז סעי' ה"כ הג"ה פסק הרב דלא מקרי יבש רק לאחר ב' חדשים כבר מהל' מהרא"י בהג"ה ש"ד דשאני התם שצריך להתייבש כל העיסה משא"כ בכחל דאין צריך להתייבש רק החלב שבתוכו וכתב הש"כ בסי' צ' ס"ק י"ז הייגו מסתמא אבל אי חזינן דיבש ממש אפי' תוך שלושים מותר עכ"ל : **כב** וכתב ב"י דנכון חומרא זו לדעת רש"י כן מצאתי הגירסא בכל ספרי הב"ח שבידינו אבל לא מצאתי שום דבר בב"י מזה הלשון גם מ"ש הרב וכבר נתבאר למעלה איזה מקרי שתי וערב וטחו בכותל וכו' קשה טיחא בכותל מאן דכר שמי' דהא עד השתא לא כתב הרב רק דצריך קריעה שתי וערב ובלא' המודוה פכ"ה דף רנ"ז ע"ב מרחיק לייצב קצת דברי הרב גם בבאר שבע דף פ"ד ע"ג מגיה כדברי הרב כאן קצת כדי לייצבו וע"ש אבל לע"ד נראה הגירסא נכונה כמו שכתבתי כפני' שכן מצאתי להדיא שכתב הרב בד"מ וז"ל כאו"ה כלל י"ח ונהגו עולם אף בבלי לעשו' קריעה שתי וערב וטיחו בכותל ומשמע בב"י דנכון חומרא זו לדעת רש"י עכ"ל הד"מ וכוונת הרב על מ"ש הב"י סי' צ' על הרשב"א שכתב דלדעת רש"י מיתוקם ר' יהודא לגלי א"כ בעינן ג"כ טיחה בכותל (וכן מצאתי בשלטי גיבורים פכ"ה שפי' כן לדעת רש"י ע"ש) זה ברור כוונת הרב והגירס' נכונה כמ"ש : **כג** אלא לאשמעינן · וכן כוונת מהרש"ל בעטרת שלמה לתרץ

דברי

דברי הסמ"ק אך שדבריו מעורבבי' ובודאי יש ט"ס בדבריו וצריכין היקון ע"כ:

כד נהגו רוב העולם היהר · כתב האו"ה כלל י"ח דין ח' אפ"פ שאנו מחמירין בפשטיד"א אפי' בלא מחבת להחזיק כמו בישול כדאיתא לעיל גבי לב (ע"ל כלל ד"ה דין ב) מ"מ הכא אין מחמירין כל כך כיון דר"ת מתירו אפי' לכתחלה לבשלו עכ"ל ועיין בש"ך סי' צ' ס"ק י"ט : כה שמא יאפה אח"כ בו בשר משמע דאפי' קרעו שתי וערב וט"ב דמותר דעבד בבישול לבד מ"מ הקדרה אסור לבשל אח"כ בו בשר (וכ"ש חלב) וכ"כ הסמ"ק סי' רי"ג וכן משמע בטור סי' וע"ש בב"י ובט"ז וכ"פ האו"ה כלל י"ח דין ו' ואפי' בדעבד נאסר הבשר שנתבשל תוך הקדרה תוך מעת לעת דהוי כנתבשל הבשר עם הכחל דנאסר עכ"ל : כו ובמחבת אין להקל כלל · משמע דאפילו ביבש אין להקל לכתחלה במחבת ומה שכתב מתחלה דביבש מותר היינו בלא מחבת דדוקא אם אינו יבש התלמידי חכמים נזהרין לפי שרגילין לאפות במחבת ואתי למטעה אבל ביבש לא גזרו כולי האי ומותר בלא מחבת אבל במחבת אפילו ביבש אין להקל לכתחלה דבישול גמור הוא וכ"כ מהרש"ל בפכ"ה סי' מ"ז וכאו"ש לפרש דעת מהרא"י וכן דעת הרב דהא פסק הכלת כלל זה דאין לבשל לכתחלה אפילו ביבש ובמחבת פשיטא דהוא בישול גמור דהא אפילו בלא מחבת חשוב בפשטידא כבישול כמ"ש ס"ק ד"כ מכ"ש במחבת שיש לאסור לכתחלה ומ"ש הרב לקמן בסימנים וז"ל ויש מחמירין הואיל ואופין אותן במחבת ואין מתירין אלא ביבש עכ"ל · הא' יש מחמירין כוונתו על התלמידי חכמים דנזהרים בפשטידא בלא מחבת שגוזרין הואיל ורגילות הוא לאפות במחבת אבל ביבש לא גזרו כולי האי אבל במחבת אף ביבש אין להקל זה פשוט וברור כוונת הרב כאן ובסימנים ובש"ע סי' צ' ודלא כש"ך שם ס"ק י"ח שכתב דמשמעות דברי הרב לקמן בסימנים ובש"ע שם משמע דיבש אפילו במחבת מותר ושלא כדעת מהרש"ל ולא דק שאין כאן מחלוקת כלל וכתב מהרש"ל שם בפכ"ה דעכשיו כ"ע נהגו כתלמידי חכמים ואין אוכלין בפשטידא כ"א ביבש עכ"ל : כז מולייתא של כחל · וכתב בתשובת מהר"א ששון סי' קל"ט על טבחיא שקורין בל"א ווערש"ט שמלאו בכחל ובשר ופסקו דהטבחיא אסורה לאכלה אפילו צלויה לכתחלה עכ"ל : כח של כחל וה"ה איסכא להשים כחל על מולייתא של בשר וכ"כ באו"ה כלל י"ח דין י"ב ושם מתיר להשים אפילו לכתחלה זה ע"ג ע"ש : כט אפילו בתנור קטן ובש"ע סי' צ' בהג"ה כתב הרב ואפילו סתום התנור · מ"מ טוב לזהר לכתחלה וכ"כ מהרש"ל

ל דאסור אף בדעבד · רבינו ירוחם נתיב ט"ו אות י"א כתב דאין לאסור בדעבד אף בלא קרעו ש"ו וטחו בכותל ושכן משמעות התוס' והרא"ש ע"ש והרשב"א בחידושיו והת"ה משמע דאפילו לכתחלה מותר תותי בשרא אף בלא קריעה כלל וכ"כ בגליון או"ה בשם הרא"ן (ודעת הרמב"ם פ"ט מהמ"א משמע דקריעה קצת בעינן ע"ש בכ"מ ודלא כלחם משנה שם) והמרדכי כתב ג"כ בשם ר"ת שפסק כן אלא שהוא מסתפק שם בדבר ולכן נ"ל שהב"י סי' צ' ס"ד סתם הדברים להקל בכל ענין אם הבשר למעלה וכן דעת מהרש"ל פכ"ה סי' נ"ה לפרש דעת הרא"ש והטו' דרק לכתחלה אסור תותי בשרא אם לא נקרע ודעבד מותר בכל עניין ואין ספק דאלו ראה הרב דברי ר' ירוחם תלמיד הרא"ש שמפרש כן דעת התוס' והרא"ה לא היה מחמיר כ"כ נגד כל הני פוסקי' גבי כחל דרבנן ועיין מ"ש הרב דין י"ג והיכא דקרעו קצת עכ"פ אין להחמיר דעבד בה"ג תותי בשרא או עילוי בשרא כנ"ל ע"ד : לא וכן פסק באו"ה אע"ג דאו"ה · אוסר אפילו כחל שנצלה לבדו בלי קריעה מ"מ אצטרך לאשמעינן דבנצלה תותי בשרא אפילו בקריעה קצת נאסר כל שלא קרעו ש"ו וט"ב :

לב ואע"ג דבשפודין שלנו · פי' וגם הבשר יהא אסור מן הכחל כיון שלפעמי' נתהפך השפוד והוה הכחל עילוי בשרא וכיון שלא נקרע הכחל נאסר הבשר מ"מ לא מחזיקין איסו' אבל אם בודאי היה הכחל עילוי בשרא נאסר הבשר אם לא נקרע הכחל ש"ו וע"ב אפי' דעבד לדעת האו"ה והמרדכי וכ"פ הרב בש"ע סימן צ' סעיף ב' וז"ל ואם לא נקרע כעליון מותר והתחתון אסור עכ"ל : וכ"כ האו"ה כלל י"ח דין ב' וכתב שם דלא אמרינן דכחל מפטפט למעלה תוך הבשר לפי שאין החלב מפטפט וע"ל כלל ד"ז ס"ק י"ז : לג לחוש שמא נתהפך · וכתב הש"ך בסי' ס"ק י"ב וז"ל ונראה דאם ידוע שכולהם היו תחובים בשפוד ולא היה שום אחד מהן עליון או התחתון שכולהם מותרין עכ"ל : לד דאף בצלי בכה"ג שרי · והאו"ה אזיל לטעמו דאוסר בצלי וכמ"ש הרב לעיל דין ט' בשמו : לה א"נ דהרשב"א לסברתו אזיל · וכן משמע מדברי הרשב"א בסה"א והקצר בית ג' שער רביעי ע"ש :

לו ואף בלא הפסד יש להקל · ובסימנים כתב הרב דאין להקל אלא א"כ בהפסד מרובה אכן בש"ע סי' צ' פסק הרב בסתם להקל בכל ענין במליחה בדעבד וכ"כ מהרש"ל בפכ"ה סימן ע' ועיין מה שכתבתי לעיל ס"ק ד"ע :

לז אבל אין חילוק בין כלי מנוקב לשאינו מנוקב · לא ידעתי מה דוחקיה דהרב כדברי מהר"ם הלא בתשוב' מהר"ם מרוטנברק סימן שכ"ח וברא"ן סימן י"ד מחלק להדיא גם כן לענין חלב שחוטה בין כלי מנוקב לכלי שאינו מנוקב כמו לענין דם ועיין שם וצ"ע : לח ואפשר דנקט כלי מנוקב · והא דנקט שמהו בכלי שאינו מנוקב וליכא למימר לאשמועינן אף שמהו בכלי שאינו מנוקב לא נאסר מדם כיון שכבר שהה שיעור מליחה וכדעת רש"י שהביא הרב לעיל כלל וסי' י"ד א"כ אמאי לא כתב הרב ג"כ תירץ זה על כלי שאינו מנוקב ועוד מ"ש כחל דנקט ואין לומר מעשה שהיה כך היה דהא לתירוץ זה משמע דלא בעי למימר מעשה שהיה דאל"כ מעיקרא לא קשה מידי ונ"ל דעיקר קושית הרב הוא דלמאי אצטריך למהני כלי מנוקב הא אפילו שמהו מיד בכלי שאינו מנוקב גם כן אינו אוסר לכך מתרץ דנקט כלי מנוקב משום דם והא דנקט אחר כך כלי שאינו מנוקב היינו לרבותא דאינו נאסר מהחלב אף בכלי שאינו מנוקב וזה פשוט כוונת הרב והארכתי בכל זה לפי שראיתי שבט"ז ס"ס צ' כתב בשם הרב ז"ל וכלי שאינו מנוקב דנקט משום דם שבכחל ושבבשר לא משום חלב עכ"ל ולא העתיק יפה ואולי ט"ס יש בדבריו :

וכן נ"ל דלא כדברי או"ה דכתב לרש"י אף בצלי אפי' בדעבד בעינן קריעה מועטת ולמד כן מדברי הסמ"ק ואינו נראה אלא כמו שכתבתי :

י כתב מהרא"י עוד בהג"ה ש"ד בפשטיד"א (כד) נהגו רוב העולם היהר בלא בשר רק ת"ח נמנעים שלא לאכול פשטיד"א אפילו קרעו ש"ו וט"ב אם לא כיבש אף על גב דהאידנא רגילין במדינתינו לאפות במחבת ואיכא למיחש (כה) שמא יאפה אחר כך בו בשר מכל מקום לא חזינן בקמאי דהוה מוחין בו בנהגו היהר לאחר שקרעהו שתי וערב כמה פעמים על פני כולה וגם מתכוין לחתיכות קטנות (כו) ובמחבת אין להקל כלל מהרא"י ז"ל וב"י כתב הא דכתב דבמחבת אין להקל חומרא יתירה הוא ולית דחש לה עכ"ל ובמדינות אלו אין נוהגין להקל :

יא בהג"ה מרדכי דף תשמ"ג ע"א מעשה היה ששמו : (כז) מולייתא של בשר חם על מולייתא : (כח) של כחל חם והתירו בדעבד עכ"ל וכ"כ בת"ה סימן קפ"ב דמות' ומ"מ יש ליזהר לאפות לכתחלה עם פשטיד"א של בשר תוך התנור אם לא בפי התנור עכ"ל וב"י כתב וגם זו חומר' יתירה ולית דחש לה עכ"ל וכ"כ באו"ה כלל י"ח דמותר לאפות עם פשטיד"א של בשר (כט) אפילו בתנור קטן עכ"ל :

יב וכתב הטור סי' צ' אפילו קרע שתי וערב וטחו בכותל ובא לצלותן עם בשר בשפוד לא יתן הכחל למעלה ובשר למטה אלא הבשר למעלה וכחל למטה עבר ונתן הכחל למעלה מותר בדעבד עכ"ל וכן משמע בגמרא פכ"ה וכתב רש"י גבי דיני כבד דבשפודין שלנו המונחים לארכן אין לחלק דלפעמים ראש זה למעלה ולפעמים ראש זה למעלה וכתב ב"י ומשמע מדברי התוס' והרא"ש דבשלא קרעו שתי וערב וטחו בכותל אפי' תותי בשרא אסור מפני שמנונית שנוטף על הכחל שיש בו עדיין חלב עכ"ל וכ"כ המרדכי פכ"ה דף תשל"ה (ל) דאסור אף בדעבד (לא) וכן פסק באו"ה דכחל אסור אבל בשר שעליו שרי בדעבד (לב) ואע"ג דבשפודין שלנו אין לחלק בין למעלה בין למטה היינו לכתחלה אבל דעבד לא מחזקינן איסור (לג) לחוש שמא נתהפך עכ"ל (

יג וכתב עוד הטור בשם הרשב"א דדין מליחה כדין צלייה דלכתחלה לא שרי רק תותי בשרא ובדעבד אפילו על הבשר שרי וכ"כ הרמב"ם שאם מלחו בלא קריעה בדעבד מותר אבל הרא"ש כתב שמותר למלחו לכתחילה עם בשר בכל ענין דאין המלח מוציא החלב עכ"ל : ובאו"ה כלל י"ח כתב דדין מליחה כדין צלייה ואם לא נקרע כלל ומלחו אסור בדעבד כמו בצלי ובקריעה מועטת שרי כמו בצלי ולכתחלה בעינן למליחה קריעה שתי וערב וטיחה בכותל כמו לצלי ואם מלחו עם בשר הבשר שתחתיו אסור כמו בצלי ושעליו מות' בדעבד ולכתחלה אין למלחו עם בשר כלל עכ"ל ואין דבריו נראים כמ"ש דאם לא נקרע כלל אף דעבד אסור דהא כבר כתבתי לעיל (לד) דאף בצלי בכה"ג שרי מ"מ אם יש בשר עמו ומונח עליו ולא נקרע שתי וערב וטיחה בכותל אפשר דאסור כמו בצלי וגם הבשר שתחתיו אסור אבל הבשר שעליו שרי כמו בצלי והא דכתב הרשב"א דבדעבד ע"ה עילוי בשרא היינו אם נקרע שתי וערב וטיחה בכותל כמו שרו' דינו בצלי או אפשר למימר דאם נקרע שתי וערב אע"פ שלא טחו בכותל במליחה יש להקל (לה) א"נ דהרשב"א לסברתו אזיל דס"ל דאף בצלייה מותר בלא קריעה כמ"ש הב"י בשמו סי' צ' ולכן מתיר גם במליחה בכל ענין · אבל לפי מה שכתבתי שאנו נוהגין לאסרו בצלי בלא קריע' אפש' דה"ה במליחה וכדאי הוא הרא"ש לסמוך עליו בדעבד להתיר בכל ענין והוא דעת מוהר"ם שנהבא' בסמוך אך טוב להחמיר אם לא בהפסד מרובה (לו) ואף בלא הפס' יש להק' דדברי הרא"ש והרמב"ם ומהר"ם משמע דמתירין הכל אפי' הכחל למטה אע"ג דבצלי אוסרין הכחל אם היא למטה ש"מ דיש להקל יותר במליחה מבצלייה ואף להרשב"א דמשוי להו מ"מ מתיר בצלי בלא קריעה אם כן לכ"ע שרי ולמה נהפי' סבר' שניהם להחמיר באיסור דרבנן וכת' בהגהו' מרדכי דף תשמ"ב ע"ב מעשה בכחל ובשר שנמלחו יחד בכלי מנוקב ואח"כ שמוהו בבשא"מ והתיר מהר"ם שניהם עכ"ל ונראה דמעשה שהיה כך היה (לז) אבל אין חילוק בין כלי מנוקב לשאינו מנוקב לענין חלב רק לענין דם דשייך ביה טשריק שריק (לח) ואפשר דנקט כלי מנוקב משום

(לט) משום דם שבכחל ושבכבש׳ אבל לעניין חלב אין לחלק וכן נראה לי :

יד כתב הטור סימן צ׳ ומותר לכתחלה : (מ) להתכו בסכין של בשר וליתנו בכלי של בשר לאחר קריע׳ וטיח׳ עכ״ל וכ״כ הרא״ש וכ״ש דמותר ליתנו אחר הצליי׳ בכלי של בשר או בקדרה של בשר ואע״ג דכתבתי לעיל דאין נוהגין לבשל אפי׳ אחר קריע׳ וטיחה מ״מ אם נצלה : (מא) אח״כ מותר וכתב ב״י בשם הרשב״א דאפי׳ בשר בקדרה שרי דהא אפי׳ בשפוד עילוי בשרא שרי ולא אסור לכתחלה אלא משום מראית עין דמה שנוטף ממנו דומה לחלב ומותר לצלות בשפוד אחד פעמים בשר פעמי׳ כחל ומיהו דוקא לאחר קריעה וטיחה עכ״ל וכן משמע בר״ן דף תשי״ח ע״ב ובאשר״י ותוספת דלא כמרדכי פכ״ה דף תשל״ח ע״ב דאיסר לצלו׳ בשפוד שצלו בו כחל ואפשר דהמרדכי בלא קריעה וטיחה קאמר אבל אם נצלה כדינו (מב) בקריע׳ וטיחה ודאי מותר אח״כ לצלות באותו שפוד וכן מותר ליתן הכחל עם בשר כמו שנתבאר וכ״כ מהרא״י בתרומת הדשן סימן קפ״ב דמותר (מג) לכתחל׳ לחתכו בסכין של בשר ולהניחו תוך כלי בשר לאחר קריעה וטיחה וכן פשוט המנהג ואף שיש גדולים שמחמירין מתמיה אני למה נחמיר כולו האי עכ״ל וכ״פ באו״ה לאחר צלייתו יש לו דין כשאר בשר בין לקולא בין לחומרא ומותר להניחו אחר צלייתן אצל בשר חם ולאכלו בסכין של בשר ולאכול אחר כך בשר בלא קנוח והדחה וכ״ש דאין צריך לחטט שיניו אחר אכילתו דלא כמרדכי דכתב פכ״ה דף תשל״ד ע״ד בשם רש״י דבעי חטיטה עכ״ל וכתב עוד דאם צלאו או מלחו לאחר קריעה אפילו נמצאת אח״כ גומות מלאות חלב אין לחוש מאחר שקרעוה תחלה עכ״ל : עוד כתב באו״ה הואיל וחלב שחוטה דרבנן (מד) לא גזרו ביה למימר כבוש כמבושל ומותר להני׳ הכחל שלם יום או יומיים לאחר שחיטת הבהמה אף על פי שחלב שבתוכו צלול והוא בעין מיהו אם שרו הכחל בחלב שפי׳ לאחר מיתה (מה) פשיטא דאסור עכ״ל :

טו כתב בספר אדם וחוה איה י״א דמותר לחתוך כחל בסכין בעודו חי אע״פ שעדיין לא קרעוהו עכ״ל וכתב ב״י בשם שיבולי לקט האוכל כחל לא יאכל גבינה אחריו כמו בשאר בשר עכ״ל ופשוט הוא :

כלל וסימן **לא** בדיני טחול וכליות ובו ג׳ **דינים** :

א כתב ש״ד טחול שומנא בעלמא הוא וכן הוא הסכמת הפוסקי׳ דטחול יש לו דין שאר בשר לכל דבר והכי נוהגין דלא כהגהו׳ מרדכי דף תשמ״ב עמוד ד׳ דכתב הא דמותר לבשל טחול היינו דוקא בלא בשר :

ב כתב האגור בשם הרוקח הכליות אסור לבשל בקדרה משום שנאמר אל תטוש תורת אמך עכ״ל וכתב באו״ה כלל א׳ דכן נהגו משום דאית ביה רוב דם (א) וכן ביצי זכר מיהו בדעבד שרי עד כאן לשונו אבל ב״י כתב ואנו נוהגי׳ לבשל הכליות ולא שמענו פוצה פה עכ״ל (ב) וטוב להחמיר לכתחלה :

ג כתב בהג״ה ש״ד מעשה היה בטחול שנצל׳ בלא ניקר והתיר הר״ר משולם וחביריו דבטל חלב הטחול בטחול עצמה ובחלב הבשר שבו דשערהו דהטחול והחלב כשר שבו הוי ששים נגד חלב האיסור ראבי״ה עכ״ל ומשמע מכאן דסתם טחול יש בו ששי׳ נגד חלב שבו דאל״ה מאי למימרא ועוד דהלשון משמע כך דאסתם טחול קאי ומ״מ צ״ע דא״כ ה״ל להפוסקי׳ להביא דבריהם ולכתוב שיעור זה כמ״ש אותו לענין לב : ולכן נראה דאין להתיר מסתמא אלא א״כ ידעינן שיש בו ששים ואיכא למימר דהם שיעורו דוקא אותה טחול דהוי ששים ואתי לאשמעי׳ דשומן הטחול מפעפע ודינו כמ׳ אפילו בצלייה לאפוקי מסברת החולקים כדלקמן כלל וסימן ל״ז ואע״ג דהלשון משמע דהם שערו סתם טחול מ״מ (ג) אין לסמוך להקל ולהתיר הואיל ויש לדחוק ולליישב הלשון :

כלל וסימן לב כדין נאמנות עכו״ם לענין איסור והיתר ובו י״ט דינים :

א כתב בש״ד עובד כככים או שפחה שבבי׳ ישראל מלגו תרנגולת אם ישראל יוצא ונכנס מותר כבר נתבאר דינים אלו לעיל כלל וסימן א׳ ונתבאר שם דלגבי איסור דרבנן עובד כככים נאמן במל״ת ונראה אם מלגה עכו״ם תרנגולת ולא ידעינן אי נמלגה בכלי ראשון או בשני (א) נאמנות לומר בכלי שני נמלג׳ דהא אינו רק איסור דרבנן דאף אם נמלגה בכלי ראשון אינו אלא איסור דרבנן

לט משום דם שבכחל ושבכבש׳ ועיין לעיל כלל י״ד דין א׳ דאם שמבשל בשר לאחר מליחה בכשא״מ ונמצא בו ציר דצריך קליפה א״כ ה״ה הכי לענין כחל : **מ** לחתכו בסכין של בשר . ואל תתמה מ״ש קדרה שנתבשל בו כחל דהקדר׳ אסורה לבשל בה אח״כ בשר וכמ״ש לעיל ס״ק ד״ד שאני התם דהחמירו בו שמא יבא לבשל בו בשר עם הכחל משא״כ בסכין שלא שייך לגזור כה״ג כ״כ העט״ז וכן הוא בסמ״ק סי׳ רי״ג והג״ה מיימון ולזה כיון הש״ך שם בס״ק ד״א אך שלא העתיק יפה : **מא** אח״כ מותר . פי׳ אפי׳ לבשל וכן דעת הרב בש״ע ס״ב בהג״ה אכן מהרש״ל פכ״ה סי׳ מ״ז פסק דאסור לבשלה לכתחלה אפילו אחר צלייתו וקריעה וטיחה וכן הוא דעת הב״ח ס״ס נ׳ : **מב** בקריעה וטיחה ודאי דמותר ומהרש״ל באו״ש וכפכ״ה סי׳ נ״ז כתב דכל שצלה כל צרכו אפי׳ לא טחו בכותל ג״כ מותר לחתוך בסכין של בשר ולעניין השפוד אף אם קרעו מ״מ אסור לכתחלה שלא יהיה בעיני ההמון כחוכה ועלולה שזה עם זה אוסרין לצלות וזה אחר זה מותר ואם לא נקרע מ״מ צריך השפוד לבון ודעת הרב בסימנים וכש״ע סי׳ נ׳ מבואר דאף בלא קריעה כלל מותר דעבד וכן הכריע הש״ך סי׳ נ׳ ס״ק ד״ד : **מג** לכתחלה לחתכו בסכין של בשר . וכתב הר״ן פכ״ה דדוקא במקונח הסכין משא״כ באינו מקונח : **מד** לא גזרו ביה למימר כבוש כמבושל הרא״ן בסי׳ י״ד ומהר״מ מרוטנברג סי׳ שכ״ח כתבו וז״ל וכחל האוסר את הבשר בבישול אוסר נמי בכבישה עכ״ל : ונראה דגם האו״ה מודה לדבריהם בנכבש הכחל עם בשר אף שחלב דידה הוא רק איסור דרבנן ולכן אוסר נ״כ בנכבש הכחל בשאר חלב שחוטה אך דעיקר נד הקולא הוא בכחל עצמה שנכבשה בחלב הכנוס בתוכו לפי שלדעת ר״ת כחל שבשלו לבדו אפי׳ בלי קריעה מותר ואף שאנו נוהגין לאסור מ״מ בכבוש בחלב דרבנן לא גזרו משא״כ בנכבש עם שאר בשר או בתוך חלב שחוטה דבנתבשל כה״ג לכ״ע אסור ולכן אף בכבוש אין להקל כיון דכבוש כמבושל : וכזה מיושב מה שכתב הט״ז ס״ס נ׳ על האו״ה והמוהים דבריו דבסמוך וכו׳ ע״ש ודו״ק ואף שכתבתי לעיל כלל ד״ד ס״ק ב׳ בנכבשה הכבד אפי׳ לבדה דנאסר׳ אף דגם שם לרוב הפוסקים אינה נאסרה בבישול וגם דם הכבד דרבנן מ״מ נגד חלב הכחל מיקרי דם הכבד איסור דאורייתא כדאיתא להדיא בש״ם דפכ״ה וכמ״ש לעיל כלל ד״ד ס״ק ה׳ ועיין בסי׳ זה ס״ק ה׳ ועי״ל דשאני הכא דאיכא תרי דרבנן דהחלב שחוטה דרבנן וגם בשר בחלב ע״י כבוש דרבנן דע״י בישול אסרה התורה משא״כ לענין דם : **מה** פשיט׳ דאסור הט״ז ס״ס נ׳ כתב וז״ל תמהתי על פה קדוש יאמר כן לאיסור כזה בשאר בשר כבוש בחלב שחוטה דהא עיקר האיסור הוא משום גזירה דבשר בחלב בעלמא והא בכבוש כמבושל אפי׳ בשאר בשר בחלב מן התורה שרי דלא אסרה התורה רק דרך בישול א״כ ה״ל גזירה לגזיר׳ ומנלן למיגזר גזירה לגזירה וכן נרא׳ דעת רמ״א שלא העתיק לאיסור בש״ע אע״פ שבת״ח העתיקו אפשר דלאו עשה בכוונה מטעם שכתבתי כנלע״ד עכ״ל ובודאי נתעלם ממנו דברי הרא״ן ומהר״ם שהבאתי ס״ק שלפני זה דמבואר להדיא מדבריהם דאסרו בכה״ג אף דאיכא גזירה לגזירה וצריכין לומר כמ״ש הש״ך בנה״כ שם בשם התוספ׳ דכמה פעמים מצינו דגזרו גזירה לגזירה ואין להדמות גזירות חכמים זו לזו ומה שלא העתיק הרב בש״ע דין זה לפי שהעתיק כאן וכד״מ בשם האו״ה הלשון פשיטא ומרוב פשיטות׳ לא הוצרך לכתבו בש״ע אכן באו״ה שלפנינו לא הוזכר הלשון פשיטא כלל וכתב עוד באו״ה וכחל שנתבשל עם בשר דנאסר מ״מ מותר בהנאה כמו כל בשר בחלב דרבנן עכ״ל :

כלל וסי׳ לא **א** וכן ביצי זכר וע״ל כלל ט״ו דין י״ג : **ב** וטוב להחמיר לכתחלה והיינו בבישול אבל במליחה מותר רק שיסיר הקרום והחלב מהם ש״ע סי׳ ע״ד : **ג** אין לסמוך להקל׳ וכתב הט״ז בסי׳ ע״ד דמדינא יש לאסור והב״ח בסי׳ ע״ד כתב וז״ל ומיהו אפילו איכא ס׳ צריך נמי קליפ׳ סביב לחלב הטחול האסור ואם הוא ספק אי נ״ית ביה ס׳ ואם לאו אזי הטחול כולו אסור אבל בשר שנצלה עמו סגי בקליפה במקום שמונח אצל הטחול ולא אמרינן בשאר איסורי׳ חנ״נ אלא בודאי איסור ולא בספק איסור ועוד דבמליחה חנ״נ חומרא בעלמא הוא ולא נהגו אלא בודאי איסור ולא בספק איסור עכ״ל ולפי דעת הט״ז הוי ודאי איסור וכלא״ה זו לא מיקרי ספק כיון דהוא ספק הסרון ידיעה וצ״ע :

כלל וסי׳ לב **א** נאמנות לומר בכלי שני נמלגה וכ״פ הרב בד״מ סי׳ ס״ט הובא בט״ז שם ס״ק ד״ד וזה כוונת הרב בש״ע סי׳ ס״ח סי׳ י״ב בהג״ה שכתב ועיין לקמן סי׳ ס״ט מדין זה כלומר כמו שכתבו הפוסקים לענין הדחה אחרונה דנאמן עכו״ס במל״ת מטעם דהוא איסור דרבנן ה״ה כאן וכן מבואר שם בד״מ אכן ראיתי לבעל הש״ך שבסימן ס״ח ס״ק ל״ד אגל דין מליגה כתב בפשיטות וז״ל אבל מסיח לפי תומו לא מהני הכא כדמהני לקמן סי׳ ס״ט ס״ו דהתם לא מהני אלא משום דאיכא נמי טעמא דעכו״ם אנקייתא קפדי וזה לא שייך הכא עכ״ל ולא ידעתי איך נעלם ממנו דברי הרב כאן וכד״מ ופסק בפשיטות דלא כוותיה ועוד תמיה נשגבה על הש״ך דהא מדבריו עצמו בסי׳ ס״ט ס״ק ל״ט וכמ״ש קל״ו ס״ק י״ט מבואר דהא דצריכין נ״כ הטעם דעכו״ם אנקיותא קפדי משום דאיתחזק איסורו לכן לא מהימן עכו״ם במל״ת אא״כ בצירוף הטעם דאנקיות׳ קפדי וכמ״ש לעיל כלל א׳ וא״כ כאן לא אתחזק איסורא כלל דדוקא התם בהכשר כלים איסורים דודאי נשתמש באותן כלים איסור והוא מוחזק באיסור אך שעכשיו אנו באין להוציא מחזקת איסור ע״י עכו״ם וכן לענין הדחה אחרונה שמוחזק באיסור שלא הדיחו אחר המליחה וכיון שנתבשל הוה אסור אך שעובד ככבים מל״ת שהודה אח״כ אין סומכין על דבריו להוציא מחזקת איסור אא״כ מטעם דלנקיותא קפדי משא״כ כאן לענין מליגה אע״ג דהיה שהחיכה בחזקת איסור דם מ״מ היה לו חזקת היתר לאכלו ע״י מליחה וצלייה או לאכלו כך הי רק שאנו רוצין לאסור ולומר שמא עבו״ם מלג בכלי ראשון וטוב נאסר ע״י מליחה וצלייה לזה מהני נאמנות עובד ככבים מל״ת שהו׳ כהוקקו בראשונה וניכרת ע״י מליחה וצלייה כל זה נ״ל ברור ופשוט לכן אין לזוז מפסק הרב כאן ובש״ע

רק

דרבנן דהא דם שבשלו אינו עובר עליו כמו שנתבאר לעיל כלל וסי' א' אבל בדבר שיש חשש איסור דאורייתא לא מהימנא (ב) רק בישראל יוצא ונכנס והיא יודעת בטיב ישראל אבל בלאו הכי אינה נאמנות וחילוקי דינים אלו נתבארו לעיל כלל וסימן א' :

ב כתב הטי"ד סימן קי"ח המניח עכו"ם בחנותו ובו מדברים שאפילו הוחלפו היה בהן איסור דאורייתא מותר ולא חיישינן שמא הוחלפו להכשילו (ג) אא"כ נהנה עכו"ם בחליפין וכת' ב"י שם (ד) וכן הוא הסכמת הפוסקי' דלא חיישינן שמא החליף עכו"ם אלא היכי שנהנה בחליפין כן הוא בהג"ה ש"ד בשם א"ז דה"ה השולח לחבירו התיכות בשר עם כותי ויראה שהוא שמן בראשון ששלח מותר כיון שהכותי אין לו ריוח אם החליף לא חיישינן לחליפה עד כאן לשונו ·

ג כתב המרדכי ס"פ אין מעמידין בשם ר"י על גבינות הרבה שעשה ישראל בבית עכו"ם והיו חתומים בחותם הדפוס ושכחו הדפוס בבית עכו"ם וירא פן זייפ' העובד ככבים לחתום אחרים באותו דפוס (ה) והשיב דמותרין עכ"ל · וכן הוא בסמ"ג וכתב באו"ה כלל מ"ז דוקא שהניח הדפוס בתוך הגבינות אבל אם הניח הגבינו' בבית עכו"ם וגם הניח שם הדפוסי' הלושים ויש חששא שמא עשה עכו"ם ג"כ גבינות והחליפ' בשל ישראל גדולים בקטנים (ו) אסור אבל בלאו הכי לא חיישינן לחלופי (ז) וכן נהג מהר"ש וע"ל כלל וסי' פ"ב ופ"ג :

ד כתב הרשב"א בתשובה סי' ס"ז ישראל שעשה גבינות : (ח) והניחן בבית עכו"ם לא חיישינן שמא העכו"ם החליק פניהם בשומן חזי' דלא אמרי' דמאב' את שלו כדי להעביר הישראל (ט) ואפילו הגבינות של עמו"ם (פי' ועשאן ישראל בכשרו' אין חוששין עכשיו בזמן הז' לפי שעובד כבבים נוהגין איסור בהן ועונשין עליו למי שאוכלין בימים שאין אוכלין בשר עכ"ל ובאו"ה כתב דבזמן הזה אין להתיר מטעם זה האחרון דהא נוהגין דבימי' שאין אוכלין בשר אין אוכלין גבינות ולכן אם דרך המקום להחליק בשומן חזיר (י) אסור אם הגבינו' של עכו"ם עכ"ל וכ"ש בזמן הזה שכלם נחשדים לאכול בשר וגבינה ואפי' בימים שחק שלהם שלא לאכול כגון אם הם חולים וביוצא בו :

כתב

ב רק בישראל יוצא ונכנס ואפי' קטן בר דעת יוצא ונכנס ג"כ סגי אפילו באיסור דאורייתא כן משמע בתשו' הרמב"ן סי' קע"ז וכ"כ הש"ך בסי' קי"ח ס"ק ל"ב ע"ש : ג אא"כ נהנה עכו"ם בחליפין כ"כ התוספו' פ"ק דעכו"ם דף י"ב ע"א אהא דקאמר שם לא הלכת לצור מימיך וראית ישראל ועכו"ם ששפתו ב' קדירות על כירה אחת ולא חשו להם חכמים משום בשר נבילה דלמא מהדר ישראל אפיה ושדי עכו"ם נבילה בקדרה פרש"י שדי בשר כחושה שלו ושקיל בשר שמינה כדי להרויח אבל בחנם כדי להכשיל את ישראל לא חיישינן אפילו הולך למרחוק וראיה מדאמרינן בפ"ב דף ל"ד ע"ב גבי ההיא ארבא דמוריים דאתו לנמילא דעכו אותיב ר' אבהו דמן עכו נטורי בהדי וא"ל עד האידנא מאן נטרה ואמר עד האידנא למאי ניחוש לה אי משום איערובי קיסתא דמוריים בלומא קיסתא דחמרא בד' לומא (ופירש"י קיסתא שם המדה בלומא בזוזא במדינתו של עכו"ם זה היין נמכר ביוקר והמוריים בזול אבל כאן היין בזול והמוריים ביוקר וחיישינן לעירובא) אלמא דלא חיישינן לעירובא היכי דליכא הנאה לעכו"ם עכ"ל תוספת והנה לכאורה דברי התוספת כזה המוהים דמאי ראייה היא זו דשאני התם כי היכי דלא ליהוי ליה פסידא׳ על כן לא חיישינן שיערב העכו"ם אבל היכא דליכא לעכו"ם שום הפסד אע"ג דלית ליה הנאה חיישינן לעירובא וכן הרגיש בזה כמ' אחב ספרים והניח בצ"ע ובאמת הרא"ש שם הרגיש בקושיא זו ומתרץ בלשונו וז"ל פי' ולא חיישינן שמא מערב בו מעט יין להכשילו כלומר דבדבר מועט אין שם הפסד וכן פי' דבריו בעל פלפלא חריפת' ובתשו' מהר"י מטראני חלק ב' חלק י"ד תשובה ג' כתב על דברי הרא"ש אלו וז"ל ולא נהירא לי דיין במוריים מין בשא"מ הוא ולא מיחסרא אלא בנותן טעם ואיכא פסידא עכ"ל מהר"י מטראני ואין זו השגה על הרא"ש דאפשר דהרא"ש סבר דדברים של עכו"ם שאסרו חכמים משום שדרכם לערב בתוכם דבר איסור אוסר אף בלא נתינת טעם . וכדעת הראב"ד בהגהות פ"ט מהמ"א (וכ"כ ההמ"מ פ"ג מהמ"א בשמו וכן דעת הרמב"ן והרשב"א וכ"כ הר"ן פ' אין מעמידין וכ"כ הר"י בס"ם קל"ד בשם תשובת הרשב"א והראב"ד ומהרש"ל בפכ"ה סי' ק"י גם שם כתוב תשובה של מהר"י מטראני הביא דעת הפוסקים אלו) אבל עדיין לא נתיישב היט"ב לפי דעת הרא"ש דמ"מ שם אף בדבר מועט איכא קצת פסידא לעכו"ם על כן לא חיישינן שיערב עכו"ם דכן נה מדקדק על פחות משוה פרוטה אבל היכא דליכא שום פסידא מנלן למימר שלא חיישינן שיחליף או יערב ובתשו' מהר"י מטראני שם מדחיק ליישב כוונת התוס' בזה ע"ש ולע"ד נראה דדברי תוספת ברורים ופשוטים דגם התם גבי האי ארבא ליכא שום פסידא לעכו"ם משום דאף אם היה מערב במדינתו חמרא הוד המוריים וחמרא הוא במדינתו ביוקר והמוריים בזול מ"מ כאן שהמוריים ביוקר כמו שפרש"י שם ומזדבן בדמי החמרא שבתוך ביתו א"כ עדיין אין לו שום הפסד ואין לדחוק ולומר דאף דמוריים כאן ביוקר מ"מ אינו יוקר כל כך כמו החמרא התם רק המוריים מזדבן בב' או בג' לומא זה אינו דא"כ אמאי קאמר הש"ס כמה שוה המוריים התם לימא הש"ס רבותא בקילור דהחמרא שוה התם ד' לומא ומוריים אפי' בכאן נמכר בב' או ג' לומא ואיך יהא מערב התם כיון דיהיה לו היזק בכאן ומכ"ש התם וק"ל אלא ודאי דהמוריים מזדבן בדמי חמרא דהתם וא"כ אף אם היה מערב התם חמרא מ"מ לא יהיה לו היזק אעפ"כ ליכא למיחש כיון דלית ליה ריוח והנאה בדבר וא"כ שפיר מייתי התוספ' ראיה מהאי ארבא והמה אני על הרא"ש שלא הרגיש בכל זה ודוק היט"ב כי דברי התוספת המה ברורים בלי פקפוק ונדנוד כלל : ד וכן הוא הסכמת הפוסקי' בתשובת ר"י מטראני חלק י"ד סי' ב' כתב דדוקא היכי דצריך לטרוח ולכוין הדבר שהוא מחליף אז אמרינן דאינו מחליף היכא דליכא הנאה אבל היכי דיכול לחלוף בקל או לערב בתוכו דבר איסור כמו חלב טמא בחלב טהור אע"ג דלית ליה שום הנאה חיישינן שמא ערב או שמא חלף והאריך שם להוכיח דבר זה ממתני' פ"ג דדמאי משנה ד' המוליך חיטין לטוחן עכו"ם דמאי והמפקיד פירותיו אצל עכו"ם הרי הן כפירותיו וחיישינן שיחליף בשלו אע"ג דלית ליה הנאה בדבר וכמוכח בתוספת עצמם פ"ק דעובד ככבים דף י"א ע"א שכתבו שם ד"ה דלמא מהדר ישראל אפיה כגון שיכול לתחוב הכף של נבלה בקדרה ויאמר להניח הבשיל נתכוונתי עכ"ל התוספת הרי דאף דליכא שום הנאה שם בדבר ומה מייתי מדלא חשו חכמים כיון דליכא שום הנאה בדבר וכן מהא דאיתא פ' אי מעמידין גבי פת למאי ניחוש לה אי כי הדדו כיון דאיכא חותם א' לא טרח ומזייף משמע היכי דליכא חותם אחד חיישינן לאחלופי אף דהם כי הדדי וכן גבי חלב חיישינן שמא מערב בו מעט דבר טמא אע"ג דליה ליה רווחא בהאי פורתא אלא ודאי דהיכי דלית ליה טורח להחליף או לערב חיישינן אע"ג דלית ליה הנאה בדבר ע"כ תוכן דבריו אבל באמת מלשון הטור והר"ן וכל הפוסקי' שכתבו ממשמע בכל הדברי' התמיה עכו"ם בחנותו לא חיישינן לאחלופי היכי דליכא הנאה משמע אף בדברים שאפשר לאחלופי בקל וכן מבואר להדיא מדברי הטי"ד סי' קי"ד גבי משקים שמותר לקנות מן עכו"ם אם אין היין בזול מן המשקי' ההם וכ"כ הב"י שם בשם הרי"ף אף דבקל יוכל להערב בהן מעט יין כמו חלב טמא בטהור לדעת הר"י מטראני שם לכן נ"ל פשוט דדעת הפוסקים דדוקא המניח בחנותו דאם יתפס העכו"ם שהחליף הדברים יתבטלו בדין ויהא נחשב לזייפן וכן הוא הטעם גבי ב' קדרות שנפתו על גבי כירה אחת כפירש"י שם להדיא לכן היכי דלית ליה הנאה בדבר לא חיישינן שיחליף להכשיל את ישראל בחנם דמן ואולי ירגיש ישראל ויהא נחשב לזייפן וכן הטעם גבי משקים דהיכי דאין היין בזול לא חיישינן לזייף אף דיוכל לזייף בקל (וגבי חלב טמא דחיישינן לזייף היינו משום דעכ"פ מעט הנאה יש לו בדבר או משום דהוא לא נחש' אלא זיוף כיון דמערב חלב בחלב) משא"כ גבי כף נבילה בזה אף אם ירגיש ישראל יאמר להניח הבשיל נתכוונתי ולא יהא נחשב לזייפן וכן גבי טוחן עכו"ם שמחליף חיטין בחיטין אף אם"ל שירגיש ביה ישראל מצי יהא לאשתמוטי נפשו ויאמר שאולי בבלי דעת נחלף בביתו שיש לו עוד חיטין ושאר מיני פירות ומה"ט ג"כ איכא למיחש לאחלופי גבי פת (ובלאו הכי לא קשה מידי מכח דלהפקיד לכתחלה אסור וגדולה מזו כתב הרשב"א בתשובה סימן השס"א דאפילו במקום שיש פסידא לעכו"ם אסור לכתחלה בלא חותם) אם לא דאיכא חותם א' על זה קאמר הש"ס כיון דאיכא חותם א' לא טרח לזייף פי' כיון דאיכא חותם אחד תו לא מצי לאשתמוטי נפשו ויה' נקרא זייפן אבל היכא דעכו"ם לא מצי לאשתמוטי נפשו לא חיישינן שיערב או יחליף היכי דלית ליה הנאה בדבר כנלע"ד ליישב דעת הפוסקים וצ"ע לדינא וכתב הרב בסי' ב' בהג"ה דביין יש לחוש בנגע אע"ג דלית ליה הנאה בדבר ועיין בש"ך וט"ז ועיין בסי' קכ"ח ס"ד בהג"ה : ה והשיב דמותרין ואף שפסק הרב לקמן דין י"ז בשם תשובת הרשב"א דאין לסמוך על החותם הגמלא ביד עכו"ם מ"מ שאני הכא כיון שהישראל בעצמו עשה החותמת הוא עצמו חוזר ורואה הגבינות עם החותמת משא"כ לקמן דמיירו שגמלא ביד עכו"ם עם החותמת לא סמכינן על החותם (והטעם זה מחלקין הפוסקים בין מפקיד או שולח לענין חותם א' ושני חותמות) וכן מוכרח לחלק בדברי תשוב' הרשב"א דהא מדבריו בתשובה סי' ס"ז וסי' ס"ט מבואר להדיא דיש לסמוך על החותם שנקבע אם אותו ישראל חוזר ורואה אלא ודאי דכל שישראל עצמו חוזר ורואה ומכיר החותמו אין לחוש · וזה פשוט וברור ומוכרח בדברי הרשב"א והרב כאן ובש"ע וכן משמע באו"ה כלל מ"ז ע"ש ודלא כתשובת מהר"י בן לב בתשובה חלק ג' סי' מ' שכתב שהר"י שבמרדכי והרשב"א הם דעות חלוקות ובתשו' מהר"י טראני חלק ב' חלק י"ד סי' ג' אף שמתחלה ירד לחלק בין האי דרשב"א לדעת ר"י שבמרדכי מ"מ לבסוף מסיק לתרץ דברי מהר"י בן לב ולומר שדעת הרשב"א לאסור אף בחוזר ורואה חותמו מדכתב שגונבין הדפוסי' מתחת רשות ישראל דמשמע שהוא שרוי אצלם ויכול לראות החותמת ואעפ"כ חייש לזיופא עכ"ל : ובודאי נעלם ממנו דברי הרשב"א בסי' ס"ז ומה שחושש שגונבין הדפוסים מתחת רשות ישראל הישינים בבתיהם אין כוונתו שחוששין שמחליף אותן הגבינות שחתמן ישראל רק שבדפוס זה חותמין עוד גבינות ומוליכין לארץ מרחק ומוכרין אותן בחזקת שהוא של ישראל וזה ברור בדברי הרשב"א למעיין היטב : ו אסור ובש"ע ס"ס קי"ח כתב הרב דבמקום הפסד יש להתיר בכל ענין : ז וכן נהג מהר"ש אף שבאו"ה שלפנינו לא כתב כן כבר נשאל בדין זה הרב בתשובתו סי' קל"ב סעיף י"ב והשיב שמצא כך כתב באו"ה שלו בכתב עכ"ל · ח והניחן בבית עכו"ם והיינו בענין שאין לחוש לחלופי כגון שעשה ישראל בהם חותם אחד וכן מבואר שם להדיא בתשובת הרשב"א : ט ואפי' הגבינות של עכו"ם פי' אף שעשאן למכור לישראל ואיכא למיחש שהחליק פניהם בשומן חזיר כדי שיהא נאים ביותר ולמכור בקל הגבינה ויש לו הנאה בדבר מ"מ כיון שעכו"ם אין דרכם בכך לא חיישינן להו וכ"כ הרשב"א : י אסור אם הגבינות של עכו"ם · ואפי' התם בחותם של ישראל וגם

יש

ה כתב הטי״ד סימן קי״ח אבל בדבר שהעובד כוכבים נהנה בחליפים אם ישראל יוצא ונכנס אז אפילו שהה זמן רב ולא הודיע שרוצה לשהות מותר (יא) אבל אם הודיע שרוצה לשהות אסור עכ״ל · וכן מבואר פ׳ השוכר את הפועל והוא הסכמת הפוסקי׳ דכתב המרדכי פרק רבי ישמעאל ע״ב מיהו לכתחלה לא יניח אדם בביתו אצל עכו״ם לא יין ולא חומץ בלא שמירה (יב) משום הרחק מן הכיעור עכ״ל ונ״ל דה״ה שאר איסורים אלא הא דנקט יין וחומץ משום דעיקר דינים אלו נאמרו גבי יין נסך ועלייהו קאי וה״ה לשאר איסורי׳ כנ״ל :

ו וכתב הר״ן בתשובה ראובן שהביא בספינ׳ טלאי׳ מלוחים והפליג מהן למקום אחר ובכל אותן מקומות לא היו דרך העכו״ם למלוח טלאים אלא שבמקום אחד היה מנהג הכותים למלוח והשיב מאחר שמוחזק שבאו טלאי׳ כשרים ואין דרך עכו״ם למלוח באלה בכל אלה הארצות ולא נשמע מעולם שבאו מלוחים ממקום שדרך למלחן אית לן למימ׳ שחזקת הטלאים אלו מן הכשרים הם עכ״ל :

ז כתב הרשב״א בתשובה סימן רנ״ח ישראל ששח׳ בהמות אצל טבח עכו״ם והניח הבהמות בבית עכו״ם בין שחיטה לבדיק׳ והעכו״ם יכול להכנים ידו דרך בית השחיט׳ ולמשש בריאה להסיר הסרכות (יג) אם טבחים עכו״ם רגילין לעשות ובקיאין בזה (יד) יש לחוש (טו) אבל בסתם אין לחוש דבדיקו׳ הריא׳ דרבנן ולא חיישינן כולי האי ועוד דהוה ספק ספיקא ספק הכני׳ ידו ספק לא הכנים ידו : ואת״ל הכנים שמא לא היה שום סירכא עכ״ל :

ח אמרינן פ״ק דעכו״ם ישראל ועוב׳ כוכבים ששפתו שני קדרות זו אצל זו זה בשר שחוטה וזה בשר נבילה מותר ואין לחוש (טז) שמא כשהחזיר הישראל פניו החליף העכו״ם שחוט׳ בנבילה ואפי׳ אם של ישראל משובח ואפילו פיהן מגולה מותר ואין לחוש שמא יתזו נצוצית מזו לזו וכתב הרא״ש וע״ז סומכין להניח הקדרות אצל השפחות כשהולכין לב״ה וכ״כ הסמ״ג דשרי ויש חולקי׳ ואומרים אא״כ ישראל יושב ומשמ׳ וכן מסיק האשר״י וכתב ונבון לירא שמים להחמיר כי כמה פעמים אירע קלקול בדבר ועוד כדי להשבית הלקח נותנת חלב בקדרה עכ״ל והמרדכי כתב פא״מ דף שפ״ו ע״ב דאפי׳ לצלות בשר שחוטה אצל בשר נבילה (יז) על גבי כירה אחת יש להחמי׳ עכ״ל ובאו״ה כלל ל״ט כת׳ בדברי הרא״ש אבל בדעב׳ שרי וכתב בכלל ד״ב (יח) דבישראל יושב ומשמר אפילו לכתחלה שרי :

ט כתב ב״י בשם שיבולי לקט עכו״ם שהכני׳ חלב בקדרת (יט) להכעים אסו׳ להאכיל׳ לא לאותו עכו״ם ולא לאחרי׳ (כ) שלא ילמדו לעשות כן ועובד כוכבים שאמר לישראל לא תאכל מקדרה זו שהשלכתי בו חלב אין מקבלין ממנו אלא מותרת היא עכ״ל · וזה הדין האחרון פשט הוא מהאי דיבמות שהביא עובד כוכבים פירות לשוק שאין עובד כוכבים נאמן : (כא) לא לאיסו׳ ולא להיתר ·

י אמרינן פא״מ אמר רב הבי״ת אסור בחותם אחד פי׳ חתיכות דג בשר יין : (כב) הכלת שאין בהן סימן אסור להפקידן ביד עובד כוכבים בחותם א׳ עד שיעשה שני חותמת הספ״ג (כג) פי׳ הלב פת בוריים גבינה שרי בחותם אחד ופירש״י טעמא דחבית דמיו יקרים טרח ומזייף ולפ״ז הנך דוקא אבל הרשב״א תולה הטע׳ לפי שחבית אסור מן התורה ולכן כתב (כד) דכל דבר שיש בו חשש

יש לו כתב מיסראל מ״מ עדיין יש חשסא דהחלפה פניהם וע״ל דין י״ז ולקמן כלל פ״ב ופ״ג : **יא** אבל אם הודיע שרוצה לשהות אסור · עיין ב״י ד סי׳ קכ״ע וע״ש בט״ז ס״ק י״א ובש״ך ס״ק ך׳ : **יב** משום הרחק מן הכיעור משמע דמדינא דאפי׳ לכתחלה מותר אם לא הודיע שמפליג וכדמסיק הש״ם בפ״ק דחולין דף ג׳ ע״א לענין יוצא ונכנס דמותר לכתחלה ומוכח התם דלא הודיע כשהוא מפליג שוה בזה ליוצא ונכנס דאל״כ הקשה בהר דמקשה שם הש״ם לאביי ממתני׳ דאין השומר צריך להיות יושב ומשמר אלא ע״כ שיוצא ונכנס מותר אפי׳ לכתחלה ומשום זה חזר רבא ומפרש המתני׳ דהכל שוחטין באוקימתא אהריני ואם איתא דבשהה ולא הודיע שהוא מפליג אסור לכתחלה אמאי לא מוקי המתני׳ בפשיטות כדאביי והכל שוחטין וכו׳ אפי׳ סומי אבל שהה ולא הודיע וכו׳ ולא תוכל להקשות ממתני׳ דאין השומר דהתם מיירו ביוצא ונכנס אלא ודאי דאין שום סברא להחמיר בשהה ולא הודיע שהוא מפליג יותר מיוצא ונכנס וכן משמע להדיא ממתני׳ דפ׳ השוכר את הפועל דקתני המניח נכרי בחנותו אם היה יוצא ונכנס מותר ואם הודיע שהוא מפליג אסור הרי כל שלא הודיע שהוא מפליג יוצא ונכנס קרי ליה וא״כ לפי זה היה נרא׳ לפי מה שהחמיר הרב בשם המרדכי משום הרחק מן הכיעור א״כ אף ביוצא ונכנס יש לאסור לכתחלה אכן משמעות הרב בש״ע סימן קי״ח משמע דיוצא ונכנס מותר אפי׳ לכתחלה אף לדע׳ המרדכי וכ״כ הש״כ שם ס״ק ל״א וצ״ע ומשמע מלשון המרדכי דדוקא בבית עכו״ם אסור לכתחלה מש״כ בבית ישראל דמותר אפילו לכתחלה וע״ל ס״ק י״ח · **יג** אם טבחים עכו״ם רגילין לעשות וכתב עוד שם דאוהו תשובה ומעשה הי׳ במקומנו אפי׳ בטבחים ישראלים והעברוני׳ : **יד** יש לחוש פי׳ ולאסור אפי׳ בדעבד וכ״פ הרב בש״ע סימן ל״ט סעי׳ י״ז בהגה ונ״ל לאבדה הריאה או לקחו עכו״ם דהכא כיון שהניח ביד עכו״ם הוי כמזיד וכ״כ הש״כ בסי׳ ל״ט ס״ק מ״ג : **טו** אבל בסתם אין לחוש היינו בדעבד אבל לכתחילה יש ליזהר בכל ענין וכ״פ בש״ע בסי׳ ל״ט סעי׳ י״ז בהג״ה ומשמעתי שאין מהרין בזה וממחין הבהמה לכתחלה אצל עכו״ם אם אין יודעין שרגילין ובקיאין בזה סומכין דאומן לא מרע לנפשיה וגם מרתת אולי בא הישראל וכל זה מיירו דיש לו בו סי׳ או טביעה עין בעין דליכא למיחש לבשר שנתעלם מן העין דאין השחיט׳ סי׳ כמבואר בסמוך : **טז** שמא כשהחזיר ישראל פניו ובלבון זה כתב הטור וב״י משמע דאף בודאי החזיר הישראל פניו מ״מ מותר דהוי כיוצא ונכנס ואע״ג דמלשון הש״ם פ״ק דעכו״ם דף י״ב ע״א דקתני ולא חשו חכמים דלמא מהדר אפיה ושדי עכו״ם נבלה בקדרה משמע דאי ידעינן בודאי שמהדר אפיה אסור ולא מהירין מטעם יוצא ונכנס כדמשמע שם בתו׳ וכ״כ שם בהג״ה אשר״י ובמרדכ״י פא״מ מ״מ נמשך בזה הטור אחר דברי אביו הרא״ש בתשובה כלל י״ט דין י״ח שהופסם עיקר כהירך שני בתוס׳ ד״ה דלמא מהדר ישראל אפיה וכו׳ וכתב ואע״ג דלאביי משמע דאוסר כשהחזיר ישראל פניו מ״מ רבא דלא מוקי כוותיה ופליג עליה וסובר דליכא חשש משום דמרתת אפי׳ באכסנאים לכן מותר ביוצא ונכנס ע״ש חשו׳ הרא״ש באורך ואחר זה נמשך הטור וב״י והרב דלא כבעל תורת חיים שמדחיק מאוד בפי׳ הש״ם בלשון דלמא והשיג על הג״ה אשר״י וכתב שכ״כ הטור וב״י ובאמת אין כאן מחלוקת בפי׳ הסוגיא : **יז** על גבי כירה אחת יש להחמיר הטעם כתב במרדכי דחיישינן שיתחלפו זה בזה כמו שאין צולין שני פסחים ואפי׳ גדי וטלה וזה כוונת הרב בש״ע סי׳ קי״ח דכתב לאסור אפי׳ בשני קדרות אף דהמרדכי לא כתב דינו רק לענין צלי מ״מ חד טעמא איתא לכולהי דכך יש לחוש לאחלופי בקדרה כמו בצלי וכתב הט״ז בסי׳ קי״א ס״ק י״א דלפי זה מותר בשני קדרות א׳ של חלב וא׳ של בשר דלא חיישינן לחלופי עכ״ל ומ״מ יש להרחיק קצת או מזו משום ניצוצות וכ״כ האו״ה כלל ל״ט דין ד״ב וכן עמא דבר אכן הש״ך בסי׳ קי״ח ס״ק ל״ה כתב הטעם משום ניצוצות ולכן כתב דהיכא שקדרות מכוסת מותר ובודאי לא עיין במקור הדין דהוא המרדכי דאוסר מטעם אחלופי וא״כ אפי׳ מכוסה אסור וגם משום ניצוצות בקצת הרחק׳ סגי כמ״ש האו״ה משום דניצוצות אגל קדירות חשבא רחוקה היא כמבואר בש״ס דעכו״ם דף י״ב ע״א ובפי׳ רש״י לשם ומה שמדקדק הש״ך מלשון הרב בש״ע סי׳ קי״א ס״א בהג״ה הלבון אפי׳ ע״ש נ״ל דהכי קאמר אפי׳ ב״ב קדרות דאין לחוש משום ניצוצות כמו בצלי מ״מ אסור מטעם דאחלופי : **יח** דבישראל יושב ומשמר אפי׳ לכתחלה שרי · ובש״ע סי׳ קי״ח סעי׳ י״ב בהג״ה כתב הרב דיוצא ונכנס ג״כ שרי אפי׳ לכתחלה וצריכין אנו לומר דיוצא ונכנס ג״כ יושב ומשמר קרי ליה וכדאית׳ במתני׳ פרק ר׳ ישמעאל דף ס״א אין השומר צריך להיות יושב ומשמר ועיין בש״ך סי׳ קי״ח ס״ק ל״ו וכתב עוד באו״ה כלל ך״ב דין ג׳ דבבית ישראל אפי׳ לכתחלה שרי לבשל ב׳ קדרות א׳ של נבלה וא׳ של בשר ע״ג כירה אחת והרב שהשמיטו נראה שדעתו להחמיר אף בבית ישראל כ״כ קדרות וע״ל ס״ק י״ב : **יט** להכעים · לאו דוקא נקט להכעים אלא דנקט להכעים לאפוקי אם לא ידע עכו״ם שדבר זה אסור לישראל וכן משמע בש״ע סי׳ קי״ח וכ״כ הש״ך שם ס״ק ל״ז : **כ** שלא ילמדו לעשות כן · פי׳ כיון דלדינא להם הנאה בדבר לא חיישינן שוב שיהא מרגיל עצמו לעשות כך להכשיל את ישראל בחנם ולפ״ז נראה דמותר למכור לעכו״ם אפי׳ לאותו עכו״ם עצמו רק שלא יגלה אלא במכירה בשביל איסור ושיהא הדבר גלוי לקנות כדי שלא יהיה לו שום הנאה דאז ליכא למיחש שירגיל עצמו לעשות כך בחנם והא דכתבו הפוסקים גבי עכו״ם שנגע ביין של ישראל להכעים יש לשחות לפני עכו״ם כדי שלא ירגילו עצמם בכך וכ״פ הרב בש״ע בהג״ה בסי׳ קכ״ד והתמי׳ לא אמרינן דימכור לעכו״ם ואין לומר דכיון שנגע להכעים אין שום חשש איסור ביין ולכך מתירין לשתות זה אינו דא״כ אמאי צריכין לשפוך בפניו כדי שלא ירגיל עצמם בכך וירגיל עצמו ומה בכך אלא ודאי שיש חשש איסור ומ״מ התירו חכמים איסור קל כדי שלא ירגיל עצמו וא״כ אמאי לא תקנו חכמים שימכור לעכו״ם ושוב אין חשש שירגיל עצמו בכך בחנם צ״ל דהאי גבי יין דחיישינן לנגיעה אף במקום דלית ליה הנאה וכמ״ש הרב בש״ע סי׳ קי״ח והבאתי דבריו לעיל בס״ק ד׳ : **כא** לא לאיסור ולא להיתר · וע״ל כלל נ״ח בארתי באורך דעת הפוסקים בזה ומתי העכו״ם נאמן וע״ש : **כב** הכלת ובש״ע סי׳ קי״ח השמיט הכלת ונמשך אחר לשון הרמב״ם פי״ג מהמ״א שלא כתב הדין דהכלת אבל בפ״ב מה״ל צילית כתב הרמב״ם דהכלת בעי חותם בתוך חותם ובש״ע השמיטו לגמרי לפי שאין הכלת מצוי בזמן הזה : **כג** פי׳ חלב פת מוריים גבינה · ובש״ם איתא ג״כ חילתות לכן גורם הרי״ף והסמ״ג בשני היתן : **כד** דכל דבר שיש בו חשש איסור דאורייתא וכתב הרשב״א שם בת״ה הארוך דף קי״ח ע״ב וז״ל ואע״פ שסתם יינם אינה אלא דרבנן החמירו בו כשל תורה משום דחיכת ניסוך עלייהו וערחו ומזייפו חותם אחד עכ״ל וכ״ג כתב הר״ן פ׳ אין מעמידין וכ״כ הב״י וכל האחרונים כן בשם הרשב״א ובאמת המוהים מאוד דברי הרשב״א (וכל האחרונים שלא הרגישו עליו בזה) כיון דחשש הוא משום חיבת ניסוך וערח ומזייפו א״כ איך קאמר החמירו בו כשל תורה הלא הוא חשש איסור דאורייתא ממש אם ניסכו העכו״ם וסתם יינם דאינו רק איסור דרבנן הייתו משום בנותיהן אבל היכא דאיכא חשש ניסוך פשיטא דהוא חשש דאורייתא וליכא למימר דמיירי בנגיעה העכו״ם בזמן הזה דהוא רק דרבנן דא״כ לא שייך חיבות ניסוך כיון דאין רגילין לנסך כלל (ועיין בט״ז סי׳ קכ״ג ובש״ע סי׳ קל״ה ס״ד) ונלע״ד דהרשב״א סובר כדעת הרמב״ן שהובא בר״ן פ׳ אין מעמידין דף רע״א ע״א וכדפום קרקא וז״ל

(כה) חשש איסור דאורייתא אסור להפקידו ביד עכו״ם אם לא בחותם בתוך חותם · וכן נרא׳ מדברי הרמב״ם פי״ג מהמ״א ור״ן כתב בשם הירושלמי דהטעם משום דחבית איסורו מגופו ולכן צריך חות׳ בתוך חותם אבל המפ״ג אינו אוסר רק שנתערב בו איסור ופת אע״ג דאיסורו מגופו אפ״ה (כו) הואיל ועיקר איסורו מדבריהם סגי ליה בחותם אחד · עכ״ל (כז) וטוב להחמיר כדברי כל הפירושי׳ כת׳ הטו׳ סי׳ קי״ח וכתב ר״ת דדוקא (כח) בישראל חשוד צריך ב׳ חותמות אבל ביד עכו״ם שרי בחותם א׳ ויש מפרשים דאין חילוק בין ישראל לעכו״ם אלא שיש חילוק בין מפקיד לשולח דמפקיד שעתי׳ לחזו׳ ולראותו סגי ליה בחותם אחד כי הוא ירא · אבל השולח שאינו עתיד לראותו החותמת צריך שני החותמות ולפ״ז אם הודיע לחבירו צורת חות׳ וגם הודיע לעכו״ם שהודיע לחבירו צורת החות׳ די בחות׳ אחד וכן הוא מסקנת הרא״ש ובסי׳ ק״ל כתב אבל הלכות גדולות ורי״ף (כט) מצריכין לכל שני חותמות (ל) וכן נוהגין ואין להקל עכ״ל הטו׳ וכתב ב״י דכן הסכימו הרבה פוסקי׳ והכי נקטינן עכ״ל ובאו״ה כתב דבדעבד נוהגין כרבינו תם (לא) חוץ מיין נסך אמנם בהג״ה מיימוני׳ פסק דבדעבד (לב) אף ביין נסך יש לסמוך אדברי ר״ת וכ״כ התוספות וכ״פ באו״ה כלל כ״ב ובת׳ עוד דחומץ אפי׳ לכתחל׳ סגי ליה בחות׳ אחד וכן הוא מבוא׳ בגמרא פ׳ אין מעמידין ואמרינן שם דה״ה יין מבושל וכתב הרמב״ם פי״ג מהמ״א (לג) דה״ה שכר או יין (לד) שערבו עם דבש שאין בו משום יין נסך די לה בחותם אחר :

יא וכתב הטור סימן קי״ח ואם הפקיד או שלח ולא הכיר חותמו חיישנן שמא טרח וזיף ואפי׳ עש׳ שני חותמת עכ״ל וכ״פ הרא״ש פ׳ מעמידין וכתב ב״י וכתב הסמ״ג וס״ה דאם מצא החותם מקולקל או נסהר אסור אא״כ בישראל יוצא ונכנס אבל במרדכי פא״מ ע״ג כתב דיש מתירין בדעבד וכן הוא במרדכי פ׳ ר׳ ישמעאל דף שפ״ח ע״ג תשובת ר״ש וכת׳ מהרא״י כי׳ ר״ה דאפש׳ לומר דלא פליגי דהיכא דמתקלקל החותם בענין דניכר דע״י אדם בכונה נעשה לא שרינן אלא ביוצא ונכנס אבל היכא דלא מוכח מילתא דע״י אדם בכוונה נעשה אלא ע״י מלטיל או על ידי בהמות ותינוקת (לה) אמרינן שלא בכוונה נעשה ושרי אפילו אין יוצא ונכנס עכ״ל : כתב

ז״ל בסתם יינם לשמא נתנסך לא חיישינן דאם איתא דנסכו לא הוי מזבין ליה דמאי דנסך טוב אינו מוכר ונותן כלל לישראל ואע״ג דמשמע בכול׳ תלמודא דערחי ומזייפא לנסך יין של ישראל התם משום דחשיבא להו מלתא להנאות עכו״ם בשל ישראל עכ״ל · וא״כ גם דעת הרשב״א דודאי לא חיישינן שיין זה נסכו דא״כ טוב אינו נותן לישראל מה שנסך אלא דחיישינן שמא לקח מעט יין משל ישראל ונסכיה וא״כ נאסר שאר כל היין ע״י נגיעה בסתם יינם כמבואר בי״ד סי׳ קס״ג או כל היין של ישראל נסך ונתן אחר במקומו לפי שחשיבא ליה מלתא וא״כ ליכא כאן רק חשש דרבנן דסתם יינם לכך נותן טעם דמ״מ צריכן חותם בתוך חותם משום חיבות ניסוך טרח ומזיף ונאסר שאר היין כסתם יינם ומשום הכי החמירו כשל תורה משום חיבות נסך וק״ל : כה חשש איסור דאורייתא וחלב אף דאיכא חשש דעירב בו מעט חלב טמא ואינו ניכר שאסור דאורייתא מ״מ מדאורייתא ברובו בעלמא בטל וכ״כ הפרישה בסי׳ קי״ח וכן האריך הש״ך בסימן ח׳ לקיים דבריו ודלא כב״ח בק״א ע״ש : כו הואיל ועיקר איסורו מדברי סופרים ומשמע מדברי הר״ן דדבר שעיקר איסורו מדאורייתא ואיסורו מגופו צריך חותם בתוך חותם אף שהוא איסור דרבנן וכן הוא כוונת הרב בסיתני׳ שחושש לכל הפרושי׳ להחמיר לכן כת׳ דיש להחמי׳ בדבר שהוא דרבנן ואיסורו מגופו וכוונתו בדבר שיש לו עיקר מדאורייתא וכן פי׳ הש״ך בסי׳ קי״ח ס״ק ה׳ כוונת הרב וכ״כ ב״ם אפי׳ רברבי אך שבש״ך שם ס״ק ה׳ סיים וכתב על דברי הרב כאן וז״ל אלא שהר״ן אינו כלשון הזה (מה שהעתיק הרב כאן הלשון הואיל ועיקר איסורו מדבריהם) גם משמע בר״ן דאפילו איסור דדבריהם שיש לו עיקר בדאורייתא ואיסורו מגופו סגי בחותם א׳ שדימה שם חומץ לפת ועוד דא״כ לא הוצרך לומר הטעם גבי יין משום חיבות נסך טרח ומזייף כיון דיש לו עיקר בדאורייתא שפיר בעי הב״ח עכ״ל הש״כ · ולע״ד דדברי הרב נכונים וברורים אף שהר״ן לא כתב כן לשונו ממש מ״מ הדבר מוכרח שזה כוונת הר״ן והירושלמי דא״כ אמאי לא מפרש הטעם בשולי חמפ״ג כיון שהם איסור דבריהם וכדברי הרשב״א כיון דעל כרחין צריך לטעם זה גבי פת א״כ אמאי לא מחתא בחדא מחתא אלא שכוונת הר״ן דאף באיסור דרבנן צריך ב׳ חותמו׳ היכי דאיסירו מגופו אך בפת שאני דעיקר איסורו מדברי סופרי׳ ומה שמדקדק הש״ך מדמדמה הר״ן הפת לחומץ וכן מדהצריך הטעם גבי יין משום חיבות ניסוך מכלל דאף בדבר שיש לו עיקר מדאורייתא ואיסור מגופו סגי בחותם אחד כיון שאיסור דרבנן כל זה גרם לו לפי שפשט בעיניו שסתם יינם יש לו עיקר מדאורייה׳ מטעם גזירות יין נסך וכן בחומץ דאסור משום סתם יינם אבל באמת המעיין בדברי הר״ן פ׳ אין מעמידין דף רע״א ע״א מבואר מדבריו שם דסתם יינם עיקר איסורו מדבריהם כמו פת משום חתנות וכדאיתא להדיא בש״ס דף ל״ו ע״ב על פתן ושמנן משום ייקוייינס משום בנותיהן אבל משום ניסוך לא חיישינן כלל דאם איתא דנסכיה לא הוה מזבין ליה אך כיון שגזרו ואסרו סתם יינם בשתייה שוב הוצרכו לאסור אף בהנאה כדי שלא יאמרו דגם י״נ מותר בהנאה הרי להדיא דלדעתו עיקר איסורו מדבריהם רק מטעם דחתנות וכן מבואר להדיא בתוספת דף ל״א ד״ה המפקיד וכו׳ ובאמת בכ״מ פע״ו מהמ״א דף קפ״ה ע״ד כתב בשם הגהות מיימוני וז״ל דהוי כאלו יש לו עיקר מן התורה וכן הרשב״א בתורת הבית הארוך בית רביעי שער א׳ דף ק״ח ע״א מדחיק מאוד למצוא טעם דסתם יינם הוי כאלו יש לו עיקר מדאורייתא׳ ועמ״ש בסמוך ס״ק ל״א מ״מ מגלן להקשות מזה בדברי הר״ן ובפרטות שהטעם שכתב הרשב״א דהוה כעיקר דאורייתא משום דלאסורו דסתם יינם משום ודאי יין ואזיל לטעמו שכתב בריש בית חמשי שער א׳ דב״ד של אחריהם ראו שהורגלו לנסך גזרו ג״כ על סתם יינם לאסור בהנאה וא״כ לפי טעמו אף בלא טעם דחתנות היו גזרו ב״ד של אחריהם איסור בסתם יינם משום ודאי יינם משא״כ לדעת הר״ן וכמ״ש ג״כ הב״י ריש סי׳ קכ״ג ולדעת הר״ן אי לאו בנותיהן לא היו גזרו כלל על סתם יינם וא״כ אין לה עיקר דאורייה׳ כלל לדעתו וא״כ דברי הרב בכוונת דעת הר״ן נכונים בלי קושי׳ כלל ודוק : כז וטוב להחמיר כדברי כל הפרושים ובש״ע סי׳ קי״ח ס״א כתב הטעם של הרשב״א והרמב״ם והרב לא הביא שם כלום ונ״ע גם הש״ך שם ס״ק ה׳ הניח בצ״ע : כח בישראל חשוד צריך ב׳ חותמות והיינו שהוא חשוד לאכול דברים שאין הרבים מקילין בהם וכן פסק בש״ע ס״ם קי״ט ס״ב והוא דעת הרשב״א כמבואר בב״י שם וכתב הש״ך בסי׳ קי״ח ס״ק ד׳ דגבי יין דבעי שני חותמות היינו מטעם חיבות ניסוך מזה לא שייך בישראל חשוד אם לא שהוא חשוד לנסך יין עכ״ל וכל זה הוא לדעת הרמב״ם והרשב״א והטור בשם רש״י אבל לפי מ״ש הרב בשם רש״י דהטעם הוא משום דדמיהן יקרים וכ״כ התוספות שם בפ׳ אין מעמידין בשם רש״י ועיין בב״ח ריש סי׳ קי״ח והרב שכתב שטוב להחמיר כדברי כל הפירושים א״כ אף בישראל חשוד לאכול דברים שאין רבים מקילין בו אין להפקיד אצלו אם לא בשני חותמות וק״ל : כט מצריכין לכל שני חותמות וכן הוא דעת הרשב״א בת״ה הארוך דף קי״ח ע״ב ודף כמ״ב דבעינן שני חותמות במפקיד אצל ישראל חשוד או עכו״ם ואפי׳ ביין בעינן חב״ח ועיין גם שכ״אר מיגי׳ דש״ם לדעתו באורך אכן ראיתי בב״ח בסי׳ קי״ח ס״א שכתב פירושי׳ שונים בדברי הרשב״א ובפי׳ הש״ם אליבא דרשב״א אבל המעיין היטב בדברי הרשב״א יראה להדיא שדעתו להיפך בכל זה והב״ה עצמו בסי׳ ק״ל ס״א הרגיש בקצת דבריו שם וצ״ע : ל וכן נוהגין ואין להקל · והא דבסי׳ קי״ח סכב הטור הדברי׳ כדעת הרא״ש וכתב הפרישה בסי׳ קי״ה ואפשר לחלק דהתם קאי איין נסך שהחמירו הואיל וחביב עליהם לנסך טרחו ומזייפו עכ״ל : לא חוץ מביין נסך · לפי מה שכתב הרב בשם האו״ה א״כ דבריו סותרים זה את זה דמתחלה כתב דביין נסך אין נוהגין כר״ת ואח״כ כתב בשמו דאף ביין נסך יש לנהוג כר״ת ואפשר לדחוק ולומר דאף שאין העולם נוהגין כן מ״מ כתב דראוי לסמוך אף ביינם על ר״ת אבל כאשר עיינתי בלשון האו״ה שלפניו בכלל כ״ב דין י״ה העתיק לשון הש״ס פ׳ אין מעמידין הדין דהכי״ם וחמפ״ג וכתב מטעם של הרמב״ם דכל דבר שהוא מדברי סופרי׳ מותר בחותם א׳ ומה שאסור מן התורה צריך חותם בתוך חותם עכ״ל הרמב״ם ופי׳ ר״ה מילה׳ דרב דוקא בישראל חשוד וכו׳ וכן נוהג עלמא בדעבד כר״ת אמנם ביין נסך שיש לו שורש דאורייתא פסק ה״ג ורי״ף שאף בזמן הזה צריך חותם בתוך חותם וכ״כ הרא״ש וכו׳ והיינו לכתחלה אבל דעבד ודאי לא גרע מחבית עלמו עכ״ל האו״ה והבין הרב לפום ריהטא דמ״ש אמנם ביין נסך קאי על מה שכתב דנהג עלמא כר״ת אבל באמת אי אפשר לומר כן חדא דא״כ איך כתב הטעם ביינם שיש לו שורש דאורייתא הלא השאר דברים של חכי״ם הם חמורים מיין שהם איסור דאורייה׳ ממש כמו בשר החיתום דג מכלה וא״כ מה טעם יש ביינם שיש לו שורש דאורייתא ועוד דבריו עלמם סותרי׳ דהוא עלמו כתב לבסוף דמותר דעבד דלא גרע מחבי׳ עלמן לכן נרא׳ פשוט דהאי אמנם ביין נסך וכו׳ קאי על תחלה דבריו מ״ש בשם הרמב״ם דמאי שהוא מדברי סופריב סגי בחותם א׳ על זה כתב דביינם אף בזמן הזה שהוא דרבנן מ״מ צריך חותם בתוך חותם כיון שיש לו שורש דאורייה׳ וע״ז כתב אח״כ והיינו לכתחלה אבל דעבד לא גרע מחבי״ק פי׳ שהוא איסור דאורייתא ממש וזה ברור ופשוט להמעיין בלשון האו״ה ואולי זה נ״כ א׳ מן המקומות שנזדמן להרב נוסחא אחרת באו״ה ממה שכתב לפניו : לב אף ביין נסך יש לסמוך אדברי ר״ת בט״ז סי׳ קי״ח ס״ק ד׳ כתב דביין נסך כ״ע מודה דבדעבד סגי בחותם א׳ בזמן הזה כיון דלא שייך לומר חיבות ניסוך ודבריו נכונים אך כמה שמשמע שם בדבריו קצדנו והכלה זכבר צ״ע דאין לו טעם להקל בזמן הזה וכן השיג עליו הש״ך בנה״כ ושמעתי שיש ט״ס בדברי הט״ז במקום חיבה בזה צ״ל ביין והוא נכון : לג דה״ה שכר או יין מבושל כל זה אזיל לטעמו שסובר הטעם וחילק דחותמת מה שאסור דאורייתא או דרבנן אבל לפי מ״ש הרב שטוב להחמיר כדברי כל הפרושי׳ א״כ במקום שהדברים אלו ביוקר ג״כ בעינן ב׳ חותמות : לד שערבו עם דבש והיינו שנשתנה טעמו מפני עירובו דאז אין ראוי לנסך וכן החומץ היינו שמבעבע כששופכין לארץ ועיין דיניס אלו בי״ד סי׳ קכ״ג ועיין בש״ך סי׳ קי״ח ס״ק ו׳ ז׳ : לה אמרינן שלא בכוונה נעש׳ הטע׳ כתב באו״ה משום דאמרי׳ מסתמ׳ העכו״ם מרתת ולא פתח ומעלמו נתקלקל ובלבוש סי׳ ק״ל כתב הטעם דכיון דספיקא דרבנן הוא ולקול׳ עכ״ל ולדבריו בבשר ודג וחכלת דאיכא איסור דאורייה׳ מחמירנן מספיקא ובאמת זה אינו דאף באיסור דאורייתא מקילין כה״ג מטעם שכתב האו״ה וכן משמע בת״ה סי׳ ר״ה ע״ש ואף שהרב לא כתב דין זה רק בש״ע סי׳ ק״ל לענין יין נסך ולא הוזכר כלום מזה בסי׳ קי״ח היינו לפי שעיקר דינים אלו לענין י״נ נאמרו וכמ״ש הרב לעיל ד״ה כה״ג אבל באמת ה״ה לענין שאר דברים ולכן כתב הרב בש״ע סי׳ קי״ח ס״ב בהג״ה וע״ל בסי׳ ק״ל מדינים אלו וכן פי׳ הש״ך להדי׳ שם ס״ק ך׳ ע״ש ואפי׳ במקום שדי בחותם אחד והוא מקולקל שרי היכי דאפשר לומר שלא בכוונ׳ נעשה וכ״כ הש״ך בסי׳ ק״ל ס״ק ה׳ :

יב וכתב עוד הטור ומיהו כיון שהחתימות כראוי שני חותמות במקום שצריך שנים וחותם אחד במקום שדי לו באחד אין צריך להזור ולראות אחריו עכ"ל ובסימן ק"ל כתב מ"מ השולח לחבירו ע"י עכו"ם (לו) צריך להודיע צורת החותם כדי שיחזור אחריו וכתב ב"י דכן הוא הסכמת הפוסקי' ודלא כסברת הראב"ד שכתב הר"ן דבשולח אין לו תקנה רק שיכתוב עליו בכתב ישראל דזה אי אפשר לעשות ע"י עכו"ם :

יג כתב' עוד הטור סי' קי"ח כתב אות אחת חשוב חותם אחד ב' אותיות הוי כשני חותמות מפתח וחותם הוה כשני חותמת וכתב הרשב"א בתשוב' סי' ק"ט שהדפוסים אעפ"י שיש בהם כמה אותיות אינן אלא כחותם אחד כיון שקובעין אותן בפעם אחת עכ"ל וכתב המרדכי פ' רבי ישמעאל דף שפ"ח ע"ג ד"ב מפתחות הוי כ"ב חותמת וכתב ב"י אבל הרשב"א ושאר הפוסקי' חולקים וס"ל ד"ב מפתחות (לז) לא הוה כחותם תוך חותם וכת' ב"י עוד בשם א"ח במקו' שמצוין מומרין עכו"ם שיודעין לכתוב אין כתב סימן אלא למי שמכיר הכתב שכתבו ישראל עכ"ל וכתב עוד הטור סימן ק"ל ב' קשרים משונין הוי כחותם תוך חותם ועוד האריך שם בחלוקי' אלו וע"ש :

יד כתב רש"י אם שלחו ירך ע"י עכו"ם בלא חותם אם היא חתוכה כדרך שהישראל חותכה אחר חטיטת גיד כשרה וכן ראיתי לרבותי שהתירו בשר שנשלח ע"י עכו"ם ונתקלקל החותם וכל החתיכה שהיה ניכר בהן ניקר ישראל כגון בנטילה חוט דירה וחוט שנוטלין אצל החזה התירו עכ"ל וכתב באו"ה דדוקא בדעבד הוה ניקור סי' אבל לכתחלה אין לסמוך עליו אבל בהר"ן פנ"ה דף תש"י ע"ב (לח) משמע דאף לכתחלה (לט) יש לסמו' על הניקור וכן הוא בכל בו וכת' בת"ה סימן ר"ו הא דאמרינן כל החתיכות שניקר היה ניכר בהן שרי הא אחרים אסורין היינו דוקא בבשר משום דהוה ספק דאורייתא ועוד איכא למימר שמא העכו"ם החליף אותן חתיכות שאינן מנוקרת כדי של' ירגישו אבל אם שלח אחד לחבירו גבינות כשרים חתומים והעכו"ם פתחוהו והישראל מכירו בטביעת עין מקצת הגבינות הטובים שהם שלו כולן מותרין דאם איתא דהחליף ודאי היה לוקח הטובי' מהם :

טו כתב הרשב"א שלח ע"י עובד ככבים בהמה או עוף שחוטין אסורין בלא חותם (מ) שאין סימן שחיטה לסמוך עליו וכ"כ המרדכי סוף פ"ק דחולין ובהג"ה אשר"י בשם רש"י :

טז כתב עוד הרשב"א אפילו שלח על ידי עכו"ם בלא חותם אם אותו מקום מעבר לרבי' מותר שהוא ירא (מא) שמא יראנו אחד מהעוברי' שהוא מחליף ויתפס עליו כגנב והמחמיר שלא לשלוח לעולם אלא בחותם תבא עליו ברכ' עכ"ל וכתב ב"י בתב הרשב"א ודוקא בדעבד אבל לכתחלה אין משלחין ביד עכו"ם אפי' במקום שכונ' ישראל שהיא בעיר אחת בפני עצמה והיא מיוחדת ואין דרך הרבים מפסיקתו אפ"ה אין משלחין לכתחלה (מב) וכדאי הוא הרשב"א לסמוך עליו בדעבד עכ"ל וכן הוא באו"ה בכלל ד"ב מיהו כתב דוקא בשולח ע"י עבדו או שפחתו דיראין לזייף אבל שאר עכו"ם אפילו בדעבד אסור עכ"ל ואין נוהגין כן אלא מתירין אף בשאר עכו"ם במקום שהוא מעבר לרבים והוא שכונת ישראל (מג) ואין עכו"ם מצוין שם :

יז כתב הרשב"א סי' ק"מ דאם מצא ביד עכו"ם בשר או יין שכת' עליו חותם או כשר ואינו יודע מי כתבו שורת הדין דכשר דחותם (מד) שמידע ידיע שהוא של ישראל סומכין עליו ודוקא מפקיד או שולח שרי אבל כדפוס גבינות העובד ככבים יש לאסור ואין שומעין למי שמתיר ואפי' לסמוך על מקצת ישראלי' שעושין אותן יש להחמיר דאין נזהרין יפה כ"ש (מה) שאין לסמוך על התותמת הנמצאים ביד עכו"ם דכמה פעמים גונבים הדפוסים מתחת מראשותיו של ישראל הישנים בבתיה' וכמה פעמים נאבדי' ושומר נפשו ירחק מהם עכ"ל ומהר"יק שור' ל"ג כתב דבנמצא ביד עכו"ם אין לסמוך על שום כתב או חותם וכ"כ באו"ה

לו צריך להודיע וגם יודיעו לעכו"ם שהודיע לחבירו את צורת החותם כ"כ הרשב"א בת"ה הארוך והובא בב"י סי' קי"ח וכ"פ בלבו' עט"ז סי' ק"ל וכת' הרב בסי' ק"ל סעי' ח' בהג"ה מיהו אם כת' עליו אותיו' אין צריך להודי' דסת' עכו"ם אינו בקי לכתו' וכ"כ הב"י שם בסי' ק"ל בשם הראב"ד : **לז** לא הוה כחותם תוך חותם וכן במקום שדי בחותם אחד לא סגי במפתח לחוד אך במקום שצריך שני חותמת במפתח וחותם סגי כמבואר כל זה בטור וב"י שם בסי' קי"ח וכ"פ בש"ע והב"ח והט"ז בסי' קי"ח פסקו דבדעבד הוי מפתח כחותם ממש ומשמעות הרב כאן ובש"ע אינו כן וכן הכריע הש"ך שם ס"ק ד"א וכן השיג עליו שם בנה"כ : **לח** משמע דאף לכתחלה יש לסמוך על הניקור וכ"פ הטור בסי' ס"ה להדיא ואע"ג דבשר לא סגי בחותם א' מ"מ צ"ל בסי' מובהק בגוף הבשר שנחתך כדרך שישראל חותכ' עדיף מחותם אחד וכה"ג כתב הרא"ש פ' אלו מציאות גבי רבה בר רב הונא מחתך לה אתלת קרנת' ועיין בתו' פ' אלו מציאות דף ך"ג ע"ב ד"ה אתלת' קרנתא ועיין בר' ירוחם בספר א"ו נתיב ע"ו אות ל"ב שהביא שני דיעות בזה ועיין בסמוך דין י"ט : **לט** יש לסמוך על הניקור ובסימני' כת' הרב וטוב שלא לסמוך לכתחלה על הניקור :

מ שאין סי' שחיט' לסמוך עליו וכת' הדריס' והב"ח סק"א והש"כ בסי' קי"ח ס"ק כ"ד דטע' דחיישינן שמ' החלי' העכו"ם טוב ברע עכ"ל ולכן נ"ל דמותר ג"כ אם שלח ע"י שפחה תרנגו' לשוחט אם בעל התרנגו' מכירה היטב בסימנים או בטביע' עין לא חיישינן שהשפחה שחטה כיון שאין לה הנאה בדבר ודוקא במקום שאין נותנין שכר על השחיטה וגם אינו במקום רחוק כ"כ דאל"כ אכתי איכא למיחש שמא השפחה שחטה בשביל יתור ממון או משום טרחת הדרך ואם שאל השוחט ואומר ששחט לשפחה תרנגול' אחד לא חיישינן שנתנה לשוחט אחרת וזו שחטה השפחה דלהכשיל בחנם לא חיישינן וכן משמע בט"ז סי' א' ס"ק י"ד וס"ג ס"ק ב' ע"ש וכזה מתורץ קושיא א' על המרדכי פנ"ה שהקשה בתשוב' הרב סי' מ' ע"ש והרב מדחיק מאוד שם ליישב דברי המרדכי גם מהרש"ל פנ"ה סי' ך"ה והב"ח בסי' ס"ג הרגיש בזה ולפי מ"ש ניחא דכל שאין להם הנאה לא חיישינן לחלופי והט"ז בסי' ס"ג ס"ק ג' כתב דהמרדכי לא מיירי רק שהיתה כבר התרנגולת שחוטה ואח"כ שלחה ע"י עכו"ם ובאמת משמע כן להדיא מל' המרדכי פנ"ה דף תשל"ד ע"ג אכן נראה שהרב ומהרש"ל והב"ח נמשכו אחר ל' קצר וסימני מרדכי הלכות מ"א פנ"ה סי' הרמ"ז שכתב להדיא הלשון שהוליכה תרנגולת לשחוט ובגליון המרדכי שלי הארכתי לפרש כל דבריו ועיין לקמן ס"ק נ"ג : **מא** שמא יראנו אחד מהעוברי' . עיין בתה"א להרשב"א דף קמ"ו ע"ב מבואר אף דאין הכל בקיאין שדבר זו נשלח מישראל ג"כ שרי מטעם דמרתת אולי ידע : **מב** וכדאי הוא הרשב"א לסמוך עליו . לפי שהב"י סי' קי"ח כתב שהר"ר יונה חולק עליו לכן כתב וכדאי הוא וכו' : **מג** ואין עכו"ם מצויים שם . אפשר דכל זה מצד המנהג אבל לדינא כיון שאנו סומכין על דעת הרשב"א ומדבריו בתה"א דף קי"ט ע"ב דף קמ"ז ע"ב מבואר דאף במקום שהוא מעבר רבים עכו"ם ואין ישראל מצוין שם ג"כ אין לחוש שמרתת שעובד ככבים יאמר לישראל וכ"כ הב"י בשמו סי' ס"ג וכן מוכח מהראיות שהביא הרשב"א שם וכן ע"כ נ"ל שזה דעת הב"י סי' קי"ח דאל"כ לא אצטריך לומר שהר"ר יונה חולק על הרשב"א וק"ל וה' דכתב הרשב"א והו' שכונ' ישראל היינו לרבות' דאפ"ה אין סומכין ע"ז לכתחלה ובש"ע סי' קי"ח סעי' ז' פסק בסתם במקום שהו' מעבר לרבים מותר משמ' אפי' עובד ככבי' וכן פי' הט"ז שם ס"ק ט' וכ"פ להדי' בטו' ובש"ע סי' קל"ט סעי' ד' והרב לא הגיה שם כלו' : **מד** דמידע ידיע שהו' של ישראל ולא חיישינן שנולד אח"כ בבהמ' איזה טריפ' דא"כ ה"ל להסי' החות' או הכתב ועוד שאין דרך לכתו' עליו עד שיודע בודאי שהו' כשר כ"כ הש"כ בנה"כ סי' קי"ח ליש' תמיהות הט"ז בס"ק י' ועיין לקמן בסימני' פסק הרב דאין לסמו' לכתחל' על שום כתב או חותם שנמצ' ביד עכו"ם אלא דוקא במפקיד או שולח : **מה** שאין לסמוך על החותמת בבאר שבע דף ק"ח האריך להוכיח דאם הו' תגר קבוע ומוחז' לשכור יהודי' לעשו' גבינו' כשרי' ומוכ' לישראל ועכו"ם בשוה ע"פ המשקל אף אם מקל' גבינו' אינו מכיר החתימו' שז' החות' הוא של ישראל מ"מ אמרי' דתגר לא מרע נפשי' בכה"ג כדי שיהי' מצוי הרב' גבינו' למכו' לישראל וכדאמרינן במנחו' פ' התכל' דמות' ליקח טלית מצוייצת מן התג' וכמבוא' בא"ח סי' ך' וכן הדין לענין יין רמוני' ושאר כל הדברי' שנקחין מן האומן ולא חיישי' לזיוף ושעל כרחך מוכר' כן דע' הרב שפס' להדי' בסי' קי"ד סעי' ה' וכן כל דבר שקונין מן האומן דלא מרע לנפשי' ע"כ תוכן דברי הבאר שבע אכן בתשו' הר"י מטראני חלק ב' חלק י"ד ס"ג משמע שאוסר אף בתגר וכתב וז"ל דהא דאמרי' גבי קפילה עכו"ם דלא מרע חזקתיה

פרהס דלא נאמר טעם זה אלא בשל אחרים שלא לזייף בהם אבל בשלו לא מכסיף ולא מרע חזקתיה דהא אדרבה משתכח בנפשיה דמפלי' ביהודאי כאשר ראינו רשעים שבאו וישתכחו בעיר אשר כן עשו עכ"ל ובאמת דבריו תמוהים לכאורה דהא להדי' מבואר בש"ס לענין תכלת דאף בשלו אמרי' דלא מרע לנפשיה וכן מבואר בי"ד סי' קי"ד לענין יין רימונים וכיוצא בו דלא חיישינן לזיוף ועיין עוד בי"ד סי' ש"ב ואפשר דסובר מהר"י מטראני דהא דאמרי' דלא מרע חזקתיה אף בשלו היינו דוקא גבי טלית מצוייצת לפי שאין זו צורך לעכו"ם כלל רק לישראל וא"כ לא מרע לאומנתי' וחזקתיה להפסיד סחורתו וכ"כ הנימוקי יוסף להדיא והובא ג"כ בב"י לא"ח סי' ך' וכן הוא הטעם לענין יין רמונים וכיוצא בו לא חיישינן לזיוף שמערב בו יין דלא מרע לאומנתי' משום דאף העכו"ם לא יקנה ממנו כיון שמזייף הסחור' עצמו לכן חושש להפסידו ולא מרע לאומנתי' משא"כ גבי גבינות דלא עשה זיוף בגוף הגבינות רק בחותמת א"כ אין חושש כלל שירע לנפשיה דאף אם ירגיש בו עדיין יכול למכור סחורתו לעכו"ם (ובזה אפשר לתרץ מה שמקשה בעל טורי זהב בא"ח סי' ח"ל לוקחין טליה מצוייצת מתגר עכו"ם הא דלא נקט ציצית בלא טלית וכו' ע"ש שמדחיק מאוד בסברא לחלק ולפי מה שכתבתי ניחא דאפשר דהכלת או לכן אף שירגיש בו ישראל אינו חושש התגר לזה דגם עכו"ם יכולין לקנות ממנו לארוג ממנו בגד וכיוצא בו משא"כ בטלית מצוייצת דאם לא יקנה ממנו ישראל צריך להפסיד הפסד גדול בסחורתו ע"כ אמרי' דלא מרע לנפשיה לכן נקט דוקא טלית מצוייצת וק"ל אבל בלא"ה לא קשה מידי ובחנם טרח בזה הבעל ט"ז שם דלהדיא מבואר שם בברייתא דפ' התכלת דלוקחין טלית מצוייצת מתגר אעפ"י שאין מוכרין טלית מצוייצת לעכו"ם ופי' רש"י דנאמן התגר לומר שלקחה מישראל אע"פ שאסור למכור טליה מצוייצה מ"מ נאמן התגר מטעם לא מרע לנפשיה וא"כ לרבות' נקט טלית מצוייצת ואפשר דפ"ה לציצית) ועיין עוד שם בתשוב' מהר"י מטראני שהפליג מאוד להחמיר בגבינות אלו וחולק על דעת מהר"י

מהר"י כן לב ח"ג סי' מ' שפסק להתיר אם מביא כתב ממקום עשיית הגבינות מיחידי קהל מודיע מניו' ולא ניכרו החימה' ודעת מהר"י מטראני שאין להתיר אלא א"כ מבי' כתב ניכר בחותמיו ועדיו נאמנו מאוד ובסי' הראוי לסמוך עליו לפי שכבר דרש וחקר אחר זה ומצא שרוב' ככולים מזייפין ובתשו' נחלת יעקב סי' ך"ב כתב דבווינצי' המנהג דמתירין ליקח מן העכו"ם גבינות שבידם מחותמי' מחכמי העיר שנעשה בכשרו' ע"י יהודי ובכל גבינה קבוע עץ שכתב עליו כשר ובלי כתב ראייה אין אנו סומכין וכו' ובכתב ראיה כתב בו מניין הגבינות ואין מתירין לקטנ' מסוחר בפרוטרוט אלא כולם יחד זה מנהג מפורס' עכ"ל ואפשר דגם הרשב"א ומהרי"ק מודים בכה"ג וכןמשמע קצת בא"ה כלל מ"ז דין ד' ובלי כתב ראיי' ברורה פשיט' שאין להקל כלל אף בתגר שגם הבאר שבע אינו מכריע להקל אא"כ שיש לו כתב ראיה ע"ש גם מהרא"י מטראני וחכמי דורו החרימו על זלזול איסור זה ע"ש ובדעבד שכבר קנה אומן ישראל כתב הט"ז בסי' קי"ח דבמקום הפסד מרובה יש להקל כל שמונחין עליו כתב כשר ודעת הרב כאן ובש"ע סי' קי"ח לא משמע כן ומ"מ בלוקח מן התגר בכה"ג במקום הפסד מרוב' אפשר לסמוך על דעת הט"ז ועיין בש"ך סי' קי"ח ס"ק ל' וע"ל כלל ס"ב :

מו אם מוציאין עליו כתב כשר ומיירי בענין דאם היה מתחמין בו לא היה החותם נתקלקל וכה"ג מבואר בי"ד סי' קל"ו לענין יי"נ דאי לאו הכי פשיטא דאסור כמי שאין עליו חותם כלל וע"ל כלל כ"ח מדין הכלים : מז יכול לפתחו בתפירות ואם הפך השק ליכא למיחש להכי וכ"כ הרב בש"ע בהג"ה בסי' קי"ח סעי' ד' וכן הוא בא"ה כלל כ"ב : מח נמצא ביד עכו"ם אף שבש"ס דחולין דף צ' איתא להדיא דאפי' רב שאוסר בשר שנתעלם מן העין מתיר בנמצא ביד עכו"ם במקום שרוב ישראל כבר תירץ ה"ה מ"מ שהר[illegible]"ם סמך עצמו אהירושלמי אבל באמת הוא דוחק מאוד לדחות תלמודא דידן מפני הירושלמי והוא נגד הסוגיא גם ה"ה מ"מ שם כתב שאינו מחוור ועיין בב"י סי' ס"ג שכתב שם בשם מ"כ דלדעת הרמב"ם דהא דפשוט בתלמוד' להתיר בנמצא ביד עובד כוכבים היינו באתרא דמכרזי אי איכא טריפה בבי' מטבחיי' אבל עכשיו שאין מכריזין בהא ודאי עדיף מונח בבית ישראל מנמצא ביד עובד כוכבים וזה הוא דעת הרמב"ם דאוסר בזמן הזה בנמצא ביד עובד כוכבי' דחיישינן שמא לקח טריפ' ממקולין ואחר זה נמשך הלבוש בסי' ס"ג שכת' החשש דבנמצא ביד עכו"ם דשמא טריפה מכר לו ולא מטעם דבשר שנתעלם מן העין ובחנם השיג עליו הש"ך בסי' ס"ג ס"ק ה' בזה ע"ש גם מ"ש הלבוש אפילו ראה ישראל שלקח מישראל ויש מתירין בראה וכן נוהגין עכ"ל הלבוש וכתב הש"ך שם וז"ל ותימא ואי איכא למיחש שהישראל מכר לו טריפה א"כ איך אפשר דיש מתירין בראה מה בכך שהמוכרים ישראלים מכר לו סוף סוף הישראלים מוכרים ג"כ טריפות ע"ש דבריו בארוך ולי נראה דלק"מ דהא דיש מתירין ברואה היינו שראה ושמע שאמר הישראל לעכו"ם שהיא כשרה והיש אוסרין סובר דאעפ"כ איכא למיחש שהישראל גונב דעת העכו"ם בזה וכמבואר בי"ד סימן ס"ה ומ"מ טריפה מכר וכן על כרחך צ"ל בדברי הלבוש שלא תקש' מדידיה אדידיה דכאן בסימן ס"ג כת' דנוהגין להתיר ברא' ובסימן ס"ה כת' אהדי' דמותר למכו' ירך חטוב' עם גיד' אף שישראל רואה כיון שאינו אומר שכשר' היא לא יקנה אותו ישראל וכמבואר בסי' ס"ג וא"כ איך כתב בסי' ס"ג דנוהגין לקנות אם ישראל רואה אלא ודאי דמיירי שאמר בפי' שהי' כשרה כל זה נ"ל פשוט לפרש דעת הלבוש אבל מ"מ עדיין צ"ע מאין יצא לו פלוגת' זו דראה ולא ראה ואפשר שלמד כן מדברי הירושלמי שהובא בב"י סי' ס"ג בשם ה"ה מ"מ ע"ש : מט אעפ"י שרוב הטבחים ישראלים · וכתב הרב בתשובתו סי' מ' על המרדכי וז"ל דבמקום שאין טריפה מצויה בנמצא ביד עכו"ם כה"ג שרי ואפי' להרמב"ם והרי"ף ס"ל (להמרדכי) למשרי בכה"ג לפי הסוגי' הגמרא עכ"ל ודבריו המוסים דאף דכן משמע סוגיא הגמרא דאפי' לרב מותר בנמצא ביד עכו"ם שרוב טבחים ישראלים מ"מ הרמב"ם פסוק לאסור אף בכה"ג כמ"ש הרב בעצמו כאן בשמו (וטעמו של הרמב"ם כתבתי בס"ק מ"ט) ויש לדחוק ולומר דמ"ש הרב שאיןטריפה מצויה כונתו במקום שמכריזין אם יש טריפה במקולין ונמשך בזה אחר המאמר כתוב שכתבתי : נ אבל אם מצאה במקום שהניח · ומבואר בדברי הפוסקי' דהניחו בביתו ומצאה במקום שהניחו מותר אף במקום שרוב טבחים עכו"ם והיכי דאיכא רוב טבחי ישראל אפי' מצאו שלא במקום שהניחו מותר וכן אם מוצא חתיכה בשר בדרך במקום שרוב ישראלים מצוים וכן אם נמצא בשר בשוק דקוס שרוב טבחים ישראלים ג"כ מותר וליכא איסור אא"כ שהניח במקום שרוב טבחים עכו"ם ומצאו שלא במקום שהניחו ולא הניחו בשוק בין עכו"ם לך דחזר ומצאו במקום שהניחו ג"כ אסור אא"כ דאית ביה סימני' או טביעת עין כ"כ הא"ה כלל ך"ב דין זה וכ"כ הרשב"א בחידושיו ועיין במהרש"ל פג"ה סי' ך"ב ובש"ד סי' ס"ג ס"ק ח' ובת"ה הארוך בית רביע שער שני פסק דאפי' בכה"ג שרי : נא וכ"כ הריב"ש · הרב נמשך בזה אחר לשון הב"י שסיים בסי' ס"ג אחר דברי הריב"ש וזה דלא כהרמב"ם לכן נירף הרב דעת הריב"ש לדעת המתירין אבל המעיין בתשו' הריב"ש סי' ע"ג יראה להדיא שאין דעת הריב"ש להתיר אלא בנמצא ביד עכו"ם כיון שבש"ס דידן מבואר להדיא דאפי' מאן דאוסר בשר שנתעלם מודה דמותר בנמצא ביד עכו"ם וכזה הוא דעתו שלא כדעת הרמב"ם אבל לענין בשר שנתעלם מן העין לא הכריע כלל ולכן דקדק הב"י וכתב על דבריו וזה שלא כרמב"ם ולא כתב ג"כ שדבריו הם שלא כדעת הרי"ף משום דדעת הרי"ף ג"כ אינו מבואר לאסור בנמצא ביד עכו"ם : נב וכן נוהגין · וכתב עוד הרב בש"ע בסי' ס"ג ס"ב בהג"ה שהמנהג להקל ואפי' היה ביד עכו"ם במקום שכל המוכרים הם ישראלים המוכרים בשר כשר עכ"ל וכתב הש"ך שם בס"ק י"א דלאו דוקא כל המוכרים הם ישראלים דלא רובו ככולו עכ"ל והל"ח דף ר"ג כתב וז"ל ומיהו לפי מ"ש דיש מפרשי' להסיא איקומתא במכריזין א"כ איכא למימר שאין להקל בנמצא ביד עכו"ם אא"כ שכל המוכרים ישראלים עכ"ל ועיין בש"ך שם ס"ק י' וכמ"ש בסמוך ס"ק מ"ט ודוק והיכי דהמוכרים והטבחים הם ישראלים ולפי' בשולא ע"י עכו"ם בלא חותם ג"כ מותר וכן מבואר להדיא בתשו' הרב בסי' מ' ובתשו' ריב"ש סי' ע"ג ובתשו' הרשב"א להדיא בסי' תשמ"א אך שלכתחלה אין מבלחין בלא חותם אבל בדעבד יש להתיר ע"ש וא"כ נ"ל הא דבעינן בבשר שני חותמ' מיירי במקום שהטבחים עכו"ם או ישראלים מוכרים בשר טריפה ובש"ך סי' קי"ח ס"ק א' כתב להלק ולומר דבשולה או מפקיד אסור אף בטבחים ומוכר ישראלי' ובודאי נתעלם ממנו דברי הרשב"א והריב"ש והרב בתשו' ודוק : נג אלא מתירין בכל ענין · אף דהרשב"א למד כן מחמץ בפסח גבי אם הניח י' ומצא ט' צריך להתיישב המנהג כיון דרוב המוכרים והטבחים הם ישראלים א"כ כיון דקי"ל דלטורדים לא חיישינן דלייתו מעלמא א"כ אף אם ברלים לקחו זאת וזו בשר אחר מ"מ מחזיקין דבשר כשר הוא כל זה נ"ל פשוט ליישב המנהג וא"כ אפי' בקטורים יחד דליכא דכ"ע חיישינן לענין חמץ כמבואר בא"ח סי' תל"ט מ"מ הכי לא חיישינן אכן הש"ך כתב בסי' ס"ג ס"ק ח' דאף הרב מודה בקטורים דאסור כמו בחמץ בפסח וכן הוא דעת מהרש"ל פג"ה סי' כ"ב אכן סתימות לשון הרב לא משמע כן : נד כל אדם יש לו טביעת עין · ואף שהרב הכריע דקי"ל להתיר בשר שנתעלם מן העין מ"מ נפקא מינה לדידן אם לא מצאו במקום שהניחו וע"ל ס"ק נ"א :

באו"ה כלל מ"ז ועיין עוד מזה לקמן כלל וסימן פ"ב ופ"ג וככלים הנמצאים ביד עכו"ם נוהגין להקל (מו) אם מוצאין עליו כתב כשר ואפשר דטעמו משום דסתם כליהם אינן בני יומן :

יח כתב הכל בו בשם הרי"ף אם שלח בשר צריך לחתום הבשר ולא השק שהרי (מז) יכול לפתחו בתפירות ואם חתם הבשר וגם השק הוה כחותם בתוך חותם :

יט ודין בשר שנתעל' מן העין הרמב"ם פ"ח מהמ"א כתב דאסור לא שנא (מח) נמצא ביד עכו"ם או נמצא בשוק (מט) אעפ"י שרוב המבחי' ישראל ואפילו אם הוא מונח בביתו ונתעל' מן העין אסור אא"כ יש לו בו סימן או טביעת עין וכן פסק הרי"ף פג"ה אבל רש"י מהיר הכל ורשב"ם כתב ודאי אם נטלו עוף והחזירו אסור וכן אם אבד והזר ומצאו אסור אם אין בו סימן או טביעת עין (נ) אבל אם מצאו במקו' שהניחו מותר וכן הוא מסקנת הרא"ש וכן הוא מסקנת המרדכי וכתב בהג"ה מיימון פ"ח וכן הוא הסכמת כל רבינו צרפת (נא) וכ"כ ריב"ש בתשובה (נב) וכן נוהגין ודלא כב"י דפסק דנקטינן כדברי הרמב"ם והאלפ"ס גם מ"ש הטור בשם הרשב"א דאפילו הניח עשרה ומצא תשעה אסורין דחיישינן שמא נטל אחד ואלו אחרים הם ויש חולקי' דאם הניחן במקו' ששרצי' ועופ' מצויין אסורין אבל במקום אחר שרי עכ"ל אין המנהג כן אלא (נג) מתירין בכל ענין ומיהו אף לדברי ב"י דפסק דבעינן ט"ע או סימן (נד) כל אדם יש לו טביעת עין אפילו עם הארץ וכ"פ התו' והג"ה אשר"י פג"ה וכ"כ המגיד משנה והר"ן מיהו כתב דוקא חתיכות שדאו תחלה היטב אבל בענין אחר לא :

כלל וסימן ל"ג בדין כ"ש וכלי ראשון ועירוי ובו ז' דינים :

א כתב ש"ד והוא מסקנת רוב הפוסקי' דכלי שני אינו מבשל וכ"כ המרדכי פ' השוכר פ"ה דעכו"ם דף שפ"ט ע"ד וכתב באו"ה דכן נוהגין וכ"כ מהרא"י בשערי' שער י"ד ולא כמרדכי שכתב פרק כירה דאף כלי שני מבשל וכן הוא דעת הרשב"א ומ"מ כתבו מהרא"י דטוב לזהר לכתחלה (א) אם היד סולדת בו אבל לצורך שבת או לכבוד אורחי' בה"ג מותר אף לכתחלה לשרות בשר מלא קרח בכ"ש שהיד סולדת בו עכ"ל וכתב ב"י ואף לדעת הרשב"א דס"ל דכלי שני מבליע ומפליט (ב) מ"מ בדעבד אף רשב"א מודה דשרי עכ"ל וכ"כ האו"ה דאף שנוהגין למלוג ראש של בהמ' שעורן קשה אבל עופות אין המנהג למלוג בכלל קודם מליחה מיהו בדעבד כל כלי שני שרי עכ"ל וא"כ בדעבד בכל ענין שרי וכתב באו"ה כלל ל"ד דאין חילוק לענין כלי שני

בין

כלל וסי' לג

א אם היד סולדת בו · ואף לדעת מהרש"ל פכ"ה סי' ע"א שכתב וז"ל לפסק הלכה נהי דכ"ש אינו מבשל אפילו היד סולדת בו יש אינו מפליט ומבליע כו' כגון דבר איסור שנאסר כבר ודבר היתר שבאו בכלי שני אין נאסרין זה מזה אבל בדבר איסור שנפל לכ"ש של היתר' או היתר לאיסור שפיר בולע ואוסר אם היד סולדת בו כתב הט"ז בסי' ק"ה ס"ק ד' והש"כ ס"ק ד' דיש להוש לדברי מהרש"ל היכי דליכא ה"מ ולהצריך קליפה מ"מ בכאן כ"ע מודו דליכא איסור בדעבד דאף אם בולע מ"מ חוזר ויוצא ע"י מליחה וכמ"ש הרב לעיל כלל ט"ז דין ג' וכן משמע בט"ז סי' ס"ח ס"ק י"ז ובש"כ בסימן ק"ה וע"ל כלל א' וכלל ט"ו דין ג' ס"ק ד' ה' וי"ו ע"ש ואם אין היד סולדת בו אפי' לכתחלה אין להחמיר דלא מיירי כ"ש כלל וכמ"ש הרב בא"ח סי' תמ"ז : ב מ"מ בדעבד אף הרשב"א מודה עיין בש"כ סימן ס"ח ס"ק כ"ז שהשיג על הרב בזה דבאמת הרשב"א אוסר אף דעבד אף שב"י כתב

כיון

(ג) בין כלים של עץ או של מתכות או של חרס דלא כהג"ה אשר"י פ' כיר' דס"ל דכלי חרס בולע וכן עיקר שלא לחלוק כי כן נרא' מדברי הפוסקים וכן מצאתי הגה"ת מהרא"י בספר ישן דמשמע כן וכן משמע בתשובת מהר"ם והיא בש"ד סימן נ"ח

ב ואם עירה מכלי ראשון על התרנגולת כתבו התוספ' פ' כירה דהוא פלוגתא דר"ת ורשב"ם דרשב"ם ס"ל עירוי ככ"ש ור"ת ס"ל דעירוי ככלי ראשון וכתב באו"ה דאנן קי"ל דעירוי ככלי ראשון לחומרא וכ"פ הטור א"ח סימן תנ"א מיהו אע"ג דחשוב ככ"ר (ד) לא לאסור כולו (ה) רק כדי קליפת חעיד סני שאינו מבשל רק כדי קליפה ואם ראש העוף למעלה כשמערה עליו אז אין צריך קליפה לפי שהנוצה מגינה עליו כ"כ התוספ' והאשר"י וכן הסכים האו"ה כלל י"ז :

ג כתב ב"י ס"ס צ"ג כתב רבינו ירוחם דכלי נחשת אינו בולע (ו) אא"כ האש הולך תחתיו ולכן אם עירה בשר לתוך כלי חלב של נחושת אין צריך הגעלה וכתב שכן הסכמת הפוסקי' מיהו למאן דאסור כלי שני הכי דינו נמי ככלי שני עכ"ל :

ד כתב בהגהות מרדכי בשם מהר"ם והביאו בהג"ה ש"ד ונהגו עולם ליזהר שלא להחזיר תרנגול' למי מליגה לאחר שהוציאו לחוץ שמא כלי שני מבשל קצ' ובפעם ראשונה אין קפידה משום שהיה עדין הנוצה עליהן אבל פעם שניה נפלו מקצת הנוצה אמנם בדעבד שרי עכ"ל ולדידן אין חילוק בין פעם ראשון לפעם שני דכבר כתבתי דנקטינן ונוהגין שלא למלוג לכתחלה אף בכלי שני שהיד סולדת בו ובדעבד הכל שרי ומ"מ כתבתי דין זה (ז) ללמוד ממנו לדין עירוי דאוסר כדי קליפ' דיותר יש ליזהר בפעם ב' מבפעם א' ואם נשרו מקצת חנוצת נראה דאף בדעבד צריך לקלוף הבשר ואע"ג דבהגהו' מרדכי כתב דבדעבד שרי היינו דוקא בכלי שני אבל בעירוי אפי' בדעבד יש לאסור אם נפלו מקצת נוצה שלא נשאר חבש' מכוסה מן הנוצות כנ"ל :

ה כתב בש"ר נהגו העולם דלא מדיחן קערי' כאותן מים שמלגו בהן וכן הוא באו"ה דאסור לכתחלה להשתמש בהן אע"פי שלא מלג בהן רק בשרות אפי' בצונן אסור להשתמש בהן לכתחלה עכ"ל :

ו וכתב בהג"ה ש"ד (ח) ואם נמלחו תרנגולי' התחלה מותרים אח"כ למלוג אפילו בכלי ראשון וא"ז אוסר וכבר כתבתי לעיל כלל ט"ו דמליחה מהני על גבי שער וה"ה לנוצת וא"כ מותר למלגו אח"כ וכן נוהגין :

בלל וסימן ל"ד   בדין גידין האסורי' משום דם ובו ג' דינים :

א כתב הטור סימן ס"ה בסדר הניקור ונוטל מן הגרגרת במקום שחיטה ב' גידי' מצד זה סמוך לבשר (א) וב' מצד זה סמוך לבשר וכתב ב"י ודברי המחבר הזה כשלא הפריד הראש מן הגוף הוא דאל"כ לא היה צריך לחוציא שם חוטין כלל דכיון דהפריד הראש מהגוף כבר כל החוטין ששם נחתכו ושוב אין צריך להסירן עכ"ל וכ"כ הר"ן פג"ה רף תש"ח ע"ב בשם הראב"ד וז"ל כל היכא דהחוטין צריכין חתיכה לצאת ידי חתיכהן לא יסמוך על חתיכות הבשר לבד כי פעמים שהחוטין כמוכים לעצם הרבה ונדבקין בו ואם חתך הבשר לבד שמא עדין ההוטין קיימים אלא יחתוך הבשר והעצם לשני' ואז יחתוך החוטין ונעשה פתח ליציאת הדם עכ"ל (ב) וה"ה אם נפרד הצואר מן הראש סגי בכך אבל באו"ה כלל י"ט משמע דלכתחלה צריך ליטל' משם אבל בדעבד יש לסמוך על החתיכת כאלו הופרה משם לגמרי וכ"כ בא"ז אם לא הסירו גודי צוואר כמו שרגילין מותר בדעבד אם נחתכו ובעוף אפי' אם רק חוסר הראש ממנו עכ"ל וכן המנהג ליטלם בעוף לבתהלה ובדעבד יש לסמוך על החתיכה :

ב וכתב ב"י דאלו הגידים שנוטלי' אינן הוורידין שצריך לישחט בשעת שחיטה דהוורידין (ג) כיון שנחתכו אין צריך להסירן עכ"ל :

ג ואם לא נטל אלו הגידין ומלחן עם בשר נוטל אח"כ החוטין ושרי כך משמע באו"ה בלל י"ט וכן הוא פשוט לדעת הפוסקי' דהא אמרינן גבי מליחה כבולעו כך פולטו (ד) אבל האגור כתב בשם מהר"י מולין שאף גבי מליחה צריך לקלוף סביב החוטין גאם נצלח הבשר ולא נטלו החוטין כתב הטור סימן ס"ה דהם

כיון דהרשב"א אוסר אף דעבד אנן נאסור לכתחלה ובדעבד סומכין אהרמב"ס ודבריו נכונים וע"ל כלל ע"ו ס"ק ה' : **ג** בין כלים של עץ פי' ובכל ענין אינם נאסרין בכלי שני וסגי בהדחה בעלמא בכל גונן דעלמא וכ"כ ג"כ באו"ה כלל נ"ח דין ל"ז וז"ל כלים שנשתמשו לאיסור בכלי שני סגי ליה בהדחה דכ"ש אינו מבשל אפי' היד סולדת בו וכן מבואר בדברי הרב לקמן כלל נ"ח וכש"ע סי' ל"ה סעי' ג' בהגה"ה אבן נ"ע דבא"ח כ"ה פסח סי' תנ"א סעי' ה' פסק בש"ע דכל כלי שתשמישו בכלי שני הכשרן בכלי שני עכ"ל וכן הוא בטור שם והוא מלשון הרי"ף והרא"ש פ' כל שעה וליכא למימר דמשום חומרא דחמץ שאני דהא הטור כתב ג"כ דין זה בי"ד סי' קכ"א לענין שאר איסורי' אלא שבש"ע בי"ד השמיט כל דיני הנעלה וכתב שם שכבר ביארם בא"ח סי' תנ"א וא"כ נ"ע דהרב שלא הגיה כלום בא"ח ואיך פסק כאן בפשיטות נגד הרי"ף והרא"ש והטור והב"י ובאמת על הב"י לא קשה מידי אף דבסי' ס"ח פסק לבדעבד יש להתיר בכלי שני מ"מ לענין כלי' כיון דאפשר בהגעלה כלכתחלה הוי (וכמו דקי"ל לענין כלי אסור שאינו ב"י דלכתחלה אסור לבשל בתוכו ובדעבד התבשיל שנתבשל בתוכו מותר) ולכן פסק הב"י בא"ח בסי' תנ"א גבי כלי חרס דאינו יוצא מידי דפיו לעול' ואסור אם נשתמש בתוכו ע"י עירוי חמץ ומשמע דאם נשתמש בתוכו בכלי שני אינו אוסר וכטעם כיון דלית ליה תקנה בהגעלה א"כ אם אתה אוסר הוי כדעבד וצ"ע קצת דלענין פסח ג"כ הו' כמו לכתחלה דאפשר להשתמש בו אחר פסח והרב שהגיה שם ואוסר אף בכלי שני היינו משום חומרא דחמץ ומ"ש הש"כ בסי' ק"ה סעי' קטן ד' וכן פסק הרב בא"ח שם סי' תמ"ז סעי' ג' בהגה"ה אבל משמעות הרב כאן וכלל נ"ח ובש"ע בסי' ל"ה נ"ע ואולי יש לדחוק ולומר דגם הרב אינו מתיר אלא בדעבד אם בשל בכלים אלו שנבלע בהם איסור ע"י כלי שני דאינו אוסר אבל לכתחלה גם הוא מודה דהכלי' דאפש' להם בהגעלה שצריכין הגעלה בכלי שני כפי השימוש : ומ"מ נראה דאף אם מגעיל אותן בכלי כשר לא נאסר הכלי ממנו דהא אפי' ע"י עירוי קי"ל דאינו מבליע מכלי אל כלי כמבואר לקמן כלל נ"ח מכ"ש ע"י כלי שני וראיתי קצת נוהגין להכשיר לגמרי כלי חולבת שהכבו לכלי שני של בשר שלא להגעלה רק ע"י שטיפה לגון ואין זה נכון וכוא להדיא נגד פסק הש"ע : **ד** לא לאסור כולו דהא קי"ל ההאי גבר אלא עד דמוקיר ליה בלע ומבשל כדי קליפה כ"כ התוספת פ' דם הטאת דף צ"ה והרא"ש פ' כירה והתוספת שם דף מ"ב ע"ב וכן הוא משמעות רוב הפוסקי' בשם ר"ת דעירוי אינו אוסר כולו וכ"כ הש"כ בסימן ק"ה ס"ק ד' והש"ג שם על הדרישה ומהרש"ל ודבריו נכוני' ע"ש אך במה שמבואר מדבריו שם שכן דעת הג"ה אשר"י ד"פ השוכר את הפועל והר"ן והמרדכי בשם ר"ת זה ודאי אינו דלהדיא מבואר בהג"ה אשרי פ' השוכר את הפועל דף נ"ז ע"ג דלר"ת עירוי מבשל לגמרי בכלי ראשון וכן משמע בהר"ן פ' כירה ובפ' השוכר את הפועל ובמרדכי שם והא דקי"ל ההאי גבר מירלו הם בשם ר"ת בחילוקי' אחריב וכמו שעלה מתחלה על דעת התוספ' דזבחים דף צ"ה עיין שם ודוק : **ה** רק כדי קליפת העור כגי ודוקא בעירוי שלא נפסק הקלוח מכלי ראשון כשנגע למטה אבל אם נפסק הקלוח אינו אוסר התרנגולת כ"כ הרב בהג"ה בש"ע סי' ס"ח וע"ל כלל ל"ו דין וי"ו וכמ"ש שם ס"ק ע"ו : **ו** אא"כ האש הולך תחתיו וזה הוא ג"כ דעת בעל העיטור וכתב עליו הרשב"א בת"ה הארוך בית רביעי שער א' שאין דבריו נכונים בזה כלל וכן בברכת הזבח בדף ס"ד ע"ב בזבחים מתמיה ג"כ על דין זה שהוא נגד הש"ס והירושלמי וכן האריך בזה הש"כ סי' ס"ח ס"ק ל"ג והעלה מש"ס ופוסקי' דאף כלי נחושת נאסור ע"י עירוי וצריך הגעלה ומ"מ נראה במקום · ה"מ יש לסמוך על העיטור ור"י להתיר מה שנתבשל בתוכו קודם הגעלה : **ז** ללמוד ממנו לדין עירוי לפי מה שכתבתי לעיל דין ג' יש עוד נפקותא דבפעם שני צריך הכלי הגעלה לכתחלה שנבלע בו קצת דם ועיין בלבוש ס"ם ס"ח פסק דין זה בפעם בכלי שני ואף שהוא פסק ג"כ לענין כלי שני כמו הרב כאן : **ח** ואם נמלחו פי' והודח כראוי והאומרי' סוברים דהנוצה מעכב ע"י מלח וצריך עוד למלוח אחר שהעביר הנוצה על כן אוסרין למלוג בכלי ראשון כמו קודם מליחה ועל זה כתב הרב וככר כתבתי לעיל וכו'.

כלל וסימן ל"ד

א וב' מצד זה ובסוף פני בחוט א' מצד זה וחוט א' מצד זה וחוט אחד באמצע האוחר מלא דם כן הוא ברוקח סי' ה"ט (ועיין בדרישה סי' ס"ה סעי' ל') והמנהג עכשיו רק להסיר חוט האמצעי מן הטוף וכ"כ הרב בש"ע סימן ס"ה סעיף נ' בהג"ה : **ב** וה"ה אם נפרד האוחר מן הגוף כמו שדרך לעשות אצל אווזו' : (שקורין בל"א גענז"י קרי"ז) אף שהראש דבוק באוחר מ"מ החוטין פתוחין למטה ועיין בי"ד סימן ד"ב מבואר דה"ה אם לא נחתכו הוורידין בשעת שחיטה ג"כ סגי בהסרת הראש בעוף ובבהמה צריך לחתוך המפרקת לשנים ע"ש : **ג** כיון שנתחכו אין צריך להסירו ואף בבהמה דאין צריך להתכינהו בשעת שחיטה מ"מ כיון דמנהחם אבר אבר הו לא צריך וכדאית' בש"ס בר"פ השוחט ובזה מיושב מה שהקשה רל"ש במבוא שערים בסוף ס"ד על הב"י בזה ע"ש ועיין בהג"ה פרישה סימן ס"ה · **ד** אבל האגור כתב בשם מהר"י מולין · המעיין באגור סי' אלף קע"ה יראה להדיא דשם לא מיירו אלא בוורידין שבצואר אותן שצריך לחתוך בשעת שחיטה דאם לא נפלן ולא חתכה בשעת שחיטה דצריך נטילה בגלי וקליפה במליחה וכ"כ הרא"ש פ' השוחט והטור סי' ך"ב משא"כ בחוטין אפשר דגם הוא מודה לדעת הטור סי' ס"ה והרא"ש פג"ה דהבשר מותר בלא נטילה וקליפה כלל בגלי וכ"ש במליח' וכן כתב הש"כ בסימן ך"ב ס"ק וי"ו וע"ש שמדחיק ליישב דעת הרב ובאמת נראה שנמשך הרב בזה אחר הגהות או"ה דכלל י"ח שמשמע מדבריו שם שמהרי"ל הוא מחולק בזה עם האו"ה ע"ש וגיסי הרב המופלא מהר"ר אלי' נרו אב"ד דק"ק קעלין תירץ דמשמעות הרב הוה מדברי האו"ה עצמו שכתב בסוף כלל י"ט ז"ל כל שאיסור משום דם כגון גידי הדם או הלב במליחה או בגליה הכל מותר ובגליה קולפו לחומרא בעלמא עכ"ל ומשמע אפילו ורידין שאיסורן משו' דם ועיד דודאי ורידין לא גרע מלב כמ"ש הש"כ גופיה שם ובס"ק ז' ואפ"ה משמע דוקא בגליה בעי קליפה אבל לא במליחה גם בסימן ג' שם מבואר דמרקי דהיינו ורידין כמ"ש בכלל ך' א"צ קליפה אפילו בגלי מדינא משום דשור מזרקי מנין אבל מ"מ נראה עיקר שאין כאן מחלוקה כלל דהא בספר מהרי"ל

דהם אסורין (ה) והבשר מותר והרא"ש בג"ה כתב דלצלי אף לכתחלה לא בעינן נטיל׳ וכן הוא דעת הרמב"ם והר"ן וכה׳ ב"י דהכי נקטינן אבל באו"ה כתב דנוהגין כדברי הגאוני׳ דאף לצלי נוהגין לכתחלה ליטלן ואף בדעבד אם נצלו בלא נטילה (ו) כתב באו"ה כלל י"ט דמהרי"ל פסק שצריך ליטול מן הבשר כדי נטילה והו׳ חומרא בעלמא עכ"ל וכן הוא כהג"ה אשר"י פג"ה וז"ל אעפי׳ שאין צריך קליפה מ"מ המחמיר לקלוף תע"ב ואינו נוגע בו שוב פגע עכ"ל ואם לא נטלו הגידים ובשלו הבשר כתב הטור סימן ד"ב ואם בשלו בקדרה מחטט ומנקר החוטין והשאר (ז) אם יש בו כדי לבטל (ח) כל החוטין בס׳ מותר עכ"ל וכתב הר"ן דמשערין בכל דם שבחוטין ופשוט הוא (ט) שכן הוא דעת הטור אלא, דלא ידעינן כמה דמה נפיק מינה ודין חתיכת הורידין נתבאר בדין שחיטה· ודין שאר נטילת החוטין איזה צריך ליטול משום דם נתבאר בדברי הפוסקי׳ וכתבתיו לעיל כלל וסי׳ ט"ו מיהו לענין חתיכתן ונטילתן ואם נצלו או נתבשלו בלא נטילה, דינן כדין אלו החוטין שבצואר כנראה מדברי הפוסקי׳ :

כלל וסימן ל"ה ול"ו בדין אם ריחא מילתא ובהם י"ג דינים :

א אם ריחא מילה׳ היא נקטינן (א) לענין הלכתא כדעת הגאוני׳ דמתירין בדעבד וכ"כ הטור בשם הרשב"א דהסכמת רוב המורי׳ להתיר בדעבד וכ"פ מהרא"י ומהרי׳ מינץ בתשובתו והאגור בשם מהר"י מולין וכ"פ באו"ה וב"י וכתב באו"ה אבל לכתחלה אסור בין בתנור גדול ובין בתנור קטן ובדעבד בשתיהן שרי והכי נהוג דלא כב"י דמשמע מדבריו דנקטינן להלכתא דאף לכתחלה אין לאסור רק בתנור צר וכתב האגור בשם מהר"י מולין דאם אפה עכו"ם פת בתנור עם דבר איסור אסור לקנות אותו פת (ב) דהוי כלכתחלה אבל אם אין לו פת אחר כל כך מותר לקנות מזו עכ"ל מיהו בהג"ה ש"ד משמע דבר הנעשה בידי עכו"ם מותר לקנות ממנו דהא לא מקרי לכתחלה וכ"כ השערים סי׳ נ"ט וטוב להחמיר במקום שאין צריך לו כל כך כדברי מהר"י מולין ומ"מ המנהג להקל לקנות מן העכו"ם דברי׳ המבושלי׳ בכליה׳ שאין בהם משום בישולי עכו"ם הואיל וסתם כליהם אינן בני יומא ואע"ג דנ"ט לפגם לכתחלה אסור לא חשבינן הקניי׳ לכתחלה לכן נוהגין הית׳ פה קראקא לקנות האגוזי׳ שלמים שמבשלין עכו"ם או שאר דברים שאין בהן משום בישולי עכו"ם ופת שנאפה עם בשר משמע מדברי הרי"ף והרמב"ם דאסור לאכלו בכותח (ד) דהוה כלכתחלה הואיל ואפשר לאכלו עם בשר וכ"פ האו"ה בכלל ל"ט ואע"ג דלענין הלכתא נראה מדברי שאר אחרוני׳ דאין לחלק דהא לא חילקו בכך (ה) וכן נראה מדברי ב"י סימן צ"ז וכ"כ הטור סימן צ"ז בשם הרשב"א מיהו יש להחמיר דהרי הב"י בעצמו פסק בש"ע סימן צ"ז דאסור מיהו כתב דוקא בתנור צר אבל תנור המחזיק (ו) י"ב עשרוני׳ (ז) ופיו מן הצד שרי וכן אם הבשר מכוסה אפילו בתנור צר שרי :

ב כתב במרדכי פג"ה דף תשל"ח ע"א דדבר חריף כגון בצל (ח) שנצלה עם איסור לכ"ע אסור הואיל והוא דבר חריף (ט) שואב האיסור אצלו וכתב באו"ה כלל ל"ט דהכי קי"ל אם האיסור

מהרי"ל בדרשותיו בדין שריית בשר ומליחתו כתב להדיא דאם לא נטל הגידין שבכ׳ואחר דנוטל אחר מליחה ושרי אף שהדינים שהעתיק שם אינם מפי מהרי"ל עצמו רק בשם שאר גדולים וכמ"ש שם ריש דיני אסור והיתר מ"מ אם מהרי"ל היה מחמיר בדבר לא היה מונע מלכתוב דעתו דהא העתיק שם כל דיניו ומנהגיו ולא היה פותם להקל נגד דעתו : **ה** והבשר מותר אע"ג דלענין ורידין פסק הרא"ש פ׳ השוחט והטור סי׳ ך"ב דצריכין נטילה תירץ הרב בד"מ דשאני חוטין הללו דהם עבים יותר מוורידין ואינם פולטין כלל וכה"ג כתב הב"ח והדרישה והש"ך עיין בדבריהם בסי׳ ך"ב ובסי׳ ס"ה : **ו** כתב באו"ה לא מצאתי כן באו"ה רק בהגהות שבסוף ספר או"ה בכלל י"ע וגם מה שמסיים והוא חומרא בעלמא לא נזכר כלל באו"ה שלפנינו ולא בהגהות : **ז** אם יש בו כדי לבטל כל החוטין עיין לעיל כלל ט"ו ס"ק נו"ן שכתבתי דלדידן דקי"ל חנ"נ בשאר איסורים בעינן כאותו חתיכה שהחוטין דבוקים בו עצמו ס׳ ואם לאו חנ"נ ובעינן ס׳ נגד כל החתיכה ושכן דעת הפוסקים האחרונים וכן הוא דעת הרב ודלא כש"ך ע"ש באורך : **ח** כל החוטין בס׳ ומשמעות הרב דאף למאן דבר ך קליפה או נטילה אבל מליחה מ"מ לא בעינן ס׳ רק נגד החוטין ולא נגד הקליפה שנאסרת תחלה ודלא כמשמעות המגיר סי׳ אלף קע"ח בשם מהרי"ל ועיין בש"ך סי׳ ך"ב ס"ק י׳ שהאריך בזה וע"ש : **ט** שכן הוא דעת הטור עיין בש"ך סי׳ ך"ב ס"ק ע׳ הביא כאן כלשון הרב וז"ל נ"ל כדעת הטור ע"ש ודוק עכ"ל ולא ידעתי מי דוחקיה לכך וגם אינו מתיישב לדבריו הנעת לשון הרב כאן וצ"ע :

כלל וסי׳ ל"ה ול"ו **א** לענין הלכתא כדעת הגאונים דמתירין בדעבד מ"מ מותר להריח אפי׳ לכתחל׳ כבה היה׳ כיון דלא מיפטמא ולא עביד לריחא שרי אפי׳ לכתחלה וכ"כ התוס׳ והרא"ש פרק השוכר את הפועל וכן מבואר בטי"ד סי׳ ק"ח ועיין בב"ח שם ס"ק ד׳ : **ב** דהוי לכתחלה וצ"ע לפי דעתו הא דאמרינן בש"ם דעכו"ם דף ל"ט דבש למאי ניחוש לה אי משום געולי עכו"ם נ"ט לפגם הוא ומותר ע"כ לשונהש"ם שם וכן מבואר בש"ם ג"כ לענין שמן ושאר דברים הנקחין מן עכו"ם דברים שאין בהם משום בישולי עכו"ם וכן מבואר בכל הפוסקים וכמבואר בי"ד סי׳ קי"ד ואם איתא דקניה הויא כלכתחלה א"כ אמאי מותר לקנות מהם לכתחלה דהא נ"ט לפגם אסור לכתחלה ומשמעות הש"ם והפוסקי׳ דבכל ענין מותר לקנות מהם אפי׳אם הדבר מצוי לקנות מישראל אלא ודאי דהקני׳ חשיב דעבד וכ"כ הרשב"א בתשוב׳ ס"ס תג"ו וז"ל מותר לקנות השמן והדבש והמרקחת ואין חוששין לגליפהן של כלים היינו משום דסתם כליהן אינם בני יומן ונט"ל פ׳ מותר דעבד עכ"ל ואפשר דגם מהר"י מולין לא קאמר אלא גבי פת כיון דעל הלחם יחי׳ האדם יש לעשות הרחקה עפי וכה"ג מבואר בהרא"ש פי׳ אין מעמידין הובא בב"י סי׳ קי"ד ודוק : **ג** דהוה כלכתחלה אף שהרמב"ם פסק בפט"ו מ"ה מ"א כלוי דשרי ריחא היינו דעבד מ"מ"כ לכתחלה אף לוי מודה דאסור וכדעת רש"י פ׳ כ"ל חולין דף ע"ו וכמ"ש התוספ׳ שם (וע"ש בחידושי מהרש"א) ושאר פוסקים בשם רש"י (ודלא כמשמעות הב"ח בסי׳ צ"ז דלרש"י מותר אף לכתחלה ובשלטי גבורים בחולין דף מ"ט ע"א מספקא בדעת רש"י בזה ע"ש) ולכן גבי פת דאפשר לאכלו בלא כותח הוי לכתחלה לכן אוסר הרי"ף והרמב"ם פ"ט מהמ"א לאכלו בכותח וכ"כ הב"י סי׳ צ"ז ובכסף משנה שם וכ"כ מהר"י לוי בתשוב׳ סי׳ ל"ח ע"ש וזהו דעת הרב כאודלא כלחם משנה פי"ג דף קמ"א ע"ד שהבין שהרמב"ם פוסק כרב דאוסר ריחא מילתא לכן מתמיה שם על הרמב"ם ונכנס בדוחקים ליישב דבריו ולא דק דדעת הרמב"ם להיפך כלוי דשרי דעבד והא דמתיר בפ"ג גבי בת תיהא אפי׳ לכתחלה היינו מטעם שכתבתי בס"ק א׳ : **ד** דהוה כלכתחלה הרי"ף פג"ה כתב עוד טעם לאסור הפת לאכלו מטעם דהוי דבר שיש לו מתירין לאכלו בלא כותח לכן אפי׳ ריחא באלף לא בטיל והרב שלא כתב טעם זה לפי שאזיל לשטתו דפסק לקמן דבמין ושאינו מינו בטל אף בדבר שיש לו מתירין וכן לדבר שאינו בעין וגם לא מקרי דשיל"מ אלא שיש לו מתירין לאותו דבר עצמו שנאסר וכמבואר לקמן כלל ע"ד ע"ש והר"ן בפג"ה כתב עוד שם טעמים אחרים לאסור הפת לאכלו בכותח וע"ש : **ה** וכן נראה מדברי ב"י אע"ג שבב"י כתב שם בסי׳ צ"ז דיש לפסוק לאסור לכתחלה וכתב גם בשם הרי"ף והרמב"ם דלאכול עם כותח מקרי לכתחלה מ"מ מדכתב סתמא ובדעבד שרי ועוד דכולל יחד דעת הרי"ף והרמב"ם עם דעת שאר המורים משמע דאין דעתו לפסוק כרי"ף וכרמב"ם אלא במקום שדעתם מסכימים לדעת רוב המורים עכ"ל הרב בד"מ אבל באמת אין דבריו מוכרחים בדברי הב"י להמעיין בטיב ויותר יש ללמוד הסתום מן המפורש בש"ע שפסק להדיא כרי"ף וכרמב"ם : **ו** י"ב עשרונים · וכל עשרון הוא שיעור מלא ארבעים ושלש ביצים והומש ביצה כתב בסמ"ק סי׳ רי"ג בדרך שיהא גדול כ"כ שמחזיק י"ב עשרונים של מצה וכתב האו"ה כלל ל"ט וכל התנורים של אופים שרגילין לאפות לשוק נקראים תנורים גדולים עכ"ל : **ז** ופיו מן הצד לא כתב הרב ופיו פתוח כלשון הש"ע שלפנינו בסי׳ צ"ז נראה דאזיל לשטתו שכתב בד"מ סי׳ ק"ח דדעת הטור בסי׳ צ"ז שדוקא לאפות היתר אצל איסור לכתחלה בעינן תנור גדול ופיו פתוח מש"כ לאפות פת אצל בשר בתנור גדול סגי אף שאין פיו פתוח (והא דכתב ופיו מן הצד היינו לרבותא דלא תימא היכא שפיו מן הצד מחזיק יותר ריחא ומפטם כל מה שבלדו וכהגהות מיימון פט"ו מהמ"א ועיין בב"י סי׳ צ"ז ובאו"ה כלל ל"ט דין ד"ב ודוק) וכל זה מיירו שמ"מ הנקב שלמעלה במקום שהעשן יוצא פתוח דאם הוא סתום אז אפילו בדעבד יש להחמיר היכא דליכא הפסד מרובה כמ"ש הרב בסמוך דין ד׳ וכן מבואר להדיא מדברי הרב בסימנים דלקמן נמצא זכינו לדין דדעת הרב כאן דלאפות עיקר אצל איסור לכתחלה אסור בין בתנור קטן ובין בתנור גדול ובתנור גדול ופיו פתוח אף בה מר אצל איסור מותר לכתחלה (וכמו שפסק הב"י בש"ע סי׳ ק"ח ומ"ש הרב לעיל דלא כב"י אין כוונתו על הש"ע רק על מה שמשמע מלשון הב"י בסי׳ צ"ז דבתנור גדול יש להתיר לכתחלה אף בסתום) ופת אצל בשר אף לכתחלה מותר בתנור גדול אף שאין פיו פתוח ומ"מ בעינן שהנקב פתוח במקום שהעשן יוצא כל זה נראה פשוט דעת הרב כאן ובסימנים דלקמן ובש"ע סי׳ ק"ח ע"ש אבל ראיתי לבעל הש"ך בסי׳ ק"ח ס"ק ג׳ וי"ס שהבין פי׳ זר בדברי הרב כאן וכאלו הם מתנגדים לש"ע ובאמת לע"ד הם כולם שווים אכן בש"ע סי׳ צ"ז סתום הרב דאף לענין פת אצל בשר אסור לכתחלה אא"כ בתנור גדול ופיו פתוח בזה נראה סותר לדעת הרב כאן ודוק : **ח** שנצלה עם איסור הא דנקט שנצלה ולא נקט שנתבשלה נ"ל דסובר דבנתבשלה אף בדבר חריף אין ריחו אוסר וע"ל דין י׳ ועי"ל דכל שנתבשל מו לא מקרי דבר חריף דנתבטל החריפות במים וכמבואר בטי"ד סי׳ קי"ד : **ט** שואב האיסור אצלו ואוסר אליבא דכ"ע (ועיין לקמן ס"ק ל"ה) מידי דהוה אפת חמה וחביות פתוחה דאוסר אפי׳ לרבא דסובר ריחא לאו מלתא ה"ה הכא כ"כ המרדכי ובתשו׳ מהר"מ רוטנברג סי ד"ה אבל אם האוסר דבר חריף לא הוזכר כלל במרדכי ואפשר דאינו אוסר בדעבד (וכן משמע מדברי הרב בהג"ה דש"ע סי׳ ק"ח דעד ף אם האסור דבר חריף מהיה׳ דבר חריף כיון דהיתר אינו שואב אצלו כלום והוי כפת צונן׳ וחביות פתוח׳ אכן באו"ה כלל ל"ט דין ד׳ כתב בשם המרדכי וז"ל והאיסור חריף או שנעשה לריחא ונאפה אפילו עם פת וכהגירים גוולים בזה ודאי אמרינן ריחא מילתא היא אפילו בדעבד אפי׳ פי התנור פתוח כדאמרי׳ בגמ׳ תנור שהסיקו בכמון של תרומה וכו׳ עכ"ל האו"ה ובאמת לא מצאתי במרדכי דין זה וגם הראיה מכמון של תרומה אין ראיי׳ כלל דהדרבא גבי תנור שהסיקו בכמון של תרומה אמרינן דהפת מותר וכדאיה׳ בפ"ג דתרומת משנה ד׳ ואע"ג דמתני הש"ם פ׳ השוכר את הפועל דף פ"ד שאני התם דמקלי קלי איסורא משמע דהיכי דלא מקלי איסורו ועוד בעין אוסר מה שנאפה עמו גם זה אין ראייה כלל דהסוגיא זו קאי התם להדיא

אלינא

דאיסור חריף (י) אפי' בתנור פתוח וגדול אסור עכ"ל וכתב המרדכי מיהו לכתחלה אם הוא מכוסה בבצק מותר עכ"ל וכתב באו"ה מיהו לכתחלה טוב להחמיר :

ג והיכי שנצלה איסור והיתר ביחד ושניה' בחושי' כתב הרשב"א בתשובה דלכ"ע אין בו משום ריחא מילתא וכן משמע מדברי הטור סי' ק"ח וכ"כ מהרא"י בפסקיו סי' ע"ו דבז' לית ביה משום ריחא מילתא דהוה כדבר כחוש ואינו מפטם ולכן אם נצלה כבד או חתיכה שלא נמלח עם היתר אינו אוסר לכ"ע וכ"פ מהר"י מינץ בתשובתיו וראיה לדבריה' מתשובת ר"ת שהיתר (יא) ריח פת בפת (יב) כגון מחמץ למצה וה"ה לשאר דברי' שאין מפטמין (יג) ומ"מ טוב להחמיר גם כזה לכתחלה דב"י כתב סימן צ"ז דאין דבריו נראים אמנם בדעבד בכל עניין שרי כדלעיל אבל אם א' מהן שמן אעפ"י שההית' שמן והאיסור כחוש (יד) אפ"ה אסור שהשומן שבהיתר (טו) מפטם לאיסור הכחוש כ"כ בהג"ה ש"ד :

ד כתב או"ה כלל ל"ט הא דנהיגין להתיר ריחא מילת' בדעבד היינו שהתנור פתוח מעט אפילו אינו פתוח רק הנקב שהעשן יוצא ממנו אבל אם הוא סתום לגמרי מכל צד (טז) ריחא כי האי מלתא הוא ואפילו בדעבד אסור ואין הילוק בין שנצלה שם איסור דאורייתא או איסור דרבנן וכתב עוד הא דמתירין ריחא מילתא דוקא שאפה פשטידא (יז) מכוסה בבצק עם פלאדי"ן או פשטידה שאינה מכוסה עם פלאדי"ן מכוסה בבצק אבל אם שניהם מגולין או שהאיסור הוא דאורייתא לא מיקרי כה"ג פתוח עד שיהא פתוח מן הצד דהוה כפת חמה והביות פתוחה דלכ"ע ריחא מילתא הוא ואפילו אם שניה' מכוסי' בבצק אם משח הכיסוי בשומן או שלשו עם שומן דינו כמגולה ואין חילוק בין תנור של בית החורף (יח) שגבוה הרבה משאר תניר ואין חילוק בין הפסד מרובה להפסד מועט עכ"ל אבל מדברי הפוסקי' נראה דבדעבד יש להתיר בכל ענין וכ"פ ב"י להלכתא (יט) ובהפסד מרובה יש לסמוך עלייהו אבל בלאו הכי יש להחמיר :

ה כתב ב"י וז"ל כתבו התוספ' שתחת המחבת שלנו שקורין טרפיד שאופין תחתיה פשטידא ריחא מלתא כמו בתנורים שלהם עכ"ל ולפ"ז בדעבד הי' לנו להקל בו כיון דקי"ל דריחא לאו מילתא היא אפילו בתנורי' קטנים אמנם באו"ה כתב כה"ג אף בדעבד אסור אם נאפה איסור אצל היתר מיהו בפת שנאפה אצל בשר כה"ג מותר לאכלו עם כשר (ך) מאחר דאין כאן ממשות של בשר אלא ריחא בעלמ' אבל בש"ד סי' סמך לקמן כ' דאף פת שנאפה עם בשר כה"ג אסור אפי' לאכלו לבדו דחיישנן שמא יבא לאכלו בחלב ומשמע מדברי מהרא"י לקמן בהג"ה דהכי קי"ל ויש לחוש לדבריו בפת מרובה אבל בפת מועט אין לחוש כמו שיתבא' לקמן :

ו כתב בתשובת מיימון סוף המ"א תשובת ר"י אם אפו על כירה פשטידא וכסו עליו כלי של ברזל ושוב אפו תחתיו פלאדן בלא ליבון או להפך מותר כי לא נמצא ריחא ופיטום לכלי שיחזור ויפטם לאוכל ואפילו כלי בת יומא רק שלא יגע ממש עכ"ל וצ"ע דמ"ש מכיסוי שעל קדרה שאוסר ואפשר לומר דהואיל והנאפה תחתיו הוא יבש (כא) אינו מעלה זיעה כמו קדר' ולכן לא קיבל רק ריחא בעלמא שאין בו ממש ·

ז כתב באו"ה (כב) הא דריחא מילתא היינו שאין ס' מן ההיתר נגד האיסור אבל בדאיכא ששים שרי דלא גרע מאלו נתבשל בו מיהו (כג) בכל החתיכה בעינן ששים נגד האיסו' ואפשר דבכל החתיכות ביחד מצטרפין לס' הואיל וכולן נכנסים בספק איסור ואע"ג דבשאר איסורי' לא קי"ל הכי בריחא יש להקל עכ"ל ואין להקל בזה (כד) כי אם במקום הפסד :

ח כתב עוד באו"ה דעל גבי כירה אין בו משו' ריחא מלתא הואיל (כה) והוא במקום מגולה עכ"ל וכתב עוד דאם נצלה איסור והיתר (כו) זו אחר זו בתנור פשיטא דאין בו משום ריחא מילתא עכ"ל וכל זה פשוט :

ריחא

אליבא דאביי דסובר ריחא מילתא הוא אבל אליבא דרבא דסובר ריחא לאו מילתא משמע להדיא דאפילו בכמון וכה"ג אינו אוסר דאל"כ מאי מקשה הש"ס אליבא דאביי הלא גם לרבא צ"ל שאני התם דמקלי קלי ליה איסורא ואם כן לפי מה דקי"ל כרבא דריחא לאו מילתא א"כ ה"ה באיסור דבר חריף ראוי להתיר ועיין במהרש"ל פג"ה סי' ע"ו שהוא ג"כ לא כתב כלל להחמיר אם האיסור דבר חריף וצ"ע לדינא : **י** אפילו בתנור פתוח וגדול אסור מהרש"ל חולק אאו"ה בזה ודעתו שאין לאסור דעבד בתנור גדול ופתוח אף בהיתר דבר חריף וכ"כ הב"ח ס"ס ק"ח אבל הט"ז סי' ק"ח ס"ק ה' כתב וז"ל ול"נ כפסק רמ"א כיון דבמרדכי מדמי לפת חמה והביות פתוחה דהוא אסור אפילו דעבד עכ"ל הט"ז ולכאורה דבריו תמוהים דמאי ראיה היא זו דדלמא' דוקא בתנור קטן או שהוא מדמי לפת חמה והביות פתוח משא"כ בתנור גדול ופתוח ואי משום דהתם מיירי בהביות פתוחה אף כאן מיירו בתנור פתוח זה ודאי אינו דהתם הבית פתוחה הוא לריעותא דאז שואב הפת ריח היין וגבי תנור אם היא פתוח ריחו נודף לחוץ ואפשר דס"ק מדמדמה לפת חמה והביות פתוח דאמרינן ששואב ריח האיסור אצלו א"כ גם כאן אמרינן דשואב ריח איסור אצלו ואף בתנור פתוח וגדול מ"מ אין הריח יוצא כיון שהבל שואף הריח אצלו וק"ל : **יא** ריח פת בפת ואפי' אם הפת בלול בשמן ואיתא בפרק כיצד מברכין דף מ"ג ע"ב שמן זכינו לריחו מ"מ מיקרי דבר כחוש וכן מבואר מדברי ר"ת (הובא במרדכי בפסחים פכ"ש ופג"ה וש"ד והג"ה מיימוני) שהביא ראיי' מלחמי תודה שהי' נאפין יחד חמץ ומצה בתנור א' ואף שלחמי תודה היו בלולין בשמן ובשב"ג לא"ח סימן תמ"ז האריך לסתור ראיי' זו וע"ש : **יב** כגון מחמץ למצה בקצת ספרי הש"ד סיים בלבד שלא יהא נוגעים זה בזה וכן מצאתי במרדכי בפסחים פכ"ש וכ"כ האו"ה כלל ל"ט דין ד"נ (אבן בחלה בזמן הזה שהיא דרבנן פסק האו"ה דאין לאסור בדעבד אף במגעים זה בזה אם יש בככר פי' שיש כחלה עכ"ל) והיכי דנוגעים שני בנפילה במקום שנוגעים כ"פ בש"ע סי' תס"א וע"ל כלל ל"ט ול"ח : **יג** ומ"מ טוב להחמיר גם כזו לכתחלה · דב"י כו' באמת המעיין בב"י בסי' צ"ז ראה להדיא דלא פליג עם מהרא"י רק במה שמשמע מדבריו דבא' שמן וא' כחוש דמותר אבל בשניהם כחושים ליכא מאן דפליג והוא הסכמת כל הפוסקים וכבר האריכו ב"ח הט"ז והש"ך בסי' ק"ח להשינו על הרב ומ"מ נרא' דבדברים שיש לחוש לחלופו אסר לכתחלה אפילו בשניהם כחושים וכמבואר לעיל כלל ל"ב ס"ק י"ג ע"ש : **יד** אפ"ה אסור : משמע דאסור אפי' דעבד וצ"ל דמיירי בסתום לגמרי וליכא הפסד מרובה וכה"ג וכמ"ש הרב בסמוך דין ד' דאל"כ אפי' בשניהם דבר שמן ג"כ מותר דעבד וכמבואר מדברי הרב ריש דין א' ובש"ע סי' ק"ח וכן משמעות הפוסקים : **טו** מפטם לאיסור הכחוש אע"ג דקי"ל דאין הנאסר יכול לאסור רק במקו' שאיסור עצמו יכול לילך כתב מהרא"י בהג"ה ש"ד דריחא שאני לפי שהפטום מוליך הריח וטעם הכחוש עמו עכ"ל וכ"כ ג"כ בפסקיו סי' ע"ו ע"ש : **טז** ריחא כי האי מלתא הוא וסיים עוד באו"ה שם אבל מטעם ל"ע בר כ"ע אין להתירו אפי' כשהפשטיד"א מכוסה בבצק חדא בעיסה שבפשטיד"א ואח"כ לפת דלא אמרינן הכי אלא כ"א בפליטת טעם הכלים אבל מאוכל לאוכל חשיב הכל טעם אחד עכ"ל וא"כ מבואר מדבריו דאפילו במכוסה א' מהם ג"כ אוסר בתנור סתום מכל צד והרב נראה שלא חש להחמיר כ"כ לכן לא העתיקו כי אף בשניהם מגולים הוא חומרא יתירה ונגד משמעות כל הפוסקים וכדמסיק הרב סוף דין זה ומכ"ש בא' מכוסה שאין להחמיר דהא אפילו באיסור דבר חריף דאוסר לכ"ע דעבד אפילו במקום הפסד מרובה ואפ"ה בא' מהן מכוסה מותר וכמבואר לעיל דין ב' ומכ"ש בדין זה וק"ל : **יז** מכוסה בבצק לאו דוקא וכ"ש בכיסוי אחר וכן מבואר מדברי הרב בהג"ה בש"ע סי' ק"ח : **יח** שגבוה הרבה · ועיין במהרש"ל פג"ה סי' י"ד שכתב שיש להקל בתנור גבוה וגדול ע"ש : **יט** ובהפסד מרובה אבל בלאו הכי יש להחמיר כל זה לא קאי רק אריפא דמילתא אפתוח מעט מקום שהעשן יוצא וכן מבואר בדברי הרב בסימנים דלקמן ובש"ע סי' ק"ח שהשמיט כל חילוקים דינים ולא כתב רק חילוק זה מנקב קטן : **כ** מאחר דאין כאן ממשות של בשר אלא ריחא בעלמא ובריחא לא גזרו כולי האי וכ"כ התוס' בפסחים דף ל' ע"א ד"ה ואפילו במילתא וכן מוכח להדיא מש"ס דפסחים דף ע"ו וכ"כ מהרא"י בהג"ה ש"ד סי' ל"ה דיש לסמוך על הוכחה דתוס' כזה דפת מותר (ועיין בסמוך דין ט' וכמ"ש שם ס"ק ך"ז) אך בדין זה שחושש הרב והג"ה ש"ד להחמיר היינו לפי שרוב פעמים יוצא השמנונית לחוץ ונוגע בפת א"כ איכא חשש דממשות של בשר וכן איתא להדיא המוסחא במקלת ש"ד לקמן סי' ס' (ועיין שם בהגהות דמהרא"י וכמ"ש דרל"ש ועיין בסמוך דין ט') אבל היכי דליכא חשש דנגיעה רק משום ריחא פשיטא דמותר ולכן פסק הרב ג"כ לעיל דפת שאפוהו עם הצלי אף דאסור לאכלו בכותח מ"מ מותר לאכלו עם כשר ומכ"ש לבדו ועיין בטו"ד סי' ל"ז מ"ש שם בשם הרשב"א : **כא** אינו מעלה זיעה · ואף שכתב הטור בא"ח סי' תנ"א וז"ל דכיסוי של ברזל שמשימין אותו על חררה שנאפת על הכירה שצריך ליבון כי ברוב פעמים נוגעת בו ועוד שהוא מזיע מהבל החררה שתחתיו עכ"ל ואפשר דשאני התם כיון שמשתמש בו כל השנה חיישינן לזיעה קלה אף בלא רוטב משא"כ הכא דלא נשתמש בו רק פעם א' ועי"ל דהתם לענין לבון והגעלה לכתחלה קאמר דיש להחמיר משא"כ בדעבד ועוד דאף דאינו מזיע כל כך כמו כיסוי קדרה מ"מ מזיעה קלה וחמץ בפסח במשהו : **כב** הא דריחא מלתא · פי' כגון בדבר חריף וכיוצא בו מדברים דאמרינן ביה ריחא מלתא : **כג** בכל החתיכה בעינן ס' פי' שכל חתיכה וחתיכה בפני עצמו צריך שיהא ס' נגד האיסור אפי' אם נוגעים כולן כיחד משום דלא ידעינן לאיזה צד נתפשט הריח ורואין בכל א' מכן שאז הלך הריח רק אצלו ולא אמרינן דהטעם מתפשט בכולן בשוה כמו שהוכיח כל זה באו"ה שם כלל ל"מ דין י"ח ומ"ש הרב בשם האו"ה ואפשר דכ"ל וכו' אין זה לשון או"ה גופיה רק הג"ה בגליון או"ה שכתב דשמא יש להקל בריחא דכל מה שנכנס בספק מסייע לבטל ולמבואר בי"ד ס"ס קי"א ודלא כהלבוש שבסי' ק"ח כתב הטעם דהכל מצטרף לפי שהריח מתפשט בשוה לכל חתיכות עכ"ל וזה אינו כמ"ש האו"ה שם : **כד** כי אם במקום הפסד · היינו במקום הפסד מרובה כמ"ש הרב לקמן בסימנים ובתשובתו סי' קל"ב סעי' י"ג וכ"פ הרב בי"ד ס"ס קי"א לענין שאר איסורי' (וע"ש בש"ך ובסי' ק"ח ס"ק י"ב) וכתב הש"ך בסי' ל"ב ס"ק ח' ובסי' ק"ה ס"ק ך"ע דאף האו"ה סובר כדעת הטור והרשב"א דכל מה שנכנס בספק מסייע לבטל אך דמ"ש האו"ה כלל י"ד דין ה' דאין הכל מצטרף היינו במין ושאינו מינו וכזה גם הטור מודה וכודאי איסתמטי ליה דברי האו"ה כלל י"ב דין ט' דמבואר שם שחולק בזה על הטי"ד ודוק : **כה** והיא במקום מגולה ועיין לקמן דין י' ס"ק ל"א : **כו** זו אחר זו · וכתב הש"ך בסי' ק"ח ס"ק י"א דאפי' דבר שנעשה לריחא ועדיין ריחא בתנור אין לחוש לכזה אחר זה וקצת מוכח בש"ס פ' השוכר את הפועל דף ס"ו ע"ב כמאי דקאמר התם גבי ריחא דכמון שאני התם דמקלי קלי איסורא ע"ש עכ"ל ולפי מ"ש תוספ' שם בד"ה

רבא

ט כתבו השערים מדורא נהגו איסור באפיית פשטי"דא ופלא"דן יחד אבל לאפו' פת עם א' מהב שרי והמהרמ"י שלא לאפות פת עם פשטי"דה או פלאד"ן תבא עליו ברכה עכ"ל ובהג"ה אשר"י פ' השוכר את הפוע' אם זב שומן פשטיד"א לחוץ ונבלע בתנו' אע"פ שהפת רחוק מן התנו' אסור לאכלו אפי' במלח ולכן טוב ליזהר שלא לאפות שום מפילות עם פת בתנור דשמא זב השומן ולאו אדעתיה אלא יאפה הפשטי"דא ויסיק התנור ויאפה הפת עכ"ל וכתב באו"ה כלל ל"ט דאף בדעבד הפת אסור אע"ג דאין התנור משופע אא"כ היה הפשטי"דא במחבת עכ"ל וכן משמע לקמן בשערי' דאף בדעבד אסור במקו' שיש לחוש שמא יזוב מן הפשטי"דא אל הפת ובהג"ה ש"ד כתב יראה דנוהגין להחמיר באפיית פת עם פשטי"דא או פלאדי"ן דחיישנן שמא יזוב השומן ואף ע"ג דרגילין האידנא לאפות במחבת מ"מ חוששין ויש שמקילין ומשימין הפשטיד"א בפי התנור ממש או אם אינם רוצים לאכול הפת רק ממין המפילה (כז) סומכין על דברי התו' דמתירין הפת ואי עביד סימ' בפת הוא היתר גמו' וכן אותן לחמים שעושים לכבוד שבת אופין עם הפשטיד"א לכתחלה אלא שנזהרים לאוכלו בחלב (כח) והטעם דהואיל והיא דבר מועט ונאכל מחר בשב' הוה בעו"א דהורא לחד פירושא דשרי עכ"ל ויש לסמוך בדעבד אדברי הג"ה ש"ד ולהתיר הפת (כט) כדברי התוס' דמתירין אם אין התנור משופע או שהפת למעלה מן המפילה אבל אם התנור משופע והפת למטה (ל) דזב תחתיו הוי כולו אסור אא"כ עושה בו סי' או שהוא דבר מועט דליכא למיח' שמא יאכלנו שלא במינו וכן מצאתי כתב בהג"ה באו"ה כלל ל"ט בשם א"ז להתי' הפת אם לא ראה שהשומן זב תחתיו או שנגע בבשר ואע"ג דמסיק שם דנהיגין להחמיר בר"י מדורא נ"ל דגם דברי ר"י מדורא יש ליישב דלא מיירו אלא בדרך שכהבהי וכמ"ש בהג"ה ש"ד סי' ל"ז:

י כתב הטור בשם הרשב"א דאם בא לבשל איסור אצל היתר בקדרה כל א' לעצמו אפי' בתנור צר ופי קדרה מגול' (לא) מותר אפי' לכתחל' (לב) שאין ריח המתבשל כל כך אוסר עכ"ל ומיירו (לג) שהתנור פתוח אבל אם התנו' סתום כדרך שמטמינן אם הקדירות פתוחים אפי' בדעבד אסור כן משמע מדברי או"ה כלל ל"ט וכןהוא בהג"ה ש"ד בש' הרא"ש דלא שדי אףבדעבד רק כשהקדירו' של היתר מכוסות (לד) וכ"כ מהרי"ו ז"ל אסור לרטמין הבשיל של בשר עם הבשיל של חלב דחיישינן שמא יזוב א' מהן תחת הכירו אמנ' בדעבד שרי כיון שהקדירו' מכוסות עכ"ל משמע הא הקדירות פתוח' אסור ולפי מ"ש לעיל להתיר במקום הפסד אם כל התנור סתום נראה דגם כאן יש להקל לצורך גדול כי סברת ב"י להתיר בכל ענין וכ"פ בהדיא בש"ע שלו וכדאי הוא לסמוך עליו לצורך גדול ובשעת הדחק אבל בלאו הכי יש להחמי' כי מי יחלוק על האהרוני' הנ"ל אף כי יש סברת להתיר:

יא עוד כתב הטור סי' ק"ח פת חמה שמונח על חביות פתוחה (לה) של יין נסך אסור לפי שקולטת הריח הרבה אבל אם הפת צוננת אפי' אם החביו' פתוח' או פת חמה וחביות סתום' מותר עכ"ל וכן הוא בפ' השוכר במסכת עכו"ם וכתב ב"י ומיהו הני מילי בפת חיטין אבל בפת שעורין אסור (לו) כדקאמר רבי יוסי בגמרא עד כאן לשונו והאו"ה כלל ל"ט כתב דוקא שמונח ממש נגד המגופה:

יב כתב הרשב"א בתשובת שאלה עכו"ם המשימין שק פלפלין ושאר תבלין בתוך קנקן יין לתת טעם ביין אותן בשמים מותר להריח אפילו לבתחל' לפי שאין היין נותן בהן כח ואין נותנין התבלין ביין אלא שהתבלין יתנו כח ביין וזה שמריח בתבלין אינו מכוין רק לריח התבלין ומ"מ מסתברא (לז) דאסור להבדיל על אלו בשמים משום הקריבה נא לפחתך · וכתב עוד דבשמים של עכו"ם כלאי הכרם וערלה אסור להריח בהן (לח) דאסורין בהנאה ודוקא דבר שעומד לריחא כגון ורד והדס אבל

רבא אמר דיש לחלק בין כמון דהוא לאו מעשה פיטו' משא"כ במעשה פיטום כגון כשר ונבילה א"כ דבר שנעש' לריח ומפטם אפשר דבזה אמר זה יש לחוש וצ"ע:
כז סומכין על דברי התוס' הרב קיצר כאן בלשון הג"ה ש"ד במקום שהיה לו להאריך וז"ל ויש מקילין ומשימין הפשטיד"א בפי התנור ממש אם אין רוצים לאכול הפת אלא עם מין הפשטידא וסומכין על הוכח' דתוספת דשרי במילתא משום דריחא בעלמא הוא עכ"ל הג"ה ש"ד וכוונת הג"ה זו על מ"ש התוספות בפסחים דף ל' ע"א שהוכיחו התוס' דריחא לבד מותר לאכול הפת ממין הנאפה עמו או במילת' וע"ש בתוס' וזה כוונת בעל הג"ה לאח טעם על מה דנהוג העולם היתר ואינם חוששין עכ"פ לריחא לכן כתב דהעולם סומכין על הוכחה דתוס' בזה שמותר לאכול במילתא או עם מין הנאפ' עמו כל זה נראה פשוט להמעיין בהג"ה ש"ד והו' בפסחים ועמ"ש לעיל ס"ק ך' אבל מדברי הרב נראה שנשתמע ממנו דברי התו' אלו ע"כ הבין שהג"ה ש"ד נסתייע מדברי התו' לענין הדין אם התנור משופע או שהפת למעלה מן הטפילה ובאמת יגעתי ולא מצאתי בתוס' מזכירין מדין זה כלל וגם כמשמעות לשון הג"ה ש"ד אי אפשר להולמו כלל גם במהרש"ל באו"ש ובפנ"ה סי' י"ד מביא דברי הג"ה זו וכתב שם וצריך פי' לדבריו וכו' ע"ש דבריו באורך שמדחיק מאוד לפרש דברי הג"ה אלו וכודאי שגג ונעלם ממנו ג"כ דברי התוס' אלו כי הדברים הם פשוטים וברורים ודוק: כח והטעם הואיל והוא דבר מועט וע"ל כלל מ' דין ב' יתבארו עוד טעמים לזה: כט כדברי תוס' דמתירין אם אין התנור משופע לפי מ"ש בס"ק כ"ז שהתו' אינם מזכירין כלל היתר זה ואינם מתירין רק הפת שנאפ' עם בשר בתנור א' דמותר לאכול במילתא או עם מי שנאפה עמו אבל בפשטידא וכיוצא בו דיש לחוש שמא זב ממנו אפשר דגם התו' חוששין להחמיר מ"מ אין לזוז מפסק הרב מטעם דהוה ס"ס ספק לא זב ואת"ל זב שמא לא פעפע בכל התנור עד תחת הפת וכ"כ הש"ך בסי' צ"ז ס"ק כ' טעם זה וע"ש שהאריך בדבר:
ל דזב תחתיו לאו דוקא שזב תחת הפת רק אם זב תחת הפשטיד"א ונבלע בתנור חיישינן שמא שוב מפעפע תחת הפת וכן משמע מלשון הג"ה אשר"י שהביא הרב ריש דין זה וכ"כ הרב בסימנים וכ"כ הט"ז סי' צ"ז והש"ך שם ס"ק ב': לא מותר אפי' לכתחלה · הרשב"א בת"ה דף ק"ה ע"א מביא ראיה לדין זה מש"ס דפסחי' פכ"ל דף ע"ו ע"ב ומפ"ק דעכו"ם דף י"ב גבי הא דאמרי' ישראל ועכו"ם ששפתו ב' קדרות על גבי כירה אחת ולא חשו להם חכמים לריח' אלא ודאי דבקדרות אין לחוש לריחא וכ"כ הר"ן שם אבל צ"ע לפי מ"ש הרב לעיל דין ח' בשם האו"ה בלי חולק כלל דבכירה אין לחוש לריחא א"כ מאי ראי' היא זו דהא התם קאמר הש"ס להדיא דבכירה היה מעשה וליכא למימר דהר"ן והרשב"א סוברין דאף בכירה יש לחוש לריחא דא"כ איך פסק הרב לעיל בפשיטות נגד דבריהם ובפרט להקל ועוד דהכא בשני קדרות פסק כדבריהם ומ"ו המי' הרב המופלג מוהר"ר וואלף נר"ו תירץ דהא דכתב האו"ה דבכירה אין לחוש לריחא היינו כירה שלנו שהוא רק בנין שוה כמו בימה ששופתין הקדרות אלא האם על גבי קרקעות הכירה והוא מגולה ע"כ לא חשו לריחא ולכן מדקדק האו"ה וכתב הואיל והוא במקום מגולה משא"כ כירה שבזמן הש"ס שהיה כלי חרס חלול ומתכין הקדרות בתוכו לבשל וכמבואר בש"ס דשבת פרק כירה ובפ"ה דכלים וגם היה עשוית כירה פי' בנין סביב הכירה שלא יצא החום כדאי' בפ"ה דכלים משנה ג' א"כ גם האו"ה מודה דיש לו דין תנור לענין ריחא:
לב שאין ריחא המתבשל אסור · לאו דוקא אלא ה"ה אגב קדרה נ"כ אינו אוסר בריחא וכן כתב הב"י בסי' צ"ז וכ"כ הש"ך בסי' ק"ח ס"ק ט"ו:
לג שהתנור פתוח היינו פתוח קצת מקום שהעשן יוצא וכן משמע באו"ה וכ"כ הרב בסי' ק"ח בהג"ה ע"ש: לד וכ"כ מהרי"ו המעיין בתשובת מהרי"ו סי' מ"ד יראה להדיא דעיקר הטע' דידיה היא שאם הקדרות פתוחות חיישינן שמא יזוב מן הרוטב לחוץ וא"כ לדעתו אין נפקותא בתנור פתוח או לא דאף בפתוח קצת יש חששא זו כל שאין הקדרות מכוסת אכן הרב אינו חושש לכל זה לכן פסק דאם התנור פתוח קצת אף שהקדרות פתוח' מותר אפי' לכתחלה:
לה של יין נסך אסור כן הוא בש"ס דפסחי' פ' כיצד צולין וכ"פ השוכר את הפועל דף ס"ז דאמר דיש לקיש דבפת חמה וחביות פתוחה אסור לכ"ע אפי' בפת שעורי' וכ"ש בפת חיטין והרי"ף פנ"ה כתב דרבא דסובר דריחא לאו מ' להא הוא לא סבר כריש לקיש ואף בפת חמה וחביות פתוחה מחלוקת ולפי מה דקי"ל כרבא א"כ אף בפת חמה וחביות פתוחה מותר ואין אסור אלא בשל שעורים וכן מוכרח בדברי הרמב"ם פט"ו מה' תרומות כמ"ש הכ"מ שם בשם הר"י קורקס לפרש דברי הרמב"ם וכ"כ הרשב"א במה"א בבית הערובה שער ראשון דף ק"ה ע"א והאריך שם להוכיח כדבריו ע"ש: ולא ידעתי למה השמיטו אחרונים דעת הרי"ף והרמב"ם והרשב"א בזה ופסקו בפשיטות כר"ל כאלו אין חולק בדבר ובפרט על הב"י ז"ע שזו מהכרעתו שכתב בהקדמה שלו דהיכי דקרי מהני רברבתא הרי"ף והרמב"ם והרא"ש מסכימי' לדעה אחת הכי נקטינן אם לא שכל חכמי ישראל או רוב' חולקי' על הדעה ההוא וא"כ איך פסק כאן לגמרי נגד דבריהם ובפרט שהרשב"א סובר כדבריהם ולא אמ"ל דרוב חכמי ישראל חולקי' כדין זה עליהם מ"מ היה לו להביא דבריהם בב"י ולבארם וצ"ע: לו כדקאמר רבו יוסי וכן הסכמת הפוסקי' אכן הרא"ש והטור בסימן ק"ח השמיטו הא דר' יוסי לגמרי ועיין בב"ח סי' ק"ח ס"ק ג' טעם בדבר ובדרישה פרישה כתב שם וז"ל הא דהשמיט הטור זה לפי שרצונו לבארו במקומו בה"ל י"ע שם יתבארו כל דיניו עכ"ל ולא ידעתי איה מקומו דהלא גם בה"ל י"נ לא הוזכר כלל דין זה וצ"ע · לז דאסור להבדיל על אלו בשמים בט"ז ס"ס ק"ח מביא ראייה מכאן דמותר להבדיל על הפלפלין שלנו ולא כמו שמגא כתב דאסור להבדיל על הפלפלין לפי שאינו מין בשמים וע"ש שהביא ראיות לדבריו וכן הוא במטה משה והש"כ בנה"כ מפקפק על ראיו' הט"ז ע"ש ובשירי כנסת הגדולה לא"ח סי' רנ"ו פסק ג"כ כדעת הט"ז ועיין באור חדש שהאריך ג"כ בדין זה ונכון ליזהר היכי דאפשר ושלא להכניס עצמו בספק ברכה: לח דאסורין בהנאה · משמע דבר שאינו אסור בהנאה מותר להריח בו אף שהוא מידי דעביד לריחא וכן משמע באו"ה כלל ל"ט וכן משמע להדיא בתוס' פ"ק דעכו"ם דף י"ב ע"א ד"ה אלא בורד והדס וכ"פ השוכר את הפועל דף ס"ו ע"ב בתוס' שם וכן מצאתי בתשובת ש"כ בעל אמונת שמואל סימן מ"ה שהאריך להוכיח כן והשיג שם על בעל שלטי גבורים ד"פ השוכר את הפועל דף שפ"א דברור בעיניו דכל שאסור באכיל' ועקרו להריח בו אסור להרי' בו ותלה עצמו בדברי התוס' והר"ן ואין אלו אלא דברי שגגה עכ"ל אמונ' שמואל ובאמת מה שמבואר בשלטי הגברים שזה הוא דעת הר"ן ותוס' שם זה ודאי שגגה היא דבתוס' שם לענין זילוף תרומה טמאה משמע להיפך ע"ש אך מצאתי סעד אחר לדברי השלטי גבורים דבתשובת מהר"ם מרוטנברג סי' ך"ד מבואר להדיא בשם הרשב"א דבעידי לעביד לריחא אף שמותר בהנאה אם הוא אסור באכילה כמו

(לט) אבל דבר שאינו עומד לריח ריחא לאו מלתא היא עכ"ל:

יג כתב בתשובת בר ששת סימן רפ"ח דאסור לטעום דבר איסור אף אם אינו אוכל (מ) דלא גרע מריחא מילתא עכ"ל וכתב מהרא"י בשערים בשם הג"ה אשר"י דאסו' לזלף יין (מא) שאסור בהנאה דריחא כה"ג מילתא היא עכ"ל:

כלל וסימן ל"ז בדין היתר שנצלה עם איסור ובו ד' דינים:

א פג"ה אמרינן גדי שצלאו בחלבו אסור לאכ' ממנו אפי' מראש אזנו. והכי נקטינן דגדי שצלאו בחלבו כולו אסור מיהו אי הוה בו ששים נגד החלב שרי וכן הוא הסכמ' הפוסקים המרדכי והרא"ש והרמב"ם והי"ף והתו' ודלא כרא"ה שכת' הר"ן פג"ה דף תשי"ב ע"ב בשמו דאף כדאיכא ששי' אסור דאפשר דכל החלב נבלע במקום אחד ונשאר שם מאח' שאין שם רוט' שמבלי' בכל החתיכ' והשערי' הזכירו סברא זו בשם ר' יואל ור"א ממי"ץ אך דלא קי"ל הכי ומסתפק המר' דף תשל"ז ע"א אי בעינן קליפה במקו' החלב (א) אע"פ שיש בו ס' דדלמ' חלב זו הוי כחוש ואינו מפעפע וכ"כ האגיר בשם מהר"י מולן דאף בדאיכ' ששים בעינן קליפה וכ"כ ב"י בש' הרשב"א וכת' דהכי נקטינן ובזה חמי' צלי ממבושל וכ"כ באו"ה כלל י"ד והכי נהוג ויש להעמיק בקליפתו (ב) עד כדי נטילה דהיינו כעובי אצבע וכתב עוד המרדכי פכ"ה דף תשל"ז ע"ג וכן הוא בהג"ה מיימון פט"ו דלדידן אין להקל בגדי כחוש ד"לפעמים יש שומן ולאו אדעתי' עכ"ל וכ"כ הסמ"ק וכ"פ מהרא"י דנהיגין לאסור אף בגדי בחוש עד דאיכא ששים דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן וכ"פ באו"ה כלל י' והכי נהוג דלא כב"י דכתב דיש להקל בכחוש (ג) ויש סברא אחרת בהג"ה בסמ"ק דס"ל דגם בכחוש אסור כולו ולא סגי בשום איסור הנופל על ההתר בחום על ידי צלייה בנטילת מקום אא"כ האיסור היא טיפה בעלמ' שאין האיסור על כל ההיתר אך ב"י כתב דלא קי"ל הכי אך צריך דקדוק לפי מה דנהיגין לשער בכל מליחה בס' כמו שיתבאר לקמן בכלל וסימן ל"ח א"כ אפשר דה"ה בצלי (ד) דהא לא גרע חום דצלי מחום דמליחה ומ"מ נראה דבאיסור דרבנן יש להקל וכמו שיתבאר לקמן סי' ל"ח לענין מליחה וכתב עוד בא"ה דאין חילוק בין דבוק בו לאין דמיק בו וע"ל גבי מליחה אי בעינן (ה) בכל חתיכה בפני עצמו ששים:

ב והם (ו) ע"י בישול בלא רוטב שיש בו איסור דינו כמו בצלי שיש בו איסור כ"פ הטור סי' ק"ה וכ"פ ב"י:

ג וכוליא שצלאה בחלבה אמרינן פג"ה דשרי משום דהקרום מפסיק בין החלב לכוליא וכן פסקו הראשוני' אבל בהג"ה מיימון פ' טו' כתב דאף בזה יש לאסור דחיישינן שמא נפחת הקרו' (ז) וכ"כ הסמ"ג וכתב מהרא"י בפסקיו דהכי יש לנהוג ואף לפי המתירין חי' צריך לבדוק שמא נקרע הקרום לכן דינו כשאר חלב אם נצלה או נמלח הכוליא עם החלב (ח) (ט) ואם נתבשלה הכוליא נעשה נבילה וצריך ס' נגד כולו וכן הורתי הלכה למעשה

בשר נבילה אסור להריח בו אם הוא מידי דעביד לריחא וכ"כ הרוקח סי' תנ"ד וגדולה מזו כתב וז"ל בשר נבילה שמן אע"ג דלא עביד לריחא אם מכוין לריחו ונהנה אסור עכ"ל ומה שהביא בתשובת אמונת שמואל ראי' להתיר מדמתירין בפ"ק דפסחים לזלף יין של תרומה תמהה אין זו ראי' לפי מה שמפרשים שכתבו התוס' בב"ק פ' הגוזל והמאכיל דף קי"ו ע"א ד"ה הכרע' שלישית וכו' דטעמא דב"ש דאמר השפוך הכל משום דריחא מילתא היא ע"ש והרמב"ם פי"ב תרומה פסק כב"ש בהא דאסור לעשות זילוף (ואף דהרמב"ם פסק דריחא לאו מילתא והכי קי"ל מ"מ לכתחלה אסור כמבואר ריש דין א' וזה הוי כלכתחלה) וא"כ אין משם ראיה דגם שם אסור ומה שהביא עוד שם ראיה ממוסקי שהכריע הראב"ד והרא"ש שהיא מין סרן וכו' ואפ"ה מברכין עליו כבר עמד על זה השלטי גבורים עלמו שם ויש ליישבו ודוק׃ לט אבל דבר שאינו עומד לריח' ריחא לאו מילתא הי' וכ"כ התו' פ"ק דעכו"ם דף י"ב ומתרצי' בזה הא דבת קיהא כמ"ש בסמ"ק א' וכ"כ הב"י בשם א"ח ורוקח סי' הנ"ד ובתשובת מהר"ם מרונטברג סי' ד"ד והראב"ן בפסחי' פ' כ"ל והמרדכי פ' כל שע' וכתב וז"ל וראיי' לזה מהדס במחובר ואתרוג במחובר במסכת' סוכה עכ"ל ובאמת ראיי' זו תמוה לפרשו ובתשובת ש"ב אמונת שמואל סי' מ"ה כתב וז"ל דכך הוא ראיי' של המרדכי שאתרוג אסור להריח בו במחובר כיון דעיקרו לאכילה קאי בעל הריח שבו וגזרינן ביה שמא יתלוש ויאכל הרי מבואר דדבר שעיקרו לאכילה קאי בעל הריח שבו עכ"ל אבל עדיין לא יצא ידי חובת ביאור דהמעיין בש"ס דסוכה דף ל"ז ע"ב ובפירש"י שם וכל הפוסקים יראה להדיא דלאו מתורת ביטל אסרוהו אלא כיון דעיקרו לאכילה קאי חיישינן שמא ישכח ויתלוש לאכילה כיון שעיקרו לכך ומאיזה טעם צריכן התם לדין ביטל ובש"כ סי' ק"ח ס"ק ד"ו העתיק דברי המרדכי והשמיט תיבת במחובר שני פעמי' בהעתקת לשונו ופי' דברי המרדכי דמביא ראיה מהא דאמר רבא שם בסוכה הדס של מצוה אסור להריח בו אתרוג של מצוה מותר להריח בו עכ"ל הש"כ ודבריו נראים נכונים אף שלספ' המרדכי שבידינו דפוס קראקא מנאהי הגירס' כמו שהעתקתי תיב' במחוב' שני פעמים מ"מ הדבר מוכרח שהגרסה נכונה כמ"ש הש"כ ועוד שמהר"ם מרוטנבר"ג סי' ד"ד ורוקח סימן תנ"ד כתבו להדיא ראיי' זו מהדס של מצוה ואתרוג של מצוה ובתשובת אמונ' שמואל כתב על הש"כ שטנג בזה וז"ל כי ראיי' זו אינו מכיר וראי' של המרדכי הוא מהא דמחובר ע"ש דבריו באורך ולע"ד יפה דקדוק הש"כ בזה ומבעל אמונת שמואל נעלם ממנו לשון מהר"ם והרוקח שכתבו להדיא ראיי' זו ומה שפקפק הש"כ עצמו שם על ראיי' זו יש ליישב דהכי קאמרי כמו שמצינו לעניין אתרוג דמצוה דאסור כל שבעה מ"מ מותר לריחא כיון שעיקרו אינו עומד לריח אמרינן דלא אקצייה לכך א"כ ה"ה לענין שאר איסורי תורה בדבר שאינו עומד לריחא אמרינן שלא אסרו התורה לכך: ומ"ש עוד הש"כ שם וז"ל והתו' דעכו"ם דף י"ב שם מסקי ג"כ כתירוץ שני דאין חילוק בין עיקר לריחו או לא והלכך בעכו"ם עכ"פ אין להקל עכ"ל: ולע"ד אין זה כדאי להכריע נגד כל הני פוסקי' שכתבתי ונגד פסק הש"ע דהא מבואר בתשובת מהרי"ק בשורש ע"ב דכל היכי שכתבו תוס' שני תירוצי' תירוץ ראשון הוא עיקר להלכה למעשה וכ"כ בתשובת משפטי שמואל סי' ק"ך ובתשובת ר"י הלוי סימן י"ג ע"ש וא"כ כיון שכתבו התוס' תירוץ זו תחלה די"ש חילוק בין מידי דעבד לריחו או לא הכי נקטינן ועוד דכן הוא להדיא חילוק זה בפסקי תוס' שם ובכנסת גדולה דף קס"א בכללי הפוסקי' סעיף י"ו כתב שאין לסמוך על התו' הלכ' למעשה אם לא שביארו בהדיא שדבריהם הלכה למעשה או שכתב כן בפסקי תוס' עכ"ל ומכ"ש שכל הפוסקי' שכתבתי סוברין חילוק זה פשיטא שאין לזז מפסק הש"ע וכ"פ בתשובת אמונת שמואל שם׃ מ דלא גרע מריחא אף דקי"ל ריחא לאו מלתא היא מ"מ לכתחלה מיהו אסור כמבואר לעיל ריש כלל זה ובאמת המעיין בריב"ש סי' רפ"ח יראה להדיא דלא כתב כלל הלשון זה ומסיק דעיקר הטעם דאסור לטועמו דגזרינן שמא יבא לאכלו וע"ל כלל פ"ח בדין הטעימה בספק אסור ע"ש׃ מא יין אסור בהנאה אבל אם אין אסור בהנא' מותר לזלף כ"כ האו"ה שם וכ"פ הרב בסי' ק"ח ובסימן קי"ה ועיין בש"כ סימן ק"ח ס"ק ד"ד ועיין בש"ע ריש סי' קב ג ובסימן קל"ב סעיף א' בהג"ה:

כלל וסי' ל"ז א אע"פ שיש בו ס' ולא מיקרי כה"ג הכסיל בחשך הולך כיון דמסתפק לנו אי מקרי כחוש או שמן לכן עבדינן כתרי חומרי להצריך ס' וקליפה אע"ג דסתרי אהדדי וכן מבואר להדיא בש"ס פ"ק דרא' השנה דף י"ד ע"ב ובתוס' שם ד"ה הכסיל ומ' דכה"ג לא מקרי כסיל בחשך הולך וכן מבואר להדיא כמה פעמים בש"ס ופוסקי' דהיכי דמסתפק לנו עבדינן כתרי חומרי אע"ג דסתרי אהדדי ועיין בפ"ק דביצה דף ד' ע"ב וכ"כ האו"ה כלל י"ד ובפרט לפי הטעם שכתב הרשב"א במ"הא והובא בב"י סי' ק"ה דודאי נשאר רושם במקום שנפל יותר מבשאר חתיכה א"כ אין כאן כלל תרי חומרי דסתרי אהדדי אע"ג דמתפשט בכל החתיכה ובעינן ס' מ"מ נשאר רושם באותו מקום וצריך קליפה זה נ"ל פשוט (ודלא כמהרש"ל פג"ה סו"ך ח' ומהר"ם פד"ו בתש ו' הרב סי' ג' שכתבו שהמחמיר בזה הוי כסיל בחשך הולך) ובש"ע סי' ק"ה סעיף ה' פסק כן הב"י והרב שם וכתב שם הש"כ שכן עיקר. וסיים וז"ל וכן מהפוסקים הקדמונים המפורסמי' סוברים כן וכתב במנחת כהן חלק שני פ"ק דף פ"ט ע"א דאם לא נודע מקום שנגע בו האיסור והלא הוא שמן ויש בו ששים נגד האיסור שאין צריך ליטול כלום מן ההיתר ודקדק כן מדברי הרשב"א ע"ש ועיין בש"ד בסימן ל"ח בשם אבי העזרי ולקמן כלל ל"ח דין ג' לא משמע כן וע"ש סק"ח ודו"ק׃ ב עד כדי נטילה וכ"כ הב"י בסי' ק"ה בשם התוס' והרא"ש דלגלי בעינן בכל מקום נטילה וכתב הרשב"א שיש לחוש לדבריה' באיסורי' דאורייתא' ועיין בדין ד' ס"ק י'׃ ג ויש סברא אחרת אף דכתב הרב דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן א"כ אין נפקותא בסברא זו כלל מ"מ כתב הרב סברא זו משום די"ש דברים שאין לחוש כלל לדבר שמן כגון חמן כדומה וכמבואר לקמן כלל ל"ח דין ה'׃ ד דהא לא גרע חום דצלי מחום דמליחה ואע"ג דהרשב"א בתה"א והובא ג"כ בב"י סי' ק"ה כתב וז"ל ויותר י"ל דמפעפע במליחה מבצלי מפני המוהל היוצא מן הבשר ע"י מליחה כמו רוטב מ"מ כתב הרב הכא דלא גרע משום דהרמב"ן וסייעתו דסוברי' דבכל מליחה אינו אוסר רק כדי קליפה וכמבואר לקמן כלל ל"ח שמה מודי' בצלי' להצריך ס' בשמן ונטילה בעינן בכחוש ס"ק דעדיף חום דצלי מחום דמליחה וגם הרשב"א אינו מהליע סברה זו רק שכתב כן לדחות דברי החולקי' ועיין בלחם המודה פג"ה סעיף ק"ה וע"ש׃ ה בכל חתיכה בפני עצמה ששים משמ' דדעת הרב שטוה בזה מליחה לצלי (וכן משמע בט"ז סימן ק"ה ס"ק ד"ב ובנה"כ שם) ול"ע כיון שעיקר הכרעת הרב להקל לקמן כלל ל"ח דין ג' במליחה מטעם דרבים המקילין להקל במליחה אף בשמן דאינו אוסר רק כדי קליפה א"כ בצלי' דאין לנדד להקל מטעם זו מניין לנו להקל נגד דעת המרדכי שכתב להדיא דאין חלב מפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רוטב משמע להדיא דאפילו בצלי מיירו ולאפשר שמר דהא דהצריך הרב לקמן לנדד להקל מטעם דרבים המקילין היינו דוקא גבי מליחה שאין לו כח לפעפע כל כך משא"כ בצלי דעדיף לענין פיפוע וכמ"ש ס"ק ד' אף בלאו האי טעמא יש להקל ולצרף הכל כמו בבישול׃ ו ע"י בישול בלא רוטב ומהלמה חוץ הרוטב ומקלהה חוץ לרוטב ולא ניער וכיס' עיין בי"ד סי' נ"ב וסי' ק"ה ועמ"ש לעיל כלל ך"ז ס"ק י"ז׃ ז וכ"כ הטעם בסמ"ק בס סי' ד"ד דף נ"ס ע"א כתב עוד טעם וז"ל דהא דקאמר בש"ס שהקרום מפסיק לא קאי דמסקנא׃ ח ואם נתבשלה הכולי' נ"ל משמע דבגלי' ומלוח' לא אמרינן דנ"ל ול"ע דהלא כתב הרב בסמוך כלל ל"ח דין ב' דבמליחה אמרינן חנ"נ אלא א"כ בהפס' מרובה ועוד דאף דלענין מליחה כתב הרב די"ש להקל דלא אמ"יינן חנ"נ הי"מ מטעם דרבים המקילין במליחה אף בשמן דאינו אוסר רק כדי קליפה משא"כ בגלי וכמ"ש

למעשה כמה פעמים וה"ה בקרום שעל היותרת עכ"ל והכי נהוג דלא כב"י דמיקל :

ד ואם נצלה הירך עם שומן הגיד שהוא דרבנן כתב המ"מ פ"ג מהמ"א דלדעת הרמב"ם אפילו קליפה לא בעינן ודעת הרשב"א דבעי קליפה אבל כדי נטילה לא בעינן הואיל ואינו דאורייתא וה"ה בשאר חוטין וקרומין שהן דרבנן עכ"ל וכ"כ הג"ה ש"ד סברו אלו בשם ר"ת ורבינו ברוך (י) וטוב לקלוף ולהחמיר :

כלל וסי' ל"ח בדין אסור והיתר שנמלחו יחד ובו ה' דינים :

א אם נמלח א"ו יחד (א) נחלקו בו הראשונים והאחרנים ורבו הסברת אך המנהג פשוט לשער במליחה בס' (ב) וכ"כ הר"ן דף תשב"א ע"א בשם הרמב"ן ובמרדכי ס"פ ג"ה בשם תשובת מהר"ם והרבה תשובת דסוברין כן וכ"כ שם דף תשל"ה ע"ג בשם ה"גור"י הלבן וכל רבותינו וכ"כ בא"ז הלכה למעש' וכ"פ האחרונ' מהר"י בתשובתיו וכאו"ה כלל י"ר והאגור בשם מהר"י מולין והג"ה ש"ר בשם מהרא"י וכ"פ ב"י בטי"ד סי' ק"ח וכבר בארתי לעיל דאין חילק בין מפסיק הקרום בין החלב לבשר או לא דחיישי' שמא נפסק הקרום עוד כתב מהרא"י דאין חילוק בין כחוש לשמן דאין אנו בקיאין איזה מקרי כחוש או שמן ובתרווייהו מ'שערין בס' והיכא דאיכא ס' לא בעי קליפה וכ"כ האגור דמשערין מליחה בס' בין להחמיר בין להקל אמנם ב"י סי' ק"ה כתב בשם הרשב"א אע"פ שהוא בטל בס' צריך ליטול מקומו כמו בצלי וכן ראוי להורות לענין מעשה עכ"ל וכ"כ באו"ח כלל י"ד (ג) דצריך לקלוף אע"ג דאיכ' שם ס' והכי נהוג :

ב כתב המרדכי דף תשל"ה ע"ג בשם א"ז הלכה למעש' לשער בס' במליחה ואם אין בחתיכה שהחלב בו ס' נגד החלב נעשה החתיכה חתיכה דאיסור ואוסר שאר החתיכות עד דאיכא ס' נגד כל החתיכה (ד) דמסתמא אותה חתיכה נמלחו תחלה לחוד וכ"פ מהרא"י דקבל מרבו דנהיגין כדעת הא"ז וכן משמע מדברי מהרי"ו דדין מליחה כדין בישול וא"כ כמו דבבישול אמרינן חנ"נ ה"ה נמי במליחה ואע"ג דיש לצדד להקל (ה) דאין לומר במליחה חנ"נ דהא רוב הפוסקים אומרים דאין אומרים חנ"נ רק בבשר והלב אבל לא בשאר איסורים ואע"ג דאנו מחמירין וקי"ל בכל איסורים חנ"נ מ"מ לא החמירו רק בבישול אבל במליח' דרוב הפוסקים ס"ל דאינה אוסרת רק כדי קליפה רק שאנו מחמירין לשער בס' מ"מ לא נחמיר כ"כ לומר ג"כ חנ"נ וכן השיב לי מהר"ם פר"ו ז"ל בתשוב' דבמקום הפסד מרובה יש להתיר במליחה ע"י קליפה · וכ"ש שיש להקל לפסוק דאם יש ס' בכל הנמלח יחד דשרי ולא אמרינן חנ"נ להצריך ס' נגד כל אותה חתיכה שהאיסור דבוק בו ומ"מ אותה חתיכה אסורה אם אין בה ס' נגד האיסור דדלמא נמלחה לבדה ואסירה וכמו שנתבאר מ"מ אין להתיר אלא לצורך הפסד גדול או לעני בדבר חשוב אבל בלא"ה אין להתיר ויש לפסק כדעת הא"ז והנמשכים אחריו :

ג ומדברו הא"ז שתלה הטעם דחנ"נ משום דאיתו החתיכה נמלחה תחילה לבד משמע דבלאו הכי כל החתיכו' מצטרפה לבטל החלב וא"כ אם היה בכל שאר החתיכות ס' נגד החתיכה שהחלב בו כולן מותרין וכ"כ האגור דמשערין במליחה בס' (ו) בין להקל ובין להחמור וכן משמע מדברי הג"ה ש"ד דלפי מנהגינו דין מליחה כדין בישול ובבישול כל החתיכות מצטרפת לבטל האיסור וכן נוהגין ואין לשנות אע"פ שהוא קולא קצת מ"מ רבים המקילין לומר דסגי בקליפה ולכן יש להקל בזה דלא בדעת המרדכי שכ' פג"ה בשם מוהר"ם דאין החתיכות מצטרפת (ז) ואם אין בה בכל אחת ס' לבטל החלב אסורין כיון דאין החלב מפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רוטב עכ"ל מ"מ אותה חתיכה שהאיסור דבוק בה יש לאסרה אם אין בה ס' כנגד האיסור וכמו שנתבאר לעיל ונראה דלמאן דאמר אע"ג דאיכ' ס' בעי קליפה א"כ אותן החתיכות שנגעו צריכין קליפה אבל לא האחרים ואם אינו יודע איזה חתיכה נגע (ח) בטל ברוב וב"כ בש"ד :

כתב

(וכמ"ש בס"ק ה' וכאן לא שייך ישוב דלעיל וק"ל) פשיטא דאמרי' גבי חנ"נ כמו בבישול ובאמת בדברי פסקי מהרא"י בסי' נ"א אין הכרע די"ל דמעשה שהיה כך היה אבל בדברי הרב כאן ובסי' ק"ה סעיף ח' בהג"ה משמע דדוקא כ"ע נתבשל וצ"ע ואפשר דבכולי' שאני כיון דבלא"ה דעת כמה פוסקים דהקרום מפסיק לא מהמירנן כולי האי לענין חנ"נ וכמ"ש הרב לקמן כלל ל"ח דין ב' ומ"מ צ"ע למעשה דאולי לאו דוקא כתב הרב וצ"ע : ט ואם נתבשלה וכתב הש"ך בסי' ק"ה ס"ק ד"ך וז"ל משמע דאפי' לא נמלח או נצלה תחלה מ"מ הוי איסור דבוק עכ"ל ולא ידעתי לאיזה צריך כתב כן דהא אם לא נמלח או נצלה תחלה ונתבשל בלאו הכי צריך ס' נגד כולה כדין חתיכה שנתבשל בלא מליחה ובכולא מחזיקין דם ואדרבה אית ביה רוב דם וכמבואר לעיל כלל ל"ח דין ב' ואפשר דהכי קאמר שלא נמלח או נצלה תחלה לבדו עם שאר בשר אפ"ה אמרינן דחנ"נ ועיין לקמן כלל ל"ה דין ב' : י וטוב לקלוף ולהחמיר עיין בש"ע סי' ק"ה ס"ה דפסק הב"י שם דצריך נטילה ופ"ש בש"ך ס"ק י"א ועיין בנ"ח דף ר"ד ע"א וע"ב ועיין בש"ע בסי' ס"ד דפסק שם הרב דהיכא דליכא הפסד קצת יש להצריך ס' אף במליחה ועיין סוף כלל ל"ח וכמ"ש שם דנפקא מינה נ"כ לענין צליה:

כלל וסי' ל"ח

א נחלקו בו הראשונים ואפי' בשמן גמור יש סוברין דאין המליחה מפעפע כלל יותר מכדי קליפה דרומה דמליחה גריע מצלי וכ"כ הר"ן בשם הרמב"ן פג"ה גבי הני אטמהת' דאמליחו בגידי דנשיה והובא בב"י סי' ק"ה וכתב שם שכן הוא דעת המרדכי פג"ה בשם הראבי' ורבינו אפרים וכ"כ הרא"ה בב"ה דף נ"ב ע"ב בשם הרמב"ן והסכים עמו ולכן כתב הרב בסמוך דין ב' ודין ג' שכן דעת רוב הפוסקים ובתשו' בן לב חלק א' סי' קי"ג דף קל"ד כתב דלדעת הרמב"ן הוי יחידאה להקל והאריך שם מאוד בפי' דברי המרדכי בשם הראבי"ה ורבינו אפרים ודעתו שהראבי' לא ס"ל כהאי דרמב"ן והצריך ס' אף במליחה ומדחיק שם מאוד בפירושים שונים ומשונים ובאמת דברי המרדכי בשם הראב"י הם פשוטים כמ"ש הב"י שהוא כדעת הר"ן בשם הרמב"ן וכן מוכח להדיא ממ"ש השערים סי' נ"ה בשם אבי העזרי דמליחה אינו כצלייה ואינו מפעפע כלל יותר מכדי קליפה וספר אבי העזרי הוא הראבי' בעל המחבר אביאסף כמ"ש מהר"י מינז בתשו' סי' ע"ש וכן הוא בספרי ישנים אות א' וא"כ מוכח להדיא דדעת הראב"יה הוא כדעת הרמב"ן ובזה נדחו כל הפירושים של בן לב שם בדברי הראבי"ה גם מ"ש הב"י בסי' ק"ה על דברי הראבי"ה וז"ל ומיהו מתוך דברי הראבי"ה אפשר ודקדק דלא איירו אלא כשאין החלב דבוק לבשר עכ"ל אבל מדברי האבי עזרי שבש"ד מבואר להדיא דאין חילוק ודוק : ב וכ"כ הר"ן דף תשכ"א ע"א בשם הרמב"ן נמשך בזה הרב אחר הב"י סו' ע' ונ"א וק"ה שכתב נ"כ בשם הרמב"ן גבי דגים טמאים שנמלחו עם טהורין דכולה חס מרוב טפח תלוהת שהם המות בעצמו ואע"ג דהר"ן עצמו בפג"ה גבי הני אטמהת' כתב בש' הרמב"ן להיפך וכמ"ש ס"ק א' וכ"כ הרא"ה בב"ה דף נ"ב והובא שם בב"י סי' ק"ה מ"מ הא כתב הרשב"א במשמרת הבית דף נ"ב שהרמב"ן חזר ממ"ש בהנהו אטמ' ופסק דנאסר כולן כמ"ש בדגים טמאים שנמלחו עם טהורי' ואחר זה נמשך הב"י בכל הני מקומות שכתב בפשיטות לדעת הרמב"ן דנאסר כולו ובש"ך בסי' ק"ה ס"ט על מ"ש הרב בהג"ה שם ויש אומרים דכל מליחה אינה אוסרת רק כדי קליפה עכ"ל כתב שם על הגליון ר"ן ורשב"א בתו"ה ורא"ה בב"ה דף נ"ב בשם הרמב"ן וצ"ע אמ"ש הב"י סי' נ"א ות"ח ריש סי' ל"ח ע"ש הרמב"ן להיפך עכ"ל הש"ך ותמיהה גדולה הוא עליו כיון שהביא דברי הרשב"א במשמר' הבית והיך לא ראה סוף דבריו שכתב להדיא שהרמב"ן חזר בו ונסתלק התלונה מהב"י והרב גם הבאר שבע בחולין דף פ"ו מקשה דברי ר"ן בשם הרמב"ן אהדדי והאריך להר"ן ולחלק בין דג טמא וטהור לשאר כל המליחות וכתב שם ולאפוקי מב"י דמשמע בהדיא מדבריו בסי' נ"א ובסי' ק"ה דה"ה בשאר מליחות מחמיר הרמב"ן עכ"ל ובודאי נהעלם ממנו דברי הרשב"א שכתבתי כי הרשב"א תלמיד הרמב"ן הוא ידע טפי מינן לפרש דברי רבו ואחר דבריו נמשך הב"י והרב כאן והוא נכון וברור : ג דצריך לקלוף וא"צ נטילה כמו בצלי וכ"כ הרא"ש בפג"ה וכ"כ האחרונים וכ"כ הרב לעיל כלל ל"ד דין ב' בשם מהרי"ל : ד דמסתמא אותה חתיכה נמלח תחלה לבד וכתב הרב בתשובתו סימן נ"ה סעיף וא"ו דכל מקום שאמרינן החתיכה עצמו נעשה נבילה הוי הטעם דחיישינן דפעם אחת היתה אותה חתיכה לבד ומה שהוצרך לפרש הטעם יותר גבי מליחה משום דהא דמשערין בששים גבי מליחה הוא גופא חומרא בעלמא ע"כ לא מסתבר להחמיר בו עוד ולחוש שמא היתה החתיכה פעם אחת לחוד וגם אין דרך לנער החתיכות כמו בדברים המבושלים וע"כ הוצרך לומר הטעם מסתמא דמלחא וכו' עכ"ל ולפ"ז נראה דאי ידעינן בודאי שנמלח הכל יחד א"כ לא שייך כלל למימר חנ"נ · אכן בטי"ד סי' ע"ב מבואר די"ש סוברין דבאיסור דבוק אמרינן חנ"נ אף בלא האי טעמא וחששא דנאסר החתיכה פעם אחת לבד ועי"ש בנ"ח ס"ס ע"ב ס"ו ובט"ז שם ס"ק י' ועי"ל כלל וסי' כ"ה דין א' :

ה דאין לומר במליחה חנ"נ · המעיין בטי"ד סי' ע' בפלוגת' דרשב"ם והתום' והרא"ש ושאר פוסקים גבי דגים ועופות שנמלחו יחד ובב"י שם מבואר להדיא מדבריה"ד דאף במליחה אמרי' חנ"נ וכן בבאר שבע דף פ"ב ע"א השיג על הרב כאן והביא שם דעות גדולים פוסקים דסוברי' דאמרי' במליחה חנ"נ וכ"פ מהרי"ל בסי' נ"א וא"כ ראוי להחמיר אף בהפסד מרובה בדבר שמן וכן הרב עצמו חזר מפסק זה בש"ע סי' ק"ה ס"ט בהג"ה ופסק בסתם דצריכין ס' נגד כל החתיכה אכן בש"ך סי' נ"ד ס"ק י"ד מסכים עם דעת הרב כאן וכתב וז"ל וכן נראה וכמ"ש בספרי עכ"ל וגברא חזינא וראיות לא חזינא ולא ידעתי איך נעלם ממנו שם דברי הרב בש"ע וכן לא זכר הש"ך כלל מזה בסי' ק"ה ומהרש"ל באו"ש ובפג"ה סי' ד"א דוחה נ"כ דברי הרב כאן וע"ש דבריו באורך וכיון שהרב עצמו חזר בו בש"ע אין להקל אא"כ שיש עוד צד להקל או שהוא איסור דרבנן או כחוש גמור ועיין ס"ס זה כנלענ"ד ועמ"ש לעיל כלל ל"ז ס"ק ח' : ו בין להקל בין להחמיר בתב הרב בסי' ק"א כתב הרב וז"ל אע"ג דאפשר לומר הא דכתב האחרונים בין להקל בין להחמיר היינו לענין דלא צריך קליפה בדאיכא ב' ס' אבל אפשר דס"ל כסברת מהר"ם דאין הכל מצטרף לבטל בס' וכן הוא סברת בעל או"ה · מיהו בתשו' מהרי"ל סי' נ"א משמע דאי איכא ס' בכל שרי וכן המנהג פשוט עכ"ל ועיין בש"ע ס' ק"ה בט"ז ס"ק ד"ה ובש"ך ס"ק ל"ד : ז ואם אין בכל אחת ס' עיין בש"ך בסי' ק"ה ס"ק ד"ע מה שמקשה שם על דברי מהר"מ וכ"י ובאמת לפי מ"ש הטור בס"ס ק"ו בחתיכה בחלב שבה הוא בעין אינו מתבטל אע"פ שיש ס' כנגדו הוה ואוסר אפי' למאן דסובר דלא אמרינן חנ"נ בשאר איסורי' א"כ דברי מהר"ם נכונים בלי פקפוק כלל ואין להאריך בזה דלפי מה דקי"ל חנ"נ בכל איסורים בלאו הכי ניחא ולק"מ כמ"ש הש"ך שם : ח בטל ברוב אף שהוא חתיכה הראוי להתכבד והוא שיודעין שלא נגע ברוכן :

ד כתב ב"י שמעתי שהיו נוהגין הנשים כשנמלח חתיכת בשר עם חלב שבו לנקרו ולחזור ולמלחו ואין טעם לדבריהן דלמה לא תעלה מליחה ראשונה דאין חלב שבה מונע מלפלוט דמה עכ"ל וכלל וסי' ד"נ נתבאר דין טחור מלוח וכו' וכלל וסי' ד' נתבאר איזה מליחה נקרא רותח :

ה ונ"ל לומר הא דמשערין במליחה בס' היינו דוקא בחלב דמפעפע ואפי' בחלב כחוש משום דאין אנו בקיאין איזה כחוש או שמן אבל בשאר איסור דאינו מפעפע סגי ליה בקליפה · וכן משמע מהשערי' והמרדכי ושאר פוסקי' דאף מאן דמחמיר להצריך ס' היינו דוקא בחלב משום דמפעפע וכן משמע מדברי האחרונים והאגור כתב דבחלב נוהגין בין להחמיר בין להקל לשער בס' משמע דוקא חלב וכן משמע דברי תשובת מהרי"ו סי' קב"ב וגם דברי הג"ה ש"ד בשם מהרא"י משמע הכי דתלי טעמא דמשערין בס' משום דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן משמע הא בשאר איסור דידעינן דאינו מפעפע פשיטא דלא צריך קליפה וכן מוכרח מפסקי הב"י דבסי' ע' ובסי' צ"א פסק לגבי איסור שנמלח עם היתר נקטינן דסגי ליה בקליפה (ט) ובסי' ק"ה (י) פסק לגבי חלב דמשערין בס' ולכן נרא' דהמיקל בכה"ג בהפסד מרובה לא הפסיד ובפרט באיסור דרבנן דהרי אף בחלב דרבנן שנצלה כתבתי לעיל כלל ל"ז דסגי ליה בקליפה ועוד (יא) כתב הרמב"ם פ"ז מהמ"א דאם מלח החוטין והקרומים שהם דרבנן עם בשר גוטלן אח"כ ושרי ואף הרשב"א דמחמיר מ"מ לא הצריך רק קליפה ואע"ג דבמרדכי ספג"ה כת' בשם ר"ב על יותרת הכבד שנמלח עם קרומו והצריכו ס' וכ"כ הא"ו"ה כלל י"ט מ"מ נראה מה שכתבתי דהא אמרינן בגמר' פג"ה בהדיא הנהו אטמהא דאמלחי כו' (יב) דמליחה לא בעי ס' אך בא"ו"ה כלל י"ג וכלל י"ד משמע דאין לחלק ומשערין בכל איסור אפי' אינו מפעפע בששים וכ"כ השערים בשם ראב"ן דאף ציר נבילה אוסר אם אין שם ס' וכן משמע קצת מדברי מהרא"י ריש שער ג' בהג"ה ש"ד ואע"ג דגם זה יש לדחות ולומר דדוקא ציר נבילה ודם וכה"ג שיש בו סרך גזירת דבר שמן ולכן הנהיגו בו ס' (יג) אבל לא באיסור דליבא למיחש כלל לדבר שמן מ"מ המנהג דאין לחלק (יד) מיהו באיסור דרבנן יש להקל כמו שכתבתי :

וכ"כ הש"ך סי' ק"ה ס"ק ל"ד וזו בתשוב' בן לב דף קל"ה ע"ג כתב דבשלא ידיען אם נגע בכולן לא צריכין כולן קליפה מספיק' וכ"כ המרדכי פג"ה בשם כמה גדולים להחמיר וכ"פ הב"י בש"ע סי' ק"ה ס"ט ועמ"ש כלל ל"ז ס"ק א' :

ט ובסי' ק"ה פסק לגבי חלב דמשערין בס' וז"ל פסק הב"י בש"ע סי' ק"ה ס"ט מליח שאינו נאכל מחמת מלחו דינו כרותח ומפליט לאסו' כדי קליפה אם (דלא כמ"א ואם) הוא שומן דגיד וקנוקנת שבו והקרומות יש להחמיר ולהצריכים נטילת מקום ואם הוא חלב ממש צריך ס' לבטלו עכ"ל הש"ע כך הוא הנוסח' בספרי הש"ע שבידינו וכך הו' הנוסח' בספרי הט"ז שבידינו וכוונת הב"י כך הוא דמליח מפליט לאסור כדי קליפה דהיינו אם שומן דגיד וקנוקנת שבו שהם רק איסור דרבנן אבל הקרומות שהם ספק אי אסורים דאורייתא או דרבנן יש להחמיר בנטילת מקום והוציא הב"י דין זה בסי' ק"ה מדברי הרשב"א בד' ל"ח ע"א ונ"ע ע"א מכו' קושי' כמבואר בב"י שם אכן בקצת ספרי ש"ע נפל טעות בדפוס וכתב במקום אם הוא שומן וכו' כתב ואם בוי"ו המחלקת וטעות זה אטעיי' להלבוש שכתב שם וז"ל ואם היא שומן דגיד וקניקנ' וקרומין אע"פ שהם כחושים לא סגי בקליפה ובדרך זה דרך ג"כ הש"כ שם ס"ק ד"ו ועל כן בספרו הש"ג שם כתב ג"כ במקום אם ואם וכן הוא בש"ע עם רמ"ד גם בספר מנחת כהן חלק שני דף ל"ב פי' ג"כ לשון הש"ע כמו הלבוש ומדחיק שם לתרץ דעת הב"י והלבוש בסברות הכרת שאין להם יסוד בפוסקי' אבל באמת המעיין היטיב בב"י ובש"ע יראה דפשט דבריו הוא כמ"ש ודו"ק :

י פסק לגבי חלב דמשערין בס' דברי הרב תמוהי' לי מאוד וצריכין עיון דמאי ראי' היא זו דהא דפסק הב"י בסי' ק"ה דמשערין במליחה ב"ס היינו בחלב שמן ממש אבל בכחוש אף בחלב דעת הב"י דאינו אוסר יותר מכדי קליפה כי הוא אינו סובר כלל דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן ואפי' בגלי פסק כן בסי' ק"ה סעי' ה' וכ"ש במליחה וכן מוכח ג"כ מדברי הב"י שכתב שם שכן דעת הטור והט"ר פסק להדיא דכחוש אינו אוסר רק כדי קליפה אלא ודאי דיש חולק בין כחוש לשמן והרב עצמו בתשובתי סי' ד"ח ובד"מ סי' ק"ה פי' כן דברי הב"י וא"כ מאי ראי' היא זו ואי איכא למידק חילוק זה מפסקי הב"י הכי איכא למידק מדפסק בסי' ע' ונ"א דמלחה אינו אוסר רק כדי קליפה אפי' באיסור דאורייתא ובסי' ק"ה פסק אפי' בספק איסור תורה דבעי נטילה אלא ודאי דיש חילוק בין חלב לשאר דברים כחושי' וכה"ג דייק ומחלק בעל מנחת כהן חלק ב' פ' שני דף נ"ב ע"ש : **יא** כתב הרמב"ם פ"ז מהמ"א הרמב"ם לא כתב הטעם דאיסור דרבנן רק שהב"י בסי' ק"ה מתרץ הכי לדעת הרמב"ם ועיין בתשובת מהר"ש מדינה חלק י"ד סי' נ"ב שדוחה תירץ זה בשתי ידים ועיין בא"ח פג"ה דף ר"ד ע"ב : **יב** דמליחה לא בעי ס' במרדכי פג"ה ובש"ד סי' ל"ח כתבו בשם הר"י הלבן שהביא ראי' מהנהו אטמהת' דאמלחו וכו' דמליחה בס' ועיין שם בהג"ה ש"ד ומהרש"ל שם בא"ו"ש ובבאר שבע דף פ"ב ע"א פי' לדבריו והרב שכתב להיפך נמשך בזה אחר דעת הרא"ש פג"ה שפי' בפשיטות דאליבא דרב אחא בקליפה סגי ולא בעי ס' והלכתא כוותי' וכן הוא דעת הר"ן בשם הרמב"ן והרא"ב"י כמבואר בב"י סי' ק"ה וע"ש : **יג** אבל לא באיסור דליכא למיחש כלל לדבר שמן מדל' כתב הרב דאם ההיתר דבר שמן דה"ל ומפטם לאיסור וכמ"ש הרב לעיל כלל ד"ג דין ג' לענין חם בתוך חם דסובר הרב דגבי מליחה לא אמרינן דהיתר מפטם לאיסור וכמ"ש הש"כ בסי' ק"ה ס"ק ד"ז הבאתי דבריו באורך לעיל כלל ד"ג ס"ק ח' ועי"ל דהרב אזיל לטעמו שכתב בד"מ סי' ק"ה וז"ל דהא דאמרינן דהיתר מפטם לאיסור היינו דוקא באם האיסור הוא כחוש הנך כיון שהאיסור הוא חלב דמפעפע אלא שכחוש אינו מפעפע בקל ע"כ אמרינן דהיתר שמן מפטם ליה משא"כ בשאר איסורי' עכ"ל ד"מ (והובא ג"כ בש"כ בסימן ק"ה ס"ק י"ח ועמ"ש לעיל כלל ד"ג ס"ק ז') וכן מוכח מדברי הרב בא"ח סי' תס"ז ובתשובת משאת בנימן סי' ס"ע (ובתשובת מהר"ם מלובלין סי' ל"ב) שכתבו כולן להקל גבי חמץ בפסח לענין שאר חתיכות שנמלחו עם אותה חתיכה שנמלח עליו חטה מטעם דבחמץ ליכא למיחש לדבר שמן והוא כחוש גמו' ולא אמרינן דהיתר מפטם לאיסור אלא ודאי דלא אמרינן בכה"ג דמפטם : **יד** מיהו באיסור דרבנן יש להקל (וכ"פ בתשובת מהר"ש די מדינה סי' כ"ב) והיינו בדבר דליכא למיחש לדבר שמן משא"כ בדבר דאיכא למיחש לדבר שמן אף שהוא דרבנן דעת הרב דאין להקל ולכן פסק הרב לעיל כלל ד' גבי דגי' טמאי' שנמלחי' עם טהורים דבעי ס' אף באין בהם שמנונית והוא רק איסור דרבנן וכתוב אלא נ"ל כיון דאיכא בהם סרך וגזירה דדבר שמן שאני ובבאר שבע דף פ"ב ע"א השיג על הרב בזה ומקשה מדידיה אדידיה מדגים דלעיל (אף שבספר באר שבע אינו מזכיר לשון הר' להדיא מ"מ יבואר שם מתוך לשונו ולשון הרב דכלל ל"ז ול"ח שאליו כוונתו ועמ"ש לעיל ס"ק ה' וי"ב) ובאמת לא קשה מידי ולפי שפסקי הרב כאן ובש"ע סי' ס"ד וק"ה נראה קלא כסותרי' וכמ"ש בא"ח פג"ה דף ר"ד ע"ב ע"ש לכן אכתוב פה בקוצר דעת הרב כאן ובש"ע כפי מה שהעלה הש"כ בסי' ק"ה והא"ח שם ע"ש דבדבר שמן ואפי' בכחוש בדבר שיש חשש וגזירה דדבר שמן צריך ס' המעין והקרומי' שמלחן עם בשר בעי ס' ובמקום הפסד קצת יש להקל ולהתירו ע"י קליפה וכן בכל איסור כחוש דרבנן ובאיסור דאורייתא והוא כחוש אין להקל רק בהפסד מרובה ואם הוא כחוש גמור כמו המן בפסח (ולענין המן בפסח עצמו עיין בא"ח סימן הס"ז ובתשובת הרב סי' ד"ח ול' ובתשובת משא' בנימן סי' ס"ע ומהר"ם מלובלין סי' ל"ב) והוא איסור דרבנן אין צריך רק קליפה ואפי' בלא הפסד וכן הדין לענין גלי רק במקום דצריך במליחה קליפה צריך בגלי נטילה ועיין לעיל כלל ל"ז וכמ"ש שם ודוק :

כלל וסי' ל"ט בדין תערובת יבש ביבש ובו ה' דינים :

א פג"ה אמרינן דמין במינו בדבר יבש בטל ברובא והכי נהוג דאם נתערב איסור בהיתר יבש ביבש ואין האיסור חתיכה הראוי להתכבד או דבר שבמנין או בריה או דבר שיש לו מתירין (א) חד בתרי בטיל וכן הסכמת הפוסקים ואין חולק בדבר אבל אי הוה האיסור א' מד' חלקים יתבאר לקמן מה דינן וכתב הטור וכיון שנתבטל החתיכה ברוב מותר לגמרי ואפי' איסור דרבנן ליכא עכ"ל וכתב ב"י דכן כתבו הרשב"א ורוב הפוסקים והכי נהוג (ב) אע"ג דיש חולקים עכ"ל וכן משמע מדברי מהרא"י בהג"ה

כלל וסי' לט א חד בתרי בטל וכתב הש"כ בסי' ק"ט ס"ק ו' וז"ל הא דחד בתרי בטל ואפי' ליכא רוב אלא בהנך תרי שהם קטנים מהאיסור וכגון שלא נודע איזה מהם איסו' עכ"ל · נרא' דכוונתו לומר אף שכל א' מהחתיכות דהיתר אינם גדולים כ"כ כמו האיסור אבל מ"מ צריך להיות הני תרי חתיכות ביחד גדולים מהאיסור דאל"כ לא מקרי רוב וכ"כ בעל מנחת כהן דף פ"ג ע"א ואפילו אם יש להסתפק אם האיסור גדול כמו שניהם כתב נ"כ דאסור מכח ספיקא דאורייתא עכ"ל וע"ל כלל נ' וג"א ס"ק ו' שכתבתי דלדעת הרב ושאר גדולים הפוסקי' דהא דיבש ביבש בטיל ברוב היינו דוקא חד בתרי שהיתר הוא כפל כאיסור משא"כ תרי דאיסורא בתלת דהיתר לא בטיל ולא מיקרי רוב לענין ביטול דבעינן רובא דמינכר דהוא כפל כאיסור וא"כ אם הני תרי דהיתרא אינם גדולים כל חד וחד כמו האיסור אף שביחד הם גדולי' מהאיסור לא מקר' רוב וע"ש ואין להקל בדינים אלו כי בלאו הכי דעת גדולי הפוסקי' דמדרבנן לא אמרינן כלל חד בתרי בטל כמבואר בסמוך ס"ק ב' : **ב** אע"ג דיש חולקי' כן הוא דעת הרמב"ם פט"ו מהמ"א והראב"ד ופירשו דהא דמקשה הש"ס פג"ה דף ק' ע"א ובזבחים דף ע"ב ע"א ובביצה דף ג' ע"ב והבטל ברובה היינו ברב"ה קאמר דהוא ס' אבל ברוב לא בטיל מדרבנן וכ"כ הב"י בפי' ק"ט פלוגתייהו באור' וכתב שם שכן הוא דעת רש"י ונמשך בזה אחר דעת הרשב"א בת"ה הארוך דף ק"ז ע"ב ובתשובתו סי' רע"ב ותכ"ה שמדייק כן מדברי רש"י פ' הזהב דף נ"ב ע"א שם (אכן בתשובת ר"י ב"י רב סימן נ"ה כתב בשם רש"י דחד בתרי בטל אפילו מדרבנן דק בשיבטל א' מהם ליס) ואין להקשות מהא דפי' רש"י פ"ק דביצה דף ג' ע"א ד"ה אפי' באלף לא בטיל וז"ל ואע"ג דמדאורייתא חד בתרי בטל אחמיר רבנן כיון דיש לו מתירין עכ"ל רש"י משמע דסיכי דאין לה מתירין דמותר אף מדרבנן י"ל דשאני התם דביצה שנולדה בי"ט עצמו הוא רק איסור דרבנן הלכך אי לאו דהוי דבר שיל"מ לא הוה אחמור רבנן כיון דמדאורייתא חד בתרי בטיל לא הוי מחמורי כאיסורי דרבנן אך כיון שיל"מ אפילו כאיסור דרבנן אחמיר דרבנן כיון שיכול לאכלו בהיתר וכמבואר כלל ע"ד ע"ש

אבל

בהג"ה ש"ד דכן נוהגין דלא כמהר"ם דנתן א' לכותית וכ"כ הפוסקים דאין צריך להשליך א' משם וכן הוא בשערים וב"פ האחרוני' מהרא"י ובאו"ה דכולו הותר וחכי נהוג מיהו ראיתי מקצ' מורים שצוו להשליך א' ואינו אלא חומר' בעלמ' וכ"כ באו"ה בשם הסמ"ג וש"ד מיהו אם מכיר האיסור ימירנו ופשוט הוא דכשאיסור ניכר לא מקרי תערובת וכתב ב"י הא דיבש ביבש חד בתרי בטל היינו לאפוקי (ג) דבר לח או נמוח ומתפשט אבל כל דבר שעומד בעצמו אלא שהוא מעורב עם אחרים (ד) אעפ"י שהוא מבושל במים או במשקים אחרים מקרי יבש ביבש וכ"כ הרשב"א בתשוב' וכן הוא בתשובת הרמב"ן סי' קפ"ב וס"ח עכ"ל:

ב כתב בהג"ה בשם א"ז הא דבעינן בדבר יבש חד בתרי היינו באיסור דאורייתא אבל באיסור דרבנן אפילו לא נתערב אלא חד בחד מותר לשני בני אדם פי' לישראל ועכו"ם (ה) והרא"ש חולק על זה פ"ק דביצה וכ"כ הב"י דא"ז יחיד הוא בדבר זה (ו) ואין לסמוך עליו עכ"ל:

ג כתב הרשב"א והביאו הטור סי' קב"ב כלי שנאסר כבליעת איסור ונתערב באחרים ואינו ניכר בטל ברוב ולא אמרינן דהוא דבר שיש לו מתירין (ז) הואיל ואפשר להגעיל (ח) דמאחר דאין היתרו בא מעצמו לא מקרי דבר שיש לו מתירין:

ד כתב בספר התרומה הא דיבש ביבש בטל היינו דוקא מין במינו אבל מין בשאינו מינו (ט) כגון שנפרך לחתיכות דקות שאינו ניכר בין זו לזו אפי' יבש ביבש צריך ס' (י) כיון דאם יבשלם ביחד יתן טעם. וכ"כ הר"ן פג"ה גם משמע מדברי מהרא"י ואו"ה דכן נוהגין וכתב בהג"ה ש"ד דאם הוא מין בשאינו מינו מדאורייתא לא בטיל ולכן אזלינן בספיקו לחומרא אבל באו"ה הארוך כתב דאף בשאינו מינו אינו

אלא

אבל באיסור דאורייתא י"ל הדעת רש"י כהראב"ד והרמב"ם אך אין הדבר מוכרח כל כך בדברי רש"י בפ' התכב ע"ש ועיין במ"ש דרנ"ש: ג דבר לח וכתב בתשובת הרשב"א סי' רפ"ג דקמח מיקרי אסור לח בלח וכ"כ מהרא"י בת"ה סימן קי"ד בשם הסמ"ג ואביאו כ"י וד"מ בא"ח סי' תנ"ג ועיין בב"ח שם שהביא דעות בזה ועיין בשירי כ"ג בא"ח סימן תס"ו בהגהות ב"י סעי' א' וכן הוא דעת התוס' ובזבחי' דף ע"ג ובמנחות דף ך"ב ע"כ דלא כדמשמע בתוס' פ' הערל וכ"כ הש"כ בסי' ק"ט ס"ק ג' וכן הוא הסכמה בעל מנחת כהן חלק שני דתערובות' פ"א דף פ"ד ע"א וכתב עוד שם בשם הפוסקי' דדוקא קמח בקמח מקרי לח בלח אבל שאר דברים אפילו הם דקים מאד כגון חיטים ושעורים ואורז ודוחן וכיוצא בו מקרי יבש ביבש: ד אע"פ שהוא מבושל במים וכתב הש"כ בסימן ק"ט ס"ק ד' מיהו פשיטא דמבושל צריך ס' בין החתיכות והמים נגד האיסור אלא דאפי' יש ס' דין החתיכות כיבש דבטל ברוב ואם אין בחתיכות רוב כל החתיכות אסורות אע"פ שיש ס' וק"ל וכן מוכח בש"ס ופוסקי' עכ"ל וכתב במנחת כהן חלק ב' מתערובת דף פ"ז ע"ב וז"ל מדברי הש"כ אלו יש ללמוד דה"ה ביבש דאינו מינו כגון חתיכות איסור שנתבשלה עם עשרים או שלשים חתיכות אעפ"י שיש בהן ובמרק שיעור ס' נגד החתיכו' האסור' אינה בטילה כיון שאין בחתיכו' עצמן ששי' עד כאן לשונו ובאמת לע"ד כל דבריו הם נגד תמעות הפוסקים והש"ך עצמו בסי' ק"ד ס"ק ג' ול"ד כלל מ"ש הש"ך גבי מין במינו אף דבטל בס' ברוטב מ"מ אי ליכא תרי דהיתר' לבטל האיסור א"כ הוי כמכיר האסור כיון שיש בודאי תוקאלו שנים חד דאסור' והוא ספק דאורייית' וצריך לזרקו ואפי' באסור דרבנן ג"כ יש לאסור כמבואר בדין ב' וה"נ) משא"כ יבש ביבש דאינו מינו הא דאינו בטל ברוב היינו משום דיתן טעם כשיבשלם וטעם בעיקר דאורייתא לכך צריך ס' וא"כ אם יש ס' ברוטב ובחתיכות נגד האיסור תו ליכא למיחש להטעם שנתן בחתיכות וכיון דאינו ניכר האיסור נתבטל בדין חד בתרי אע"פ שהוא מין בשאינו מינו כל זה נ"ל פשוט ומ"ש שם בעל מנחת כהן לפרש כן דברי הטור בסי' ק"ד כבר כתבתי לעיל כלל ך"ב ס"ק ד"ג ישוב נכון וברור בדברי הטור וע"ש ולקמן כלל פ"ה ס"ק נ"ז: ה והרא"ש חולק על זה פ"ק דביצה לא מצאתי בדברי הרא"ש שם שום הכרח שחולק הרא"ש על הג"ה זו ועיין בב"ח סי' ק"ט ס"ז ומ"ש הב"ח שם דבא"ו של רש"ל הביא הג"ה ע כלי חולק אבל בעטרת שלמה דפוס לובלין מעתיק שם דברי' הו"ב כאן ע"ש:

ו ואין לסמוך עליו ואפילו נתערב איסור דרבנן חד בחד ונאכל אחת מהן כתב הש"ך בסי' ק"י בדיני ספיקות סעי' כ"א כיון דלהרז"ה אסורי בב' החיכות אלו א"א בזה ספק דרבנן להקל ועיין לקמן בקונטרס הספיקות שכתבתי שיש חולקים ע"ז וע"ש: ז הואיל ואפשר להגעיל וכתב בתשו' משאת בנימין בחידושים על י"ד סעיף ד' דלא הוי נמי דבר שיל"מ מן התורה להשהותם עד אחר מעת לעת דאז נ"ט לפגם משום דליכא ממשו של האיסור רק הטעם ובטעם בעלמא לא אמרינן לדבר שיל"מ לא בטיל וכמבואר לקמן כלל ע"ד (והרב שהעתיק בכאן דברי הרשב"א אף דבלאו האי טעמא לא מקרי דשיל"מ כיון דליכא ממשו של איסור מ"מ נפקא מיניה ללמוד ממנו בכל כיוצא בזה שצריך הוצאה להגעילו לא מיקרו דבר שיל"מ) ודוקא להשתמש בהן כל א' וא' בפני עצמו אבל להשתמש בהן כיחד או להדית יחד בכלי ראשון אסור עד אחד מע"ל שכעינן זה ודאי יבליע כלי אסור בכלי מותר ומטעם זה אנו אוסרין לבשל יחד גבי יבש ביבש שנתערב ברוב עכ"ל וכתב בתשו' מהר"י ן' ל"ב ח"א דף קל"ג דלאף הרשב"א לא התיר אלא בכלי אסיר שנתערב בכלים דהיתר דהיינו מין במינו משא"כ כלים של חלב בכלים של בשר דהוה מין בשאינו מינו לא אמרינן כלל דבטל חד בתרי דאפשר לבא לידי טעם ואפילו להשהותם אותם מע"ל ג"כ איכא למגזר ע"ש דבריו באורך והב"ח בסימן ק"ב השיג עליו מאוד ואין דבריו מוכרחים גם מהרי"ל בתשובה סי' קל"ד חולק אהרשב"א וכתב דיש לגזור גבי כלים כה"ג ועוד מטעם דהוצאה להגעיל דבר מועט הוא וכן הרא"ה בב"ה דף קכ"ח השיג על הרשב"א בדין זה וכתב הש"ך בסי' ק"ב ס"ק ה' דיש לחוש לדבריהם היכי דליכא הפסד מרובה: וגם נ"ל שיש להשהות הכלים עד אחר מע"ל ויש להחמיר בכלים להסיר כלי אחד מהם עכ"ל הש"ך ונראה דלאו דוקא קאמר דה"ה בהגעלה א' מהם שני ובכלי חרס דלא שייך הגעלה א"כ לא מקרי כלל דבר שיל"מ ואין להחמיר כלל (אך לדעת מהר"י בן ל"ב יש להחמיר בנתערב כלי חלב בין כלי בשר דהוה מין בשאינו מינו ואינו בטל כלל) ובט"ז סי' ק"ב ס"ק ה' כתב דמ"מ אין להשהותם הכלים זמן מרובה דא"כ יכשיר כולם מספק כיון דיבש ביבש חד בתרי בטל ויש לאכלם לשני בני אדם כמבואר בסי' ק"ט א"כ יש להום שמא בזמן מרובה ישכחו התערובה ויערב המבשיל מזה לזה ע"כ ראוי להכשיר כולם עכ"ל הט"ז ולא ידעתי מאין יבא לו חומרא גדולה כזו דהא הר"ס שהחמיר יותר מכל הפוסקי' סובר דיש להסיר אחד מן החתיכות והלינן שזה הוא איסור והשאר מותר לאכלם אדם א' בכל ענין א"כ ה"ה בכלים אם מסיר או מגעיל א' מהם א"כ תו ליכא למיח' למידי אף אם יערב המבשיל מזה לזה וכדעת הש"ך וק"ל: ח דמאחר דאין היתרו בא מעצמו פי' דצריך לפזר ממון והוצאה להגעיל לכך לא מיקרי דבר שיל"מ וכ"כ הרב לקמן כלל ע"ד דין ה' ומהרש"ל פכ"ה ס"ס פ"ו כתב דלא צריך לטעם זה דבלאו הכי נמי כיון דלא בא ההיתר ממילא מכח זמן לא חשיב דבר שיל"מ עכ"ל וכתב הש"ך עליו בסי' ק"ב ס"ק ו' וז"ל ולא ירדתי לסוף דעתו דהא אפילו בא ההיתר בלא זמן חשיב דבר שיל"מ כגון נדרים וכה"ג עכ"ל הש"ך ובאמת דברי מהרש"ל נכונים ופשוטי' דנדרי' שאני כיון דמצוה להשאלי עליה כאלו איתשל עליה דמיא לכן אף שבא ההיתר בלא זמן מקרי דבר שיל"מ משא"כ בדברי' אחרים דליכא מצוה אי לא בא ההיתר ממילא מכח זמן לא מיקרי דבר שיל"מ משום דאולי לא יגרום הוא ההיתר כיון שההיתר לא יבא ממילא מכח זמן משא"כ בנדרי' דאיכא מצוה להשאלי עליה כמאן דאשאלי עליה דמיא דמסתמא ישאל עלי' כיון דאיכא מצוה. וראי' ברורה לזה מדברי הר"ן פ' הנודר מן הירק דף ס"ד בשלמא קונמות מצוה להשאלי עליה. קונמות מאי מצוה איכא וכתב שם הר"ן וז"ל. קונמות מצוה להשאלי עליה וכיון שכן כאלו אתשיל עליה דמיא אבל תרומה מאי מצוה היכ' הלכך כיון שאין ההיתר בא מעצמו וליכא מצוה למעבד הכי לא מקרי דבר שיל"מ והקדש דקא תני וכו' עכ"ל הר"ן הרי להדי' מדברי הר"ן דצריך להיות אחת מתרים או שההיתר יבא מעצמו או שיהא מצוה בהתרו כמאן דדברי מהרש"ל מיוסדי' על דברי הר"ן אלו כהוגן וכז' מתורץ ג"כ מה שמקשה הט"ז בי"ד סי' שכ"ג ס"ק ג' על הא דאמרינן דתרומה לא מקרי דבר שיל"מ כיון דלאו מצוה לאתשולי עליה מ"מ מכל דבר שיל"מ וכו' והאריך שם ולפי דברי מהרש"ל והר"ן שכתבתי לק"מ אך שהרשב"א אזיל לטעמו דכתב להדיא בדיני תערובת שער ראשון דף ק"ג ע"א דכשההפר תלוי במעשה והמעשה בידו מקרי דבר שיל"מ על כן הוצרך לטעם זה כיון דצריך הוצאות להגעילו וק"ל: ט כגון שנפרך להתיכות דקות ויש עוד שני' דרכים שאפשר שיתער' מין בשאינו מינו ואינו ניכ' וכמ"ש בש"כ סימן ק"ט ס"ק ח' אחד כגון שהיה כאן הרבה מינים של בעלי חיים וידע שאחד נשחט שלא כהוגן או נמצא טריפת בריאה של א' מהם ואינו יודע איזה הרי שהוא יבש ביבש מין בשאינו מינו ואין האיסור ניכר: ועוד דרך שני כפי מה שכתב מהרא"י בהג"ה ש"ד שיש שני מינים ששוין במראה ואינם שוים בטעמא עכ"ל הש"כ ול"ע לפי זה בתשובת הרשב"א סי' הכ"ה שכתב וז"ל ותדע לך דהאי בגלול איירו דאי ביבש היאך אמרו דמין בשאינו מינו בטעמא בטיל והא במין בשאינו מינו כיבשותן ניכר האיסור בתוך ההיתר ואיסור הניכר אין מבטלין אותו אפי' באלף עכ"ל. ולפי הדרכים אלו לא מוכח מידי וצ"ע: י כיון דאם יבשלם יחד יתן טעם והר"ן פג"ה סיים בלשונו כיון דאם יבשלם יבא לידי טעם והוי איסורי דאורייתא משא"כ במין במינו דלא אפשר לבא לידי איסור דאורייתא אף כשיבשלם משמע מדבריו דבאיסור דרבנן אפי' מין ושאינו מינו יבש ביבש בטיל חד בתרי דהא לא אפשר למיתי לידי איסור דאורייתא. וכן מבואר בתשובת מהר"י בן ל"ב דף קל"ג ע"ש. וכ"כ הש"ך בסי' ק"ט סעי' קטן ט' והשיג שם על לשון הגהה הרב דמשמע דאין חילוק בין איסור דאורייתא לדרבנן. אבל בספר מנחת כהן דף פ"ה ע"ב השיג על הש"ך בדין זה ופסק כדעת הרב בש"ע דאין חילוק בין דאורייתא לדרבנן דלעולם מין בשאינו מינו לא בטיל חד בתרי ביבש וכן נראה לי עיקר וראייה ברורה לזה ממה דאיתא בספר התרומה עצמו והובא בטי"ד סי' שכ"ג לפסק הלכה דחלה בזמן הזה שהוא דרבנן אם נתערבה שלא במינו כתרומה בכתרום בס' ואפי' בחלה שניה שבארץ ישראל שהוא רק מדר המנהג כתב ב"י שם בשם ספר התרומה שהדין כן ואף דחלה חוץ לארץ הוא דרבנן גמור ואין לה שורש דאורייתא לדעת רוב הפוסקים וכ"כ הש"ך עצמו כמה פעמים וכמבואר בב"י בי"ד סי' נ"ע (ותרומה וחלה לפיין מין בשאינו מינו משאר איסורים ילפינן כדאית' בר"ן דעכו"ם פ' השוכר את הפועל) אלא ודאי דאין חילוק אך באיסור דרבנן שאין להם שורש ועיקר דאורייתא כלל כגון פת עכו"ם וכה"ג אפי' לח בלח מין ושאינו מינו בטל ברובא בעלמא וכמבואר לקמן כלל מ"ה דין ח' וע"ל כלל כ' ס"ק ט"ו ומ"ש הש"כ שם ראיי' מדברי הג"ה ש"ד בשם א"ז אין ראיי' דא"ז אזיל לטעמו דמיקל באיסו' דרבנן ופסק דלח בלח מין בתינו בטל ברובה בעלמא וכמ"ש הרב בשמו לעיל כלל כ' דין ט' אבל אנן לא קי"ל כוותי' כמבואר לעיל ושלא הזלזל בשיעורי דרבנן (כדאיתא בפג"ה דף צ"ח) וגם יש כמה טמחות בדברי הג"ה ש"ד בשם א"ז כמבואר במ"ש דרנ"ש וגם הג"ה ש"ד בעצמו כתב דל"ע גדול בא"ז לכן אין להקל נגד פסק הרב בש"ע:

אלא

(יא) אלא דרבנן ולכן אזלינן בספיקא לקולא :

ה והיכי דנתבטל אחד בב' יבש ביבש (יב) כתב הרמב"ם פי"ו מהמ"א והרא"ש פג"ה והטור סי' ק"ט דמותר אדם א' לאכלן כלם ביחד אע"פ שאוכל ודאי האיסור (יג) וכן מותר לאכול אחת אחת עב"ל וכןדעת הסמ"ק (יד) אמנם הרשב"א מצריך לאכלן אחה אחת והסמ"ג כתב דיש להחמיר שלא לאכלן אדם אחר וכ"כ התוספ' פג"ח וכתב באו"ה להחמיר כדברי התוס' אמנם כתב (טו) דהמיקל לאכלן כיחד לא הפסיד :

ו והיכי דאיסור הוא אסור בהנאה ונתבטל ברוב היתר יבש ביבש כתב הרא"ש בפ"ב דעכו"ם דלרש"י הכל שרי בהנאה וצריך להשליך א' מהם (טז) ורי"ף אוסר הכל בהנאה ומסקנת הרא"ש דהכל שרי אף באכילה וכ"כ הטי"ר סי' ק"ט ובאו"ח סי' תמ"ז ובאו"ה כלל כ"ג דבכל איסורי הנאה אנו נוהגין כרש"י מלבד חמץ בפסח דנוהגין בו כדברי הרי"ף וכ"פ המרדכי ריש פסחים לענין חמץ כדברי הרי"ף :

ז ואם נתבשל התערובת אחר שנתבטל ברוב כתב הטור בשם הרשב"א שכל א' וא' מותר בפני עצמו (יז) והרוטב בנ"ט שצריך ס' נגד האיסור וא"א ז"ל חולק וכתב שאם לא נודע התערובות קודם שנתבשל (יח) צריכין ס' נגד האיסור ואם נודע התערובתו קידם שנתבשל גם הרוטב מותר כמו החתיכה שנתערבה עב"ל וכ"כ הסמ"ק והכי נהוג דהא קי"ל לאחר שנתבטל חזר להיות היתר לגמרי ומותר לאכלם ב"א · ולכן אפיאם נתבשלה מותר דזהי סברת הפוסקים המתירין ואם לא נודע התערובת אז בעינן ס' ואם לאו הכל אסור אפי' החתיכות ודוקא דעבד אבל לכתחלה אסור לבשלם ביחד וכתב הר"ן פג"ח דכל שנתבטל חד בתרי כיון שמותר לאכל' ביבש אם בא לכתחלה לבשלן יחד מרבה עליהם עד ס' ומבשלין ומשום מבטל איסור לכתחלה ליכא כיון דכל א' וא' לבתחלת מותר אין כאן איסור עכ"ל :

וכתב

יא אלא דרבנן וכן העלה הש"כ בסי' ק"ע ס"ק י' להלכה וכן דעת הרב כמבואר בסימני' והיינו ביבש אבל לח בלח מין בשאינו מינו צריך ס' מדאורייתא לפי מה דקי"ל טעם כעיקר דאורייתא וכמבואר לקמן כלל פ"ה : יב כתב הרמב"ם יגעתי ולא מצאתי בדברי הרמב"ם מזה כלום ואדרבה הא הרמב"ם אוסר מדרבנן בנתבטל חד בתרי אפי' לשני בני אדם וכמ"ש לעיל ס"ק ב' הנה בודאי הדבר נתבטל דעת הרמב"ם פט"ו מהמ"א דין ט"ו שאין צריך להרים א' מהן וכדברי הרא"ש פג"ה אבל לענין זה שיש להאכיל לאדם אחד אפשר דמודה (וכמ"ש מהרא"י עצמו בהג"ה ש"ד כה"ג ומהרא"י בהג"ה סיים ג"כ דיש לסמוך אהרמב"ם וסמ"ג וצ"ע ואפשר דט"ס נפל בהגהות וצריך להיות מהר"ת במקום הרמב"ם דהוא מהר"ם מרוטנבר"ג שסוב' דעה זו כמעתיק בשמו ג"כ בתשובת הרשב"א סי' הש"ל ואחר זה נמשך דברי הרב שהעתיק כן בשם הרמב"ם וצ"ע : יג וכן מות' לאכול אחת אחת ולא מצריכין לאכל שנים כדלקמן בדבר חשוב : יד אמנם הרשב"א מצריך לאכלן אחת אחת מטעם דעל כל אחת ואחת האוכל אמרינן שזה הוא ההיתר כל זה מבואר באורך בת"ה הארוך דף ק"ז ע"ב דלאכלם יחד אסור ודלא כמ"ש הפרישה סי' ק"ע ס"ק נ' : טו דהמיקל לאכלם יחד לא הפסיד אין זה מדברי האו"ה עצמו רק מהגהות שבסוף ספר או"ה · וכן הו' בהג"ה ש"ד בשם מהרא"י וכש"ע סי' ק"ע ס"א בהג"ה פסק הרב דלכתחל' יש לנהוג שלא לאכלו אדם אחד : טז ורי"ף אוסר הכל בהנאה וכתב ב"י בא"ח סי' תמ"ז וז"ל ונראה שטעמו מפני שהוא דבר שיש לו מתירין ומפני כך אפי' יבש ביבש לא בטיל אפי' באלף · או מפו' דסובר שלא התירו יבש ביבש חד בתרי אלא באיסורי נותני' טעם אבל באיסורי' שהחמירו בהם יותר מנותן טעם אין הפרש בין יבש ללח וכמ"ש המרדכי פ' כל שעה והרשב"א בתה"א עכ"ל והרב אף שפסק לקמן כלל ע"ד דחמץ בפסח לא מקרי דב' שיל"מ מ"מ פסק והשם כאן לדברי הריף מטעם שני שכתב הב"י בשם המרדכי ות"ה וכקהוא דעת הב"י בש"ע בא"ח בסי' תמ"ז סעיף ב' דפס' דחמץ שנתערב משש שעות ולמעלה דינו כשאר איסורים · א"כ ע"כ צ"ל דס"ל דחמץ לא מקרי דבר שיל"מ דאל"כ אפי' בע"פ לא בטיל כיון דיש' לו מתירין וא"כ איך סתם שם בסעי' ט' דעה ראשונה לפסק הלכה דחמץ בפסח יבש ביבש לא בטיל אלא על כרחיך צ"ל · דהיינו מטע' שני שכתב בב"י שם כיון דחמץ במשהו וכ"כ הלבוש שם בא"ח סעי' ט' טעם שני של הב"י · וכן מבואר בש"כ בסי' ק"כ ס"ק י"ב אך לכמו' מדחיק לומ' דמ"ש הב"י בא"ח דחמץ בע"פ דבטיל כשאר איסורים היינו שלא במינו דלא אמרינן בשאר איסורי' דשיל"מ שלא במינו ובס"ק י"ג מדחיק שם מאוד לפרש דברי הב"י בא"ח בדרך זה ודוק ולא ידעתי מי דוחקו לכל זה דהא מתמעו' הש"ע שם בא"ח שפסק בסתם דחמץ משש שעות ולמעלה בטל משמע בין במינו בין שלא במינו א"כ מוכח דסובר דחמץ לא מיקרי דשיל"מ וא"כ איך אפשר לומר דשני הדעות שהביא שם בש"ע סעי' ט' לענין יבש ביבש מחולקי' בזה דא"כ איך יסתם הב"י שם כדיעה ראשונה דלא בטיל גם בנה"כ סי' צ"ב בס"ק ט"ז בהשגותיו על הט"ז דרך בדרך זה ופי' כן דעת הלבוש דהא דיבש ביבש לא בטיל היינו מטעם דבר שיל"מ ועיין שם דבריו באורך העלה מזה כמה דינים שוני' ע"ש · אבל באמת כל זה אינו דעיקר הטעם דפסקו האחרוני' לפס' הלכה הא דיבש ביבש חמץ בפסח לא בטיל היינו מטעם דחמץ במשהו (הנה גם בעטרת צבי ס"ק י"ח כתב ג"כ הטעם משום דבר שיל"מ וגר' שהוא אזיל לשטתו שכתב שם בנחלת צבי ס"ט דדעת הרב ב"י שהבי' דעת הרא"ש באחרונ' דיבש ביבש בטיל ושוה לשאר איסורי' בזה גר' דמטה דעתו יותר לדעת הרא"ש עכ"ל אבל באמת נטה כו' מקבלתינו' וקבלת כל האחרוני' הוב' בתשובת מהר"ם מבעל"ז ובש"ך ביו"ד ס"רמ"ב ובחלקת מחוקק בא"ע סי' א' בכל מקום שסתם הרב ב"י דעה ראשונה הוא דעתו לפסק הלכה וכ"כ שם בשירי כנה"ג וכן משמע ממה שפסק שם בש"ע סי' תס"ו כמ"ש שם בעולת שבת ע"ש ודו"ק) וכן יש קצת ראיה מהא דמבואר בש"ע בא"ח כמה פעמים דדייק דין ס"ס לענין חמץ בפסח ואם איתא דחמץ מקרי דבר שיל"מ הרי שיל"מ לא אמרינן ס"ס כמבואר בהגה' הרב בש"ע סי' ק"י ולקמן כלל ע"ד ואף שיש לדחוק ולחלק וכמו שמחלק הש"כ בסי' ק"י ס"ק נ"ה וכתבתי לקמן כלל ע"ד מ"מ העיקר כמ"ש גם מ"ש הש"כ שם בסי' ק"ב ס"ק י"ג דהא דאמרי' בא"ה דיבש ביבש בטיל היינו שלא במינו דאלו במינו' ה"ל דבר שיל"מ ולפ"ז נ"ל דמיירו דיש בהשני חתיכו' של היתר ס' כנגד האחת' של איסור דהל"כ אפי' בשאר איסורי' לא בטיל עכ"ל : (עיין בעולת שבת סי' תמ"ז סעיף ט' שהשיג על הש"כ בזה ע"ש דבריו באורך וכודאי נתעלם ממנו דברי הטור בסימן ק"ע בשם ס' התרומ' והובא ג"כ בדברי הרב בסמוך דין ד' וא"כ נ"ל הש"ך מהשגתו ודו"ק) ולא ירדתי לסוף דעתו דהא עיקר דעה זו דאמרי' חמץ מיקרי דבר שיל"מ הוא הרמב"ם והוא פסק להדיא פט"ו מהמ"א דבחמץ בפסח אפי' שלא במינו מקרי דבר שיל"מ והש"ך גופיה הביא דעה זו בסי' ק"ב ס"ק י"ב : לכן נראה פשוט ועיקר דדעה זו שהביא ב"י בא"ח דיבש ביבש לא בטיל גבי חמץ היינו משום דסובר דחמץ לא מקרי דשיל"מ ואף גם דעה ראשונה שפסק הב"י דחמץ לא בטיל יבש ביבש ג"כ לאו מטעם דשיל"מ רק מטעם דחמץ בפסח במשהו ולפי זה נראה פשוט דאם נתערב יבש ביבש משש שעות ולמעלה כיון דחמץ שוה בזה לשאר איסורי' · ושני בש' לענין לח בלח א"כ גם יבש ביבש נתבטל חד בתרי בשאר איסורי' · וכ"פ בשירי כנסת גדולה לא"ח סימן תמ"ז בהגהות לב"י סעי' ד' אך סיים וז"ל אח"כ ראיתי בהגהות מיימון פ"ה הביא דבריו הב"י בסי' תנ"ג בשם סמ"ק על דגן שצמח מלחלוחית הארץ אמר ר' יחיאל ז"ל שהוא חמץ גמור ובשהו' מעור' בתבואה אחרת צריך לבררו שיהא ס' מאותו שלא צמח ואע"ג דהוי יבש ביבש מ"מ יהי' טעמא בשעת אפייה וגם צריך שהא אפיי' קודם פסח דאי בפסח אפי' כל שהו' אוסר ע"כ הרי מבואר דדין יבש ביבש ליתא בחמץ אפי' קודם פסח עכ"ל שירי כנסת הגדולה וביאור הדברים לא ידעתי דמאי הוכחה יש מדברי הסמ"ק אלו דאי משום דהצריך לברר שיהא ס' מאותו שלא צמח הא כתב שם הטעם דמ"מ יתן טעם בשעת אפיי' והוי כשאר איסורי' מן שלא במינו דלא נתבטל יבש ביבש מטעם דיתן טעם כשיבשל כמבואר לעיל דין ד' א"כ ה"ה לענין חמץ בערב פסח אע"ג דיבש ביבש חד בתרי בטל מ"מ אוכן חיטין שצמחו יש להם טעם אחר משאר קמח שלא צמחו על כן בעינן ס' וכמבואר להדיא מלשון הסמ"ק וכן משמע בעטרת צבי סימן תנ"ג ע"ש (ומשמע להדיא מדברי הסמ"ק דשאר יבש ביבש חד בתרי בטיל מדהוצרך לומר דמ"מ יתן טעם בשעי' אפיי' וכו') גם מה שהצריך הסמ"ק שהאפיי' יהי' קודם פסח אין ראיי' כלל דהתם הוא הטעם כיון דיבש ביבש הוא לדעתו א"כ חזר וניעור ע"י אפיי' וכן מבואר בב"ח בא"ח בסי' תנ"ג שם ובעטרת צבי ע"ש אבל בדבר יבש ביבש דליכא למיחש לטעם שהטעם הוא שוה וגם נאפה קודם פסח דליכא למיחש שיהיה חוזר וניעור נראה דנתבטל בע"פ כשאר איסורי' תדע שכן הוא דהרי הלבוש בסי' תנ"ג פסק כדעת הסמ"ק לענין דגן שצמח ואע"פ כן בסי' תמ"ז סעי' ט' פסק דנתערב קודם פסח בטל יבש ביבש כדין משהו דאינו אוסר קודם פסח אך לבסוף כתב הלבוש שם ואפשר דשאני הכא שגוף החמץ בעין וגרוע יותר מדין משהו ואפי' נתער' קודם פסח אפשר שאסור וצ"ע עכ"ל : יז והרוטב בנ"ט ובתשובתו סי' רע"ב כתב שסמכו עליו דלמה כתב שכל א' וא' מותר הרי בכל א' יש מטעם האיסור אם היה אפשר למיקם אטעמא והשיב בזה לדקה לייתי לאקן כן עבר ובשלן י"א אפילו לאכול כל א' בפני עצמו אסור שהרוטב בנ"ט ונבלע בחתיכות עכ"ל · וכ"כ הב"י בשמו בסי' ק"ה והר' לא חשש לכת' כל זה כאן לפי שלא נהיגין כוותי' : יח צריכין ס' נגד האיסור ואם בשלו הב' קדירות קודם שנודע התערובת מותר לאכלן אח"כ שהרי הרשב"א מחמיר כשבשלן יחד אפילו בשלן אחר שנוד' התערובו' והתי' בבישול מקצתן לגד א' ומקצתן לגד א' כמ"ש הב"י בשמו עכ"ל הב"ח בסי' ק"ע והש"כ שם ס"ק י"ב השיג עליו וכתב וז"ל ולפעד"נ דהא דמתיר הרשב"א בבשלן בב' קדרות היינו משום דכיון דנודע ונתבטל מן התורה וגם מדרבנן ברבו. אלא דלבשלן יחד אסור משום שחוזר האיסור ונתערב עם ההיתר והרי הוא כשאר איסור הנבללים כדכתיב הרשב"א להדיא ואסור אז מדרבנן ולכך כשנתבשל בב' קדרות דלא חזר להיות כשאר איסורי' הנבללי' ובשע' שאוכל כל קדרה וקדרה אומר שהאיסור בקדרה אחרת לכך מותר אבל כשלא נודע התערובת דאז לא נתבטל האיסור כלל ואסור מן התורה אלא דעתה בשעת בישול נודע התערובת א"כ על כל קדר' י"ל שמא האיסור בזה דה"ל ס"ס דאורייתא ולחומר' ואסור לכ"ע ודינו כדלקמן ס"ס קי"א דב' קדרות של אדם א' מצטרפין לבטל כ"ש ע"ש עכ"ל הש"כ ולע"ד נראה עיקר כדברי הב"ח כיון דמ"מ נתבטל האיסור כדינו יבש ביבש ברובו אך כיון שלא נודע התערובות ולא נקרא עליו שם היתר אסור מדרבנן אם נתבשל יחד עד ס' אבל כנתבשל בשני קדרות ואח"כ נודע התערובת א"כ עכשיו מתבטל כדינו יבש ביבש אף שזה בקדרה בפני עצמו וזה בפני עצמו מ"מ אינו ניכ' איז' מהם האיסור מכ' שנתערב דהא כל יבש ביבש הטעם דבטל ברוב כיון שכל א' עומד בפני עצמו וכן בכלים שנתערבו דמתבטלי' ברוב אף שכל קדרה וקדרה עומד בפני עצמו מ"מ מקרי תערובת כיון שאינו ניכר איזה הוא איסור מכח התערובת א"כ אף בבשלו בשני קדרות ונודע אח"כ מתבטל ברוב דאף לאחר שנתבשל מקרי יבש ביבש כמבואר לעיל דין א' אך דכשנתבשל יחד בעינן ס' בין החתיכות והרוטב כמ"ש לעיל ס"ק ד' אבל כנתבשל

בשני

ח וכתב הרא"ש פג"ה ואם אחר שנתבטל ברוב נתוסף על האיסור חוזר ונאבר עכ"ל ועיין עוד לקמןכלל וסי' פ"ח דין י"ד:

כלל וסי' מ' בדין החתיכה הראוי להתכבד ובו ח' דינים:

א אמרינן פג"ה דחתיכה דראוי להתכבד אינה בטל' ביבש וכתב הרא"ש שם דאפי' חתיכ' של איסור (א) אסור בדנאה מ"מ מקרי ראוי להתכבד לפני אורחי' מאחר שאלו היתה בטיל' ההית מותרת וראוי' להתכבד' לפני אורחים וכ"כ הכמ"ג והוספת:

ב כתב הטור ודוקא שהאיסור החתיכה מחמת עצמה אבל אם נאסרה מחמת שקבלה טעם מחמת איסור ולא היה בו ס' לבטלה אפי' למי שסוב' שנחשבת כנבילה אין לה דין החתיכה הראוי להתכב' שלא נאסרה אלא מחמת טעם שקבלה עכ"ל וכ"כ ש"ד והרא"ש והתוס' פג"ה והוא הסכמת הפוסקים (ב) ודלא כאו"ה כלל כ"ה בגבינה שהועמד' בחלב טריפה חשוב חהר"ל וזה אינו דהא אין איסורו מחמת עצמו כמו שנתבאר לעיל כלל וסי' ל"ב מיהו מוכח פרק כתרא דעכו"ם דהחתיכו' בשר שנאסר מבליעת חלב (ג) מקרי גוף האיסור ואינו בטל אם היא ראוי להתכבד וכ"כ השערים וכתב הרמב"ם פ"ו מהמ"א (ד) דאף חתיכה שאינו אסור' רק מדרבנן אם היה ראוי להתכבד אינו בטילה עכ"ל:

ג ובענין חתיכה הראוי להתכבד רבו הדעות (ה) וי"א שהתרנגלות בנוצתה · וכן חתיכה חיה כיון שאינן ראוים עתה לא חשיבי ראוי להתכבד לאחר שנתבשל' וראוי ליתן לפני אורח לכבודו וי"א דכהמ' שלימה בטיל ולא מקרי ראוי להתכבד הואיל ועתידין לחתכה קודם שיתננה לפני אורחים והרא"ש כתב סוף פג"ה דלא נהירא והמרדכי פ"ק דביצה כתב בשם ר"ת דעשה מעשה בתרנגולת בביצתה ופסק דבטלה וכ"כ השערים וכתב מהרא"י דכן נוהגין בתרנגולת בנוצתה וכתב וכתב עוד וה"ה רגלים שלא נחרכו להסיר השער מעליהם · וכן רגלים של אווזא אע"ג דרגילי אינשי יקירי למיכלנהו מ"מ אם לא הוחרכו עורן מעליהן כמו שרגילין דמיא כולהו להרנגולת בנוצתה אבל חתיכה שלא נמלחה ורגלים שהוסר שערן אע"פ שלא ניטל טלפיהן לא חשיב מחוסר מעשה בולי האי וכן כבש ואווז שלימה וחתיכה חיה בכל אלה נוהגין דלא בטילן וכן משמע באשר"י דיש לחלק וכן מחלק בסמ"ק עכ"ל ובי' כתב דיש מרבותינו נוהגין להקל אף בכל אלו ופוסקים דבטילין עכ"ל · ודוקא משום החתיכה הראוי להתכבד אבל מ"מ אינו בטל מטעם דבר שבמנין (ו) אם הוא כבש או אווז שלימה כדלקמן כלל וסי' מ"ב:

ד כתב או"ה כלל כ"ח כל בני מעים שבעוף ושבבהמה לא מקרי ראוי להתכבד ואינו דבר שבמנין ובטל עכ"ל: וכ"פ הטור סי' ק"י דכל בני מעים ראוין להתכבד וכ"כ המרדכי ב"ק דביצה עוד כתב הרא"ש והרגלים של עוף אינם ראוים להתכבד ולא הוה דבר שבמנין ובטילים עכ"ל:

ונראה

בבני קדרות פשיט' דנתבטל (ומה שמדמה הש"כ דין זה לדין נפל איסור לא' מן הקדרו' ואיני יודע לאיזה מהן נפל לא דמי כלל דהתם לא נעשה האיסור מכח תערובת רק מכח ספק מה שאין כן כאן דנעשה האיסור מכח התערובת ובטיל כדינו) ומ"ש הש"כ דהוי ספיקא דאורייתא ולחומרא לא ירדתי לסוף דעתו דאיך נתעלם ממנו דברי הרא"ש פג"ה והובא בב"י בסימן ק"ט שכתב להדיא דאף בלא נודע התערובה עד שנתבטל מהבטל מדאורייתא רק דרבנן החמירו וכ"כ בתשובת הרשב"א סי' תש"ל שם תשובת מהר"ם מרוטנבורג א"כ יפה כתב הב"ח דמדרשב"א נשמע נמי לדידן לדעת הרא"ש בבישל בב' קדרות בטיל כדינו ואף אם נאמר דהוא רק ספק הוי ספק דרבנן לדעת הרא"ש ולהקל:

כלל וסימן מ'

א אסיר בהנאה · וכתב הש"כ בסי' כ"א ס"ק א' ובסימן ק"ו ס"ק ב' בשם הפוסקי' דמותר למכרו לעכו"ם חוץ מדמי איסור שבו אם הוא בענין שאין לחוש שהעכו"ם ימכרנו לישראל וכתב עוד שם ולא מהני הולכת הנאה לים המלח כשאר איסורין דדוקא בעכו"ם שתופס' את דמיה מני בהולכת הנאה לים המלח משא"כ בשאר איסורי' וכ"כ התוספת ביבמות פ' הערל דף פ"א ריש ע"ב ובזבחים דף ע"ג ע"ב וכן דעת הרא"ש פ' כל הצלמים ודלא כלבוש בא"ח סי' תמ"ת שפסק גבי פת שנאפה בגחלים מחמץ דסגי בהולכת הנאה לים המלח ומותר בהנאה דליתא עכ"ל הש"כ ואין זו השגה על הלבוש דהוא תופס עיקר כתירץ שני בתוספת שם דמחלקין בין אם האיסור בעין דלא מהני הולכ' הנאה לים המלח אבל במקום שאין האיסור בעין כמו גבי פת שנאפה בעצים דאיסור מהני הולכות הנאה לים המלח וכן בפסקי תוספת דע"ז תופסין לתירץ שני לעיקר וכן נ"ל שזה דעת הרא"ש דעכו"ם פ' כל הצלמים שכתב שני תירוצים אלו ובסייום"ל ומסתבר להחמיר כשניא בתרא עכ"ל הרא"ש ואין כוונהו במ"ש ומסתברא להחמיר כשניא בתרא לחומרא אבל לא להקל בשאר איסורי' היכי דאין האיסור ניכר ובעין דא"כ ה"ל לכתוב דיש לחוש לשני התירוצי' להחמיר וק"ל אלא דכוונתו במ"ש להחמיר לאפוקי מתירוצו של הרשב"ם שפי' דה"ה בשאר איסורי' אף שאיסור הוא בעין וזה הוא קולא גדולה לזה כתב דמסתבר להחמיר כשינויא בתרא (אכן בפסקי תוספת דזבחים פ' התערובת וכן בקיצור פסקי הרא"ש דפ' כל הצלמים פסק כ"כתירץ ראשון של התוספת · וכ"כ הר"ס מטיקטין אל גליון המרדכי פ' כל הצלמים בשם הרא"ש וצ"ע · כי לדעתי דעת הרא"ש משמע להיפך ודוק) וכן האגודה פ' הערל ובפ' כל הצלמי' משמע שתופס עיקר כתירץ שני של תוספ' ובלאו הכי דעת הרשב"ם והרא"ד דאין לחלק בשום ענין לכן אין חפים' כזה על הלבוש בא"ח · אך אי קשיא הא קשיא דהוא נגד סברת עצמו שפסק בי"ד סימן קמ"ב סעיף ג' דאין תקנה בהולכת הנאה לים המלח אא"כ בנתערב הפת וכאן מתיר הפת להדיא ויש לדחוק ולחלק דדוקא בהסיק התנור בעצי ערלה וכיוצא בזה דנהנה מן העץ כדרך הנאתה · לכן אין לו תקנה בהולכ' הנאה אא"כ אחר שנתערב משא"כ בפת שנאפה על גחלים מחמץ דאין זה דרך הנאתה דחמץ לאכילה קאי לכן מקילין בזה יותר כמוזכר חילוק וסברה כזו בפ' כל שעה מ"מ צ"ע מאין יצא לו כל זה ולא ה"ל לסתום אלא לפרש וצ"ע:

ב ודלא כאו"ה כלל כ"ה באמת דברי הרב תמוהי' דמשמע מדבריו דאו"ה סובר דאף בחתיכה שאין האיסור מגופו מקרי חתיכה הראוי להתכבד וזה אינו וכמ"ש הרב בעצמו לעיל כלל וסימן כ' דין ב' בשמו ובגבינה הא כתב באו"ה כלל כ"ה דין ה' היינו היכא שנעשה כל הגבינה מבהמה טריפה וזה בודאי לא מיקרי איסור בלוע וגם בגבינה של עכו"ם שמא מטעם שאסרו חכמים אף כל כהב נבימו' עכו"ם הוה כנולד באיסורו עכ"ל וכבר תמה ג"כ הב"ח בי"ד סימן ק"א על הרב בזה ומקשה ג"כ בדברי הרב עצמו שפסק לקמן בכלל מ"ג דין ז' באו"ה להחמיר (ובאמת לק"מ מדלקמן במ"ש לקמן באריכו' ע"ש מ"מ מה שהשיג הרב על האו"ה צ"ע) ועיין בט"ז שם בסימן ק"א ס"ק ד' שטרח ליישב דברי הרב כאן ובאמת אין דברין מספיקין לתרץ דברי הרב וכבר מפקפק הש"כ עליו בספ' נה"כ ע"ש ומה שסיים בנה"כ שם וז"ל ונ"ל פשוט דגם הה"ה מודה לדינא בגבינה של עכו"ם דמקרי איסור מגופו ולא השיג על האו"ה אלא לפי מה שהבין דמיירו מגבינה שהועמדה בחלב טריפה עכ"ל · ולא ירדתי לסוף דעתו כלל דאיך אפשר לפרש כן דברי הרב דפשוט הוא דדעת הרב להיפך דהא עיקר הראיה של הרב הוא ממה שנתבאר לעיל כלל וסימן ל"ב דין יוד בשם הר"ן הטעם דחמפ"ג מותר בהותם א' כיון שאין האיסור מגופו רק מכח התערובה הרי אף דעיקר חשש דהתם שיתחלף בגבינה עכו"ם (דלחלב טריפה לא חיישנן דרוב בהמות בחזקת כשרות הן עומדת כמבואר ומוכח מפ"ס דעכו"ם וכן משמעות כל הפוסקי' ועיין לעיל כלל וסי' ל"ב ועיין בט"ז סימן ק"א ס"ס ק' ד') מ"מ לא חשיב איסור מגופו הרי דלאו דוקא חלב טריפה ממש קאמר הרב כאן אלא בחלב שהוא טריפה לגו כמו חלב עכו"ם וכן נראה עיקר להקל כדעת הרב כאן (אף שדברי הרב ולשון הרב כדברי האו"ה הם תמוהי') כיון דמבואר להדיא מדברי הר"ן דזה לא מיקרי איסור מגופו וכן הוא להדיא בירושלמי דעכו"ם פ' אין מעמידין וגם האו"ה עצמו לא החליט הדין וכתב רק בלשון ושמא וכן יש מסתפקין בלאו הכי אי גבינה מקרי כלל חתיכה הראוי להתכבד כמבואר בט"ז בסי' ק"א ס"ק ד' לכן נראה להקל בהפסד מרובה לענין גבינות עכו"ם וכה"ג ועיין בתשובת באר עשק בסימן ק"י שכתב דגבינה שלימה לא מקרי כלל חתיכה הראוי להתכבד ועיין בסמוך דין ג' ושאר דיני חילוקי גבינות עיין בט"ז שם וכש' נקודת הכסף ע"ש: **ג** מקרי גוף האיסור ועיין לעיל כלל וסי' כ"ח ס"ק א' מדין זה ושם ס"ק ה' מדין חתיכה שנאסר מחמ' דם עצמו דמקרי איסור בלוע וע"ש: **ד** דאף חתיכה שאינו אסורה רק מדרבנן כ"כ הב"י בשמו בסי' ק"א ואף שלא גמצא כן להדיא בדבריו מ"מ יש ללמוד כן מדבריו בפי"ו מהמ"א דין ו' גבי חולין שנשחטו בעזרה דאסורין בהנאה מדרבנן וכמו שפי' שם בכסף משנה אבל באמת דברים סותרים למ"ש הכסף משנה עצמו בפ"ב מ"ה שחיט' דאסור בהנאה מדאורייתא להרמב"ם וכבר תמהי' על זה לחם משנה בפ"ב מה"ש ובלחם המדוק פג"ה דף ר"י סי' קמ"ו ע"ש וצ"ע אך מה שהבין עוד הלחם תמוהה דגם בבשר וחלב סובר שאין איסור הנאה רק מדרבנן לכן הצריך להמתיא עליו ע"ש אבל באמת זה אינו דמ"ש שהרי הן אסורים מדבריה' לא קאי רק אחולין שנשחטו בעזר' ולא אבשר וחלב כלל ובבשר וחלב לשמעינן אף שאין החתיכה אסורה מחמת עצמו מ"מ מקרי חתיכה הראוי להתכבד וכן פי' הכסף משנה שם: **ה** שתרנגולת בנוצתה משמע דמשום נוצתה לבד לא מקרי חהר"ל אבל לא משום שהוא חיה ואח"כ כתב וכן החתיכה חיה וכבר הרגיש בזה הפרישה בסי' ק"א ס"ק כ' וכתב וז"ל בלא נו' הכל מודים דמקרי חהר"ל לפי' הו' חיה שהרי חזי לאומצ' דאית' פ' מפנין דף קכ"ח שאני בר אווזא דחזי לאומצ' עכ"ל והג' כאמ' לפי הגרסא שלפנינו בש"ס ורש"י ותוספ' שם ד"ה דג תפל ומו' דבריו נכונים אבל לפי גרסת הרי"ף והרא"ש שם משמע דאף כל בשר חי מותר לטלטל מטעם דחזי לאומצא וכן פי' הר"ן שם והב"י בא"ח סי' ש"ח ובש"ע שם וכן הוא דעת הרמב"ם פכ"ו מ"ה שבת ועוד נ"ל דאף דחזי לאומצא מ"מ הוי אכילה ע"י הדחק ולא מקרי ראוי להתכבד בכה"ג לכן נ"ל דהטור לאו דוקא תרנגולת במוצה נקט אלא דנקט כדרך לא זו אף זו ועוד י"ל דתרנגולת במוצה מיירי אף שנתבשלו אכן בדברי הרא"ש בסוף פג"ה מבואר להדי' דמיירי בלא נתבשלה עדיין אבל באמת הרא"ש שם לא נקט כלל בלשון הטור והרב כאן אלא כלחדא וחדא (דהיינו תרנגול' במוצה וחתיכה חיה) לדעה בפני עצמו ע"ש וק"ל: **ו** אם הוא כבש או אווז שלימה דיקא כבש או אווז שלימה אינו בטל מטעם דבר שבמנין אבל תרנגולת במוצה וכבש בעורו ואמרו כיון שמחוסר תיקון נדיל לא היה נמי דבר שבמנין כן הסכמת הפוסקי' ראשונים והאחרוני' ומהרש"ל באו"ש ובמג"ה סי' ל"ג והב"ח בסי' ק"א · וכן מבואר להדיא מלשון הרב כאן ובסימני' לקמן ובש"ע סי' ק"א אכן ראיתי שהש"כ בסי' ק"א ס"ק ז' הבין מדעת הרב כאן דבתרנגולת במוצה ג"כ אינה בטילה מכח דבר שבמנין לכן השיג שם על הרב וכתב שהוא נגד כל הפוסקי' האחרונים ואין זה אלא כשגגה היוצא מלפני השליט ואין מחלוקת בזה בין הפוסקי' האחרוני' וכולם שוים לטובה בתרנגולת במוצה בטילה וגם הש"כ בסי' ק"י ס"ק י"ג ג"כ פסק בזה וע"ל כלל וסי' מ"ב דין ג' מה שכתבתי שם ס"ק ג':

ונראה דמיירו דוקא בשאר עופות אבל רגלים של אווזות הם ראוים להתכבד כמו שמשמע מדברי מהרא"י דלעיל (ז) וכן מעשים בכל יום שמכבדין ברגל אווזא עוד כתב בארוך דשומן הדורא דכנהא לא מקרי ראוי' להתכבד וכ"כ בהגות כ"י עוד כתב הארוך דראש בהמה בין גסה בין דקה מקרי ראוי להתכבד ושל דקה מקרי דבר שבמנין ושניה' אינם בטילי' וב"י כתב בשם הסמ"ג של דקה מקרי ראוי להתכב' ומדברי מהרא"י משמע כדברי הארוך דלא מקרי ראוי להתכב' ונ"ל לומר דלא פליגי כי הדבר תולה לפי המקו' והזמן כמ"ש הרמב"ם פי מהמ"א וזל כל דבר חשוב אצל בני המקום מן המקומות לפי הזמן ולפי המקום שהוא אינו בטל ואוסר בכל שהוא עכ"ל :(ח) ומעת' אין אנחנו צריכין לחלק כמו שראיתי מחלקין דראש של עגל מקרי ראוי להתכבד גם הדורא דכנת' דעגל ראוי להתכבד · וכל זה אמת לפי מנהג המקום שנוהגין לכבוד בו · גם כתב שלשון של שור ראוי להתכבר כמו שמצינו באברהם שעשה לשלש מלאכים שלש לשונת בחרדל וראש אווז אינו ראוי וכל זה אמת במקומת שנוהגין לכבד בהן וכתב עוד בארוך בעור שומן אווז אם נטרפה ונתערבה מקרי ראוי להתכבר (ט) ואם נחתך לרצועות בטיל חשיבותיה עכ"ל · ואע"ג דאין מכבדין בעו' שומן של אווז שלם מ"מ עושין ממנה דברים הראוים להתכבד ולא בטלה מידי דהוה אכבש שלמה כתבו התוספ' והביאו הג"ה ש"ד חתיכה שנאסר' כדי קליפה לוהר אע"פ שכל החתיכה ראוי להתכבר אם נהערבה בטלה (י) מאחר שאינו אוסר רק כדי קליפה :

ה וכתב הרא"ש פג"ה והטור סי' ק"א הא דחתיכה הראוי להתכבד או בריה אינן בטלים דוקא בעודן שלימים אבל אם נתרסקו בטלין דתו לא חשיבי ואפי' אם נאסר כבר התערובת ונתרסקי אח"כ מתבטלין עכ"ל · וכן הוא בשערים סי' ג' וכתב שם בהג"ה בשם מהר"י ז"ל אם הוא שלם לגמרי רק שנפל ממנו קצת על ידי בישול במה שרגילין לפעמים להתפרד ודאי חשוב עדיין בריה ואינו בטיל (יא) וראיה מפ' ביצד מברכין וכו' עד אבל אם נפרד קצת מגופו ושררתו כ"ש ראשו אפי' רובו שלם יש לסמוך ולהתיר כמאן דאמר אפי' לא נתרסק רק דבר מועט כתב באו"ה הא דמהני רסיקא דוקא שלא נודע התערובת אבל אם נודע התערובת ואח"כ נתרסק אסור דלא מהני שוב ביטול עכ"ל ואין לשון הרא"ש והטור מורים כדבריו דהרי כתבו דאף אם נתרסק לאחר שנאסר התערובת בטל והיינו שנודע תחלה דנאסר התערוב' דקאמרי משמע שנודע (יב) ואפ"ה מהני וכתב הרא"ש והטור עוד : הא דמהני אם נתרסק היינו דוקא (יג) אם נתרסק בשוגג אבל במזיד שכוון לבטלם (יד) אסור למי שבוין לבטלו ומיהו אע"פ שנתחתכה חתיכה אחת אין תולין לומר האיסור נחתך ונתבטל ויהיו כולם מותרין אלא אותה חתיכה שנתחתכה לבד מותרת במ"ג אם היא של איסור כולן מותרת ואם אינה של איסור הרי היא לבדה מותרת והשאר אסורות (טו) ואפילו נחתכו רובן אין תולין שהאיסור מנהרוב שנחתכו אלא כל הנחתכות מותרות והשאר אסורת ומשמע באו"ה הא דבטל אם נתרסק היינו שלא נשאר שם דבר חשוב אבל אם נשאר חתיכ' הראוי להתכבד אע"ג דבטל מטעם בריה מ"מ עדין חשוב ואינו בטל מטעם ראוי לתתכבד וסברה נכונה היא :

ו כתב באו"ה בלל כ"ח הא דחתיכה הראוי להתכבד ובריה אינו בטילה דוקא במינן אבל שלא במינן הוה בנותן טעם (טז) דומיא דבר שיל"ם דבטל שלא במינו עכ"ל (יז) ואינו נכון דהרי הרשב"א כתב בתשוב' סי' קי"ג שבריה שנפלה לירקות דאונה בטילה וכ"כ ב"י וכן משמע בשערים דלא כויתי' שכתב דטיפת חלב לא מקרי ראוי להתכבד הא לאו הכי לא בטיל בבשר אע"ג דהוה שלא במינו ומה שתביא ראיה מדישל"ם

נראה

ז וכן מעשים בכל יום שמכבדין ברגל אווז · וכתב מהרש"ל פאו"ש ז"ל והאידנא חושבין רגל אווזא למאכל חשוב וכן שמעתי מרופא מומחה שהוא מאכל הבריא באווזא וכן דעת מהרא"י והאו"ה עכ"ל וכן דעת כל האחרונים ודלא כמו שראיתי בתשובת נחלת יעקב סימן וי"ו שכתב בפשיטות להיפך · ולא ידעתי מאין יצא לו ועיין בתשובת יעקב בי רב סי' ל"ה: ח ומעתה אין אנו צריכין לחלק וכו' מתוך דברי הרב מבואר דהכל תלוי בראות עיני המורה אם הוא ראוי להתכבד באותו זמן באותו מקום אם לאו בין להקל בין להחמיר ואחר זה נמשך הט"ז והש"כ בסי' ק"א וק"י וקשה לפי זה דא"כ לאיזה צורך הטריחו הפוסקי' ראשוני' ואחרוני' לכתוב איזה דברים הם חתיכה הראוי' להתכבד או לאו אי הכל תלוי בזמן ובמקום ובפרטות מה שמביאין ראי' שלשון מקרי ראוי להתכבד כיון שכיבד אברהם בזה אורחיו וא"כ מאי ראי' היא זו לזמנים ומקומות אלו ואי השתא נ"כ הם ראוי להתכבד א"כ אף שלא יהי' חשוב אצל אברה' לא נתבטל כיון שעכשיו המה ראוי להתכבד (והיכא דדבר בספק מבואר בסמוך דין ז') וא"כ לאיזה ענין האריכו הפוסקי' בכל זה · ובאמת מדברי הרמב"ם אין ראיי' ואדרבה שכתב וז"ל · כל דבר שהוא חשוב וכו' ואוסר בכל שהו ולא הוזכרו אלו אלא לפי שאוסרין בכל שהו בכל מקום עכ"ל · הרי דאגוזי פרך אף שיהי' איזה מקום דלא חשובין מ"מ בטלה דעתם אצל כל אדם ואינם בטילי' רק לאומרא פסק דאף דבר שלא החכר מ"מ אם חשוב באיזה מן המקומות לא בטלה (ולא נקוט' לומ' דאם בזמן הזה באיזה מקום אינה חשיב לא יקרא ראוי להתכבד) ולענין זה אפשר דנקטו הפוסקי' דין מה שראוי להתכבד ועוד אפשר לומר דלכך נקטו הפוסקי' מה שהוא ראוי להתכבד לומר דדברי' אלו מן הסתם הם ראוי' להתכבד עד שיברר לו שאינם ראוי' באותו זמן ומקום משא"כ השאר דברים שבסתם בטלים · אכן גם זה הוא נגד משמעות הרב כאן ואחריו נמשך הש"כ בסי' ק"א ס"ק י"ב · לכן צ"ע על הרב והש"כ ועיין בש"כ וט"ז בסי' ק"א שהביא כמה דינים מדינא שוני' איזה מקרי ראוי להתכבד כגון קורקבן של עוף · וכן בשר אווזים שעל החזה שקורין בל"א בילק : וכן כבדים של אווזא פטומה וע"ש ובמהרש"ל פג"ה סי' נו"ן ובתשובת יעקב בי רב סי' ל"ה ובנחלת יעקב סימן ו' : ט ואם נחתך לרצועות הט"ז בסימן ק"א ס"ק יו"ד פסק דאף בנחתך לרצועות מקרי חתיכה ראוי להתכבד : וכן הוא עיקר כיבוד ולכן השמיט הרב דין זה בש"ע · והש"כ בנה"כ כתב דאף שמכבדין ברצועות מ"מ אין מכבדין בחתיכה אחת מטוגנת אלא בחתיכות הרבה א"כ כל חתיכה בפני עצמו · אינו ראוי להתכבד עכ"ל ומהרש"ל באו"ש פסק דעור שלם בטילה · וכן הכריע הל"ח פג"ה דף רי"ב ע"א ועשה כן הלכה למעשה ע"ש : י מאחר שאינו אוסר רק כדי קליפה כתב הלחם חמודות דף רי"א ע"ב וז"ל ולי דבריה' צ"ע דמהיכא נאסר כדי קליפה כי אם ע"י שקבלה טעם האיסור מדבר אחר וא"כ אפי' כשנאסרה כולה עכ"ל (וכ"כ באמת רבינו ירוחם נט"ו סוף חות כ"ה והמרדכי פג"ה סומן הרפ"ג) והש"כ בסימן ק"א ס"ק וי"ו כתב וז"ל ולק"מ דהא משכחת לה בבשר וחלב עכ"ל ודבריו נכונים ואע"ג דבשר וחלב לא מקרו איסור מגופו אא"כ שנאסר ע"י מליחה וכבוש כמ"ש האו"ה כלל מ"ו דין ד' (אכן צ"ע קצת דבאו"ה כלל כ"ה דין ה' פסק דאף בש' וחלב שנאסרה ע"י כבישה מיקרו איסור מגופו (וכן משמע מלשון הרשב"א והר"ן וכל הפוסקי' הובא בב"י סימן ק"א מ"מ כיון דבהג"ה ש"ד מיירו בנאסר ע"י עירוי ועירוי מבשל כדי קליפה א"כ מיקרי איסור מגופו כיון שהוא מבושל גמור : וע"ל כלל ל"ג אבל מ"מ עדיין דברי הג"ה ש"ד תמוהים דהא בהג"ה ש"ד שם סימן ל"ג מיירו מדין חתיכה שנאסר מכח דמו ובזה שווים כל הפוסקי' דלא מקרי איסור מגופו כמבואר לעיל כלל כ' דין ג' ובכלל כ"ח ס"ק ה' וצ"ע : יא וראיי' מפ' כילד מברכין בהג"ה ש"ד סימן נו"ן כתב וז"ל וכי האי סברא משמע קצת בפ' כילד מברכין באשרי גבי ההוא דירושלמי דאם אכל פרידה אחת של ענב או של רימון דחשיב בריה עכ"ל וכוונתו על מ"ש הרא"ש וז"ל ונהנה מבריה מה שדרך לאכול ממנה ע"כ אכל באמת אין זו ראיי' כלל דהא מ"מ כתב הרא"ש עצמו דבענין שיוצא לפניו שלם דוקא וגם בפג"ה פסק הרא"ש להדיא דכל שנתרסק או נחתך ממנו קצת תו לא מקרי בריה ובטל ברוב וכ"כ הטור בי"ד סימן ק"א ועיין בטור א"ח סימן ר"י ובב"י שם וצ"ע : יב ואפ"ה מהני משמע מדברי הרב דסובר כן דאף בנודע מתירין בשוגג ולא קסין שוגג אטו מזיד ועיין באו"ה כלל כ"ד דין י' ובכלל כ"ה דין י' מבואר שמדמה דין זה לדין מרבה על האיסור בשוגג לבטלו (ומיישב בזה דברי הטור בסימן צ"ט ובסי' ק"י ועיין בפ"ק י"ג) ולקמן כלל פ"ה דין ז' חושש הרב לדבריו להחמיר וצ"ע דלמה פסק בכאן להקל ואפשר לומר דשאני הכי בנתפגע דיש להקל יותר כיון שכבר קנסו בידו שנתקלקל מאכלו בשעת פגיעה ובכלאית' בירושלמי פ' בתרא דערלה והובא בתוספת דגיטין פ' הניזקין דף נ"ד ע"א ד"ה נפגע ודוק וע"ל כלל פ"ה דין ז' ומ"ש שם : יג אם נתרסק בשוגג · משמע אף בנתרסק בידים מותר בשוגג וכ"פ הרב לקמן כלל פ"ה דין ז' לענין בטול איסור ול"ד לנפיל א' מהן לים דאסרינן אפי' בשוגג (כמ"ש הרב בכלל וסימן מ"ג דין ג') עיין בב"י סי' צ"ט ובב"ח ובדרישה שם ובסי' ק"י ובט"ז סימן צ"ט ס"ק ח' מה שמחלקים בזה : יד אסור למי שכיון לבטלו ולאחרי' מותר והיינו כהנס כ"כ באו"ה וע"ל כלל וסי' פ"ה דין ח' מ"ש שם : טו ואפי' נחתכה רובן אע"ג דנפל א' מהן לים מבואר לקמן כלל א"ג דהלכין דאסור נמי : שאני התם שנאבד מן העולם ואי אתה דן אלא על אלו שהם לפנינו אמרינן שהמה מן הרוב משא"כ כאן שעשה' לפנינו א"כ מפני מה נאמר שזו שנחתך הוא מן האיסור אדרבה יש לומר שמן הרוב נחתך והאסור המועט לא נשתנה כ"כ הפוסקי' ועיין בט"ז סי' ל"ט וכש"כ סי' ק"י ס"ק מ"ג : טז דומיא דשיל"מ דבטל שלא במינו בש"כ סי' ק"ב ס"ק ג' כתב דלענין מין במינו גבי דשיל"מ אזלינן בתר שמא ולא בתר טעמא וכן משמעות הרב כאן כמ"ש לחלק בין דשיל"מ לשאר דברים חשובים וע"ל כלל ע"ד דין ב' : יז ואינו נכון דהרי הרשב"א : לא ידעתי למה שבק הרב כל הפוסקי' ומקשה מדברי הרשב"א הלא הרא"ש והטור וכל הפוסקי' נקטו גבי דין בריה כגון נמלה או עוף טמא וכו' דלא בטלי באלף וכודאי דאלו נתערב שלא במינו (פי' בסמן כש"ם ס"ק ע"ז) דאם נתערב במינן דהיינו שרץ קמו נמלה בשאר שרצי' פשיטא דאסור הרי להדיא דבריה אף בשאינו מינו אינה בטילה ואין לדחוק ולומר דכגון דנקטו הפוסקי' היינו רק לדוגמא ומשל ובאמת לא מיירו כלל מנמלה עצמה וכיוצא בזה זה אינו חדא דעיקר דין הברי' בנמל' ושאר שקצים נאמרה כיון דעוקין על כל שהו שלא יתבטל וכמבואר בירושלמי ג"כ בהאי דעכברא הובא בהרא"ש פג"ה ואף דהוי מין בשאינו מינו ועוד דבכל איסורי בחתיכה הראוי להתכבד וכדשל"ם כטלהו נקטו הלשון כגון והטעם לפי שאין האיסור נעשה לפנינו נקטו לשון כגון להראות לנו הדין · וכה"ג מבואר כמה פעמים בלשון הפוסקי' · ויותר תמוה על הרב שלא מקשה דברי האו"ה עצמו אהדדי דהוא גופי' כתב בכלל זה בכלל ק"ה דין ב' דזבוב ונמ' וכיוצא בו לא בטיל מטעם בריה · ואע"ג דעל כרחיך בנתערב שלא כמינן מיירו : ובאמת המעיין בדברי האו"ה גופי'

בכלל

(יח) נראה לחלק דשאני התם דאין החשיבות מצד האיסור עצמו אלא מאחר שיהיה לו היתר אח"כ לא רצו חכמים שיתבטל וכל שנתערב שלא במינו אין ההיתר נקרא על דבר האסור אלא על שם דבר שנתערב בו והוי כמי שאין לו מתירין כנ"ל :

ז כתב באו"ה (יט) אם הוא ספק אם הוא בריה או חתיכה הראוי להתכבד או לא אזלינן לקולא (כ) דספיקא דרבנן לקולא עכ"ל ופשוט הוא :

ח אם נפל א' מן הערובת לאור או לים אם אמרינן האסור נפל יתבאר לקמן כלל וסימן מ"ג ואם נתבשל חתיכה הראוי להתכבד עם חתיכות מוהרת דין הרוטב כמו בבריה ועיין לקמן בדיני בריה :

כלל וסי' מ"א בדין בריה ובו ג' דינים :

א פג"ה (א) אמר רבא בריה אינו בטלה וכו' כתב הטור סי' ק' כל דבר שהוא בריה כגון נמלה או עוף טמא או ג"ה ואבר מן החי (ב) וביוצא בזה שאם יחלק אין שמו עליו דאינו בטל לעולם עכ"ל : וכתב עוד יש אומרים דבריה בטלה בהתק"ם ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל עכ"ל וכתב ב"י .וכן הסכמת התוס' והר"ן והרי"ף והרמב"ם דלא בטלה כלל והכי נקטינן וכ"כ האו"ה והכי נוהגין וכבר נתבאר לעיל גבי חתיכה הראוי להתכבד דאם נתפרקה הבריה בטלה :

ב וכתבו השערים דוקא בעוף טמא מקרי בריה (ג) אבל עוף טהור שנתנבל' לא מקרי בריה וכ"כ התו' והרא"ש ס"פ ג"ה (ד) וכ"כ הר"ן דלא מקרי בריה רק דבר שאיסורו מגופו ותחלת ברייתו הוא באיסור משא"כ בעוף טהור שנתנבלה שדבר אחר גורם לה האיסור וכ"ש עוף או דג טהור שנאסר' מכח בליעת אסור ודעת הר"ן עוד דלא מקרי בריה אלא דבר שהיה בו ביית נשמה (ה) והתו' והאשר"י דחו סברה זו וב"י פסק כדברי הר"ן וכן משמע באו"ה וכתב באו"ה כלל ד"ה ג"ה הוי בריה ועיקר הגיד אינו אלא מה שעל הכף בלבד הוא כרוחב ד' אצבעות בשור גדול ושנים בכבש גדול ופחות מרוחב אצבע בכבש קטן ואז מקרי שלם ובריה עכ"ל :

ג וכתב הטור ואם נתבשל הבריה עם ההיתר אם אינו מכירו הכל אסור אפי' הן אלף אבל הרוטב תלוי בנתינת טעם שאם יש בהיתר ס' נגד הבריה הרוטב שרי אע"ג דעיקרא אינו בטל טעמו בטל עכ"ל וכן הוא הסכמת הפוסקים וכתב האו"ה דאף החתיכות האסורה מכח עירוב הברי' מצטרפין לבטל הברי' כדי להתיר הרוטב עכ"ל וכתב עוד הטי"ד ואם מכיר האיסור זורקו והשאר דהיינו חתוכות עם רוטב תלויין בנתינת טעם שאם יש בכל ס' נגד הבריה מותר ואם לאו אסורין חוץ מגיד הנשה (ו) שאין טעמו אוסר דקיימא לן אין בגידין בנ"ט אבל שומנו אסור מדרבנן וצריך ס' נגדו להתיר הרוטב הלכך ירך שנתבשל עם גידו אם מכירו זורקו וכל השאר מותר (ז) אם יש ס' נגד שומנו ואם אינו מכירו כל החתיכות אסור · ואם יש בקדרה ס' נגד השומן הרוטב

בכלל כ"ה דין י"ז לא כתב הלשון כמ"ש הרב כאן רק שכתב וז"ל וכ"ש בשאר דברים שאין מתבטלין שהן בעילי' כמין וא"כ יש לדחוק ולומר דהוא לא מיירו רק מדבר שבמנין וחתיכה הראוי להתכבד אבל לא מיירו כלל מדין בריה כיון דעיקר הדין בריה גבי שקצים ורמשים נאמרה ובגייהו לא שייך תערובת על הרוב אלא מין בשאינו מינו ואפשר דהחמירו יותר בגייהו כיון שלוקין על אכילתו בכל שהו' וכמ"ש האו"ה שם וכן נראה גם כן דעת הרמב"ם בפט"ו מהמ"א והעתיק הב"י לשונו בש"ע ריש סימן ק"י וז"ל דבר חשוב אוסר במינו בכל שהוא משמע דשלא במינו מותר בס'. והיינו נמי דוקא בדבר חשוב · אבל בבריה אין חילוק בין מין במינו למין בשאינו מינו (והרב שלא הגיה שם בש"ע סי' ק"י אפשר שסמך עצמו אסי' ק"א או שסובר דהא מינו דנקט לאו דוקא וכמ"ש הש"כ בסי' ק"י ס"ק א') וזה הוא דעת האו"ה אבל לפי מה שהעתיק הרב לשונו צ"ע ועיין בש"כ סי' ק"ט ס"ק ח' שכתב דאיך אפשר לומר דחתיכה הראוי להתכבד נתערב שלא במינו ולא נתרסק שאינו מכירו ועיין במנחת כהן חלק ג' סוף פ"א דף נ"ז ע"ד : יח נראה לחלק הר"ן בנדרים דף נ"ב ע"א כתב וז"ל הטעם של דבר שחילקו חכמים בין במינו למין בשאינו מינו לענין דבר שיל"מ לפי דחזינא דפליגי ר' יהודא ורבנן במין במינו לא בטיל לפי שכל דבר הדומה לחבירו אינו מחלישו ומבטלו אלא מעמידו ומחזיקו : ומש"ה ס"ל לר' יהודא דלא בטל ורבנן סברי דמכל מקום אף מין במינו בטיל כיון שאינם דומין זה לזה לענין איסור והיתר כיון דהאחד אסור ואחד שרי מש"ה בדבר שיל"מ מין במינו נמו חכמים לפסוק כר' יהודא לאיסור שהרי אין דבר זה חלוק כלל מן ההיתר שהרי אף הוא סופו להיות ניתר והוא מינו לכך לא בטיל משא"כ במין ושאינו מינו עכ"ל הר"ן ולפי דבריו הטעם פשוט שאין לדמות דברים החשובים לדבר שיש לו מתירין לענין מין במינו ושאינו מינו וק"ל וע"ל כלל ע"ה : יט אם הוא בריה או חתיכה הראוי להתכבד לא מיירו שנסתפק להמורה אם הוא חתיכה הראוי להתכבד או לא דא"כ הוי ספק חסרון ידיעה ולא מקרי ספק כלל כמבואר לקמן בקונטרס הספיקות אלא דנסתפק לנו מה שהיה בשעת התערובת כגון שיש כאן הרבה חתיכות וביניהם חתיכות קטנות וחתיכה הראוי להתכבד ולא ידעתי אי האיסור היה החתיכות הראוי להתכבד וכה"ג וכן משמע באו"ה כלל כ"ה דין ז' ע"ש · ודלא כמשמעות הש"כ בסימן ק"א ס"ק י"ב משמע שהבין דאף אם מסתפק להמורה מקרי ספק דרבנן וזה אינו והוא נגד דברי עצמו כמבואר בדבריו עצמו בסי' ק"י בדיני הספיקות ועיין לקמן בקונטרס הספיקות ודוק : כ דספיקא דרבנן לקולא וסיים באו"ה ואם החתיכות ודאי ואיסור ספק אם הוא איסור דאורייתא לא בטיל ואם הוא איסור דרבנן אמרינן ספיקא דרבנן לקילא משא"כ בדבר שיל"מ אפי' ספק דרבנן לא בטל כדאיתא לקמן כלל ע"ד דין א' ועיין בט"ז סי' ק"א ס"ק א' ובש"כ סי' ה"א ס"ק ב' ובסי' ק"י בדיני ספיקות וע"ל בקונטרס הספיקות :

כלל וסי מא

א אמר רבא כן הוא בשערים אבל בנוסחא הש"ס דדין בפג"ה דף ק' ע"א לא הוזכר שם רבא רק סתמא סוגיא דש"ס קאמר הכי : ב וכיוצא בזה בש"ע סי' ק' פסק דביצה שיש בו אפרוח ג"כ מקרי בריה ונלמד מדברי הרמב"ם פט"ו מהמ"א דין י"ע שכתב גבי ביצה שיש בו אפרוח כשלקה עם ביצים דאפי' לבטל פליטתה צריך ס"א ביצים להיכר שהוא בריה וא"כ לבטל עצמה אפי' באלף לא בטיל כדין בריה וכ"כ הרשב"א בפג"ה בשמו והב"י בסי' פ"ו ובסי' ק"י והש"ך בסי' פ"ו ס"ק ט"ו השיג על הרשב"א והב"י שכתבו דהרמב"ם לאפרוח שבו חשיב בריה וזה אינו · אלא דהרמב"ם סובר כדעת התוס' והרא"ש והרשב"א בפג"ה בשם הראב"ד דכל ביצה מקרי בריה והביא בב"י בסי' ק"י כן הוכחתי בספרי וא"כ לפי מה דקי"ל דביצה לא מקרי בריה א"כ אף בביצת אפרוח ראוי להקל אך שאין להקל נגד הב"י והרשב"א מ"מ אם אין בו אפרוח רק דם בעלמא פסק הש"ך בסו' ק' ס"ק ב' דלא מקרי בריה כלל ע"ש ובסי' פ"ו דבריו באורך ולא ירדתי לסוף דעתו כלל דהא להדיא כתב הרמב"ם בפט"ו מהמ"א דין ד' בנתערב ביצי עוף טמא או טריפה בבצים אחרים שיעורן בששים ואם איתא לדברי הש"ך מאי פסק דסגי בס' כיון דכל ביצה מיקרי בריה ואפי' באלף לא בטיל דאפי' לאותו דעה דהויה שהובא בכסף משנה שם דהרמב"ם מיירו בבצים ערופים מ"מ אמאי סגי בס' הא צריך בבצים ס"א ביצים להיכר בריה אפי' לבטל פליטתה אלא ודאי דדוקא בביצה אפרוח דקדק הרמב"ם שמקרי בריה משום אפרוח שבו ולא משום הביצה עצמה וכן מוכח להדיא מדברי הרמב"ם פ"ק דהלכות יום טוב דין י"ט וכיון דלאפרוח שבו חשוב הרמב"ם בריה · א"כ אף בנמצא בה דם יש להסתפק אי חשיב בריה או לא כיון דשדא תיכלא בכולה וכמו שנסתפק הב"י בסי' ק"י וכתשו' ר"ל חביב סי' פ"ז פסק בפשיטות דהוי בריה אף בנמצא בה דם וע"ל כלל מ"ב : ג אבל עוף טהור שנתנבל' לא מקרי ברי' כתב בהג"ה ש"ד מ"א ואם נתנבל' מכח שחיט' איה נבילה דהא לא באתה לכלל היתר מעולם דהא קודם שחיט' בחזקת אבר מן החי הוא עד שנשחט' עכ"ל וכתב הב"ח בסי' ק' וטעמו דסובר דכל שלא נשחט' כראוי לא מקרי נבילה רק דין איסור אבר מן החי יש עליה עכ"ל ולא ידעתי איך יחלוק על הא דאמרי' בש"ס פ' השוחט במתני' להדיא כל שלא נשחטה כראוי נבילה והוא מוסכם מכל הפוסקי' כמבואר בי"ד סי' ך"ז ועיין במ"ש דרנ"ש שכתב תירוץ אחר על דברי הג"ה ש"ד ועיי' בב"ח שם שכת' דליה מאן דמשגח בדברי הג"ה ש"ד כיון דהוא נגד הסכמת הפוסקי' וכן הוא הסכמת הש"ך וכל זה צ"ל דמיירו בענין דלא הוה חתיכה הראוי להתכבד : דאל"כ אפי' תרנגולת שנתנבלה נ"כ אינה בטילה כיון שהיתה ראוי להתכבד אלו נתבטלה כדמשמע בפ' השוכר דף ע"ד ע"א : וכמבואר להדיא בתשובת הרא"ש כלל ך' סימן י"ז ועיין לעיל כלל מ' דין א' ודלא כמשמעות רנ"ש במ"ש על הג"ה זו בסימן מ"א ודוק : ד וכ"כ הר"ן אע"ג שדעת הר"ן והרא"ש והתוס' שווים לענין דינא דעוף טהור שנתנבלה לא מקרי בריה אבל מ"מ לענין הטעם הם מחולקים דטעם הרא"ש כיון שנתנבלה אף אם יחלק שמו עליו לכך לא מקרי בריה וכ"כ הב"י בי"ד סי' ק' בשם הרא"ש פג"ה וע"ל כלל וסימן ך"ע ס"ק י"ע : ה והתו' והרא"ש דחו סברה זו לא מצאתי בדברי הרא"ש שדוחה סברה זו ואדרבה בפג"ה כתב סברה זו בשם י"מ ולא כתב שום דחיי' לדבריה' ובאמת הרב נמשך בזה אחר לשון הב"י שכתב בסי' ק' וז"ל ופי' זה דברייה נשמה · כתבו הרא"ש בשם י"מ והתו' ג"כ בפ' אלו הן הלוקין ודחו אותו עכ"ל הב"י והבין הרב דהאי דחו אותו קאי נ"כ אדברי הרא"ש ובאמת זה אינו וגם מדברי התו' פ' אלו הן הלוקין דף י"ג ע"א בפג"ה דף נ"ו ע"א ד"ה מאי טעמא וכו' אין מוכרח כלל שחולקין על דעת הר"ן בזה אלא שדעתם לדחות לאותו דעה שסוברת דבריה בעינן שיהא בו עוד חיות בשעת התערובת וכן לאותו דעה שסוברת דכל שהיה בו חיות מקרי בריה אף שאם נחלק שמו עליו ואין תחלת ברייתו באיסור · לכן דוחין תו' דבריה' מג"ה ואבר מן החי דחשיבה בריה אע"ג דעכשיו אין בהם חיות דנשמה וכן להיפך מנבילה דלא חשיבא בריה אף שהיה בו נשמה אבל דעת הר"ן דבעינן שיהא אסור בתחלת ברייתו לאפוקי נבילה אף שאסור מתחלת ברייתו לאפוקי נבילה אף שאסור מתחלת ברייתו מ"מ בעינן שהיה בו ג"כ חיו' א"כ אין לדחיות אלו כתו' שייכו' כלל בזה ואפשר דגם התו' מודי' בזה וכן הוא דעת הרשב"א בתשובה סי' רפ"ב וק"ל : ו שאין טעמו איסור וה"ה לענין נמלה ושאר דברים פגומים טעמיהם אינו אוסר לדעת הרב לקמן כלל נ"א דין ג' : ז אם יש ששים עד שומנו משמע דכל הקדירה מצטרף לבטל השומן אף שאין בירך עצמו ס' נגד השומן אכן הב"ח והש"כ סימן ק' פסקו דצריך בירך עצמו ס' נגד שומנו כשאר כל איסור דבוק ועוד כתב הש"כ שם וז"ל דהא עיקר דין איסור דבוק נלמד מהא דמן ירך שנתבשל בו גיד הנשה ואם יש בו בנ"ע אסור עכ"ל אפשר לומר דסובר הרב כיון דשומנו של גיד הנשה אין בו איסור רק שישראל קדושים הם ונהגו בו איסור כמבואר בי"ד סי' ס"ה

וגם

הרומ"ב מותר ואם לאו אסור (ח) ואם נימוח ש"אינו ניכר צריך ס' נגדו דאע"פ שאין בו טעם כשהיא בעין התור' אסרו עכ"ל :

בלל וסי' מ"ב כדין דברים שבמנין ובו שלשה דינים :

א זה לשון הטי"ד ודברים שדרכן למנו' שנתערבו בהיתר אינן בטילן לעולם אפילו באלף · ופי' ר"י דוקא דברים שלעולם אין מוכרין אלא במנין (א) אבל דברים שלפעמים מוכרין בלא מנין אלא באומד בטל ברוב לכך כתב שביצה בטילה שלפעמים מוכרין סל מלא ביצים ביחד ובעל העיטור כתב דביצה אינה בטילה · והרמב"ם פסק דאפי' דבר שדרכו למנות לעולם בטל דשבעה דברים לבד אינם בטילם אגוזי פרך וכו' מיהו כל דבר שהוא חשוב לפי המקום ולפי הזמן שהוא שם אינו בטל ואוסר בבל שהוא עכ"ל (ב) לענין הלכתא נקטינן בדברי ר"י וכן נראה מדברי תרומת הדשן סי' ר"ג ודלא כאו"ה דפסק שדרכו למנות לפעמים אינו בטל וכתב ב"י עוד שדעת הפוסקים דביצה בטילה דלא כדעת העיטור ודעת הטי"ד סי' פ"ו כדעת העיטור :

ב כתבו השערים מדורא דדבר שבמנין אינו חשוב אלא בשאיסורו מעצמו אבל אם אין איסורו מעצמו רק שבלע איסיר בטל :

ג כת' הסי"ד בעלי חיים שנתערבו באחרי' ונשחטו בטל חשיבתן ובטילים והוא שנשחטו בשוגג עכ"ל ;ומיירו בבעל חיים קטנים שלאחר שנשחטו בטל חשיבתן ולא הווין אח"כ אפי' חתיכה הראוי להתכבד או דבר שבמנין אבל בעל חיים גדולים אע"פ שנשחטו ובטלה חשיבתן (ג) מכח דבר שבמנין מ"מ הם חשובן מכח חתיכה הראוי להתכבד אע"ג דהם שלימם ועומדין לחלקן לחלקים לא בטל חשיבתן אלא בטילה כמו שנתבאר בטור סי' ק"א וכתבתי לעיל דהכי נקטינן וכן תירץ באו"ה וב"י הגיח דברי הטור בתימה :

בלל וסי' מ"ג מ"ד מ"ה בדין כל קבוע כמחצה על מחצה ואם פירש אחד מן הקביעו' ודיני התערובת ובהם ט' דינים :

א אם נתערב דבר שקרוי בריה (א) או דבר הראויה להתכבד או דבר שבמנין שאינו בטל אפי' באלף ופי' אחד מהן אסור ולא אמרי' ביה מרובא קא פריש גזירה (ב) שמא יקח מן הקבוע כדמוכח בפרק התערובת וכן הוא הסכמת הפוסקי' ואין חילוק בין התערובת שנודע לרבים והערובת שלא נודע לרבי' ודלא כר' ירוחם שכתב בספר אדם וחוה דאין לגזור אלא בתערובת שלא נודע לרבים ודוקא שאין האיסור ניכר במקומו אז איכא למיחש שמא יקח מן הקבוע' אבל אם האיסור ניכר במקומו כגון תשעה חניות מוכרת בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבילה יש לו דין אחר · וכמו שיתבאר וכתב הטור סי' ק"י וכתב הרשב"א (ג) דוקא כשהפרישן במתכווין אבל אם פי' ממילא מותר וא"א הרא"ש כתב דאפי' פירש ממילא נמי אסור ומיהו דוקא כשפי' אחר שנודע התערובת אבל אם פי' קודם שנודע התערובת מותר דבהא לא שייך למגזור שמא יקח מן הקבוע דהא אכתי כולם בחזקת היתר הם ואפי' אם פי' לפנינו מותר ביון שעדיין לא נולד הספק א"כ לא נולד הספק במקום קביעות ותלינן דמרובא פי' דבל זמן שהם

וגם בלאו הכי יש דעות דמוכרי' דשומן של גיד הנשה אינו אוסר כלל בנותן טעם כמו גיד הנשה וכמבואר שם בטי"ד הלכך אין להחמיר לעניין איסור דבוק כיון דבלא"ה בשאר איסורים חתיכה נעשה נבילה חומרא בעלמא הוא · וכן לענין איסור דבוק (וכמ"ש הרב לעיל כלל ל"ח ובלל מ"ו והש"ך סי' ע"ה ס"ק ח' ע"ש) לכן בכה"ג אין להחמיר ואע"ג דעיקר דין איסור דבוק נלמד מהא דהכן ירך שנתבשל בו גיד הנשה היינו משום דהאי מהני' קאי אאיסור גיד עצמו דקסבר האי תנא יש בגידין נותן טעם כמבואר שם בש"ס דף צ"ט ע"ב לכן שייך גבה איסור דבוק כיון שהוא איסור דאורייתא משא"כ לפי מה דקי"ל דאין בגידין בנ"ט וא"כ ליכא איסור רק משום שומן שנהגו בו איסור אין להחמיר כולי האי כל זה נלע"ד פשוט ליישב דעת הרב כאן ובש"ע סי' ק' והעט"ז שם :

ח ואם נמוח צריך ס' והרשב"א בתה"א כתב ואפשר שבטל ברוב כיון שלעולם אין נ"ט אפילו באינו מינו עכ"ל : וכיון שהרשב"א עצמו לא החלי' הדבר וכתב רק דרך אפשר לכן לא פסק הטור והש"ע כמותו והט"ז בסימן ק' ס"ק ה' כתב מ"מ נראה להקל בספק הזה כגון אם נספק ואינו ידוע אם היה שם ס' עכ"ל :

כלל וסי' מ"ב

א דברים שלפעמי' מוכרין בלא מנין · וכתב מהרש"ל בא"ו"ש סימן מ"ב דהא דתרנגולת בנותה בטל לדעת קצת פוסקי' ולא הוי דבר שבמנין אפשר כיון שהוא בנותה לא חשיבה כלל ואפילו דבר שבמנין לא הוי ואין להקשות א"כ מאחר דתלוי הכל בחשיבות התחי"כ' א"כ דבר שבמנין מאי מהני כמה נפשך אי ראוי להתכבד אפי' לא הוי דבר שבמנין אינה בטילה ואי לא ראוי להתכבד א"כ אינה חשובה ובטילה י"ל דמ"מ מועיל הא דהוי דבר שבמנין דאפילו אינה חשובה מצד עצמו רק שהוא דבר בינוני אמנה בטילה מטעם דבר שבמנין אם לא שהוא דבר מבוזה מאוד או שמחוסר מעשה ותיקון גדול כמו תרנגולת בנותה (ועיין דעת הרב בזה סוף כלל זה ולעיל כלל מ' דין ג') ועי"ל דס"ל דלא הסי' דבר שבמנין מאחר שמוכרין התרנגולת על רוב פעמים ביחידות אין שייך כאן דבר שבמנין ותדע דשור הנסקל מסיק תלמודא בזבחים דלא בטיל משום שהם בעל חיים תיפוק ליה משום שהוא דבר שבמנין אלא ש"מ מה שמוכרין ביחידי לא קרוי דבר שבמנין כמו בהמה והסמ"ק לא ס"ל מה שחלקתי עכ"ל מהרש"ל והדרישה בסימן ק"א ס"ק ג' מקשה על תירץ שני דמהרש"ל דהא להדיא איתא שם בש"ס דזבחי' דף ע"ב דשור הנסקל הוי דבר שבמנין ועיין שם ובאמת אין סתירה וראיי' משם דהתם לא קאי רק על חטאת המתות דהיינו כבשים וכמ"ש תוס' שם ד"ה אלא למאן דאמר וכו' וכ"כ התוס' ביבמות דף פ"א ד"ה ר' יוחנן אומר אבל קשה מתאי דאיתא בש"ס דעכו"ם דף ע"ד ע"א להדיא דשור הנסקל הוי דבר שבמנין ולענין דינא גם מהרש"ל עצמו כתב שם שאין לסמוך אשינויא ואין להקל בדבר שאין לו הכרע עכ"ל : ב לענין הלכתא נקטינן כדברי ר"י דביצה בטילה וכ"פ הרב בש"ע ריש סימן ק"י אבן נ"ע דבסימן פ"ו סעי' ג' פסק בש"ע דביצה אפילו באלף לא בטי' וככר תמהו רבים על זה הט"ז והש"כ והלחם חמודות פא"ע דף קע"ז ע"ב סי' שב"ז ומהרש"ל והב"ח פסקו להחמיר דביצה אינה בטילה בפרט בזמן הזה דאין מוכרין סל ביצים בלי מנין וכן דעת הש"כ בסי' ק"י ס"ק ט' והלחם חמודות שם מכריע להקל כדעת הרב כאן והעט"ז בסי' ק"י כתב דיש להקל בהפסד מרובה וכן ראוי לנהוג : ג מכח דבר שבמנין מ"מ הם חשובין מכח חתיכה הראוי להתכבד פי' אף דבטל חשיבתן דבעלי חיים מ"מ לא בטל מכח דבר שבמנין ואם נתחתך לחתיכות אז לא בעלי ג"כ מכח חתיכה הראוי להתכבד ופשוט הוא דבל זה מיירו בנשחטה והוסר העור או הנוצה דאי לא הופשטו הבהמה או הוסר הנוצה בתרנגולת אז לא הוי' כלל לא דבר שבמנין ולא חתיכה הראוי להתכבד ובטיל וכמ"ש הרב לעיל כלל מ' דינג' ועמ"ש שם ס"ק ו' וכן מוכח להדיא מדברי הרב כאן דאי מיירי בלא הופשט אמאי כתב אע"ג דהם שלימם ועומדן לחלק הלקים וכו' אמאי לא כתב עיקר הרבותא בכבש עם עורו אף שצריך להפשיטו דהוא מחסר מכח דבר שבמנין ואם נתחתך לחתיכות אז לא בטלי ג"כ מכח חתיכ' הראוי להתכבד ופשוט הוא דבל זה מיירו כשנשחט' והוסר העור או הנוצ' דאי לא הופשטו הבהמה או הוסר הנוצה דהרנגול' אז לא הוה כלל לא דבר שבמנין ולא חתיכ' הראוי להתכבד ובטיל וכמ"ש הרב לעיל כלל מ' דין ג' ועמ"ש שם ס"ק ו' וכן מוכח להדיא מדברי הרב כאן דאי מיירו בלא הופשט אמאי כתב אע"ג דהם שלימם ועומדין לחלק וכו' אמאי לא כתב עיקר הרבות' בכבש עם עורו אף שצריך להפשיטו דהוא מחוסר תיקון גדול וכן בתרנגולת בנוצה (וכמ"ש כל הפוסקים הבאתי דבריהם לעיל כלל מ' ס"ק ו' ע"ש) אלא ודאי דמיירו בהופשט והוסר הנוצה · וזה נ"כ כוונת הרב בש"ע סי' ק"י ס"כ כהג"ה אבן ראיתי להב"ח בסי' ק"י שהבין דהרב מיירי כאן אף בלא הופשטו ולא הוסר הנוצה ואחריו נמשך הש"ך בסי' ק"י ס"ק י"ג ובסי' ק"א ס"ק ז' ופי' דעת הרב לכוונה אחרת (שאי אפשר לפרש כלל מגד' הרב כאן ולעיל כלל וסי' מ' דין ג') והשיג עליו בסי' ק"א ס"ק ז' ובאמת דברי הרב פשוטים וברורים כמ"ש · ואולי היה נוסחא מוטעת אירע לש"כ בדברי הרב כאן ודוק ועי"ל ס"ק ח' :

כלל וסי' מ"ג

א או דבר שבמנין מדלא כתבו הפוסקים כן גבי דבר שיל"מ שפי' א' מהן דאסור משמע דבדבר שיל"מ מתירין אם פי' א' מהן ונראה דטעמא דמילתא כיון שיש לו היתר אחר זמן לא חיישי' שיבא ליקח מן הקבוע דבשלמא בדברים החשובים שאינם בטילם כלל גזרי' שמא יקח מן הקבוע דאדם חס על ממונו משא"כ בדשיל"מ · וכן משמע מדברי מהרש"ל פ' אותו ואת בנו סי' ו' והפרישה ס"ס ע"ז ובזה נסתלק ג"כ תלונות בעל מנחת כהן חלק ג' דק"ו ע"ב על הב"י דפסק בש"ע בסי' ע"ז גבי אותו ואת בנו דנכבשינהו דניידו ובס"ס נ"ז וק"י פסק דאסור אפי' פי' מעצמו וגם הב"י בסי' נ"ז מקשה דברי הטור אהדדי מסי' ק"י ולא מקשה כן בסי' ע"ז · ולפי זה ניחא דשאני התם דאינו אסור אלא אותו יום בלבד · וכאן מדברי הרב עצמו בסמוך דין כ' והב"ח והש"ך והט"ז בסי' ק"י משמע דאף בדבר שיל"מ גזרי' שמא יקח מן הקבוע וכן משמע להדיא בסמ"ג לאוין סי' קמ"א דף כ"ב ע"ב דאפי' בבילה שנולדה בי"ט שנתערב באחרים ופי' אחד מהם אסור דגזרי' שמא יקח מהקבוע · וכן נראה עיקר וגדולה מזו מבואר לקמן כלל ע"ד דאפי' אם פי' אחד מן הבילה ונתערב עוד בתערובת שניה או אפי' לג' כדעת קצת פוסקים אינו בטל גבי דבר שיל"מ אע"ג דשאר דברים החשובים בטילם כה"ג כמבואר בסמוך דין ח' וק"ל : ב שמא יקח מן הקבוע ומן הקבוע עצמו אסור ליקח כיון שאינה נתבטל מדרבנן מטעם החשיבות ע"כ מקרי קבוע דרבנן אבל קבוע דאורייתא לא מקרי אלא כשאיסור ניכר ומבורר במקומו כגון ט' חניות כמו שיתבאר לקמן דין ח' וכ"כ כל הפוסקים : ג דוקא כשהפרישן במתכווין כ"כ הרשב"א ליישב הא דאמרי' גבי תשעה חניות כ"פ ג"ה דף ל"ה ובגמרא הלך אחר הרוב ובזבחים דף ע"ג מקשה הש"ס ונכבשינהו כי היכי דניידו וכל דפריש מרובה פריש : ומשני הש"ס גזירה שמא יקח מן הקבוע ע"כ מחלק הרשב"א דפי' ממילא מותר משא"כ בהפרישן במתכווין כ"כ הרשב"א בתה"א דף ק"ג ע"ב ודף ק"כ ע"ב בשם השאלתות ור"ת ובאמת בפסקי תו' דסנהדרין פרק הנשרפין כתב ג"כ חילוק זה בשם ר"ת · אבן בתוס' עצמם פ' הנשרפין דף פ' ובזבחים ד"ע מבואר להדיא מדברי ר"ת שהתירו אפי' הפריש במתכווין כדי לגיידן אלא שמחלק בין קדשים לחולין ע"ש ונ"ל הא דמתיר ר"ת הפריש במתכווין מ"מ צריך להיות

ספירשו

שהם בחזקת היתר אין חילוק בין פי׳ לפנינו לפירש שלא בפנינו עכ״ל ובי״י פסק בש״ע כדברי הרשב״א וטוב להחמי׳ וכתב באו״ה בלל כ״ו הרנגולה טריפה (ד) שנהערבה בין שאר התרנגולי׳ ונמצא ביצה ביניהם הביצה מותרת דאמרי׳ כל דפריש מרובא קא פריש (ה) ולא גזרינן שאם יקח הביצה יקח התרנגולת מן הקבוע :

ב והא דכתב הטור דאף אם פי׳ פמילא אסור דחיישינן שמא יקח מן הקבוע · נראה לפרש דוקא כשפי׳ מקצת התערובת ונשאר שאר התערובה במקומו דאז איכא למיחש שמא יקח מן הקבוע הנשאר (ו) אבל אם נתפרדו כל התערובת ממקומן עד שלא נשאר שום קביעה במקומו ובשע׳ עקירתן ממקומן פירשו מקצהן אז כל אותן שפירשו מותרין דעל כל חד אמרי׳ מרובה פירשו מלבד שאר אחרונים שהם אסורים וחילק זה מוכרח בדעת הטור שהרי כתב ביו״ד סי׳ ט״ו וס״ז גבי בעל חיים שנתערבו דנכבשינהו דניידו ואמרי כל חד וחד מרובה קפריש וא״כ דבריו סותרין למה שכתב סי׳ ק״י ולכן מוכרח לחלק כדרך שכתבתי וכ״כ באורח חיים סי׳ שכ״ט בהדיא חילק זה וכן השיב לי מורי הגאון מוהר״ר שכנא זצ״ל בישוב דברי הטור (ז) אמנם המדקדק בתוס׳ ואשר״י פג״ה ופ״ק דפסחים משמע דלית להו חילוק זה אבל דעת הטור מוכרח כמ״ש :

ג עוד כתב הטור סי׳ ק״י דבר שאינו בטל מחמת חשיבתו (ח) כגון בעלי חיים ובריה והרי״ל שנערב באחרים ונאבל א׳ מהן או נפל לים בענין שנאבד מן העולם בשוגג (ט) (י) הותרו כל האחרים שאנו תולין האיסור הלך לו ופי׳ר״י דוקא שנפלה מעצמה (יא) אבל הפילה אפי׳ שוגג אסור אטו מזיד וכתב א״א הרא״ש ז״ל שאם הפילו אפי׳ קודם שנודע התערובת עכ״ל וכתב עוד דוקא כבי האי גוונא שנאבד מן העולם (יב) אבל אם פי׳ לחוד לא כתב ב״י דאף אם לא נתערב תחלה רק בשתיים ונאבל א׳ מהן · או נפל אחד מהן האחרים מותרין עכ״ל :

וכתב

שפירשו שלא בפנינו כגון הנידן ע״י פכו״ם או שנגרס בדבר אחר להנידן · וכ״כ המרדכי בשמו בפג״ה דאם פירשו בפנינו אז אפי׳ פי׳ ממילא ג״כ אסור לדעת ר״ת וכדאיתא בתו׳ דזבחי׳ דף ע״ג ע״ב ובפג״ה דף ל״ה דפי׳ לפנינו הוי כאלו לקח בידים ממקום קבוע · וכן דעת רוב הפוסקי׳ : אבל הרשב״א סובר לדעת ר״ת דכל שפי׳ במתכוין או שהגרס להנידן ע״י דבר אחר אסור אף כפי׳ שלא בפניע · וכ״כ הרשב״א בפי׳ בתה״א דף ל״ט ע״ב דכל שהוא הגורם להנידן אסו׳ והוא מוכרח לזה דאל״כ אכתי תקש׳ אמאי אמרי׳ גבי שור הנסקל ירעו עד שיסתאב · אכתי ינרס להנידן ע״י עכו״ם או להשימם תוך מקום צר כדי להנידן כיון דהוא לית ליה חילוק זה בין קדשים לחולין · אלא ודאי דסובר דכל שהוא גורם נדנודי׳ מקרי מתכוין ואסור כל זה ברור ופשוט להמעיין בדבריו אבל הב״ח בסי׳ ק״ו ס״ק ח׳ כתב דברי׳ מעורבבי׳ בזה כאלו הרשב״א בשם ר״ת ג״כ מתיר בנ״ס להנידן ע״י עכו״ם וכה״ג כדעת המרדכי והר״ן וזה אינו כלל והוצרכתי להאריך בכל זה · אף שלדעת הרב כאן אין נפקותא בכל זה דהא מסיק וכתב וטוב להחמיר כדעת הרא״ש וא״כ יש לאסור בכל ענין מ״מ בש״ע הוי הר׳ וסתם כדעת הש״ע להתי׳ בפי׳ ממיל׳ ואף שכלהם חמודות דף ר״ב ע״ב כתב ושמעתי דה״ח שלו כתראי פכ״ל· וא״כ יש לתפוס כדעת הרב כאן · מ״מ כל האחרוני׳ כתבו כולם כ״א דדבריו בהג״ה בש״ע הם בתראי׳ : וגם הלהם חמודות עצמו כתב בדף קע״ג ע״א כתב כן וכבר עמד עליו בזה בשירי כנסת הגדולה דף ק״ה סוף ע״ג וכתב ג״כ שכן עיקר שהש״ע הוא בתרא ועיין בש״כ סי׳ ק״י ס״ק ל״ה ובט״ז ס״ק ל״ה ובט״ז ס״ק ו׳ נראה מדבריה׳ שיש להחמי׳ כדעת הרב כאן ומ״מ בהפסד מרובה · וכה״ג נראה להקל ודוק : **ד** שנתערבה בין שאר תרנגולי׳ · לרבותא נקט שנתערבה דהיכי דלא נתערבה התרנגולת פשיטא שהכיל׳ מותר דליכא למיגזר שמא יקח מן הקבוע מאחר שהכיל׳ האיסור אלא אפי׳ נתערבה התרנגולת ג״כ ליכא למיגזר שאם יקח הביצה יקח התרנגולת עצמו מן הקבוע וכן משמע באו״ה שם דין ועיין לקמן בקונטרס הספיקו׳ דין ד׳ וה׳ : **ה** ולא גזרי׳ שאם יקח הבינה יקח התרנגולת ואפי׳ לאותן דעות שכתבתי לעיל כלל מ״כ ס״ק ב׳ דכלי׳ מיקרי דבר שבמנין ולא בטיל מ״מ כיון דאין כאן תערובת ודאי בבינה רק בתרנגולת ע״כ לא גזרי׳ שיקח מן התרנגולי׳ וכן משמע באו״ה וכ״פ הש״כ בסי׳ ק״י ס״ק ל״ג : **ו** אבל אם נתפרדו התערובת וכו׳ והרשב״א בתה״א דף ק״כ ע״ב כתב דאפי׳ פירשו לפנינו כל שנתפזרו עלן מותרי׳ כיון דכבר נתבטל הקביעות וכ״כ בה״ה הקצר דף ל״ט ע״ב בבית רביעי ושער א׳ גמיים וז״ל כדא״ה כשנתפזרו מעצמן אבל הנידן ונתפזרו אסורין גזירה שמא יקח מן מקום קבוע וכן אסור לקבצם במקום צר כדי שינוד׳ ויתפזרו שכל שהוא גורם נידנודם יש לגזור שמא יקח ממקום קבוע עכ״ל וזה הוא נגד דעת הטור לפי מה שפי׳ הרב כאן דברי הטור לתרץ בסי׳ ט״ז וס״ז ושם מיירי להדיא בפירשו במתכוין וכ״כ הרב להדיא בהג״ה בש״ע סי׳ ק״י וכ״כ הל״ח בפג״ה דף ר״ב ע״ב דדעת הרב בשם הטור דאפי׳ במכוין להניד ג״כ מותר כל שנתפזרו אך הל״ח שם מסתפק בדברי הרשב״א אי דעתו ג״כ להתי׳ במתכוין אם נתפזרו כולן או לא ומסיק דגם דעת הרשב״א כן דהך סברה מעלייתא הוא עכ״ל · וכל זה נרס לו שנתעלם ממנו דברי הרשב״א בתה״א הקצ׳ שהעתקתי לעיל דמבוא׳ כדבריו להדיא כל שהוא גרם להנידן אז אפי׳ נתפזרו כול׳ אסורי׳ וכן מוכח מדבריו בתה״א דף ק״ג ע״ם גם הש״כ בסי׳ ק״י ס״ק ל״ו ביקש להשוו׳ דברי הרשב״א עם דעת הר׳ שם בהג״ה והבין דעיקר טעמא של הרשב״א דאוס׳ במתכוין היינו משום דהוי נתפזרו לפנינו : אבל היכי דנתפזרו כולם חשו׳ כפירשו שלא בפניע · והש״ג שם בזה על הב״ח אבל המעיין ומדקדק היטיב בדברי הרשב״א בתה״א דף ק״ג ודף ק״כ ע״ב · ובתה״ה הקצר דף ל״ט ע״ב יראה שדבריו ממילא מופרכים ולדעת הרשב״א כל שהפריסן במתכוין או שגרם להפריסן אפי׳ פי׳ שלא בפניע ואפי׳ פירשו כולן אסורין ואין חילוק בין פי׳ לפנינו או שלא לפנינו או בין פירשו כולן למקצתן אלא בפי׳ ממילא · אך הרב כתב בש״ע כל זה לפי דעת הטור · וכ״כ הרב להדיא בד״מ (רק שכתב שם שהזכיר ג״כ חילוק בזה ברשב״א בין פי׳ כולן למקצתן ע״ש בד״מ) ולעני׳ דינא כל עד דאין לסמוך על האי שינוי׳ ולהקל אפי׳ במתכוין לפזור דהא הבאר שבע דף פ״ב ע״ג והב״ח והט״ז והש״כ בסי׳ ק״י כולם כת׳ השינוי על תירץ זה וכתבו פירוקי׳ אחרים על דברי הטור וכמ״ש ג״כ הב״י ומהרש״ל בפא״ט (וע״ל ס״ק ט׳) אך בפי׳ ממילא יש להקל כדעת הרב בפירשו כולן כיון דבלא״ה דעת גדולי פוסקי׳ להקל לגמרי בפי׳ ממילא כמבואר לעיל ס״ק ג׳ · וכן נראה מדברי הרב כאן וכסימני׳ דלקמן דאין להקל אא״כ בפירשו ממילא ודלא כמשמעות דבריו בהג״ה סי׳ ק״י : **ז** אמנם המדקדק · עיין במעדני מלך דף ר״ב ע״ב שכת׳ ליישב דברי התוס׳ והרא״ש בזה · ועיין בב״ה ופ״ז וש״כ סי׳ ק״י ובבאר שבע דף פ״ב ע״ג ע״ש : **ח** כגון ב״ח ובריה והרי״ל וכתב הב״י בשם הרשב״א דאף בדבר שיש לו מתירין דינא הכי דתולין להקל · וכן פסק בש״ע והרב שהשמיטו כאן נראה משום דסובר דהרשב״א אזיל לשיטתו דכסך דאף בספק יש להקל בדשיל״מ ובטל כמ״ש הר׳ לקמן כלל ע״ד דין א׳ בשמו אבן אנן לא קי״ל הכי ואפי׳ בס״ס פסק הרב להחמיר בדשיל״מ כמבואר לקמן כלל ע״ד דין י״ג (ועיין לקמן כלל זה דין ז׳) א״כ מכ״ש בנפל א׳ מהן לים וכ״כ הש״כ בסי׳ ק״י ס״ק מ׳ וזה דעת הר׳ בש״ע כמ״ש הש״כ · אך לכאור׳ נ״ע דהוא להדיא נגד סוגיא דש״ס דעיק׳ דין זה נלמד מזבחי׳ פ׳ התערובת דף ע״ד מטבעת עכו״ם וחביות של תרומה שנתערבה ונפלה א׳ מהן לים הגדול הותרו כולן וקאמר הש״ס שם · וצריכא דאי אגא טבעת הוי אמינא הני מילי טבעת דאין לו מתירין משא״כ חביות שיש לו מתירין (פירש״י מכרם כולם לכהני׳) הוה אמינא דהליכ׳ להחמיר ולא אמרי׳ דאסורה נפל קמ״ל הרי דאף בדבר שיל״מ הלינן להקל ואמרי׳ דאסורה נפל ולנע״ד דהא דקאמר הש״ס דתרומה הוי דשיל״מ לאו דשיל״מ ממש קאמר דהא מבואר להדיא בש״ס דיבמות פ׳ הערל דף פ״ב דתרומה לא מקרי דשיל״מ · וכן הוא בנד׳ דף נ״ח ע״א אלא כיון דבכשות אין לו הית׳ כלל מקרי נגדו דבר שיל״מ ולכן קאמר הש״ס וצריכא : משא״כ בדבר שיל״מ ממש לא הליני׳ להקל כנ״ל ברור וק״ל : **ט** הותרו כל האחרי׳ ע״ל כלל וסי׳ מ׳ ס״ק ט״ו : **י** הותרו כל האחרי׳ עיין בש״ע בי״ד סי׳ ק״מ דכתב הב״י בשם יש מי שאוסר אא״כ נפלו שתים ממנו בדבר שלא מנכרה נפילתה והוא דעת הרמב״ם בפ״ז מה׳ עכו״ם ועיין שם בב״י טעם הדבר אבל בסי׳ ק״י השמיט לגמרי דעתו ואחר זה נמשך ג״כ הרב ושאר האחרוני׳ ועיין בש״כ בסימן ק״י ס״ק מ׳ : **יא** אבל הפילה אפילו שוגג אסור כ״כ התו׳ בזבחי׳ דף ע״ד ע״א אבל נ״ע דכיון דבש״ס שם קאמר התם דאמרי׳ נפל א׳ מהן לים הותרו כולם אתי כר׳ אליעזר דקאמר אם קירב ראשו של א׳ מהן יקרבו כל הראשי׳ כולן הרי להדיא דאף שהקריבו הוה כמו הפילו ואפ״ה לא גזרי׳ שוגג אטו מזיד וליכא למימר דמיירו דהקריב קודם שנודע התערובת דאז ליכא למיגזר וכמ״ש הרא״ש זה ודאי אינו דא״כ מאי מקשה הש״ס שם בדקע״ג ע״ב והרי שחוטין דלכ״ע נידחן והן ור״א וכו׳ ומדחיק הש״ס לאוקמי כמאן שלא אליב׳ דהלכה׳ ואמאי לא מתרץ דהתם לא אדחי כלל כיון שלא נודע התערובת ואלו היה בא להמלך לפנינו היה אומרים לו שיקרב ועכשיו שנודע כבר הקריב א׳ מהן אלא ודאי שמיירו שכבר נודע התערוב׳ אלא שכהן א׳ לא ידע ושכח והקריב א׳ אמן וא״כ הדרא הקושי׳ לדוכתא · ולפי דעת מהרא״י שהביא הרב כאן דבאכלו בשוגג ליכא למיגזר מידי דודאי לא יקריב בעל תוס במזיד למזבח אבל כבר השיגו על דין זה הט״ז והש״כ בסי׳ ק״י בשם תשיב׳ הרא״ש · וכמו שאכתוב בסמוך ס״ק י״ג ודעת׳ דאף אכלו שוגג ג״כ אסור וא״כ צ״ע · ואפשר ליישב ולומר דהפוסקים אלו סוברים כסתמא דש״ס דזבחים דף ע״ט דמוקי התם פלוגתייהו דר׳ אליעזר ודרבנן בדם שנתערב בגוזרין גזירה במקדש קא מפלגי ור״א סובר דאין גוזרין גזירה במקדש דחשו חכמים להפסד דקדשים (ועוד דכהנים זריזים הם) וא״כ אף דבשאר אסורים גזרי׳ שוגג אטו מזיד מ״מ ר׳ אליעזר לטעמיה ולטעמו אזיל דסובר דבקדשים לא גזרי׳ אף שרב פפא מוקי פלוגתייהו בעניין אחר ודכ״ע גוזרין מ״מ הלכתא כסתמא דש״ס (וגם כדרב פפא איכה שם נוסחא וגירסת דכ״ע אין גוזרין כמבואר שם בתו׳ ע״ש) ובזה אפשר לתרץ ולהנצל הרמב״ם בפט״ו מה׳ תרומת דין א׳ מהשגות הראב״ד ודוק והא דמבואר בב״י בסי׳ ק״י בשם ר״ת לענין הקבוע סברה להיפך דאדרבה בקדשים גזרי׳ יותר והובא ג״כ בט״ז סי׳ ק״י היינו משום דלא קי״ל כר׳ אליעזר לענין קדשים וכמבואר ברמב״ם פ״ב מה׳ פסולי מוקדשין לפי מ״ש הר״י קורקס׳ והובא בכ״מ פט״ו מה׳ תרומת ליישב דברי הרמב״ם לק״מ ודוק אכן בברכת הזבח השיג עליו בטוב טעם ודעת ולפי מ״ש הכל ניחא : **יב** אבל אם פי׳ לחוד משמע מדברי הרב דדוקא פי׳ לחוד אבל אם אחר שפי׳ נפל לים או נאבד מתירין התערובת כיון דעל כל פנים עכשיו כבר נאבדה ואי אתה צריך לדון עליה ותלינן דאותו שנפל או נאבדה דאיסור הוה אכן ראיתי להש״ך שכמי׳ ק״י ס״ק כתב כפשיטות דנראה לו דאם פי׳ לפנינו או ממילא אף שנאבדה אח״כ או נפל לים לא מן התערוב׳ הוא נפרש והלכך התערובת נשאר באיסורו עכ״ל :

וכן

וכתב מהרא"י בהג"ה ש"ד הא דכתב ר"י אם הפילה אפי' שוגג אסור יראה דוקא הפילה (יג) אבל אכלו שוגג ליכא למיגזר אטו מזיד דודאי לא יאכל איסור במזיד כדי להתיר האחרים אבל האכיל לכלב או לכותי גזרינן אטו מזיד דומיא דהפילו עכ"ל:

ד כתב עוד הטור הא דשרי הערובת כשנאבד א' מהן דוקא שהנשארות (יד) נאכלו שתים שתי' ביחד (טו) דממה נפשך איכא חדא דהיתרא אבל לאכלן א' מהן או לאכלם כולם אדם א' אסור עכ"ל. וכתב ב"י דה"ה שני בני אדם אין לאכלם כולם בבת אחת כיון דבשעה אחת נהנין מכולם (טז) וודאי חד מתהני מאיסור בהאי שעתא ואסור עכ"ל:

ה וכתב עוד הטור ולא מבעי' אם פי' א' מהן אלא אפי' פירשו מהן הרבה אין להתיר הרוב הנשאר' (יז) אלא מיעוט שפירשו מותרין שאנו תולין האיסור ברוב והרוב אסור עכ"ל. וכבר נתבאר לעיל דאף אותן שפירשו אינן מותרין אלא כשפירשו בשע' שלא נשאר הקביעות במקומן אבל אם פירש בשעה שנשאר הקביעות במקומן אף אותן שפירשו אסורין דגזרינן שמא יקח מן הקבוע (יח) ולעיל נתבאר דיש מקילין אם נתפרשו מאליהן:

ו וכתב עוד ואם הרוב נתערב באחרות כולן אסירין באלו נפל שם האיסור בידוע (יט) אבל אם המיעוט נפל למקום אחר מותר. וכתב הרשב"א דאפי' נפלו מחציתן למקום אחר מותר שאנו תולין להקל בספק ספיקא שמא לא היה האיסור באלו שנפלו לכאן ואת"ל נפל לכאן האיסור מ"מ שמא זה שאוכלו עתה אינו איסור עכ"ל ופסק האו"ה בלל כ"ץ דאם האיסור שנתערב מתחלה לא היה רק ספק איסור נקטינן בדברי הרשב"א אבל אם היה ודאי האיסור נקטינן כדברי הרמב"ם ורש"י ותוס' דס"ל דאסור עד שיחזור ויתערב בהערוב' שלישי עכ"ל (כ) וטעם סבר' מחלוקתם תלוי בגרסת הגמרא:

וכתב

וכן בספר מנחת כהן חלק ג' פ"ז דף ק"ז ע"ד מסייעי כהנא בזה · ולפי דבריאם נ"ל דהא דמתירין בנפל א' מהן לים או נאבדה היינו שמן התערובת עצמו נאבד חתיכה אחת מן העול' כגון שנפלה מיד לים הגדול או לאש ונשרפה או כא אדם ואכלו בשוגג מתוך התערובת אבל אם פרשה מן התערובת ואח"כ נאבדה לא הותרו האחרו' אבל באמת לשון הש"ס וכל הפוסקי' ראשוני' לא משמע כן דבסתמא כתבו להקל בנאבדה ולא מחלקין בין נאבדה מיד מתוך התערובת או לא וגם אין סברא לחלק כיון דעכ"פ עכשיו נאבדה אחת מן התערובת ובפרט שמשמעות דברי הרב כאן להיפך ואין ספק שאלו ראה הש"כ דברי הרב כאן שלא היה חוכך בזה להחמיר כנ"ל: יג אבל אכלו שוגג ליכא למיגזר בתשובת הרא"ש כלל עשרים שאלה י"ז משמע דאף באכלו איכא למגזר והב"י בסי' ק"י בש"ע פסק כדברי מהרא"י והשיגו עליו הט"ז והש"כ שם ובספר מנחת כהן חלק ג' פ"ז דף ק"ז ע"ב כתב וז"ל ולענין הלכה אנו אין לנו אלא מה שפסק מהרי"ק שאם אכלו או האכילו בשוגג שהותרו התערובת עכ"ל: יד נאכלו שתים שתים כן הוא להדיא בש"ס דזבחים דף ע"ד לא התיר ר' אלעזר אלא שנים שנים אך קשה לפי זה מאי מקשה הש"ס בפ' התערובת שם לר' אלעזר ורב נחמן ממתני' דשור הנסקל שנתערב אפי' א' בריבו' כולן ימותו אמאי ניתא דמית איסורא מת (ופי' רש"י והשא' יקרבו) ומוקי הש"ס מתני' אליבא דרבנן ודלא כר' אליעזר ורב נחמן וא"כ קשה אמאי לא מוקי המתני' אליבא דכ"ע ומ"מ לא יוכל להקרי' שאר קרבנו' דהא ע"כ צרי' להקריב שנים שנים דלאי מקרי' חדא חדא אמרי' דאיסור' הוא וא"כ היאך יכול להקרי' דהא איתא בש"ס דחולין דף כ"ט מזבחהו שלא א' שוחט שני זבחי' בבת אחת וא"כ אם ישחט א' אמרי' דאיסורא הוא וקא שחט חולין ומולין בעזרה ושנים בבת אחת לא יכול לשחוט וליכא למימ' דמ"מ יש תקנה שבני בני אדם ישחטו שנים בפעם אחת זה אינו דמשמעו' הפוסקי' הרא"ש והתוס' והטור סימן ק"י דאין להתי' אלא דוקא שאדם א' יאכל שתים (וגם אין לדחוק ולומ' דאף שלא יהא א' שוחט שני זבחים מ"מ בכה"ג התירו כדי שלא ימותו כולם דמנ"ל לחלק בזה ומנלן למקשן להקשות) ובאמת הייתי ר"ל דמ"ש הפוסקי' שיאכל שנים שנים לאו דוקא בבת אחת קאמרי רק שלא ישהה ויפסיק בין אכילה לאכילה כשיעו' אכילת פרס דזה מיקרי אכילה אחת לענין קרבן ומלקות כמבוא' בפ"ג דכריתות וברמב"ם פי"ז מהמ"א וכן משמע להדיא בה"ג בפ' אלו הן הלוקין דף י"ז ע"א גבי קלל שניהם בבת אחת ופירש"י בהתראה אחת בתוך כדי דיבו' הרי דאף שלא היה בבת אחת ממש מ"מ כל שהיה תוך שיעו' כדי דיבור מיקרי בבת אחת א"כ ה"ה כאן אף דלא יהא בבת אחת רק תוך שיעו' אכילה שני וא"כ ה"ה לענין הקרבה ושחיטה · אכן משמעו' הפוסקי' אינו כן ובפרטות בתשובת הרא"ש כלל כ' וסימן י"ז כתב בפי' דאין להתי' אלא לאכול שתים יחד ע"י תערובת ואפשר לייסב ולומ' דמ"מ מקשה הש"ס שפי' דאף דלענין הקרבה אי אפשר מ"מ אמאי ימותו כולן ניתא דמית אסורה מת והשא' כיון דאין יכולין להקריב מ"מ ירעו אותן עד שיסתאבו ויהנה מהם שתים כמו כשו' שנעבד ט' שנתערב בשאר שורי' כמבואר שם במתני' ויש התערובה אכן לפי פירש"י קשה וצ"ע: טו דממה נפשך איכא חדא דהיתרא משמע דאם נתערבו שתים צריך לאכול ארבע ארבע וכן ג' צריך לאכול שש שש כ"כ הש"כ בסי' ק"י סעי' מ"ו והוציא כן מדברי רש"י דזבחי' דף ע"ד ואין דבריו מוכרחי' לע"ד כלל דאפשר דנתערב שתים שני שאוכל שלש וכן כשנתערב שלשה שני באוכל ארבע כיון דעכ"פ · חדא דהיתרא הוא וכן משמע מפירש"י שם ומ"ש הש"כ שם דאמרינן איסו' ברובא איתא אפשר דשאני הכי דכיון דכבר נפל מהן והלינן דאסור נפל הו לא מחמירן כולי האי וצ"ע: טז ודאי חד מתהני כ"כ הב"י לייסב בזה דברי הטו' והא דכתב דחד מתהני מאסו' לאו דוקא אלא ספק איסור קאמר כגון שנאבד א' מהן ותלינן דאסו' נפל אלא דאין להקל בספק א' אא"כ דאוכלין זה אחר זה שתים שתים דאז איכא ס"ס חדא שמא האיסור נפל ואת"ל דהיה' נפל מ"מ שמא הנשא' האיסו' הוא וכ"כ הרא"ש פנ"ה) ועיין בט"ז בסי' ק"י ס"ק ט' שמיישב דברי הטור בדרך אחר וגם הש"ך הט"ז על דין זה והמי' לשני בני אדם לאכלן כולם בבת אחת (וכן הש"כ בס"ק מ"ח מפקפק על הב"י בזה) ומ"מ מסיק הט"ז שם דאין להקל לענין מעשה בזה מאח' שכבר פסק הש"ע בזה לאיסור · וכ"כ במנחת כהן חלק ג' פ"ז דף ק"ז ע"ג: יז אלא מיעוט שפירשו מותרין כתב הב"י בסי' ק"י על דברי הטו' הכל דברי הרשב"א בה"ה ומ"ש דמיעוט שפירשו מותרין לאו למימרא שמותרין כמות שהן דהא ליכא מאן דשרי כמות שהן וכו' אלא מותרין דקאמ' ע"י תערובת וכו' ומיהו אפשר דהרשב"א מותרין להדיא קאמ' עכ"ל הב"י (ועיין בב"ח שהאריך בזה: ועיין בש"כ שם ס"ק נ"ה שהשיג עליו) וכ' הדרישה בסי' ק"י ס"ק כ"ו וז"ל: ותמיה בעיני דהא כתב הרשב"א להדיא אם פי' א' ממילא שרי מה לי א' ומה לי יותר עכ"ל ובאמת אי משום הא לא קשיא מידי על הב"י דהא הרא"ה בב"ה ד' ק"ג ע"א וד' ק"ד ע"ב השיג על הרשב"א בזה ומחלק דדוק' אם פי' א' מהן שרי דאמרי' מרובה קפריש משא"כ בפי' הרבה למקום א' כמו פירשו ארבעי' למקו' א' ושש למקום א' הוה כדרך הלוק' ואין לו היתר אפי' למעוטין אא"כ שחזרו ונתערבו לתוך היתר אחר ונתבטלו ברובא אבל בתשובת הבית שם כתב דהא דאמרי' דמיעט שפירשו דמותרין היינו דוקא בספק טריפה שנתערב מתחלה כמו ספק דרוסה וכיוצא בה משא"כ בודאי איסו' שנתערב ונפרש מהם כדרך חלוקה אף אותן מיעוט שפירשו אסורין אא"כ שחזרו ונתערבו ברובא עכ"ל מתשרת הבית ומשמעות הטור אינו כן ועיין בט"ז סי' ק"י ס"ק י': יח ולעיל נתבאר דיש מקילין וע"ש ס"ק נ': יט אבל אם המיעוט נפל למקום אחר מותר ואפי' לא נתערבו ג"ב מותר לדעת הטור לפי משמעות הרב בדין ה' · ובזה נתקשה הב"י בסי' ק"י והב"ח והדריש' על הרשב"א והטו' והש"כ בס"ק נ"ו כתב דמיירי שפי' לפנינו או שפי' מתחילה דלאי פי' ממילא אפי' בלא תערובה שרי לדעת המחבר בסעיף ו' אבל לדעת הפוסקי' דאסרו פי' ממילא איירי הכא אפי' בפי' ממילא עכ"ל ועמ"ש בסמוך ס"ק י"ז ודו"ק: כ וטעם סברת מחלוקת תלוי בגרסאות בגמ' לפי שראיתי שהט"ז והש"כ בסי' ק"י סעיף ח' בש"ע האריכו מאוד להשיג בדיני' אלו על הב"י והרב כאן ובהג"ה בש"ע · ולע"ד דברי הראשוני' ברורי' וכדי לעמוד על עיקרי הדברים צריך אני להעתיק ולבאר סוגיא דש"ס דזבחי' דף ע"ד ע"א דגרסי' שם אמר רב טבעת של עכו"ם שנתערבה במאה טבעת פירשו ארבעים כולם למקום א' אינו אוסרת ששים למקום א' אוסרת כי אמריתה קמי' דשמואל א"ל הנח לעבודת כוכבים שספיקא וס"ס אסורה עד סוף עולם ומקשה הש"ס ואיתיה ספק עכו"ם אסורה וס"ס מותרת כילד כוס של עכו"ם שנפל לאוצר מלא כוסות כולן אסורות פי"א' מהן לריבוא ומריבוא לריבוא מותרין · תנאי היא דתניא ר"י אומר רימוני בדן אסורין בכל שהוא כילד נפל א' מהן לתוך ריבוא ומריבוא לריבוא אסורין: ר"ש בן יהודה אומ' משום ר' שמעון לריבוא אסורין ומריבוא לשלש ומשלשה למקום אחר מותרין שמואל דאמ' כמאן אי כרבי יהודה אפילו בשאר אסורי' אסו' אי כר' שמעון אפי' בעכו"ם נמי שרי ומוקי הש"ס שם להרך בכמה גווני לשמואל ועיין שם כל זה הוא לפי נוסח' וגרסת רש"י והרמב"ם והתוס' והרא"ב"ד דגרסי' בש"ס בדברי ר"י (והלכתא כוותיה דרב באיסורי) דוקא שלש תערובת דהיינו ומריבוא לשלשה ומשלשה למקום אחר מות' אכן לענין הדין עדיין הוא מחלוקת דרש"י פי' בדברי ר"ש וז"ל ומן השלשה פי' אחת למקום אחר מות' אף הב' אמצעי' דש"ס בטל עכ"ל רש"י ונראה דרש"י הוכרח לפי' זה משום דקשה לרש"י ממה נפשך אי סובר ר"ש דהתערובות הב' אסור א"כ אמאי קאמר ר"ש לריבוא אסורין ה"ל למימ' רבותא יותר דאפי' מריבוא לשלשה אסור · ואי סובר ר"ש דהתערובת הב' מותר א"כ לאיזה ענין הוצרך ר"ש לומ' עוד משלשה למקום אחר לכך פי' רש"י דהתערוב' הב' יש לו דין אמצעי' דאין לו היתר אא"כ שנפל אח"כ לתערובת הג' או גם התערובת הב' מותר · ודעת הרמב"ם נ"כ דצריכן דוקא שלש תערובת ומשמעות לשונו דתערובת הב' לעולם באיסורו קיימא ולא מקרי ס"ס כלל לדעתו (ואפשר לומר דטעמא דתלין להסור ברובא איתא או משום דחכמי' אסרו חהר"ל ובריה וכה"ג דלינו בטל לכך התערובת הראשון הוי כודאי איסור) וכ"כ בספ' ברכם הזבח שזה דעת הרמב"ם וכן דעת הרא"ב"ד בפ"ז מה' עכו"ם בהשגותיו על הרמב"ם שכתב שם וז"ל: וצריך שנתערב עוד משלשה לשנים אחרי' ואותן אחרוני' מותרין שהם נקראים ס"ס (ובאמת צ"ע קצת לייסב סוגיא דש"ס אליבייהו למה לא קאמר ר"ש מריבוא לשלשה נ"כ אסו' ואפשר לומר שהיה לפניה' גרס' אחרת בזה בש"ס) ודעת התו' אף שלענין הגרסא הם שווים לדעת רש"י מ"מ התוס' מפרשים סוגיא דש"ס בדרך אחר דלעולם גם התערובה הב' מותר · והא דאצטרך ר' שמעון תערובת שלישי' היינו משום דיש חילוק בין התערובת שני לתערוב' הג' דתערובת השני אסור לאכלם כולם בבת אחת כיון דודאי אוכל חדא מספק תערובת הראשון דליכא גבי רק חדא ספיקא משא"כ תערובת הג' אפילו יהיה מכולן בבת אחת ס"ס הוא עכ"ל התו' (ולפי דעת התו' נשמע גם כן דלדעת הרמב"ם והרא"ב"ד שאוסרין התערוב' הב' ולא חשבינן לס"ס כלל א"כ אסור לאכול כולם בבת אחת אף בתערוב' הג' כיון דכודאי אוכל בתערובה הב' וכו ליכא ס"ס והוא אסור לדעתם אפי' לאכלן אדם אחד כמו התערובת הראשון לדעת התו' וק"ל ואפשר דגם דעת רש"י כן הוא אף דלאחר התערובת הג' אף התערובת הב' מות' היינו משום דיש עוד ספק לומר דהאסור

ונפל

ונפל לתערובת הנ' מכל מקום אפשר לומר דהתערובת הנ' אסור לאכל כולם יחד ועיין מהרש"ל פג"ה סי' נ"ה דכתב דלדעת רש"י נראה לו דמותר לאכלם כל התערובת הנ' בבת אחת אבל לדעת הרמב"ם והראב"ד לסברת התוס' נראה פשוט כמ"ש והטור והרשב"א וסייעתו לדינא דעתם מסכמת לדעת התו' דאף התערובת הנ' מותר ויש להם גרסא אחרת בש"ס דהיינו ר"ש אומ' לריבוא אסורין לשלש ומשלש למקום אחר מותרין הא לך עיקר מחלוקת ודעת הפוסקים הראשוני' בזה והב"י בש"ע בסי' ק"י ס"ח והרב כאן ובהג"ה שם תופסין עיקר לדעת הרמב"ם והראב"ד דמצריכין שלש תערובות והש"ך בסי' ק"י ס"ק מ"א האריך להשיג על הב"י בזה הנה בודאי מה שמשמע מדברי הב"י והרב כאן שדעת התוס' כהרמב"ם לאסור תערובת זה אינו כמו שכתבתי והוא נכון · אבל מה שכתב הש"ך עוד שם להשיג על פסק הב"י בזה לא נראה לענ"ד כלל דמ"ש הש"ך שם וז"ל ונראה דגם רש"י מודה דגם התערובת הנ' מותר אף שלא נתערב בפעם שלישי אם אינו אוכלו כולו כאחד וע"ל ס"ק נ"ב עכ"ל: הנה לא ירדתי לסוף דעתו בזה כלל דאיך מלאו לבו לפרש פי' זר כזה ברש"י והמעיין בלשון רש"י יראה שאינו סובל כלל פירושו והוא נגד דעת התוס' שם שכתבו להדיא דהתערובת הנ' אסור לדעת רש"י כל שלא נתערב בפעם שלישי וכן לדעת כל האחרונים · ועוד מ"ש ש"כ שם דכוונת רש"י דאם נתערב התערובת הנ' מותר לאכול הכ' אף בבת אחת עכ"ל לא ידעתי איך אפשר לומר כן דזה הוא מלתא דפשיטא כיון דהתערובת הכ' מותר לדעת רש"י (לפי' פי' הש"ך) לאכול אף בלא תערובת השלישי רק שלא יאכלם כולם יחד א"כ אם שוב נפל א' מן התערובת הכ' לתערובת הנ' פשיטא שמותר לאכול התערובת הנ' כולו כיון שכבר נפל א' מהן א"כ שוב לא מקרי כולם יחד ולא מקרי ס"ס לדעת רש"י ואין לומר דבא לאשמועי' שמותר לאכול התערובת הנ' והנ' כולם יחד זה ודאי אינו דהא ודאי נוגע בספק ראשון וק"ל · ובספר מנחה כהן דף ק"ס ע"א ראיתי שמסייע כהנא ומדחיק שם מאוד לפרש דעה וכוונת רש"י לפי מה שפי' הספרי כהן וגם דעת התו' כמ"ש שם ולא כפי' הקונט' ובודאי נעלם ממנו דברי הש"ך עצמו בס"ק נ"ב שכתב שדעתו הוא נגד דעת התו' והניח דברי התו' בצ"ע ועיקר יסודו של הש"ך שטרח לפרש כן ברש"י היינו מכח דברי רש"י שהביא הש"ך שם בס"ק נ"ב כמ"ש רש"י בדברי רב בפירשו ארבעי' למקום אחד וז"ל כי נתערבו באחרות מתירין מטעם ס"ס וכו' · וכן מוכח גם לרש"י וכו' א"כ אפי' התערובת הכ' כשאינו אוכלם כולו כאחד מותרין וכו' עד ומ"ש תוס' אבל באמת אין ראייה בזה כלל דגם שם נ"ל דמיירי דנתערב בתערובת הנ' : ועוד דאף אם תמצא לומר דשם מיירו שלא נתערב בתערובת הנ' מ"מ הא רש"י פי' זה בדברי רב לענין כוס וטבעת של עכו"ם וא"כ אע"ג דלענין עבודת ככבים מותר בב' תערובת מ"מ לענין שאר אסורים צריך ג' תערובת וכן הוא דעת הרמב"ם דבפ"ז מה' עכו"ם פסק דסגי בב' תערובת ובפי"ו מהמ"א פסק דצריכין ג' תערובת ותירץ הש"ך עצמו שם בס"ק נ"א בשם הרב המופלג מוהר"ר מרדכי קראסניק ז"ל דדוקא לענין היתר אכילה צריך ג' תערובת משא"כ לענין טבעת וכוס של עכו"ם דאינו רק לענין היתר הנאה (וצ"ע לפי זה מאי מקשה הש"ס שם שמואל דאמר כמאן אי כר' יהודה אפי' בשאר אסורים אסור דלמא לעולם כר' יהודה ועד כאן לא קאמר ר' יהודה דאסור בשאר איסורים היינו דוקא ברימוני בדן ולענין אכילה משא"כ לענין היתר הנאה סובר כשמואל דמתיר ס"ס ויש לייסב) וגם הכסף משנה והלחם משנה שם מחלקין ג"כ לתרץ דברי הרמב"ם וא"כ אפשר לתרץ ג"כ דעת רש"י הכי אבל להתיר לדעת רש"י התערובת הכ' זה אינו · גם מה שטרח עוד הש"ך שם להביא דעות כמה פוסקים שמתירין התערובת הכ' ראיתי ברובם ככולם שאינן אלא כמעתיקים דברי התו' ואין הכרעה בדבריהם גם מה שמבואר בדבריו שם כאלו דעת הרמב"ם דעת יחיד הוא זה ודאי אינו ולא ידעתי איך נעלם ממנו דעת הראב"ד שהוא ממש כדעת הרמב"ם גם מ"ש הש"ך שם שדעת האו"ה כלל כ"ו כדעת התוס' דמותר תערובת הכ': וכ"כ עוד שם הש"ך בס"ק נ"ד והשיג על הרב כאן וכד"מ והאו"ה לא הביא שם דעת הרמב"ם אלא אגב נראה לומר דאף הרמב"ם מודה בספק איסור או איסור דרבנן עכ"ל ולאחר העיון באו"ה כלל כ"ו דין ח' וט' אפשר לומר כן אבן בדין י"ח כתב האו"ה שם להדיא וז"ל אבל אם נתערב בודאי איסור דאורייתא אז אינו מותר כי אם תערובת שלישי כדאיתא לעיל עכ"ל האו"ה: ולא ידעתי איך נעלם כל זה מהש"ך · לכן נ"ל פשוט מכל הני טעמים דאין להקל נגד פסק הש"ע והרב כאן וכהג"ה דודאי איסור דאורייתא שאינו בטל צריך ג' ערובות ומה שפסק הרב שם בהג"ה וז"ל · וה"מ אף בתערובת הנ' אין לאדם א' לאכול את כולם ביחד ראיתי שהט"ז בס"ק י' והש"ך בס"ק נ"ב שמתמיהין מאוד על הג"ה זו כאלו הם בטעות וכתבו דברי הג"ה זו הוציא כד"מ ממ"ש הב"י שם ולפ"ז נראה שאין יכול לאכלם כולם כאחד דא"כ ליכא אלא חדא ספיקא ואסור עכ"ל אבל באמת הב"י לא קאי רק אתערובת הנ' דאם אוכלם כא' ליכא ספק ספיקא כיון שאוכל בודאי אחד דליכא גבי רק ספק אחד אבל בתערובת הג' ודאי איכא ס"ס אף אם אוכלו כולו כאחד ספק אם היה איסור בתערובת הכ' וא"ל שהיה שמא לא נפל לתערובת הג' וכ"כ התוס' להדיא בזבחים הרא"ש פג"ה ע"כ תוכן דבריהם ולא ידעתי מה ראו שהשיגו בזה על הרב ודברי הרב פשוטים וברורים לע"ד דבאמת התו' והרא"ש וסייעתם דמתירין התערובת הכ' מכח ס"ס א' דלמא לא נפל איסור בתערובת הכ' ואף את"ל שנפל דלמא הנשאר הוא האיסור כיון שאינו אוכלן יחד א"כ פשיטא דתערובת הג' מותר לאכול יחד מטעם ס"ס אבן הרב שפסק הדין בש"ע כדעת הב"י והרמב"ם דלא מקרי ס"ס עד שנתערב בתערובת הג' בתערובת הכ' באיסורא קיימא דלא הכינן התערובת הכ' לס"ס אף כרוצה לאוכלן אחד א' והוה כאלו ודאי איסור נתערב בתערובת הג' א"כ אף תערובת הג' אסור לאכלם כולם יחד כיון דודאי אוכל א' מתערובת הכ' והתערובת הכ' אסור לאכול אף כרוצה לאכול א' א' והוי ממש כרוצה לאכול תערובת הכ' ביחד דאסור לדעת וסברת התו' כן הוא ג"כ בתערובת הג' לפסק הרמב"ם ודוק ומעתה אין אנו צריכין למאי שמסיק הט"ז שם כאלו דברי הרב הם בנוים על דברי הג"ה ש"ד ודבריו דחוקים מאוד מכמה טעמים ודברי הג"ה ש"ד יש דרכים אחרים לייסב כמ"ש בנה"כ שם · ומ"ש הרב בהג"ה שם אבל ספק איסור שנתערב ונפל מהתערובת למקום אחר התערובת השני שרי פשוט הוא דקאי על מ"ש בש"ע דבעי ג' תערובת וכמ"ש הרב כאן להדיא בשם האו"ה נמצא דדברי הב"י והרב כאן ובהג"ה נכונים בלי פקפוק בלל: **כא** היה מותר מן התורה כגון חסר"ל ובריה וכה"ג דמן התורה בטל בתערובת הראשון רק מדרבנן אינו בטל לכן מהני ס"ס ולפי זה נראה פשוט דאם הוא יבש ביבש מין בשאינו מינו דמדאורייתא בטל ברובה וכמבואר לעיל כלל וסי' ל"ע דין ד' ג"כ יש להתיר בשתי תערובה לדעת הטור וכן לענין אם נפל א' מהן ליס או פי' אח' ממילא כדלעיל דין ח' וכ"כ בעל מנחת כהן דף ק"י ע"ב והוא פשוט: **כב** אין אומרים בזה ס"ס להקל · ומ"מ אי חזר ונתערב בתערובת הנ' שרי משום דהוי ספק איסור שנתערב בכ' תערובה דשרי כמ"ש הרב בדין ו' · ואין להקשות דא"כ לאיזה צורך העתיק דברי הטור דהא בכ' תערובת פסק הרב דאין להתיר אפי' בנתבטל ברוב ובג' תערובת שרי אפי' לא נתערב רק חד בחד י"ל דהרב העתיק דין זה כדי ללמוד ממנו דאם נתערב חד בחד ונפל א' מבן ליס או לחוץ דאין להקל וכ"כ הרב להדיא בסימנים ועיין לקמן בקונטר' הספיקות דין י': **כג** אבל מדברי הרשב"א משמע דדעת הרב להלכה כדעת הרשב"א דרק תערובת הראשון בעי רוב · אבן מהרש"ל פג"ה סי' נ"ה כתב וז"ל וליתא דהא לכולי עלמא בעינן לאכלם שנים שנים ולא כאותה מתא' דקי"ל כר' אליעזר וזה לא משכחם בפחות מג' בין הכל ואף בשלש לא יתכן לאכול אלא השנים והשלישי סגור יאסר אם לא בארבע כאשר פי' לעיל בשם התוס' עכ"ל ובאמת כן פי' התו' להדיא בזבחים דף ע"ד דאף בדין זה בעינן לאכלו שנים שנים כמו בנפל א' מהן ליס · אבן מתשובת הטור והרשב"א ורוב הפוסקים דבס"ס דתערובה לא בעינן לאכלן שנים שנים · וכן משמעות הב"י בש"ע סי' ק"י אף שפסק כדעת הרמב"ם (וגם הרב בהג"ה משמע שחזר בו ופסק כדעת הרמב"ם ובעי תרי רובא) מ"מ מבואר בדבריו דא"צ לאכול שנים שנים ונ"ל דל"ד לנפל א' מהן ליס דהתם ליכא ס"ס גמור דהא יומר יש לתלות שנפל מרובא להיתרא מדאיסורא (ואף דהרא"ש פג"ה חשיב זה לס"ס · מ"מ לאו ס"ס גמור הוא וכן משמעות הרשב"א והר"ן הוא בב"י סי' ק"י דלאו מטעם ס"ס מתירין וכן משמעות הש"ך בסי' ק"י ס"ח ג"ז להדיא דנרע) משא"כ בס"ס דתערובה דכל חד וחד כי אכיל איכא גבי ס"ס כמבואר בלשון הש"ס והפוסקים עיין בב"י סי' ק"י: **כד** כיון שהספק הראשון היה בגופו אין להתיר מכח ס"ס : והקשה לי מ"ו האלוף והמרומם מוהר"ר הלמן נר"ו מהא דפסק הטור בא"ע סי' ז' ובש"ע שם סי' כ' דמשפחה שנתערב בה ספק חלל דכל אלמנה מאותו משפחה אם נשאה לא הצא מטעם ס"ס · ואף דהתם ספק א' מכח התערובת הוא וספק א' בגופו הוא דבכל ספק חלל מיירי : ומשמע התם דמטעם זה אפי' לכתחלה היתה מותרת לינשא · לאו מטעם דכהנים נהגו סלסול בעצמם ומצאתי בתשוב' הרשב"א סימן ת"א שהשיג באמת על דברי הר"י להלכה כמה שאינו מתי' ספק ספיקא אלא דוקא ע"י שתי תערובת · והקשה עליו מסוגיא דפ"ק דכתובות גבי פתח פתוח דמשמע דמתירין ס"ס אף שלא ע"י תערובת וכן מהא דספק חלל שנטמע במשפחה ולא תירץ כלום שם על דברי ר"י · מ"מ מלשונו משמע למעשה יש לחוש לדברי ר"י · וכן פסק להדיא בת"ה בית רביעי ושער שני והקושיא דפתח פתוח מתרץ שם בתה"א דף קנ"ו וז"ל דיש לי לומר דהת' שאני שאי אפשר לזו לבא לפניך אלא בשתי ספיקות ואי אתה יכול להחמיר עליה ולומר דהילך נתידה וכב' אסרתה כמו שאתה אומ' בספק נולדה כ"ט שמיד עמדה עליו באיסור ואפ"כ נהוסף תערובה ספק זה השני וכיוצא בזה בספק טריפה שנתערב' באחרות והלא כבר אסרתה מטעה שנולד בה ספק התערובת והאיך נתי' מה שאסרנו מפני שנפערבה

ונאמר

ז וכתב עוד בטור ודוקא שהתערובת הראשון (כא) היה מותר מן התורה כגון שנתבטל ברוב לכן תולין להקל בספק ספיקא אבל חתיכות איסור שנתערב' בדהיכר היתר ומאלו שנים נפל א' מהן להוך עשרה של היתר (כב) אין אומרים בזה ס"ס להקל לפי שאנו רואין כל א' משנים בגופו של איסור כל זמן שלא נתבטל ברוב עכ"ל ומשמע מדברי הרמב"ם פ"ז מהל' עכו"ם ופי"ו מהמ"א דאע"ג דבהערוב' הראשון נתבטל ברוב מ"מ בעינן גם בהערובת שני שיתבטל ברוב (כג) אבל מדברי הרשב"א אינו נראה אלא הואיל ונתערב בתחל' ברוב אפי' נתערב אח"כ בכמותן שרי וכת' ב"י ואפשר לומר לדבריו ואפי' בפחות מהן נמי כיון שנתבטל בתערובת הראשון מן התורה לא החמירו עליו חכמים כל שאינו ניכר שהוא מאותו תערובת עכ"ל וכת' עוד בטור הא דשרינן ס"ס היינו דוקא ע"י תערובת אבל ספק טריפה שנתערב באחרות כולן אסור' עד שיהא בהית' כדי לבטל האיסו' אם הוא מהדברים המתבטלים (כד) כיון שהספק ראשון היה בגופו אין להתיר מכח ס"ס עכ"ל הטור והא דכתב דכל ספק ראשון בגופו לא מהני בה תערובת אח"כ הוא סברת ר"י בעל תוס' דכתב כן גבי ספק דרוסה שנתערב באחרים כמ"ש השערים והסמ"ג בשמו ומשמע שאין חילוק בין נודע ספק ראשון קודם שנתערב

או

או עד לאחר שנתערב (כה) וכ"כ האו"ה דאנו נוהגין דבכל ס"ס שהספק ראשון הוא מדאורייתא אינו ניתר בס"ס (כו) והיינו במקום שיש כאן ודאי איסור דאורייתא אלא שנוסף בו ספק ממקום אחר אבל אם יש כאן ב' ספיקות אם יש כאן איסור או לא והספיקות הם בענין א' ובגוף א' מתירין אפי' בספק דאורייתא' כדאמרי' פ"ק דכתובו' ספק זנתה תחתיו ספק לא זנתה תחתיו ואת"ל תחתיו זינתה שמא באונס זינתה ולכך מתירין לבעלה וכל כי האי גוונא (כז) ודוקא שנודע ב' הספיקות ביחד אבל אי נודע בתחל' הספק ראשון לחוד ואח"כ ניתוסף עוד ספק אחר לא מתירין מכח ס"ס עכ"ל · משמע דבמקום שאין שני ספיקות בגופו לא מתירין מכח ס"ס איסור דאורייתא' אפי' נודע הב' ספיקות יחד כדברי הטור והכי נהוג דלא כב"י שכתב בי"ד סי' נ"ז דאף ר"י לא אסר אלא כשנודע הספק דרוסה קודם שנתערב אבל בשלא נודע עד אחר התערובות מותר מכח ס"ס עכ"ל וכתב הטור (כח) וי"א דאפי' בספק ע"י תערובת אין להתיר בדברים החשובים דכי היכי דמהני להו חשיבותייהו דלא בטלי אפי' באלף מהני להו נמי לענין שלא בטל בספק ספיקא ולא נהירא דספק ספיק' מותר בכל איסורים אפי' בעכו"ם עכ"ל וכתב באו"ה דכן נוהגין להתיר כל איסור ע"י ס"ס (כט) חוץ מדבר שיל"מ עכ"ל וכתב עוד בארוך כלל כ"ח דגבינות של עכו"ם אע"פ שעיקר איסורו אינו אלא מדברי סופרי' שאסרוהו מכח ספק שמא נתערב בו מחלב טמא מ"מ (ל) חשוב כגופו של איסור ודאי ואם נתערב באחרי' אינו ניתר מטעם ס"ס לומר שמא לא נתערב דבר טמא ואת"ל נתערב אינו זה שאוכלו עכ"ל (לא) אבל שאר ספק איסור דרבנן שנתערב מותר (לב) דבדרבנן לא בעינן (לג) שיהיו שני ספיקות מגופו · וכ"כ באו"ה כלל כ"ה וכתב שם דמ"מ בעינן שנתערב ברוב היתר אבל לא חד בחד מיהו אם יש להסתפק בחתיכה עצמה אם הוא זו שיש בה ספק איסור דרבנן או לא אף בלא תערוב' שריא דבספיקא לא גזרו עכ"ל כתב בעל או"ה דכל שיש לו חזקת איסור אין מתירין שם ס"ס עכ"ל (לד) ואין דבריו נכונים דהרשב"א כתב בתשו' סי' ת"א דמהני ס"ס אפילו בדבר שהיה לו חזקת איסור וכן משמע מדין דספק דרוס שנתערב דאי לאו טעמא דספק ראשון הוה בגופו הוה מתירין ס"ס

ונאמר מה שאסרנו מותר היה עכ"ל : לכן נ"ל לע"ד דבאמת מתרצה חבירתה · דגם בספק חלל כיון שאנו לא באנו לדון על הנשים מאותו משפחה רק על האלמנה מאותו משפחה וכה נולדו הב' ספיקות יחד הדא אם היתה נשאת כלל לספק חלל ואף אם נשאת שמא לא היה חלל ובא נולדו הב' ספיקות יחד בשעה שנשאת · וכה"ג מחלק הש"כ בסי' ק"י בעי' ס"כ בדיני ספיקות סעיף ד' וסעיף וי"ו ע"ש ועיין לקמן בקונטר' הספיקות ס"ק י"ג ודוק : **כה** וכ"כ האו"ה המעיין באו"ה כלל כ"ו יראה להדיא שלא כתב רק זה הוא מהג"ה או"ה אבל בדברי האו"ה גופי' משמע מפשט דבריו דאין להתיר אלא כשנודע מתחלה ספק ראשון · וכ"כ בתשו' משאת בנימן סי' ל"ז והאריך שם להשיג על הרב כאן (וגם על תשובת מהר"י כ"ץ סי' כ"ג שפסק ג"כ כדברי הרב כאן ודומה הוא שם כל דבריו בטוב טעם ודעת) ע"ש דבריו באורך ואף שבש"כ סי' ק"י ס"ק מ"ב סעיף א' לדיני ספק ספיק' כתב על דברי משאת בנימן וז"ל והא ליתא דבאו"ה גופיה משמע כמה זימני דאפי' לא נודע תחלה אסור דכתב עוד טעמי' במסקנתו דאין הב' ספיקות בגוף א' ואינם מענין אחד וא"כ לשני טעמים אלו אין חילוק אפי' נודע הספיקות יחד עכ"ל הש"כ · ובאמת אין זו סתירה לדברי המשאת בנימן דאף לטעמי' אלו מ"מ כל שנודע הספיקות יחד הוי כס"ס דענין אחד וגוף אחד · וכן מוכח מדברי מהרא"י בהג"ה ש"ד ובסי' מ"ה כתב ג"כ הטעמים דענין א' וגוף א' מ"מ כתב הוא להדיא בסי' פ"ד בהג"ה דהיכא דנודע הספיקות יחד דהוה ס"ס גמור · וכ"כ מהרא"י בספרו כל איסו' והיא' כמ"ש בשמו בש"ס דרל"ס · ואין ספק שנשמטו להרב דברי מהרא"י בזה בסימן פ"ד דודאי לא היה נמנע מלכתוב דעתו וגם מהר"י כ"ץ בתשובת שארית יוסף סימן כ"ג עיקר ראייתו להחמי' בנודע הספיקות יחד היינו מטעם שלא הוזכר חילוק זה בהג"ה ש"ד וחילוק זה שהביא הב"י בשם איזה קובץ לא נודע מי הוא עכ"ל גם זה גרם לו כיון שמהרא"י בהג"ה ש"ד סימן מ"ה לא ירד לחלק בזה לכן הבין דדעת הג"ה ש"ד להחמי' בכל ענין אבל באמת נתעלם ממנו דברי מהרא"י בסימן פ"ד שכתב כן להדי' וזה גרם ג"כ להש"כ שהשיג על תשובת משאת בנימן בזה (ומה שהשיג עוד על המשאת בנימן שם אין דבריו מוכרחי' כלל ע"ש) אבל באמת אלו ראו דברי מהרא"י בזה להדיא והוא גדול שבאחרוני' וגם דברי האו"ה ריש כלל כ"ו שמשמע כן לא היה משיגים על המ"כ שהביא הב"י וגם מהרש"ל באו"ש העתיק דברי מהרא"י בזה בלי חולק · וכ"פ הלבוש בסי' ק"י לכן נ"ל דהמיקל וסומך על דברי גדולי אחרוני' אלו לא הפסיד · ועיין בט"ז בסי' ק"י ס"ק י"ג שהשיג ג"כ על דברי תשובת משאת בנימן ואין דבריו מוכרחי' ועיי' בסמוך ס"ק כ"ז : **כו** והיינו במקום שיש כאן ודאי איסור דאורייתא פי' כגון ספק נדרס ואת"ל נדרס א"כ הוי ודאי איסור דאורייתא והספק בא לו ממקום אחר שלא ידעי' איזה הוא שנתער' וכ"כ הרב בד"מ בסי' נ"ז : **כז** ודוקא שנודע ב' ספיקות יחד ועיין בט"ז סי' קי"א י' שהאריך להשיג על דין זה ופסק דכל שהשני ספיקות באין כאחד ואי אפשר להפסיק בין הספיקות דאין חילוק בין נודע ללא נודע · וכן משמעות לשון מהרא"י בהג"ה ש"ד סי' פ"ד דכששני ספיקות בגופן ובאין כאחד אין נפקא מינה בין נודע ללא נודע (רק היכא דאין באין כ"א כמו ספק טריפה שנתערבה אז יש לחלק בין נודע ללא נודע) וכן משמע מדברי הר"ן והרשב"א שהבאתי בס"ק כ"ד (וע"ל בס"ק כ"ה) וכ"כ בתשו' משאת בנימן סי' ל"ז ול"ת וכ"כ במנחת כהן שכן עיקר ונ"ע לפ"ז דהא מבואר בש"ס דפסחי' דף ע' ובעכו"ם דף ע"א ובנדה דף ע"ו דהא דמשני הש"ס התם ספק וספק הוא דמותר מכח ס"ס כמו עכו"ם שברי ללמיפ' ומצא נורת דרקון וראשו חתוך מותר מכח ס"ס דהיינו ספק עבדה ספק לא עבדה ואת"ל עבדה ספק ביטלה כיון שנשברה והתם אין הספיקות באין כאחד ואפשר להפסיק בין הספיקות · דהיינו קודם שנשברה דאז לא היה רק חדא ספיקא באיסור דאורייתא ואע"פ כן מקרי ס"ס ואזלינ' להקל : ובאמת לפי מה שכתבתי לעיל סעיף כ"ה דאף שאין הספיקות באין כאחד מ"מ כל שנודע יחד מקרי ספק ספיקא לא קשה מידי · אבל לדעת הט"ז וסייעתו דסובר דאין נפקותא כלל בין נודע ללא נודע רק היכי דאפשר להפסיק בין הספיקות לא מקרי ספק ספיקא קשה ואפשר לומר דשאני התם דהוי ספיקות הרגילים לכן אזלינן להקל אף שאין באים כאחד · וכ"כ התוס' בפסחי' דף ע' ע"א ד"ה ואת"ל וכו' להדיא דהני ספיקות דהתם מקרי ספיקות הרגילים ועיין שם וע"ל בקונטרס הספיקות : **כח** וי"א דאפי' בספק על ידי התערובת וי"א אלו מובאים בסמ"ק בהג"ה סי' רי"ד ובהג"ה ש"ד סימן מ"ה והטעם דסברי דהיתרא בספק ספיקא היינו משום דאיכא למימר ברובא דהיתרא והשתא כיהיכי דדבר חשוב אינו בטל ברוב כמו כן לא יהא בטל ע"י ס"ס וכ"כ הב"ח בסי' ק"י ובתשובת משאת בנימן סי' ל"ח ודלא כב"י ע"ש : **כט** חוץ מדבר שיש לו מתירין · עיקר דין זה עיין לקמן כלל ע"ד ועיין בקונטרס הספיקות דין י"ט : **ל** חשיב כגופו של איסור ושייך בו דין חתיכה הראוי להתכבד וזה שכתב ואם נתערב באחרים אינו ניתר והיינו שנתערב ברוב כשרים (וכן מוכח מדברי האו"ה וכ"כ בספר נה"כ סי' ק"א ודלא כמ"ש הט"ז שם ושגג בזה כמ"ש בנה"כ ע"ש) וכל זה העתיק הרב לפי מה שפי' לעיל כלל מ' ודין ב' דדעת האו"ה דגבינה של כותיי' מיקרי איסורי מגופו לכן שייך גבי דין חתיכה הראוי להתכבד אבל באמת הרב שפסק לעיל דגבינה מקרי איסור בלוע א"כ אף דליכא ספק ספיקא בטל כדין כל דבר יבש דבטל ברוב מין במינו והא דכתב והעתי' הרב דברי או"ה היינו ללמוד ממנו שספ' שמא לא נתערב בו דבר טמא לא מקרי ספק כלל וכ"כ הרשב"א בתשובה סי' ק"י · וכן העתי' הר' בסימני' לקמן בסתם דספק כזו לא מקרי ספק כלל ונפק' מינה בספק אם הוחלפו עם גבינות מעכו"ם דאינו ניתר מטעם ס"ס · וכ"כ האו"ה להדיא בכלל מ"ז דין א' בשם הר"ש בר ברוך ובאמת האו"ה כלל כ"ה דין י"ב וכלל כ"ו דין א' כתב בסתם אבל גבינות שאם נולד בהם עוד ספק חשו' כספק א' ולאו אנתערב ברוב כשירים קאי אך הרב העתיק דבריו לפי מה שהעתיק לעיל בכלל מ' דין ב' בשמו אבל באמת כבר בררתי לעיל מדעת האו"ה אינו כן וע"ש : **לא** אבל שאר ספק איסור פי' שספק הוא מגד אחר בלא חשש וספק שאסרוה חכמים הדבר בשביל זה (כמו בגבינה) בכה"ג אמרי' דאם שוב נתערב א"כ דמותר מכח ס"ס אף דאין הספיקות מגופו כיון שהוא רק איסור דרבנן : וראיתי שהש"כ בדיני ספיקות בסי' ק"י ס"ק כ"ב דין י"ט פי' דברי הרב כאן במ"ש אבל שאר ספק איסור וכו' ר"ל מה שאסרוהו חכמים מחמת ספק כגון בשר שנתעלם מן העין דאסרוהו חכמים מחמת ספק שנתחלף בנבילה כיון דחומרא בעלמ' הוא גרע משאר איסור דרבנן שגזרו בו אטו דבר אחר ובטל ברוב עכ"ל : ולא ירדתי לסוף דעתו בזה דאף דדבריו ופירושו בדברי האו"ה המה נכונים ומוכרחי' לפרש כן כמבואר באו"ה להדיא בכלל כ"ה דין י"ב בנמצא ולקח העכו"ם שלא בפניו דמותר אם נתערב ברוב היינו לפי דאזיל לטעמו שפסק בכלל כ"ב דין ח' כהרמב"ם שפסק כרב דבשר שנתעל' מן העין אסור לכן אוסר בנמצא ולקחו עכו"ם שלא בפניו וזה הוא רק חומרא בעלמא כמ"ש הש"כ בדיני ספיקות דין י"ז בשם תוס' דחולין דף צ"ה · אבל הר' שפסק לעיל כלל וסי' ל"ב דין י"ע ובש"ע סי' ס"ג בהג"ה כהפוסקי' דפסקו דלא כרב ואין איסור בבשר שנתעלם מן העין א"כ בנמצא במקום שלא הניחו וזה אסור מדינא ולא מכח חומרא בעלמ' ואף לוי מודה בזה כמבוא' בב"י סי' ס"ג א"כ דינא כשאר איסור דרבנן וצריך שיהא בו ס"ס מלבד ספק הראשון דשמא נתחלפה כיון שאסרהו בשביל חשש זה הוי כודאי איסור · וכן משמע להדיא באו"ה כלל כ"ה דין י"ב · ומ"ש הרב עוד בשם האו"ה ומ"מ בעינן שנתערב וכו' עד דבספיקא לא גזרו זה קאי ג"כ באו"ה אבשר שנתעל' מן העין ואזיל לטעמו והרב לא העתי' דבריו רק ללמוד ממנו דבאיסור דרבנן אם יש בו מתחלה ספק ואח"כ נתערב א"צ הב' ספיקות מגוף א' ומענין א' ומ"מ בעינן שנתערב ברוב ולא חד בחד כל זה נ"ל פשוט וברור כוונתו וכן משמע להדיא מלשון הרב בסימני' לקמן ועיין לקמן בקונטרס הספיקות : **לב** דבדרבנן לא בעינן שיהא ב' ספיקות מגופו מדברי הרשב"א בתה"א דף קט"ו ובמשמרת הבית שם והר"ן פ' אין צדין והאגוד' פ"ק דביצה משמע דאף ביצה שנולדה בי"ט דהוא דרבנן בעי' נ"כ שני ספיקו' מגופו וכ"כ הט"ז בסי' ק"י ס"ק י' והש"כ בנה"כ כתב שם דשאני התם דהוי דשיל"מ ונ"ל שזה ג"כ דעת הרב כאן וע"ל כלל ע"ד ודו"ק : **לג** שיהא ה"ב ספיקות מגופו אע"ג לספק אחד דרבנן לקולא היינו דוקא איסור דרבנן דלית ביה חשש איסור דאורייתא בגופו כגון ביצה נבילה וציר דגים טמאים ובישולי עכו"ם וכיוצא בזה אבל א"כ בדבר שיש חשש איסור דאורייתא' בגופו · וכ"כ האו"ה כלל כ"ה וכלל מ"ג דין א' וכן מתבאר לקמן בקונטרס הספיקות ע"ש : **לד** · ואין דבריו נכונים בתשובת משאת בנימן סי' ל"ח האריך להשיג על הרב כאן וכתב שמדברי הרשב"א אין ראיה וכן מספק דרוסה אין ראייה כלל ע"ש דבריו באורך ואף שדבריו אינם ברורים ומ"ש הש"ך בסי' ק"י ס"ק ס"ג בדין כ"ז וכ"ה וכ"ע ונפרעו' מה שמבואר שם בתשו' משאת בנימן דלענין ס"ס דדרוס' מהני חזקות היתר דאתריק

ס״ס אע״ג דהיה לו חזקת איסור דאבר מן החי כתב מהרא״י בפסקיו סי׳ מ״ז דכל ספק ספיקא מיהר (לה) אפי׳ במקום שיש לו הקנה בבדיקה עכ״ל :

ה והא דכתבתי דאם פי׳ א׳ מן התערובת אסור דגזרינן שמא יקח מן הקבוע דוקא במקום שאין האיסור ניכר במקומו אבל במקום שאיסור ניכר במקומו דומיא ד״ט חנויות מוכרת בשר שחוטה וא׳ מוכרת בשר נבילות (לו) אם פי׳ א׳ מהן אמרי׳ דכל דפריש מרובה פריש (לז) כדאית׳ פג״ה ופ״ק דפסחים וכתב הטור אפילו אי הוה חתיכה שפירשה ראוי להתכבד דכיון שלא פירש לפנינו לא נולד הספק במקום הקביעות ומרובא פריש אבל אם פירש לפנינו הוי כאלו עדיין במקום קביעות ואסור וכתב עוד ואם לקח משם ואינו יודע מאיזה מהם לקח אסור ואפי׳ בחתיכה שאינו ראוי להתכבד (לח) דכל קבוע (לט) כמחצה על מחצה דמי וכתב הרשב״א (מ) מצא בשר ביד כותי אע״פ שהדבר ידוע שאין לוקחין בשר רק מאותן מקולין והוא אינו יודע מאיזה טבח לקח מותר דמאחר שפי׳ נולד לו הספק במה דברים אמורים שלא ראוהו יוצא מן המקולין אבל ראוהו יוצא מן המקולין באותו שעה נולד הספק ונמצא שבמקום קביעות נולד הספק ויראה לי שלא אמרו אלא בזמן שהוא בפני עצמה אבל נתערבה באחרות ואינה ניכרת (מא) בטילה ברוב משום ס״ס עכ״ל - ובא״וה כתב בכלל ב״ח דלא נהיגין בהאי פסקא בתרא להתיר מכח ס״ס דמאחר שפי׳ לפנינו במקום הקביעות הוי ספק איסור דאורייתא כמ״ש התום׳ והמרדכי פ״ק דפסחים (מב) וא״כ לא מהני ביה ס״ס כמ״ש לעיל בדין ז׳ :

ט כתב עוד הרשב״א אי לקח בשר מן המקולין אפי׳ חתיכה הראוי להתכבד ואח״כ נמצא טריפה במקולין ולא נודע חתיכות הטריפות בין שאר החתיכות והוא אינו יודע מאיזה מהן לקח (מג) כל מה שלקחו מן המקולין קודם שנמצאת הטריפה מותר שלא נפל בהם ספק בקבוע אלא לאחר שפי׳ אבל אסור ליקח משם מכאן ואילך במה דברים אמורים בחתיכה הראוי להתכבד שאין לה ביטול אבל שאר החתיכות מותר׳ וראוי להחמיר ולאסור כל החתיכות שנשארו במקולין :

שאין

דאמרי׳ כאן כה הותרה ודאי אינו וכמ״ש תוספות להדיא ביבמות פ״ד אין דף ל׳ : וכן הוא דעת הפוסקי׳ וכמבואר לקמן כלל פ״ז דין י״א ס״ק כ״ג וזה כוונת הט״ז בסימן ק״י ס״ק ט״ו בהשגותיו על המשאת בנימן (וכתוס כתב הש״כ בספרו נה״כ שם על הט״ז ואין ענין דברי ההו׳ לכאן ע״ש) אבל מ״מ לענין דינא הסכמת הט״ז והש״כ שם דהיכי דהחזקה הוא סותר הספק כגון שנולד הספק בשחיטה עצמו כמו שהה או דרס אז לא מהני ספק ספיקא דאזלי׳ בתר חזקה דבהמה בחיי׳ בחזקת אבר מן החי עד שיודע שנשחטה כראוי וכל שלא ידעי׳ בחזקת שלא נשחטה כראוי אבל היכי דהספ׳ הוא מצד אחר כגון ספק דרוסה מהני ס״ס דאין חזקת איסור אבר מן החי סותר הספק דרוסה וכ״כ בספר אפי רברבי דף ל״ו ע״ב בגליון ואי איכא כאן שלש ספיקות ויש כאן חזקה שסותר הספק : וכן לענין ספק דרבנן דלקולא אי איכא נגדו חזקה איסור וכמבואר לקמן בקונט׳ הספיקות דין כ׳ וכ״ח וע״ש לה אפילו במקום שיש לו תקנה בבדיקה וע״ל בקונט׳ הספיקות דין ל״ה שים מי שחול׳ כל זה ועיין בכלל כ״ט ופ״ז : לו אם פי׳ א׳ מהן אמרי׳ כל דפריש מרובה פריש וליכא למגזר שמא יקח מן האיסור הקבוע שהרי איסור ניכר לפנינו ומטעם זה היכא דאיסור קבוע בחנות א׳ אך דלא ידעי׳ באיזה חנות בזה נ״כ יש לאסור פי׳ א׳ מהן דשמא יקח מן הקבוע וכן כתב הש״כ בסי׳ ק״י ס״ק י״א ועיין בסמוך בדין ע׳ ומבואר אי כה״ג מקרי קבוע : לז כדאית׳ פג״ה ופ״ק דפסחי׳ דאמרי׳ ובנמצא הלך אחר הרוב ונ״ע לפי זה הא דפסק באבן העזר סי׳ ד׳ סעיף ל״ג דאמופי שנמצא בעיר שיש בו עכו״ם וישראל בין שהיה רוב ישראל או המיעט הרי זו ספק לענין יוחסין קידש אשה צריכה גט מספ׳ ומבואר הטעם בב״י שם בשם הרב המגיד פט״ו מהא״ב דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ואף דהתם נמצא בעיר ופי׳ ממקום הקביעות אפ״ה לא אזלי׳ בתר רובא ואפשר דשאני גבי אדם דלא שייך לומר כל דפריש מרובה פריש מטעם דהדר לגיחוס׳ וכדאית׳ פ״ב דנזיר דף י״ב ועיין בכתובות דף ט״ו בתוס׳ ד״ה דנמא אך קשה דלפי זה אמאי לא חשבינן שם נ״כ לענין שאר דברים כגון לענין נזקין ולהחיות ולהאכיל נבילות ושאר כל הדברים כמחצה על מחצה וע״ש בדרישה ובלבוש שהרגישו קצת בקושיא זו אבל לא ביארו כל צרכו בזה ואין להאריך כאן ובביאורי לטור א״ה הארכתי : לח דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי · והכי קי״ל בכל מקום כמבואר בש״ס שם בא״ח סימן שכ״ט ובח״מ סימן ר״פ דגם לענין ממונא קי״ל הכי והא דאזלינן בסנהדרין ודיינים בתר רובא כבר תירץ בספר כריתות סימן קנ״ט דשאני התם כיון שנודע באותו שעה מי מכה ומי מחייב דמיא להשעה חניות מוכרת בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבילה או להיפך וכי אסרינן ליקח מבשר שחוטה ודאי דמותר כיון שנתברר שלוקח מחנות בשר שחוטה : משא״כ בלוקח מאחד מהן ואינו יודע מאיזה חנות הוה כמחצה על מחצה ובסימן ר׳ כתב שם ו״ל · ומה שמקבים העולם יאסר כל העולם בחרים׳ וזריעה מטעם נרל איכן שהוא קבוע · י״ל כיון דלא ידעי׳ היכא נהל אימן לא שייך לומר קבוע דלא אמרי׳ קבוע אלא היכא שנתברר מקום האיסור עכ״ל ועיין ברוקח סימן הס״ז שמחל׳ ג״כ כה״ג וע״ל דין ט׳ בס״ק מ״ו : לט כמחצה על מחצה דמי ומבואר בש״ס דכתוב׳ דט״ו דכן אמרי׳ בין להקל בין להחמיר כגון אם יש תשע חניות של טריפות ומנה א׳ של בשר בשר ולקח מא׳ מהן הוי כמחצה על מחצה ולא אמרי׳ אלא משום ספיק׳ דלא אמרי׳ דהוי כרובא כ״כ הש״כ בסי׳ ק״י ס״ק ט״ו ונראה לי פשוט דמ״מ כה״ג אם לקח או נפל אחד מהן ונתערב באחרי׳ דגם הרשב״א מודה דאסור ואינו ניכר מטעם ס״ס דהא דמתיר הרשב״א בנתערב באחרי׳ היינו מטעם דקבוע חידוש הוא ואין לך בו אלא חידושו · וכמ״ש הש״כ בסי׳ ק״י ס״ק כ״ב וכ״נ · וכאשר יתבאר בסמוך ס״ק מ״א וא״כ כאן דמדינא אסור דאי לא קימא הטעם דקבוע בשיטה דאסו׳ מטעם רובא וא״כ בשיטה דאינו בטל בתערובת הבני דאף אם הוא כמחצה על מחצה לא מהבטל בתערובה דהכי כמבוא׳ לעיל דין ז׳ (ועיין בס״ק מ״ב) אך ברוב הגיזה דהיה׳ התיר הרשב״א מטעם דקבוע חידוש ואין לך בו אלא חידושו וק״ל : מ מצא הבשר ביד כותי וכתב הרוקח בסימן ר״פ וה״ה ביד קטן ונ״ל דהא דמוקי הש״ס דחולין דף צ״ה ע״א בנמצא ביד מותי ולא מוקי בנמצא ביד קטן היינו לרבות׳ לומר דאף בנמצא ביד כותי ליכא איסו׳ משום בשר שנתעל׳ מן העין כאן נ״ל דמיירי ג״כ בהאי גוונא דליכא למיחש לבשר שנתעל׳ מן העין וכאשר נתבאר לעיל כלל וסימן ל״ב ע״ש : מא בטילה ברו׳ משום ס״ס ומיירו בחתיכה הראוי להתכבד דאל״כ אפי׳ ודאי איסור בטל ברו׳ וזה פשוט וכן מבוא׳ בב״י בס״ק ק״י והא דפסק הרשב״א להתי׳ מטעם ס״ס אף דהספק ראשון אסור מן התורה דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי הוא מדאורייתא׳ וכל שהספק ראשון אסור מן התורה לא מקרי ס״ס לך לדעת הרשב״א כמבוא׳ לעיל ריש דין ז׳ · ונ״ל כיון דקבוע חידוש הוא אין לך בו אלא חידושו דהיינו דוקא כשהוא בפני עצמו · וכ״כ הר״ן פג״ה (וכזה מהורש״ל נ״כ דברי הש״ע בסי׳ ק״י וכמ״ש הש״כ שם ס״ק כ״ב ובב״ח הולך בשיטה אחרת ומפרש דברי הרשב״א בפירש בפנינו מן הקבוע דבזה אין כאן איסור דאורייתא לכן מתיר מטעם ספק ספיקא · אבל לע״ד אין זה עיקר דמשמעות רוב הפוסקי׳ דבפי׳ לפנינו אסור מן התורה בקבוע ממש וכ״כ תרוקח סימן ר״פ והתרומה בסי׳ נ״א וכמ״נ סימן המ״א וכן משמע בסוגיא דש״ס בפסחי׳ דף ט׳ גבי תשע ככרות של מצה וא׳ חמץ ואתי עכב׳ ונקיל היינו תשע חניות ומשם נלמד דפי׳ לפניו הוי כלוקח מן הקבוע כמ״ש תוספה שם דמיירו דעכבר שקל לפניו מן הקבוע ומדקאמ׳ היינו תשע חנות משמע דשווים מגופם הם ואיסור דאורייתא הוא כמו בלוקח דתשע חניות וכן מבואר שם בתו׳ להדיא בד״ה סיינו וכו׳ דספק דאורייתא הוא ע״ש · ולזה כיון הרב והא״וה שכתבו בשם התו׳ דהוי ספק איסור תורה (ולהשמיטה׳ להש״כ בסי׳ ק״י ס״ק כ״ב דבריו · אלו וע״ש) לכן נראה עיקר דהרשב״א אפי׳ בקבוע דאורייתא׳ התיר ובפי׳ לפניו הוי ג״כ בספק איסור תורה · והר״ן בפג״ה יחיד הוא בדב׳ זה דכת׳ דהוא רק מדרבנן והגהות מיימוני בפ״ח מהמ״א שהעתיק בשם ספר התרומה אינו אסור מן התורה הוא ע״ש ונ״ל אז אסור מן התורה וכמ״ש בספר התרומה עצמו · וכ״כ בעל מאהב כהן דף ק״ד ע״ש · וכן הסכמת הש״כ שם ס״ק כ״ב · והט״ז סי׳ ק״י ס״ק ג׳ דפי׳ לפניו אסור מן התורה : אך מה שפירש שם דברי הרשב״א בקבוע דרבנן ולא בקבוע דט׳ חניות והש״נ שם על הב״י והרב כאן זה בודאי אינו להמעיין בדברי הרשב״א בת״ה הקצר דף מ״ג ע״ב וכמו שהעתיק נ״כ הטו׳ בשמו · והרב המגיד פ״ח מהמ״א מבואר להדיא דדברי הרשב״א אמורי׳ לענין קבוע דט׳ חניות · ומ״ש עוד הט״ז שם וגם מו״ה פי׳ כן דברי הרשב״א זה ג״כ אינו דהכ״ה מפרש נ״כ דברי הרשב״א בקבוע דט׳ חניות אלא שפירש לדעתו דפירש לפניו הוא איסו׳ דרבנן · והעיקר כמ״ש דפירש לפניו אסור דאורייתא · ולענין דינא אין לזוז מהכרעת הרב כאן ובש״ע סי׳ ק״י סעיף ד׳ בהג״ה וע״ש בש״כ ס״ק כ״ה : מב וא״כ לא מהני ביה ס״ס והא דפסק הרב בא״ח בסימן תל״ט סעיף א׳ בט׳ צבורין של מצה וא׳ של חמץ ובא עכבר ושקיל ולא ידענו אי מצה אי חמץ ונכנס לבית בדוק אם הככר רגן שיוכל העכבר לאכול הלין להקל מטעם ס״ס כמבואר שם בטו׳ וש״פ תירץ בנה״כ בסי׳ ק״י ובעולת שבת בא״ח סי׳ תל״ט דשאני התם דאיכא למימ׳ דליכא איסור כלל משא״כ כאן דאיסור על כל פנים בעין ועיין עוד בב בנה״כ שהאריך בזה ובלא״ה לא קשה מידי דספק אכלהו עדיף מספר ספיקות דהיה ספק הרגיל וכמ״ש לעיל בס״ק כ״י וע״ל דשאני התם דאיכא חזקה היתר דמש״ע להספק דהבית היה בחזקת בדוק משא״כ כאן דליכא חזקה דהיתר וכמ״ש התו׳ בפסחי׳ דף ט׳ ע״ב ד״ה היינו ע״ש · ועיין עוד בעולת שבת שם שכתב דה״ה בט׳ צבורין של חמץ וא׳ של מצה ג״כ יש להתיר מטעם ס״ס משום דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי אמרי׳ נמי לקולא עכ״ל · אכן לפי מ״ש בס״ק ל״ט נראה דחק להקל בכה״ג אך לפי חלוקים שכתבתי שם אולי יש להקל ולדינא צ״ע : מג כל מה שלקחו מן המקולין קודם שנמצאת טריפה ובמשמרת הבית להרשב״א בדף ק״ב ע״א כדי להציל מהשגת הרא״ה שם כתב וז״ל שהמחבר לא על חנות אחת מוכרת בשר נבילה בידוע אמרה דאע״פ שזה לא ידע (בעת שלקח) שיש כאן חנות מוכרת בשר נבילה כיון שלקח ממש מן הקבוע לקח והמחבר לא כ׳ כן אלא בנמצא שם ספק טריפה או אפי׳ ודאי טריפה לאחר שלקח מזה לא נולד לנו במקולין הספק עד לאחר שקנה זה וכל מה שלקח מתחלה ולאחר שפי׳ נולד לנו הספ׳ הזה אם לקח מן הטריפה או מן הכשרה מותר דזה כנמצא הוא דמ״מ מחשב הנייה דודאי מי שלקחו מן הקבוע לקח אלא שלא נולד לנו הספק בעודו בקבוע אלא בפי׳ משום כך מותר עכ״ל · העתקתי כל דבריו לפי שראיתי בספרי גבן בסי׳ ק״י ס״ק י״ד שהעתיק דברי הרשב״א בסיגנון ובענין אחר כאלו מחלק בין ספיקא דהנות לספיק׳ דהחתיכות ולכן כתב שם שיש חילוק דעות בזה ונלאמת כאשר עיינתי ברשב״א עצמו ראיתי שאין דעתו כלל לחלק בזה וכל שלא נולד הטריפות עד אחר שלקח אף שהספק הוא שאינו יודע מאיזה חנות לקח הוה כפי׳ ממילא ומותר (וכ״כ הר״ן פג״ה בשם התו׳ והרשב״א בחידושיו פא״ה דף נ״ה · וכן מתמעת הטור בשם הרא״ש כפי מה שפירשו האחרונ׳ וב״פ בלחם חמודות פג״ה דף ר״ב סימן נ״ג ובמהרש״ל פג״ה סימן כ״ס).

לך

(מד) שאין הכל בקיאין בדברים אלו ואם אחת מתירן כשאינ' חשובת קרב הדבר לטעו' וליקח אף מן החשובות וכן אנו נוהגין עכ"ל (מה) וברור דדברי הרשב"א הם שהחתיכות בעצמן נתערבו ואין שם איסור קבוע כלל ולכן מתיר כל חתיכות שאינה ראוי להתכבד לולי הגזירה שמא יקח מן החשובות אבל הטור הבין דברי הרשב"א דמיירו שהאיסור קבוע במקומו (מו) אלא שהמקולין נתערבו שאין יודעין איזה כשר ואיזה טריפה ולזה הקש' עליו הטור ז"ל ואיני מבין מ"ש להתיר בחתיכות שאינן ראוים להתכבד אלא שהחמיר לאוסרן נראה שאסורין מן הדין ולא מטעם חומרא דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ואסור בכל דבר וא"א הרא"ש ז"ל כתב דכל מה שלקח קודם הספיקא הכל מותר ולאחר שנודע הספיקא הכל אסור עכ"ל הרי לך שהבין דברי הרשב"א בדרך שנשאר האסור קבוע במקומו ולכן תמה עליו ולפי מה שפרשתי דברי הרשב"א עלו כהוגן וכהלכה וכ"כ ב"י :

כלל וסי' מ"ז בדין תולעי' שבפירות ובו עשרה דינים :

א פא"ט אמר שמואל קישות שהתליע' באיביה אסורה והכי נהוג דכל פרי שהתליע בעודו מחובר באילן או בקרקע התולע אסור · וכן פסקו רוב הפוסקי' דלא כרבי יעבץ ור"ת שפסקו להתיר ונראה מכל הפוסקים דאין לחלק בין פרי לפרי ואפי' כמהין ופטריות נמי דינא הכי (א) וכן משמע פ' כיצד מברכין דמקרי גדולי קרקע דאמרי' התם דרביתן מן הקרקע · וכן אמרי' פ' הנודר מן המבושל הנודר מגדולי קרקע אסיר בכמהין ופטריות שמע מינה דגידולי קרקע מקרי וא"כ אית ביה משום שרץ השורץ על הארץ וכן הוא המנהג לאוסרן אם נתבשלו כמהין ופטריות (ב) ונמצא בהם תולעי' וכ"ש שהתולעי' עצמן אסורין ודלא כהג"ה או"ה שכתב בכלל מ"ה דתולעים הגדלים בכמהין ופטריות מותרין דלא מחשב גידולי קרקע אלא מאויר גדילים דהא אין ניקחין בכסף מעשר ואין מברכין עליה' בורא פרי האדמה · ואין דבריו נראין דאע"ג דלאו פרי ממש הוא (ג) מ"מ מחובר לקרקע מקרי ואית ביה משום שרץ השורץ על הארץ והכי המנהג ולא תזוז ממנה :

ב כתב הרשב"א אם התליע במחובר אע"פ שהחור שהתולע בתוכו הוא קטן ואינו מחזיק אלא כדי התולע אסור אבל האשר"י פא"ט מתיר כשאין התולע יכול לרחוש ולכן כתב דתולעי' הנמצאים בפולין ובאפונים מותרין דלא קרינן בהו שרץ השורץ על הארץ כיון דלא יכול לרחוש · אבל הנמצאים בשרכיטין אסורין שיש מקום לרחוש עכ"ל והתוס' (ד) ורש"י והגהו' מיימון בשם מוהר"ם פסקו כדברי הרא"ש אבל בשם ר"י כתבו הג"ה מיימון כדברי הרשב"א · וכ"פ הר"ן ופסק בספר ב"י דהלכתא כדברי המקילין ובאו"ה פסק להחמיר (ה) וגם בשערים משמע כדברי הרשב"א דהא לא מתיר אם נמצאו בקטנית אלא משום שאין דרכן להתליע אלא בתלוש הא בלאו הכי הוי אסורין ולי נראה (ו) דטוב להחמיר בל זמן שהפרי לא נתבשל שאין לחוש לתולע מאחר שהפרי שרי אבל אם נתבשל עם התולע אין לאסור התבשיל ויש לסמוך אדברי המתירין כן נראה לי :

ג כתב הרשב"א בתשוב' סי' רע"ה דאף אם התולע אינו מרוקם לגמרי אלא שלפעמים ניכר מקום שחור וניכר ראשו של רחש וגופו עדיין אינו ניכר אלא שהפרי עצמו קצת משונ' אסור פי' כמה פעמים ניסינו שנטלנו אותה ממקומ' והנחנו איתו על ציפורן האצבע ורחש והלך כך ולפיכך אנו מורגלין שכל מקום שהשחיר בפולין אנו נוטלין משם בעומק (ז) וזה הכשירו עכ"ל :

ד ואמרינן פא"ט דאף אותן שהתליע במחובר אם עברו עלייהו שנים עשר חדש משנתלשו מותרין דאחר י"ב חדש התולע הוה.

אך דהיכא דאיסור נולד ונודע קודם שלקח רק שאותו איש שלקח לא ידע שיש בחנות נבלה מ"מ מן הקבוע לקח ואסור ולא ידעתי מאין יצא להש"כ שפי' דברי הרשב"א בענין אחר אשר לא נתבאר כלל : **מד** שאין הכל בקיאין וכתב הב"ח ומהרש"ל דהיינו טעמא כיון שהתערובת במקולין שרבים קונים משם קרוב' הדבר לטעות משא"כ בנתערב כך ליחיד דאין להחמיר אלא להורות כדין עכ"ל ונראה לי פירש דבריה' כך הוא דבמקולין איכא למיחש שהרואה שלוקחין ממקולין זו שנתערב בה איסו' יאמר בודאי קמו רבנן על תערובת זו (וכה"ג מצינו בש"ס קמו רבנן בגיטה או בחליצה) ושלקו מהם האיסור או התירו ולא ידעו לחלק בין חתיכו' הראוי להתכבד או לא משא"כ נתערב ליחיד כך בביתו ודאי לא יתיר לעצמו א"כ יש"ל לחכם (או שהוא עצמו תלמיד חכם והגיע להוראה) אז יאמר לו איזה אסור ואיזה מותר ואין לחוש לטעות ובזה מתורצי' כל הקושיות שהקשה הט"ז בסי' ק"י ס"ק ה' ומדחיק שם לתרצם ולסתור דברי הראשוני' וע"ש בנה"כ שהשיג שם על הט"ז ומתרץ שם על קושיות הט"ז בשם הגאון הגדול מהור"ר גרשון נר"ו · דהא דאמרי' דרבים מדכרי אהדדי היינו דוקא כשהן במעמד אחד משא"כ במקולין שיש לחוש שיבאו ליקח זה אחר זה וע"ש · ועיין בש"ס פ"ק דעירובין דף ג' ע"א אליבא דרבא מפרז"יקא מבואר דאפי' היכא דאינ' במעמד אחד ג"כ אמרי' דרבי' מדכרי אהדדי ולפי מה שכתבתי הכל ניחא ודו"ק : **מה** וברור הוא דדברי הרשב"א · וכ"כ הב"י והב"ח ומהרש"ל פנ"ה סימן כ"ד אבל הרב בד"מ בסי' ק"י חזר מדבריו ופי' דברי הרשב"א שהחתיכות לא נתערבו רק שאין אנו יודעין באיזה מקולין הוא האיסור והג"ה דף ר"ב מסכי' עם דעת ופי' הרב כאן : **מו** אלא שהמקולין נתערבו משמע דהיינו דאיסור קבוע אע"פ שאינו ניכר לנו באיזה מקום הוא קבוע כמו כאן שהמקולין נתערבו ג"כ מקרי קבוע וכן משמע בסוגיא דש"ס דנזיר דף י"ב ע"א וכמ"ש התו' ד"ה וליהוי וד"ה אשה ע"ש וכן משמע מדברי כל האחרוני' לפי מה שפי' דברי הטור · וכ"כ בתשובת צ"צ סי' ל"ב ובש"כ סי' ק"י ס"ק כ"ע וזה סותר למ"ש לעיל ס"ק ל"ח בשם ספר כריתות ·

כלל וסי' מז **א** וכן משמע פ' כיצד מברכין דף מ' ע"ב וע"ש ברש"י שכתב דאף הגדילי' ומחוברי' בכלים או עלים ג"כ רבו מארעא מלחלוחית הארץ וא"כ לפ"ז גם התולעי' שבתוכו אסורי' ומקרי שרץ השורץ על הארץ אך לפי שמסיי' הרב הלשון שמקרי מחובר לקרקע א"כ משמע דכה"ג שאינ' מחוברי' לקרקע מותרין וצ"ע לדינא : **ב** ונמצא בהם תולעי' דהיינו שלש או ארבע וכמבואר לקמן דין ח' וע"ש : **ג** מ"מ מחובר לקרקע מקרי והא דאין מברכין עליו בורא פרי האדמה היינו לפי שאין יונק מן הארץ' וכדאיתא פ' כיצד מברכין והוא הסכמ' הפוסקי' ודלא כמשמע קצת בלשון הש"ע בא"ח סי' ר"ד ועיין בבאר שבע דנ"א ע"א שהאריך בדינים אלו וכתוס' ריש פרק בכל מערבין דף כ"ז ד"ה מאן דמתני' וע"ש : **ד** ורש"י וכ"כ התו' והרא"ש והרשב"א בחידושיו והר"ן בפא"ט בשם רש"י : וכן מבואר להדיא מל' רש"י בחולין דס"ג ע"ב ד"ה קישות שהתליעה באביה וכו' ואסורה התולעת לאכול כיון דמהלכ' בתוך הקישות והוא מחוב' לקרקע הוי כשור' על האר' וכו' עכ"ל רש"י · הרי להדיא מבואר מדבריו שעיקר האיסור הוא כיון שרוחשות בתוך הקישות אבל היכא דאין יכול לרחוש מותר · וכן מוכח ג"כ ממ"ש רש"י בדף נ"ח ע"א ובדף ס"ג ע"א ד"ה וקעבר משום שרץ השורץ וכמ"ש הר"ן ספא"ט בארוך וכש"כ בסימן פ"ד ס"ק י"ע כתב וז"ל . ומ"ש הפוסקי' שדעת רש"י להתיר לא ידעתי איך נרא' כן עכ"ל ולא ידעתי איך לא שת לבו לדברי רש"י שהעתקתי שמבואר כן להדיא מדבריו וכנה"כ ראיתי שהש"כ עצמו הרגיש בזה ועוש' סניגרון לתקן דבריו וע"ש שלא תיקון כלום ואין דבריו נראין לסתור דברי ראשוני' והא דכתב שם וז"ל דדין גדול כזה הוי ליה לרש"י לפרש להדיא ולא אגב ריהטא עכ"ל אין זה דקדוק כלל דהא כתב המרדכי והש"ד בשם רש"י בתשובתו דפוסק דלא כשמואל וסובר כר' יעבץ וכר"ת שהביא הרב בדין א' וא"כ אין נפקותא לרש"י בדין זה כלל כיון דמותר לגמרי אא"כ פירש מן הפרי דכאלו התליעו בתלוש דמי וק"ל : **ה** וגם בשערים משמע כדברי הרשב"א וכלשון זה כתב התרומ' סי' ל"ה ובסמ"ג לאוין סי' קל"ב ובמרדכי פא"ט וכיון שאין דעת רוב הפוסקי' היה ראוי להחמיר אבל באמת נ"ל שאין זה משמעות כלל דאפשר דאף כל אלו פוסקי' סוברי' כהרא"ש והתו' דהא לא כתבו הרא"ש והתוס' רק על אותן תולעי' הנמצאי' בפולין ואפוני' תחת הקליפ' והקליפה משמרת עליה' מבחו' וכשמסירין הקליפ' מוציאין יבחושין תחתיהן לפי שהן מונחין במקום צר ולא קרינן בו השרץ על הארץ כן זמן שלא ריחוש עכ"ל · הרי להדיא דדוקא בכה"ג שנמצאי' התולעי' תחת הקליפ' דאז הם מונחי' במקום צר משא"כ בתולעי' המצאי' בפולין נופיהו שמנוקבי' יש להם מקום לרחוש וכן מוכרח בדברי הרא"ש דהא בפא"ט דף י"ב ע"ג כתב וז"ל · וכן כל מיני פירות וקטניות שדרכן להתליע צריך לבודקו תוך שנים עשר חדש עכ"ל · ואם איתא אמאי הצריך בדיק' הא אין יכול לרחוש ומותר לגמרי (וכזה מתורץ מה שמקשה הרב לקמן דין ז' והרב לא עיין בדברי הרא"ש עצמו רק בדברי הטור וכמ"ש לקמן ס"ק י"ע) אלא ודאי דכה"ג יכולין לרחוש וכן משמע להדיא ברבינו ירוחם נתי' חמשה עשר אות כ"ז וז"ל דכל מיני קטניות שדרכן להתליע כגון פולין ועדשים וכיוצא בהן בתוך י"ב חדש אין להם תקנה וכו' ומ"מ אין לאסור תולעים הנמצאי' בפולים ועדשים במחובר לקרקע תחת הקליפ' והקליפ' משמרת עליהם מבחו' כי עומד במקום צר ולא קרינן ביה השור' על האר' אפי' במחובר אבל נמצאת בשרביטין שהם עיקרי זיתים ונפנים אפי' שלא במחוב' או במחובר דאמלע פרי שיכול לעמוד שם ברויח הרי הוא כמו השורץ על הארץ ואסור · וכן נראה עיקר עכ"ל (וידוע שרבינו ירוחם הוא תלמיד הרא"ש ומשך אחר דבריו) הרי להדיא דבנקובי' אמרי' דיש להם מקום לרחוש ולא קאמר הרא"ש רק בנמצאים בין הקליפה וכן משמע בנומחה ספרי הטור של הב"ח אכן בכל בו בסי' ק"א כתב בשם תוס' משלי"ן דאף בנקובי' אמרי' דאין להם מקום לרחוש וצ"ע · **ו** דטוב להחמי' בש"ע סי' פ"ד סעיף ו' פסק כהרשב"א והרב בהג"ה שם השמיט דעת המחמירין לגמרי משמ' שדעתו לגבל אפי' כתולע עצמו אם אין יכול לרחוש וכן היה נ"ל לפי מ"ש בסמו' ס"ק ה' אך ראיתי שהט"ז והש"כ בסי' פ"ד מסכימי' לדע' הרב גם בפנים חדשות כתב בשם ספר הזכרונות שמתמיה על הב"י דמיקל בזה לכן ראוי להחמיר כדעת הרב ואין לחוש לתולע מאחר שהפרי שרי : **ז** וזהו הכשירו וכ"פ הרב בהג"ה בש"ע סעיף ז' (והט"ז שם ומהרש"ל בפא"ט ס"ס ק') אע"פ שבסי' ק"א פסק דאין לאסור תולע א"כ יכול לרחוש וכן דעת הרב בהג"ה והט"ז וז"ל דהכא שהתולע קטן יכול לרחוש וכן מוכח להדיא כדברי הרשב"א שם בתשובה סי' רע"ה ורק בדרך א"ל משיב שם לשואל שהבין שאין יכול לרחוש כתב דמ"מ אסור דלא בעי רוחש ממש אע"פ שרש"י ז"ל נרא' שסובר כן בחולין עכ"ל אבל בריש דבריו מבואר שאף לדעת רש"י אסור משום שיכול לרחוש וזה דעת הרב והט"ז ומהרש"ל ובהגס ערח בזה הט"ז בסי' פ"ד ס"ק ע' והש"כ שם ס"ק פ' ע"ש שוב מצאתי בגלסס מגודה דף קפ"ד ע"ב שהרגיש גם בזה ומתמיה על הרב בהג"ה ופייס וז"ל · ואולי דהכא שהתולע קטן מאוד אין מקומו צר שלא יכול לרחוש

הוה כפרשא בעלמ' וכתב הרשב"א בתשו' סי' פ' דמותרין בין חיים בין מתים דאם התליע במחובר (ח) אינו חי י"ב חדש (ט) וא"כ הוא עפרא בעלמא וכ"כ הרא"ש והר"ן וכתב הרשב"א עוד בזו התשובה מיהו דבר מרוקח בדבש שנפלו לתוכו נמלים ואי אפשר לברר אותם ועבר עלייהו י"ב חדש אני חוכך להחמיר לפי שהדבש דרכו להעמיד ולקיים (י) הדברים השלמים הנטמני' בתוכו עכ"ל:

ה אם התליעו הפירות לאחר שנתלשו אף התולעי' מותרין דלא מקרי שרץ השורץ על הארץ כן הוא מסקנא דגמר' פא"ט והפוסקים וכתב הטי"ד סי' פ"ד ודוקא שלא פירשו מן הפרי (יא) אפי' לא הגיעו לארץ אלא שמת באויר קודם שהגיע לארץ ואפי' לא פירש כולו מהפרי אלא מקצתו או שלא פי' אלא על גבי הפרי (יב) או על גבי הגרעין או מפרי לפרי אסור והרמב"ם אוסר אפי' מת תוך הפרי ופירש אח"כ ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל עכ"ל הטי"ד וכתב המגיד משנה פ"א מהמ"א בשם בעל הלכות ורבינו חננאל (יג) כדברי הרא"ש ושכן הסכים הרשב"א וכתב האו"ה דהכי נקטינן:

ו כתב הרשב"א אם נתלשו ואח"כ התליעו כל זמן שנמצא בתוך הפרי אפי' חורו נקוב לחוץ לא חיישינן שמא פי' וכן דעת ת"ה אמנם במרדכי פא"ט כתב דיש להחמיר כה"ג דחיישי' שמא פירשו וכ"פ בשערים בשם ראב"ן וכתב מהרי"י בת"ה סי' קע"א דהכי נוהגין (יד) ודוקא בודאי מתולעים אבל ספק אם היה שם תולעים יש לאכלם ע"י בדיקה ויש לבררם יפה להשליך הנקובים ולתנם בתחלת בישולם במים רותחין ודי בכך וטעם זה יתבאר למטה:

ז כתב עוד הטי"ד ספק אם התליעו במחובר או בתלוש אסור ולפיכך כתב הרא"ש כל פרי שדרכו להתליע במחובר תוך י"ב חדש (טו) אין לו תקנ' ולאחר שנים עשר חדש יתנו לתוך מים צוננים המתולעים והמנוקבים יעלו למעלה ואח"כ יתנ' בקדרה רותחין שאם ישאר בה תולע (טז) יומת מיד עכ"ל וכתב ב"י בבזכתבו הרשב"א והר"ן דתוך י"ב חדש לא מהני ליה (יז) שום בדיקה וכתב הרשב"א עבר ובישל תוך י"ב חדש בלא בדיקה אם (יח) יוכל לבדוק בודק ואם לאו מותר עכ"ל:

ומשמע

לרחוק עכ"ל ובודאי גם הוא לא ראה דברי הרשב"א עצמו בתשובתו דמבואר ומשמע כן להדיא ולא קשה מידי עכ"ל: **ח** אינו חי י"ב חדש: אע"ג דכל דבר שאין לו גידים ועצמות אינה חיה אלא ששה חדשים וכדאיתא ברכה פ' שופטים (ובודאי ליכא מאן דפליג במציאות) מ"מ אף שמת לאחר ששה חדשים עדיין הוי שרץ שמת ואסור משא"כ לאחר י"ב חדש נעש' כעפרא בעלמ' ומותר ועיין בבאר שבע דף פ"א ע"א: **ט** וא"כ הוא עפרא בעלמ' ובאו"ה כלל מ"א דין ג' סיים בזה דהוי כשרף השרץ ומשמע דמותר לגמרי כשרף השר' וכן משמעו' כל הפוסקי' וכ"כ בתשו' הריב"ש סי' רנ"ס וכדאיתא בסוף תמורה כל הנשרפין אפרן מותר (חוץ מעצי אשרה · וי"נ) וכה"ג מבואר נ"כ בתמורה ש"פ כל האיסורין לענין אפרוח מביצה נביל' דמותר מהאי טעמא והובא לקמן כלל ס"ד (אף דבש"ע סימן פ"ו סעיף ז' בהג"ה סיים הרב לכתחל' יזהר שם טעמא אחריני אית ביה כיון שהוא אפרוח עכשיו לפנינו היוצא מטמא ואיכא שם גזיר' וחשש כמ"ש הט"ז שם וגם הוא חומרא גדול' כמבואר שם ולקמן כלל ס"ד) אך צריך עיון קצת דבמ"ם פ"ד סיים הב"י בש"ע שרץ שרוף מותר לאכול' משום רפוא' דהוי עפרא בעלמא משמע דבלאו רפואה אסור ולא ידעתי מנין לו זה דהלא הוא לכאורה נגד הש"ס והפוסקי' שכתבתי והוא עצמו פסק האי דינא די"ב חדש וגם בסי' פ"ו לענין אפרוח מביצה נביל' ובב"י הוה"ל דין זה מתורמת חיים אבל שם כתב בזה הלשון מותר לשרוף שרץ ולאכלו משום רפוא' עכ"ל א"כ לא קשה מידי דלשרוף לכתחלה כדי לאוכלו אסור אי לאו משום רפוא' ואפשר דהטעם דהוי כמבטל איסור בידים לכתחלה וכן משמע באו"ה ס' ל"ב דין י"ע וכן פסק הרמ"א בי"ד סי' רנ"א אבל בשרוף ככר מוסכם מש"ס ופוסקי' דמותר אפי' לכתחלה ובלא רפואה וצ"ע: **י** הדברים השלמים הנטמני' מש"כ דבר הנמחק ואדרבה דרך הדבש לכלות האיסור שנפל לדבש וכ"כ שם בתשובת הרשב"א וכן איתא בתשובת הרא"ש הובא בב"י בא"ח סי' תס"ז וכ"כ הרא"ש בפ' כיצד מברכין בשם ר' יונה והרא"ש כתב שם על דבריו וראי' צריך ראיי' ודברים סתומים לאיזה ענין קאמר ועיין בשיירי כנסת גדול' לא"ח סי' רי"ו ותס"ז שהאריך בזה ועיין בש"כ סי' פ"ד ס"ק ל"ו **יא** אפי' לא הגיעו לארץ כל הני אבעיות בש"ס ס"פ א"ט ולא איפשטו ולחומרא ואיתא עוד שם בש"ס פירש' לאויר עולם וקלט' מן האויר ובלע' והשמיטו הטור ולא ידעתי למה וכדרי' סי' פ"ד ס"ק ז' הרגיש בזה ותירץ כיון דפי' רש"י שם פי' לאויר עולם מאי א"ל פירש' ומאה מותר משום דאינו ראוי לרחוש אבל היה דראוי לרחוש לא · ורבינו שפסק פרש' ומאה אסור כ"ש קלט' מן האויר עכ"ל: ולא ידעתי לסוף דעתו דא"כ למה נקט הטור פי' לגב הפרי דהא ג"כ נלמד מכח כ"ש מפי' על גב גרעינה' וכפירש"י שם לדרך את"ל ובאמת הרמב"ם פ"ב מהמ"א השמיט פי' על גבי הפרי מטעם זה והא דכתב הרמב"ם האי דפי' לאויר עולם היינו לפי שא"ל לשטתו שגורם בש"ס פי' ומתה מהו וא"כ סובר דאף לאחר מיתה מקרי רוחש ואין כאן אם תמצא לומר כלל דאף אם אמרי' דפירשה ומתה אסור היינו לפי שעל כל פנים הגיע לארץ כשהיא מתה ומקרי רוחש לדעתו משא"כ בקלט' מן האוי' דלא הגיע לארץ כלל · וכן על כרחך צ"ל לדעת הרמב"ם דאבעי' צ' לא בדרך אם תמצא לומר הוא וכפי' רש"י דהא כבר ידוע דעתו דבכל מקום את"ל הוא פשיטו' לאבעי' ראשונה וכמ"ש הרא"ש פ"ק דקידושין בשמו גבי הקדש חני אשה וא"כ למה פסק בפירשה ומתה לאיסור דהא איכא את"ל להיתרא לפי' רש"י אלא דלדעתו וגירסת הרמב"ם לא אבעי' כלל בדרך את"ל (אכן עיי' מ"ש הדרישה בא"ע סי' ק' ס"ק ל"ז דאת"ל לא הוי פשיטותא לאבעי' קמייתא עד שקאמר בהדיא בש"ס את"ל והוא חידוש בדין עכ"ל אין ראיה מזו) אכן גם הטור צ"ע: **יב** או על גבי גרעין ואפי' הגרעין עדיין תוך הפרי כגון שהגרעין מנוקב ואין התולע בתוכו דאז ודאי התולע הנמצא בפרי יצא מתוך הגרעין כ"כ הפריש' סי' פ"ד ס"ק ז': **יג** כדברי הרא"ש טעות נזדקר לפני הרב בזה וכמ"ש הש"ך בסי' פ"ד ס"ק י"א דבאמת המ"מ כתב להיפך בשם ר"ח והרמב"ן והרשב"א וכ"כ הרב עצמו כד"מ לכן נראה שחזר בו בש"ע סעי' ד' ושהם שם כדעת האוסרים שפסק הש"ע וכ"פ בב"י ואף שהש"ך שם כתב דעת המחבר בש"ע שעיקר כדעת הרא"ש ולכן הביא מתחל' שברת הרא"ש בשפם וא"כ סברת הרמב"ם בשם יש אוסרין וכן לקמן סעי' ח' וסעי' ע"ז שהם כסברת הרא"ש וכמו שיתבאר שם אע"ג דבספרו הב"י לא הביא אלא דברי הרא"ש וכתב א"כ אבל הרמב"ם כו' וכתב המ"מ שכך היא גרסת ההלכ' כו' מ"מ מה"ג על זה בספר בדק הבית שלו נראה שדעתו שסברת הרא"ש עיקר ע"ש עכ"ל הש"ך ואין דבריו ברורים ומוכרחים כלל הדא דככר ידוע דרכו של הב"י בש"ע וכמ"ש הש"ך עצמו בסי' רמ"ב בשם תשובת מנחם עזריה סי' צ"ז דברוב מקומ' נתפשט המנהג לחוש להחמיר כדעת שניה שהובא בש"ע ועוד הא דאמרי' דעת הב"י לפסוק כדעה ראשונה שהביא תחלה בסתם היינו היכא דמפור' דעת הראשונים להדיא וכנדון דהר"מ מפענו שם בתשובתו משא"כ כאן שלא כתב הב"י כלל דעת המתירין להדיא בפי' מת רק שכתב תחלה הדינים המוסכמים אליבא דכ"ע דהיינו לא הגיע לארץ ומת וכו' דאסור וזה מוסכם אף אליבא דהרמב"ם וא"כ כתב שיש דעת האוסרין אף בפי' מת א"כ משמע שדעתו לפסוק כדעת האוסרין · ומ"ש עוד שכן מוכח בסעי' ח' זה ודאי אינו דשם מוכח איפכא וכמ"ש לקמן ס"ק ט"ו · ומ"ש עוד מסעי' ע"ז כוונתו כאן כמה שמתיר במולעים הנמצאים בקערה וכמ"ש הש"כ בס"ק מ"ג ואין משם ראייה דאדרבה מדסיים שם לדעת המתירין כוונתו בזה דוקא לדעת המתירין פי' מת משא"כ לדעת האוסרין אף שכש"ך שם ס"ק מ"ג פירוש פי' אחר על היכת לדעת המתירין ע"ש מ"מ המעיין בדבריו יראה שהוא פי' דחוק דהא כתב בש"ע שם להדיא דעת האוסר אבל באמת כוונת הש"ע שם כמ"ש וכ"כ בב"י להדיא וכ"כ שם בלבוש · וכן הגעתי פני מ"ו האלוף המרומם מוהר"ר זלמן נר"ו והסכים עמי וראוי לחוש להחמיר לכתחלה: **יד** ודוקא בודאי מתולעי' · ל' הרב אינם מובנים לי דהלא אם יש בתוכו ודאי מתולעי' ג"כ יש לו תקנה ע"י בדיקה וכמבואר בסמוך בדין ז' · וכן משמעות כל הפוסקים · וכ"כ מהרא"י להדיא בת"ה סי' קע"א ומשמע שם דבספק מתולעים אפי' בדיקה א"צ מטעם ס"ס ספק לא היה בו תולעים ואת"ל היה בו שמא לא פירשו וכאמת בש"ע לא הזכיר הרב מחילוק זה כלום וצ"ע ובט"ז סי' פ"ד ס"ק י"א כתב דפירות שאין דרכן להתליע במחובר רק בתלוש א"צ בדיקה מסמע דלא בעי כלל בדיק' ולא ירדתי לסוף דעתו דהלא מבואר מדברי הטור הרא"ש ושאר פוסקים דאף משום תולעים הנדולים בתלוש דהיינו לאחר י"ב חדש צריך בדיקה דהיינו בדיק' דמים צוננים ורותחין כיון שדרכן בכך וכמ"ש הר"ב גאן בדין ז' ודוקא עבר ובישול כתב הרשב"א להתיר אבל לכתחלה בעי בדיקה וצ"ע ועיין בס"ק י"ח: **טו** אין לו תקנה · פי' תקנה דמים צוננין אבל אם בודק כל א' בפני עצמו מהני וכאשר יתבאר בסמוך וכן מבואר מדברי הרא"ש והטור בסי' פ"ד להדיא שכתבו כל פרי שדרכו להתליע במחובר אסור לאכלו תוך י"ב חדש בלא בדיק' משמע דבדיקה מהני: **טז** ימות מיד · והא דלא מותגים מיד תוך מים רותחין היינו משום דדלמא לא ימותו מיד כל התולעי' ועוד שמא יפרשו מת מן הפרי וגם שמא ככר פי' וחזרו ולכך יסיר מתחלה כל המנוקבים והמתולעים ואם יש להוש עוד תולעי' כפני' שלא ניכבו נהו' ימותו במים רותחין ולא יצא מו להו' וזה דעת הטור והרא"ש ואף שהטור והרא"ש סוברים דפי' מת מותר וגם לא חששו שמא פירשו וחזרו מ"מ כתבו שזה מנהג יפה הוא ויואלין אליב' דכ"ע · וכ"כ רבינו ירוחם נתי' ע"ז אות כ"ז ח"ל וצריך להם לעשות תקנה בכל מה שיוכל וכ"כ הבאר שבע בדף פ"א ע"ב וזה כוונת הש"ע והרב שלא העתיקו לשון מנהג יפה שכתב הרא"ש והטור לפי שאלו לשיטתייהו שחשש בש"ע להחמיר בפי' מת (והרב לפי' וחזרו וק"ל) על כן מדינא מחויב לעשות בדיק' ע (ועמ"ש לעיל ס"ק י"ג) וכן צ"ל כוונת הפרישה בסי' פ"ד ס"ק ע"ז ובחנם טרח הש"כ בסי' פ"ד ס"ק כ"ד והשיג על הפרישה בזה וק"ל: **יז** שום בדיק' אלא שום הוא טעות סופ' דודאי בדיק' מהני רק בדיק' דמים רותחין לא מהני וכמ"ש הרשב"א להדיא בתה"א וכתה"ק סוף בית ג' שער ג' דתוך י"ב חודש אסור לאכלו בלא בדיק' משמ' דבדיק' מהני וכמ"ש נ"כ לעיל ס"ק ע"ו בשם הרא"ש והטור וכמ"ש הרב עצמו בסמוך בשם מגלהי כהו' וכ"כ הבאר שבע בדף פ"א ע"ב דמלת שום הוא ט"ס ועיין שם: **יח** יוכל לבדוק בודק עדיין אח' הבישול ואם לאו מותר והטעם כתב הרשב"א בתה"א דף פ' ע"ב כדרך שאמרו בבהמה באם בא זאב ונטל בני מעיים שביה עומדת בחזקת היתר ועוד דהכא איכא תרי ספיקא חדא דלמא לא הוה ביה ואם תמצא לומר הוה ביה דלמא נמוח ובטל עכ"ל ואף לפי מה דפסק הרב לעיל כלל מ"ה סוף דין ז' דמחמירין ס"ס אפילו היכא דאית ליה תקנה בבדיקה ומשמע אפי' לכתחלה א"צ בדיקה (וכאש' יתבאר לקמן בקונט' הספיקות דין ל"ה וע"ש ס"ק מ"ה) מ"מ מצריכין הכא לכתחלה בדיקה כיון דדרכן ומצוי להתליע וכל דבר שמצוי חוששין לכתחל' (ועיין בתשובת צמח צדק סי' כ"א וכ"ב) וכן מבואר להדיא

ומשמע מדברי הרא"ש שהביא הטור בסימן פ"ד דעדשים מצוי בהן הולעים במחובר ואם כן היה אסור לאכלן תוך שנים עשר חדש אפי' ע"י בדיקה וצריכן למימר דחורו שלהן הוא גדול והשרץ יכול לרחוש בתוכו אבל אם לא יכול לרחוש כבר נתבאר לעיל דשרי לפי דעת הרא"ש (יט) בפולין ואפונים וה"ה בעדשים וכ"כ בהג"ה מיימן וז"ל כן התרתי על מבשלי קליות חטין ואומרי' שמצויין בהם תולעי' בין הקליפה לחטה והתרתי מטעם זה עכ"ל ונראה דדבר זה משתנ' לפי הזמן והמקום ואפשר דבזמן הזה אין הרחש מצוי בעדשים ואף אם הוא מצוי אין חורו גדול כל כך ולכן אפשר דמותר לאכול עדשים ע"י בדיקה · וכן הוא בהג"ה ש"ד בש' מהרא"י דמהני בדיקה בעדשי' ואע"ג דיש לדחות דאפש' דברי מהרא"י הם לאחר י"ב חדש מ"מ נראה מה שכתבתי ומצאתי כתב בא"ו שסיד' מהר"ש וז"ל (כ) מצאה' כתב הא דכתב הרא"ש דאין להם תקנה תוך שנים עשר חדש בדבר שדרכו להתליע היינו דוקא כדרך אותה בדיקה שכתב הרא"ש דהיינו שיתנן לתוך מים צוננין וכו' אבל אם בודק כל א' בפני עצמו מהני עכ"ל (כא) והמנהג דבוררין הקטניו' שקורין ערבי"ש תוך י"ב חדש ע"ג השלחן ובוררין הנקובים מהם ואפשר שאין דרכן להתליע במחובר או דחשבינן לבדיק' זו כאלו בירר כל א' בפני עצמו :

ח כת' עוד הטו' בש' הרשב"א ואם נמצאו (כב) קצת תולעי' בקדר' משליכין ואוכל השאר שאין כל כך טעם שיאסור פליטתן עכ"ל וכ"כ הרא"ש כלל ך' סי' ג' ואם נמצא תולע בפרי מבושל אני מתיר האחרים כי טעם התולע בטל בששים ואף הפרי יש ששים לבטל מתולע שבו (כג) שכך שיעור מהר"ם דאין לך פרי שאין בו ס' נגד התולע שבו עכ"ל ובתרומת הדשן סי' קע"ב כתב דיש לנהוג כמו שקבל מגדולים דדוקא פירות גסי' סמכינן אשיעור מוהר"ם אבל לא בפירות קטנים וא' מן הגדולים כתב שיש לסמוך אדברי מוהר"ם אף בגודגניות דאע"פ שהתולע גדול מ"מ הטעם היוצא ממנו אינו אלא דבר מועט עכ"ל (כד) ובאמת מדברי הרא"ש והרשב"א נראה דאין לחלק וכן נראה מלשון טי"ד (כה) וכן נראה מדברי מהרא"י בהג"ה ש"ד אך מי יקל נגד דברי מהרא"י שכתב לנהוג לחומר' בפירות קטנים (כו) מ"מ בתבשיל שיש בו ג"כ דברים אחרים מלבד הפרי ודאי שרי לכ"ע ואין צריכין להחמיר ולחוש (כז) שמא החתיכ' נעשה נביל' כמו שמחמירין בשאר איסורים כמ"ש השערי' דהבו דלא לוסיף עלה ומגי אם מחמירין באותו פרי עצמו מאחר שיצא מפי מהרא"י ועוד בשאר אסורים יש מקילין לויד דלא אמרי' חתיכ' נ"נ כמו שיתבאר לקמן אי"ה לכן אין להחמיר בבה"ג הואיל שהרשב"א והרא"ש מתירין ועוד (כח) דלקמן יתבאר לך דרבים אומרים דאין טעם התולע אוסר משום דהוי פגם ולכן יש להקל בתבשיל כנ"ל · כתב הר"ן פא"ט דף תרצ"ח ע"א מיהו כתב הראב"ד הא דמתירין תבשיל שנמצאו בו תולעים לאחר שהוציאו התולעים ממנו היינו דוקא שלא נמצא בהן (כט) רק א' או ב' אבל

להדיא מתוך דברי הרשב"א שם והוכא ג"כ באו"ה כלל מ"א סוף דין ג' וסיים שם וז"ל : והיינו שלא הוחזק פי' בשהם מיני קטניות אבל פרטים במדינה שהוחזקו בכך הוי ודאי ולא ספק עכ"ל כוונת האו"ה שכתב פי' וכו' היינו משום דלא תקשה אדידיה דמתחל' כתב כל שהאיסור מצוי צריך בדיק' ואם עבר וכ"של מותר וכו' הרי אף במיני קטניות שמצוי בהם תולעים אם עבר וכ"של מותר ואם כן איך כתב והוא שלא הוחזק לכן כתב פי' וכו' דכוונתו שלא יהא מוחזקים לודאי מתולעים כמו מצא בה ג' או ד' או שידעינן בודאי שכולם מתולעים כל זה ברור ופשוט להמעין היטב בדבריו ודלא כמ"ש הש"ך בספרו נה"כ סי' פ"ד שהשיג שם על הט"ז בס"ק ט"ו גבי מעשה דחג השבועות וכו' וכתב שם דאם דרכן להתליע לא מקרי ספק ולא מהריך מטעם ס"ס וכמ"ש האו"ה עכ"ל בקוצר ובודאי לא עיין היטב בדברי הרשב"א והאו"ה שמוכח מדבריהם להיפך וכמ"ש (ואולי באמת פעם לא ראה רק לשון האו"ה שהעתיקו בספרו הש"ך ס"ק כ"ח ולא באו"ה עצמו וכן משמע מדבריו שם) נמצא דיפה הורה הט"ז שם על הראזיניקש שעשו אנשי העיר מהם פלאדין ואח"כ בדקו אצל החנוני ומצאו בהם תולעים שאותן שלקחו קודם שנמצא בהם תולעים ואפו בהם פלאדין מותרין משום ס"ס וע"ש דבריו באריכות ולכתחלה נכון לבדוק הראזינק"ש וכיוצא בו שדרכן להתליע היטב : וכ"כ הב"ח דראזינקש ופלומין והיר"ז וגרופי"ן וכיוצא בו מיני פירות שדרכן להתליע במחובר ובין בתלוש צריכן בדיקה וכן משמע מדברי הרב לעיל דין ו' ובדין זה ודלא כמ"ש הט"ז בסי' פ"ד ס"ק י"א דראזיני וכיוצא בו פירות יבישים שאין דרכם להתליע אלא בתלוש א"צ בדיקה ובס"ק ה שם השיג על הב"ח ואין דבריו ברורים כלל בזה וכמ"ש לעיל ס"ק י"ד וכן ראיתי שהנהיג מ"ו חמי זקיני הגאון המפורסם מוהר"ר משען ז"ל אב"ד ור"מ דק"ק פראג שבימות החמה צוה להכריז לאסור הפירות האלו עד אחר בדיקה היטב בכל מה דאפשר ורבים נמנעי' מלאכול פירו' כאלו בימים אלו ונכון הוא : יט בפולים ואפונים · וה"ה בעדשים וגם בפולים ואפונים עצמו כתב הרא"ש דתוך י"ב הדש צריכין לבדוק כל א' וא' · מ"מ לא קשה מהא דכתב הרא"ש דתולעים הנמצאים בפולין ואפונים מותרין כיון שאין יכול לרחוש דהתם לא קאי רק אתולעים הנמצאים תחת הקליפ' וכמ"ש והוכחתי לעיל ס"ק ה' וא"כ לא קשה מידי מעדשים והרב שלא הרגיש בזה היינו לפי שהעתיק רק לשון הטור בשם הרא"ש אבל באמת המעיין בדברי הרא"ש עצמו יראה דמעיקר' לא קשה מידי : כ מצאתי כתב הא דכתב הרא"ש לא ידעתי למה תלה הרב דין זה במצאתי כתב והלא הדבר מוכרח בכל הפוסקים ובפרטות בהטור והרא"ש וכמ"ש לעיל ס"ק י"ז וכ"כ הל"ח פא"ט סי' רפ"ע ע"ש : כא והמנהג דבוררין הקטניות מהרש"ל בפא"ט סי' ק"ג כתב וז"ל ונראה בעיני דוקא בהיעין ובפולין והדומה להן הוא דעבדינן ליה בדיקה בבריר' · אבל בפירות שיש לכן גרעין לא מועיל זה דאפי' בתלוש חיישינן שמא פי' על גבי גרעינן א"כ לא מהני בדיק' מבחוץ ואף רוחהין לא מהני עכ"ל : וכתב הש"ך בסי' פ"ד ס"ק כ"ז שאין זה דעת הרב ופוסקים ראשונים ואין לחלק ולחוש כולי האי ועיין במעדני מלך פא"ט דקע"ב ע"ב שכתב ג"כ כזה דעת הרא"ש (והשיג שם על הלבו' ודבריו תמוהי' כמו שהארכתי שם על הגליון וק"ל) ובספר שני לוחות הברית בדף ע"ז כתב דפלומן וקירשן ווייכסיל אין לאכול אותם בלי פתיחה לבדוק אותה אם יש בו תולעת שזה דבר מצוי למצוא בהם תולעים בקצת ארצות החמות ובקצת זמנים עכ"ל והא דמהגין לעשות לטווירג שקורין פאווידיל מפירות יבשים בלי בדיקה ובריר' ופתיחה כלל ע"ש במהרש"ל שכתב טעם המנהג ומ"מ כתב שם דאם מצא לאחר בישול ולשיקחם שבוררין מהם הגרעין ונמצא הרבה מהן נקובי' שצריך לשער כאומד כילד משערין אם יש ס' כאומד נגד המתולעי' ע"ש ועיין בתשובה נחלת צבי שאלה כ"ב שכתב דגם מהרש"ל אינו מצדד להחמיר אלא הפאווידיל שעושין מקירשן ווייכסל פירות קטנים שיש להסתפק אם יש ששים נגד התולי מה שאין כן הטוסין מכריכי"ן שקורין פלומין שוועסקי"ם מותרין בכל ענין ועיין שם שהאריך בזה ועיין לקמן סעיף קטן כ"ח וגם מותרין לקנות הפאווידל מן העכו"ם ואין לחוש מה שאמרו קצת אנשים שטחין היור' בשומן חזיר וע"ל ריש כלל ל"ה דין א' ולקמן כלל ע"ה :
כב קצת הולעים משא"כ אם נמצא תולעים רבים אף שאין בהם טעם כדי לאסור בפליטתן מ"מ חיישי' שמא יש עוד תולעים שלא נימוחו ובריה אפי' באלף לא בטיל · וכ"כ הרב יסמוך בשם הראב"ד והרשב"א : כג שכך שיעור · מהר"ם דאין לך פרי כאמדה פא"ט והובא דבריו במהרי"ל בדיני תולעים וברוקח סי' תס"ח ובאו"ה כלל י"ז דין ח' כתבו וז"ל שמעתי קבלה שאין פרי שאין בו ס' נגד התולע שגדל בתוכו כל זמן שלא יצא לחוץ הלכך זורק התולע וקולף הפרי סביב התולע שלא ניקב הפרי עכ"ל · וכתב האו"ה וז"ל דבניקב אפשר שהטעם דהנקבים לחוץ מתגדלים יותר או שמא מעלמא אתי עכ"ל (ועוד אפשר לומר דמקום הנקב מהמעט בענין דליכא ס' נגד התולע) והרב שהשמיט כל זה אזיל לטעמו כמ"ש שמדברי הרא"ש והרשב"א והטי"ד משמע דאין לחלק שום חילוק וכן מבואר הלשון של מהר"ם שכתב שאין לך שום פרי שאין בו ס' משמע דאפי' ניקב וק"ל : כד ובאמת שדברי הרא"ש והרשב"א נראה דאין לחלק כ"כ הרא"ש להדיא בשם מוה"רם כמו שהעתיק הרב וכ"כ רבינו ירוחם נע"ו אות כ"ז אבל מדברי הטי"ד והרשב"א אין הכרע' כלל די"ל דמ"ש שאין כל כך טעם שיאסרו פליטתן היינו כיון דאיכא עוד אחר דברים בקדרה ואזלי לשיטתייהו דסוברים דלא אמרי' חתיכה נ"נ כי אם בבשר וחלב · וכ"כ הש"ך בסי' פ"ד ס"ק למ"ד ואפשר דסובר הרב מדכתבו סתמא משמע אף דליכא בקדרה דברים אחרים ג"כ אינו אוסר פליטתן ועיין בש"ך כ"ו : כה וכן נראה מדברי מהרא"י בהג"ה ש"ד ולפ"ז דברי מהרא"י בהג"ה סותרים לתשובתו בסי' קע"ב · אבל באמת המעיין היטב בדברי מהרא"י יראה שאין סתירה בדבריו וכבר האריך בזה הרב"ש בתשובת שערים דס"הע"ג ע"ש : כו מ"מ בתבשיל שיש בו ג"כ דברים אחרים לא ירדתי לסוף דעת הרב בזה כיון שכתב תחלה אך מי יקל נגד דברי מהרא"י והמעיין בתשובתו יראה להדיא דמחמיר אף שהיה שם רוטב ופירות אחרים שלא התליעו וא"כ איך פסק הרב להקל נגדו ועוד דמ"ש הרב וסגי אם מחמירין באותו פרי עצמו תמהני שלא מפי מהרא"י ובאמת בש"ע סי' פ"ד ס"ח בהג"ה פסק הרב בפשט דאין לך פרי שלא יהי' ס' נגד התולע : כז שמא החתיכה נעשה נבילה כמו בכל איסור דבוק קע"ג דאינו דבוק ממש מ"מ כיון שמונח בתוכו תמיד מקרי איסור דבוק וכ"כ רג"ש במ"ש בדף מ' ע"ד ועיין בט"ז סי' ל"כ ס"ק י"ב : כח דלקמן יתבאר בכלל נ"א דין ג' לענין זבוב · וה"ה לענין התולע והש"ך בסי' פ"ד ס"ק ל' השיג על הרב בזה וכתב וז"ל וזה אינו דהמקילין בזבוב אם הרשב"א והרוקח יהביא שם והם עצמן אוסרי' תול' דהא כתב הרשב"א ומביאו הטור שאין בהם כ"כ שיאסרו בפליטתן וכן מחלק הרוקח סי' תס"ח להדיא בין זבוב לתולע בפי' עכ"ל · ובאמת אף אם רצונו לומר שזה דעת הרשב"א והרוקח מ"מ יפה הכריע הרב דהא כתב בתשובת חמים דעי' סי' הל"ע וכלל בו סי' ק' דף קי"א ע"ד וז"ל ישובה לרב אלפס ז"ל מי שמצא א' מן השרצי' כגון תולעת נמלה וזבוב משליך אותו ולא נאסר התבשיל וכ"כ הב"י בסימן ק"ד בשם א"ה והר"פ להדיא לכן נ"ל דאין נוגע מתברע' הרב ואחר דבריו נמשך הל"ח פא"ט והט"ז בסי' פ"ד : וכתנם השיג עליו שם הש"כ בנה"כ ע"ש · וכ"ש בתשובה נחלת צבי ריש שאלה כ"א אלא שהשיג שם להשואל דאף לדעת מהרש"ל שמחמיר יש להקל בנדון ההוא ע"ש ולפי דעת הרב פשיט' שאין להחמיר בפאווידלא הנעשה מגודמי' כלל ועמ"ש לעיל ס"ק כ"ח : כט רק אחד או ב' בב"י סי' פ"ד מביא שם בשו' הרשב"א דבב' גם כן אסור וכתב הב"ח שם דלכן יש להחמיר לפי מה דקי"ל פרבי לבתרי זימנא הוי חזקה עכ"ל וכתב הט"ז בסי' ק' ס"ק ו' וז"ל ולא נ"ל לע"ד כן דהא כתב הרא"ש בפ' הבא על יבמתו דבנשואין ומילה קי"ל כר"ש כן נמצאל דדוקא בתלת זימנא הוי חזקה וכן עיקר עכ"ל הט"ז ותמיהה כנגבה על הט"ז שהלין בין האחרים וקובע הלכה כרשב"ג (וגם על הש"כ בנה"כ שלא הרגיש עליו בזה) והאמת אינו כן דאדרבה מדכתב הרי"ף והרא"ש פ' הבע"י וז"ל ומספקא דמילה כנשואין דבתרי זימנא הוי חזקה דספק נפשות הוא ספק נפשות להקל · וכן לענין נשואין דקטלנית עכ"ל : וא"כ לענין הכא איסור דאורייתא כמו במלוי' ודאי קי"ל ספיקא דאורייתא לחומרא ובתרי זימנא הוי חזקה וזה הטעם עצמו הוא בנשואין ודוקא לענין ממונא אזלינן לקולא וכמ"ש הרא"ש עצמו

(ל) אבל שלש וארבע (לא) הכל אסור דלא סגי בזריקת התולעים דכיון שנמצאו בו כ"כ הוחזק התבשיל זו שיש בו יותר ובריה לא בטילי· וע"כ דרשב"א בתשוב' סי' קי"ב דכן עושין מעשים בכל יום וכתב שם ולא מהני לתבשיל בדיקה דלאחר שעלקן אין להם בדיקה אבל מי העלקות מוהרת דאפשר לסננן ודטעם מותר עכ"ל· כתב ב"י בשם אורחות חיים מעשה שנפלו נמלים בכלי דבש והורו שיחמם הדבש שיהא ניתך ויסננו וישארו דנמלים למעל' ואין כאן משום מבטל איסור לכתחלה שאין כוונתינו אלא לתקן הדבש עכ"ל:

ט כתב ב"י עוד בשם א"ח אשה שנמצ' אחר בדיקתה שרץ אסור לאכול מבדיקה' כדין מי שנמצ' אחריו חלב והני מילי שהוא דבר שנראה לעינים כמין הומט וכיוצא בו· אבל תולעים המתליעין בתוך העלין שאינם נראים אלא לאחר שליקתן מותר לאכול מבדיקתן עכ"ל וראיה לדבריו (לב) דסמכינן נמי אבדיקת נשים ולא אטרי' דנשים עצלניות ולא יבדקו יפה כמו שאמרינן גבי שאר איסור דאורייתא ומהר"ש כתב בא"ש (לג) דאין הנשים נאמנות ואין המנהג כדבריו רק הנשים בודקת הקטניות והפירות וסמכינן עלייהו ואפשר דמטעם מאחר דלא הוחזק איסורא גם כי יש הרבה צדדים להקל כמו שנתבאר לעיל אע"ג דאנו מחמירין מ"מ סמכינן עלייהו ופוק חזי מה עמא דבר:

י וכתב הראש בתשוב' כלל ד' סי' ג' תולעים הנמצאים בקמח ומלח אסור· אמנם האגודה כתב בבא"ט בשם הרוקח דשרי ובהג"ה ש"ד כתב לאסור וכתב דכן עשה מוהר"ם הלכה למעשה וצוה להשליכו לנהר ולא רצה להתיר (לד) למכור לעכו"ם פן ימכרנו לישראל עכ"ל· וכתב ב"י דכן קבל מהרי"ב ממהרי"ש ובהג"ה ש"ד משמע (לה) דה"ה חיטין המתולעים אסורין וכ"כ מהרא"י בתרומת הדשן סי' קע"א (לו) וכתב דיש מקילין מטעם דאין דרך כלל שיטחן התולעים כי כששופכין החיטין בהוד האפרכסת בורחין מפני קול ונדנד הרחים ונראה שאף אם המצא לומר שאין זו ברור מ"מ אין להחמיר שאף אם יטחנו התולעים בטילים בתוך הקמח ולא מקרי מבטל איסור לכתחלה הואיל ואין מכוון לבטלם אפס נראה שצריך לרקד הקמח לאור היום כדי לראות יפה אם נפלו בקמח תולעים שמתו בהבל ואבק הקמח דרחים עכ"ל:

כלל וסי' מ"ז מ"ח בדין תולעים הנמצאים בבשר ודגים וגבינה ובו שלשה דינים:

א כתב הטו"ד וז"ל כל התולעים הנמצאים בבהמה לא שנא במעים ול"ש בין עור לבשר כולן אסורות והנמצאי' (א) בדגים במעיהן כולן אסורה דבעלמא אתי בין עור לבשר או

שם בסוף דבריו מבואר להדיא מדבריו שם דבספק איסורא להומרא והוא פשוט וכן מבואר שם להדיא בתשו' הרשב"א בלשון השואל שכתב וז"ל· ור איתי מן הגדולי' שהורו לאיסור משום דבתרי' זמנא הוי חזקה עכ"ל· וכל זה פשוט ומ"מ אין ענין כלל לדברי הב"ח בדין זה לתרי זימנא הוי חזקה וכמו שהשיב הרשב"א בתשובה שם שכתב וז"ל עיקר הענין הוא כל שנמצא תולעים מרובים בקדרה בין בפעם אחת ובין בהרבה פעמים צריכין בדיקה וכו' ע"ש וכן על כרחיך צ"ל שלא יסתרו דברי הר"ן דפסק בשם הרא"ה דאחד או ב' מות' ובפ' הבע"ז פסק דבאיסורא אזלינן לחומרא ובתרי זימנא הוי חזקה אלא ודאי דאין נפקותא כאן לענין דין זה לכן אין לזוז מפסק הב"י בש"ע והר' כאן ועוד דגם ל' הרשב"א שהביא הב"י שם משמע דלא מיירי בב' תולעי' רק שכתב שמצא ב' פעמי' ולעולם שיש תולעי' הרבה וצ"ע קצת ליישב תשובה זו עם תשובה זו שבידינו בסי' קי"ג:

לד אבל שלש וארבע הכל אסור לכאורה קשה השתא שלש אמור ארבע מבעי' ועיין בט"ז סי' פ"ד ס"ק ע"ו מה שתי' בזה ועי"ל כיון שאין ענין כאן מתלתא זימנ' הוי חזקה כמ"ש בס"ק כ"ט וא"כ לפי ריבוי התבשיל צריך להיות ריבוי התולעי' וג' בתבשיל מועט וד' בתבשיל מרובה כה"נ מתרץ הר"ם בשבת ר"פ מפנין גבי ארבע וחמש קופות· ועיין בפ' במה אשה דף ס' ע"ב וכתו' שם ד"ה השתא: **לא** הכל אסור הטעם דאז ליכא רק ספק א' שמא נימוח וכתב הש"כ בסי' פ"ד ס"ק ל"ח דכל זה מיירו דוקא תוך שנים עשר חדש אבל לאחר י"ב חדש דליכא איסור אלא בשפירשו אז איכא נ"כ ס"ס ספק פי' חי או פי' מת וא"ת"ל פי' חי שמא נימוח וכל זה בתולעי' שבפני' לכל פירות שדרכן להתליע בתלוש ורגיל להיות תולעי' מבחוץ דאז נאסרו מיד פשיט' כשנתבשלו בלא בדיקה ונמצא אח"כ בתבשיל ג' או ד' הכל אסור דליכא רק חדא ספיקא דנמוח עכ"ל ועיין לעיל ס"ק י"ד וי"ח: **לב** דסמכינן נמי אבדיקת נשים והא דפסק הרב בש"ע ס"ס קכ"ז בהג"ה דבבדירות הדגים אין הנשים נאמנות תירץ הש"כ בסי' פ"ד ס"ק ל"ד דשאני הכא כיון דלא אתחזק איסורא גם כי יש הרבה צדדי' להקל עכ"ל ודבריו תמוהי' לכאורה דהא התם נ"כ מיירו דלא אתחזק איסור כמו הכא דהא יש ספק אם יש בתוכו דג טמא כלל כמבואר שם בטוא"ה הדין הא"ה סוף כלל כ' ומ"ש דיש הרבה צדדים להקל הא מבואר להדיא מלשון הרב בס' קכ"ז דכל דאיכא צדדים להקל יותר אין להאמין לנשים (וכה"ג קשה על הרב כאן) ואפשר לחלק בין צדדים ובין הרבה צדדים להקל: **לג** דאין הנשים נאמנים ועל הא"ח כתב מהרש"ל דמיירו בדבר שאין בהם טורח משא"כ בקטניות: **לד** למכור לעכו"ם אף דאיכא ס"ס דהיינו שמא לא פירש ואת"ל פי' שמא לא ימכור לישראל משום דמכירה לעכו"ם לא מקרי ספק גמור אלא ה"נ דאיכא עוד ספק גדול כמו ספיקא דפלוגתא (וכמו שיתבאר לקמן בקונט' הספיקות מחודש ד' וה' ע"ש) וכאן לא מקרי ספיקא דפלוגתא וכמ"ש הש"כ בסי' פ"ד ס"ק י"ח אבל מותר למכרו מעט מעט לעכו"ם כ"כ הט"ז בסי' פ"ד ס"ק ה' והש"כ בס"ק י"ז ולמדו דין זה ממה שנתבאר בא"ח ריש סימן תס"ז דגן שנפל לנהר דמותר למכור לעכו"ם מעט מעט מטעם ס"ס דהיינו ספק אחד שמא לא ימכר לישראל ואת"ל שימכר לישראל שמא יאכל הישראל קודס פסח ואף דליכא התם ספיקא דפלוגתא (דהא אפי' נתבקעו מותר וע"ש בעולת שבת ריש סימן תס"ז) מ"מ כיון דמעט מעט הוא קרוב לודאי שלא ימכר לישראל וכיון דאיכא ספק כי האי מתירין אף בלא ספיקא דפלוגתא א"כ ה"נ גבי קמח שהתליע מהדרין מטעם ס"ס כזה למכור מעט מעט אף בלא ספיקא דפלוגתא וכה"ג פסק הרב בהג"ה בי"ד סי' קכ"ד בסעיף ה' בדין יין שנתער' במים אף דליכא התם ס"ס וא"כ כ"ש הכא וכנה"כ סי' פ"ד בהג"ה של בן המחבר השיג על הע"ז והש"כ בדין זה וכתב דשאני גבי המין דהוי ס"ס ובאמת לא קשה מידי דגם כאן הוי ס"ס (אף שכתב שם בגה"כ שמ"ש הש"כ בס"ק י"ח דהיכי דאסור לכ"ע סותר להיר' זה לא דק דאין סתירה כלל דמעט מעט שאני וכמ"ש וק"ל) ואי קשיא הא קשיא דלמה לא הזכירו הפוסקי' היתר זה דקבלה קבלה לענין פת שאפאו עכו"ם דנהבא' לקמן כלל ע"ה דין ד' וכי"ד סי' קי"א ואף דהתם ליכא ס"ס מ"מ כיון שהוא איסו' דרבנן אפי' בספק א' יהא מותר (ובאמת אין אנו מתירין רק למכור פרוסה דאז ודאי שלא יקח הישראל ממנו) ומכ"ש שמשמעות הר' בסי' קל"ד סעי' ה' ביין שנתערב במים דמותר כה"ג אף דליכא ס"ס וכה"ג קשה על היין שנפל ע"ג חיטי' שאסו' למכור לעכו"ם כמבוא' בי"ד סי' קל"ד ולא הוזכר לא בש"ם ופוסקי' כלל היתר דמעט מעט וכבר ראיתי שכנה"כ שם גם בקורת"היים בש"ם דעכו"ם ד' ס"ו הרגיש בזה ומהשה מ"מ דפסקי' דמתי' רבה עצמו ע"י קבלה קבלה והירך שם דשאני התם דהוי ס"ס לך הניח כל"ע הא דפסק הר' בסי' קל"ד לענין יין שנתערב במים היתר דמעט מעט ואפשר לומר דהר' סובר דבאמת מפידה· לעכו"כ קולא גדולה היא דהיה כמבטל איסור לכתחלה ומהאי טעמא לא חשי' ספק גמור וכמ"ש לקמן בקונט' הספיקות במחודש' ס"ק ה' והלכך אפי' מעט ג"כ אסור והא דקי"ל בא"ח סי' תס"ז גבי דגן שמותר ע"י קבלה קבלה היינו כיון דאיכא שם הרבה צדדי' להקל הדא דיש כאן שני ספיקות הקרובי' לודאי היינו כיון שהוא מעט מעט ודאי לא ימכור העכו"ם לישראל ואף אם יתכר לישראל מסתמא יאכל הישראל קודם פסח ועוד דדגן שנבלל איסור דרבנן גרידא הוא כמ"ש הרמב"ם בפ"ה מה' חמץ ואפי' בספק א' היה ראוי להתיר וכמ"ש מהר"י טרלני בחלק י"ט לה ב' ועוד כיון דעיקר הטעם שאין להקל במכירה עכו"ם קודם פסח היינו משום דהוי כמבטל איסור לכתחלה ודעת כמה פוסקי' דחמץ קודם פסח לא מקרי מבטל איסור לכתחלה כיון דעדיין היתר הוא וכ"כ הב"ח בא"ח סי' הל"ג בשם ראבי"ה וע"ש בביורי כנסת הגדולה והא דפסק הרב לענין יי"נ שנתערב במים בסי' קל"ד דמותר למכור מעט מעט היינו מטעם שכתב הב"י שם בשם רבינו ירוחם דמסתמא כיון שיש בו טעם יין לא יקח הישראל יין מעכו"ם רק מטעם חומרא בעלמא אסרינן למכור להם לכן מתירין למכור על כל פנים מעט מעט והעשר לומר דהש"כ והע"ז שהתירו כאן גבי קמח שהתליע למכור מעט מעט הוא נ"כ מהאי טעמא דאף אם יקח ישראל ממנו ויאפה נ"כ איכא הרבה צדדים להקל וכמ"ש הרב לעיל בדין ע' מ"מ כיון שלא הוזכר היתר זה בפוסקי' ראשוני' נ"ל דאין להקל אא"כ בהפסד מרובה: **לה** דה"ה חיטין המתולעי' אסורי' וכתב הט"ז בסי' פ"ד ס"ק ה' ואם רוצה לעשות ממנו יין שרף מותר אך דיש לחוש אם ימכ' לישראל שום היתר יבא לאכלו כשהוא בעין כל"ל עכ"ל· וחומרא גדולה היא זו ועיין בפסחי' דף י"א ע"ב גבי אדם בהול על ממונו) ועיין בתשובה צמח צדק סי' נ"א שהאריך ג"כ בסיה' יין שרף אפי' לכתחלה ועיין בריב"ש סי' רנ"ה ובתשובת משאת בנימן ס' נ"ה וכיסות שהתליעו לעשות מהם שכר עיין בתשו' מהר"ם מלובלין סי' כ"ז שמתיר וע"ש ובתשובה צמח צדק שם: **לו** וכתב דיש מקילין הש"כ בסי' פ"ד ס"ק ל"ז כתב דאף מהרא"י לא היתר אא"כ מבררו קודם הטחינה דאז כיון דליכא אלא חשש דיש עוד תולעי' שם סמכינן אהני טעמים הכל לא בשנמצא התולעי' ברובן בענין דאי אפשר לבררן וכן חילוק מהרש"ל פא"ט סי' קכ"ה בהדיא ע"ש עכ"ל:

כלל וסימן מז ומח

א בדגים במעיהן כולן אסורי' וש"כ בסימן פ"ד ס"ק מ"א כתב והנמצאי' בדגי' במעיהן או במוחם אסורין דמטלטלת אתי לחוכו עכ"ל ולכאורה נ"ע מאין יצא להש"כ דהתולעי' שנמצא במוח של דגים שאסורין ודבר זה לא מצאתי בשום פוסק ואולי לקח דבר זה ממ"ש בהגה"ת אשר"י וכשלטי גבורי' סוף פא"ט וז"ל· הלכך תולעים שנמצאו בגוף הדג שרי ושנמצאו בחוטמו ובמיעי' אסורין עכ"ל· לכן סובר הש"כ דהנמצאים במוח של הדג ג"כ אסור דאולי נכנס דרך חוטמו למוחם· ומא"מו הלוף והתרומ' מוהר"ר יוסף נר"ו שמעתי שלשון הפ"ח בסי' פ"ד מטעה לשפתי כהן שו"ל הב"י שם· והרמב"ם כתב בפ"ב תולעת הנמצאת במעי הדגים ובמוח שבראש הבהמה עכ"ל הב"י והבין הש"כ דקיבה ובמוח שבראש קאי ג"כ אדגים לכן כתב בפשיטות לאסור בדגים אבל באמת ובמוח שבראש אבהמה קאי עכ"ל וכן מסתבר:

(ב) או תוך בשרו מותרין · וכן אמרינן פא"ט ופסקו כן הרא"ש והרי"ף (ג) והרמב"ם והוא הסכמת הפוסקים דלא כמשמעות השערים (ד) דאף בדגים אסור בכל ענין :

ב וכתב עוד הטור והגדלים בבשר ודגים וגבינה · המלוחים מותרין בכל זמן שלא פירשו (ה) וכתב בהג"ה ש"ד דהכי נהוג שלא להקפיד לאכול דגים שיוצאין מגופו תולעי' לביני' ורגילין (ו) לצאת מקצת ולחזור דהיינו רביתייהו עכ"ל ובמרדכי סוף פא"ט כתב בשם ראבי"ה דהתולעים הנמצאים בדגים ובגבינה (ז) וגדלים שם מחמת סרחון מותרין ורשב"ט כתב דאפי' פירשו לגג הדג או הגבינה שרי דהיינו רביתייהו אבל אם פירש לגמרי ודאי אסור עכ"ל ומהרא"י כתב דרבים נוהגין היתר (ח) בתולעים של גבינה לאוכלן בהדיא אע"פ (ט) שקופצין הנה והנה בקערה וסומכין אדברי ראבי' עכ"ל · וכ"פ או"ה כלל מ"א דכל זמן שלא פירשו על השלחן מותרין · וכן הוא המנהג · וכתב הטור וז"ל וכתב א"א הרא"ש ז"ל הלכך תולעים הנמצאים בקערה שנפלו מן הבשר מותרין ולא חיישי' שמא פירשו מחיים חוץ לחתיכה דמסתמא אותן שפירשו מחיים נפלו כשהדיח הבשר ואלו נשארו בבשר ועתה יצאו כ כ בס' התרומה וראוי היה לחוש כשנתן הבשר בקדר' במים צוננין אי לי פירשו לדופני הקדרה ולאו היינו רביתייהו ונהגו להתיר עכ"ל וכבר נתבאר לעיל דהרמב"ם אסרן אף אם פירשו מתים (י) אך דלא קי"ל הכי ונראה דה"ה תולעים הנמצאים בבשר אמנם טוב ליקח התולעים הנמצאים משם ולהתיר שאר השומן ואין זה מבטל איסור לכתחלה אף אם היה אסורין מאחר שאין כוונתו לבטלן כמ"ש הרמב"ם (יא) גבי חמאה של עכו"ם וכמו שנתבאר לעיל גבי תולעים הנמצאים בדבש וכן מצאתי בהג"ה כתב באו"ה תולעים הגדלים בגבינ' או בבשר לאחר שחיט' אע"פ שפירשו אינן אסורין (יב) רק בעצמן (יג) אבל אין אוסרין תערובת אם נתערבו בתבשיל או במאכל אחר ואי אפשר לבררו משם הכל שרי כל שכן שאינן אוסרין בפליטתן :

ג כתב הטור בסי' פ"ד יש מיני עופות הגדילי' באילן בחרטומיהן וכתב ר"י שהן אסורין משום שרץ השורץ על הארץ וכ"כ חתום' וכ"כ באו"ה דכן נוהגין (יד) דלא כהגהות מרדכי דף תש"ס ע"ג דמתירין :

כלל וסי' מ"ט והיכי דנתבשלו הרבה פירות ביחד' וכו' כבר נתבאר לעיל כל הדינים אלו בכלל וסי' מ"ו :

כלל וסי' נ' נ"א בדין איסור שנתבשל בקדרה ועירו המאכל או לקחו משם בכף ובו ג' דינים :

א כתב בש"ד והסמ"ג אם נתבשלו דגים רבים ונמצא אח"כ דג טמא בקערה אע"פ שיש ס' בקערה נגד הטמא יש מחלוק' ריב"א ור"ב אם יש לחוש שמא דג הטריפה נשאר עם המעט שבמחבת (א) ויאסור אח"כ האחרים וכן בביצים שנמצא בהם

ב או תוך בשרן מותר טעם החילוק שבין בהמה לדגים מבואר בש"ם סוף פא"ט משום דבהמה בשחיטה הוא דמשתרי' והאי מדלא מהני להו שחיטה שהרי יש להם חיות בפני עצמן באיסורייהו קיימו (ול"ד לשליל דאימר בשחיטת אמו דהתם גזירת הכתוב הוא) אבל דגים באסיפה בעלמ' משתרי והני כי גבלן בהיתרא קא גבלן ואחר טעם זה נמשכו כל הפוסקי' ובמעדני מלך ספא"ט דף קפ"ב ע"א הקשה וז"ל · וקשיא לי דהא מוכח סוף פ' ר' עקיבא דאסור לאכול חגב חי משום איסור בל תשקצו וה"ה לדג וא"כ אכתי באיסורה קא גביל · ולפי מה שכתבתי בלחם חמודות פ' מי שמתו סעיף פ"ד דהא דאיסור בל תשקצו לענין דברים המאוסי' אינ' אלא אסמכת' בעלמ' ניחא עכ"ל הנה מ"ש לענין דברים המאוסי' האיסור דבל תשקצו הוא אסמכתא בעלמא ואינו רק איסור דרבנן לדעת הרמב"ם הוא נכון · וכמו שהאריך בזה בל"ח פרק מי שמתו · וכן מצאתי להדיא ברמב"ם במלן המגות לאוין סימן קע"ט ובדאי איסתמיטתא דברי הרמב"ם אלו להב"י ודרישה סי' קי"ו שמסתפקין שם בזה · אבל מ"מ אין התירץ זה נכון לדעת הר"ן והרשב"א בתשובה סי' צ"ב הובא בב"י בא"ה סימן שמ"ג דבאיסור דרבנן מותר להאכיל אפי' לקטן בידים היכ' שיש בו צורך לתינוק והוכיח כן מכמה סוגית ע"ש · וא"כ על כרחך צ"ל מה דמקש' הש"ס בשבת פר"ע דף צ' ע"ב אי הכי אפי' טהור נמי דלמא קעבר משום בל תשקצו ולא יהבינן בידים לקטן כמבוא' שם מפשטא דש"ס וא"א דאיסור זו דבל תשקצו היא רק מדרבנן מאי מקש' הש"ס הא כיון דאיכא צורך לתינוק לשחוק בו ומכ"ש כיון שאינו נותן לתינוק על מנת לאכול רק חשש דשמא יאכל אפ"ה דכ"ע מודה בכה"ג דלא גזרי' באסו' דרבנן אלא ודאי דלדעתייהו הוא איסור דאורייתא · אבל מ"מ עיקר הקושיא של מעדני מלך נראה דמעיקרא לא קשה מידי דהא מבואר שם בתוס' פ' רבי עקיבא בד"ה דלא לימרו מיכל וכו' דאע"ג דאסור לאכול חגב חי כולו מ"מ מותר לחתוך הימנו אבר ולאכול ואין בו משום אבר מן החי וכ"פ הרב בהג"ה בי"ד סי' י"ג וא"כ מעולם לא נתגדלו התולעי' באיסור כיון דמות' לאכול מן הדגי' בעודן חיים ע"י שיחתוך אבר משם משא"כ בבהמה דאסור כה"ג משום אבר מן החי א"כ כי גבלי באיסו' קא גבלי כל זה נ"ל פשוט וברור : ג והרמב"ם נ"ל שהוא ט"ס וצ"ל רמב"ן דהרמב"ם ס"בר דבדגים בכל עניין התולעי' אסורי' אם לא שהתליעו לאחר שנמלחו כמבוא' בפ"ב מה' מ"א וכ"כ ה"ה מ"מ שם וכן מבואר מהשגת הראב"ד (ואע"פ שבמגדל עוז האריך לפרש דעת הרמב"ם בדרך אחר מ"מ המעיין היטב ברמב"ם וכש"ם יראה שדבריו אי אפש' לאומרן כלל וכב' כתב הב"י כמה פעמים שאין להשגיח בדבריו כלל וכ"כ מהרש"ל פ' החובל סי' ע' ע"ש) ואכן לא קי"ל כהרמב"ם בזה שהוא נגד דעת רוב הפוסקי' · וכמו שפסק הרב כאן וכן מבואר בש"ע : ד דאף בדגים אסור בכל ענין הב"ח בסימן פ"ד ס"ק י"ב כתב דאף השערי' מוד' דהנמצאי' בין עור לבשר כשהם שלימין דמותרין רק שדעתו לאסור כשנמצא בחתיכות דג וכן משמע באו"ה כלל מ"א דין ט' · וכ"כ מהרש"ל בפרק אלו טריפות סימ' ק"ד : ה וכתב בהג"ה ש"ד דהכי נהוג נ"ל דכל זה אין מקומו כאן דהג"ה ש"ד לא קאי רק אתולעי' שנתגדלו בדגים חיים בין עורן לבשרן דכתב הרא"ש להתיר על זה כתב דהכי נהוג וכו' וכ"כ מהרא"י להדיא בהג"ה ש"ד וכן משמע גם כן בלשון הרב בדרכי משה שפי' כן לדברי הג"ה ש"ד וכן מבואר בדברי מהרש"ל סי' ק"ד ואו"ה כלל מ"א לכן נ"ל דהך הג"ה שייך לעיל בדין א' אחר והוא הסכמת הפוסקי' : ו לצאת מקצת משא"כ ביצאו כולם אסורין כמו שיתבאר בסמוך לענין גבינה וכ"כ הש"ך בסי' פ"ד ס"ק מ"ב : ז וגדילים שם מחמת סרחון מותרין ואפי' פירשו לגמרי מתיר הראבי"ה שם וכתב מהרש"ל פ' אלו טריפות סימן ק"ד וסברה ישרה היא דלא שייך לומר שרץ השור' על הארץ כ"א בפירות שכלו מגדולי הארץ' או מענייני שמי' שדומה לשר' המים אבל מה שבא במאכלות מרוב שומנו או מסרחון אין שם שרץ הארץ עליו ולא שרץ המים עליו כלל עכ"ל ובסימן ק"ה כתב וז"ל : ומ"ש שבש' ודגים וכל הדומה להם אין בהם שרץ השורץ מ"מ דבש נ"ל דשייך שפי' בהו שרץ השורץ כשפי' דהא דבש מי פירות הוא לענין איסור חמץ ומלה כמ"ש הש"ח והסמ"ג בהל' חמץ וא"כ יש ביניהם איסור תולעים ממש כשפי' ומשום הכי כתב בא"ח מעש' שנפלו נמלים בכלי הדבש והורה שיחמם הדבש עד שיהא נימוך ויסננו וישארו הנמלים למעלה עכ"ל ולא ירדתי לסוף דעתו כלל דמה שמביא ראייה מחמץ שחשבינן דבש למי פירות לא ידעתי מה ענין זה לזה דאף שהם מי פירות לענין חמץ מ"מ ודאי לא בא מגידל הארץ' ותדע שהרי כל המשקי' הם בכלל מי פירות לענין חמץ ואעפ"כ השרצים שפירשו' מהם אינם אסור משום שרץ השור' רק משום שר' המים כאשר יתבאר' בסמוך כלל וסי' כ"ג · ותדע דהא שומן גם הוא בכלל מי פירות לענין חמץ כמבואר בא"ח סי' תס"ב וכן האריך להוכיח בתשובת ממח לדק סי' קכ"ב ע"ש ואעפ"כ תולעי' הגדלים בהם לית בהם משום שרץ השור' על הארץ' כמו בבשר ודגים וכמו שיתבאר בסמוך וכ"כ מהרש"ל עצמו שם בסי' ק"ה (ואי כוונת מהרש"ל אדבש תמרים נמי א"צ ראיה כלל דודאי מגידל הארץ' הם באים וק"ל) ומ"ש משום הכי כתב בא"ח מעשה וכו' · הוא תמוה מאוד דאף אם נאמ' דשרצים בדבש לא מקרי שרץ השור' מ"מ יפה הצריך לסנן הדבש דהא הנמלי' מעלמא אתי והיכא דאתי מעלמא ודאי איסור' וכמו שיתבאר' ויש כלל זה לענין דגים ובפרט שכתב בא"ח שנפלו נמלים ובודאי נמלה שר' גמור הוא וצ"ע ולענין דינא יתבא' בסמוך סוף דין זה לדעת הרב ועמ"ש בש"ך י"ב ודוק : ח בתולעי' של גבינה ודוקא בגבינה נהגו כן משא"כ בבש' ודגים מלוחי' כשפירשו נהגו לאסור וכ"כ בש"ע וזה הוא דעת מהרש"ל פא"ט סי' ק"ד וכתב הטעם דגבי בשר שבאו מסרחון איכא משום בל תשקצו משא"כ בגבינה דאדרבה כל זמן שהזקין משוב' עכ"ל וכן מבוא' לקמן בלשון הרב בסימני' : ודלא כמשמע קצת בט"ז סימן פ"ד ס"ק כ"ב שמהרש"ל מחולק בזה עם הרב : ט שקופצין הנה והנה בקערה משא"כ כשקופצין על השלחן אף בגביני' נהגו לאסור · וכן מבואר בש"ע סי' פ"ד אבל מהרש"ל סי' ק"ד משמע דמתי' בכל ענין וע"ל ס"ק ז' : י אך דלא קי"ל הכי · וע"ל כלל מ"ו ס"ק י"ג כתבתי שראוי להחמיר ולפס' דהכא אין להחמי' כלל כיון דלדעת ראבי"ה אף כפירש' מחיים אינו אסור כלל וק"ל : יא גבי חמאה של עכו"ם וע"ל בסימני' כתב דה"ה בחמאה שנמלאה נ"כ דינא הכי : יב רק בעצמן הטעם מפני מראית עין אבל אין אוסרין תערובת דאין איסו' תולע רק בדבר גידולי קרקע וכדעת ראבי"ה וכד"מ הקש' הרב וז"ל ולא ידעתי מנ"ל דהא לא גרע מאותן הגדילים בשכר דאסורין לאחר שסיננן (ועיין לעיל ס"ק ז' מ"ש בשם מהרש"ל בסי' ק"ד לא קשה מידי) עכ"ל ולכן פסק שם בהג"ה ס"ם פ"ד דיש להחמיר היכי דליכא הפסד מרובה · וכן משמע מב"י דראוי להחמי' ולאסור כשפירשו ולפ"ז נראה דגם בדבש ושומן שנמצא בהם תולעי' יש להחמיר היכא דליכא הפסד מרובה ועיין מה שכתבתי לעיל ס"ק ז' בשם מהרש"ל לענין הדבש ודוק : יג אבל אין אוסרין תערובתן לשון האו"ה וא"צ ס' לבטל הטעם וכתב הש"כ בסי' פ"ד ס"ק מ"ה מיהו נרא' דצריך רוב עכ"ל : יד דלא כהגהות מרדכי מהרש"ל פ' העור והרוטב פסק כהגהות מרדכי וכתב הש"כ בסי' פ"ד ס"ק ל"ט דהסכמות הפוסקי' כהרב והכי נוהגין ועיין במהרי"ל סימן קמ"ב :

כלל וסימן נ' ונ"א א ויאסור אחר כן האחרי' עיין בטור סי' ק"ו ובסמ"ג שם ובב"י משמע שחיישי' שמא אותן דגים עם מעט מים שבמחבת שנאסרו חוזרין ואוסרין כשמערן על הדגים שבקער' ואף ע"ג דקי"ל דאין עירוי אוסר יותר מכדי קליפה נ"ל דבאמת יאסם יאוה רק על הקליפה : וכן משמע בפרישה סי' ק"ו ע"ש (ולפי דעת מהרש"ל פג"ה סי' מ"ד דבדבר גוש אפי' בכלי שני הוא מבשל אם היד סולדת בו לק"מ אך

בהם אחד טריפה (ב) ודעת ר״ב דאין לאסור מכל מקום כתב דיש להחמיר בביצים מטעם שכתב בש״ד לפי שאין רגילין לבשל כל כך ביחד שיתבטלו המעט שנאסרין ברוב היתר כמו שהאריכו בטעם האסיר ולענין הלכתא נראה דלכתחל׳ כמ״ש ריב״א וראבי״ה דכל ירא שמים יזהר כשמבשל דגים או ביצים שיצנן המים טרם יוציאין ואז לא יאסרו האחרים הנוגעים בו דהוה צונן עכ״ל · אמנם בדעבד יש להקל כדברי ר׳ שמשון דכתב טעם להיתר (ג) דתלינן דאיסורא ברובא איתא ויש להתיר אף בביצי׳ מאחר שמצינו מהרא״י כתב בהג״ה ש״ד הכי נהוג דמטעם חששות אלו אין לאסור עכ״ל והיינו כדברי רבינו שמשון שכתב האי טעמא כמ״ש הסמ״ג בשמו ולפ״ז בכל ענין שרי דלא מחזקי׳ איסורא דלמא נשאר לבסוף בלא ס׳ ואע״ג דבהג״ה ש״ד כתב ואף לדברי המתירין דוקא כשעירה המים קודם שעירה הדגים האחרונים הנשארים במחבת · אבל אם נשאר מים או רוטב עם מעט דגים לבסוף ועירה אותן לקערה (ד) הכל אסור דעירוי ככלי ראשון · וא״כ הרוטב מוליך אח״כ הטעם מחתיכה לחתיכה (ה) ואין שם ס׳ נגד מה שנאסר תחלה והמחבת בכל ענין כשרה דמוקמינן המחבת בחזקת כשרות היינו דוק׳ לסברת ר׳ ברוך דמתיר בדגים מטעם דאין האיסור יוצא מחתיכה לחתיכה (ו) אבל לדברי הר״ש הכל שרי וכן נ״ל וכן משמע מדברי הב״י בש״ע דלא כתב דאסור ועוד דמאחר דיש להסתפק בדבר אזלינן לקולא (ז) דלא גרע מאלו נסתפק לן אם נשפך הרוטב וכן יתבאר לקמן סי׳ פ״ה (ח) דכל שיש לבטלו במינו ברוב לא הוי אלא ספיקא דרבנן לקולא ועוד דהא כתב ביורה דעה סי׳ קי״א דכל הנכנס בספק ועתיד להתערב ביחד (ט) מצטרף לבטל האיסור כל שכן בבהאי גוונא ותו דהא

דעת הרב אינו כן וכמבואר׳ לקמן כלל ס״א דין י״ג) ועוד י״ל דאף דעירוי אינו מבליע רק כדי קליפה היינו דוקא בדבר גוש דאז מתתאי גבר ואינו אוסר יותר מכדי קליפה כדין תתאי גבר כמ״ש הרב לקמן כלל פ״ה סוף דין א׳ אבל היכא שהדגי׳ הם עדיין חם דכלי שני אז ע״י עירוי אוסר כולו וגדולה מזו כתב הרב לעיל כלל א׳ דין ג׳ לעניין מליח׳ דהיכי דקלט רותח מחמת מליח׳ בקל מתבשל אפי׳ בכלי שני והשתא ניחא מ״ש הרב בסמוך בשם הגה״ה ש״ד וא״כ הרוטב מוליך אח״כ הטעם וכו׳ ואין שם ששים ואף דאין כאן רק עירוי אלא דדעתו כמ״ש ובחנם השיג ומתמיה עליו הש״כ בסי׳ ק״ז ס״ק א׳ ע״ש : ב ודעת רבינו ברוך דאין לאסור הב״ח בסי׳ ק״ז השיג על המשמעות הב״י והרב כאן משמע מדבריה׳ דפלוגתא דריב״א ור״ב מיירי בשערה הדגים מעט מעט עם הרוטב ובאמת פלוגתא דריב״א ור״ב אינו אלא היכא שעיר׳ כל הרוטב תחלה ואח״כ עירה כל הדגים ויש לחוש שמא כשתמעט הרוטב ע״י עירוי א״כ אותן דגי׳ התחתוני׳ שבתו׳ מעט המים נאסרין ואח״כ נאסרין כולן בהא פליגי הריב״א ור״ב מש״כ בשער׳ הדגי׳ מעט מעט עם הרוטב הכל אסור אף לר״ב כדי קליפה · והש״כ בסימן ק״ז ס״ק א׳ מסכים לדבריו וכתב שם וז״ל וכן מוכח מדברי מהרש״ל בא״ה כד״ה לפי כשעיר׳ וכו׳ ע״ש והכי מוכח להדיא בהג״ה ש״ד ריש סימן ג׳ המתחלת היה דג וכו׳ ע״ש עכ״ל · ולא ידעתי לסוף דעתו כלל דהא להדיא מבואר מדברי מהרש״ל שם להיפך שהרי כתב שם וז״ל · אין להקשות סוף סוף לפעמים כשמערה הרוטב בתחילה עם הדגים לתוך הקערה ואח״כ חוזר ומערה כל הנשאר וכו׳ וגם אין לומר וכו׳ משמע דכוונתו כהב״י והרב כאן וכן מבואר להדיא מלשון מהרש״ל פג״ה סימן מ״ד וכ״כ הט״ז בשמו בסס״ק ד׳ ע״ש גם מ״ש והכי מוכח להדיא בהג״ה ש״ד ריש סימן ז׳ המתחלת היה דג וכו׳ גם זה אינו דלהדיא מבואר בהג״ה ש״ד בסימן נ״א המתחלת לכן בכלים וכו׳ דאף בכה״ג מותר לדעת הרב רק שיערה לבסוף הרוטב כשיערה הדגים אחרונים וכמ״ש הרב בסמוך (ומדברי הג״ה ריש סימן אין ראיי׳ כלל שדעת הרב לאסור כלל בכה״ג) בשמו ואף דהש״כ שם כתב דאף הג״ה ש״ד בסי׳ נ״א המתחל׳ לכן בכלי׳ וכו׳ מיירו ג״כ בכה״ג ע״ש אבל המעיין היטב בלשון הג״ה ש״ד בזה יראה להדיא שדברי הרב נכונים ומוכרחים בכוונת הג״ה ש״ד ודלא כמ״ש הש״ך שם וכ״כ הט״ז בסס״ק ד׳ בשם הג״ה ש״ד ע״ש :

ג דתלינן דאיסורא ברובא איתא אותן שבתוך הקערה ומסתמא היה ס׳ בדגים שבתוך הקערה נגד הטמא ואף אם לא היה בו ס׳ (כגון שמתחלה בכולן היה ס׳ מצומצם נגד הטמא) משמעות הפוסקים דמכל מקום מותר והטעם כיון דהדגים והרוטב עם הטמא הם בקערה שהיא כלי שני מהיכן יאסר דכלי שני אינו מבשל (ואף לדעת מהרש״ל שכתבתי לעיל בס״ק א׳ בשמו דבדבר גוש מחזיק חומו בכלי שני מ״מ כיון דאינם נאסרין ממנו רק אותן שנוגעין סביביו והם אינם יכולין לאסור האחרים בלא רוטב כי הרוטב שבתוך הקער׳ הוא כלי שני ואינו מבשל א״כ נתבטל ברוב ביבש וכן משמע מדברי מהרש״ל פג״ה סי׳ מ״ד ע״ש וגם ל״ד למה שכתבתי לעיל בס״ק א׳ דעירוי וכלי שני מבשל וק״ל) ובלבוש עטרת זהב סי׳ ק״ז פסק ג״כ דאפילו ליכא ס׳ מותר אך שכתב שם טעם אחר והוא שלא נצרך ודו״ק : ד הכל אסור דעירוי ככ״ר · ומהרש״ל בא״ש ובפג״ה סי׳ מ״ד פסק ג״כ דאף שלא עירה כל הרוטב מותר ועיין מ״ש בס״ק ג׳ :

ה ואין שם ס׳ נגד מה שנאסר ואף דעירוי אינו מבליע רק כדי קליפה מ״מ הכי שאני וכמ״ש לעיל ס״ק א׳ : ו אבל לדברי הרא״ש הכל שרי פי׳ ואפילו בכלים מותר וכ״כ מהרש״ל בביאוריו לסמ״ג סי׳ קל״ב וכ״כ מהרש״ל פג״ה סי׳ מ״ד (אך שלא פסק כוותיה על כן אוסר שם בכלים) וכן איתא בביאור סמ״ג לר״י מקרעמניץ · ובש״ך סי׳ ק״ז ס״ק א׳ כתב דלדעת הרא״ש הטעם דתלינן דאיסורא ברובא איתא · א״כ עכ״פ צריכין להיות אותם שאינם נוגעין לרוטב הרוב כדאית׳ בהג״ה ש״ד אם כן בכלים דאוסר רב מטעם דאין רגילין להיות רוב אף לרא״ש אסור : ולא אבין מ״ש מהרש״ל ומ״ח דלרא״ש אף בכלים וכו׳ עכ״ל : ולע״ד נראה שהוא מובן בפשוטה כי ודאי אף בכלים איכא רובא אותן שנמצאו חוץ לרוטב וא״כ תלינן דאיסורא ברובא איתא לדעת ר״ש וכוונתו דאיתא בש״ס דזבחים דף ע״ד בפירשו ארבע׳ למקום אחד ושניים למקום אחד וכו׳ אך מכל מקום לענין ביטל איסור סוב׳ מהרש״ל והרב דלא מהני רובא דמינכ׳ דהיינו כפל כאיסור (וכדאיתא בברכות דף מ״ח שבעה שאכלו דגן דבעינן רובא דמינכ׳ דהיינו כפל וכמ״ש הר״ן שם) וכמשמעות לשון הפוסקי׳ והש״ס חד בתרי בטל משמע דוקא נקט : וכן משמע להדיא במהרש״ל עצמו בא״ש שער נו״ן בהג״ה שכתב וז״ל לפי שאין רגילין לבשל כל כך ביצים וכו׳ · אי נמי שאפילו ס׳ אינו מצוי גבי ביצים ולכן אפי׳ אם ישארו עשרים לא יהא רוב כנגדו וכן משמע בסמ״ג עכ״ל מהרש״ל הרי מוכח להדיא מדבריו דאי ליכא ס׳ ביצים אם ישארו מהם עשרים כתב דלא יהא רוב כנגדו לענין ביטול א״כ ע״כ צ״ל דבעינן כפל כאיסור וכן מלאתי בב״י בא״ח סי׳ תנ״ה לענין מים שלנו להדיא שכתב שם וז״ל דנתבטלו ברוב דקאמר היינו חד בתרי ומשמע דבבציר מהכי לא בטיל עכ״ל · וכן משמע מדברי הרמב״ם פט״ו מ״ה מ״א וכ״כ מהרי״ן חביב בסי׳ פ״ה לפרש כן דעת הרמב״ם אך שדעתו שם לחלק בין דבר הבלול לדבר היבש · ולא ידעתי מאין יצא לו חילוק זה גם במנחת כהן ריש ספר התערובת כתב כן לפרש דעת הרמב״ם. ושוב דוחה פירושם ואין דבריו מוכרחים כלל וכן משמע בא״ה כלל ל״ט דין ד״ד · וכן משמע בתשו׳ מהר״א ששון סי׳ קנ״ם · וזה נראה דעת הרב ומהרש״ל וסייעתם כאן והש״ך שכתב שלא הבין דברי מהרש״ל אזיל לטעמו שמובן מדבריו בסי׳ ק״ט דאין אנו צריכין כפל כאיסור לענין ביטול רק רובא בעלמא כדכתיב אחרי רבים להטות (ועיין מ״ש לעיל כלל ופי׳ ל״ט ס״ק א׳) אבל באמת דעת הרב ומהרש״ל אינו כן ואף שמדברי הטור בסימן קי״א שכתב שם וז״ל אם ההיתר שבקדרה ההיתר רבה קצת על האיסור נבילה חולין להקל לפי שדבר תורה מין במינו בטל ברוב עכ״ל משמע להדיא דברבה קצת סגי וכן השיב לי מורי הגאון המפורסם מוהר״ר גרשון אב״ד ור״מ דק״ק מין בתשוב׳ מ״מ יש לומר דאף הטור לא קאמר אלא מדין תורה וכמבואר בלשונו וא״כ מן התורה ודאי ברובא קצת סגי דהא כתיב אחרי רבים להטות אף דליכא רובא דמינכר אך מדרבנן הצריכו אפי׳ יבש ביבש מין במינו כפל כמשמעות לשון הש״ס ופוסקים שכתבתי ודו״ק :

ז דלא גרע מאלו נסתפק לן אם נשפך הרוטב דהא כאן גם כן מן התורה מותר אף אם נשאר הביצה טריפה תוך המחבת עם מעט ביצים מ״מ נתבטלה ברוב וגם איכא למימר דאיסורא ברובא שבתוך הקערה היה ומותר אף מדרבנן כמו שכתבתי לעיל בס״ק ג׳ והוא פשוט ובט״ז בסימן ק״ז ס״ק ד׳ השיג על הרב כאן וכתב שם וז״ל וזה אינו נכון כיון דהספק הוא אם יש כאן איסור תורה הוי כודאי איסור וכמו שכתבנו בסי׳ ס״ז סעי׳ ד׳ עכ״ל : ובאמת דברי הרב נכונים וכמ״ש ועיין לקמן בקונטרס הספיקות דין י״ט וע״ש בס״ק ל״ג : ח דכל שיש לבטלה במינו ברוב הט״ז והש״כ בסי׳ ק״ז השיגו על הרב בזה וכתבו בפשיטות וז״ל דהא ודאי ביצת אפרוח או דם בשאר ביצים מין בשאינו מינו הוא עכ״ל · ואין דבריה׳ מוכרחי׳ כלל ולא ידעתי מאין יצא להם זה שכתבו בפשיטות דהא מין בשאינו מינו הוא · די״ל לומר דדעת הרב כיון דמביצה קאתי מקרי מין במינו והט״ז והש״כ עצמם בסימן ס״ו כתבו דביצה שיש בו דם עם שאר ביצים הוי מין במינו אע״ג דשדי מבלה בכולהו ואין לחלק ולומ׳ דבסי׳ ס״ו לא מיירו רק לבטל הביצה משא״כ בטפת דם עצמו הוי מין בשאינו מינו זה א״א לומר דא״כ אין השגה כלל על הרב דטפה עצמו פשיטא דנתבטל בס׳ אף אם נשאר המעט שבמחבת (אף בביצה שהוא קלה מרוקם נ״ב י״ל דהוה מין במינו משום דמתה נפסק אי התחיל להתרקם לגמרי הוי עפרא בעלמא ואי לא נתרקם עדיין הוה אין במינו עם שאר ביצים עיין לקמן כלל ס״ב ס״ק ח׳) גם מ״ש הש״כ שם בסימן ק״ז לפרש דעת הרב לענין הדגים המעיין היטב בדברי הרב כאן יראה שאי אפשר לפרש כן ובפרט מ״ש דרוטב של דגים טמאים ע״י בישול סובר הרב דהוי מדרבנן זה ודאי אינו וכמו שהוכחתי לעיל כלל ך׳ ס״ק ד׳ אלא נראה דכוונת הרב דודאי על היתר הדגים עצמו על זה בודאי א״צ הרב ראיה דזה פשיטא דמותר אף לדעת רבינו ברוך אך על הביצ׳ הביא ראיה וכזה סובר הרב דהוה מין במינו וכמ״ש · והא דמתיר הרב אפי׳ לא עירה המים קודם שעירה הדגי׳ דלא כהג״ה ש״ד על זה הביא הרב ג״כ ראיה מנפסק דציר זו מהדגי׳ הנאסרין עם ציר זו והדגי׳ הוה מין במינו ואפי׳ מעט ציר מדג טמ׳ גופא דהוי שלא במינו מ״מ בודאי נתבטל אותו המעט בס׳ בדגי׳ ובציר (משמעות מהרש״ל ובא״ש ועמ״ש לעיל ס״ק ד׳) אך ציר זו מהדגים טהורים שבמחבת הנאסרין מדג טמא אף דליכא ס׳ עדה מ״מ לא חיישינן שיולך הטעם מחתיכה לחתיכה כיון דמדאורייתא ברובא בטל אפי׳ לא בלא מין במינו וגם איכא ספק אי היה כלל הדג טמא באותן שבתוך המחבת וא״כ דמי ממש לנשפך וק״ל : ט מצטרף לבטל האיסור כ״ש בכה״ג כוונת הרב בזה דאף אם נשאר הדג טמא באחרונה תוך הרוטב עם מעט דגים או ביצים מ״מ אם יצטרף הכל לבטל האיסור כיון דעתיד להתערב ובין הכל בודאי איכא ס׳ נגד האיסור ממש (דהל״ב בכל ענין אסורה) דהא בי״ד בסי׳ קי״א פסק דכל שעתיד להתערב מצטרפין לבטל האיסור אף שבשעה שנפל לתוכם עדיין אינו מעורב הכל מכ״ש כאן שהכל מעורב לפנינו כל זה נ״ל פשוט כוונת הרב והט״ז בסי׳ ק״ז ס״ק ד׳ כתב על ראיה זו וז״ל לא ידעתי מה שייך זה לכאן דהא בביצים אמרינן דאין רגילות לבשל כ״כ ביצים שיהא רוב בין הכל נגד הנאסרין עכ״ל הט״ז ובודאי לא דק בזה דאין כוונת הרב שיתבטל הנאסרין רק הביצה שיש בו אפרוח עצמו יתבטל בס׳ ע״י צירוף ואינו אוסר את האחרים

(י) דהא קי"ל דאם נתוסף ההיתר קודם שנודע התערוב' מהני לבטל האיסור כמו שיתבאר לקמן סי' פ"ח וא"כ אף אם היינו חיישין שנשאר באחרונה ונאסר חזר להיתרו אח"כ אמנם באו"ה כלל ד"ז פסק כרבי ברוך (יא) ומה שנ"ל כתבתי וכל זה לא מיירו אלא כשעירן מעט מעט מן המחבת אבל אם עירה הכל בפעם אחת מותר בכל ענין וליכא למיחש למידי והכי נהוג :

ב כתב ש"ד אם הוציא מאותן רותחין בכף כל א' וא' לבדו הכף אסור מפני שהדג או הביצה האסור היה על הכף הוין למים ואח"כ הוציא שאר ביצים בכף (יב) ואוסר כולן עכ"ל והטור סי' ק"ז כתב לעניין הוצאת זבוב מן הקדרה בכף יש אומרים דצריך ליזהר שלא לחזור ולתחוב הכף בקדרה לפי שכבר נאסר הכף דשמא לא היה בכף ס' נגד הזבוב כשהוציאו ואם יחזור ויתחבנו לקדרה אוסרה אם אין ס' כנגדו ונראה דאין לחוש דמאחר שהוא ידוע כמה היא האיסור הבלוע בכף אין צריך ס' נגד כל הכף אלא כנגד כל הזבוב הבלוע בה עכ"ל והכי נהוג (יג) כדעת הטור דלא אמרינן גבי כלי התיכה נ"נ ואין צריך לשער רק נגד האיסור שבו מאחר שידעינן כמה בלע · וכ"כ הטור סי' צ"ה וכ"כ המרדכי סוף פג"ה, וכ"כ הר"ן בשם הרמב"ן פג"ה ד' תשי"ג ע"א וכ"פ באו"ה כלל ל"א וכלל ד"ד ולא חילק בין כלי חרס לשאר כלים אבל מדברי המרדכי לא משמע כן דהדרי נקט כלי מתכות וכלי עץ ותלה טעמא דלא אמרינן חנ"נ גבי כלי משום דאפשר להפריד האיסור משם ע"י הגעלה או ליבון משמע (יד) הא כלי חרס דאין לו תקנ' אמרי' ביה חנ"נ כמו שיתבאר סי' פ"ה אי"ה · והכי נהוג (טו) דכן משמע גבי טפת חלב שנפלה על הקדרה מבחוץ דאמרינן ביה חתיכה נעשה נבילה ויש לומר ג"כ דאין לחלק בין כלי חרס לשאר כלים רק בין אם הכלי חדש או ישן (טז) דבכלי שהוא ישן ונשתמשו בו הרבה היתר אמרי' דמה שבתוכו נעשה נבילה (יז) וטוב לחוש לשני הסברות (יח) ובמקום הפסד יש להקל בכל איסורין (יט) מלבד בבשר בחלב כי רוב הפוסקי' הסכימו דלא אמרינן חנ"נ רק בבשר וחלב ואע"ג דאנו מחמירין מ"מ בכלים אין להחמיר כנ"ל ובאו"ה כלל ד"ד כתב דאע"ג דלא אמרינן חתיכה נעשה נבילה בכלי מ"מ צריך לשער נגד כל הכף דהיישינן שבא לקח בו מרק עם הזבוב והמרק נעשה נבילה ולא ידעינן במה ע"כ צריכין לשער נגד כל הכף וכל זה אינו אלא (כ) חששא רחוקה להחמיר לענין דין הנ"נ שרבים מקילין בו כמו שנתבאר ובפרט בדין זבוב שרבים אומרים שאין בו נתינת טעם וכמו שיתבאר בסמוך גם דברי הפוסקים הנ"ל אינם מורים כדבריו ולכן נ"ל דאין להחמיר לשער נגד הזבוב והמרק שבתוכו (כא) אם הכף חדש ואינו כלי חרס וכדרך שנתבאר ועיין לקמן סי' פ"ח :

ג מיהו לכתחלה אסור לתחוב הכף לקדרה אע"ג דיש בכף ס' נגד האיסור דאין משערין בכלים פ' כמו שיתבאר לקמן גבי טיפת חלב שנפלה על הקדרה (כב) ולכן נאסר הכף בכל ענין אע"ג דאית ביה ס' (כג) ודלא כמשמע מהגהות מרדכי דחולין דף תשמ"ב ע"ג אם נטל זבוב עם הכף מן הקדרה דאף הכלי עצמו מותר מטעם ראיה ביה ס' נגד הזבוב דלא מהני טעם זה לגבי כלי כמו שתבאר לקמן והוקא שהוציא מן הקדרה אסור שיש בו נתינת טעם אבל אם נפל לקדרה זבוב או נמלה או שאר דברים המאוסים שאין בהם נתינת טעם ונוטלין מן הקערה בכף אין הכף נאסר דאין זבוב איסרו דאף אם נפלה לקדרה נימוחו שם כמו שפסק הטור סי' ק"ד בשם הרשב"א וכתב שם ב"י דכן הסכימו כמה רבוותא וכ"כ הסמ"ג והמרדכי בעכו"ם פ' השוכר בשם הרוקח וכ"כ הגהו' מיימון פט"ז דהמ"א ובספר ב"י סימן ק"ד וק"ז ומשמע דהכי נקטינן (כד) אבל בהגהות מרדכי דחולין שכתבתי משמע דאוסר וכן דעת הר"ן והרא"ש (כה) וכן נראה מדברי הטור סי' ק"ז שהבאתי למעלה ובאו"ה כלל נ"ז כתב דאנן נוהגין לאסור הכף וצריכין ס' נגד הזבוב מלבד הפרשא שבה אמנם אם נמצא זבוב בקערה שרי דאמרינן שמא בקערה לכלי שני נפל עכ"ל ומהר"ם פר"ו בתשובותיו סי' ע"ט פסק שאנו נוהגין לשער בס' נגד הזבוב אמנם המיקל הסומך על דברי הרוקח לא הפסיד עד כאן לשונו · (כו) ולפי זה אין להחמיר כולי האי אם חתך פרי והיה בו תולע

וחתך

האחרים לאף אם נשאר עם המעט שבמחבה ויותר תמוה לי שבט"ז עצמו בסימן קי"א ס"ק ו' כתב וז"ל ועוד ראיה מסימן ק"ז גבי דגים או ביצה וכו' ואמאי לא אמרינן דכולן מצטרפין עכ"ל וכאן הרחיק כדבר כאלו אין שייך דין זה כאן וסותר דברי עצמו : אך לפי מה דמסיק הט"ז שם בסימן קי"א דבאיסור דאורייתא לא אמרינן דמצטרפין שני קדרות א"כ אין ראיה זו ראיה ובזה יש ליישב מה שמקשה הש"כ בסימן ק"ז ס"ק א' על הפוסקים בזה ועיין בש"כ סי' קי"א ס"ק ט"ז וס"ק ך' ועמ"ש לעיל כלל נ"ה ס"ק ך"ג וך"ד ודוק : **י** דהא קי"ל · אע"ג דהכא כבר נאסרו המעט דגים ושוב אין השאר דגים מצטרפין לבטל ביטם כיון דאין האיסור מפעפע מחתיכה לחתיכה ביבש ונשאר באיסורו במה דמוהן עטם ול"ד כלל לדלקמן כלל פ"ה דמיירו שניתוסף אח"כ היתר לא בענין שהמעט בעל בס' מ"מ הרב אזיל לשטתו דמיירו שלא עירה המעט רותח קודם שעירה הדגים האחרונים או ביצים והוהו עירו של מעט מים מבלבלין טעם בכל ההיכות וכמ"ש הרב לעיל בשם הג"ה ש"ד ומטעם שכתבתי לעיל ס"ק א' והש"ך בסי' ק"ז ס"ק א' השיג על הרב בזה ובאמת לק"מ דכוונת הרב כמ"ש גם מ"ש הש"ך וז"ל דדין זה כבר כתבתי בסי' ל"ט דליתא אלא דלעולם אמרינן חנ"נ. ועיין מ"ש לקמן כלל ע"ה : **יא** ומה שנ"ל כתבתי · הב"ח ורש"ל כולם כאחד חששו להחמיר ואף שכבר כררקי' שרוב סתירת הט"ז והש"ך אינה סתירה כלל מ"מ ראוי לחוש להחמיר בכ"מ כדעת הני אחרונים היכא דליכא הפסד מרובה ועמ"ש לעיל ס"ק ד' : **יב** ואוסר כולן · באו"ה כלל כ"ז דין ע' כתב דלפי' אין בכ"מ אפרוח רק דם שהוא דרבנן אזלינן בספיקא להחמיר ועיין לקמן בקונטרס הספיקות במחודשים י"ז שיש חולקים : **יג** כדעת הטור דלא אמרינן חנ"נ · הרב נמשך בזה אחר משמעות הג"ה ש"ד סי' ך' שפי' כן בדברי הטור אבל באמת אין ראיי' כלל מהטור דאפשר לומר דהטור אזיל לטעמו שפסק בסי' צ"ב דלא אמרינן חנ"נ כי אם בבשר וחלב וכ"כ מהרש"ל ורש"ם באו"ה ועיין בב"ח ודרישה בסי' צ"ח שהאריכו מאוד בזה וע"ש : **יד** הא כלי חרס דאין לו תקנה ואי ע"י חזרת כבשונות הלא פנים חדשות הוא וכ"כ להדיא לקמן כלל פ"ה:
טו דכן משמע גבי טיפת חלב באו"ה כלל כ"ד בדין ע' מתרץ דהא דאוסר בטיפת חלב שנפל על הקדרה לא מטעם דאוסר עד כ"ט טיפין ונעשה נבילה אלא משום מנהג בעלמא כדאי' לקמן : נמצא דאין סתירה כלל לדין זה מטיפת חלב וזה נ"ל כוונת הט"ז סי' צ"ח ס"ק ח' שכתב וז"ל דהא גבי טיפת חלב כו' ובאמת אינזה ראי' דגם שם יש היתר כמ"ש בסי' צ"ב ס"ד (ובאמת ס"ד הוא טעות שנעשה בדפוס שקיצר הסופר הרגל של ך' ונעשה ד' וצ"ל סעי' ך' וכוונתו על מ"ש בט"ז בסי' צ"ב ס"ק ך' אבל בס"ד אינו מוזכר כלל לא בש"ע בסי' צ"ב ולא בט"ז שם) וכ"כ האו"ה כלל ך"ד עכ"ל הט"ז ופי' דבריו כן הוא דגם שם יש היתר מצד הדין ולא אמרינן דנעשה נבילה מצד הדין רק מנהג הוא לאסור (וזה הלשון ממש כתב האו"ה גם כן בכלל ל"א דין ב') וכן כתב האו"ה וכמו שכתבתי גם כן לעיל בסימן צ"ב ס"ק ד' והש"ך בספר נה"כ האריך להשיג על הט"ז בזה וכתב דלא ידענא מאי קאמר ובאמת דברי הט"ז פשוטים ונכונים ואפשר דטעות הנפל בספרי הט"ז סעי' ד' היא הטעהו להש"ך בספרו נה"כ שהשיג עליו וכמ"ש הכל נכון : **טז** דבכלי שהוא ישן ונשתמשו בו הרבה היתר והוא כן יומו דאז נעשה הבלוע נבילה ואוסר משא"כ אם אינו ב"י אז הבלוע בו נטל"פ וכן מבואר להדיא בש"ע סי' צ"ח וכ"כ הש"ך שם :
יז וטוב לחוש לשני הסברות דהיינו לאסור בכלי עץ ומתכות אם הוא ישן ובן יומא וכלי חרס אף בחדש יש להחמיר וכמ"ש הרב להדי' סוף דין זה ומהרש"ל וב"ח והש"כ סי' צ"ח ס"ק ך' הרחיקו דעה זו לומר דבכלי חרס נעשה נבילה כיון שידעינן כמה בלע איך עולה על הדעת לומר בגוף החרס יעשה נבילה והט"ז בסימן צ"ח ס"ק ח' האריך והוכיח מדברי המרדכי דבכלי חרס אפי' הדם נעשה גוף החרס איסור כמו חתיכה דעלמא ומסכי' שם לסברת הרב כאן : **יח** ובמקום הפסד יש להקל וע"ל בסימני' מבואר דהיינו דוקא בכלי עץ ומתכות ישן ובן יומו יש להקל משא"כ בכלי חרס יש להחמיר בכל ענין כן משמע מלשון הרב בסימני' אבל לשון הרב כאן משמע דאף בכלי חרס יש להקל במקום הפסד וכ"כ הט"ז בסימן צ"ח ס"ק ח' בשם הרב כאן וכן נ"ל לענין כלי חרס חדש דהא כבר כתבתי בס"ק י"ו דרבו האחרוני' המקילין :
יט מלבד בבשר וחלב כגון כף ישנה של בשר וב"י או של חרס של בשר שנתערבה כזית חלב נעשה נבילה ואם חזר ותחב לתוך מאכל של בשר או חלב בעינן ס' נגד כל הכף משא"כ כלי חרס שנבלע חלב או בשר לבד לא שייך לומר חתיכה נעשה נבילה כיון דעדיין כולו היתר הוא אם חזר ותחבו לתוך בשר או חלב אין צריך ס' רק נגד מה שבלע תחלה מבשר או חלב וכ"כ הש"ך בסי' צ"ח ס"ק ך"א והוא פשוט דלא שייך לומר חנ"נ אם עדיין היתר הוא וק"ל :
כ חששא רחוקה באו"ה כלל כ"ד דין ע' מבוא' דמיירו בענין שיש לחוש שהמרק הי' יותר מהכף או שוה ולכן כיון דלא ידעינן כמה בלע צריך לשער נגד כל הכף והש"ך בסי' ק"ז ס"ק ו' מסכי' עם האו"ה להחמי' ומתמי' על הרב כאן :

כא אם הכף חדש · צ"ע דמה שייך לחלק גבי כף בין חדש לישן דאף אם הוא חדש מ"מ מסתמא הוא נעשה עכשיו ישן ובולע הרבה מכח החיבתה לקדרה וא"כ אם אח"כ מוליא האיסור עם הכף נעשה הבלוע בה נבילה כמו בכף ישן וכה"ג כתב הש"ך בסי' צ"ב ס"ק ך"א ודוחק לומר דמיירו שלא תחב בו כלל רק שלקח מעל הקדרה הזבוב עם הכף וצ"ע ומבואר ומשמע מדין זה שכתב הרב והפוסקי' דהלקוח מכלי ראשון ע"י כף דין כלי ראשון יש לו וכ"כ באו"ה כלל ך"ו דין ב' וכ"כ הש"כ בסימן ק"ז ס"ק ז' ועיין בט"ז סס"י צ"ב שהאריך בדין זה : **כב** ולכן נאסר הכף בכל ענין וא"כ אף דאיכא הרבה תבשיל בקדרה כדי לבטל האיסור שבכף מ"מ אין מבטלין איסור לכתחל' : **כג** ודלא כמשמעות ההגהו' מרדכי עיין בתשוב' הרב סי' מ' בסוף התשוב' מ"ש בדברי הגהות מרדכי אלו : **כד** אבל בהגהות מרד' דחולין ומשמע מדברי הרב כאן שדעתו לחוש להחמי' וכן מבואר להדיא בסמני' ולקמן וזה דעת מהר"ח וב"ח והש"ך בס"ס ק"ז ס"ק ו' ע"ש אבן בש"ע סי' ק"ז בהג"ה סעי' ב' פסק הרב וז"ל · וכן המנהג פשוט אע"ג די"א מחמירין דברי המקילין עיקר ואין לאות ממנהג (וכ"כ הריב"ש סי' תמ"ע) ולזה הסכים הט"ז בס"ס ק"ד אך בחלא ויכרא יש לאסור וכמבואר בסי' ק"ד : **כה** וכן נראה מדברי הטור כבר כתב הב"י ס"ס ק"ז שלא יסתרו דבריו לסימן ק"ד וע"ש ובפרישה ולפי דבריהם אין ראיי' מהטור בזה : **כו** ולפי זה אין להחמיר כולי האי · מדברי הרב כאן שמשוה דין התולע לזבוב ושאר דברים המאוסים וכן משמעות הרב לעיל בכלל מ"ו דין ח' וכמ"ש שם בס"ק ך"ח מיוע לדבריו מפוסקי' ראשו'

ודלא

ותתך התולע עם הפרי דלא נאסר הפרי: מן הסכין רצונן הוא ולא נאסר הסכין ואע"ג דצונן בעי הדחה מ"מ כה"ג לא אסרינן הפרי דאין טעם בתולע לאסור ומ"מ יקלוף הפרי מעט במקום שחתך דלמא נשאר שם ממשות מן התולע עצמו והשאר הכל שרי :

(כז) אפי' בצנון שהוא חריף : (כח) דאין לחוש לטעם התולע שנבלע בצנון ודלא כמ"ש מהר"ש באו"ש להצריך לקלוף בצנון ובשאר פירות התיר לגמרי ואינו נבון דאם בצנון אסור משום שהוא חריף מ"מ בשאר דבר היה צריך הדחה או קליפה קצת ובמהרי"ל בדיני איסור והיתר שלו כתב שהסכין שחתך בו התולע צריך נעיצה עשר פעמים בקרקע קשה ולא ראיתי נוהגין כך אלא מקנח היטב ודי :

כלל וסי' נ"ב

מסקינן בפא"ט כל סימן זה נתבאר לעיל כלל וסימן מ"ז ומ"ח :

כלל וסי' נ"ג ונ"ד

בדין תולעים הגדלים במים שבכלים או במים המכונסים על הארץ ובהם ארבע דינים :

א כתב הטור סימן פ"ד שרצים הגדלים במים שבכלי' ושבבורו' שיחין ומערות חריצין ונעיצין שאין נובעי' מותרין אע"פ שאין להם סנפיר וקשקשת : (א) לפיכך שותה ושותה מהן מ"מ ואין חושש לשרצים שבהן והרמב"ם פ"ב מהמ"א לא התיר אלא שבבורו' ומערות שהן דומין לכלים אבל שאר חריצין ונעיצין המושבין אע"פ שאינם נובעין אסורין : (ב) וא"א הרא"ש פא"ט לא פסק כן עכ"ל ומשמע באשר"י פא"ט דוקא שותה ושותה מן המים : (ג) אבל אסור לשתות מהן בכלי : (ד) דחיישינן שמא פירש עכ"ל וכ"פ באו"ה כלל מ"א :

ב ומוכח בפא"ט וכ"כ הטור וז"ל הא רשריא דוקא כשלא פירשו אבל אם פירשו ממקום רביתייהו כגון לאחורי הבור או על שפת הכלי מבחוץ אע"פ שחזרו אסורין אבל אם לא פירשו אלא על דופני הכלים מבפנים לא חשיב פירשו ומותרין עכ"ל וכתב הרשב"א דאפי' אם פירשו לאויר וקלטו קודם שהגיע לארץ אסור מספק דהא בעי' בגמר' לגבי פירות האילן ולא איפשטא ולחומרא אזלינן עכ"ל :

ג עוד מוכח שם המסנן משקה והיו בה שרצים חשיב כפירשו דהא פירשו ממקום רביהן לפיכך משקה שררך לגדל בו שרצי' אין לסננו בליל' · שמא יחזרו השרצים לתוך הכלי ויבא לשתותן והרי כבר פירשו : (ה) אבל מסתמא אין לחוש כל זמן שלא פירשו וכתב ב"י הא דאסור לסנן דוקא כשמסנן על גבי קשים ועצים קטנים שאפשר שהתולע יפול למשק' אחר שסננו אבל כשמסנן בבגד שאי אפשר להתולע שיפול למשקה מותר לסנן בליל' וכן נראה מן הגמרא : (ו) ואע"ג דבשערים כתב דע"ג מטלת נמי אסור היינו אם הוא בדרך שיכולין ליפול שם : (ז) הא בלאו הכי שרי :

ד כתב ב"י ומותר לערות משק' שבו שרצים : (ח) מכלי לכלי אע"ג דהשרצים פרשו עם המשקה לכלי אחר היינו רביתייהו וכן נראה מן הגמ' דלא אסור אלא לסנן דחיישי' שמא יפלו מן דבר המסנן עליו לכלי הא לאו הכי שרי :

כלל וסי' נ"ה נ"ו

בדין טפת חלב שנפלה על הקדרה או שאר כלים ובהם ח' דינים :

א אם נפל טפת חלב על קדרה של בשר מבחוץ או שאר איסור (א) על קדרה של היתר והוא כנגד הרוטב בטל בששים כאלו נפל תוך התבשיל ואין חילק בין נפל כנגד האש או שלא כנגד האש וכמ"ש השערים וכ"כ בי"ד בסי' צ"ב והמרדכי פג"ה ובהג"ה מיימון פ"ט בשם סמ"ק (ב) וכתב באו"ה בכלל ל"א דהכי קי"ל ודלא כמהר"ם שכתב היור' דעה והמרדכי בשמו דבעינן ששים פעמים ששים ומ"מ כתב באו"ה דטוב לערות הקדרה .

סיד

ודלא כהש"ך שהשיג עליו אכן מדברי הרב בש"ע שפסק כש"ס ק"ז דיש להקל בדברים המאוסים כמו זבוב שאינם אוסרים כלל ובסי' פ"ד סעי' ע' בהג"ה משמע דצריכין ס' נגד התולע משמע דיש בו נותן טעם וצריכין לחלק בין זבוב לתולע שבפרי : **כז** אפי' בצנון שהוא חריף ולא אמרינן בכה"ג דחורפי' משוי לי' לשבח אף דבר שהוא פגום דדוקא בכלי שאינן בן יומא שהי' מתחלה לשבח ואח"כ נפגם אמרינן דע"י דבר חריף משוי ליה לשבח וכמבואר לקמן משא"כ במאכל שהוא בעצמו פגום מתחלת ברייתו אין חילק בין דבר חריף או לא דלעולם הוא בפגימתו וכן משמעות הפוסקים וכן מוכח קצת מסוגיא דש"ס דעכו"ם גבי עכברא דנפל לגו חלא : **כח** דאין לחוש לטעם התולע שנבלע בצנון הנה ודאי לענין צנון כתב הרב כח דהיתרא דלא אמרינן דכולו נאסר וכמבואר לקמן כלל ס"א לענין חתכי בסכין של בשר או איסור דכולו אסור אבל מה שנראה מלשון הרב דאף לענין שאר פירות מיקל במה שלא הצריך רק קליפה קצת וכן מבואר מלשון הרב בסימנ"ס דלקמן להדיא ולא ידעתי מה קולא יש בזו דאף אם יש בתולע נתינת טעם מ"מ צונן הוא וליכא דבר חריף פשיטא שע"י גרירה או הדחה היטב סגי וכמבואר לקמן ג"כ כלל ס"א וצ"ע :

כלל וסי' נ"ג נ"ד

א לפיכך שוחה ושותה מהן · ואפילו משום בל תשקצו לית בה · וכ"כ הש"ך בסי' פ"ד ס"ק ג' ובא"ה כלל מ"א כתב ודוקא שאינם מאוסים עליו אבל אם מאוסין או שיש סכנה אסור משום בל תשקצו והוא פשוט כמבואר דיניס אלו בי"ד סי' קי"ו והא דשוחה ושותה מן הנהרות הוא בש"ס דחולין ספא"ט והא דלא חששו מפני סכנת עלוקה כדאית' בש"ס דע"ז דף י"ב לא ישתה אדם מן הנהרות ומן האגמים ולא בפיו לא בידו אחת מפני הסכנה מאי סכנה עלוקה (פי' שרץ שמיתת אדם) והתם מיירו באינם נובעי' וכמ"ש האו"ה כלל מ"א דין ז' נ"ל דהתם דוקא בלילה חששו לזה משא"כ ביום וזה דעת הרמב"ם והרי"ף והרא"ש דגורסין התם לא ישתה אדם בלילה דוקא ואף שבגירסת ספרים דידן ליתא בהתם לא ישתה אדם מן הנהרות וכו' מ"מ מוכרח כמ"ש ועיין בתורת חיים שם : **ב** וא"א הרא"ש פא"ט לא פסק כן ע"ל בסימנים מבואר דדעת הרב להקל כהרא"ש ולא ידעתי למה כיון דגדולי פוסקים המה מסכימים להרמב"ם דהיינו הרשב"א בת"ה ובחידושיו וכן משמע בספרא כמ"ש ה"ה מ"מ וכן נראה משמעות הסמ"ג לאווין סי' קכ"ע וכ"כ בשלטי גבורים ספא"ע דכן מוכח מדברי התוס' וכמ"ג (מ"ש שכן מוכח מתוס' נע"ג דלכאורה לא מוכח מידי די"ל אף לפי פי' תוס' מ"מ הלכ' כת"ק וכמ"ש הרא"ש להדיא שם וצ"ע) וכן משמע באו"ה שם דין ז' וכ"פ מהרש"ל פא"ט סי' קכ"ג וזה נראה נ"כ דעת הב"י בש"ע שהביא דעת האוסרין והמתירין ודעתו לחוש להחמיר באיסור דאורייתא שוב מצאתי בתשובת מהר"ם מלובלין סי' נ"ה שתמה נ"כ השואל על המתיר באינם נובעין והשיב הוא שם שאין להחמיר ואין דבריו מוכרחים וגם הרב עצמו בש"ע לא הגיה כלום גם בד"מ העתיק דעת המחמיר לבד לכן נ"ל דאין להקל ודוק : **ג** אבל אסור לשתות מהן בכלי דחיישי' שמא פי' ואע"ג דפסק הרב בסמוך דין ג' דאין לחוש לשמא פי' כל זמן דליכא הוכח' כדעת הרשב"א הובא בטור סי' פ"ד יש לומר דדוקא לקמן דאין איסור אלא בפי' לחוץ על שפת הכלי או לאחורי הבור לכן לא חיישינן דיפרש ממקום רביתן ויחזור לתוכן כמבואר ברשב"א בתה"א סוף שער ג' בית ג' משא"כ כאן כיון דמתחלה היה תוך הבור ועכשיו בכלי א"כ אפילו לא פי' רק לדופני דמנא מבפנים נ"כ מקרי פי' ואסור כמשמעות הרא"ש וב"י סי' פ"ד וזה הוא דבר הרגיל לפרוש בדופני דמנא מבפנים (ועיין בט"ז סי' פ"ד ס"ק ו' שמחלק בענין אחר) וכן מוכרח בדברי הרא"ש עצמו בפא"ט וכן כתב המעדני מלך בדף ק"פ ע"ב ועיין בבית חדש סי' פ"ד ס"ק ב' ודלא כעט"ז שבסי' פ"ד סעי' ג' כתב דאף השואב עם הכלי מן הבו' ג"כ אין להוש שמא פי' אא"כ יש הוכחה בדבר ובאמת זה אינו אלא כמ"ש : **ד** דחיישי' שמא פי' · משמע לפי זה דאי היה מסתכל בתוך הכלי והמים וראה שלא פי' לדופני דמנא דמותר לשתות אבל באו"ה כלל מ"א דין ו' משמע דכל שלקח מן הבו' בכלי הוי פי' וכן משמע בגל בו דף קי"ג סי' ק"א ע"ש : **ה** אבל מסתמא · פ' שאין הוכחה בדבר כן הוא לשון הטור והרשב"א ועיין בס"ק ג' : **ו** ואע"ג דבשערים כתב . וכ"כ ג"כ המרדכי ולא ידעתי מה דוחקיה דהרב דהא המעיין היטב בשערים יראה להדיא דלא מיירי כלל בסינון דליל' אלא מיירו בסינון ביום וראה להדיא שחזרו התולעים לתוכו אבל בלא ראה שחזרו התולעים לתוכו כמו סינן בלילה אינו אסור אא"כ בסינן על גבי קשין משא"כ בסינון בבגד וכ"כ הב"ח בפשיטות בסי' פ"ד ס"ק ג' ע"ש והא דלא כתב השערים דין זה דסינן בלילה נ"ל כהטעם שכתב הב"י על הרמב"ם שלא כתב דין זה כפ"ב מהמ"א וע"ש : **ז** הא בלאו הכי שרי · וכתב הב"ח בסי' פ"ד ס"ק ג' דאם סינן במשמרת דיש בו נקבים כנפה אסור שיכולין ליפול שם : **ח** מכלי לכלי וכתב הב"י דהכלי שני דין כלי ראשון יש לו דאפי' פי' בו בפנים דמותר ול"ד לשואב מן הבור לתוך הכלי דאסור בפי' בפנים דשאני התם דמעיקרא היה בבור ועכשיו בכלי משא"כ כאן דמעיקר' והשתא בכלי לכן מותר לשאוב ג"כ מכלי לתוך הכלי וכ"כ הש"ך בסי' פ"ד ס"ק ד' ע"ש ועמ"ש בסעיף קטן ג' :

כלל וסי' נה נו

א על קדרה של בשר ומבואר ממשמעות הפוסקים דאין חילוק בדינים אלו אם הקדרה הוא של חרס או מתכות ועיקר דין זה בזבחים פרק דם חטאת דף צ"ו ע"ב לענין כלי נחושת איתמר ועיין בב"י סי' צ"ב : **ב** וכתב באו"ה כלל ל"א דהכי קי"ל כר"י שחושש אפי' כשנפלה כנגד הרוטב דלמא אינו מפעפע בכל קדרה או לתוך התבשיל אלא אוסרת עד ג"ט טיפין הבלוע בדופני קדרה ואותו נעשה נבילה וצריך ס' פעמים ס' לבטל ס' טיפין כדמייתי בש"ד דאיסור הבלוע אינו אוסר היתר בלוע וגם לא נהיגי גבי התבשיל כסמ"ג שחושב מה"ט כל הקדירה לחתיכה נבילה והרי אין ס' לנגדו דהא אף בכלי חרס לא אמרי' חנ"נ כדאית' לעיל עכ"ל או"ה ולכאורה קשה כיון דעיקר הטעם של האו"ה דפסק דלא כסמ"ג מטעם דלא אמרי' חנ"נ בכלים אפי' בכלי חרס והזיל לטעמו שפסק כן בכלל כ"ד אבל הרב דפסק לעיל כלל כ"א דין ב' דלא כוותיה ופוסק דבכלי חרס אמרי' חנ"נ בבשר וחלב ואפי' בשאר איסורים אם ליכא הפסד א"כ איך פסק כאן דלא כסמ"ג (ואין להקשות הא דלא הצריך הרב ס' נגד ג"ט טיפין הבלועין כר"י היינו משום דאין איסור בלוע אוסר היתר בלוע וכמ"ש האו"ה אף דלעיל גבי כף כתב דכף ישן נעש' הבלוע איסור אין זו קשיא כלל וכמו שמחלק מהרש"ל פג"ה סי' ל"ו בטוב טעם ע"ש) וצ"ע ואפשר לומר דאף שהרב פסק כאו"ה מ"מ לא מטעמיה אלא דסובר דלא חיישי' כלל לפעפוע בקדרה אלא כיון דנפל נגד הרוטב הוי כנפל בתבשיל ממש וכלשון הטור (ועיין בב"י בסי' צ"ג) ומיד מתבטל ולא שייך כלל לומר בזה שהקדירה יעשה נבילה והוה כנפל לתוך התבשיל ממש ואף

(ג) מיד לקדרה אחרת (ד) והקדרה לעולם אסורה · (ה) ואם עבר ובשל בה אחר כך תבשיל אחר דינו כמו תבשיל ראשון מיהו אם נפל האיסור נגד האש והטפה מועטת אז אף הקדר' שריא אפי' אין בו ששים וכמו שיתבאר :

ב ואם נפל האיסור או הטפה שלא כנגד הרוטב דהיינו למעל' מן הרוטב אם נפל שלא כנגד האש כתבו הפוסקים הנזכרי' : (ו) שכבר נהגו לאסור וכתב האו"ה כלל ל"א דכן נוהגין ואין להקל והיא הדין : (ז) אם בשל אח"כ באותו קדר' תבשי' אחר דהוי דינא הכי ואסו' כל התבשיל אבל מהרא"י כתב בהג"ה ש"ד דנוהגין כדעת המרדכי דכת' דשלא כנגד הרוטב מניחין הקדרה עד שנצטנן ושרי (ח) או מערין המאכל שלא כנגד הטיפה והיא דעת השערים ול"נ דבמקום שאין הפסד מרובה או לשאר צורך יש לאסרו אבל במקום צורך גדול יש להתירו כמ"ש הי"ד בשם הר"ר יחיאל וז"ל דרבינו יחיאל היה מתירו בשעת הדחק כגון בערב שבת אפי' שלא כנגד הרוטב ע"י ס' עכ"ל וכתב האו"ה דכן יש לנהוג וה"ה לכל צורך גדול כגון לצורך אורחים או הפסד מרובה או לעני כפי ראות עיני המורה ואע"ג דמדברי מהרא"י משמע אף בלא ס' כסבר' המרדכי והשערים מ"מ מאחר שהסמ"ק והי"ד כתבו דנהגו לאסור יש לאוסרו אם לא במקום צור' וכן מסקנ' הב"י :

ג ואם נפלה הטפה או האיסור נגד האש בין כנגד הרוטב דאין שם ס' (ט) או שלא כנגד הרוטב הכל שרי אף הקדרה דהאש שורפו ומיבשו ודוקא בדבר מועט כגון טפה אבל בדבר מרובה אין להתיר אלא ע"י ס' אם הוא נגד הרוטב או שלא כנגד הרוטב ולצורך שעה כנזכר דהוי כאלו נפל שלא כנגד האש אמנם באו"ה כלל ל"א אוסר הקדרה בכל ענין אפי' בטפה שנפלה נגד האש וזה שכתבתי נ"ל דמאחר דמתירין המאכל בלא ס' מטעם דהאש מייבשו ה"ה לקדרה (י) ומ"מ טוב לחוש להחמיר לכתחלה כדברי האו"ה :

ד וכתבו השערים ואם נפל הטפה על הכיסוי של קדרה יש לו דין קדרה נגד הרוטב (יא) ושריא ע"י ס' והכיסוי לעולם אסור כמו הקדרה (יב) וכן הוא באו"ה כלל ל"ח וכתב והיינו אם התחיל הקדירה להרתיח פעם אחת דאז עולה הרתיח' עד הכיסוי עכ"ל ונ"ל דאם לא התחיל להרתיח ונפל על הכיסוי לא נאסר מה שבקדרה כלל אף אם אין בו ששים דעדיין הוי בצונן (יג) ואינו מפעפע למה שבקדרה :

ה וכתבו בהגהות מיימון פ"ט בשם ר"ש דאם קדרה של בשר ושל חלב נוגעין זה בזה אינו מזיק (יד) כי אינו מפעפע מדופן לדופן עכ"ל וכ"כ המרדכי ובהג"ה ש"ד סי' נ"א גבי דגים שנמצא דג טמא משמע מדברי מהרא"י שיש להחמיר בבה"ג ואו"ה כלל ל"ב כתב כדברי המרדכי והג"ה מיימון :

ו וכתב מהרא"י בשערים בשם מוהר"ם דאם נפלה טפת חלב רותחת על הסכין או על כלי אחר שהוא צונן שא"צ רק לגרר במקום שנפלה הטפה (טו) הואיל ופסק הטפה מכלי ראשון בשעה

דפסק הרב דהקדרה עצמו אסור ז' הוא רק חשש שמא נשאר מעט בקדרה שלא מפעפע כלל ומשום אותו מעט ליכא חשש דיעשה קדירה נבילה כיון דלא נתפשט כלל כיון דספק אם נתפשט שום דבר בקדרה או נכנס מיד בתבשיל כיון שנפל נגד הרוטב לכן מספיקא אין להחמיר בכלי' לומר חנ"נ כיון דרבי' אומרי' דלא אמרי' כלל בכלים חנ"נ וק"ל : ג מיד לקדרה ואל יניחו להצטנן כך מאחר שנפלה כנגד הרוטב דשמא יפעפע יותר מכאן ואילך ויש לערות בגד שני כ"כ האו"ה שם וכ"כ הר"ב בסימני' וכ"פ בש"ע סי' צ"ב סעיף ו' בהג"ה :

ד והקדרה לעולם אסורה הטעם כמ"ש בס"ק ג' ומהרש"ל פג"ה סי' ל"ז פסק דמדינא הקדרה מותר אך דלכתחלה נוהגין שלא לבשל בקדרה כ"ר והט"ז בסי' צ"ב ס"ק י"ז כתב שכן עיקר : ה ואם עבר ובשל בו אח"כ ול"ל דמיירי בקדרה קטן שאין דרכו להשתמש בו היתר מרוב' דאם דרכו להשתמש בו בשפע הרבה אז מותר אפי' לכתחלה להשתמש באותו קדרה וכמו שפסק להדיא בש"ע ס"ס צ"ט וסי' קל"ב סעי' ה' בנתבשל' איסור מועט בקדרה ואף לפי מה שהשיגו שם על דין זה הש"כ והט"ז ודעתם להחמיר מ"מ כאן שנפל הטפה נגד הרוטב דהוי כנפלה לתוך התבשיל ואין כאן רק חשש בעלמא שמא נשא' איסור מועט בקדרה גם המה מודים דמותר ועיין מ"ש ס"ק ד' :

ו שכבר נהגו לאסור הטעם דיש לחוש שהטפה מפעפע בקדר' ואסורה ונעשה נבילה ושמא עלה אח"כ פעם אחת רתיחת הקדרה ונגעו לאותו מקומת דופן הקדרה שנאסרה וכתבו הפוסקי' והובא בב"ח וכש"כ סי' צ"ב סעיף י"ח וכ"נ דאם איתא בתבשיל ס' פעמים ס"א פחות מעט נגד הטיפה פשיטא דשרי לפי שהטפה יש לחוש שמפעפ' עד סמוך לרוט' עד ס' פחו' מעט ועם הטפה יש ס"א פחו' מעט והוי כחתיכ' נבילה ונאסר ואם יש ס' פעמי' ס"א מתבטל במה נפסך ונראה פשוט לפי מ"ש הרב לעיל כלל נ"א דין ב' דלא אמרי' בכלי' חנ"נ אא"כ בכלי חרס או כלי ישן וכן יומו א"כ ה"ה הכא דאין לאסור אלא בבה"ג וכ"פ הרב להדיא בש"ע סי' צ"ב סעיף ה' בהג"ה וכ"כ הש"כ ס"ק כ' וכ"נ ע"ש ועיין באו"ה כלל ל"א דין ב' שכתב דאף דלא אמרי' בכלים חתיכה נעשה נביל' מ"מ המנהג לאסרו וא"כ לדבריו אין לחלק בין כלי הרם לשאר כלים או בין חדש לישן וכבר נתבאר לעיל כלל נ"א דין ב' שהרב חולק בזה אאו"ה וע"ש מ"ש בס"ק ע"ו ודוק : ז אם בשל אח"כ וכ"ל דאם לא היה בתבשיל ראשון ס' פעמים ס"א דאז אסרינן התבשיל ראשון וכמ"ש בס"ק ו"ו מ"מ אם חזרו ובשלו בתוש תבשיל אחר ובאותו תבשיל הוא ס' פעמים ס"א נגד הטיפה מותר גם כן מטעם שנתבאר בס"ק ו' ואף דאיכא למימ' כיון דהתבשיל ראשון נאסר וא"כ נעשה כל הבלוע בקדרה איסור מהבשיל ראשון שנאס' ונעשה נבילה וצריכן שוב ס' נגד הקדרה מ"מ כיון דהא דאסרינן התבשיל ראשון הוא חומרא גדולה ורבו המתירין רק שנהגו לאסור וכמו שנתבאר לפניו בדין זה וא"כ פשיטא דאין להחמי' יותר ולומר כבלוע בכלים חנ"נ באיסו' כזה וכה"נ כתב להדיא כלל נ"א דין ב' לענין שאר איסורי' ע"ש ועיין באו"ה כלל ל"א דין כ' וג' שכתב כמה חילוקי' בדינים אלו : ח או מערין המאכל שלא כנגד הטיפה כ"כ השערי' אבל הסמ"ק וטי"ד ושאר פוסקי' המסכים אחריו לא הזכירו כלל תיקון זה ונראה פשוט דכל א' אזיל לשטתו דהסמ"ק וטי"ד חושש שהטפ' מפעפע בדופן הקדרה עד סמוך לרוטב וא"כ כה"נ יש לחוש שהטפה מפעפע נמי ברוטב בעיגול הקדרה מ"מ שיערה יערה על מקום האסו' לא שייך תיקון זה כלל משא"כ השערי' ואחריו נמשך מהרא"י דלא חששו כלל לפעפע בקדרה סוברי' דהטפה במקומ' עומדת ולכן לא הצריכו אפי' ס' לבטל הטפ' כמבואר מדבריהם ורק עיקר החשש שלהם שמא ע"י עירוי יגע במקום האיסור לכן די להם בעירוי

שלא במקום נפילת הטפ' וא"כ לדידן דאנו נוהגין לאסור אפי' בהפסד מרובה אי ליכא ס' נגד הטפה מטעם דחיישי' לפעפוע עד תוך הרוטב אם כן מטעם זה לא יערב נ"כ על צד שני שמא נתפשט הטפה בעיגול נ"כ שלא לתוך הרוטב ואין להקשות מ"מ יערה אותן על אותו מקום שאצל אש י"ל שדרך כשמערין הקלוח מתפשט לרוחב קצת וא"א לצמצם שלא יגע אלא באותו צד שאצל אש ועי"ל דדוקא בנפל הטפה לאותו צד שאצל האש מיד מתייבש ושורפו והוא מותר כמ"ש הרב בסמוך משא"כ בנפל שלא כנגד האש שוב מתפשט לפנים א' לצד שהאצל האש וכן משמע בפרישה סי' צ"ב וא"כ יש לתמוה על הרב שאוחז החבל בתרין ראשין שהכריע דעריכן ס' בה"מ והיכי דליכא ה"מ יש לאסרו כסמ"ק והי"ד ומ"מ כתב תקון זה דעירוי מצד שני לקמן בסימנים כדעת השערים ומהרא"י ואפשר לומר דגם הרב לא כתב רק היכי דצריכין מיד לאורחים וא"א להמתין עד שיצטנן מיד אזי סובר דמותר לסמוך על מהרא"י והשערים וכ"פ מהרש"ל בפג"ה סי' ל"ז ואחריו נמשך הש"ך בסי' צ"ד ס"ק י"ט אבל כתב שם הטעם וז"ל דאם יערה בצד אחר חיישי' שמא ינענע הקדירה וכן מבואר בסמ"ק ופוסקים שם עכ"ל וכ"כ מהרש"ל ואין דבריהם ברורים דא"כ ה"ל להזכירו הסמ"ק וסייעתו נ"כ תיקון זה לערות שלא כנגד הטפה שהוא תיקון קל ובלי קלקול כמו שהזכירו דין נקיבת הקדרה מלמחת[?] ולכתוב נ"כ החשש דנענוע כמ"ש בנקיבת הקדרה ועוד שהוא נגד הסברא דמה חשש נענוע שייך בזה כיון שמטה הקדרה מיד לצד השני אלא שפשוט שמחלוק' הפוסקים הוא וכמ"ש והוא ברור : ט או שלא כנגד הרוטב ולצורך שעה כמבר לעיל דין ב' דלצורך מתירין אפי' שלא כנגד הרוטב ע"י ששים :

י ומ"מ טוב לחוש להחמיר בש"ע סי' צ"ב סעי' ו' פסק הרב בסתם דהקדרה שרי ועיין בט"ז שם שפסק נ"כ כדעת הרב כאן : יא ושריא ע"י ששים · משמע דס' מיהו בעי והא דמבואר לקמן כלל וסי' ס"ג דין ה' בבילה שנמצא בה דם שטמהו על החמין שאינו אוסר הקדרה כלל שאני התם שטמהו על הכיסוי ואין הרתיחה עולה למעלה מן הכיסוי ואף לפי מה שכתבתי שם בשם הש"ך דמיירי שטמהו על הבשר ממש מ"מ נ"ל דמיירו שלא עלה הרתיחה עד הבילה ועוד יש לחלק בין הטפה שהוא לח משא"כ בבילה בקליפת' שהו' כיבש וק"ע : יב וכן הוא באו"ה · והטעם שכיסוי הוא כמו ניעור ומעלה רתיחה ומיד נתבטל כדין נפל בקדר' נגד הרוטב לכן אפי' שהה שוב הכיסוי על הקדרה מותר ע"י ס' נגד הטפה וזה דעת הש"ד וכ"כ הג"ה ש"ד ומהרש"ל סי' מ"ו העתיק הג"ה זו סם[?] ואל תשגיח בהג"ה זו כי אין הרוטב מצטרף לבטל הטפה וא"כ נעשה הכיסוי נבילה אם אין בו ס' לבטל הטפה עכ"ל והט"ז מסכים עמו בסי' צ"ב ס"ק כ"ח וכתב וז"ל וכן מסתבר לע"ד דשאני בקדרה נגד הרוטב שהרוטב עצמו היא שם תמיד משא"כ בכיסוי שמא באותו הפעם שנפלה הטפה לא עלהה רתיחה עד הכיסוי ממש וספקא דאורייתא לחומרא רק באיסור דרבנן יש להקל · ובאמת כבר נשמר מזה החשש האו"ה בכלל ל"א דין י"א וכתב דמספיקא לא מחזקינן איסור אלא חושבין שעלה רתיחתו כל פעם בין לקולא ובין לחומרא או לא עלה ומותר במ"כ עכ"ל ואפשר דאלו ראה מהרש"ל דברי הש"ד ואו"ה שכתב בו כן להדיא בודאי לא היה חולק עליהם בלי ראייה מספקת ולכן באמת באו"ש סי' נ"ו לא כתב מידי על דברי הש"ד משמע דהסכים עמו ולכן נ"ל דאין להחמיר נגד פסק הרב כאן : יג אינו מפעפע למה שבקדרה משמע דלכיסוי מפעפע כיון שהוא חם עכ"פ והכיסוי אסורה וכן מוכח מדברי האו"ה דין י"א וכ"פ הט"ז בסימן צ"ב ס"ק כ"ח : יד כי אינו מפעפע מדופן לדופן ול"ד למה שפסק הרב לעיל כלל ז' ודין ג' דכלי שאין בו פליטת נופו אוסר היתר שנגע בו אפי' בלא רוטב דשאני האם דקאי להפליט מכלי למאכל אבל מכלי לכלי אינו מפעפע וכ"כ באו"ה ומהרש"ל פג"ה סי' מ"ה והובא בש"כ סי' ק"ה ס"ק כ"א ע"ש :

טו הואיל ופסק הטפה מכ"ר בש"ס דפסחים פ' כילד צולין דע"ו גבי נטף מרוטבו על החרס ודין עילאי או תתאי גבר מבואר להדיא מזה דאפי' עירוי שפסק הקילוח מבליע כדי קליפה וכן מבואר להדיא מתו' פרק דם מעלת דנ"ה ע"א והמרדכי והג"ה אש"רי ור"ן סוף ע"ז וכ"כ הש"ך בסי' ק"ה ס"ק ד' ודבריו פגעים[?] אך שסיים וז"ל אע"ג דמדברי הרב סי' ס"ח מבואר דאם עירה על הרנגולת ונפסק הקלוח א"צ אפי קליפה היינו דשם לענין דם קאי ואין מבליע ומפליע אחד אבל מ"מ מבליע לענין שאר איסור עכ"ל הש"ך וכאמת תמיהא גדולה על הש"ך איך נעלם ממנו מקור הדין בדין ס"ח דהיא בדברי הר"ש שהביא הרב כאן

דאם

בשעה שנפל' עליו (טז) והא דאמרי' עירוי ככלי ראשון היינו כשנפל בקלוח אבל בכה"ג לא ודוקא שנפל על הקתא אבל נפל' על הברזל של סכין נועצו עשר פעמים בקרקע קשה ודי וכתב באו"ה כלל נ"ה דהכי נהיגין ודלא כסמ"ק ומרדכי פכ"ה דף תשמ"ב ע"ב דאוסרין אם נפלו על הברזל משום דגבי ברזל אמרינן חם מקצתו חם כולו (יז) דלא קי"ל הכי וכתב בהג"ה ש"ד בשם מהרא"י דיש להחמיר בטפה הנופלת מנר דולק של חלב או שומן שנפלה למקום האסור לה (יח) דהוא כרותח עצמו ואוסר הכלי וצריך הגעלה אבל פתיל' של חלב או שומן כרוך סביביו ונפל' משם אינו אוסר כלל דעינינו רואות שטפ' הנוטפת מאותו נר: (יט) אינו שורף כל כך כטפה הנוטפת מנר מתחת ולכן סגי בגריר' וכ"כ מהרא"י בהג"ה ש"ד וכ"כ בס"ס צ"ב בשם ת"ח:

ז ואם נשפך הרוטב מן הקדר' של בשר (כ) ונתיישב קדרה של חולבת בתוכו כתב מוהר"ם בתשוב' דשרי דזה שנשפך הוי כאלו היה בכלי שני ואינו מבליע לתוך הקדר' ונ"ל דמיירי שהקדר' היתה צוננת (כא) אבל (כב) אם הקדר' רותחת אסור וכדברי האו"ה דכתב בכלל ל"א בשם ר"י מפריש דבעינן ששים נגד מה שהיה תחת הקדר' ואם הקדר' של בשר עומד אצל האש או שאר כלי ראשון רותח ונשפך ולא פסק הקילוח אז הוי כעירוי וכל מה שנגע בקדר' חולבת בעינן ששים נגדו וכ"כ בתרומת הדשן סי' קפ"א דזה מחשב כעירוי אם היד סולדת ברוטב במקום שנגע בקדר' חולבת וכן פירש רש"י בשבת פ' כירה דכה"ג מחשב עירוי וכתב ב"י סי' צ"א וכל זה מיירו דהקדר' חולבת היתה צוננת ולכן הוצרך לאוסרו מטעם עירוי דהוי לי' חם לתו' צונן ואינו אוסר רק כדי קליפ' כדין חם לתוך צונן אבל אי הקדר' חולבת הוי חם או לגבי האש בלא טעם זה הוי אסור: (כג) דהוי ליה כצונן על גבי חם דאסור עכ"ל ולפי דבריו דמדמי הא מלתא לענין חם לתוך צונן או צונן לתוך חם: (כד) הא דכתב דבעי' ס' נגד מה שנגע בקדר' היינו אם הקדר' חם ג"כ אבל אם הקדרה צונן אינו אוסר רק כדי קליפ' דהיינו הקדר' ומה שבתוכו שרי אך דלפי דבריו יש לדקדק: (כה) במעש' דלעיל שכתב באו"ה דאם הקדר' רותח בעינן ס' נגד מה שתחת הקדרה דהרי לא היה רק חם לתוך צונן דלא בעי רק קליפ' ומ"מ נ"ל להחמיר הואיל ויצא מפי ר"י מפריש:

ח כתב המי"ד ס"ס צ"ב וז"ל כתב הרא"ש מחב' של חלב שנתנו בכיר' תחת קדר' של בשר הזיעה עולה ונבלע בקדר' ואוסרת' עכ"ל ומיירי שיש חלב במחבת דבלאו הכי לא היה ריח הכלי של חלב אוסר ולכן נראה דאם היה ששים בקדר' של בשר נגד חלב שהוא למטה בכלי שרי דלא גרע מאלו נפל על הקדר' דמשערין בששים כמו שכתבתי לעיל ואף דבתשובת הרא"ש כתב דבעינן ששים פעמים ששים לא ק"ל הכי דהרא"ש לא כתב כן אלא לפי סברת מהר"ם: (כו) גבי טיפת חלב שנפל' על גבי קדרה וכבר כתבתי דלא קיימא לן הכי וכתב מהרא"י בפסקיו אם הקדר' העליונ' מרחוק מן התחתונ': (כז) עד שאין היד סולדת מן הזיעה במקום קדרה העליונ' אינו אוסר כלל דהרי תולין בשר לייבש למעל' מן הכירה שמבשלין שם חלב ובאו"ה כלל ל"א כתב דאין הזיעה אוסר אלא א"כ המחבת התחתונ' מגולה אבל אם התחתונ' מכוסה אין הזיעה אוסר אפי' אם הקדר' העליונ' עומד' על התחתונ' ממש:

כלל סי' נז נח בדין נותן טעם בר נותן טעם ובו ט"ו דינים:

א כל נותן טעם בר נ"ט ועדיין היתר הוא שרי כגון דגים רותחין מיד שסלקו מן האש: (א) שעלו בקער' של בשר בן יומא מותר לאכלם בכותח וכן אם הדגים צוננים והקער' רותחת או אפי' שניהם רותחין דכל זה נ"ט בר נ"ט דשני פעמים נבלע הטעם ועדיין היתר הוא ולכן אין עוד טעמו הפולט חשיב טעם ומותר לאכלו בחלב אבל באו"ה בשם המרדכי כתב דדוקא אם האחד חם והשני צונן אבל אם שניהם חמין יש להחמיר כמו בבצלו או נתבשלו כמו שיתבאר בסמוך: והסכימו

דאם נפסק הקלוח לא חשיב כעירוי שום דבר וכ"כ הרב בד"מ בסי' צ"ג וק"ה וכמבואר בש"ע סי' צ"ב וכ"כ הש"ך עצמו שם בס"ק ל"ה לענין חלב מהותך דלא חשיב עירוי כיון דפסק הקלוח וכדלעיל סי' ס"ח סעי' י' בהג"ה עכ"ל ובסי' ק"ה כתב דדוקא לענין תל"מ כתב כן הרב נמצא דדבריו בעצמו סותרים וגם בסי' צ"ג ס"ק ו' העתיק הש"ך דברי הרב כאן בשם מהר"ם ובה"ג יש לתמוה על הרב שפסק כדברי הג"ה זו והוא נגד משמעות הש"ס דזבחים וכל הפוסקי' שכתבתי ואולי יש לחלק ולומר דווקא גבי כלי חרס ומאכל אמרי' דאפי' עירוי שנפסק הקלוח מבליע משא"כ בכלי מתכות וכיוצא בהם (ובסי' ס"ח יש לחלק וכמ"ש הש"ך בסי' ק"ה) וכן משמע קצת בש"ך סי' צ"ג סי' ו' ע"ש ואולי יש ליישב בזה ג"כ דברי הש"ך וצ"ע: **טז** והא דאמרי' עירוי ככלי ראשון משמע דגרירה פחותה מקליפ' דהא מבואר לעיל כלל ל"ג דכל עירוי אינו אוסר יותר מכדי קליפה וא"כ נפסק הקלוח דלא חשיב כעירוי סגי בגרירה וכן כתב הרב לקמן כלל ס"א דין ע' בשם הר"ן וכ"כ הרשב"א בתה"א דקי"א ע"ב וכן מוכח בש"ס פכ"ה גבי קישות גריר לבי פסקי' וכן משמעות הפוסקים וכמבואר בי"ד סי' צ"ו אכן ראיתי בש"ך סי' צ"ג ס"ק ו' שהשיג על הרב בד"מ והביא שם דברי מהר"ם כאן וכתב וז"ל ומדברי מהר"ם אין ראיה דגרירה ונעיצה הוי כקליפה וכ"כ באו"ה וכו' עכ"ל ולא ירדתי לסוף דעתו כלל דהוא נגד משמעות מהר"ם (ובפרט שהש"ך בסי' ק"ה ס"ק ד' כתב דכל הפוסקים סוברים דהעירוי אינו מבליע רק כדי קליפה ק"ל וע"ל כלל ל"ג) והש"ס והפוסקים שכתבתי ויותר התמה שהוא עצמו בסי' צ"ב ס"ק ל"ה ובסי' צ"ו ס"ק כ"א כתב כן דגרירה פחותה מקליפה ומ"ש בסי' צ"ג ס"ק ו' שכ"כ האו"ה המעיין שם יראה להדיא דלא מופח מידי מדברי האו"ה שם ויש ליישב דבריו בדוחק וצ"ע: (יז) דלא קי"ל הכי ואע"ג דמבואר בי"ד סימן קכ"א דמ"מ כלי שנשתמש במקצתו איסור דלכתחלה צריך הגעלה כולו וכ"כ הש"כ שם בס"ק י"ח שכן דעת האו"ה מ"מ הכא שאני כיון דלא נשתמש בו איסור ממש רק שנפל עליו ע"י עירוי שנפסק הקלוח לא אמרי' חם מקצתו חם כולו ועיין בסי' צ"ד ובש"כ שם ס"ק ג' ובסי' קכ"א ובש"כ שם ס"ק י"ז וי"ח: **יח** דהוא כרותח עצמו פי' רותח ע"י אור לכן אוסר אע"פ שנפסק הקלוח משא"כ בחלב מהותך רותח בקדרה שנפל ממנו טפה די בגרירה וכן מתבאר בתרומת הדשן סי' קע"ו ע"ש ועיין בט"ז בסי' צ"ב ס"ק ל' ובש"כ ס"ק ל"ה: **יט** אינו שורף כל כך וכתב שם בתרומת הדשן סי' קע"ו וז"ל שהרי ידוע ומורגש לנו שטפה רותח' שנופלת מכלי ראשון על בשר שרפתו יותר מטפה הנופלת מנר של חלב שסביב הפתילה הטעם שחלב הכרוך סביב הפתילה ברתיחה מועטת נמח' הוא שנופל ומטפטף ממנו עכ"ל ונרא' לי דמטעם זה אף לאותן דעות שכתבתי בס"ק ע"ו דאפי' בכלי שנפסק הקילוח אוסר כדי קליפה מ"מ הכא אינו אוסר רק סגי בגרירה: **כ** ונתיישב קדרה של חולבת בתוכו מיירי בכיר' שאינו אצל האש דאם הוא אצל האש פשיטא דנאסר הקדרה כדין צונן לתוך חם דמבליע בכלי ומיירי שבאותו מקום ליכא אפר דא"כ נעשה הרוטב שנשפך על האפר לפגם ואינו אוסר כמ"ש לקמן כלל נ"ו דין ס"ג ס"ק כ"ו וע"ש: **כא** אבל אם הקדרה רותחת אסור מהרש"ל בפג"ה סי' ל"ח השיג על זה וכתב דאף אם הקדרה רותחת מ"מ מה שעל גבי כירה הוי כלי שני והוי כחם לתוך צונן ותתאי גבר ואינו מבליע רק כדי קליפה נמצא דהתבשיל מותר והקדרה אסורה אך אם הקדירה עומד אצל האש שאז אינו מתקרר ובולע שפיר ע"כ תוכן דבריו שם וכן פסק הרב בש"ע סי' צ"ב סעי' ז' בהג"ה ע"ש ובט"ז ס"ק כ"ה מתר' דברי האו"ה ור"י מפריש דמיירו בכיר' שאצל האש והיא חמה שהיד סולדות בו והוי החלב שבתוכו ככלי ראשון ומהר"ם מיירי בנשפך במקום שהכירה אינו חמה מחמת האש עכ"ל הט"ז דבריו תמוהים ואינם מובני' לי דאם מיירו שהכיר' הוא אצל האש והוי ככלי ראשון א"כ אף בקדר' צוננת אוסר וא"כ לאיזה צורך הוצרך האו"ה ור"י מפריש לומר שהקדר' רותחת הלא בלא"ה אסור כדין צונן לתוך חם והוא פשוט וכ"כ הש"ך סי' צ"ב ס"ק כ"ט (וכן מתבאר בב"ח ובדרישה שם ועיין בס"ק ך') ויותר נ"ל לומר דהאו"ה ור"י מפריש מיירו אפי' בכירה שאינו אצל האש ואפ"ה אוסר אע"ג דכל כלי שני אינו מבשל מ"מ הכי כיון שהקדיר' הוא ג"כ רותח אז אמרי' דמתבשל בקל אפי' ע"י כלי שני וכה"ג פסק האו"ה והוכח דבריו לעיל כלל ח' דין ג' דבשר מלוח בקל נתבשל אפי' בכלי שני ועי"ל כלל נ"א ס"ק א' שכתבתי והוכחתי בכה"ג ע"ש:
כב אבל אם הקדר' רותחת באו"ה כלל ל"א דין ז' כתב והקרקע לחה משמע דאי אין הקרקע לחה כלל רק שנבלע בכירה אז פשיט' דליכא למיחש למידי דהוה אשני קדרות חמין דמבואר לעיל דין ה' דאינו מפעפע מדופן לדופן וכן פסק הט"ז בסי' צ"ב ס"ק כ"ט ובסי' צ"ז ס"ק ג' באשה שאפתה פלאדין והש"ך בנה"כ השיג עליו והבין דמיירי שיש עוד איסור בעין שוח על הקרקע ובאמת זה אינו דכה"ג כ"ע מודה לאיסור וכדמשמע בט"ז עצמו בסי' צ"ב ס"ק כ"ז: **כג** דהוה ליה כצונן על גבי חם דלאסור משמע דמיירי שנפל על גבי הקדרה ובב"י בסי' צ"א כתב דהוי כצונן לתוך חם ומהרש"ל פג"ה סי' ל"ח מתמיה על הב"י בזה וכתב דאין כאן לא עילאי ולא תתאי אלא הוה ליה דין נוגעים זה בזה שאוסר כדי קליפה וכ"כ הט"ז בסי' צ"ב ס"ק כ"ז ובאמת עיקר נ"ל כמ"ש הב"ח והדרישה בסי' צ"א דתרומת הדשן מיירו שזב תחת הקדרה ולכך אוסר כולו כדין צונן לתוך חם וע"ש מ"מ לענין דינא אין כאן מחלוקה דאי זב תחת הקדירה הוה עירוי אפי' קדרה צוננת אסור כדין צונן לתוך חם דתתאי גבר ואי זב ונוגע אל דופן הקדרה הוה ליה דין נוגעים זה בזה ואם נפל על הקדרה או לתוך הקדרה הוה ליה כדין חם לתוך צונן ואוסר כדי קליפה וק"ל: **כד** הא דכתב דבעינן ס' נגד מה שנגע קאי אאו"ה בשם ר"י מפריש שכתב הרב לעיל בשמו וכל מה שנגע בקדרה חולבת וכו': **כה** במעשה דלעיל שכתב באו"ה בריש דבריו בשם ר"י מפריש דבעי' ס' נגד מה שיהיה תחת הקדרה וכו' ועיין לעיל ס"ק כ"א שכתבתי ישוב לזה: **כו** גבי טפת חלב שנפלה ע"ג קדרה פי' כנגד הרוטב כמבואר לעיל דין א' דקי"ל דבטל הטיפה בס' כאלו נפל לתוך התבשיל וה"ה הכא דהא הזיעה עולה לתחת הקדרה כנגד הרוטב: **כז** עד שאין היד סולדת. עיין בפסקי מהרא"י סי' ק"ג שכתב אם לא שהקדר' רותח' בפני עצמו עכ"ל. וכ"פ בלבוש שם סי' צ"ב דאם הקדרה רותח' בפני עצמו נאסר:

כלל וסי' נ"ז ונ"ח

א שעלו בקערה של בשר וגם חשש סכנה ליכא בעלו כדמוכח בש"ס פכ"ה שעשו כן ואכלה אפי' נתבשלו בקדר' של בשר ג"כ מותר אך דקי"ל לאסור לאכלו בכותחא מ"מ בפני עצמו שרי כי אין חשש סכנה בפליטת כלים וכ"כ האו"ה
כלל

ב והסכימו הפוסקים דה״ה אם נתבשלו הדגים בקדרה של בשר נמי דינא הכי כמו עלו וכתב ב״י דה״ה נצלו נמי נקטינן להלכתא דשרו דהוי נמי כמו עלו וכתב דכן הוא סברת רוב הפוסקי׳ אבל הסמ״ג וסמ״ק כתבו כדברי הרא״ש : (ב) דאם נצלו אסורין לאכלן בחלב והכי נהוג לכתחלה וכן מצאתי כתב מהרא״י בהג״ה ש״ד ישן : (ג) מיהו בדעבד יש לסמוך אדברי המהירין ובאו״ה פסק דלכתחלה יש להחמיר אפי׳ בשנתבשלו שלא לאכלם בחלב מיהו בדעבד יש להתיר אפי׳ בנצלו :

ג וכתב בהג״ה סמ״ק דאין להתיר נ״ט בר נ״ט : (ד) אלא בדעבד והכי דייק לשון הגמ׳ דגים שעלו בקערה של בשר אבל אסור ליתנם לכתחלה בקערה של בשר אם דעתו לאכלן אחר כך בחלב :

ד וכתב באו״ה הא דנוהגין לאסור אם נתבשלו או נצלו בקדרה של בשר שלא לאכלן לכתחלה בחלב היינו דוקא לאכלן בחלב ממש : (ה) אבל ליתנן בכלי חולבת שרי וכן אם הקדר׳ שנתבשלו או נצלו בו אינו בן יומא מותר לכתחל׳ לאכלן בחלב הואיל והוא נותן טעם לפגם גם נ״ט בר נותן טעם :

ה וכתב באו״ה דבדבר חריף אינו מועיל נותן טעם בר נ״ט ולכן: (ו) אם דכו תבלין במדוך של בשר : (ז) אסור לאכלם בחלב ואפי׳ אינו בן יומו וכ״כ ב״י סימן צ״ו בשם ספר התרומ׳ וכן משמע בתשובת הרשב״א סימן תמ״ט ודוק׳ שעיקר התבשיל הוא דבר חריף אבל אם לא היו רק תבלין מועטין בתבשיל אחר אז לא מקרי דבר חריף משום תבלין מ׳עטין שבתבשיל וע״ל בלל וסי׳ ס״א ופ״ח :

ו וכתב ב״י והסכמת הפוסקים דלא אמרינן נ״ט בר נ״ט (ח) אלא בשעדיין טעם השני היתר הוא ופשוט הוא :

ז וכל זה לא מירו אלא בדבר רותח ששייך בו נתינת טעם (ט) אבל בדבר צונן פשיטא דשרי דהכי כתבו התוספ׳ והסמ״ג והאשר״י דמותר ליקח מלח שבקערה של כשר וליתנם בחלב מיהו בתבו התוספ׳ והסמ״ג דהמחמיר תבא עליו ברכה והאו״ה כתב וז״ל והמרדכי פכ״ה בתב דמ״ם טוב ליזהר לכתחלה : (י) ריש לחוש שמא נפלה טפת בשר לקערה של בשר ובדעבד אין לחוש עכ״ל וע״ל כלל וסי׳ י״ז נתבאר דין זה :

ח וכל זה לא מירו אלא כשהכלי הי׳ נקי (יא) אבל אם הי׳ דבוק בו שומן מקרי טעם ממש וכמו שיתבאר לקמן גבי הדחת קערות :

ט קערות של בשר שרחצו ביורה חולבת והיא על האש (יב) או אפי׳ אינה על האש והמים חמין שהיד נכווית בהן או קערות של חלב במחבת של בשר אם האחד מהן אינן בן יומא ושניה׳ מקונחת יפות שאין בהם שומן שניהם מותרים אע״פ שנוגעים זה בזה אותו שהוא בן יומא מותר שהרי קבל טעם מכלי שאינו ב״י (יג) ואותו שאינו ב״י מותר דהרי קבל טעם מנותן טעם בר נ״ט (יד) ועדיין היתר הוא מאחר שהוא אינו ב״י כ״כ בספר התרומה והוא הסכמת הפוסקים :

י ואם שומן דבוק באותו שהוא ב״י נאסר אותו שאינו ב״י ואם שומן דבוק באיתו שאינו ב״י נאסרו שתיהן דהא נאסרו המים שבולעים משניהם ביחד וחוזרי׳ ונבלעין בכלים ונאסרו מהם מיהו (טו) אי איכא ס׳ במים (טז) נגד השומן שהוא בעין הוי דינן כאלו

כלל נ״ט דין ד״ו אכן מהרש״ל פג״ה סי׳ ע״ו פסק דגם בכה״ג איכא סכנה אלא דהפוסקים לא נחתי לדין זה כאן אלא במה שנוגע בדין נ״ט בר נ״ט וכה״ג כתב הכ״ח והדרישה בסי׳ צ״ה לדעת רש״י וכ״כ הבאר שבע דף ק״ח ע״ב וכה״ג כתב הט״ז בסי׳ צ״ה ס״ק ג׳ (ומ״ש הט״ז שם וצ״ע ולפי זה וכו׳ עד ויש ללמוד וכו׳ דבריו בזה המה מגומגמים מאוד בעיני וצריכין ישוב) ומ״מ הפס עיקר כדעת האו״ה וכן נ״ל דיש ללמוד קצת דבר זה מק״ו דהא קי״ל פת שאפוי עם בשר בתנור דאסור לאכלו בכותח משום ריחא ומ״מ קי״ל דאם צלאו בשר עם דג דמותר בדעבד וליכא סכנה כמבואר בש״ע סי׳ ק״ו ולקמן כלל ע״ו דין י״א ומכ״ש דגים שעלו ואפי׳ שנצלה או נתבשלה בקדרה של בשר דלדעת רוב הפוסקים מתירין אפי׳ לכתחלה לאכלו בכותח ובדעבד עכ״פ קי״ל להתיר א״כ פשיטא שאין בו חשש סכנה בדעבד ונוהגין להקל אם הוא נקי :

ב דאם נצלו אסורין · אבל בנתבשלו מודים והטעם דדוקא בנצלו שמקבל הטעם מכלי אסרינן משא״כ בנתבשלו איכא ג׳ נ״ט בר נ״ט דהיתר׳ דהיינו מבשר לקדרה ומקדרה למים וממים לדגים וכן מבואר מהפוסקים הובא בב״י סי׳ צ״ה ולפ״ז נראה פשוט דאם רוצה לאכול הדגים עם הרוטב בחלב אז אף בנתבשל דינא כנצלו דהא אצל המים אין כאן רק שתי נותן טעם ועפ״ז צריכין אנו ליישב דברי המרדכי פ׳ אין מעמידין שכתב מעשה בא לפני ר״י שבשלו דבש במחבת של בשר בת יומא והריקו חם בקערה של חלב בת יומא והתירה משום דשמנונית בדבש הוי טעם לפגם וכו׳ אבל אם היה לשבח משמע דאסור משום דס״ל דגים שעלו בקערה דוקא אבל נצלו לא עכ״ל · ולכאורה דבריו המוהים כיון דעובד׳ דר״י בבשלו מיירו וכפרטות לפי מ״ש מהרי״ל דר״י במשקה העשוי מדבש מיירו וכמ״ש הרב בשמו לקמן כלל פ״ה דין ד״ג וא״כ איך כתב אבל נצלו לא דמשמע דנתבשל מודה להיתר אלא ודאי פשוט כמ״ש כיון שמערה המשקה עצמו לכלי חלב ליכא רק ב׳ נותן טעם ודמו לצלו ממש ובבאר שבע דף ק׳ ע״ב לא הרגיש בכל זה לפיכך תמתי׳ שם על המרדכי והשיג על מהרי״ל שפי׳ דברי המרדכי במשקה העשוי מדבש ובאמת שגג בזה ודברי מהרי״ל נכונים וע״ל כלל פ״ה דין ד״ג : **ג** מיהו בדעבד יש לסמוך אדברי המתירין מדברי מהרש״ל פכ״ה סי׳ ס״ג משמע שדעתו לאסור בצלו אף בדעבד כדעת הסמ״ג וכתב שם וז״ל · וכן נראה עיקר מדקאמר דגים שעלו בקערה ולא קאמר שצלו בקדרה דהוי רבותא טפי בשלמא מה דלא דייקינן עלו אין נתבשלו לא משום דאיכ׳ למימר דאפי׳ עלו וכ״ש נתבשלו דאיכ׳ כמ׳ מתגין טעם עכ״ל (ועיין בס״ק ב׳) וכ״כ בשני לוחת הברית דף ע״ה דדע׳ מהרש״ל לאסו׳ אף בדעבד שצלו וכ״כ הש״כ בסי׳ צ״ה ס״ק ד׳ בשמו: ולע״ד נרא׳ דאין לזוז מהכרע׳ האו״ה ומהרא״י והרב חדא דבסמ״ג עצמו סי׳ ק״מ וקמ״א אינו מבואר להדי׳ דאוסר בדעבד בצלו ועוד דגם הראי׳ של מהרש״ל אינו מוכר׳ די״ל דלהכי נקט עלו לרבותא לומר דאפי׳ לעלות אסור לכתחלה אם דעתו לאכלה בחלב וכמ״ש הרב בסמוך דין ג׳ וכ״ש שאסור לכתחלה לצלות כדי לאכלו בחלב אבל אם כבר נצלו מותר לאכלם בחלב ע״כ נ״ל דאין להחמיר בדעבד : **ד** אלא בדעבד הב״י ומהרש״ל בפכ״ה סי׳ ס״ב כתבו שבעל התרומה חולק ע״ז והתיר אפי׳ לכתחלה והרב שלא הביא דעה זו אזיל לשטתו שבד״מ כתב על הב״י דכד נאים ושכ״כ כתב להא מלתא וכן השיג ע״ז הב״ח וע״ז בסי׳ צ״ה אכן בדרישה מסכי׳ עם דעת הב״י והאריך שם להוכיח שכן דעת בעל התרומה ולדבריו נ״ל הא דנקט בש״ס ל׳ דעבד היינו לרבותא ולומר דדוקא עלו מתירין משא״כ בצלו אפי׳ דעבד אין להתיר והבעל התרומ׳ לשטתו אזיל דאוסר בצלו (ועמ״ש בס״ק ג׳) ומ״מ נ״ל דלענין דינא אין לזוז מפסק הרב ולחוש להחמיר חדא דאין הדברים מוכרחי׳ כ״כ בדברי התרומה עצמו ועוד דאף אם נאמר שכן דעת בעל התרומ׳ מ״מ הא כתב הב״י והש״ך בסי׳ צ״ה ס״ק ז׳ בשם כמה גדולי הפוסקים שפסקו כה״ג הסמ״ק בז׳ וכן משמעות פשטא דש״ס והפוסקים : **ה** אבל ליתנם בכלי והיינו בלא עירוי אבל ע״י עירוי א״כ יהי׳ הכלי חולב׳ אסור כדין עירוי מכלי ראשון של בשר על של חלב שפסק הרב להחמיר לקמן דין י״ב וכ״כ הש״כ בס״ק ה׳ ועמש״ל ס״ק ד״ד ומהרש״ל בפכ״ה פסק דאף בכלי חולב׳ נ״כ יש להחמיר וכתב הט״ז בסי׳ צ״ה ס״ק ד׳ שהסומך על רמ״א להקל בז׳ לא הפסיד ועמ״ש לעיל ס״ק ב׳ ועיין בש״ך ס״ס צ״ד : **ו** אם דכו תבלין במדוך של בשר במנחת כהן דף ע״ע ע״ד כתב דדוקא מיירי במדוכה שסתמא אינו נקי ואין דבריו מוכרחים נגד משמעות הפוסקים ועמ״ש בס״ק ע׳ וי״ז : **ז** אסור לאכלם ובדעבד אם נהגם בחלב אז צריך ס׳ נגד בשר הבלוע בה ואם אינו ידוע הבלוע בה צריכן ס׳ נגד כל התבלין אע״ג דקי״ל מידי דלטעמא עבידי לא בטלי מ״מ כיון דאין איסורן מחמת עצמן בטילי שפיר כל זה מבואר באו״ה כלל ד״ד דין ז׳ ובש״ע סי׳ צ״ה ע״ש בש״ך :
ח אלא כשעדיין טעם שני היתר יצא לאפוקי בשר שעלו בקערה של חלב דהוי טעם שני לאיסור דהיינו מחלב לקערה ומקערה לבשר הוי באיסור וכ״ש אם הטעם הראשון הוא באיסור כגון שנבלע בכלי איסור אוסר אפי׳ כמה נותן טעם : **ט** אבל בדבר צונן פשיטא דשרי ואפי׳ בדבר חריף מטעם שמחמת חוזק הדיכה מוציא טעם אף בצונן וכן גבי צונן כמבואר לקמן כלל ס״א מטעם דוחקא דסכינא משא״כ בנגיעה בעלמא אינו מוציא יבש ביבש ועיין בש״ך סי׳ צ״ז ס״ק י״ח ועמ״ש לעיל כלל י״ז ס״ק ג׳ : **י** ריש לחוש ע״ל כלל י״ז דין ב׳ שהשיג הרב על האו״ה בזה וע״ש ס״ק ד׳ : **יא** אבל אם היה דבוק בו שומן ובעינן דליכא ס׳ בדגים נגד השומן ועיין באו״ה כלל ל״ג דין ב׳ וכלל ל״ד דין י״ג וי״ז דפסק דמסתמא בכל קדרה יש ס׳ בתבשיל נגד השומן הדבוק עכ״ל ובעלו בקערה אף דאיכא ס׳ נגד הדבוק מ״מ כיון דאינו בולע רק כדי קליפה ולא מבליע בכולו כיון שהקערה צוננת א״כ אף דאיכא ס׳ בכל הדגים נגד השומן מ״מ אסורין לאכלן בחלב וק״ל וע״ל ס״ק ע״ו : **יב** או אפילו אינה על האש לשון אפי׳ הוא תמוה כיון דלענין היתר קאי ואדרבא איפכא ה״ל למינקט אפי׳ הוא על האש ובאמת הטור נקט נ״כ אפילו אינה על האש אבל שם נקט תחלה האיסור דהיינו בשניהם בן יומא א״כ שפיר שייך לשון אפי׳ אבל על הרב קשה וצ״ל דאף הרב דנקט כאן אפי׳ כוונתו אדין י״ד לענין איסור וק״ל : **יג** ואותו שאינו ב״י מותר כל זה מדינא אבל לפי המנהג שכתב הרב לקמן בדין י״ד נבי כף דאותו שאינו ב״י נאסר א״כ נראה דה״ה הכא דחד טעמא אית לכולהו אכן מסתימות לשון הרב כאן ובש״ע סי׳ צ״ה משמע דאין להחמיר כלל בדין זה ועיין בט״ז סי׳ צ״ה ס״ק ע׳ ובש״ך סי׳ צ״ד ס״ק י״ח שכתבו שם טעמים לחלק בין נדון זה לדין הכף והכי מסתבר כיון דבלאו הכי המנהג הוא חומרא בלא טעם וכמבואר בש״ע סי׳ צ״ד א״כ הבו דלא לוסיף עלה : **יד** ועדיין היתר הוא ומבואר ממשמעות הפוסקים דאפי׳ מאן דאוסר בדגים שנתבשלו מ״מ מתיר כאן כיון דאין טעם השני מתערב בחלב ממש רק בטעם החלב שבקדרה והוא כדעבד לגבי הכלי ועוד דכאן איכא ג׳ נותן טעם כמ״ש בש״ך סי׳ צ״ז וע״ש במ״ש דרכ״ש ועיין לעיל דין ד׳ וע״ל כלל פ״ה ס״ק ד״ג : **טו** אי איכא ס׳ במים נגד השומן שהוא בעין כ״כ הב״י בסי׳ צ״ה וכן מבואר מדברי הרשב״א וכ״כ האו״ה וכ״כ בתשוב׳ מהרש״ מדינה סי׳ מ״א דכה״ג שרי אליבא דכ״ע וכן הוא דעת כל האחרונים ודלא כמ״ש מהרש״ל בפכ״ה סי׳ ס״ד דהיכא דאיכא משום בעין אז הטעם שבקדרה שאינה ב״י אינו נותן טעם לפגם והוי הכל הטעם של ממש עכ״ל ובאמת הוא נגד הסברא דמה מועיל הלכלוך הלזה למה שבלוע תוך הקדרה : **טז** נגד השומן שהוא בעין ואם שניהם אינם מקונחים אי איכא במים וכמה שדבוק בכלי של בשר כדי לבטל הליכלוך של חלב וכן במה שדבוק בכלי חלב והמים יש ס׳ נגד השומן הוי כשניהם מקונחים וכה״ג נתבאר בעי״ד סי׳ צ״ה ולקמן כלל פ״ה דין י׳ ע״ש :

כאלו היה שניהם מקונחים כ"כ הב"י בשם הרשב"א וכתב האשר"י כי מן הסתם הקערות (יז) או המחבת אינם מנוקים יפה מן השומן ולכן אין לדון בהם דין מקונח' יפה ומחזיקין אותו כאלו היה שומן דבוק בהן עד שאמר ברי לי שלא היה שומן דבוק בהן וכ"כ באו"ה וכתב דאפי' היה הכלי אינו ב"י (יח) אפ"ה מסתמא מחזיקינן בו שומן ושלא היה מקונח יפה :

יא ואם כל הכלים מקונחים ויפות ושניהם בני יומן שניהם אסורין וכ"פ בספר התרומה ומרדכי דף תשל"ח ע"ג וכ"פ הר"ן ומהרא"י בפסקיו סי' צ"ו ובאו"ה כלל ל"ד ודלא כאשר"י דמתיר בכה"ג וכתב באו"ה דה"ה אם הדיח קערות של בשר ושל חלב ביורה של מים שהוא כלי ראשון (יט) ודוקא שמדיחין ביחד אבל בזה אחר זה מותרין דהוי נ"ט בר נ"ט דשרי בדעבד :

יב וכל זה לא מיירו אלא כשהמים בכלי ראשון (כ) שהיד סולדת בהן אבל אם אין היד סולדת בהן כתב ב"י דאפי' היורה עדין על האש אינו נאסר וכ"פ באו"ה כלל ל"ד וכן אם עירה המים תחלה מכלי ראשון לתוך כלי שני ואח"כ נתן בהן הקערות שרי מאחר שנתן המים תחלה ואח"כ הקערות מקרי כלי שני (כא) ואנן קי"ל דכלי שני לא מבליע ולא מפליט אע"פ שהיד סולדות במים ולכן כתב בהג"ה ש"ד דטוב ליזהר ליתן תמיד המים תחלה לתוך כלי שמדיחין בו ואח"כ יש ליתן בו קערות והכי נהוג ודלא כב"י דאוסר אפי' בכלי שני אמנם אם הניח הקערות תחלה לתוך הכלי שמדיחין בו ואח"כ עירה עליהם מים רותחין כתב בהג"ה ש"ד דנאסרו דעירוי בכלי ראשון אמנם באו"ה כתב (כב) דאפי' אם עירה עליהם שרי דאין העירוי מפליט מכלי אחד ומבליע בכלי אחר (כג) ואפילו אם שניהם מלוכלכים שרי בכה"ג דדוקא אם עירה מכלי של בשר המלוכלך על של חלב או איפכא נאסר אבל בכה"ג ששני הכלי' בכלי שמדיחן בו אינו אוסר וכתב עוד (כד) דאם עירה מכלי של בשר נקי ומקונח על של חלב מותר דהוי נותן טעם בר נ"ט דמותר בדעבד ואם מערה מכלי של איסור על כלים של היתר אין לאסור רק הכלי שבא קלוח העירוי עליו וכל דבריו נ"ל לענין הלכה כי הם דברי טעם אלא כמדומ' לי שלא נהגו להקל בכה"ג אמנם בהפסד מרובה או לעת הצורך יש לסמוך עליו :

יג וכתב עוד באו"ה הארוך דאין חילוק בין אם הדיח קערות עם קערו' או כפות עם כפות ובזמה שקורין בל' אשכנז טעליר עם טעליר ולא אמרינן דמה שתשמישו בכלי שני אינו אוסר עכ"ל ונ"ל דדוקא מן הסתם דחיישינן שמא השתמש בכף או בטעליר בכ"ר (כה) וכמו שחיישינן בהאי גוונא לענין הגעלת כלים וצריכין כולם הגעלה בכלי ראשון אמנם אם ברי לו שלא נשתמש בכף או בטעליר רק בכלי שני תוך מעת לעת ודאי (כו) אינו אוסר בדעבד והכי נהוג :

יד לענין המים שהדיחו בו כתב באו"ח אע"ג דהכלי אחד אינו בן יומא והשני בן יומא נוהגין שלא להשתמש באותן מים כלום דהואיל ואינו מאכל אלא מים גרידא הוי כלכתחלה ואסרינן הואיל ובלו' מאיסור פגום עכ"ל ויש ללמוד מזה אם התחבו כף של בשר בן יומו לקדרה של חלב שאינו בן יומא מלא מים או איפכא אע"ג דלא נאסרו הכלים המים מיהו אסורין

וכן

יז או המחבת אינם מנוקים מבואר שהבין הרב מדעת הרא"ש דכל הכלים הם מן הסתם בחזקת שאינם מנוקים אפי' אינה רואה להדיחן שהרי המחבת אינה רואה להדיחן עכשיו וכ"כ הרב לקמן סימן ס"א דין ד' להדיא ונמשך הרב בזה אחר האו"ה כלל ל"ד דין י"ג שכתב כן בשם הרא"ש ועי"ד ודלא כסמ"ג דמיקל בשא ע"ש דבריו באורך ולע"ד הדבר תמוה מאוד דהמעיין היטב בדברי הרא"ש ועי"ד וסמ"ג יראה שאין פלוגת' ביניהו כלל וז"ל הרא"ש פכ"ה אמנם יש לאסור לפי כשמדיחין קערות נדבק בהו שמנונית של מאכל ונוגע ביורה ונאסרה עכ"ל וכלשון זה כתב ג"כ הטי"ד סימ' צ"ה משמע להדיא מדבריה' דדוקא הקערות שמדיחין וכיון שרוצין להדיחן מן הדבוק משמע איכא שמנונית דבוק עליהן משא"כ בשאר כלים וכן מוכח מדבריו שם שכתב ותופס לשון רש"י הטעם כגון שחתכוהו בסכין של בשר שאסור לאכלו בחלב שפעמי' יש שמנונית על הסכין ואינו ניכר וכו' וי"ל דל"ד לקערה שמסתמ' נקי וכמ"ש רש"י בפ"א דחולין דף קי"א ע"א וכן כתב הרשב"א והר"ן והרמב"ם וכל הגאוני' כה"ג לענין שחיטה בסכין של עכו"ם וכמבוא' בי"ד סי' י' דדוקא גבי סכין אמרי' סתם סכין אינו נקי משא"כ בשאר כלים ובלשון זה כתב הסמ"ג לאוין סי' ק"מ וקמ"א וכ"כ הב"י בס"ס צ"ד בשם רבינו ירוחם ומדברי כול' נראה שאין מחלוקת ביניהם וכולן שווים לטובה דסתם כלים מנוקי' אם לא ברוצי' להדיח' או בסכין וכן פסק הש"ך בסי' צ"ה ס"ק א' אך שמבוא' בדבריו שהבין גם שכן דעת הרב לעיל בכלל י"ז ד"כ ובאמ' לא דק בזה דא"כ יהי' דברי הרב סותרי' וגם דברי האו"ה וכמו שהארכתי בכל זה לעיל בכלל י"ז ס"ק ד' ובדעת הרב והאו"ה הוא להיפך אבל באמת לענין דינא הדין דין אמת כמ"ש שכן דעת כל הפוסקי' ודוק : יח אפ"ה מסתמא מחזיקינן בו שומן ואף שכתבתי לעיל ס"ק י"א בשם האו"ה דמסתמ' יש בתבשיל ס' נגד הכלוך שומן שדבוק בקדר' מ"מ לענין הדח' שאני דאין בסתם מי הדחה ס' נגד השומן וכ"כ האו"ה כלל ל"ד דין י"ז : יט ודוקא שמדיחין יחד הטעם כיון שניהם ביחד א"כ הטעם שני תכף שבא למים הוא איסור ואנן בעינן נ"ט דהיתר' דוקא (כמבואר לעיל דין ו') לכן קי"ל דהמי' אוסרי' הכלי' אבל אם הדיח זה אחר זה א"כ כלי ראשון שהדיח מקרי נ"ט בר נ"ט דהיתר' דהיינו התבשיל נ"ט בקדר' והקדר' נ"ט במים ועדיין היתר' הוא ויש למים דין דגים שעלו בקער' או נתבשלו דמות' ליתנם בכלי של חלב כמ"ש הרב לעיל דין ד' כל זה מבואר בפוסקי' ומא' בטעמו וכתב באו"ה כלל ל"ו דין ע"ז דאם הדיח כלי של בשר ושל חלב ב"י ויש עוד בתוכו כלי שאינו ב"י נאסר ג"כ אותו שאינו ב"י כיון שהמי' נעשים איסור ועיין עוד שם חילוקי דינים כו' : כ שהיד סולדת בהן לעיל כלל ך"ג ד"ג פסק הרב בשם הטור דמ"מ נאסר כדי קליפה אף שאין היד סולדת בו וע"ש ס"ק ד' שכתבתי שיש לחלק בין להבליע למאכל או לכלי ע"ש :

כא ואנן קי"ל דכ"ש לא מבליע ולא מפליט וע"ל כלל ל"ג ס"ק ג' שכתבתי דמ"מ כל כלי שיש לו תקנה בהגעל' אף שלא נשתמש בו איסור רק ע"י כ"ש יש להגעיל לכתחלה בכ"ר כפי שמשמישין אך בדעבד אינו אוסר ואפשר דלענין להבליע מכלי לכלי אפי' לכתחלה אינו אוסר וקי"ל : כב דאפי' אם עירה עליהם שרי דאין העירוי מפליט משמע דבלא טעם זה היה אסור אף באינם מלוכלכי' אם הם ב"י ולא הוה נ"ט בר נ"ט דמיד שבא הטעם שני במים מיד נאסרו כמבואר לעיל בהדיח הקערות יחד ושניהם ב"י וכל זה פשוט ודלא כמ"ש בתשובת משאת בנימן סי' כ' אבן בש"כ בסי' צ"ה ס"ק י"ט כתב וז"ל מיהו היכא דהם נקיים ודאי די"ש להתיר מטעם נ"ט ב' נ"ט וכדמשמ' מדברי מהרש"ל עכ"ל ולא ירדתי לסוף דעתו דאם מפליט ומבליע א"כ אמאי הבי' נ"ט בר נ"ט דמ"ש מהדיח שני קדרות וקערות ב"י דמבואר לעיל דין י"א ומ"ש שכן משמעות מהרש"ל עיינתי ולא ראיתי שום משמעו' בדבריו ומ"ש בפכ"ה ס"ם ס"ד דהיכא שעירה על הקערו' צריכין לדקדק ולשאול אם היה שם שיורי מאכל לפי שעירוי מפליט ומבליע עכ"ל אין ראיי' כלל די"ל דמהרש"ל סובר דכל שאינו מלוכלך ודאי לא אמרינן דעירוי מפליט מכלי להבליע בכלי ולכך אינו אוסר אלא בשהם מלוכלכי' · ועי"ל דעיקר כוונת מהרש"ל שצריך לשאול ולדקדק אם הם נקיי' או לא אבל על ב"י סובר מהרש"ל דא"צ לשאול כי מסתמ' הם בחזק' שאינ' ב"י וכמבואר לקמן כלל נ"ט אבל אי ידעינן שהם ב"י סובר מהרש"ל ג"כ דאסור ולא הוה נ"ט בר נ"ט וכמו שפסק בהג"ה ש"ד והוא ברור : כג ואפי' אם שניה' מלוכלכי' הטעם מבואר באו"ה דקודם שמתחה הליכלוך מן הקדרה ע"י המים אז מקרי כ"ש ואינו מבליע שוב ובט"ז סי' צ"ה ס"ק י"ג פסק להחמיר כדעת מהרש"ל ולאסור ע"י עירוי אם הכלים מלוכלכי' ואם א' נקי אזי הנקי אסור ושאינו נקי מותר ובש"כ ס"ק י"ט פסק ג"כ להחמיר בשניהם מלוכלכי' ואם א' אינו נקי מספקא שם אי נימא דנאסר הנקי ונעשה נבילה וחוזרין ואוסרין אותו שאינו נקי או נימא דעירוי אינו מבשל כולי האי וכה"ג מספקא אם הא' הוא כלי איסור דלא שייך ביה נ"ט בר נ"ט או נימא דאפי' נקיי' אסורין או נימא דעירוי א"נו מפליט מכלי שיחזור ויבליע בכלי ויש להחמיר בשני' היכא דליכא הפסד מרובה עכ"ל (ועמ"ש בס"ק ך"ב) ודעת הרב בכל דיני עירוי שבדין זה כמו שמסיק דאין להקל אלא א"כ בהפסד מרובה וכן מבואר לקמן בסימני' אבן בש"ע סי' צ"ה פסק בסתם להקל בעירה על שני כלי' יחד אפי' מלוכלכי' מ"מ נ"ל דאין לזוז מהכרעת הרב כאן כיון שדעת שאר אחרוני' ג"כ להחמיר בדיני' אלו : כד דאם עירה מכלי של בשר נקי ומקונח בש"ע סי' צ"ה ס"ב בהג"ה חזר הרב ופסק לאיסור בסתם ועיין בש"כ שם ס"ק ה' שהאריך בזה ודעתו להתיר וכ"פ בתשובת מ"ב סי' ך"ד וכתב דכל המתיר הוא מן המתמיהין וכן נכון בטעמו דהא הוא נ"ט בר נ"ט כמו בהדיח כלים זה אחר זה ובט"ז ס"ק י"ג רוצה ליישב כוונת הרב שסובר שהקלוח בעירוי מחברם בנצוק והוי כאלו הדיחו יחד אבל באמת נ"ז אינו נכון דהא קי"ל דנצוק אינו חיבור לענין איסור בדעבד כמבוא' לעיל כלל ך"ג דין ו' וכ"פ מהרש"ל פג"ה סי' ל"ז לכן נ"ל דהמיקל לא הפסיד ול"ע : כה וכמו שחיישינן לענין הגעל' כלים והב"ח בסי' צ"ה השיג על דברי הרב כאן וכתב וז"ל ולפעד"נ דמן הגעל' אין ראיי' כלל ד ודאי חיישינן לכתחלה שמ' השתמש בו לפעמי' בכלי ראשון ומי דאי אפשר שלא השתמש בו בכלי ראשון כל משך שנה תמימ' ולכן צריך להגעילו לכתחלה בכלי ראשון אבל הכא דעבד אין לאסרו מן הסת' ולומ' שהשתמשו בו תוך מע"ל דלא שכיחי בלל עכ"ל ודבריו נכוני' וכן מבואר להדיא בדיני הגעל' בטו' א"ח סי' תנ"א בשם אבי העזרי וע"ש בב"י ועוד כיון דאיכ' ספק אי השתמש בו בכלי ראשון תוך מע"ל היה לנו להתיר כמו שמתירין בדעבד בסת' כלי' ואמרי' דסת' כלי' אינו בני יומא מטעם דאיכא כמה ספיקו' כמבוא' לקמן כלל נ"ט א"כ הכא איכא למימר ג"כ ספיקו' כה"ג וע"ש אך באו"ה עצמו כתב טעם אחר בקערו' וטעליר לפי שמערין עליו כמה פעמים וע"י שמערין עליו הרבה פעמי' מבליע בכולו אף דשא' עירוי מבליע רק כדי קליפה כ"ש הכפו' שרגילין לתוחבן בכלי ראשון עכ"ל וכתב הב"ח וזה הטעם תמו' כעיק' · והטור בא"ח שם ושאר פוסקי' שלא כתבו טעם זה גבי קערו' לענין הגעל' נ"ל משום דאף דנבלע בכולו מ"מ לא היינו צריכין הגעל' בכלי ראשון דוקא שכפי תשמישן כך הכשרן והי' סגי בעירוי אי לאו מטעם שחיישינן שנשתמש פ"א בכלי ראשון : כו אינו אוס' בדעבד ופס' עוד הב"י בסי' צ"ד בש"ע סעי' ד' ונ"ל דאהא לי אם נתנו אפר במים קודם שהדיח הקערו' אע"פ שהשומן דבוק בהן מותר דע"י האפר הוא נ"ט לפגם עכ"ל · וכתב הט"ז ס"ק ע"ו ולפ"ז אין איסו' אם נפל בורית שקורין זייף העשוי מחלב לתוך התבשיל שהרי הבורית יש בו אפר עכ"ל אך לבסוף הניח ד"ז בצ"ע והקשה שם ממאי דפס' הרב בש"ע סי' פ"ז ולקמן סוף כלל ע"ו וע"ז במים דחפיפו' הרא"ש ומתשובו' מהרי"ל בחוק שאמר שנפל חתיכ' בורית לקדרה ועיין בנה"כ שהדחיק ליישב סתיר' הע"ז ובתשובת נחת צדק סי' נ"א האריך ג"כ ליישב הדין זה וכתב דאף דלכתחלה אסור לעשות כן דכל מילי שהו' פוג' אסור לכתחלה מ"מ בדעבד מותר וכן בבורית פשיט' דנ"ט לפג' ואין לפקפק בו' ואין לזוז מפסק הב"י ונקטינן כוותיהו עכ"ד בקיצור ע"ש מלה' בטעמו :

ים וכן

וכן אם הוא מאכל כגוזקטניות או ירקות וכדומה אע"ג דאין המאכל נאסר (כז) מ"מ אין לאכלו לא עם בשר ולא עם חלב דהואיל ויכול לאכלו בלא זה הוא כלכתחלה ואפשר דאף לכלי של בשר אחר או של חלב אסור ליתנו לכתחלה אלא יאכלו כך מן הקדרה מיהו באו"ה כלל ל"ז כתב דמותר לאכול במין הכלי שהוא בן יומא ופ"ב בכלל ל"ח שם דמותר ליתן שם שומן של אווזא אם הכלי של ב"י היה בשר וה"ה להיפך וכתב שם דהכלי שאינו בן יומו מותר דלא כמור"ט דפסק לאסור שאינו ב"י וראיתי מורים לאסור בכה"ג אותו הכלי שאינו ב"י ולאכול המאכל (כח) במין הכלי שהוא ב"י וכדברי או"ה נ"ל לנהוג שלא לאסור שום כלי דלגבי הכלים מקרי דעבד אך שהמנהג אינו כן וכמ"ש לקמן כלל וסימן פ"ה וע"ל ולגבי המאכל נראה דמקרי לכתחלה כמו במים דלעיל ועל כן טוב להחמיר עם המאכל שלא לאכלו לא עם בשר ולא עם חלב אבל לשומו בכלי של אחד מהן אין להקפיד כנ"ל :

טו בהג"ה ש"ד אם נמצאת קערה של איסור תוך כלים המותרין או של בשר תוך קערות של חלב ולא ידעינן אם הודחו ביחד מותרין (כט) ולא מחזיקנן איסורא שמ' הודחו יחד בכלי ראשון ובדרך שנאסרו זה מזה עכ"ל וכן הוא באו"ה כלל ל"ד :

כלל וסי' נ"ט בדין סתם כלים עכו"ם או של ישראל אי אמרינן שהם לפגם ומה דינן לכתחלה ובו ה' דינים :

א כתב בשערי דורא לא שייך דין נ"ט בר נ"ט אלא בדבר שהטעם שני עדיין היתר הוא אבל במחבת או ביורה של עכו"ם שיש בה טעם של איסור ונכנס טעמו של איסור במים אסור לכתחלה ללוש במים שנתחמם בהן (א) אע"ג דסתם כלים של עכו"ם אינן ב"י מ"מ אסור ללוש פת בביתינו מן המים שהחמו בהן דאין להתיר נותן טעם לפגם לכתחלה אבל לאכול מפת של עכו"ם מותר דהיינו דעבד עכ"ל ובהג"ה שם הטעם דאסור ללוש בהן פת שעדיין לא התחיל הנאתו כי לא הוחמו לשתיה אלא לאפייה ולענין זה הוי לכתחלה עכ"ל (ב) משמע דאם הוחמו לשתיה מותר לשתותן דלענין זה מקרי דיעבד ומותר (ג) כמו שאר דברים הנקחים מן עכו"ם ומותרין מאחר שכבר נעשה ביד עכו"ם מקרי דעבד ומותר לקנותו לכתחל' דלא כאו"ה דכתב הטעם משום דאין מתירין נ"ט לפגם במים גרידא וכתב דאם בישל מים בכלים של עכו"ם אסורי' לשתות :

ב הא דאמרינן סתם כלי עכו"ם אינן בני יומן הוא מוסכם מכל הפוסקים (ד) זולת הרמב"ם וכתב ב"י סי' קכ"ב ומ"מ לעניין הלכה נקטינן כדברי הפוסקים הסוברים (ה) דסתם כלי עכו"ם אינן בני יומן וכן המנהג עכ"ל :

וכלים .

וכן נ"ל פשוט לענין הבוריה דזה דבר המוחש לעין שהוא פוגם כמ"ש ג"כ בתשו' נ"נ שם וז"ל וממש נפסדה מלאכו' כלב רק כשהכלב רעב מאוד כו' טועם ממנו קצת כדכתיב נפש רעבה כל מר מתוק ושונר' ועכבר אינם טועמי' ממנו כלום עכ"ל . ומה שהורה מהרי"ל בבוריה שאמר התינוק שנפל לתוך הקדרה אין סתירה כלל וכמו שהאריך כן' בתשוב' נ"נ שם ודבריו ברורים להמעיין שם אך בד"ז דאפר במי המין נ"ע קצת דאפשר לומר דשאני בורי' דעושין אותו מכמה דברים וע"י זה נעשה לפגם כמבואר בתשוב' נ"נ שם משא"כ באפר דמי חמין וכדמשמע לקמן כלל ע"ו וע"ז לענין מילה דהפיפו' הרא"ש בשם מהרי"ל ומשמעות הרב לקמן דמהרי"ל אוסר אפי' בדעבד להגעיל הכלי וע"ש בדין י"ב ובסימני' דלקמן ודלא כמ"ש בתשו' נ"נ שם דמהרי"ל לא החמיר להגעיל הכלי כיון דהשתא לא הם לגזירתו . גם הש"ך בסי' נ"ה ס"ק ך' השיג על ד"ז והקש' דא"כ אמאי כתבו הפוסקים דאין שום תקנה להגעיל כלי ב"י אם לא שיש במים ס' נגד הכלי ואם איתא הא איכא תקנה' דאפר עכ"ד בקצר' ובאמת לכאורה אין זה סתירה כ"כ דאפשר דאע"ג דבדעבד מותר מ"מ אסור לעשות כן לכתחלה לעשות האיסור המשובח לפגם בידים ועוד הא מבואר בב"י בא"ח סי' תנ"ב דמים המעורבים עם אפר שקורין לייגא שאין להגעיל בו דהוי כמו משקה ע"ש אף דהיה נ"ל לייבב ולהציל הש"ך מקושיא זו ולומר דכוונתו כמ"ש הא איכא תקנתא דאפר ה"ק שיגעיל תחלה במים עם אפר כדי לעשות הטעם הבלוע בכלי לפגם ושוב יגעיל כדינו במים בלי אפר וק"ל ומ"מ אין כדאי כמהיר' כאלו להשיג על הב"י אשר באורו נראה אור וגם הרב רמ"א סתם כוותי' בש"ע וגם בתשוב' נ"נ דהוא אחרון שבאחרונים מסכים בזה למעשה כדאי המה לסמוך עליהם . ומטעם זה נלע"ד דבנשפך מן הקדרה ונופלת על הכירה וכו ההם הקדרה של בשר דמבואר הדין לעיל כלל וסי' נ"ה ד"ז דברותחת אוסר היינו דוקא שבאותו מקום הכירה היה נקי מאפר משא"כ אם על אותו מקום היה אפר כירה א"כ נעשה הרוטב לפגם ושוב אינו אוסר לדעת הב"י ומ"מ נ"ע למעשה דאולי יש לחלק דבשע' קלה כזו אינו נעשה לפגם ופמ"ש לעיל כלל נ"ה ס"ק ך' ע"ש : כז מ"מ אין לאכלו לא עם בשר ולא עם חלב ואין להקשות למה לא יאכל המאכל במין הכלי שהוא ב"י דהא פסק הרב עצמו לעיל דין ד' כאו"ה דאם נצלו או נתבשלו הדגים בכלי בשר שאינן ב"י מותר לכתחלה לאכלם בחלב י"ל דשאני התם דאיכא תרי טעמא להתיר חדא שהכלי הוא נ"ט לפגם וגם הוא נ"ט בר נ"ט דהיתרא וכמבואר לעיל דין ד' משא"כ כאן דעיקר ההיתר הוא משום דנ"ט לפגם ונ"ט לפגם אסרינן לכתחלה גבי מאכל וטעם דנ"ט בר נ"ט לא שייך הכא כיון דנתבשלו הכלים יחד ליכא נ"ט בר נ"ט דהיתרא כמבואר לעיל בדין י"א לענין אם הדיח כלים יחד אע"ג דמבואר לעיל דין ע' דאם א' מן הכלים אינו ב"י דמותר דעבד מטעם נ"ט בר נ"ט היינו דוקא לגבי כלים דמקרי דעבד מתירין מטעם נ"ט לפגם ועי"ז מקרי נ"ט בר נ"ט אבל לענין המאכל כיון שאפשר לאכלו בלא זה מקרי לכתחלה ולא מתירינן מטעם נ"ט לפגם ובש"ך סי' צ"ד ס"ק י"ח הרגיש בקושיא זו וע"כ הכריע שם דמותר לכתחלה מלאכול במין הכלי בן יומא ולע"ד נראה דלק"מ וכמ"ש : כח במין הכלי . כצ"ל ג"כ הגירסא בספר הש"ע סי' צ"ד ס"ה בהג"ה וכמ"ש הש"כ שם ס"ק י"ח ומבואר שם בש"ע בהג"ה דהכי קי"ל לאכול במין הכלי וכ"פ הט"ז שם ס"ק ח' ע"ש ומהרש"ל פכ"ה סי' ס"ג יש לו שיטה אחרת בדינים אלו ויש כמה נפקותא להומרא ולקולא בין דעתו לדעת הרב כאן ע"ש ומבואר מדברי מהרש"ל דאם הכף לא היתה נקי אז יש לאכלו מן הקדרה דוקא בכף חדשה ע"ש מלתא בטעמא (ומוכח בפשיטות דלא איירו הרב כאן מזה וק"ל) משא"כ אם הכף נקי אף שהוא ב"י מבואר מדברי מהרש"ל שם דמיקל בכמה גוונא יותר מהרב כאן ע"ש אכן בשני לוחות הברית דף ע"ה ובט"ז סי' נ"ד ס"ק ח' העתיקו בשם מהרש"ל כאלו דעתו להחמיר בכל דינים אלו לאכול בכף חדשה דוקא וזה אינו ובודאי לא עיינו היטב בדברי מהרש"ל רק בסוף דבריו אבל באמת המעיין שם יראה שדעתו אינו כן וק"ל וע"ל סוף כלל פ"ה מדיני' אלו :

כט ולא מחזיקנן איסורא שמא הודחו יחד בכלי ראשון משמע לכאורה דאם ידעינן בודאי שהודח בכלי ראשון אסרי' ומחזיקינן אסורא שהודח יחד כיון שאי אפשר לומר שנפל כלי זו בין הכלים מעצמו אם לא על ידי אדם וכיון שאין שום אדם לפנינו שיגיד שהוא הניח כלי זו בין הכלים א"כ ודאי יש להסתפק שהודח יחד ועי"י כך בא בין הכלים (ויש לאסור מספק כיון שנתערב כלי חלב בין של בשר כמבואר כלל נ"ט וע"ש ס"ק ז' ועיין בתשו' נ"נ סי' מ"ג לעני' ספק אם נמלח חלב עם בשר ע"ש) אכן בהג"ה ש"ד ובאו"ה כלל ל"ד דין כ"א משמע דאף ברגילין להדיח באותו הבית בכלי ראשון ג"כ מותר דלא מחזיקינן איסור כלל ואמרי' שלא הודח כלל יחד אלא ע"י אדם אחר ששמו זאת הכלי בין הכלים וכן משמע להדיא בש"ס דנידה דף ד' ע"ב גבי ככר על הדף שאני אומר אדם טהור נכנס לשם וכו' ע"ש בתשו' נ"נ שהחמיר בכה"ג נ"ל דשאני התם דיש עוד צדדים להחמיר וע"ש וכתב עוד בהג"ה ש"ד והאו"ה שם דיש להתיר עוד מטעם ס"ס דהיינו ספק שמא לא הודח עמהם ואת"ל שהודח שמא לא היה ב"י : ואזלו לשטתייהו שסוברי' דלא אמרינן בכלי של ישראל שסתמן אינם בני יומן אבל לדידן דקי"ל אף בכלי של ישראל שסתמן אינן בני יומן א"כ אף בודאי הודח עמהם שרי כמבואר בכלל נ"ט והרב שכתב דוקא בלא ידעינן שהודח יחד שרי נ"ל דמיירי שידעינן בודאי שהי' ב"י או משום דסתם כלים אינם נקיים מכ"ש אם רוצה להדיח וכמבואר לעיל והאו"ה נ"ל דמיירי בידוע שהוא נקי וק"ל :

כלל וסי' נ"ט

א אע"ג דסתם כלי עכו"ם אינן בני יומן ואף לפי מה שפסק הרב לעיל כלל נ"ח (וע"ש ס"ה י"ב) דסתם כלים אינם מנוקים נ"ל דהכא מיירי בידוע שהוא מנוק' אך שאינו יודע אם הוא בן יומו . ועוד י"ל דסתם עכו"ם אנקיותא קפדי כדאיתא בפ' אין מעמידין לכן סתם כליהם שמבשלין בתוכו בחזקת מנוקים ולפי מ"ש לעיל כלל נ"ח ס"ק י"א בשם האו"ה בסתם תבשיל איכא ס' נגד השומן שעליו בלאו הכי לא קשה מידי ועיי"ל לעיל כלל נ"ה ס"ק י"ח מבואר דלעניין הדחה לא אמרי' כן : ב משמע דאם הוחמו לשתייה מותר לשתותן דלענין זה מקרי דיעבד ומותר . ולפי זה היה נ"ל דה"ה בתוחב כף שאינו ב"י למים דמבואר לעיל בכלל נ"ח דין י"ד דאסורין היינו נמי בלא הוחמו לשתייה משא"כ כהוחמו לשתייה דחד טעמא אית להו אבל מ"מ כיון שהרב אינו מזכיר חילק זה לעיל נ"ע למעשה דאולי יש לחלק וע"ל בכלל נ"ח ס"ק כ"ז : ג כמו שאר דברים הנקחים וע"ל כלל נ"ה ס"ק כ' : ד זולת הרמב"ם והר"ן פ' אין מעמידין גבי פת שלא מלאכי' יש בו כתב ג"כ בשם הראב"ד דסובר הכי אלא שאינו מחוור בעיניו ע"ש וברוקח סי' הנ"ח כתב ח"ל ור"ת היה מחזיק סתם כליהם בתורת בני יומן ובאמת הדבר תמוה דלהדיא כתבו תוס' פ' אין מעמידין דף ל"ח ע"ב ד"ה אי משום ניעולי וכו' בשם ר"ת להיפך דסתמן בחזקת שאינן בני יומן וכ"כ בספר תמים דעים סי' קמ"ט בשם ר"ת בספר הישר וכ"כ הריב"ש בתשובה סי' כ"ח בשמו וכ"כ כל האחרונים בשמו עיין בתשו' מהרא"ששון ס"ס א' ובמהרד"ין לב חלק א' סי' ס"ג ובחלק ב' סי' פ"ח ובתשו' מהר"י ן' חביב סי' קל"ח ע"ש : ה דסתם כלי עכו"ם אינן בני יומן והטעם כתבו התו' והרא"ש משום דהוה ס"ס ספק שמא לא נשתמש בו מעת לעת ואת"ל נשתמש בו שמא בדבר הפוגם השתמש בו והר"ן בפ' אין מעמידין והריב"ש בסי' כ"ח הוסיפו עוד וכתבו ואיכא ספיקא טובא ספק אם השתמש בו היום ואת"ל השתמש בו שמא בהיתר ואת"ל באיסור שמא אין בזה נותן טעם או שמא טעם פגום מעיקרו הוא עכ"ל ואין להקשות לפי זה אפי' ידעינן שנשתמש בו היום ג"כ יהא מותר מטעם שאר ספיקות י"ל דכלא"ה אין כאן ס"ס גמור דמסתמ' דרך עכו"ם להשתמש בו איסור וגם הוי קצת כמו חדא ספיקא ועיין לקמן בקונט' הספיקות ועיין בתשו' מהר"ין' ל"ב ובתשו' מהר"א ששון שרמזתי לעיל ס"ק ד' המנא ג"כ שמסתפק על ספיקות אלו אדעת הר"ן והריב"ש כיון דעכ"פ איכא ספיק' טובא יש להקל ומטעם זה ניחא הא דקי"ל דעכ"פ אסור להשתמש בכליהן לכתחלה ולא מתירין מטעם ס"ס (אף שבספק ראשון מ"מ אסור להשתמש בו לכתחלה מכח גזירה דרבנן שאינו בת יומו אטו בת יומו כמבואר ל' כלל פ"ה ע"מ מקרי כה"ג ספיקא דרבנן לקולא וכה"ג כתב הרב לעיל כלל ך' דין ג' וע"ל ס"ק י' ובקונטרס הספיקות דין ע"ז ועיין עוד שם דין י"ט ס"ק ל"ב לפי מה שמבואר שם ג"כ לא קשה מידי וק"ל) אלא ודאי דלא הוי ס"ס גמור ולפי שה דקשמע מל' הרא"ש דהספק לא הוה רק אי נשתמש בו בדבר הפוגם בקבשיל זה

פ"כ

ג (ו) וכלים של ישראל שאין אנו יודעין אם הם בני יומן או לא כתב מהרי"ש (ז) מאחר שיש לו תקנה בשאלה אם אינו יודע נקנסי' עכ"ל ונראה דאפי' לפי דבריו לא שייך קנס אלא באותו ישראל שהכלי שלו אבל בישראל אחר לא שייך קנס וכמ"ש הי"ד רסי' צ"ט אמנם לי נראה דאף בשל ישראל יש לנהוג דסתם כלי אינו בן יומו מאחר דהיורה דעה כתב בסי' צ"ד וסי' קכ"ב (ח) דאין חילוק בין כלים של עכו"ם לשל ישראל פשיט' דיש לסמוך עליו דלא מצינו שום פוסק שיחלוק על זה וכ"ש אם עבר כבר עליו לילה אחת דיש לסמוך בזה אדברי ר"ת דס"ל דלינת לילה פוגמת ואע"ג דלא נהיגין כר"ת היינו בוודאי (ט) אבל בספק פשיטא דיש לסמוך עליו אדברי הרי"ף שהביא הי"ד לפסוק דאמרינן כתם כלים אינן בני יומן ודלא כאו"ה שכתב דלא נהיגין לפסוק בשל ישראל כתם כלים אינן בני יומן ואיני יודע למה נחמיר בדבר שמצאנו בפי' להתיר בלא מחלוקת ועל כן אני אומר המחמיר יחמיר והמיקל לא הפסיד וכן מסקנת בית יוסף להתיר וכן אני נוהג להורות וכן נראה לי :

ד כתב המרדכי סוף פ' אין מעמידין ע"ג מי שנותן כלי לאומן להקנו (י) ולקחו בו ביום דליכא למימר ביה ס"ס דהיינו שמא לא נשתמש בו היום ואם תמצא לומר נשתמש בו שמא לא נשתמש אלא בדבר הפוגמו שהרי החזירו בו ביום וא"כ אם נשתמש בו בודאי היום נשתמש בו וליכא למימר שמא לא נשתמש בו בכלל (יא) דודאי רגיל להשתמש בו הלכך צריך להגעילו דאין כאן אלא ספק אחד שמא נשתמש בו בדבר הפוגמו וספיקא דאורייתא לחומר' וכן ר"ת היה אומר דצריך הישראל לילך אצל השחוז והיה מחמיר בזה יוהר מכלי עכו"ם עצמו ודוקא שהניחו שם חצי היום או יותר אבל

א"כ כלא"ה לק"מ דפשיט' דהכלי אסור לכל הספקות וכמבואר לקמן כלל פ"ה דין כ"ג ע"ש וכן משמעות הש"ך בסי' ק"י בדיני ספיקות דהספק לא הוה רק אי השתמש בו דבר הפגום כתבשיל זה אבל פגום בעצמו לא ועוד נלע"ד והוא עיקר דאף דיש לנו לספק שמא בתוך מע"ל לא נשתמש בו רק דבר הפגום והאינו נ"ט כלל מ"מ כיון שהוא כלי שלהם ברור שנשתמש בו פעם אחד איסור שא"ע לשכח לקדרה אף שעתה הוא נ"ט לפגם מכח השהיי' מע"ל וא"כ אסור לכתחלה כמו כל כלי שאינו ב"י גזרה אטו בת יומו כל זה נ"ל פשוט אכן בתשו' הרשב"א סי' תנ"ו ובתשו' בנימן זאב סי' שמ"ה כתב וז"ל ואפשר מגד הדין היה ראוי להשתמש בכליהן לכתחלה מטעם ס"ס אלא דעשו הרחקה עכ"ל ולע"ד נראה עיקר דמדינא אסור וכמ"ש ודוק ועיין לקמן ס"ק י' : **ו** וכלים של ישראל שאין אנו יודעין אם הם בני יומן ומיירי נ"כ שאין אנו יודעין מה נתבשל בו דאם ידעינן שנתבשל בו דבר שאין פוגמו א"כ אף שאין אנו יודעין אם הם בני יומן פשיטא דאסור כיון דליכא ס"ס ועיין ס"ק ה' : **ז** מאחר שיש לו תקנה משמע דעכו"ם אין לו תקנה בשאלה לפי שדבורו לא מעלה ולא מוריד וכמ"ש הרב לעיל כלל ל"ב דין ע' וכ"כ בבאר שבע דף ק' ובתשובת מהר"י ל' חביב סוף סי' קכ"א בפשיטות והוא פשוט בכל הפוסקי' ראשוני' ואחרוני' ומהרש"ל בפכ"ה סי' ס"ה כתב וז"ל ומ"מ אם שאל לעכו"ם ואמר לו שהוא בן יומו ישאל מהם ג"כ מה שבשלו ואם הוא דבר שאינו פוגם או כענין שלא יוכל לידע מה שבשלו בו אין ראוי להתיר כיון דליכא ס"ס וכו' ועוד הא דלא סמכינן אדבריו של עכו"ם היינו היכא שבא להשביח מקחו כדאית' בגמ' עכ"ל ונראה פשו' דמהרש"ל מיירי בעכו"ם שיש לו בידו דבר המתבשל בכלי שלו דאז נאמן כיון דבידו וגם ליכא טעמא דלהשביח מקחו משא"כ כדבר שכבר נקח מן העכו"ם ואמר שנתבשל בכלי בן יומו פשיטא שאינו נאמן לאסור אפי' במסיח לפי תומו אף דלא שייך הטעם דלהשביח מקחו כיון שאין בידו וכן פסק מהרש"ל להדיא בפכ"ה סי' נ"ד ובפ' אותו ואת בנו סימן י' דאפי' מל"ת אינו נאמן כל שאין בידו אף דלא שייך הטעם דלהשביח מקחו ובש"כ בסי' קכ"ז ס"ק י"ט העלה גם כן בשם כל הפוסקי' כן להלכה אך שכתב שם וז"ל ודלא כדעת מהרש"ל שהבאתי לעיל סימן קכ"ב עכ"ל וכן האריך בעל הט"ז בסימן קכ"ב ס"ק ד' להשיג על מהרש"ל ולא ירדתי לסוף דעתם דלפי הנראה יסי' דברי מהרש"ל בפ' אותו את בנו סי' י' ובפכ"ה סי' נ"ד עלמו סותרי' אבל פשוט דכוונת מהרש"ל כמ"ש ומה שמסיק הט"ז בסי' קכ"ב ס"ק ד' וז"ל אכן נ"ל דאם העכו"ם אומר לפי תומו מעצמו בלי שום שאלה ונראין הדברים שלא נתכוון על ישראל אז יש להחמיר ולאסור התבשיל של ישראל שמבשל כתוכו וראיי' לזה ממ"ש בסי' שי"ג סעיף ב' באומ' העכו"ם לפי תומו שישראל נוה לחתוך המוס שאסר ויש לדון עוד בזה כמו דפסק בסי' ע"ז דאי מהימן ליה העכו"ם אסור הכי נמי יש לדון בזה אפילו בלאו מסיח לפי תומו עכ"ל הט"ז וכל דבריו תמוהי' לי מאוד חדא מה שפסק דעכו"ם מסיח לפי תומו נאמן אפי' בדבר שאין בידו זה בודאי אינו כמבואר בפוסקי' הראשוני' באורך בש"כ סי' קכ"ז ס"ק י"ט ועוד עד דמשמעי' מסי' שי"ג אמאי לא הרגיש בסתירה דבר זו ממה דפסק בסי' ע"ז סעיף י"א גבי עכו"ם שמכר ב' בהמות אפי' מסיח לפי תומו אינו נאמן שהם אותו ואת בנו ומבואר שם מדברי הט"ז עצמו ס"ק ט"ו דמיירי שאין סברה לומר שעושין כן להשביח דהא"כ לפי' קודם שמכרה ועדיין בידו אינו נאמן ומה שהביא ראיי' מסי' שי"ג אין זו ראיי' כלל דהרי בלאו הכי צריכן אנו לחלק שלא תסתור דברי הש"ע אהדדי וצריכין אנו לחלק כמ"ש הש"כ בסי' שי"ג ס"ק ג' דשאני התם דאזלי' בתר אומדנא וכו' ע"ש א"כ אין ראיי' כלל מסי' שי"ג וק"ל. גם מ"ש הט"ז דאי מהימן ליה אפי' צלא מסיח לפי תומו יש לאסור והאמת כן הוא וכן משמע בתשוב' הרשב"א סי' קי"ח להדיא וכ"כ הש"כ בסי' ט"ז ס"ק כ"ד אך קשה לי דדבריו סותרי' דהא הוא עצמו פסק בסי' מ"ח ס"ק י"ט להיפך דאף אי מהימן ליה העכו"ם אינו נאמן לאסור אלא במסיח לפי תומו וצ"ע וכפרטות שלא הרגיש בכל זה בעל נה"כ וצ"ע : **ח** דאין חילוק בין כלים של עכו"ם משמע דליכא חילוק כלל ואפי' איכא לישראל קמן לא צריך למשאל אותו אם הכלי היה בן יומו כמו בכלים של עכו"ם וכן משמעות מהרש"ל פכ"ה סי' ס"ה דאין צריכן לשאול אותו אף במקום שהיה נאמן אם היה אומר דהיה בן יומו כמו בעכו"ם לדעתו וכמ"ש בשמו לעיל ס"ק ז' אכן בבאר שבע דף ק' ובתשובת מהר"י ל' חביב פסק דגבי ישראל כיון דאית לן תקנתא לברורי בשאלה מבררינן והוכיחו כן מכמה סוגיות דס"ס עיין דבריה' באורך וכ"כ הר"ן פ"ק דפסחי' גבי מככיר בים להכירו בארבע עשר אי הזקקו בדוק או לא וכן נ"ל עיקר דכל היכא דאיכא לברר בשאלה מבררינן והכי קי"ל ג"כ בי"ד סי' א' לענין שוחט דהיכא דאיתא לפנינו דצריכן לבדקו כמו שפסק הר"ן ולא כר"ן הלוי ועיטור וע"ש בב"י ואף שכתבתי והוכחתי לקמן בקונטרס הספיקות ס"ק מ"ה דלענין ספק ספיקא אף דאיכא לברורי ע"י בדיקה לא מבררינן א"כ ה"ה הכא דאיכ' ס"ס יש לומר דדוקא בדבר דאיכא ערחא כבדיקה כזו אין צריך משא"כ כדכור בעלמא לשאול ועמ"ש לקמן כה"ל נדה סי' קפ"ה סעי' א' והילוק זה מוכרח הוא מש"ס דפסחי' דף ד' ע"א דבעי מינ' מרב נחמן בר יצחק המשכי' בי' לחבירו חזקתו בדוק או לא למאי נפקא מינה לשיילה דליתא קמן דלשיילה לאטרוחי להאי מאי ע"כ הרי להדיא דפשוט להש"ס דכל היכי דאיתא קמן אף דחזקתו כדו' מ"מ צריכן למשיילהו משא"כ לענין אטרוחי א"ל ועיין בעירובין דף ס' ד"ה ספק דבריה' ודוק ועיין עוד בתשובה מהר"י ן' חביב שם לענין ישראל חשוד מאי דינו : **ט** אבל בספק פשיטא דיש לסמוך עליו משמע נפי זה דה"ה אם יודע שנשתמש בו בדבר שאינו פוגם אך שאינו יודע אם הוא בן יומו אבל יודע שעבר עליו לילה אחת נ"כ יש לסמוך אר"ת כמ"ש הרב דבספק יש לסמוך אר"ת וכה"ג מצאתי להדיא בספר זכרון משה בליקוטי דינים סי' ד"ה דאם בשלו חלב בקדרה ולאחר שעבר לילה אחת בתוך מע"ל בשלו בשר בקדרה וספק אם הוא אותו קדרה שבשלו בה חלב או לא נ"ל דשרי כיון דספיקא סמכין עליו עכ"ל אכן משמעו' הפו' שהביא הרב בדין ד' גבי נותן כלי לאומן דאם שהה מע"ל דמותר משמע דע"י לינה אחת אינו מותר אע"ג דאיכא ג"כ ספק שמא כדב' הפוגמו נשתמש ואפ"ה אינו מותר משמע דאפי' בספק אין לסמוך אר"ה והא שכתב הרב כאן אבל בספק יש לסמוך עליו היינו משום דאיכא כאן ג"כ ספק ספיקא וכמ"ש לעיל ס"ק ו' אבל בספק א' אין להקל אך שתימות לשון הרב כאן משמע דאפי' בספק א' יש לסמוך עליו וכדברי ספר זכרון משה ומ"ש הרב בדין ד' אפש' לומר דשאני התם דראוי להחמיר יותר וכמו שהעתיק הרב בסמוך בלשון ר"ת ובהפסד מרובה נ"ל יש לסמוך ולהקל כדברי הזכרון משה אפי' בספק אחד : **י** ולקחו בו ביום אז מותר מכח ספק ספיקא אפי' לכתחלה להשתמש בו ואע"ג דכלים שאין בני יומן אסורים לכתחלה להשתמש בו מכל מקום לא הוה אלא מדרבנן וכיון דיש עוד ספק דלמא נשתמש בו בדבר הפוגמו ואינו אוסר כלל הוי ספק דרבנן ולקולא (ולא דמי לכלי של עכו"ם עצמו כמ"ש לעיל סוף ס"ק ה' וע"ש) וכ"כ המרדכי להדיא שם בשם הר"ש מבונברק וז"ל ישראל שאפה בבית עכו"ם ושכח היור' שחיממו בו המין והשיב נ"ל וכו' העמד היורה על חזקתו ונאמר שלא נשתמש בו איסור ועוד דאפי' נשתמש בו ה"ל פגומה שאינה בת יומא דסתם כלי עכו"ם מחזקינן ליה בהכי וה"ל ספק איסורא דרבנן ולקולא עכ"ל וזה הוא דעת הרא"ש שהביא הרב בסמוך וכן מסקנת הרב להלכה כמבואר לפנינו בדין זה וכן מבואר מדבריו לקמן בסימני' וכש"ע סי' קכ"ב סעיף ע' בהג"ה וכן הוא מסקנת הש"ך שם בס"ק ז' שכן עיקר (ודלא כב"ח והט"ז שמחמירין בדיעם אלו ע"ש) ואין להקשות דהא מבואר לקמן בקונטרי' הספיקות דין י"ע דלא אמרינן ספיקא דרבנן לקולא היכא דספק האיסור מגד עלמו הוא אסור דבר תורה רק שמגד אחר בא לו שהוא מדרבנן וא"כ הכא ג"כ הספק הוא אסור דבר תורה רק שמגד שנשתהה מע"ל בא שהוא מדרבנן א"כ יש להחמיר וכפרטות שהוכחתי לקמן בקונטרים הספיקות ס"ק ל"ב להדיא שמהאי טעמא אם נתבשל בכלי ספק איסור אפי' לאחר מע"ל הכלים אסורי' ושכן דעת כל האחרוני' ע"ש י"ל כיון דיש ספק אם יש שום בלוע בכלי זו ויש ספק אם יש כאן שום איסור הוה כאלו מכח הספק בעלמו בא לו שהוא מדרבנן וכה"ג מחלק הש"ך עלמו לקמן בקונטרים הספיקות דין י"ע ע"ש ולף דכתב המרדכי דבמהן כלי לאומן ליכא למימר שמא לא נשתמש בו דודאי רגיל להשתמש בו מ"מ מידי קלא ספק לא נפקא כמ"ש הרב בסמוך משא"כ אם בודאי נשתמש בכלי ספק איסור אז אפי' לאחר מע"ל יש לאסור מספק כיון שיש בודאי בכלי זו בלוע של ספק איסור ועיין לקמן בקונטרס הספיקות ס"ק ל"ג שכתבתי עוד חילוק נכון בזה ובתשובת הר"ש מדימה חלק י"ד סי' ל"ה מביא ראייה מדברי הרא"ש שהביא הרב בסמוך ומתיר אף כלי' שנתבשל בהם ספק איסור מעת לעת ובאמת הוא נגד דעת כל האחרוני' וכמ"ש לקמן בקונטרים הספקות ס"ק ל"ב ומדברי הרא"ה אין ראיי' דיש לחלק כמ"ש ודוק : **יא** דודאי רגיל להשתמש בו ואע"ג דלענין היורה שהוחמו בו חמין שכתבתי בסמוך בס"ק י"ד בשם הר"ש מבונברק משמע דחשיב ספק גמור ומשמע להדיא מהמרדכי שם דהר"ש מבונברק לא בא לחלוק על דעה ראשונה . וכ"כ הט"ז והש"כ בסי' קכ"ב ס"ק ז' ע"ש נ"ל דשאני התם כיון דדרך היורה להשתמש בו רק מים חמין ואין בהם שום איסור על כן קאמר דאוקי היורה אחזקתו ולא נשתמש בו איסור ורלה לומר דאע"ג דרגיל להשתמש בו מ"מ אמרינן שלא השתמש בו איסור רק מים חמין וק"ל :

הפוגמו

(יב) אבל לפי שעה (יג) לא חיישינן ואותם סכינים שמוליכן העבדים בבית ישראל הנה והנה איתן יש להתיר מכח ספק ספיקא כמו בכלים של עכו"ם (יד) ומכל מקום נכון ליזהר לכתחלה וכשישראל שולח מאכל בקדרה לעכו"ם יזהירנו שלא ידיחנו רק ישייר בו שיורי מאכל (טו) ויחזירנו בו ביום עכ"ל וכת' האו"ה כלל ל"ג דאפי' בדעבד יש להחמיר אם הניח כליו בבית העכו"ם ולקחן בו ביום ותשתמש בהן בו ביום נאסר המאכל ואם כלי חרס הוא צריך שבירה עכ"ל : אמנם בב"י כתב וז"ל וכתב בארח חיים בשם הרא"ה קדרות או קערות שלנו שעמדו בבית עכו"ם בלא סי' משהה אותם מעת לעת ומותר עכ"ל ומשמע דאין כלי חרס צריך שבירה וסגי להו בשהייה וה"ה שאין המאכל שנתבשל בה נאסר בדעבד ואע"ג דיש לדחות דהרא"ה לא מיירו אלא כשלא החזירם בו ביום דאז הוי כשאר כלי עכו"ם ואיכא בהם ספק ספיקא על כן התירם ע"י שהיי' מע"ל · אבל אם החזירם בו ביום שאז נאסרו בודאי ואפי' בדעבד יש לאסרו וכן לא מהני ליה שהיי' הואיל ונאסרו פעם אחת וכן משמע לשון המרדכי שכתב שרבינו תם החמיר בהו יותר מכלי עכו"ם ואי לכתחל' דוקא קאמר במה החמיר בהם יותר דהא כלי עכו"ם לכתחלה הגעלה צריכין · מיהו נראה לעניין דינא דבדעבד שרי דהא אינו ברור שנשתמש בו העכו"ם ואע"ג דרגילות להשתמש בהו (טז) אינו יוצא מידי ספק ועדיפ' מכלי עכו"ם ותדע דהא לדברי הרא"ה מהני בהו שהיי' מע"ל ואינו מהני לגבי כלי עכו"ם שמע מינה דעדיפי : ולכן אין להחמיר בהו רק לכתחלה והא דקאמר שר"ת החמיר בהו יותר מבכלי עכו"ם היינו שיש לחוש להם לכתחלה יותר מכלי עכו"ם דחמירי טפי אבל בדעבד לא מחזיקינן ריעות' לשבור הקדרות או לאסור המאכל שנשתמש בהן כנ"ל (יז) ומ"מ שלא לצורך יש להחמיר כדברי אסור והתר הארוך :

ח כתב בתשו' הרא"ש כלל י"ט מאני דקוניא ששהו בבית עכו"ם אם ניכר בו המאכל ששלח לשם מותרין ואם לאו אסורין אם רגילין להדיח הכלים בחמין דחיישינן שמא הודח עם כלים של עכו"ם האסורים עכ"ל פי' אע"ג דקיימא לן דסתם כלים של עכו"ם אינן בני יומן מ"מ סתם קערות אינם מנוקים משיורי מאכל וא"כ הודחו עם האיסור עצמו ונאסרין מיהו דוקא שרגילין להדיח הכלים בחמין בכלי ראשון אבל אם אין דרכם בכך אין נאסרין וכמ"ש לעיל גבי הדחת קערות מיהו במקום שדרכן להדיחן בכלי ראשון אסורין ואם הכלי כלי חרס צריך שבירה ואם בישל במים מאכל נאסר (יח) ולא דמי להא דכתבתי דאין מחזיקין ריעותא דשאני הכא הואיל דודאי הודחן (יט) ורגילות להדיחו בחמין הוי כאלו ראינו שהודחו לכן הכלים נאסרין ויש להחזיקן בודאי כלים אסורים :

כלל וסי' ס' בדיני אפיית פת עם בשר או חלב או טישת התנור ובדיני העמדתן זה אצל זה ובו ד' דינים :

א אמרינן פרק דם חטאת ופ' כל שעה אין טשין התנור באליה (א) ואם טש כל הפת אסורה אפילו לאכלו לבדה אא"כ הסיק התנור תחלה יפה שאז פלט הכל (ב) אפי' הוא של חרס במה דברים אמורים בתנור שהסיקו מבפנים אבל בוכיא שהסיקו מבחוץ אס"ר אא"כ מלאו גחלים מבפנים עד שיתלבן וכ"כ הטור סי' צ"ד וכתב שם הב"י דכן הוא הסכמת המפרשי' דלא סגי בקנוח התנור ודלא כהר"ן פר' כל שעה דף רל"ו ופב"ה דף תשי"ז דקנוח מהני וכתב ב"י עוד ואם עביד כעין תורא מהני כמו שמהני אם לש העיסה בחלב וכ"כ הרמב"ם והרשב"א ז"ל :

אין

יב אבל לפי שעה לא חיישינן הטעם כיון דאיכ' ספק ספיקא חדא שמא לא נשתמש בו כיון שהוא רק לפי שעה ואף את"ל שנשתמש בו מ"מ שמא בדבר הפוגמו נשתמש בו והשתא ניחא הא דפסק הטור בי"ד סי' קל"ו בכלים המיוחדי' ליין אף אם נשתהה רק לפי שעה ביד עכו"ם צריכין הכשר היינו משום דהתם ליכא ס"ס דודאי נשתמש בו ביין שמיוחד לכך ול"ע לשכח ואפי' ששה מע"ל לא מהני התם וכ"כ הש"כ בסימן קכ"ב ס"ק ז' ובסי' קל"ו ס"ק ב' ע"ש והוא נכון ועיין בב"ח סי' קל"ו ובאו"ה כלל ל"ג ובט"ז סי' קכ"ב שהאריכו לחלק ולתרץ שלא תקשי על דברי ר"ת מכלי יין שפסק הטור דצריכין הכשר אפי' לפי שעה ובאמת מעיקרא לק"מ וכמ"ש : יג לא חיישינן · משמע דאפי' שהיי' אין צריך ומטעם שכתבתי בס"ק י"ב וכן מבואר דעת הרב בסימני' ובש"ע סי' קכ"ב ס"ע בהג"ה ודלא כמ"ש הב"ח בס"ס קכ"ב ובסי' קל"ו דמ"ש ר"ת דלפי שעה לא חיישינן היינו ע"י שהיי' מע"ל דוקא ע"ש ובאמת משמעות לשון ר"ת משמע כדעת הרב כאן ובש"ע : יד ומכל מקום נכון ליזהר לכתחלה וכתב הש"ך בסי' קכ"ב והעולם אינם נזהרים עתה בזה והטעם משום דעבדים ושפחות הם בבית ישראל תמיד והישראל יוצא ונכנס שם ובכה"ג מותר אפילו לכתחלה וע"ל כלל ל"ב : טו ויחזירנו בו ביום · אף ע"ג דמבואר מתחלת דברי המרדכי דיותר יש להקל אם נשתהא בבית עכו"ם מע"ל יש לומר כיון דנשאר בו שיורי מאכל יותר יש להקל אם מחזירו בו ביום משום דאם נשתהה הרבה בידו יש לחוש דאולי ידיחנו ויחזור ויתבשלו בו מבשיל אחר כזה (וכזה מתורץ מה שמקשה הט"ז על המרדכי בס"ס קי"ח ע"ש) ועי"ל ויחזירנו בו ביום כוונתו שלא יניח אצלו רק לפי שעה או יש לומר דלרבותא נקט אם יניח בו שיורי מאכל אז אפי' מחזירו בו ביום שרי אך הלשון אינו מדוקדק לפי זה נ"ל הירץ ראשון עיקר וק"ל : טז אינו יוצא מידי ספק אע"ג דמבאר לקמן בקונטרים הספיקות דין ל"ג דכל שיש לתלות באיסור טפי מבהיתר לא מקרי ספק כלל היינו דוקא לספק גמור להתיר באיסור דרבנן או באיסור דאורייתא ע"י ספק ספיקא לא מתרינן מטעם ספק כזה אבל מ"מ יש לגדד להתיר על כל פנים יותר מבודאי לכן כתב הרב שעדיפי מכלי עכו"ם ובט"ז בס"ס קכ"ח השיג על הרב בזה ובאמת דברי הרב נכונים וק"ל וע"ש בנה"כ : יז ומכל מקום שלא לצורך יש להחמיר בדברי או"ה וכן פסק הרב בש"ע בסי' קכ"ב סעי' ט' בהג"ה וע"ל בסימנים תמצא שדברי הרב בש"ע וכאן כולם מכוונים אכן הב"ח בס"ס קכ"ב כתב שהרב חזר בש"ע ממ"ש כאן ובאמת המעיין יראה שאין כאן חזרה כלל וכתב הש"ך שם בס"ק ז' וז"ל וכל זה בכלים שדרכם להשתמש בהם חמין אבל כלים שדרכן להשתמש בהם צונן ודאי דסגי בהדחה עד כאן לשונו : יח ולא דמי להא דכתבתי כוונתו אמ"ש הרב לעיל כלל נ"ח דין ע"ו וע"ש בס"ק ד"ע : יט ורגילות להדיחו בחמין ע"ל כלל נ"ח ס"ק ד"ע אף שכתבתי שם דלדעת הג"ה ש"ד ואו"ה אף ברגילי' להדיח בכלי ראשון ג"כ לא מחזיקן איסורא ואמרינן שלא הודח עם האיסור ביחד שאני התם דמיירו שנמצא כך בבית ומהיכי תיתי נחזוק איסור שהודח יחד משא"כ בבית עכו"ם כיון שידעינן בוודאי שהודח א"כ מסתמא הודח עם כלים של איסור וק"ל :

כלל וסי' ס' א ואם טש כל הפת אסורה · אע"ג דיש ס' נגד השומן מ"מ כיון שאיסור עומד במקומו שהרי הוא במקום דביקות הפת לתנור לכך כל הפת כולו אסורה אבל היכא שנתבטל בתוך הקמח שרי ואת דלא דמי לאין מבטלין איסור לכתחלה דכשנתערב היתר בהיתר הוא כ"כ בתשובת מהר"י מטראני חלק י"ד סי' י"ח אכן בתשו' נ"צ סי' פ' האריך להוכיח דכה"ג כיון שסופו לאכול עם בשר אף דהשתא היתר הוא הוא בכלל דאין מבטלין איסור לכתחלה ע"ש דבריו באריכות וכן משמע להדיא באו"ה כלל מ' דין י"ז ועיין בא"ח סי' תנ"ג ובב"ח שם ובשירי כנסת הגדולה בהגהות ב"י הביא בזה מחלוקת הפוסקים וכתב עוד שם בתשו' נ"צ דמהאי טעמא דאין מבטלין איסור לכתחלה יש לאסור ביין לבן שרובו אין מראיתו לבן ממש ולולי מחמת רקבון שהיה בענבים ונראה להם דבר זה להפסד מרובה דלא ימצא קונים על היין כיון שאינו נחמד למראה והם יודעים לעשות סגולה שמערבין מעט חלב בהמה ומעט חלב חטה ומשימין לתוך יין ועל ידי כן נראה היין לבן ונלול והורה שם לאסור מהאי טעמא כיון שסופו לשתות עם בשר א"כ אסור לבטל איסור לכתחלה ע"ש דבריו באורך ונ"ל דלא דמי למ"ש הרב לעיל כלל מ"ו דין ח' גבי דבש דמותר לחממו ולסננו ואין כאן מבטל איסור לכתחלה כיון דאין כוונתיו אלא לתקן הדבש וכ"כ הרב לעיל כלל מ"ז דין ב' · וכן נתבאר בטור א"ח סי' תנ"ג וכ"פ בתשו' נ"צ עצמו בסי' נ"א לענין היתר לעשות יין שרף מפירות מתולעים ע"ש וא"כ הכא נ"כ אין כוונתו רק לתקן היין יש לומר דשאני התם דבשעה שמחמם הדבש או כשעושה היין שרף וכדומה אינו חפץ כלל בתולעים וטעמו רק שחפץ בדבש עצמו וכן ביין שרף אינו חפץ כלל בתולע וטעמו רק בטעם הפרי משא"כ כאן כשנותן החלב לתוך היין הוא חפץ בחלב עצמו להשים תוך היין א"כ שפיר מקרי מבטל איסור לכתחלה ולפי אותו דעה שהובא בא"ח סי' תק"ג בב"י שם דמיירי דלחזותא עבידי לא בטיל א"כ פשיטא שיש לאסור היין אפילו בדיעבד מטעם דלא בטיל והוה כאלו החלב הרבה בתוכו ושמא יבא לאכלו עם בשר ועיין לקמן כלל ומימן ע"ד ועוד יש טעם לאסור מטעם דאסור להונות ולגנוב דעת הבריות בכיוצא בזה וכמבואר בטור חשן משפט ובש"ע בסי' רכ"ח דאסור לפרות הבשר במים כדי שיראה לבן ושמן (ומטעם זה לא יפה עושים מוכרי יין שמערבין מים עם דבש או צוקר כדי למתקם ועליהם נאמר סבאך מהול במים אם לא שמוחזק וידוע שרובם עושים כן כמבואר בח"מ שם) ול"ע שלא הרגיש בכל חששי איסורים אלו בתשו' נ"צ שם : ב אפילו הוא של חרס · וכן איתא להדיא בש"ס זבחים דף צ"ה ובפסחים דף ל"ד והוא מוסכם מכל הפוסקים ואע"ג דקי"ל דכלי חרס אינו יוצא מידי דפיו לעולם היינו דוקא בקדרות וכה"ג דהם עלייהו דלמא פקעי משא"כ בתנור גדול · וכן פסק הטור ג"כ בא"ח סי' תנ"א וכמבואר בב"י שם ואפי' בקדרות של כלי חרס ג"כ יוצא מידי דפיו על ידי חזרת כבשונות אף שזה מקרי פנים חדשות כמבואר בתוספת זבחים ופ' כל שעה דף ל"ד ובעכו"ם פ"ב דף ל"ד ע"א ד"ה שאינו וכמו שכתב הרב לקמן כלל פ"ה דין א' והא דכתבו התוס' בפסחים וכפ' אין מעמידין שם וז"ל ודוקא בקדרה של חרס דאין דרכן בהיסק כי מחזיר להו בכבשן שייך למימר אלו אחרים הם ובתנור וכירי' שאיסורן בא ע"י היסק אין יוצא בחזרו אותן לכבשן ולא נקרא כלי אחר עכ"ל לאו למימר דלאו יוצא האיסור מידי דופיו דהא אפילו ע"י היסק שרי הש"ס דזבחי' ובפסחי' וכ"ש ע"י החזרת כבשונות מדא אלא דהתוספ' מקשין שם לענין טומאה אמאי אמרה התורה תנור וכיריי' יותץ הא יש להם תקנה ע"י החזרת כבשונות דהא מקרי תנו' חדש ואזלו הטומאה ועל זה מתרצי' התוספ' דלאע"ג דלענין שאר כלי חרס מקרי פנים חדשות לענין איסור מ"מ שאני תנו' כיון שאיסורו בא ע"י היס' אינו יוצ' בחזירתן לכבשן הא ולא נקרא כלי אחר פי' לענין עכו"ם ולענין טומאה כיון דכל דרכו ע"י היסק זה פשוט ומוכרח בתוספת שם ובש"ס וכ"כ מהרש"א בחדושיו בפסחי' וכן משמע להדיא מתוספת זבחים דף צ"ו ד"ה אלא וכל זה נ"ל פשוט ברור ודלא כהב"ח בא"ח סימן תנ"א

שסנג

שנגע בזה והכין שדעת התוס' שתנור כלי חרס אין לו תקנה לענין שום איסור אפילו ע"י החזרת כבשונות וכ"ש ע"י היסק ובאמת זה אינו והוא נגד סוגיא ד"ס דזבחי' ופסחי' דמבואר להדיא דמהני היסק ומה שפסק הרב בא"ח סי' תנ"א סעיף כ"ב בהג"ה דתנור של בית החורף דינו ככלי חרס משמע דאינו יוצא מידי דופיו ומוצא הדין הוא מתשובת מהרי"ו סי' קל"ג צריך לומר דחומרא בעלמא היא לכתחלה לענין זמן בפסח וכ"כ בתשו' מהר"מ מלובלין סי' ק"ו וכ"פ שם בעט"ז להקל וכ"פ בנחלת צבי ס"ק כ"א כן נ"ל ברור ודוק :

ג שמא יבא לאכלו שלא במינו ואין להקשות א"כ כגון דמבואר לקמן כלל וסי' ס"א שחיישינן שמא שמנונית על הסכין ואסור לאכלו בחלב וכן בתבלין שנדוכו במדוכה של בשר דאסור לאכלו בחלב משמע דבכשר מותר ולא גזרינן שמא יבא לאכלו שלא במינו ודוחק מאוד לומר דכל הני מיירו בדבר מועט דוקא וי"ל דדוקא פת ועיסה מצינו חומרא זו בש"ס דעבדינן הרחקה טפי משום דעל הלחם יחיה האדם כמ"ש הרא"ש פ' אין מעמידין הובא בטו"ד סי' קי"ד וכש"כ סי' פ"ח וכיון דלכל דבר מאכל אוכלין פת גזרינן דלמא אתי למטעי לאוכלו שלא במינו משא"כ בשאר דברי' כגון צנון ותבלין וכיוצא בו לא חיישינן כולי האי ואף דמדברי תשובת צמח צדק שהבאתי בס"ק ל"א : משמע דאף ביין גזרינן כה"ג צריך לומר נ"כ דשאני יין שרגילין דוקא לשתות עם סעודה כשר ודמי לפת ועי"ל דדוקא הכ' גבי פת דידעינן בודאי שיש בו שמנונית או חלב בעין בתוכו משא"כ גבי צנון ומדוכה שאין כאן ודאי שיש שומן בתוכו לא גזרינן כולי האי ובטורי זהב סי' צ"ז ס"ק א' פסק דאף בתבלין שנדוכו במדוכה של בשר דאסור לאכל' אפי' עם בשר אם אין המדוכה מיוחד לבשר תמיד וכתב וז"ל ולא דמי למ"ש בסי' צ"ו סעיף ג' בתבלין שנדכו במדוכה של בשר אסור בחלב אבל עם בשר מותר שם מיירו שהמדוכה מיוחד לבשר דוקא ואין לטעות עכ"ל ולא ירדתי לסוף דעתו דמה בכך שהמדוכה מיוחד לבש' מ"מ בתבלין עצמו אין שום היכ' ויכא לטעות כמו בעיסה ואף אם תמצא לומר דכוונת הט"ז דמיירו שהתבלין המה תמיד במדוכה וא"כ ליכא למטעי כיון דהמדוכה הוא של בשר מ"מ עדיין קשה מחתך צנון בסכין של בשר וכדומה כל הני דאיתא שם בסי' צ"ו דמשמע דבמינו מותר לאכלו ולפי מ"ש הכל ניחא · וכתב בתשובת מהר"י מטראני חלק י"ד סי' י"ח דדוקא אם יש לחוש שיאכל עם בשר או חלב ממש גזרינן שלא יאכל כלל אבל בדבר שאין לחוש רק שיאכלו אחר אכילת בשר או גבינה אין לחוש כולו האי כיון שהוא רק תבשיל של בשר או גבינה וע"ש :

ד שעשה בהן שינוי וכתב בתשובת מהר"י מטראני שם וצריך לעשות בהן היכ' בענין שיהא היכ' אף לשאר בני אדם הבאי' מחוץ לעיר ולא מהני היכ' שעשה לבני ביתו או לבני עירו לבד ועיין בבאר שבע דף ק' ע"ב :

ה אבל מותר להניחו אצל כלי שיש בו חומץ והטעם דמלח הכותח הנופל עליו הוי בעין ולא בטיל וחיישינן שמא ימלח בו בשר אבל בחומץ לית' לאיסורי' בעיני' ובטיל בס' וזה הטעם נ"כ גבי חלב צלול כמ"ש הרב בשם האו"ה וכתב עוד האו"ה כלל מ' דין י"ז ואין צריך בו' אין מבטלין איסור לכתחלה דאינו ודאי שיפול לתוכו וגם הוא אינו מוסיף עליו בידים עכ"ל ועמ"ש לעיל ס"ק א' ופשוט דבחומץ אף אם שנפל איזה טיפה בתוכו בדעבד מותר אז אפי' לכתחלה להשים החומץ תוך בשר כיון שכבר נתבטל וכמבואר לקמן כלל פ"ה דין י"א והרמב"ם פ"א מהמ"א יש לו שיט' וגרס' אחרת בכל זה וע"ש :

ו כלי של חלב פי' שיש בתוכם חלב ובשר וכיון שהם בשר וחלב מיזה' זהירי בי' אינשי שלא יפול מזה אל זה משא"כ כותח דלעיל כיון דאף בנפל ליכא איסור רק החשש שימלח בו א"כ בשר כה"ג לא אשוק אדעתיה וכל זה כמגולין דבמכוסין יש להתיר בכל ענין אפילו לכתחלה אליבא דכולי עלמא ועיין בש"כ סימן צ"ה ס"ק כ"ב :

ב אין לשין העיסה בחלב או בבשר ואם לש כל הפת כולו אסור אפי' לאכלו במלח או לבדו או במינו (ג) שמא יבא לאכלו שלא במינו וכן אמרינן בגמ' פכ"ה ואמרינן התם ואי עבדינן כעין תורא שרי פי' רש"י שלא לש אלא דבר מועט או עוגה קטנה ורי"ף פי' (ד) שעשה בהן שינוי פי' צורת בעין שינוי פי' צורת כעין השור וכיוצא בו שמתוך כך זוכר שיש בו חלב או בשר והני תרי פירושי הלכתא נינהו וכ"פ בהג"ה ש"ד ולכן אם עושה דבר מועט או שעשה בו שינוי מותר. ועל כן אותן הלחמים שעושין עם בשר לכבוד שבת מותרים מטעם שהם דבר מועט כמ"ש מהרא"י והבאתי דבריו לעיל כלל וסי' ל"ח גבי ריחא מילתא או משום טעם שכתב בעל או"ה שמאחר שהם משונים בצורתן משאר פת מדבר דביר וכתב עוד וכן נוהגין לעשות פת מרובה עם חלב אם משתנה צורתן משאר פת עכ"ל ומכאן אני רואה היתר ג"כ לאותן לחמין שנהגו ללוש בחלב בשבוע' ואין בהם איסור כלל מאחר שנשתנה צורתן משאר פת כי עושים אותן ארוכים ולא עגולי' כשאר פת עוד דאפשר דזה מקרי דבר מועט דהא עוגה קטנה דכתב רש"י לאו דוקא דהא דהא הלחמים שעושין לכבוד שבת נקראים דבר מועט כמ"ש מהרא"י אע"פי דגדולים קצת והם שלשה אלא שמע מינה דעוגה קטנה לאו דוקא אלא כל שהוא דבר מועט ונאכל ליומי' לא חיישי' ביה לתקלה שישכח לאכלה שלא במיני'. אך צ"ע על זה שכתב ש"ד וז"ל אך פשטיד"א ופלאדין אוכלין ולא חיישינן דלמא אתי למיכל עם חלב או אם בשר אחר שניכר בבצק הבשר או החלב עכ"ל ובלא האי טעמא הוי ליה למשרי מטעם שנשתנו' צורתו משאר פת או שהוא דבר מועט וצריכין לדחוק ולומר שבא להתיר אפילו במקום שעושין פת כמו פשטיד"א או פלאדין גם עושה פשטיד"א ופלאדין הרבה אפ"ה שרי מטעם שכתב הוא :

ג אמרינן פ' כל הבשר אין מניחין כלי שיש בו כות' אצל כלי שיש בו מלח (ה) אבל מותר להניחו אצל כלי שיש בו חומץ וכתב הג"ה ש"ד מיהו בדעבד שרי אף בכותח דלא מחזיקינן איסור שמא נפל שם וכתב באו"ה כלל מ' דוקא כותח שהיא עבה יש לחוש שמא יפול ממנו על המלח ויהא ניכר אבל חלב צלול שרי ואפי' בכותח אינו אסור אא"כ הכלים מגולים עכ"ל :

ד וכתב הטור יו"ד סי' צ"ה דמותר להניח כלי בשר אצל (ו) כלי של חלב וכתב ב"י דזהו דעת התוס' והרא"ש והכי נקטינן אבל באו"ה ובשערים של מהרא"י דיש להחמיר לכתחלה וכן הוא בא"ז :

כלל וסי' סא

בדין צנון או שאר דבר חריף שחתכו בסכין של בשר או של איסור ובו יג דינים :

א אמרי' פכ"ה צנון שחתכו בסכין של בשר (א) אסור לאכלו בכותח דאגב החריפות הצנון בלע וכתב הרא"ש דאין כל הצנון כולו אסור רק קולף מקום חתך והשאר מותר ואי טעים ליה ואינו טועם טעם בשר כולו שרי והרשב"א כתב דכולו אסור אבל הראב"ד כתב דסגי ליה בנטיל' מקום שהוא יותר מכדי קליפה וכת' ב"י דהכי נקטינן וכן הסכימו הסמ"ג והרא"ה ובאו"ה הביא דברי הרשב"א (ב) משמע דס"ל דהכי נקטינן והכי נוהגין לכתחלה וכתב ב"י עוד ואי טעים ליה ולא טעים טעם בשר הכל מותר מיהו הדחה בעינן (ג) ולא ראיתי שנוהגין להתיר ע"י טעימה בזמן הזה דאין אנו בקיאין :

ב ואם עבר ובשלה בחלב (ד) אין צריך ס' נגד כל הצנון רק ס' נגד כל הסכין ובש"ד כתב דאין צריך לשער (ה) רק נגד הטעם הבלוע בסכין שהוא דבר מועט וב"י פסק כסברא ראשונה מיהו אין צריך לשער (ו) רק נגד מקום הסכין שנגע בצנון (ז) ולא נגד כל הסכין :

כלל וסי' סא **א** אסור לאוכלו בכותח ופי' רש"י שם בפכ"ה דל"ד לנותן טעם בר נותן טעם דמשום דמתם סכין שמנונו' קרוש עליו ואינו ניכר וכשחותך הצנון הוי נותן טעם הבא מן הממש ועוד דמשום חורפיה בלע עפי מלג"ם הרותחי' ואגב דוחקן דסכינא פלט סכינא ובלע צנון עכ"ל וכתב מהרש"ל פכ"ה סי' ס"ג דטעם שני עיקר דסתמא דתלמודא קאמר הכי עכ"ל ונמשך בזה אחר הג"ה אשרי בשם א"ז בפכ"ה דקאמר הכי אבל באמת אין זה מוכרח דודאי אף לטעם ראשון גם כן צריך הש"ס למימר דאגב חורפיה בלע דאי לא תימא הכי תקשה דאף בשמנונית קרוש עליו מכל מקום צונן בצונן הוא ויהא סגי בהדחה או בגריר' כמו שדין גבי קישות על כן צריך הש"ס למימ' דאגב חורפי' בלע וכן משמע מדברי מהרש"ל עצמו בפכ"ה סי' ס"א והוא פשוט וכ"כ האו"ה כלל נ"ח וע"ל כלל וסי' י"ז וכלל נ"ח מבואר דאף דבר חריף אינו נאס' בצונן אלא דוקא גבי דוחקא דסכינא וכן חוזק הדיכה משא"כ בהנחה בעלמא תוך הכלי' וע"ש (וכן מבואר לקמן דין י"ב להדיא) : **ב** משמע דס"ל כאו"ה שלפנינו בכלל נ"ה איתא כן להדיא : **ג** ולא ראיתי שנהגין להתיר ע"י טעימה והיינו לכתחלה דוקא משא"כ בדעבד אם בשלה בחלב יש להתי' ולסמוך אטעימה שטעמו כפ' וכן משמע להדיא מלשון הרב בסומני' דלקמן וכ"פ הלחם חמודות פכ"ה סי' קס"א וכ"פ הש"ך בסי' צ"ו ס"ק ה' בשם האחרוני' ודלא כטע"ז שם וע"ש : **ד** אין צריך ששים כנ"ד כל הצנון דין זה הוא כפל ושלא לצורך כיון דכבר פסק הרב בדין א' דבדיעבד קי"ל כדע' הראב"ד דבנטילה סגי א"כ מהיכי תיתי יהא צריכן ס' נגד כל הצנון אלא הרב נמשך בזה אחר לשון הטור בשם בעל התרומה והוא כלשון הרב ממש והא דלא סגי באמת בס' נגד הנטילה צ"ל משום דלא ידע כמה הי' לו ליטול אי נמי מיירו כשמקום שנגע בסכין הוא פחות מכדי נטילה וכ"כ הש"ך בסימן צ"ו ס"ק ז' וכ"כ הכ"ח שם : **ה** רק נגד הטעם הבלוע בסכין שהוא דבר מועט כש"ד שלפנינו כתב הוהר כס' לבטל טעם הסכין הבלוע בחלב וזו דבר מועט עכ"ל וכן הוא ג"כ לשון ספר התרומה סי' ס' והובא ג"כ בב"י סי' צ"ו ומדכתב הטו' על הספר התרומה דצריך ס' נגד כל הסכין א"כ גם דברי הש"ד יש לפרש כן דכיון דאינו יודע לשער כמה טעם בלוע בסכין צריך ס' נגד כל הסכין ומ"מ מקרי דבר מועט לענין דאין צריכן לשער נגד כל הצונות והירק וכן משמע מדברי הב"י להדיא בסי' צ"ו שכתב על דברי הטו' בשם ספר התרומה שכן הוא דעת התוספ' וסמ"ג וסמ"ק וש"ד נמצא דאין כאן מחלוקת כלל ואולי משה' מועטת שנזדמן להרב בדברי הש"ד גרם לו שמפריד ונותן ריוח בין הדבקי' : **ו** רק נגד מקום הסכין שנגע בצנון והיכי דאיכא ס' אף מקום הנטילה מהצנון עצמו מותר כיון שלא נבלע בצנון רק היתר ולא איסו' ומהאי טעמא כתב ג"כ הטור בסי' צ"ו בשם סה"ת דאין צריכן ס' נגד כל הצנון (או כנגד הנטילה עיין בס"ק ד') כיון דנבלע בו היתר לא שייך לומר חתיכה נעשה נבילה וכ"פ בתשובת מהר"מ מלובלין סי' כ"ם וכ"כ הט"ז בסי' צ"ו ס"ק ה' והש"ך סי' צ"ד ס"ק כ"ג ובתשוב' חוט השני סי' כ"ה ע"ש : **ז** ולא כנגד כל הסכין כולו ולשון הטור משמע דכנגד כל הסכין ממש בטי"ז ס' וכן מבואר מדבריו בא"ח סי' תמ"ז

ג כתב הטור ואם חתך צנון בסכין של איסור נאסר הצנון ואם עבר ובשלו צריך לשער ס׳ נגד כל הצנון דמאחר דבלע איסור (ח) חתיכה נעשה נבילה וצריך ס׳ נגד כל הצנון וכן הוא הסכמ׳ הפוסקים מיהו בזה יש לדקדק כי נראה דלא בעינן לשער כדי כל הצנון (ט) רק נגד מה שנאסר דהיינו כדי נטילה לדברי הפוסקי׳ גבי צנון שנחתך בסכין של בשר ובשלו עם חלב דסגי ליה בכדי נטיל׳ וה״ה כאן דמיירי שהוא סכין של איסור׳ לא בלע טפי אלא דמאי שבלע נעשה נבילה וצריך לשער נגד כולו (י) וכן משמע בסמ״ג דכתב הא דצריך לשער נגד כולו היינו דוקא בבצלים שחתכן דק דק כדרך שחותכין אותם לקדרה אבל אם לא חתכן רק במקום אחד יחתוך מקומו בעומק ודיו עכ״ל ונראה לי דה״ה צנון דהא הסמ״ג כתב דבריו אדברי ספר התרומה דס״ל דבצלים הם כצנון ונ״ל דיש לסמוך על זה בדעבד ואם חתך צנון בסכין של איסור שהיינו צריכן לאסור (יא) יש להקל כדברי הפוסקים דסבירא להו דסגי ליה בנטילת מקום ואי נתבשל ואיכא ס׳נגד מקום הנטיל׳ שפיר דמי ואע״ג שכתבתי לעיל דנוהגין לאסור כולו היינו לכתחלה אבל דעבד יש לסמוך אמקילין דסגי ליה בנטיל׳ מקום וכמו שפסק הב״י :

ד כתב הטור ואם חתך צנון בסכין של בשר שאינו בן יומו או בסכין איסור שאינו בן יומו כתב בסה״ת דהוי דינו כאלו היה ב״י וכדאמרינן גבי קורט של חילתת אגב חורפיה דצנון מחליא ליה אמנם מוהר״ם מרוטנברג התיר אם הסכין אינו ב״י וכתב דלא רצה להורת הלכה למעשה להיתר וכתב אע״פ שאני מורה כסה״ת איני מוחה ביד הנוהגין היתר עכ״ל (יב) ולקמן יתבאר לן דקי״ל דבדבר חריף לא אמרינן נ״ט לפגם וכל זה לא מיירו אלא אם הסכין מקונח אבל אם אינו מקונח אין חילוק לבן יומו לשאינו ב״י מיהו בדאיכא ס׳ נגד דבר מועט שעל הסכין סגי וכבר נתבאר לעיל (יג) דסתם כלים אינן מקונחים היטב וכל שכן סכין שכתב הסמ״ק (יד) דסתם סכין שמנונית דבוק עליו אם לא הדיחו בכוונה קודם לכן וכתב שם בהג״ה שאם הדיחו (טו) צריך להדיחו כל כך שיזוב המים שעליו מראשו לסופו ומסופו לראשו בלא עיכב כי כל זמן ששמנונית דבוק עליו מעכב המים שלא יוכלו לזוב עכ״ל הג״ה סמ״ק :

ה וכתב בספר התרומה דדין בצלים ושומי׳ כדין צנון (טז) דגם הם חריפין בצנון וכתב ב״י בשם א״ח דפירות חמוצים כגון הפוחים הוי דבר חריף כמו צנון והכי נהוג ודלא כדברי הסמ״ק שכתב הר״ר יחיאל דאין לך אלא מה שמנו חכמים דהיינו צנון וחילתת ולא דבר אחר (יז) מיהו באו״ה משמע דתפוחים (יח) לא מקרי דבר חריף :

ו כתב באו״ה מה שאנו אוכלים שומן ובצלים ודומיהן שנחתכו זנביהן בסכין של עבו״ם לפי שהזנבות אינן חריפין ולא בלעי מהסכין רק כדי קליפה וכן צנון שנחתך בסכינותם למעלה בירק שלו שהוא קצת חריף ואם נשאר ירק על הצנון אפי׳ ברוחב קש חיטין זורק הירק והצנון עצמו מותר עכ״ל וכתב עוד שם בהג״ה ולפעמים מביאין צנונות שנראין חתוכות אף למעלה מזנבותיהן ואומרין שחותכין אותם בברזילי המרות והחיצוני׳ בשחופרין אותן ונראה שכל החתוכות שהן לצד הזנב עד חצי צנון תולין בברזל שדרכן לחתכן בכך אבל למעלה מזה לא תלינן בברזל עכ״ל וכתב בהג״ה ש״ד על תמכא שקורין בלשון אשכנז קרין מוהר (יט) כל זמן שנוכל לתלות שנעשה במרא וחצינא אבל אם נחתך בסכין של עבו״ם

והטעם כתב הב״ח בי״ד בסימן צ״ו משום דמספקא הוליך והביא בכולו ולא ידיע חלק הסכין שחתך בו וכ״כ מהרש״ל פג״ה סי׳ מ״ב ובפכ״ה סי׳ ס״ב דאף שאומר ברי לי שלא חתך רק במקום הזה צריך לשער כנגד כולו דכל מלתא דלא רמיא עלי׳ דאינש לאו אדעתי׳ (וכה״ג מבואר בא״ח סי׳ תמ״ז ועיין בתשובת חוט השני סי׳ נ״ה ולקמן ס״ק י׳) עכ״ל וכן הוא הסכמת הט״ז בסימן צ״ו ס״ק ד׳ והרב שפסק דסגי בס׳ נגד מקום שחתך אזיל לטעמו וכמ״ש לקמן בדין י״ג דהטו׳ אזיל לטעמו שכתב בסי׳ צ״ד בשם הר״ף דאמריק הס מקלתו כולו אבל אנן לא קי״ל הכי וכ״כ הל״ח פכ״ה סי׳ קס״ה וכ״כ רנ״ש כמ״ש ועיין בהגהו׳ דרישה ריש סי׳ צ״ו שכתב דגם דעת הטו׳ דכנגד מקום שחתך סגי וכ״כ הש״ך בסי׳ צ״ד ס״ק ח׳ שעיק׳ כדעת הרב והיינו דוקא כשיודע בבירור׳ עד כמה נגע אבל מן הסתם ודאי הדרך לחתוך בכל הסכין וצריך ששים נגד כל הסכין חוץ מן הקתא עכ״ל וכ״פ בתשובת מהר״מ מלובלין סי׳ כ״ח ע״ש :

ח חתיכה נעשה נבילה וצריך ששים נגד כל הצנון ומטעם זה אף בדאיכא ס׳ בתבשיל נגד הנטילה לדידן מ״מ צריך להסי׳ הנטילה כיון דנעשה נבילה ואפשר לסוחטו אסור וכ״פ בתשובת מהר״מ מלובלין סי׳ כ״ח וצ״ב והש״ך בסי׳ צ״ד ס״ק כ״ג ובט״ז סי׳ צ״ו ס״ק ה׳ וע״ש : ט רק נגד מה שנאס׳ דהיינו כדי נטילה בתשובת מהר״מ מלובלין סי׳ צ״כ פסק דצריך להיות בצנון עצמו ששים נגד הנטיל׳ דאל״כ נעשה כל הצנון נבילה כמו שאר כל איסור דבוק וצריך להיות בתבשיל ששים נגד כל הצנון וכתב שאפשר שאף דעת הרב כן הוא ע״ש וכן משמע בט״ז בסי׳ צ״ו אבן הש״ך בסי׳ צ״ו ס״ק ע׳ השיג עליהם בזה וכ״פ הט״ז שם בס״ק וי״ו (וכ״פ הלחם חמודת פכ״ה סי׳ קס״ח) וכן משמעות הרב כאן ובש״ע ועיין לעיל כלל ל״ד ס״ק ח׳ שכתבתי שכן דעת כל האחרוני׳ : י וכן משמע בסמ״ג כוונת הרב בראי׳ זו על מה שכתב דמשום שהוא סכין של איסו׳ לא בלע טפי על זה מביא ראיי׳ מדברי הסמ״ג דאף בסכין של איסור סגי בנטילה אבל לענין עיקר דין שבבישול סגי בס׳ מזה אין ראיי׳ כלל מדברי סמ״ג דהא הסמ״ג לא מיירו מדין הבישול וק״ל · אבן בתשובת מהר״מ מלובלין בסי׳ צ״ב נמשך גם אחר דעת השו״ע שהבין דהרב מביא ראיי׳ מדברי הסמ״ג על דין הבישול לכן מדחיק שם מאוד לפרש כוונת הרב ובאמת דברי הרב פשוטים וברורי׳ כמ״ש : יא יש להקל כדברי הפוסקי׳ דסגי ליה בנטילה מלשון זה מבואר להדיא דדעת הרב שאם חתך צנון של ישראל בסכין של איסור אף שעדיין לא נתבשל מקרי דעבד ומתירין ע״י נטילה ולא אסרינן כולו · ומ״ש הרב דנוהגין לאסור כולו לכתחלה כוונתו דאם הצנון נחתך בסכין של בשר דאסור לאכלו לכתחלה בחלב כיון שאפשר לאכלו עם בשר · וכן אם עכו״ם מוכר צנונות חתוכות ומצוי לקנות צנונות שאינן חתוכות אז אסור לקנות לכתחלה החתוכות בסכינים׳ אבל ודאי אם חתך בדעבד צנון של ישראל בסכין של איסור או אם אינו מצוי לקנות מעכו״ם רק הנחתכות בסכיניה׳ בודאי דמקרי דעבד ולא אסרינן כל הצנון וסגי בכדי נטילה וכן מבואר להדיא מדברי הרב בסוף דין ו׳ וכל זה נ״ל פשוט וזהו כוונת הרב לקמן בסימני׳ ובש״ע סי׳ צ״ו וכן משמעו׳ הט״ז בסי׳ צ״ו ס״ק וי״ו וכן משמע בתשובת מהר״מ מלובלין צ״ב ודלא כש״ך שבסי׳ צ״ו ס״ק יו״ד משמע קצת מדבריו שהבין שדעת הרב דכל שלא נתבשל הצנון עדיין מקרי לכתחלה ואסרינן כל הצנון אם נחתך בסכין של איסור ולהומרא לא דק : יב ולקמן יתבאר בכלל פ״ה דין כ״א וכן הסכמת האחרוני׳ וכ״פ הש״ך בסי׳ צ״ו ס״ק וי״ו אך צ״ע קצת דלפי זה לאיזה צורך האריך עוד הרב וכתב וכל זה לא מיירו וכו׳ ומחלק בין מקונח דהא בלא״ה אין חילוק ויש לאמו׳ אפי׳ במקונח ואפשר לומר דהא הרב לאשמעינן דאף אם לא נשתמש בסכין מעולם בדבר רותח וא״כ אין בו בלוע שום דבר ואם היה מקונח היה לנו להתי׳ וכן משמעות הפוסקי׳ וכ״כ הסמ״ג להדיא ובלאוין סימן ק״מ וקמ״א וכן משמעות הרב בסמוך סוף דין וי״ו על כן הוצרך הר׳ לחלק בין מקונח לאינו מקונ׳ דבאינו מקונח אף אי לא נשתמש בו רק בצונן יש לאסור כדי נטילה מהצנון וק״ל : יג דסתם כלים אינם מקונחי׳ וכבר כתבתי לעיל בכלל כ״ח ס״ק י״ז דדעת הראשוני׳ והאחרוני׳ אינו כן אלא דכל הכלי׳ בחזקת מקונחי׳ אם לא שרוצי׳ להדיח׳ חוץ מסכין דסתמא בחזקת שאינם מקונחי׳ ואף שכתבתי לעיל בכלל וסי׳ נ״ט ס״ק ח׳ דבכלי׳ של עכו״ם כ״ע מודה דהם בחזקת מנוקי׳ משום דאנקיותא קפדי מ״מ סכין שאני וכן משמע בטי״ד סימן יו״ד בשם הרבה פוסקי׳ וכ״פ שם בש״ע והוכא נ״כ בש״כ שם ס״ק וי״ו (וכן דעת רש״י פ״ק דחולין דף ח׳ ופכ״ה דף קי״ב ודלא כתורת חיים שכתב שם בפשיטות דסת׳ סכין הוא נקי ע״ש) ואין להקשות מהא דקאמר הש״ס פ׳ אין מעמידין דף ל״ט ע״א והקורט של חילתת מאי טעמא משום דמפסקי ליה בסכינא דארמאי א״ב דאמר מר נ״ט לפגם מותר אגב חורפא דחילתת מחליא ליה לשבח ע״כ ואם איתא דסתם סכין אינו נקי אמאי לא קאמר הש״ס טעם זה וכב׳ הרגיש הרשב״א בזה בחידושיו בחולין פ״ק דף ח׳ ותירוץ דמיירו בחתוני דמקנח כליו כדי לעשות בנקיות עכ״ל ובגליון או״ה בכלל ל״ח דין ב׳ כתב בהג״ה וז״ל דסתם סכין שמנונית דבוק עליו ומ״מ בדבר מועט ההוא היה ניח׳ שפי׳ בהפגם טעמו אלא דחורפי׳ דצנון משוי לי׳ לשבח עכ״ל כוונתו להרץ ג״כ קושיא זו ועיין בדרישה ופרישה סי׳ יו״ד ובט״ז שם ס״ק וי״ו : יד דסתם סכין שמנונית דבוק עליו וכתב בתשובת חוט השני סי׳ נ״ה דאפי׳ אומר בשעת שאלה שהסכין הי׳ מקונח בשעת החתיכה אינו נאמן דכל מילתא דלא רמי׳ עלי׳ דאינשי לאו אדעתי׳ כדאיתא בב״י בטא״ח סי׳ תמ״ז לענין הגכת שומן ואף שכתבתי לעיל בס״ק ז׳ דדעת הרב ושאר אחרוני׳ דלא אמרינן הכי יש לחלק ולומ׳ דלענין אם הוא נקי קרוב יותר לטעו׳ בקל על כן לא מהימן לי׳ ועוד יש לחלק ולומר דדוקא לענין המן אמרינן הכי משום דבשעת עשייה זמן היתר ורחוק הוא על כן לא רמי׳ עליו לדקדק כל כך וגם חומרא דהמן שאני וגם בתשובה חוט השני שם לא נאמי׳ אלא לענין חמץ וצ״ע לדינא בשאר איסורי׳ : טו צריך להדיחו כל כך שיזוב המים מראשו לסופו ומסופו לראשו ונראה דה״ה אם מקנחו היטב בדבר קשה מהני וכדאיתא בש״ס פ״ק דחולין דף ח׳ ואי איכא בליתא דפרסי לא צריך ועיין בטי״ד סי׳ יו״ד וכש״כ שם ס״ק ט״ז ומ״מ לכתחלה לא יחתוך בו אלא א״כ שנעצה עשר פעמים בקרקע קשה ולא אפילו לכתחלה מותר להשתמש בו אפילו דבר חריף וכן פסק בש״ע סי׳ קכ״א ע״ש : טז דגם הם חריפי׳ כצנון וכתב הט״ז בטי׳ צ״ו ס״ק ט׳ וז״ל והוא מסק׳ שעושין במדינות רוסי״א מטובן עם מים שקורין בארש״ט כל״א נראה פשוט דמקרי דבר חריף אפי׳ אינו מחומץ הרבה עדיין מידי דהוה אחומץ שאינו חזק כמבואר בפ׳ כיצד צולין לענין חליטה עכ״ל : יז מיהו באו״ה משמע דתפוחי׳ לא מקרי דבר חריף ומ״מ דעת הרב להחמיר כמבואר לקמן בסימני׳ ובש״ע סי׳ צ״ו אבן הט״ז בסי׳ צ״ו ס״ק ט׳ כתב דבמקו׳ הפסד יש לסמוך על האו״ה : יח לא מקרי דבר חריף פי׳ כמו צנון אבל מ״מ הוא חריף קצת ובעי קליפה וכן הוא באו״ה כלל ל״ח דין י״ב וי״ד להדיא וז״ל אגסי׳ ותפוחי׳ ופלומן וכדומה הדבר חריף קצת צריך קליפה עכ״ל : יט כל זמן שנוכל לתלות במרא וחצינא הטעם כתב בהג״ה או״ה שם ובהג״ה ש״ד וז״ל דהא אף אם חתכו בסכין של עכו״ם מ״מ סתם כליה׳ בחזקת שאינם בני יומן וסברות הרבה והוכחה גדולה כתב מהר״ם דדוקא בקורט של חילתית אמרינן דחורפי׳ דידי׳ משוי׳ לשבח ולא לשום דבר אחר חריף כלל עכ״ל (וסברות מהר״ם הובא לעיל דין ד׳ ע״ש) משמע לפי זה דבקורט של חילתת וכן אפי׳ צנון או תמכא שיש ספק אי נחתך במרא או בסכין שידעינן שהי׳ בן יומא יש להחמיר אבן אם יש ספק אם הוא בן יומו אז יש להקל

עכו"ם נהגו לאסור כמו בצנון ול"נ כי ודאי טוב להחמיר בכל דבר שיש בו חשש איסור אך מדינא נ"ל שאין לחוש רק לכדי נטילה אבל אם חותך כדי נטילה הכל שרי כמ"ש לעיל דמותר ע"י נטילה אפי' חתך בודאי בסכין אסור שהוא בן יומו כל שכן בכאן דסתם כלים שלהם אינן בני יומן כל שכן סכין דרוב תשמישו בכלי שני ואינו בולע ואע"ג דסתם סכין אינו מקונח מ"מ שרי ע"י נטילה · וכן המנהג פשוט בעיר ק"ק קראקא שאוכלין התמכ' שקורין בלשון אשכנז קרין ע"י נטילה אע"פ שהוא ניכר שנחתך בסכין של עכו"ם (כ) ואע"פ שמחמירין בצנונות לאסור כולו היינו משום דמוכרין ג"כ שאינן חתוכות לכן אין היזק להחמיר אבל הקרין (כא) שאין מוכרין אותו רק הנחתך הוי כדעבד ולא נהגו להחמיר ופוק חזי מה עמא דבר:

ז כתב עוד או"ה ודוקא בדבר חריף שהוא מלוהלח קצת אבל דבר יבש לגמרי אפילו דבר חריף מותר בהדחה ומטעם זה מתיר בסמ"ג (כב) זנגביל רטיבא שעשהו עכו"ם בסכין שלו (כג) מטעם דסתם כליהם אינן בני יומן עכ"ל וקשה לי על דבריו דהרי קורט של חילתת דבר קשה הוא ואמאי אסור וכן משמע במרדכי פ' כיצד מברכין ובטי"ד סי' קכ"ב דסתם כלים של עכו"ם לחוד לא מהני להתיר הזנגביל של עכו"ם דלא גרע מקורט של חילתת אלא שאנו תולין שנתלש כך ולא נחתך בסכיניהם או דאית להו סכיני מיוחדים לכך כדאית' התם והא דהוצרכו לומר ג"כ טעמא דסתם כלי עכו"ם אינן בני יומן לאו משום הסכין קאמר דבדידי' לא מהני דאגב דוחקי' דסכינא וחריפת הדבר מחלי' ליה (כד) אלא משום שאר כלים שמבשלין בהן קאמר דאין לאסרו דסתם כליהן אינן בני יומן והתם אין לאסור משום החריפות דמבשלין בדבש ועל ידי הדבש מהבטל הריפוהו (כה) אבל אין חילוק בין דבר יבש לדבר המלוחלח קצת:

ח וכתב ב"י בשם שיבולי לקט על הלימוני של עכו"ם · אע"פי שנחתכו בסכין של עכו"ם וחריפי' דומיא דצנון מ"מ כאחר שממלאין חבית גדול' ורבים מהן נחתכי' בסכין אחד (כו) בטל בהם טעם הסכין ודאי הראשון והשני שנחתך בחזקיה מדינ' לאסור אך מאחר שאינו מכירן (כז) בטלים הם ברוב האחרים שנחתכו אח"כ באותו סכין עכ"ל · וכ"כ הארוך כלל ל"ח וכתב בית יוסף (כח) וה"ה חתיכות דגים מלוחים שמביאין העכו"ם ונחתכו בסכיניהם דשרו מהאי טעמא ומהאי טעמא קונים פירות יבשים חתוכים בסכינים של עכו"ם (כט) אע"פ שהם המוצים כתפוחים וכיוצא בהם:

ט ואם חתך (ל) קישואין בסכין של בשר אמרי' בגמר' מותר לאכלן בחלב בלא קליפה רק שיגרר מקום החתך וכתב הר"ן הטעם דמפני לתוהם לא מהני בהן הדחה דארדבה ע"י הדחה היה

להקל גבי צנון ושאר דברי' חוץ מקורט של חילתית וכ"כ הש"ך בסי' צ"ו ס"ק י"ב אך מה שמשמע שם מתחל' דבריו דדעת הג"ה ש"ד להחמיר בצנון יותר מהמכא שקורין קרין זה ודאי אינו ואולי ט"ס יש בדבריו וכן משמע ממסקנת דבריו דאין להחמיר בצנון אלא א"כ ידוע שהסכין הוא בן יומא וע"ש ומהרש"ל בא"ס כתב ג"כ דנראה לו שהג"ה ש"ד מחמיר בצנון כמו בקורט של חילתת ובאמת לשון הג"ה ש"ד לא משמע כן דהא סומך עצמו על דברי מהר"ם דכתב דדוקא בקורט של חילתת יש להחמיר אף אם אינו בן יומו משא"כ בצנון ושאר דברים חריפי' כמבואר לעיל דין ד' ומ"ש הרב לעיל דין ה' בשם הר"ר יחיאל דאין לך אלא מה שמנו חכמים דהיינו צנון וחילתת היינו לענין סכין בן יומו שהוזכר להדיא בש"ס דאוסר בצנון אבל בסכין שאינו בן יומו לא הוזכר כלל צנון בש"ס וכמ"ש הרא"ש פרק אין מעמידין בשם מהר"ם מרוטנבורג לכן נ"ל דאין לזוז מפסק האו"ה והרב כאן ובש"ע דאף בצנונות יש להקל אי איכא למתלי במרא וחצינא ואף דמבואר לעיל דין ד' דסתם סכין אינו מקונח מ"מ הוא דבר מועט בסכין ואין להחמיר כולו הא בספיקא וכה"ג כתב האו"ה כלל ל"ח דין י"ד ועמ"ש לעיל ס"ק י"ג וגם בלאו הכי דעת קצת פוסקי' דאף סכין בחזקת שהוא מנוקה ועיין בש"ך בי"ד סי' יו"ד ס"ק ו' ע"ש: **כ** ואעפ"י שמחמירין בצנונות לאסור כולו פי' לכתחלה כמבואר לעיל דין ח' וא"כ איך יקנה לכתחלה מן העכו"ם ועמ"ש הרב לעיל כלל ל"ה דין ח' וכלל נ"ט אי הקניי' מן העכו"ם מקרי לכתחלה ועמ"ש בס"ק י"ח · **כא** שאין מוכרין אותן רק הנחתך ואם מוכרין ג"כ הנחתכי' במרא וחצינא ודאי אין לקנות מהם אותם שידועי' שנחתכו בסכיניה' ומקרי לכתחלה כיון דאפשר לקנות בהיתר וכמבואר בריש דין זה דהיכא דיכולין לתלות במרא וחצינא תלינן וכתב בל"ח פכ"ה דף רל"ג סי' קס"ע דמהאי טעמא אין לקנות מעכו"ם דגים מלוחי' שקורין הערינג שחתכם בסכיני' דהא אפשר לקנו' מהם הרבה שאינם חתוכו' עכ"ל וכ"ש אם יכולין לקנות ג"כ מישראל החתוכי' בסכין כשר דאין לקנות מהם החתוכי': **כב** זנגביל רעיבא פי' דרעיבא הוא דבר המלוהלח כמו רטב הוא לפני שמש דאיוב וכן הוא כמה פעמים בש"ס וכדאית' להדיא בש"ס דברכות פ' כיצד מברכין דף ל"ו בזנגביל הא ברעיבתא הא ביבשתא ולכאורה ק"ע לפי זה לדברי האו"ה עצמם סותרי' דהא כתב מתחלה דדוקא דבר יבש לגמרי מותר בהדחה משא"כ בדבר לח ושוב מייתי ראיי' מדבר סמ"ג דאף בדבר לח מותר ולע"ד ברור דהאו"ה סוב' דהסמ"ג שכתב בה"ל ברכות דף קי"ג וז"ל וכשהן רטובי' מברכין עליהם בורא פרי העץ ומותר אם עשאן שעכו"ם בסכין שלהם דכ"ע לפנס מותר דסתם כליהן אינו בני יומו וקורין בלשון התלמוד הימלא' בלע"ז ייגבירא קודיש עכ"ל הרי דכוונתו ברטובין המרקחין בדבש (וכדעת התוספת פי' כיצד מברכין דף ל"ו ע"ב ועיין בלחם חמודות שם וסובר האו"ה דכוונת הסמ"ג שנחתכו בעודן יבישן קודם שעשאן מרקחת דלאחר שנעשה המרקחת לא חיישינן לחיתוכן מטעם דנתבטל החריפות מכח הדבש כל זה נ"ל פשוט וברור כוונ' האו"ה אבל בזנגביל שהוא עדיין רטוב בעצמו שלא נעשה מרקחת יש לאסור אם נחתך בסכיניה' כמו שאר כל דבר חריף וזה נ"ל כוונת בעל ספר אפי רברבי דף ס"ב ע"ב שפסק לאסור בזנגבי"ל רטיבא מיירו ג"כ בכה"ג והוא פשוט דלא כמ"ש הש"כ בסי' צ"ו ס"ק י"ז שהבין דדעת האו"ה להתיר אף בזנגביל לח קלא על כן כתב שם שהוא מחולק בזה עם בעל אפי רברבי ובאמת לא דק בזה כי דברי האו"ה לא יתפרשו כלל אלא כמ"ש וא"כ אין כאן מחלוקת ביניהם: **כג** מטעם דסתם כליה' אינם בני יומן ולא אמרינן דחורפיה מחלי' לי' ואף שכתבתי לעיל בכלל וסי' נ"ח ס"ק י"ז דהסמ"ג הוא ג"כ מן הסוברין דסתם סכין אינו נקי מ"מ אין לאסור מטעם זה גבי חנווני וכמו שנתבאר לעיל ס"ק י"ג וע"ש: **כד** אלא משום שאר כלים שמבשלין בהן וכתב בלחם חמודות בפכ"ה סי' קס"ח וז"ל ולי קשה מה שמתיר בבישול עכו"ם ואמאי לא הוי ביה משום בישולי עכו"ם וצריך לומר דמיירו בזנגביל רטיבא שנאכל כשהוא חי והוא רטוב ממש (ועמ"ש בס"ק כ"ב) אבל דברי הסמ"ג מיירו ביבש לגמרי וזה אין נראה שהוא נאכל כמות שהוא חי (וכן מוכח להדיא בש"ס דיומא דף פ"א ע"ב ובפירש' שם ודוק) ויש לומר דאותן מרקחות דמיירו ביה הסמ"ג אינו נעשה ע"י בישול אלא שמטמינין וכובשין אותו כך בדבש ועל ידי כך מתרקח וכך שמעתי מסוחרי' היהודי' שכן נעשים אותן הזנגבלי' המרוקחי' שבאי' מן הירידי' עכ"ל: **כה** אבל אין חילוק בין דבר יבש המלוחלח קצת בש"כ ס' צ"ו ס"ק י"ז מגדר להקל כדעת או"ה ודוחה ראיות הרב בשתי ידי' ואף שדבריו נכוני' שאין בראיות הרב שום ראיי' מ"מ נלע"ד דלדינא אין לזוז מפסק הרב ולחוש להחמיר חדא דבאגודה פ' כילד מברכין כתב וז"ל אם חתך זנגביל לח בסכין של עכו"ם יש גאונים אסרו דהוי כחילתת ואם יש להם סכיני' מיוחדי' שרי עכ"ל ומבואר מדבריו שם דאפי' זנגבילא יבישתא לגמרי קאמר דאין להם היתר לדעת הגאוני' אא"כ יש להם כלים מיוחדי' ש"מ דאין חילוק בין דבר לח לדבר יבש וכן משמע באגודה פכ"ה ע"ש ועוד ראיי' ברורה לזה ממ"ש הפוסקי' דתבלין שנדוכו במדוכה של בשר אף שאינן בני יומו דאסור לאכלם בחלב כמבואר לקמן דין י"ח ועיין בש"ע סי' צ"ו סעיף ג' וכ"כ שם ס"ק י"ט ואף דסתם תבלין הנדוכין במדוך יבשו' הם ומשמעות הפוסקי' דמדוך וסכין דין אחד להם ועיין בב"י סימן צ"ו הרי דאין לחלק בין יבש ללח דלעול' יש לאסור כדי נטילה וכפסק הרב כאן ובש"ע · **כו** בטל בהם טעם הסכין אין כוונתו שבטל בהם טעם דהיינו בס' אלא כוונתו שאין עוד שם טע' ופליטת של איסור בתוך הסכין כיון שכבר נתקנח והוליא טעם הסכין בראשון והשני וא"כ אף שראוי לאסור הראשון ושני דנעשה נבילה מ"מ נתבטל באחרי' שאין בהם איסור כלל אבל אין לפרש כוונתו דנתבטל בס' ממש קאמר דא"כ הקשה לאיזה צורך העתיק הרב דין זה דהא לפי מה דקי"ל בכל איסורי' חתיכה נעשה נבילה א"כ לא מהני בס' נגד טעם הסכין רק נגד כל הנטילה במקו' שחתך בו וכמבואר לעיל דין ג' ובשלמא לדעת הב"י ניחא דהוא אזיל לשיטתו שסובר דלא אמרינן חתיכה נעשה נבילה כי אם בבשר וחלב אבל לדעת הרב קשה אלא ודאי דכוונתו כמ"ש וכן משמע מלשון השיבולי לקט אכן בשני לוחות הברית דף ע"ה ע"ב העתיק בשם מלאכי כתב קושיא על הרב כאן שפסק כן לפי מה דקי"ל חתיכה נעשה נבילה ומכו' מדבריו שם שהבין דביטול ממש בס' קאמר (וכן משמע קצת מדברי הב"ח בי"ד סי' צ"ו אך שהוא פי' דברי השיבולי לקט בשיטה אחרת ודבריו דחוקי' וכבר השיג עליו הש"ך שם בס"ק כ' ע"ש) אבל באמת אינו כן אלא כמו שכתבתי ולפי קשיא על הרב הא קא קשי' לי נהי דנתבטל טעם הסכין בראשון ושני מ"מ כיון דראשון ושני נעשים נבילה א"כ שוב חוזר ונאסר הסכין מהם על ידי חורפיה ודוחקי' דסכינא שבולע מהם אף שטעם איסור הראשון נתבטל מ"מ בכל חתיכה וחתיכ' בולע איסור חדש לפי מה דקי"ל חתיכה נעשה נבילה ואפשר לדחוק ולפרש שזה ג"כ כוונת הקושיא שהעתיק בספר שני לוחות הברית ומ"מ נ"ל ע"ד די"ל דסובר הרב דאין כח כל כך בצנון אפי' בדבר חריף ודוחקא דסכינא להפליט ולהבליע בכלי כאחד · ומה שמקשה עוד שם בספר של"ה קושיא ממה שפסק בא"ח ה"ל פסח בסימן תמ"ו גבי זתים שנחתכו בסכין של חמץ כבר הרגיש בזה הב"ח בי"ד ובא"ח סי' תמ"ז ס"ק ג' ומחלק שם בכמה גווני ומסיק דהעולם נהגו היתר בלימונ"ש ואין למחות בידם כיון שיש להם על מה שיסמכו ועיין באו"ה כלל ל"ח ובש"ך סי' צ"ו ס"ק ך' ובדרישה סי' קי"ד ס"ק יו"ד ועיין בעולת שבת סי' תמ"ז שהאריכו לתרץ קושיא זו וע"ש: **כז** בטלים הם ברוב האחרים שנחתכו אף דנתבאר לעיל דין ג' דבכלים וצנון שחתכם דק דק צריכין ס' לבטלם ולא אמרינן דנתבטל בהם טעם הסכין בראשון ושני ויש לומר דשאני הכא שחותכין וממלאים מהם חביות גדולות מאוד על כן בודאי נתבטל משא"כ לעיל וכה"ג מחלק בדרישה סי' קי"ד ס"ק י' ע"ש ועיין בסמוך סוף דין י"א ועיין בש"ך סי' צ"ו ס"ק ך' מה שמתרץ בזה: **כח** וה"ה לחתיכות דגים מלוחין שמביאין עכו"ם אף שכתבתי לעיל בס"ק כ"א בשם הלחם חמודות שאין לקנות מהם הערונג המלוחי' שנחתכו בסכיניה' על החמת במקום שמוכרין דהוו לא נחתכו הרבה ביחד משא"כ כשמביאין החתוכי' ועיין בדין ע' ובס"ק ל"ב: **כט** אע"פ שהם חמוצים כתפוחי' · אע"פ שנתבאר לעיל דין ז' דדעת הרב לאסור בתפוחים שנחתכו בסכיניהם מ"מ כשמביאין הרבה מותר ועיין לעיל בס"ק י"ז: **ל** קישואין וה"ה לאבטיחים וכן הוא בהרי"ף ובמרדכי פכ"ה ובהג"ה ש"ד והטע"ז שם בסי' צ"ו:

צריכה

היה נכרך בה יותר ולפיכך צריך לגררו והוא יותר מעט מכדי קליפ׳ שהקליפה (לא) צריכה להיות עבה קצת כדי שתוכל להנטל כולה באחד משא"כ בגרירה עכ"ל וכתב באו"ה והטעם דקישות בעי גרירה דחריף קצת וה"ה אם חתך העכו"ם (לב) דגים מלוחים בסכינו בעי גרירה אבל אם לא חתכם אחר שנמלחו אע"פ שחתכם קודם שנמלח סגי להו בהדחה :

י ואם חתך לפת כתב הטור י"ד דאפי׳ גרירה אין צריך רק הדחה בעלמא ולא עוד אלא אפילו בצנון שחתך אחר הלפת שרי בהדחה כמו הלפת ופירש"י לפי שהטעם הלפת משונה ומבטל הטעם הנפלט מהסכין וכתב בספר המצות דדוקא לפת אבל חתך בו לחם או ירק או פרי אחר אסור לחתוך בו אח"כ צנון או פרי אחר או ירק חריף שרוצה לאכול עם חלב עכ"ל וכתב ב"י הא דמתיר לחתוך צנון אחר הלפת כ"כ ספר התרומה וש"ד ודלא כתשובת הרשב"א דאוסר וכתב עוד בסמ"ג משמע דוקא לחתוך בו צנון פעם אחד אבל אסור לחתוך בו פעמים צנון אא"כ חתך בו לפת בין צנון לצנון והכי דייק לישנא דגמרא וכתב באו"ה דאף בכה"ג לא שרי רק דעבד אבל אסור לחתוך עמו צנון לכתחלה אעפ"י שכבר חתך בו לפת (לג) והכי דייק קצת לשון סמ"ג וכתב עוד באו"ה (לד) דלענין סכין של איסור לא מהני אם חתך לפת ואח"כ צנון :

יא כתב מהרי"ו בתשובה סי׳ מ"ט כרוב דפרמי עכו"ם אסור ואין העכו"׳ נאמנים דיש להם כלים מיוחדי׳ לכך וברוב שלם דשלקי עכו"ם במקומות תנוהגין בו היתי׳ צריך למחתך בו למגרר לכי פסקי ובנרבור׳ נוהגין : (לה) לאכול השלם ולא הפרו׳ עכ"ל וכן המנהג פה בעירנו לאכול כרוב שלם דהיינו הקומפשט שעושין עכו"ם כמו שהוא אבל הפרום דהיינו החתוך דק דק אין אוכלין אותו אמנם בשאר מקומת אוכלין גם הפרום ואין בו משום איסור כלל וכמ"ש לעיל בשם שיבולי לקט לעניין הלימונ"ש וחתיכת דגים אמנם בכל בו כתב בשם הראב"ד (לו) על חתיכת פת שחתך בסכין של איסור גרור לבי פסקי ואם חתך בו בשר דק דק בולו אסור (לז) דלא יוכלו לגררו או להדיחו עכ"ל וזהו כדברי מהרי"ו ואע"ג דיש לדחות דהתם מיירו שלא חתך הרבה דאפשר לומר דשנים הראשונו׳ בטלות ברוב מ"מ אין להקל (לח) במקום שנהגו להחמיר :

יב ואם עשו תבשיל שיש בו שומן (לט) או שאר דברים חריפים בקדרה של איסור לא אמרינן בית נ"ט לפגם דמכח חריפות הדברים שבתוכו מחליא ליה הכי הישב מהר"ש וכן פסק המרדכי בשם רבי טובי׳ ס"פ אין מעמידין והכי נהוג וכ"פ האו"ה כלל וסי׳ ל"ג ול"א ודלא כתשובת הרשב"א סי׳ תצ"ז דכתב דאין לחלק ובתב בתשובת הרשב"א סי׳ תמ"ט דמעט תבלין שבתבשיל אינו עושה אותו דבר חריף ומותר בנותן טעם לפגם ועיין לקמן כלל וסי׳ ע"ה מדינים אלו ולעיל בלל וסי׳ נ"ח וכתב האו"ה דאם בשלו בו חלב המאכל מותר ולא אמרינן שהחריפות שבקדרה עושה שמפליט עכשיו לשבח וכ"כ דבצונן לא אמרינן שהקדרה פולט משום דבר חריף שבתוכו עכ"ל ולא דמי לצנון שחתך בסכין של איסור דהתם אגב דוחקא דסכינא עם חריפות דצנון בולע אפילו בצונן מיהו כתב באו"ה כלל וסי׳ ל"ה (מ) דאם שהה בתוכו מעת לעת נאסר וה"ה לתבלין שרכו במדוכה של בשר הוי כצנון שחתכו בסכין של בשר ואסור לאכלו בחלב וכל שכן אם נדוכו במדוך של אסור שנאסרו :

יג כתב הר"ר פרץ יש רוצים להתיר בשר רותח שחתכו בסכין חולב׳ בן יומו ע"י קליפה (מא) דומיא דבית השחיטה דאמר קולף (מב) ולא דמי דהתם אין כל הבהמה רותחת אלא בית השחיטה לבד אבל התיבה שכולה רותחת כשחותכין אותו בסכין חולבת מתפשט בכילה (מג) וכולה אסורה אם אין בה ס׳ נגד כל הסכין עכ"ל מה שכתב דצריך לשער נגד כל הסכין לא קי"ל הכי דאיהו ס"ל גבי מתכ׳ חם מקצתו חם כולו ולא קי"ל הכי כמו שיתבאר לקמן כלל וסי׳ פ"ח ולא צריך לשער רק (מד) נגד הסכין שהכנים בבשר ולא יותר ונ"ל דדוקא אם חותך בשר רותח שהוא על האש או שהסירו מן האש ועדיין בכלי ראשון אבל הניחו בכלי שני מעתה כבר עבר רתיחתו ואינו צריך רק קצת קליפה משום השומן הדבוק בסכין גם הסכין אינו נאסר דהא קי"ל דכלי שני אינו מבליע ואינו מפליט וכן הוא המנהג פשוט כשאוכלין בשר שהוא בקערה עם סכין חולבת או אפכא דאין אוסרין ונועצין הסכין בקרקע להסיר השמנונית שעליו ונכון הוא מטעם דכלי שני אינו מבשל כלל (וגם בהג"ה דש"ע סי׳ צ"ד פסק כן והראה מקום בד"מ דדין זה מעותק מאו"ה ויש לתמוה דאדרבה מבואר בדבריו דדוקא כדבר לח דפנות של כלי שני מקררות אותו לפי שמתפשט ולא דבר יבש שהוא גוש בקער׳ הוא מבשל כל זמן שהיד סולדו׳ בו (מה) (לכן נ"ל דיש להחמיר) מיהו נראה דטוב לקלוף הבשר במקום שחתכו בו משום שמנונית שהיה על הסכין דסתם סכין

לא צריכה להיות עבה קצת ונטילה היינו כעובי אצבע ועמ"ש לעיל כלל וסי׳ נ"ה דין ו׳ : . לב דגים מלוחי׳ בסכינו בעי גרירה לעיל דין ח׳ מבואר מדעת הרב דדגי׳ מלוחי׳ נקראי׳ דבר חריף ואין להם היתר אלא א"כ נחתכי׳ הרבה בסכין אחד ובכל"ה בעינן נטילה וא"כ קשה איך העתיק כאן דברי האו"ה ובאחם חמודות דף רל"ג סי׳ קס"ח הרגיש בזה והניח בצ"ע וע"ש ונ"ל דלעיל מיירו בדגים שמכיאין בחביו׳ דהיינו הערונג שמולחין הרבה דודאי נקראים דבר חריף וכאן מיירו רק בדגים שנמלחו לפי שעה וכן כתב הש"ך בסי׳ צ"ו ס"ק ע"ז ועוד נ"ל והוא עיקר דודאי אין דעת הרב במה שהעתיק דברי האו"ה כאן לפס׳ הלכה רק אגב גררא נסבא ולכן השמיט הרב דינים אלו בסימנים ובש"ע והאו"ה אזיל לשטתו דמבואר מדבריו בכלל ל"ח שדין תפוחי׳ ודגים מלוחים דין א׳ להם ושוב׳ שאינ׳ חריפין כל כך וכבר הכריע הרב לעיל דין ה׳ דלא כוותיה בתפוחי׳ וה"ה לענין דגים מלוחי׳ ועמ"ש לעיל ס"ק י"ז :

לג והכי דייק קצת לשון הסמ"ג כוונתו לפי שבלשונו משמע דלשון דעבד דקאמר הש"ס ואי פסק בו דליפתא וכו׳ קאי גם אצנון דדוקא שכב׳ נחתך אבל לכתחלה אסור לחתוך בו צנון ולאכלו בחלב ומהרש"ל בפכ"ה סי׳ ס"ח השיג עליו וכתב דלאו דוקא קאמר הש"ס לשון דעב׳ והסמ"ג לא העתיק רק לשון הש"ס ומדקאמ׳ לשון שפיר דמי משמע דהוא תיקון טוב לעשות כן לכהחלה וכן נ"ל עיקר וכן משמעו׳ הפוסקי׳ ראשוני׳ וכן משמעות הרב עצמו לקמן בסימני׳ דמותר לכתלה וכ"כ הלא׳ חמודו׳ פכ"ה סי׳ ק"ע וכ"כ הש"ך בסי׳ צ"ו ס"ק ד"ג (אך שסיים מיהו ודאי לחתוך לכתחלה לפת כדי לחתוך אח"כ בו צנון משמע בש"ס ופוסקי׳ דאסור עכ"ל ובאמת לא ראיתי כדבריה׳ שום משמעות ובפרעות בדברי מהרש"ל מבואר ומשמע להדיא להיפך שהוא תיקון טוב אפי׳ לכתחלה ע"ש (ואע"ג דעל כל פנים הצנון בעי הדחה מ"מ לא גזרינן הכא דלמא משהלי לאכלו בלא הדחה עם חלב ע"ש מלתא בטעמו : לד דלענין סכין של איסור לא מהני אם חתך בו לפת מהרש"ל בפכ"ה שם כתב דדוקא אם לא נתערב עדיין תוך המאכל יש להחמיר משא"כ אם נתערב תוך המאכל יש להתיר וחומרא יתירה היא המחמיר בזה עכ"ל וגם הרב בסימנים לקמן ובש"ע סי׳ צ"ו השמיט דין זה לכן נ"ל דאין להחמיר בזה בדעבד : לה לאכול השלם ולא הפרום ודוקא שנחתך לאחר שנתחמץ ונתכבש וכ"כ הב"ח בסי׳ צ"ו וכ"כ הט"ז שם דקודם שנתחמץ ליכא חשש בזה אכן בתשובת מהרי"ו עצמו בסי׳ מ"ט משמע דאף קודם שנתחמץ יש לחוש לטעם השמנונית הדבוק וצריכן למגר׳ לבי פסקי ע"ש ובאגו׳ אל"ף סד"ג : לו על חתיכות פת שחתך בסכין של עכו"ם גריר לבי פסקי וצריכן לומר דהא דאצטרך לגרור לבי פסקי אף שאין שום חריפות בפת כלל נ"ל דסובר כטעם של הר"ן שהביא הרב לעיל דין ע׳ גבי קישואין וסובר דבפת נ"כ לא סגי בהדחה אף שבפרישה סי׳ צ"ו ס"ק מ׳ משמע דבפת סגי בהדחה והעתיק כן בשם הב"י והר"ן אבל באמת בב"י והר"ן לא הוזכר כלל דין הלחם : לז דלא יוכל לגררו או להדיחה לפי מה שפסק הרב לעיל כלל ד"ג דינה׳ לעניין קליפה דבמקום צורך מידי דצריך קליפה ואי אפשר לקלוף או שבשלוהו כך מותר בדעבד וא"כ מכ"ש במידי דאין צריך אלא גרירה ומכ"ש הדחה דמותר בדעבד אפילו שלא במקום צורך וכמ"ש ג"כ לעיל כלל וסימ׳ ע׳ ס"ק ב׳ בשם הט"ז ע"ש וא"כ קשה אמאי יהא כאן כולו אסור ואף את"ל דהראב"ד סובר להחמיר בכה"ג מ"מ לא היה להרב להעתיקו לפסק הלכ׳ וכאשר עיינתי בכל בו שלפנינו בסי׳ ק"ה דף קד"ג ע"ב ראיתי שגם לא מיירו כלל במידי דצריך גרירה או הדחה רק במידי דבעי נטילה וע"ש וצ"ע :

לח במקום שנהגו להחמיר וכתב הט"ז בסי׳ צ"ו ס"ק י"ב ונראה לע"ד דהמחמירין בכרוב פרום אחר חמילתו יחמירו נ"כ במרקחות ובלימוני׳ דאל"כ הוה תרי מילי דסתרי אהדדי עכ"ל : לט או שאר דברים חריפי׳ בקדרה דהיינו דליכא רובא מים ושאר דברים שאינם חריפי׳ דאי איכא בו רוב מבטלי׳ כח החריפי׳ וכמבואר בשמיד ובי"ד סי׳ קי"ד לענין זתים שנכבשו ועי"ש בש"כ :

מ דאם שהה בתוכו מעת לעת והיינו דוקא אם הוא לח וצלול כמו מים וכדומה דאין כבישה אלא בדבר צלול ולח וכ"כ המרדכי פ"ג דביצה וכן משמעות הפוסקי׳ ועמ"ש לעיל כלל י"א ס"ק י"ד וכן משמעות האו"ה דאדבר לח קאי ע"ש : מא דומיא דבית השחיטה היינו אם שחט בסכין של עכו"ם וכדאיתא פ"ק דחולין דף ה׳ ועיין בי"ד ס׳ י׳ : מב ולא דמי וכתב מהרש"ל בפכ"ה סי׳ כ"ט דמהאי טעמא מצי נמי לחלק בין חתך בסכין חולבת לחתך בסכין של שחיטה בשר רותח דסגי בקליפה כיון שאין בסכין איסור רק משום דם ונבי דם אמרינן משריק שריק אלא מחמת רוב דם בולע קצת ולא נאסר כל כך על כן אמרינן דאינו אוסר יותר מכדי קליפה משא"כ בחתך בסכין הולבת וזה פשוט וברור כוונת מהרש"ל להמעיין שם היטיב אף שהלשון קצת מגומגם וכן מבואר מדברי הש"כ עצמו בסימן י׳ ס"ק י"ד בשם כמה פוסקים ופי׳ כן דברי מהרש"ל אכן בש"כ בסי׳ צ"ד ס"ק ד"ה הבין בדברי מהרש"ל פי׳ אחר רחוק וזר לענין לשחוט בו בהמה כשרה פעם אחרת והשיג הוא עליו כאלו טעה טעות גמור ובאמת לפום ריהטא לא דק · מג וכולו אסורה בטור בסי׳ צ"ד מסיי׳ עוד בשם הסמ"ק אבל אם אינו בן יומא או מן הסתם דמסתמא אין בן יומו קליפה בעי עכ"ל והאחרוני׳ מתמיהן על זה דלמה הסגי בקליפה ועיין שם בב"ח ובדרישה ובט"ז ובש"כ שם ועמ"ש לעיל סוף כלל ד"ג : מד נגד הסכין שהכנים בבשר ועמ"ש לעיל ס"ק ד׳ בשם מהרש"ל והב"ח : מה לכן נ"ל דיש להחמיר כל זה מהגהות הגאון מהר"ר פתחי׳ וכן דעת מהרש"ל בפכ"ה סימן מ"ד (ואין להקשות דלפ"ז מאי מקשה הש"ס בפכ"ה דף ק"ד ע"ב סוף סוף כלי שני הוא וכלי שני אינו מבשל ע"כ והתם קאי לענין דבר גוש דהיינו בשר ונבינה י"ל דגם האו"ה ומהרש"ל לא קאמרי אלא שמפליט ומבליע אבל מבשל

גמור

גמור לא הוי וכן משמע מדברי מהרש"ל וכ"כ האו"ה להדיא כלל ל"ז סוף דין ז' ומה שהעתיקו האחרוני' בשם האו"ה הלשון דמבשל הוא שלא בדקדוק דבאמת מתחלה כתב האו"ה הלשון מבשל אבל לבסוף כתב וז"ל ואע"ג דאין כאן גם דופני הכלי ראשון שמחזיק בו החמימות ואינו מבשל מבלע מיהא בלע עכ"ל וא"כ כיון דאינו מבשל לא מקרי בשר וחלב דאורייתא ושפיר מקשה הש"ס שם וק"ל) והרב בד"מ השיג עליו ודעת הע"ז בסימן ל"ד ס"ק י"ד והש"ך בסימן ק"ה ס"ק ז' מטי' לדעת מהרש"ל אך שמחלקי' שם בכמה גווני ע"ש דבריה' בארוך :

כלל וסי' סב

א והוא' אוסרין כן מצאתי הגרסא בכל הספרי' אבל באמת בב"י הביא עיקר דעה זו בשם רש"י בפא"ע ובפרט במה שכתוב בסמוך בשם הרא"ש דטוב להחמיר כדברי תוספ' וכו' ובאמת הרא"ש שם כתב ג"כ כדעת רש"י אבל מכל מקום דעת התוספות מסכמת בזה לדעת רש"י וכמבואר להדיא בפסקי תוספה פא"ע ע"ש : ב כי הדם אסור אף ע"פ שאינו אוסר הביצה וכ"כ הטור סי' ס"ו ודלא כדעת ר"י ע"ש בב"י חילוקי דעות בזה : ג שהוא מקום החד שבו הזרע של תרנגול קשו' ומהאי טעמא נוהגין לחתוך ערלת הביצה כ"כ מהרא"י בהג"ה ש"ד ריש סי' ס"ב : ד כי מזה נתפשט המנהג הב"ח בסי' ס"ו ולחם חמודות פא"ע ואחריה' נמשכו הש"כ והע"ז בסי' ס"ו והשיגו על הרב בזה כי מה בקיאות צריך בדבר זה דהא עינינו רואות שהדם שבצדדי' הוא רחוק מן הקשר ונתנו טעם אחר לשבח על המנהג שהוא ע"פ הדין שחוששין לסברת הרא"ה ושייעתו שמחמי' יותר בחלבון מבחלמון וכן דעת הרוקח וזה הסכמת מהרש"ל בפכ"ה סי' ק"כ : ה במקום שאוסרו משמע דאם נמצא שלא במקום שאוסרו כגון בחלבון מן הצדדי' שלא במקום הקש' אף דנהיגין לאסרו מ"מ לא מחמירינן כולי האי בביצה בת יומו דהוא ג"כ מכח גזירה בעלמא דלא פליג חכמים בתקנת' ובנמצא מן הצדדי' דהוא רק מכח מנהג בעלמא לא מחמרי' בביצה בת יומא ואף לפי מה שכתבתי בס"ק ד' בשם הב"ח והל"ח ושאר אחרוני' דטעם המנהג שחוששין לסברת הרא"ה ורוקח שאוסרין יותר בחלבון מבחלמון וא"כ היה ראוי לאסור אף בביצה בת יומא וכן פסק מהרש"ל פא"ע סי' קי"ע דיש לאסור בביצ' בת יומא בנמצא על החלבון היינו משום שהוא פסק והכריע שעיק' כדעת הרא"ה ולכן החמיר שם בנמצא על החלמון בביצה בת יומא אבל דעת רוב הפוסקי' אינו כן וכמו שהכריע הב"י והר"ב כדעת הגאוני' והרי"ף והרמב"ם והרא"ה יחידאה בדבר זה ואין להחמי' כולי האי (וכדומה לזה כתב הלחם חמודות עצמו בדף קע"ח ע"ב בסי' שמ"ב ע"ש) וזה משמעות הרב כאן ולקמן בסימני' ודלא כמ"ש הש"כ בסי' ס"ו ס"ק וי"ו כנ"ל :

וכ"כ ב"י עצמו הל' עצמו לא ידעתי על מה קאי והב"י העתי' בסי' ס"ו לדברי הכל בו וכתב שם שכן המנהג לכן נ"ל שמחו'תיכת עצמו ולגרום וכ"כ הב"י דכן המנהג וכן מצאתי הגרסא בד"מ : ז משום שרץ השור' על הארץ עיין בטי"ד סי' ע"ו ובש"ע סי' ע"ו ובש"ע סי' פ"ו ובש"כ שם ס"ק כ"ב וע"ל כלל ס"ד יתבארו דינים אלו : ח וכ"כ האו"ה וז"ל האו"ה בדין ה' ביצה עוף טריפה שנתרק' ונעשה אפרוח דאסור מטעם דלא קי"ל כחזקיה דמתי' מטעם דכל כמה דלא מסרחא לא גביל ובעידנא דקאי גביל עפרא בעלמא הוא ואפי' ביצה טהורה שהתחיל לרקם נוהגין לאסרו ולא אמרי' עפרא בעלמא הוא עכ"ל משמע מדבריו דלמאן דפסק כחזקיה דמתיר בביצה עוף טריפה כ"ש בביצה טהורה וא"כ לפי מה דפסק הרב לקמן כלל וסי' ס"ד דין כ' דאפרוח שנולד מביצה טריפה דמותר והיינו מטעמא דחזקיה דבעידנא דקאי גביל עפרא בעלמא הוא והשיג על האו"ה וכן פסק הב"י בסי' פ"ו וא"כ קשה אמאי חששו כאן לאיסורי וכדברי האו"ה שכתבתי משמע דבהא כ"ש הוא להיתר וכמבואר מלשון אפי' ואפשר לומר דהב"י והרב סוברי' כיון שכל הפוסקי' לא הזכירו חילק זה בביצ' עוף טהור משמע דסוברי' לאיסו' מטעם לא פלוג כמו שאינם מחלקי' בין ביצה בת יומא לביצה שאינו בת יומ' ועי"ל דעיקר האיסור שכאן הוא מטעם דחיישינן שמא אין אנו בקיאין איזה מקרי גמר רקומו ולא הוה עפרא משא"כ בביצה עוף טריפה שנולד ממנו אפרוח דודאי פעם אחת קודם שנולד ממנו אפרוח נהרקם והוי בודאי דפעם זאת עפרא בעלמא בעידנא דקאי גביל לכן הוא מותר וליכא למגזר מידי ועיין במהרש"ל באו"ש : ט וכן אם הוא ספק אם היה הדם על החלבון כוונה שערים דלא תימא דכה"ג יש לאסור מטעם דיש כאן ס"ס להומרא לפי מה דקי"ל כדעת הגאוני' ורש"י א"כ איכא לאסתפוקי שמא היה על החלמון ואת"ל שהיה בחלבון מ"מ שמא היה על הקש' וכיון דאיכא שני חששות ראוי להחמי' קמ"ל דמ"מ אמר' בכה"ג ספיקא דרבנן לקולא ועוד דהכל חדא חששא הוא אי הדם בא בביצה זו מריקמת אפרוח או לא וע"ל בקונט' הספיקות דין י"א ובמחודשים דין יו"ד וע"ש : י הטרופות בקערה וכתב הב"י בסימן ס"ו ויש לדקדק אם היה טרופות היאך יכולה ליקח החלמון שעליו הדם ולזרקו הרי טרוף ומעורב היה ונ"ל שלאח' שהתחי' לטרפם ראה' הדם על אותו חלמון שעדיין היה' שלם עכ"ל וכ"כ מהרש"ל בפא"ע בסי' ק"כ אבל אם לא טרפם כלל יחד מהני שלוקח הכשרי' כמבואר לקמן בדין ה' בשם הגהות מרדכי וכ"כ הב"י שם וזה נראה דעת הרב כמבואר לקמן בדין ה' אבן בדרישה בסי' ס"ד השיג על הב"י בזה ודעתו שהרא"ש לא מיירי כלל בטרופה זו בזו רק שכל א' טרף בפני עצמו ואפ"ה אסור והגהות מרדכי לדלקמן מיירו בנשברו רק הכי"ל ועדיין הם בסוך קליפתן אלא שהם סבורי' ע"ש ועיין בט"ז שם בס"ק ג' : יא הכל אסור ואי איכא ס' נגד החלבון פשוט דמותר ועי"ל כלל וסי' ס"ג דין כ' : יב בנמצא על החלמון אסור מדינא לפי מה שכתבו הגאוני' וזה פשוט וכ"כ כל האחרוני' אבל מהרש"ל בפא"ע סי' ק"ח מיקל בנמצא על החלמון ואזיל לשטתו שכתב שדעת הרא"ה עיקר וכבר השיג עליו הש"כ בסי' ס"ו ס"ק י' וז"ל אבל מה שמיקל מהרש"ל בנמצא על החלמון אינו נראה כלל ואינו כן דעת הרא"ש וכל האחרוני' עכ"ל ובתשובת בא"ר עפ"ק סי' מ"ה כתב דהכי דנמצא דם בחלמון וזרק הדם יש להתיר התערובת אף לדעת הגאוני' והרא"ש וכתב שם שזה דעת הרב בש"ע והעט"ז ע"ש ובודאי כי ניים ושכיב אמ' להא מלתא דלהדיא מבואר מדברי הגאונים ראשונים ואחרונים להיפך : יג א"כ הוא ודאי איסורא הש"כ בסי' ס"ו ס"ק י' כתב וז"ל ואפי' בנמצא על החלמון ונתערב חשיב ספיק' דשמא קי"ל כהרא"ה ומסייעתו עכ"ל ועיין לקמן בקונט' הספיקות במחודשי' דין א' דספיקא דפלוגתא לא חשיב ספיקא אלא א"כ שוים בחכמה ובמנין וא"כ נגד הגאוני' והרי"ף והרמב"ם ומסייעם ודאי דהרא"ה ורוקח יחידאה הוא וליכא ספיקא כלל וכ"כ הל"ח בדף

יש בו שמנונית כמו שכתבתי לעיל וכבר נתבאר דין זה לעיל כלל וסי' ד"ג :

כלל וסי' סב דין דם שעל הביצים ודגים ודם אדם ובו ט' דינים :

א כתבו הגאוני' דאם נמצא הדם על החלמון בכל מקום שימצא כל הביצה אסורה דאז בא מרקום אפרוח ובכל מקום שימצא בחלבון זורק הדם ואוכל השאר וכן הוא סברת הרי"ף והרמב"ם וכתב המ"מ שכן עיקר וכתב ב"י שכן ראה נוהגין (א) והתו' אוסרין עוד אם נמצא על הקשר של הלבין ונתפשט ממנו לחוץ וכתב הרא"ש דטוב להחמיר כדברי תוספת וכדברי הגאונים ולפי זה אין היתר לביצה אלא בנמצ' בקשר של חלבון ולא נתפשט חוצה לו או בשאר מקום בחלבון ולא היה על הקשר עכ"ל ובאו"ה כתב דנוהגין לאסור אפי' אם נמצא על קשר של חלבון ולא נתפשט להחוץ גזירה שמא ימצא על קשר החלמון שהוא איסור דאורייתא וכ"כ מהרא"י בהג"ה ש"ד דקיבל דהכי נוהגין וא"כ אין להתיר רק בנמצ' על החלבון שלא במקום הקשר ומ"מ צריך לישול הדם משם (ב) כי הדם אסור אע"פ שאינו אוסר הביצה ודלא כדברי התו' דמתירין בכה"ג אפי' הדם וכתב באו"ה כשנוטל הדם מן הביצה צריך ליטול מעט מן הביצה עמו כדי קליפה וכן משמע בסמ"ג עכ"ל ופירוש מקום הקשר כתבו רוב הפוסקים (ג) שהוא מקום חד של ביצה אמנם במ"מ פ"ז דהמ"א כתב שהוא מקום הכד וכ"כ הר"ן ושערים דמהרא"י סי' כ"ג בשם א"ז וב"י כתב דהוא ט"ס והעיקר הוא מקום החד וכתב ונ"ל שמקום הקשר הוא בחלבון מקום המקושר שבו שהוא מקושר יותר משאר החלבון ובחלמון הוא כדמות כתם עגיל במלא רוחב עדשה גדולה עכ"ל ונ"ל שאין לסמוך אדברי ב"י במה שכתב דמ"ש הפוסקים מקום הכד הוא טעות סופר דאיך יפול טעות א' בכל הספרים אלו ולכן יש לאסרו אם נמצא על מקום הכד ונ"ל (ד) כי מזה נתפשט המנהג שראיתי רוב בני אדם נוהגין לאסור כלל הביצה שנמצא עליו דם מאחר שאין לו היתר רק בנמצא בצדדים ואין אנו בקיאין עד היכן מגיע מקום הכד והחד לכן המנהג לאסרו מ"מ וכתב הכל בו דכשנמצא דם (ה) במקום האוסרו אע"פ שהיא ביצה בת יומא אסורה דלא פלוג רבנן עכ"ל (ו) וכ"כ ב"י עצמו וכן המנהג :

ב כתב המרדכי סוף פא"ט ע"ב כת' הראבי"ה בשם ר"א"ם דדוקא דם שבביצה אסור הביצה אבל אם הוא מלא דם וניכר בו מקום האפרוח מותר דסמוך לרקומו הוי עפרא בעלמא אבל אם נרקם ממש אסור (ז) משום שרץ השורץ על ארץ כל זמן שלא יצא לאויר העולם וכתב ב"י דדברים אלו דחוים הם ואין לסמוך עליהם (ח) וכ"כ האו"ה כלל מ"ב דלא נהיגין כדברי המרדכי :

ג בש"ד כתב ואם דם על החלבון שאין מקום הקשר ניכר אע"פ שיש לחוש שמא היה קצתו על הקשר מותר דספיקא דרבנן לקולא ודנין אותו כמו שרואה ומיתר דדם ביצה דרבנן (ט) וכן אם היא ספק אם היה הדם על החלבון או על החלמון הוי ספיקא דרבנן ולקולא עכ"ל וכן פסק הסמ"ק וכ"כ מהרא"י בשעריו שער כ"ג ונ"ל דמ"מ קי"ל כתשו' הרא"ש שכתב הי"ד סי' ס"ו וז"ל כתב א"א הרא"ש ז"ל בתשו' ביצים (י) הטרופות בקערה ונמצא דם על החלמון של א' מהן כולן אסורות אע"פ שזורק החלמון שעליו הדם שכיון שטורפין אותם בקערה והחלבון שהוא דק מתערב ביחד (יא) הכל אסור עכ"ל ואע"פ שכתב הרא"ש בתשו' בכלל ך' סי' כ"ד ואע"ג דאפשר לספוקי דלמא לא היה על הקשר מ"מ ספיקא דאורייתא' לחומרא עכ"ל וב"י כתב למ"ד אין בדם ביצים איסור דאורייתא' אפי' כשנמצאי' על הקשר לא חיישינן דהוי ספיקא דרבנן ולקולא עכ"ל וא"כ לפי מ"ש בשם האחרונים דקי"ל דדם ביצים דרבנן היה אפשר להקל מ"מ נ"ל דקי"ל כתשו' הרא"ש דהא (יב) בנמצא על החלמון אסור מדינא לפ"מ שכתבו הגאונים וכדלעיל ואין חילוק בין נמצא על הקשר או לא (יג) א"כ הוי ודאי איסור' והא דהוצרך הרא"ש לומר טעמא דהוי ספיקא דאורייתא היינו לשטת התוספ' דסוברי' אף בחלמון אינו אסור אלא בנמצא על הקשר אבל לפי מה שנתבאר דקי"ל בכל מקום שנמצא בחלמון אסורה פשיטא דקי"ל כתשו' הרא"ש אע"ג דהוי שלא מטעמיה ולכן הביא' הטור ולא כתב טעמא דספיק' דאורייתא' לחומרא ולכן דברי הב"י

אינם

אינם נכונים כי במעשה דתשובת הרא"ש על כל פנים אסור אפילו למ"ד דדם ביצ' דרבנן לא הוי ספיק' דרבנן אלא איסור דרבנן ממש מיהו (יד) אי הוי ספיקא אי הוי על החלבון או על החלמון בהא דברי ב"י נכונים וכמ"ש שאר אחרונים דהוי ספיקא דרבנן וכאו"ה כלל מ"כ דאם נתבשל' או נצלה ביצה או ביצה אחד חיה הטרופה ונמצא בה דם ולא נודע באיזה מקום נמצא הדם נהיגין לאסרו אמנם אם הם חיות עדיין וטרופות בקערה ומעורבבים ונמצא דם ואינו ניכר באיזה מקום חיה כתב באגור' דהוי ספיקא דרבנן ולקול' והכי נהיגין (טו) אפי' הם רק ב' או ג' אבל אם ניכר שהיה הדם במקום האיסור נהיגין כתשו' הרא"ש עכ"ל ונ"ל דה"ה (טז) אם נתבשלה עם אחרות (ונתערב אח"כ באחרות) אם אין אנו יודעין שהדם היה במקום האסור יש להתיר התערובת דאין חילוק בין נתבשל' או חיה לענין התערובת ואע"ג דאפשר ע"י בישל נ"ט באחרות משא"כ כשהו' חיה מ"מ נראה דיש לסמוך אדברי המקילין ואומרים שדם ביצים דרבנן וכל זמן שאין אנו יודעים שהי' דם במקום האסורה יש להקל מספק שמא לא היה במקום האסו' הביצה ומשום טיפת דם עצמו דנ"ט בביצה אין לאסור דהרשב"א כת' בתשובת דדם ביצים אינו אוסר אלא כשהוא בעין אבל אינו אוסר תערובת וכמו שיתבאר בסמוך ואע"ג דבכל מקום שהביצה אסורה אוסרת תערובתו מ"מ בספיקא יש להקל :

ד ואם היה הדם במקום שאינו אוסר הביצה וליכא לספוקי ביה שמא היה במקום האוסרה ואין לחוש אלא לדם שבביצה שאסור משום מראית עין כתב ב"י שאם טרפה ולא זרק הדם (יז) אין הביצה אסורה אע"ג דלית בי' ס' נגד הדם ואע"ג דאסור לערבו לכתחלה מ"מ (יח) אם עבר וערבו כתב בת"ח דאין דם דגים וחגבי' ודם ביצים אוסרין תערבו' עכ"ל וכ"כ המגיד משנ' פ"ו מהמ"א:

ה ואם שבר ביצים הרבה ביחד (יט) ולא טרפם זה בזה וניכר איזה הם הכשרים שלא נמצא בהן דם ובאחד נמצא דם כתב בהג"ה מרדכי דף תשמ"א ע"ג (כ) דיקח הכשרות כל א' בפני עצמו וישאיר אותה שהי' בה דם בקערה ויזרקנ' אבל לא יקח אותה תחלה וישאיר הכשרות שאי אפשר ליקח ביצה מעם חברת' שלא ישאיר בתחתון מן העליון קמעא וכן הוא בהג"ה מיימון דהמ"א וכתב באו"ה דכן נוהגין :

ו ביצים המוזרות פי' שאינם מזכר אלא דספינ' מארע' ואינן נקלטות לעולם אפי' ישבה התרנגול' עליהם עד שמוזר' מותר לאכלם וזורק הדם כך אמרי' בגמ' וכתבו הפוסקים וכתב ב"י והכי קי"ל ואין חילוק אם נמצא הדם על החלבון או על הקשר או בשאר מקום וגם אין חילוק בין אם ישבה עליהם התרנגולת זמן ארוך או לא (כא) ודלא כשיבולי לקט דאוסר לאכול אם ישבה עליהם התרנגולת ג' ימים משום מיאוס ואין להתיר בכה"ג אלא בידוע דספנא מארע' כגון שהתרנגול' סגורה בלול או שאין תרנגול אצלה (כב) עד ס' בתים אבל סתם ביצים אינם ספנא מארעא :

ז כתב בהגהו' מיימון מהמ"א וכן הוא בש"ד דמן הסתם סומכין על רוב ביצים דאין בהן דם ומה שנוהגין לבודקן כשבאין לתקן מאכל מביצים חומרא בעלמא הוא עכ"ל ובאו"ה כתב דלכתחלה נוהגין לבודקן ביום אבל בלילה או בדעבד אין לחוש עכ"ל :

ח דם דגים אמרי' בכריתות אע"פ שהוא מותר אם קבצו בכלי אסור משום מראית עין ולכן (כג) אם ניכר בו שהוא מן הדגים כגון שיש בו קשקשים מותר (כד) ויש רוצי' ללמוד מכאן ואוסרין לאכול בשר עוף בחלב שקדים אא"כ הניחו מן השקדים בקערה שניכר שחלב שקדים הוא משום מראית עין ולא ראיתי נוהגין כן ואין ראיה מדם שהוא בכרת ויש לחוש למראית עין משא"כ בבשר עוף בחלב שהוא דרבנן ואפ' בבשר בהמה אין איסור אלא דרך בישול דוקא ולכך לא חששו למראית עין וראיה לדברי דהא מותר לבשל בחלב בהמה טמאה ולא חששו למראי' עין ואפי' לדברי הרשב"א דכתב בתשובה דאסור לבשל בשר בחלב אשה משום מראית עין · י"ל היינו דוקא בבישול אבל בלא בישל רק באכילה דאינו רק דרבנן פשטא דאין לחוש וגם דברי הרשב"א תמוהים דהא לא חששו גבי חלב בהמה טמאה :

ט דם אדם אמרינן בגמ' וכתבו הפוסקים דג"כ אינו אסור אלא משום מראית עין ולכך אינו אסור רק כשפי' ממנו לפיכך דם שעל הככר שנשך בשיניו גררו (כה) אבל שבין השניים מוצצו:

בדיני

קע"ט פי' שמ"כ ע"ש וזה דעת הרב כאן וכש"ע ושאר אחרונים ודלא כש"כ ונם הוא עצמו מסיק שם דאין להקל בחלמין כמ"ש בס"ק י"ב בשמו גם מ"ש הש"ך שם וז"ל ואע"ג דכתבתי בס"ם נ"ז דהה"ג לא הוי ס"ם אלא דוקא גבי דרוסה וכו' עד נדדים להתיר עכ"ל טעה בדברי עצמו וכמ"ש לקמן בקונטרס הספקות במחודשים ס"ק כ' ע"ש : **יד** אי הוי ספיקא אי הוי על החלבון ואף לפי מה דנתפשט המנהג לאסור כל ביצים שנמצא עליו דם וכמ"ש הרב לעיל דין א' מ"מ היינו דוקא לאסור אותו ביצה אבל לא לאסור התערובת וכ"כ הש"כ בסי' ס"ו ס"ק יו"ד וכ"כ הל"ח דף קע"ט ע"ב סי' שמ"ב וכן משמעות הרב כאן וכש"ע ואם נמצא על קשה החלבון אפשר דנ"כ יש להתיר בתערובת כיון דיש להסתפק איזה מקום החד הקשה אי מקום החד או הכד וכמבואר לעיל דין א' ועמ"ש בס"ק י"ג אכן בלבוש בעט"ז סי' ס"ו משמע דכה"ג הוי ודאי איסו' ועיין עוד בעט"ז שכתב כמה חילוקי דינים ודבריו מעורבי' ותמוהי' מאד וכבר הרגיש עליו הש"כ והל"ח ובגליון הלבוש שלי הארכתי : **טו** אפי' הם רק ב' או ג' בש"ע סי' ס"ו בהג"ה פי' הרב דבריו ביותר וכהב דכיון דבלאו הכי מדאורייתא חד בתרי בטל ע"כ הוי ספיק' דרבנן ולקולא אף ע"ג דבכל כי האי גונא לא חשיב ספיקא דרבנן כיון שהאיסור עצמו הוא דאורייתא וכמו שמבואר לקמן בקונטרס הספקות דין י"ע מ"מ כאן כיון דבלא"ה דעת כמה פוסקי' דאין בדם ביצים איסור דאורייתא ע"כ יש לסמוך עליה' בתערוב' וכל שנתערב חד בתרי משא"כ בנתערב חד בחד דאז הוי כגופו של איסור מדאוריי' (ולא מקרי ספק כלל א' כמבואר לקמן בקונ' הספיקו' דין ל"ד וכ"כ הא"ו"ה כלל כ"ו דינ' כמ"ש ש"כ בסי' ק"י) ודאי דאין לסמוך להקל וכ"כ הרב להדי' בש"ע סי' ס"ו בהג"ה סעי' ד' וז"ל הואיל ובלא"ה חד בתרי בטל ומ"ש הא"ו"ה אפי' הם רק ב' או ג' ר"ל שכת' שנתער' הם רק ב' ועם הבי"צ' הם ג' וכן אם הם ג' ועם הבי"צ' הם ד' (אף דהא כפל ל' דב' וג' מבעיא אין זה קושיא כלל כמ"ש התו' פ' במה אשה דף ס' ע"ב ד"ה השתא) אבל בתערובת חד בחד פשיט' דלא מקרי תערובת וכאלו הוא גופו של איסו' לבד וסובר הרב והא"ו"ה דאין לסמוך על דעת זו לבד דדם ביצים דרבנן כל זה נ"ל פשוט וברור כוונת הרב כאן וכש"ע וכ"פ הט"ז בסי' ס"ו ס"ק ה' ע"ש ודלא כמ"ש הש"כ שם ובס"ק י' והבין דדעת הא"ו"ה והרב כאן וכש"ע להקל אף בנתערב חד בחד ומדחיק שם מאוד לפרש כן דעת הר"כ בש"ע אבל באמת אי אפשר לומר כן והא שמדקדק הש"כ שם מל' הר"כ בהגהו' שכתב וז"ל אבל אם הביצה לבד אסור ודקדק מזה הש"כ הא כשנתערב אפי' חד בחד נ"כ מותר אין זה דקדוק כלל דאדייק מסיפא לדייק מרישא איפכא וא"כ קשי' מרישא אסיפא אלא ודאי כל שלא נתערב חד בתרי הוי כאלו לא נתערב והוי כגופו של איסור לבד גם מ"ש הש"כ שם וז"ל אפי' לא נתערב רק בא' נראה דמותר די"ל דהשתי' הוא רוב מבילת איסור כל זה אזיל לשטתו דסי' ק"ז וכב' כתבתי לעיל כלל וסי' נו"ן ס"ק וי"ו דדעת הרב ושא' גדולי פוסקי' אינו כן דבעינן רובא דמנכ' דהיינו כפל כאיסור וע"ש וכתב הט"ז והשפתי כהן שם דאם נתערב שלא במינו יש לאסור הכל : **טז** אם נתבשל' עם אחרות כן מגי"ה הלחם חמודות דף קע"ט ע"א וכן הוא בד"מ והוא הנכון עכ"ל : **יז** אין הביצה אסורה היינו לאותן הנוהגין שלא לאסור הביצה בנמצא בחלבון מן הצדדי' או נתערב במאכל אח' וכדלעיל דין ג' אבל לאותן הנוהגין לאסור כל הביצה בנמצא בי' דם בכל ענין כמ"ש הרב לעיל בדין א' א"כ אף אם היא בעין וזרקו מ"מ כל הביצה אסורה וא"כ מה בכך שטרף הביצה הלא מ"מ כל הביצה באיסו' קיימ' וק"ל וכ"פ הש"כ סי' ס"ו ס"ק י"ג : **יח** אם עבר וערבו משמע מלשון זה דאפי' ערבו במזיד ג"כ מותר אבל בב"י בעצמו כתב וז"ל אבל אם נתערב שלא מדעת וכו' (וכלשון זה משמע בתשובת הרשב"א סי' ס"ו ובמשמרת הבית להרשב"א) משמע דבמזיד אם טרף הביצה אסורה לדידה או מי שנתבטל בשבילו כמבוא' לקמן בדין המבטל במזיד בכלל פ"ם ע"ש וכ"כ הש"כ בסי' ס"ו ס"ק י"א : **יט** ולא טרפם זה בזה משמע אף שהוסרו מתוך קליפתן כל שלא טרפן עדיין מהני תקנה זו דיקח הכשרות ודלא כדעת הדרישה שכתבתי לעיל ס"ק י' : **כ** דיקח הכשרות כל אחד בפני עצמו משמע דכל הביצה יקח החלבון והחלמון שלו ולא חייש' דיקח החלבון של הטריפה עמו דכיון שלוקח הכשרי' משמשא ישא' בתחתון מן העליון ולא להיפך וכן משמע להדיא מהג"ה מיימון וא"ו"ה כלל מ"ב דין ד' אכן הב"י פסק בש"ע סי' ס"ו דיקח רק החלמוני' של הכשרי' וישאיר חלמון הטרפה על חלבוני' השאר ולא ידעתי מאין יצא לו הומרא זו כיון שהבית' אינם טרופת שוב מצאתי באגודה פא"ע שכתב וז"ל יגביה חלמון הכש' וכל חלבון העולה עמו כשר עכ"ל וכ"כ מהרי"ל בדיני ביצים ע"ש ואפשר שזה נ"כ כוונת הב"י בש"ע דיקח החלמוני': **כא** ודלא כשבולי לקט דאוסר וכ"כ הב"י סי' ס"ו ואין כוונתם להשיג על השבולי לקט אלא כמה שמשמע דאסור לכולי עלמא אף מי שאין איסטני' וע"ז השיגו · אבל למי שהוא איסטנים ודאי דאסו' משום בל תשקצו וכמו כל דברים המאוסי' וכדאיתא להדיא בש"ם פא"ע ביצים המוזרח נפש היפה מאכלם ופירש"י מי שאינ' איסטנים וכ"כ הא"ו"ה בכלל מ"ב וזה פשוט ובחנם השיג הש"כ בש"ם ס"ו על הרב כאן והב"י ע"ש : **כב** עד ס' בתים או שהנהר מפסיק ואין בו גשר כדאיתא בפ"ק דביצה ועיין בא"ח סי' תקי"ג : **כג** אם ניכר בו שהוא מן הדגים ואע"ג דמבואר לעיל דין ד' דעפת דם שבביצה לאסור מפני מראית עין אע"פ שהביצה מוכיח עליו וניכ' שהוא מן הביצה שאני התם כיון דאיכא דם העוף דאסור גזרינן עפי וכ"כ הב"י בש"ם ס"ו בשם הפוסקי' : **כד** ויש רוצי' הוא דעת מהרש"ל בפכ"ה סי' ל"כ והב"ח בסי' פ"ז ובאר שבע דף נ"ב ע"ב והש"כ סי' פ"ז כולם השיגו על הרב כאן והוכיחו בראיות ברורות מן הש"ם ופוסקי' דאף במידי דרבנן חששו משום מראית עין והא דמקשה הרב על הרשב"א מירלי הם בכמה דרכים שוגים בטעמים דלא חששו בחלב טמאה או בשר בהמה טמאה כמ"ש בבאר שבע וכש"כ סי' פ"ז ס"ע וי"ו וז' וכה"ג כתב הט"ז בסי' פ"ז ס"ק ד' וה' ולענין דינא מס"ק שם הט"ז דבמקום שיש לו שקדים יש לעשות היכר לכתחלה וכל היכא דאפש' לתקוני מתקנינן אבל במקום שאין לו שקדים אין לאסו' המאכלים בשביל זה בעוף דרבנן ובחלב טמאה ובשר טהור או איפכא וכן בחלב אשה יש להתיר לצורך רפואה אף שאין סכנה בדבר יש לעשות כן עכ"ל וכ"ל עיקר : **כה** אבל שבין השני' מוצצו הטעם פירש"י בכתובות ד"ס ע"א מוצצו דהא ליכא דחזי ליה עכ"ל ובבאר שבע דל"ב ע"ג מקשה על פירש"י ז"ל ומה בכך דליכא דחזי ליה והא אמר רב יהודה אמר רב כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית עין אפי' בחדרי חדרים אסור · ושמא י"ל דלא אמר רב כל מקום שאסרו חכמי' וכו' אלא במקום שיש לחוש אותו שעשה איסור דאורייתא וכדאיתא בשבת פ' חביות דפריך גבי שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם שאם

יראה

כלל וסי' ס"ג בדיני ביצה שיש בה דם או אפרוח שנתבשלה עם אחרות ובו ה' דינים :

א ביצה טריפה או ביצה של עוף טמא שנתבשלה עם ביצים טהורות אינן אוסרין אם הן בקליפתן לדעת רש"י והרי"ף והרמב"ם והרא"ש והר"ן והתוס' וכתב ב"י והכי נקטינן אבל במרדכי פג"ה ובהגהות שם פוסק כדברי ר"ת דאוסר וכ"פ בספר התרומ' והגהו' מיימון פט"ו דהמ"א וכ"פ בשערים דמהרא"י ובאו"ה כלל מ"ב (א) דנוהגין כן וכ"ש דאם קלופה דאוסרת לדברי הכל (ב) מלבד הרמב"ם דאינו מחלק בזה וכן ביצה שיש בה אפרוח או דם אוסר לכ"ע אפילו אינו קלופה וכת' באו"ה כלל מ"ב (ג) דאם הביצה נקובה דינא כקלופה (ד) דאוסרת לכ"ע והא דכתבתי לעיל דאין דם ביצים אוסר תערובתו (ה) היינו במקום דאין לחוש שבא הדם מרקימו' האפרוח אבל במקום שיש לחוש שבא מרקימות אפרוח אסור כמו האפרוח עצמו :

ב ואם נתבשלה ביצה אסורה בשאר ביצים צריכין ס"א ביצים לבטלן (ו) דהואיל ואיכא ביצים קטנות וגדולות הוסיפו עוד אחת לענין בישול (מיהו לקמן בסמוך מבואר דקליפות האיסור אינו אוסר וגם אדרבה מצטרף עם קליפות של היתר א"כ כל הקליפות יחד וגם המים שנתבשלו בהן הכל מועיל לבטל ביצה האסורה (ז) והטור לא הזכיר דבעינן ס"א אלא אם הוא קלופה) אבל אם נתבשל' בתבשיל של היתר א"צ אלא ס' מן התבשיל לבטל בה דהואיל וצריכין לשער ס' נגד הביצה סגי ליה בס' כמו שאר איסור אבל כשהיתר בולו ביצים שאין משערין רק לפי מנין הביצים צריכן ס"א כ"כ הרא"ש פג"ה :

ג וכל זה לא מיירו אלא לעניין פליטת הביצה או אם הביצה שבורה וטרופה שנהערבה בין אחרות אבל ביצה שלימה כתב בטי"ד סי' פ"ו דאפילו באלף אינו בטילה דהוי דבר שבמנין וכ"כ בסי' ק"י בשם בע"הת וכ"כ באו"ה אבל לדעת ר"י והרמב"ם ביצה לא חשיבה ובטילה וכתב ב"י בשם ארחות חיים דלזה הסכימו רוב הפוסקים (ח) (והכי נהוג כמו שנהבאר לעיל כלל וסימן מ"ב :

ד ואם נתבשל ביצה אסורה בביצה אחרות מצטרפין קליפת ההיתר לבטל האיסור וכתב רבינו ירוחם בס' אדם וחוה נתיב ט"ו אות כ"ח ואפי' קליפות האיסור מצטרף אל ההיתר לבטל האיסור וכדאמרינן גבי עצמות של איסור (ט) והכי נקטינן וע"ל כלל וסי' פ"ה :

ה כתב ב"י בי"ד סי' פ"ו בשם הרשב"א אם נמצא דם בביצה ששמוהו על החמין להצטמק הדבר פשוט שאין התבשיל נאסר דכיון דאין במקום הביצה רוטב (י) לא עדיף מצלי שאינו אוסר אלא כדי קליפה וקליפת ביצה עצמו לא גרע משיעור קליפה ולא עוד אלא אפי' היתה קלופה כיון שרוטב שבקדרה אינו עולה למעלה (יא) מן הכיסוי הביצה אין מה שבקדרה בולע ממנו דלא עדיף מחתיכה שברוטב בלא ניער וכיסוי עכ"ל (יב) ואינו נראה להחיר בקלופה דהא הביצה אסורה מחמת עצמה ולא דמי לחתיכה דלא אסור רק מכח הבלוע בו ואין אסור הבלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב וזה פשוט :

כלל וסי' ס"ד בדין ביצים איזה אסורה או מותרת ואפרוח שנולד מביצה טריפה ובו ה' דינים :

א (א) הכה תרנגולת על זנבה והפילה ביצתה קודם שנגמר' מותרת ואין בה משום אבר מן החי כך פירש ר"ת הא דאמרי' בגמר' גיעולי ביצים מותרים וכתב הרשב"א (ב) בר"א שאינה מעורה בגידין אבל היתה מעורה בגידין הריזה כבשר הפורש מן החי ואסורה :

אפרוח

ירא"ה יסב' שכנסן בשבת שהוא איסור מלאכה דאורייתא ע"כ מקשה הש"ס האמר רב כל מקום שאסרו חכמים וכו' אבל גבי דם אדם אפי' אם פי' לגמרי אינו אסו' אלא מדרבנן מפני מראית עין לא גזרו רבנן עכ"ל בא' שבע · ובאמת דבריו תמוהי' דהא להדיא מבואר בפירש"י בכתובות דדם שפי' על גבי ככר נ"כ אסרו משום מראית עין דדם בהמה שאסור מדאורייתא (ואולי סובר דדם שעל גבי ככר נ"כ אינו אסור רק משום מראית עין דדם שכנסו בכלי וכדמשמע קצת בכריתות דף כ"א אבן משמעות רש"י בכתובות ומשמעות הפוסקי' אינו כן) אבל בלא"ה לא קשה מידי דדוקא ממה שאסרו חכמים מפני מראי' עין אסרו אפי' בחדרי חדרי' משא"כ דם שעל גבי ככר ליכא איסור רק משום פרישה כדאיתא להדיא בכריתות דף כ"א ע"ב ברש"י ועוד י"ל דלדעת רש"י אפשר כדעת הפוסקי' שפסקו דלא כרב וכשמוא' בטא"ח סי' ס"א ועיין שם בכנסת הגדולה ובעולת שבת וכתב עוד שם בבאר שבע טעם אחר דהא דדם שבין השיי' מוללו משום דאף דחזי ליה ניכר שהוא בא מן האדם וכה"ג כתבו תוספ' פרק דם שחיטה דף כ"א ע"ב ד"ה דכוותה וכו' ולפ"ז אם אצבע מטפטף דם נ"כ שרי כיון שניכ' דמאדם קאתי וכ"כ שתום' שם אבן לדעת רש"י נ"כ אסור כיון דמתחזי :

כלל וסי' ס"ג

א דנוהגין כן וכש"ע סי' פ"ו סעיף ו' בהג"ה פסק דבהפסד מרובה יש לסמוך אמקילין : מלבד הרמב"ם וכן הוא דעת הרמב"ן והרא"ן סי' רפ"ג והרוקח סי' פ"ו ס"ק י' : **ג** דאם הביצה נקובה דינא כקלופה אף שבירור כל קליפת הביצה מנוקבת וכמ"ש הרשב"א בתשובה סי' תקי"ו וז"ל קליפת הביצה בבירור מנוקבת היא וכשאדם מבשלה תוך יורה של צבעים תמצא הביצה עצמו צבועה מאותו צבע וע"כ אסרו בגמ' ביצה אפרוח (שנתבשל עם אחרות) והתירו ביצה אסורה עכ"ל מ"מ אין הנקבי' מפולש יש כל כך ע"כ אינו פולטת רק זיעה בעלמא משא"כ נקב רחב ומפולש פשיטא דהוי כקלופה ואוסרת והט"ז ריש סי' נ"ה הניח הדבר בצ"ע ע"ש: **ד** דאוסרת לכ"ע ואם ניקב או נקלוף הביצ' טריפ' אף שהכשרי' אינם קלופ' נ"כ אסורת וכן הוכיח בראיו' הט"ז והש"כ בסי' פ"ו מהש"ם · והפוסקי' ודלא כמ"ש הכ"ה שם ע"ם דברים' באורך : **ה** היינו במקום דאין לחוש וכו' אבל במקום שיש לחוש שבא מרקימת אפרוח הנה בודאי אין כוונת הרב לומר דאם יש יש ספק לנו אם הדם היה במקום האוסר דהיינו שאינו ידוע אם היה בחלמון או בחלבון דאסרינן התערובת דהא להדיא פסק הרב לעיל כלל וסי' ס"ב דין ג' דבספק כזה יש להקל לענין התערובת בכל ענין (וכן הוא הסכמת אחרוני' כמבואר לעיל) וכ"כ הש"כ בסי' פ"ו ס"ק ע"ז אבל דין זה להדיא אלא נלע"ד פשוט דכוונת הרב בלשון לחוש וכו' על דרך שכתב הרשב"א בת"ה הקצר בית שלישי שער חמשי וז"ל כל שנמצא הדם על החלמון חוששין שמא מחמת רקום אפרוח הוא אבל נמצא על חלבון שלה בידוע שאין כאן רקום אפרוח עכ"ל ועפ"ז יתפר' דברי הרב דמ"ש במקום דאין לחוש היינו בנמצא בחלבון וכה"ג וכמבואר לעיל כלל ס"ב דין ד' ומ"ש אבל במקום שיש לחוש דהיינו בנמצא בחלמון אבל בספק בנמצא על החלבון או על החלמון כבר הכריע הרב לעיל כלל ס"ב דין ג' כל זה נ"ל פשוט ודלא כמו שהבין הלחם חמודות בא"ע דברי הרב כאן וכד"מ דמיירו שיש ספק אי נמצא על החלמון או על החלבון לכן מתמיה שם מאוד על הרב והניח בצ"ע ולפי מ"ש ל"מ : **ו** דהואיל ואיכא ביצה קטני' וגדולו' הרמב"ם פט"ו מהמ"א כתב הטעם בבלית אפרוח מפני שהיא בריה בפני עצמו הוסיפו אחד להיכ' ועיין לעיל כלל מ"א סק"ב ולטע' הרמב"ם אפי' בתבשיל צריך ס"א להכר בדיה ועיין בש"כ בסי' פ"ו ס"ק ע"ז דכתב דיש לחגם לחומ' שני טעמים עכ"ל : **ז** והטו' לא הזכי' דבעינן ס"א אלא אם הוא קלופה כל זה הוא מהגהות הגאון מהר"ר פתחיה וכ"כ הש"כ בסי' פ"ו ס"ק י' דגם הקליפות מצטרפין והכי איתא להדיא בירושלמי דתרומה בפ' בלל הלכה י' להדיא ושלא כדעת הט"ז סי' פ"ו ס"ק י"ב וי"ג שכתב דלענין ביצים השוו חכמי' מידותיהן שאין הקליפות מצטרפות והא דקליפת מצטרפין היינו בתבשיל אחר ופי' שם כן דברי הרב ובודאי נתעל' ממנו דברי הרב בסמוך דין ד' שמבאר להדיא דלף לענין ביצים מצטרפין הקליפות וא"כ נ"ל דהא דנקטו הפוסקי' ס"א ביצים היינו אם ה' בלא קליפות או דס"א ביצים דקאמר היינו בהצטרף הקליפות והרוטב : **ח** והכי נהוג עמ"ש לעיל כלל מ"ב דין א' ס"ק ב' : **ט** והכי נקטינן וכן פסק הרב לקמן כלל פ"ה דין ע"ז לענין העצמות ע"ש אבן בש"ע סי' נ"ט בהג"ה פסק הרב דוקא במקום הפסד מרובה יש לסמ'ך אמקילין לעניןהעצמות ועיין בב"י סי' נ"ט שכתב בשם הר"ש בפ"ה דמסכת' תרומת דיש בעצמות לחוש יותר מבקלופתן ואפשר שזה כוונת הרב בסי' פ"ו שסתם לגמרי כדעת המקילין לענין קליפין ודלא כמ"ש הש"ך שם ס"ק י"ז דדעת הרב דשווי' הם ועיין בש"ך ריש סי' נ"ט : **י** לא עדיף מצלי ואף דקיימא לן לשער אף בצליי' ומליחה בס' כמבואר לעיל כלל ל"ז ול"ח ובש"ע סי' ק"ה סעי' ה' וסעיף ע' בהג"ה ואפי' בכחוש נמור מ"מ הא פסק הרב דדוקא בדבר שיש בו סרך ונזירה דדבר שמן כגון דם וגיד אבל באיסור שאין בו שמנונית כלל כגון חמץ בפסח לכ"ע מליחה אינו אוסרת רק כדי קליפה ופשוט הוא שדם שבביצה לא שייך כלל שמנונית ונזירה דדבר שמן דדוקא הדם שבבשר וכה"ג איכא למיחש לדבר שמן משא"כ בכה"ג ואף לפי מה שמפסיק הרב לעיל בכלל וסימן ל"ח סוף דין ה' דהמנהג דאין לחלק מיהו באיסור דרבנן פשיטא דיש להקל עכ"ל מ"מ הא רוב דעת האחרוני' דדם ביצים דרבנן ופשיטא דיש לסמוך עליה' בכה"ג וכמ"ש הרב לעיל כלל וסי' ס"ב דין ג' (וכה"ג כתב הט"ז בסי' ס"ו ס"ק ו"ו) אך מהרש"ל בפא"ט סי' ק"ב כתב על דברי הרשב"א וז"ל כל זה לפי סברתו אבל לפי מה דקי"ל לשער מליחה ונליי' בס' חשבינן כבישול ואוסר עד ס' עכ"ל ולע"ד דמהרש"ל נ"כ אזיל לטעמו דפסק בפג"ה בסימן כ"ח אפי' בכחוש נמור כמו חמץ בפסח נ"כ משערין בס' אבל לדעת הרב פשיטא דשני בנעילה או קליפה כמו בצלי וכש"כ בסי' ס"ו ס"ק י"ג מתמיה שם מאוד על הרב שפסק בהא כרשב"א ומיישב שם דברי הרב בדוחק ועל כן מסיק שם להלכה כמהרש"ל אבל באמת דברי הרב פשוטי' וברורי' ועמ"ש לעיל סוף כלל ל"ח : **יא** מן הכיסוי עיין בש"כ בסי' ס"ו ס"ק י"ג שכתב שיש כאן טעות דצ"ל מן הכיסה וכה"ג מבואר מלשון הרב בסימני' אבן באו"ה כלל מ"ב דין וי"ו משמע דהגרסא נכונה מן הכיסוי אבל אי מונח על החמין עצמו אוסר כדעת מהרש"ל כ"כ הש"כ שם ועמ"ש ס"ק יו"ד וע"ל כלל וסימן נ"ב ס"ק י"ח : **יב** ואין נראה להחיר בקלופה בש"כ סי' ס"ו ס"ק י"ג כתב דאפשר דגם הרשב"א לא קאמר אלא להחיר מה שבקדרה אבל החתוכה שהביצה מונחת עליו אסור כדי נטילה :

כלל וסי' ס"ד

א הכה תרנגולת על זנבה וה"ה הפילה ע"י סיבה אחרת כ"כ הכ"י בסימן פ"ו בשם הרשב"א : **ב** כדי"א שאינו מעורה עיין בב"י סי' פ"ז דדעת הטור וסייעתו דכל שהיא אדומה ואיה בה אורייקי סומקי אף שאינה מחובר' בא'שכול מקרי מעורה בגידין

ב אפרוח שנולד מביצת טריפה או נבילה מותר הכי פסקינן פ' כל האיסורין והוא הסכמת הפוסקי' ובאו"ה כתב דלא נהיגין כן (ג) ולא ידעתי טעם לדבריו :

ג כתב הרמב"ם פ"ג מהמ"א ביצי עוף טמא שהתחיל העוף להתרק' בתוכו לוקין עליו משום שרץ העוף וביצי עוף טהור שהתחיל העוף להתרקם בו ואכלו (ד) מכין אותו מכות מרדו' עכ"ל:

ד ואפרוח שנולד ולא נפתחו עיניו איכא בגמר' פ"ק דביצה פלוגתא דתנאי (ח) והרא"ש פסק לחומרא דאסור והרי"ף פסק דשרי (ו) כתב ב"י דכן הסכימו רוב הפוסקים (ז) והכי נקטינן :

ה ביצי עוף טמא אסורין ודורש פא"ש מקרא דבת היענה וכי בת יש ליענה אלא זו ביצתה :

כלל וסי' ס"ה בדין דבש ושאר דברים הבאים מן החי ובו יא דינים :

א דבש דבורים מותר ואין בו משום אבר מן החי (א) ודורש ליה פ"ק דבכורות מקרא וכתב בספר המצות אע"פ שגופי דבורים מעורבים בו וכשמפרישין הדבש מהן מחממין ומרתחין אותו אפ"ה מותר (ב) שנותן טעם לפגם הוא ולא חיישינן שמא נתערב בו דבש גזעין וצרעין דאינו מצוי בינינו :

ב (ג) דין דבש גזעין וצרעין כתב ר"ת ורמב"ם פ"ג דהמ"א שהוא מותר ור"י אוסרו' וכן פסק הרא"ש פ"ק דבכורות וכת' מהרא"י ואינו מצוי בינינו כלל ואין לחוש לו :

ג חלב בהמה וחיה הטהורים ומי רגליהם מותרים ואין בהם משום אבר מן החי ודורש שם מקראי ואין חילוק בין חלב או מי חלב דהיינו המי חלב שנשאר אחר שנתבשלה הנסיובי דחלבא או נסיובי דחלבא והכל שרי וכן נוהגין דלא כרא"ם (ד) דאוסר במי חלב כ"כ הרא"ש והשי"ד סי' פ"א :

ד חלב של בהמה או חיה טמאה או טריפה ומי רגליה וצירת אסור כבשרה (ה) (ו) וכן דורש מקראי פ"ק דבכורות :

ה חלב אשה מותר בד"א כשפי' מן האשה שחלבתו לתוך כלי או לתוך היד (ז) אבל גדול היונק משדי אשה או שחולבתו לתוך פיו (ח) ביונק מן השרץ ומכין אותו מכות מרדות הכי אמרינן פ' אע"פ וה"ה מי רגלים של אדם מותרין לשתותן לרפואה לחולה שאין בו סכנה או אם השתין תנוק לכלי אינו אוסרו כ"כ המרדכי פ' שמנה שרצים :

ו תנוק יונק עד ד' שנים לבריא וה' לחולה בד"א כשלא פי' אבל אם פירש (ט) שגמלתו' ימים מעת לעת אחר כ"ד חדש לא יחזירהו והני מילי שהיה בריא ופי' (י) אבל אם פירוש מתוך חליו שלא יוכל לינק ופי' יוכל להחזירו (יא) ואם יש סכנה (יב) מחזירין אפילו אחר כמה ימים ובתוך כ"ד חדש אפי' פי' מתוך בריו חדש או יותר מחזירין אותו כך כתב הטור י"ד והוא הסכמת הפוסקים והגמ' בירושלמי פרק אע"פ וכתב ב"י ונראה מדברי הרמב"ם אע"ג דמותר להחזירו תוך ד"ד חדש מ"מ אסור לינק רק עד ד"ר חדש הואיל ופי' פעם אחר וכתב המרדכי ריש החולין (יג) דאם נתעברה השנה נתעברה לתנוק וכן הסכים מהרא"י בפסקיו ומהרי"ל :

ז יאלי דחמורת' אמרינ' פ"ק דבכורות דמותרין פי' כמו ביצי זכר שיחמורת' משלכה מרחמה (יד) וכן השלי' שהחמו' נוצר בו דהוי פירש' בעלמא : טריפה

בנידון ועמ"ש לקמן כלל ע' לענין דין זה והרוקח בסס' סמ"ו כתב וז"ל ביצים שהקרימו מותרת פי' שנולדו בקרום בעלמא אע"פ שאינו קליפה אבל בלא קרום אסור דהוי אבר מן החי עכ"ל : ג ולא ידעתי טעם לדבריו אף שהאו"ה בכלל מ"כ דין ה' כתב להדיא הטעם דאפרוח אסורה משום דלא קיימא לן כחזקיה שמתיר מטעם דכל כמה דלא מסרחה לא נביל ובע"דנא דקנביל עפרא בעלמא הוא עכ"ל מ"מ כתב הרב שלא ידע טעם לדבריו דאכתי קשה למה לא קי"ל הכא כיון דהיא מימרא מפורשת שם בתמורה ספ' כל האיסורין ופסקו כן כל הפוסקי' ובט"ז סי' פ"ו ס"ק י"ד כתב טעם אחר לאו"ה דחיישינן לתקלה שמא ישהנו ובתוך כך יאכלנו והביא שם ראי' ממתני' דתרומת דגידולי תרומה תרומה ע"ש והניח בצ"ע על הש"ס דמתיר ולא חייש לתקלה ובנה"כ שם דוחה דבריו ומחלק בענייג' רבים בין הא דגידולי תרומה לנדון זה ובודאי נתעלם מהם סוגיא דתוספ' בב"ק פ' הגוזל והמאכיל דף קט"ו ע"ב שמקשין מתם קושיא כזו מהא מתני' דתרומות שם ע"ש וגם נתעלם לפני הט"ז דברי האו"ה שכתבתי ועמ"ש לעיל כלל מ"כ ס"ק ח וכש"ע סי' פ"ו סעיף ו' בהג"ה כתב הרב דמ"מ לכתחלה יזהר ואפשר דמ"מ לכתחלה חייש לטעם תקלה וכמ"ש הט"ז ועמ"ש לעיל כלל מ"ו ס"ק י"ע והש"כ בסי' פ"ו ס"ק ד' כתב דאין להתיר כלל במה שנמצא מפורש להיתר בש"ס : ד מכין אותו מכות מרדות לכאורה משמע מזה דאינו רק מדרבנן וכן משמע בב"י סי' פ"ו שהרמב"ם הוא דעת החולקת עם הטור שם שכתב דה ביצים שאם ידוע שהוא מרוקם אפרוח חייבין עליו מן התורה וכש"ע בסי' פ"ו העתיקו דברי הרמב"ם אלו וכבר הרבים על זה הדריסה בסי' פ"ו והב"ח בקונטרס אחרון והש"כ בסי' פ"ו ס"ק ד"ב והט"ז בסי' פ"ו ס"ק א' והאריכו בזה לתרץ הדברי' ע"ש דבריה' באורך ולפע"ד נראה דמעיקרא לק"מ דאף דמכין אותו מכות מרדות מ"מ יכול להיות שהוא דאורייתא אך שקים ליה לחכמי' שאין לוקין בזה כמ"ש הב"י בש"ס קי"ז באיסור בל תשקצו וא"כ אף אמ"ל שדעת הטור והש"ע שחייבין עליהם מן התורה מלקות מ"מ העתיקו לדברי הרמב"ם כיון דליכא נפקותא בזמן הזה דאין לוקין רק מכות מרדות כמבואר ברמב"ם בהלכו' סנהדרין פי"ו אבל באמת אפשר שגם דעת הרמב"ם כן הוא דהוא דאורייתא ואין ראי' כלל ממ"ש שמכין אותו מרדות וזה נ"כ דעת הרב כאן שהעתיק כאן דברי הרמב"ם שבכלל ס"ב דין ג' משמע שעיקר דעתו שדם ביצים דאורייתא ואוסר בספק מה"ע היכי דליכא תערובו' כמ"ש לעיל כלל וסי' ס"ב ס"ק ט"ו : ה והרא"ש פסק לחומר' כ"כ בפ"ק דביצה ובפא"ט פסק כהרי"ף וכבר עמד על קושיא זו הריא"ז בשלטי גבורים פא"ק והט"ז בסי' ט"ו וע"ש בנה"כ : ו וכתב ב"י דכן הסכימו רוב הפוסקי' וכ"פ הב"י בש"ע בי"ד סי' ע"ו וכן משמע בא"ח ס"ס תקי"ג ובעולת שבת שם פי' לדברי הש"ע דמיירו בנפתחו עיניו וכמ"ש מהרש"ל בשם התוספ' ובודאי נתעלם ממנו דברי הש"ע בי"ד סי' ע"ו דפסק להדיא להתיר אף בלא נפתחו עיניו ושלא כדעת התוספ' וק"ל : ז והכי נקטינן וכתב בהג"ה אשר"י פ"ק דביצ' וכגון שנולד עם הכנפיי' דהיינו מולה גדולה שעל גופו שיש לו קנים אבל אם לא גדלו כנפיי' אוסר ר"י משום שקץ עכ"ל וכוונת הג"ה זו דכה"ג לכולי עלמא אסור אף למאן דשרי בלא נפתחו עיניו וכ"פ כלל כ"ה דין י"א וכ"ח בסי' ע"ו וכ"כ הש"כ ושאר אחרוני' כמ"ש הט"ז שם ועיין בנה"כ שם שהאריך להשיג עליו :

כלל וסי' סה

א ודורש ליה פ"ק דבכורו' והא דאצטריך לדרשה אע"ג דכתב להדיא כמה פעמי' בקרא בשבח ארץ ישראל ארץ חלב ודבש התם מיירו בדבש תמרי' כ"כ בש"ד : ב שנותן טעם לפגם אע"ג דקי"ל נותן טעם לפגם אסור לכתחלה מ"מ זה מקרי דעבד דאי לאו הכי יאסר הדבש ועוד דאין כוונתינו רק לתקן הדבש וכמ"ש הרב לעיל כלל וסי' מ"ו דין ח' והתוספ' פ' השוכר את הפועל דף ס"ט ע"א כתבו דאפילו אוכל נוף הדבש עם רגלי הדבורי' נ"כ מותר דהוי כעצמות החמו' ומותרין באכילה וכ"כ הרא"ש ועיין בש"ד ובב"י סי' פ"א דמשמע שגם דעת הסמ"ג כן הוא והכל עולה בקנה אחד וע"ש וע"ל כלל פ"ה דין כ"ג : ג דין דבש גזעין וצרעין ודבש שעושין הישמעאלי' מעניבי' פסק בש"ע סי' רכ"ג דאסור ועיין בנה"כ ובט"ז : ד דאוסר במי חלב עיין בב"י סי' פ"א מבואר דאף האוסר אינו אוסר במימי חלב דהיינו אחר שנתבשל' הנסיובי דחלבא אבל הנסיובי דחלבא עצמו מותרת לכ"ע והשתא אתי שפי' לדעתו הא דאמרינן בהנודר מן המבושל והובא בי"ד סי' רי"ז דהנודר מן החלב מותר בקום וקום היינו מי חלב דהוא נסיובי דחלבא אבל הט"ז בסי' פ"ם ס"ק ז' הבין דלמי חלב עצמו אוסר על כן כתב שם דהאי הנודר מן החלב לענין איסור הנאה קתני ובאמת כולי סוגין משמע דלענין אכילה קאי ומ"מ לק"מ כמ"ש : ה וכן דורש מקראי ואין להקשות דא"כ למה אצטריך קרא לשרוי חלב בהמה טהורה תיפוק ליה מדאצטריך קרא לאסר חלב טמאה מכלל דחלב בהמה טהורה שרי י"ל דאעפ"כ איצטרך קרא לאסור חלב טמאה לאסור נמי משום דאתי מטמאה ולעולם חלב טהורה אסירה משום אבר מן החי וע"ל דאע"ג דאסור חלב טהורה משום אמ"ה הוה אמינא דחלב טמאה שריא משום דאין אבר מן החי נוהג בטמאה כדאית' בי"ד סי' ס"ב ועיין בב"י בסי' פ"א לענין מי רגלי' ובדריסה שם ועיין בב"ח בס"ק ז' : ו וכן דורש מקראי פ"ק דבכורות ובש"ע ריש סי' פ"א כתב דיש מי שמתיר במי רגלים ועיין בש"כ שם ס"ק ב' דכתב דמי רגלי חמור אסור אליבא דכ"ע ע"ש : ז אבל גדול היונק משדי אשה הרא"ש כתב בפ' אע"פ דטעמא דכשלא פירש אסור משום דאתי לאחלופי בבהמה טמאה כיון שאין דרך לאכול בשר אדם מיחלף בטמאה עכ"ל הרא"ש ואזיל לטעמו שפסק שם דבשר אדם כשפירש ממנו נ"כ מותר רק לחכוך ולאכול ממנו אסר רק מדרבנן מחמת גזירה דמיחלף בטמאה ע"ש אבל לדעת הרמב"ם פ"ב מהמ"א דפסק דיש בבשר אדם איסור דאורי' (ועיין שם בהמ"מ ובר"ן דכתובה פ' אע"פ) וא"כ הא דאסרינן חלב אשה כשלא פי' הוא כפשוטה דלא לחלף בחלב בהמה טמאה כיון דבבשר אדם נ"כ טמא וכש"ע סי' ע"ע סעיף א' בהג"ה שם ופסק הר' כדעת הרמב"ם וכ"כ הר"ן בכתובות שכן עיקר וא"כ אין אנו צריכן לטעם הרא"ש שאין דרך לאכול בשר אדם ודלא כט"ז שבסימן פ"א ס"ק ט' כתב טעם הרא"ש : ח ביונק מן השרץ ואפי' חלבתו לתוך פיו או פי' על גבי דד כ"כ הב"י בסי' פ"א : ט שגמלתו אבל לא גמלתו רק שפירש המנה ויונק מאשה נכריה אע"פ שפי' כמה ימים לא מקרי פי' : י אבל אם פירש מתוך חליו משמע דאם הילד בריא אף שהאשה היתה חולה ומתוך כך פירשה הולד אפי' הכא אסור כיון שהולד בריא : יא ואם יש סכנה מחזירין אפי' פירש מתוך בריו ואי ליכא סכנה אסור ועיין בש"כ בסי' פ"א ס"ק ד"א : יב מחזירין ולאחר שנפסק הסכנ' אסור לינק שוב כ"כ הש"כ בסימן פ"א ס"ק כ"ב : יג דאם נתעברה השנה נתעברה לתנוק בש"ע בסי' פ"א סעיף ז' בהג"ה כתב הרב ועיין בא"ה סי' י"ג ושם פסק לענין לישא אשה מינקת בתוך כ"ד חודש דאסור וגם חודש עיבור עולה למניין אך דלכתחלה יש לחוש לחודש עיבר וא"כ נראה דה"ה כאן דיש להחמיר לכתחלה ואם פי' בחדש עיבור ג' ימים מע"ל דהוה כפי' לאחר כ"ד חודש כי יש לחוש להחמי' כדעת ראשונה כיון דמספקא לן : יד וכן השליא שהחמור נוצר והוא הנקרא בש"ס דבכורות דף ז' ע"ב עור הבא כנגד פניו של חמור ומשמע בש"ס שם דדוקא השליא של חמור מותר כדמתני' הש"ס בחולין בסוף פ' בהמה המקשה שאני עור דחמו' שמאוס ואינה מטמאה אפי' בטומאת אוכלין אפי' חישב עליה מאח"כ השליא

בשליא של שאר בהמה טמא' משמ' שם במוניא דש"ם פי' בהמה המקש' דאסו' וכדאיתא להדיא ברמב"ם פ"ד מהמ"א דין י"ג דין השליא ומ"ש שם הרא"ב"ד בהשגות ודברי המ"מ שם ובפ"ד וכן משמע בהג"ה אש"רי מא"ז סוף פ' בהמה המקשה דהשליא עצמו של בהמה טמאה אסור רק שדעתו שאינו אוסר המתבשל עמה ע"ש ועיין בלחם חמודות שם רק השליא של חמור שאני כיון דמאו' לא חשיב אכילה כלל לכן נפש היפה תאכלנו כל זה פשוט וברור אכן בש"כ סי' פ"א ס"ק י"א כתב וז"ל שליא של חמור וכל שכן שליא של שאר בהמה טמא' ועיין בס"ק כ' עכ"ל ותמיהא גדולה בעיני דאיך נתעלם ממנו כל זה שכתבתי ועוד דמאי כל שכן שייך כאן ובודאי כוונתו אמ"ש הש"כ שם בס"ק כ' לענין מי רגלים דחמיר של חמור משאר בהמה טמאה לכן כתב שהוא כל שכן ג"כ לענין השליא ובאמת אין זו ראיה כלל דשאני לענין מי רגלים דעכירי וכמ"ש הש"כ עצמו משא"כ לענין השליא הוא להיפך דחמיר של שאר בהמה טמאה מבחמור כמבואר בש"ס ופוסקי' שכתבתי ואין אומרי' בכה"ג זו דומה לזו ודוק : **טו** ודוקא הצלול עיין לקמן כלל ע"ט מהכאר בצלול ואח"כ נקרש **טז** אבל מ"מ לכתחלה אסור לקנותה משמע דכ"ש דאסור לכתחל' להאכיל לבהמה דברים אסורי' וכ"כ הש"כ בסי' ס' ס"ק ה' אך שכתב דבמרדכי דיבמות משמע דאפי' לכתחלה מותר וכן מסכים שם לדינא ע"ש : **יז** אבל בתוס' דתמורה משמע דדעת המרדכי והו"ה דאפילו נתפטמה כל ימיה ג"כ מותרת וכן הכריע הש"כ בסי' ס' ס"ק ה' וכתב שגם דעת התוס' כן דדוקא באיסורי הנא' אסרינן משא"כ באיסורי אכילה דכל מעוכל הוה כפרש ומותר אפילו לכתחלה ודבריו מסתברי' (אך שלשונו שם קצת מגומגם וצריך תיקון ובגליון הש"כ שלי תקנתי על נכון) וכן נ"ל קצת ראי' ממדרש איכה דף ס' ע"א גבי חד מאיספני' שהה טבחא שהניח לינק מכלבא ע"ש : **יח** דאם לא נתפטמה כל ימיה לאו דוקא דה"ה אם עיקר גידולי' מאיסור וכדמשמע שם בתמורה ורש"י ותו' שם וכ"כ בתשובת משאת בנימן בחידושי דיני' ליור' דעה ס"ק ג' וע"ש בפי' המשניו' להרמב"ם וברע"ב ובש"כ בסי' ס' ס"ק ה' : **יט** אבל כשאין מניקה ישראלית מותר ומ"מ לא יניח עמה התנו' כדאית' בי"ד סי' קנ"ד ע"ש : **כ** דטוב להזהיר המניקה פי' אמניקה עכו"ם דסליק מינה קאי ולומר דאף דמותר לינק מעכו"ם היכי דליכא מניקת ישראל' מ"מ יזהיר שלא תאכל דברי' טמאי' דמניקה ישראלית ודאי לא צריך להזהיר דמוזהרת ועומדת שלא לאכול דברים טמאים וכן משמע בהג"ה אשר"י דאנכרית קאי וקמשמע להדיא מלשון הרב בסימני' דלקמן אך בש"ע סי' פ"א כתב הרב דאפי' במניקת ישראלי'ים ליזהר מלהאכיל דברים טמאים פי' שם הט"ז והש"כ דמיירו אם האשה יש לה חולה בענין שהיה מותרת לאכול דברים טמאים לא יתן להניק את בנה רק יטכיר לו מניקת אחרת מישראלים וע"ש :

בלל וסי' סו

א אבל אסור לקנות ביצים אחרות דהיינו דוקא שיודע שאינם מביצים הטבימי' אבל בסתם ביצים או ביצים טרופת שטרפן העכו"ם לפניו מותר לקנות מהן אף שאינם מכירים כלל בטביעות עין ועמ"ש לקמן כלל ס"ז ס"ז א' **ב** וכן המנהג לקנות ביצים בר אווזות שקורין וילדי ענטין בל"א שאינם בני תרבות ומשי' בתשוב' למח נדק סי' ד"ע שיש לתמוה ביד הנוהגין היתר ואפי' אם ימצאו להן ביצים שיהא ראשם א' חד וראש' א' כד כיון שיש איזה מיני בר אווזות הבר שאינ' בני תרבות שיש להם סי' עופות א"כ אין לאכלו אלא במסורת עכ"ל ע"ש ומאמ"ו האלוף מוה"ר יוסף שמעתי בשם אביו אמ"ז הרב המופלג מוהר"ר יעקב ז"ל דלכך מהבין איסור בוילדי ענטין דהיינו בר אווזות שאינם בני תרבות לפי שכל ימיה' נתגדלו באיסור שאוכלין כל ימיה' שקצי' ורמשי' וא"כ לפי זה אפי' במסורת אין לאכלם וע"ש בתשובת למח נדק שהאריך בנדון דבר אווזות ועמ"ש לעיל כלל ס"ה דין יו"ד ס"ק ע"ז וי"ז : **ג** ולא יועיל אמירת עכו"ם לא בעי למימר דדוקא אמירת עכו"ם לא מהני אבל אמירת ישראל' מהני בכה"ג דהא מבואר בש"ס ופוסקי' דהיכי שניה' כדים או חדים או ודאי הוא מעוף טמא וא"כ אפי' ישראל' כשר לא מהני דודאי משקר ומכחיש הידוע וכמשמעו' לשון הרב ג"כ שכתב ודאי אסורי' אלא לפי שכל כלל זה מיירו מעכו"ם לכן כתב ג"כ עכו"ם אבל באמת אפי' ישראל' כשר לא מהני בזה ועיין בש"ס סי' פ"ו דנשמר מזה וכתב סתם ולא יועיל אמירת המוכר וע"ש בש"ך ס"ק א' : **ד** דלא כרמב"ם וכן הסכמת כל האחרוני' ועיין בש"כ סי' פ"ו ס"ק כ' וט"ז ס"ק ג': **ה** לא צריך דלימא הכי וכתב הר"ן מ"מ צריך שיאמר מעוף טהור הוא אף שאין צריך שיאמר מאיזה עוף וכמו בדגים שצריך שיאמר אני מלחתי' עכ"ל ומיירו דוקא באותן ביצים שיש בהם שינוי דאל"כ אפי' בעכו"ם מותר לקנות בלא שום אמיר' כלל וכמבואר בדין א' ודין הדגי' וכיוצא מהכאר בש"ע סי' פ"ג וע"ש :

בלל וסי' סז וסח

א כיון דאין דרכם למכר' כך משמע דאי לאו האי טעמ' היה מותר מדינ' אף דהכא אע"פ שאומר מעוף פלוני וטהור הוא מאי הוה הא לא מנכר ככר הרגים בזה הר"ן בפא"ט ומסיק וז"ל דכי בעינן דיאמר של עוף טהור ה"מ בדוכתא דשכיחי עופ' טמאי' אבל בדוכתא דלא שכיח לא חיישינן ליה ומשו' הכי קאמר לפי שההירו למכור לעכו"ם ביצה טרופה אסור ללוקחה עכ"ל הר"ן משמע מזה דאם הביא העכו"ם ושבר בפנינו שלא בכוונה ולא הכרנו עדיין בט"ע שהיא של תרנגולת מ"מ מות' ליקח ממנו כיון דידעינן בודאי שלא לקח טרופה מן הישראל' מו ליכא ריעותא למיחש לדבר טמא כיון דאין מצוי טמא וכ"כ הרב סוף כלל זה והא דכתב הרב לעיל כלל ס"ו דינא' בשם האו"ח דאסור לקנות ביצים אחרות מן עכו"ם אא"כ מכיר בסימני' היינו בביצה שלם לפנינו ורואין שאינו מאותן ביצים השכיחי' לכן צריך שיכיר בסימני' משא"כ בסתם ביצים אפי' טרופות ודאי סמכינן אביצים המצויי' בינינו (ודלא כדמשמע מדברי הט"ז בסי' פ"ו ס"ק ה' אפי' לדברי הרב והו"ה להיפך ובאמ' אינו) וכדמשמע

ח טריפה שינקה מכשרה חלב שנמצא בקיבתה מותר וכשרה שינקה מן הטריפה חל' הנמצא בקיבתה אסור (טו) ודוקא הצלול אבל הקרוש מותר כ"כ הטי"ד סי' פ"א וכ"כ התוס' והרא"ש והרשב"א והר"ן והכי נהוג לכתחלה ודלא כתרי"ף והרמב"ם דמתירין אף הצלול וב"י כתב דנקטינן כדבריהם וכתב שכן נהגו עכ"ל ואינו חולק במקום שיש מנהג אך במקום שאין מנהג נראה דנקטינן כדברי המחמירין ורובי' ובתראי אינון ונראה מדברי מהרא"י בהג"ה ש"ד דנהגו לאסור לכתחלה קיבת טריפה שינקה מחכשרה משום מראית עין ועוד יתבאר לך מן זה לקמן סי' ע"ט :

ט כתב המרדכי פכ"ה דף חש"ס ע"ב הלוקח גדי מעכו"ם קיבתו מותרת ולא חיישינן שמא ינקה מטריפה או טמאה עכ"ל :

י כתב באו"ה בהמה שינקה מן הטמאה פשיטא דבהמה מותרת כמו תרנגולת שנתפטמה בשרצים (טז) אבל מכל מקום לכתחלה אסור לקנותו אם דבר ידוע הוא משום מראית עין עכ"ל ומה שכתב דהתרנגולת שנתפטמה בשרצי' מותרת כן הוא במרדכי דיבמות פ' אלמנה לכהן גדול (יז) אבל בתו' דתמורה פ' כל האיסורים כתב (יח) דאם לא נתפטמה כל ימיה רק באיסור אסורה וה"ה לכשרה שינקה מן הטריפה או טמאה :

יא כתב הר"ן ריש פ' אין מעמידין דיש אוסרין להניק תנוק מן עכו"ם במקום שיש מניקת ישראלית דהלב עכו"ם כחלב בהמה טמאה (יט) אבל בשאין מניקת ישראלית מותר דסתם תנוק מסוכן הוא אצל חלב אבל רשב"א ז"ל כתב דמדינא חלב עכו"ם שריא אלא שממידות חסידו' הוא שלא להניק מן עכו"ם לפי שטבע ישראל רחמנים וביישנים אף חלבן בייצא בהן ולכן אין להניק מעכו"ם עכ"ל ובהג"ה פ"ב דעכו"ם כתב (כ) דטוב לחזהיר המניק' שלא תאכל דברים טמאים וראיי' מאחר שאפל' אמו דברים טמאים וזה גרם לו שיצא לתרבות רעה עכ"ל :

כלל וסי' ס"ו　　דין לקיחת ביצים מן עכו"ם　　ובו ג' דינים :

א מסקינן פא"ט שלוקחין ביצים מן עכו"ם ואין חוששין לא משום נבילות ולא משום טריפה או שמא מעוף טמא הם ובלבד שיאמר העכו"ם מעוף פלוני הם ואנו מכירין שהוא טהור דאז מרתת העכו"ם לשקר ואנו לוקחין עכשיו ביצים מן העכו"ם אע"פ שאינו אומר של עוף פלוני הוא דאנו סומכין על רוב ביצים המצויין בינינו שהם של עופות טהורים וכ"כ התוס' והרא"ש והמ"מ כתב פ"ג מ"ה מ"א ועוד טעם שאנו אין קונים רק ביצי תרנגולת ואווז' והם ניכרים בטביעות עין וכ"כ באו"ח וכתב (א) אבל אסיר לקנות ביצים אחרות מן עכו"ם אא"כ מכיר בסימנים ואומר מעוף פלוני וטהור הוא עכ"ל וה"ה כל הביצים שמכיר בט"ע שרי (ב) וכן המנהג לקנות ביצים בר אווזות מקצתן בקליפין לבינים מקצתן ירוקים בקליפתן כי מכירין בהן שהם ביצי בר אווזות שדרכן בכך :

ב אמרינן בגמ' פא"ט ובפ' אין מעמידין דסימני ביצים להכיר שהוא מעוף טהור כשראשו אחד כד ועגול וראש' הב' חד ועגול והלבון מבחוץ וחלמון מבפנים ומ"מ אינו סי' מובהק לקנות ביצים מן עכו"ם אלא כשאומר העכו"ם זה של עוף פלוני ואנו מכירין העוף שטהור הוא ואז סמכינן אסימנא אבל אם רואין ששני ראשון כדין או חדין או שחלמון מבחוץ והחלבון מבפנים ודאי אסורה (ג) ולא יועיל אמירת עכו"ם שאומר משל עוף פלוני וטהור הוא :

ג וכתב הטור י"ד סי' פ"ו דאין חילוק בזה בין ישראל חשוד לעכו"ם וכ"כ המ"מ והר"ן (ד) דלא כהרמב"ם דס"ל דדוקא בישראל חשוד מהני ולא בעכו"ם וכתב עוד הר"ן בשם הרמב"ן דדוקא ישראל חשוד דינו כעכו"ם וצריך לומר מעוף פלוני וטהור הוא אבל סתם ישראל אע"ג דאינו מוחזק בכשרות (ה) לא צריך דלימא הכי עכ"ל :

כלל וסי' ס"ז וס"ח　　דין קניית ביצים טרופות מן העובד כבבים ובו ד' דינים :

א אין קונים ביצים טרופות מן העכו"ם (א) כיון דאין דרכן למכרן כך אלא שלימות מוכח מילתא שהם של טריפות ומכרן ישראל לעכו"ם טריפות כדי שלא יחזרו וימכרם לישראל שבזה היברא לישראל שמן הטריפה הן באין ולא יקנם הכי אמרינן בגמרא פא"ט והוא הסכמת הפוסקים :

ב וכתבו התו' והפוסקים ודוקא שאנו רואין שהם טרופות אבל מותר לקנות ממנו פת הנילוש בביצים במקום שנוהגין היתר בפת של עכו"ם דכיון שאין אנו רואין אותן טרופות בידו ואין חוששין ג"כ משום דם דרוב ביצים אין בהם דם :

ג אמרינן בגמרא אין מוכרין ביצה נבילה או טריפה לעכו"ם (ב) שמא יחזור וימכרנו לישראל כיצד יעשה יטריפנה בקער' וימכרנו לעכו"ם שאז ודאי לא יקנה ישראל שאין קונים ביצים טרופות מן העכו"ם :

ד כתב באו"ה כלל מ"ד בשם סמ"ק דעכשיו דאין אנו נזהרין מפת של עכו"ם אסור למכור להם ביצים טרופה או אסורות משום דם אפי' בשהן טרופות אא"כ יבשלם העכו"ם לפניו דחיישינן שמא יערבם בפת ויחזור ישראל ויקנה ממנו וכתב בכלל מ"ב (ג) דכן נוהגין אע"ג דלפי זה שרי לקנות מן העכו"ם ביצים טרופת דמאחר דישראל אסור למכור לו טרופות א"כ אין כאן ריעותא מ"מ נראה דאסור ויש לחוש לדבר מאחר שנזכר בגמרא אע"פ שנתבטל הטעם קצת מ"מ לא נתפשט המנהג שלא למכור לו ויש לחוש למיעוט שמא מכר לו ישראל טרופות מאחר שחזינן ריעותא שהם טרופות בידו כנ"ל :

כלל וסי' ס"ט בדין ביצה שנתבשלה או נצלה ביד עכו"ם ובו ד' דינים :

א (א) ביצה שצלאה עכו"ם פסקינן פ' אין מעמידין כר' יוחנן דאסורה וכ"פ הרי"ף ושאר הפוסקים :

ב ופת הגילוש בביצים כתבו התו' והרא"ש פ' אין מעמידין אע"פ שיש בביצים משום בישולי עכו"ם ושלקות אסור בכל מקום אפ"ה מותר כיון שהפת מיתר הביצים טפלים לו :

ג ודוקא כשהפ' גילש עם ביצים ואינן בעין על הפת אבל אם הם בעין כגון שהביצה שטוח' על הפת וניכרת בפני עצמו אסורי' הכי משמע מדברי התו' והאשר"י והמרדכי פא"ט וכ"כ הג"ה אשר"י פ' אין מעמידין וכך נר' מדברי ומדברי הסמ"ג (כ) וכ"כ באו"ה לאסור והכי נהוג דלא כדעת הרשב"א והר"ן שכתב פא"ט ופ"ב דביצה רשרי אפי' בכה"ג :

ד ודוקא פת ממש וכל דבר שקמחא עיקר דהוי כמו פת אבל הני גילוש רנובלא בעלמא נינהו ומברכין עלייהו בורא מיני מזונות אין בכלל פת ויש בהם משום בשולי עכו"ם וכ"כ האגור בשם התוספ' אמנם ר"י מפריש התיר דמאחר דאם קובע סעודתא עלייהו מברך עלייהו המוציא (ג) חוי בכלל פת וכתב באו"ה מ"מ הר"ר אליעזר מנייאשטאט היה אוסר הקוכלך שאופין על ברזל משום כשהברזל חם מושחין אותו בחלב ושאר חילוקי דיני בשולי עכו"ם יתבאר לקמן כלל וסי' ע"ה :

כלל וסי' ע' בדין מצא ביצים בתרנגולת ובו ב' דינים :

א השוחט תרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותר לאכלם בחלב דלא מקרי בשר ואין צריכין מליחה ודוקא שהם בקליפתן כשאר ביצים גמורות אבל בלא קליפתן אסור לאכלם בחלב דקרי בשר וגם (א) צריכן מליחה כשאר בשר כ"כ הש"ד והמרדכי אע"ג דהאש"רי ושאר פוסקים מקילין עוד יותר מ"מ כבר כתב מהרא"י ז"ל דנוהגת הנשים למלחם אפי' אם הקליפה החצונה קשה לגמרי ונתן טעם לדבריהם משמע דסבירא ליה דיש להחמיר (ב) וה"ה שלא לאכלם בחלב ול"נ דודאי אין היזק להחמיר למלחן לחוד אבל אין למלח' עם בשר דדלמא אין בהם דם ובלעי מדם הבשר (ג) קל וחומר מדגים שנמלחו עם עופות אבל כל שאין להם חלבון רק חלמון כתב ב"י דנוהגין למלחם אפי' עם בשר ובכל כיוצא בדברים אלו סומכין על המנהג עכ"ל ולפי דבריו נראה דה"ה לענין אכילת בשר אם אין להם חלבון ונתערבו עם חלב נאסר הכל ודמאחר שמחזיקין אותן לודאי בשר כל שאין להם חלבון ומחזיקין בה דם כמו בשר א"כ נאסרו עם חלב אבל (ד) כל שיש להם חלבון אע"פ שעדין רכים מ"מ שרי אע"פ שמחמירין למלחם לכתחלה מ"מ אם נתערבו בחלב יש לסמיך

וכדמשמע מהר"ן להדיא וכן משמע מש"ס ותו' והרא"ש בפא"ט וש"ד ודלא כהכ"ח שכתב בסימן פ"ו ס"ק ה' הטעם דהא דאין קונים ביצים טרופת היינו כיון דאין יוכל להכיר בט"ע ולכן פסק דאם שבר העכו"ם בפניו ולא ראינו בט"ע שהיא של תרנגולת שאסור' ללקח' ובאמת הוא נגד משמעות הש"ס והפוסק' וכן מוכח ג"כ ממה שכתב הרב בדין ב' בסמוך בשם הפוסקי' גבי פת הגילוש בביצים וכ"פ הט"ז בסי' פ"ז ס"ק ה' דבכל מונא שמכינין ארוכא וכן עיקר ועיין בנה"כ שמפקפק קצת על ראיות של הט"ז אבל מ"מ משמע מדבריו שם שמסכים כן לדינא ע"ש : ב שמא יחזור וימכרנו לישראל משמע דאפי' ביצה אחת אסור למכור להם מטעם זה ולא אמרינן כיון דאינו רק ביצה אחת מסתמא יאכלנו העכו"ם ועת"ש כלל וסי' מ"ו ס"ק ל"ד : ג דכן נוהגין אע"פ שבאו"ה שלפנינו לא כתב הלשון שכן נוהגין מ"מ מבואר מדבריו שפסק כן ועיין בש"כ סי' פ"ו ס"ק כ"ח שכתב דמשמעות הפוסקי' ראשוני' ואחרוני' אינו כן דבולי האי לא חיישי' ומיהו יכו' להיו' דכל הני פוסקי' מיירו בעכו"ם שאינו נחשד אבל בנחשדו' שכיח טובא שמער' עם הפת ביצים עכ"ל ועי"ל דהני פוסקי' מיירו במקום שאין נוהגין לעשות הפת עם ביצה אז מותר למכו' ואף אם אירע שגלוש הפת עם ביצים סמכינן ארוב' כיון דלא ראינו טרופת בידו משא"כ במקום שנוהגין לעשות הפת עם ביצים נראה דיש להחמי' כהסמ"ק וכן משמע להדיא מדברי הרב בהג"ה ס"ס פ"ו ע"ש ודו"ק :

כלל וסי' סט א ביצה שצלאה עכו"ם וה"ה נתבשלה אלא שדכ' בהווה ואע"ג דקי"ל כל דבר שנאכל כמות שהו' חי אין בו משום בישולו עכו"ם וביצה ג"כ ראוי לגומעה חי מ"מ אכילה ע"י הדחק הוא ולא שמא אכילה : ב וכ"כ באו"ה לאסור בלבוש סי' קי"ב סעיף ד' כתב וז"ל ויש להחמיר אם אפשר עכ"ל משמע דאם א"א לו ליקח אחר דמותר ליקח וא"צ לטרוח או להתענות ג' ימים בשביל זה וכנ"ל עיקר דבאמת א"א לפר' דעת התוס' והרא"ש להתיר בטוחי' עליו וכ"כ הרשב"א והר"ן להדיא בשם התו' : ג הוי בכלל פת ומותר בש"ע כתב וכן מיני מאפ' שקורין לעקוך הם בכלל פת ועיין בא"ח סי' קס"ח וע"ל כלל ע"ה דין י"א מדינים אלו :

כלל וסי' ע' א צריכן מליחה מדלא הזכירו נ"כ הדחה משמע דא"צ הדחה ראשונה וצ"ל הטעם כיון דאין דם בעין עליו וגם למ"ד טעם הדחה ראשונה כדי להתרכך ג"כ א"צ דהא הביצה בלא קליפה הוא רך מאוד (ואם הוא בקליפה גם המליחה הוא חומרא בעלמא וק"ל ועי"ל דמדכתבו וצריכן מליחה כשאר בשר דה"ה הדחה בעי' כשאר בשר והדח' צורך מליחה הוא והוא בכלל מליחה וכנ"ל עיקר וכ"כ הא"ג ה סוף כלל מ"ב ומהרי"ל בדיני בש' וחלב דצריך שרייה ומליחה כמו שאר בשר : ב וה"ה שלא לאכלם בחלב באמת לפי טעם המנהג שכתב מהרא"י מהא דאמרי' אפי' ביעתא בכותחא לא לשרי איניש וכו' משמע דגם בשר וחלב נוהגין כן מ"מ נ"ל דאין ראיה ממנהג המליחה לגבי בשר וחלב דאפשר לומר דאגב המליחה המנהג הוא ע"פ הדין לפי מה שתירץ תוס' בבילה דף ז' ע"ב ד"ה ביצים גמורו' וה"ג ושאר פוסקי' דהא דמחמירי' בביצה נבילה כל שכמו' נמכרת בשוק ולגבי בשר בחלב מקילינן בכה"ג ותירצו דשאני בשר עוף בחלב דהוא דרבנן משא"כ בנבילה דאורייתא מחמירי' וא"כ לענין דם דאוריי' ראוי להחמי' כמו בנבילה אפי' שכמוה נמכרת בשוק אף שבב"י ס"ס פ"ז כתב בשם הא"ח דאף לענין דם הוא דרבנן ואחר זה נמשכו האחרוני' אבל באמת הדבר תמוה הוא לע"ד ולא ידעתי דלמה יקרא איסור דרבנן הרי עוף דמו אסור דאורייתא וביצה זו צריך לדון עליה דין העוף כמו בביצה נבילה דאינו אסור אלא מדרבנן (כמו שיתבאר בסמוך ריש כלל ע"א) ומ"מ מקרי איסור דאורייתא על שם העוף גופיה וכ"כ להדיא הרשב"א במשמרת הבית דש"ע ע"א לכן נראה דהמנהג מיוסד ע"פ הדין אצל מליחה אבל אצל בשר בחלב אינו שורש דאורייתא והוא נגד הש"ס דמתיר להדיא לכן כתבו כל האחרוני' שהוא חומרא (אך הב"ח טרח למצא טעם לבשר וחלב ועיין בש"כ סי' פ"ו ס"ק י' שדוחה דבריו) וזה אפשר כוונת הרב שבסי' ע"ה פסק הרב דיש למלוח לכתחלה ובסי' פ"ז סתם הדברי' כדברי הב"י דמותר לכתחלה בנגמור החלבון והחלמון וכנ"ל עיקר דאין להחמיר לענין בשר בחלב היכא דליכא מנהג ודלא כמשמעות הש"כ בסי' פ"ו סס"ק י' : ג ק"ו מדגים שנמלחו עם בשר מדכתב הרב ק"ו משמע מדבריו קצת דאפי' בדעבד אסור מכח ק"ו מדגים שאוסרי' אם נמלחו עם בשר וכמבואר לעיל כלל כ' ומ"ש הרב בסי' ע"ה בהג"ה וז"ל נוהגין למלחן אך יזהר שלא למלחן עם בשר מיהו בדעבד אין לחוש עכ"ל נ"ל דיש לפרש בדעבד קאי אמאי שנוהגין למולחה אך שהרב כתב תחל' כילד שנוהגין למלחה ואח"כ כתב שבדעבד מותר בלא מליחה אבל למלחם עם בשר ודאי דאסור בדעבד מכח ק"ו כמ"ש הרב כאן וכב"ח בש"ם ע"ה הבין שמ"ש הרב ובדעבד אין לחוש קאי אאם מלחם עם בשר ולכן השיג על הרב וכתב וז"ל ולבי אומר דע"ם היא כי לא יעלה על הדעת להתיר דבר איסור שהוא ברור ופשוט עכ"ל אבל באמת לפע"ד דברי הרב נכוני' כמ"ש ואולי נוסחא אחרת נזדמן להב"ח בדברי הרב שם וכמו שהעתי' הב"ח בשמו וז"ל אם מלחו עם בשר אין לחוש בדעבד עכ"ל ולכן הש"ג עליו הב"ח אכן בריש דברי הב"ח שם ובש"כ סי' ע"ה אף שהיה לפניו נוסחא שלפנינו מ"מ הבין כן מדברי הרב ולע"ד עיקר כמ"ש וכן משמע מלשון הרב בד"מ סי' פ"ז וכן עיקר לדינא דהבילה אסורה אם נמלח בדעבד עם בשר אחר וכ"פ מהרש"ל וסב"ח וכן הסמ"ג הש"כ והט"ז לדינא ואם נגמר החלמון לבד ע"ש : ד כל שיש להם חלבון ואפי' עדיין מעורין וכמ"ש רש"י והרא"ש והרשב"א להדיא דפסקו כת"ק והא דכתב הרב לעיל בכלל ס"ד דין א' בשם הרשב"א בהכה התרנגולת על זנבה והפילה ביצתה קודם שנגמרה דאם היתה מעורה בגידין הרי כבשר הפורש מן החי ואסורה כבר הרגיש בזה מהרש"ל פכ"ה סי' כ' ואחריו נמשכו הב"ח והדרישה והט"ז והש"כ סי' פ"ז בתירוצי' שוני' אבל באמ' לע"ד נראה דמעיקרא לא קשה מידי כיון דלהרשב"א מה דקאמר בש"ם גמורו' היינו כל שנגמור החלבון והחלמון א"כ הא דהפילה ביצתה קודם שנגמרו מיירו בדלא נגמר החלבון רק החלמון לכן אסורה במעורה אף שמהרש"ל דחה תירץ זה בשתי ידים ואחריו נמשכו כל האחרוני' וז"ל מהרש"ל ואי אפשר לדחוק ולומר דהתם מיירו כשלא נגמר החלבון א"כ אין שייך לומר שלא היתה מעור' בגידין עכ"ל ולא ידעתי למה חשיב תירץ זה לדוחק כיון שהרשב"א פירוש הא דקאמר בש"ם ביצה גמורה היינו בנגמר החלמון וחלבון לכד א"כ הא דהפילה ביצה קודם שנגמרה על כרחיך שלא נגמרו החלבון והחלמון (ועל זה כתב הרשב"א דמיירו שאינם מעורין) דאל"כ יהיה גמורה ממש ומה שהקשה מהרש"ל דא"כ לא שייך לומר שלא היה מעורת בגידין עכ"ל לא ידעתי מי הגיד לו דבר זה והלא מוכרח בפי' רש"י בבינה דף ו' ע"ב ד"ה ביצה גמורות וכו' דאף שחלמון לבד נגמר ג"כ יכול להיות שאינן מעורין וכן משמע בתו'

שם דף ז' ע"א וכן משמע שם בא"ר וכן מוכח להדיא מדברי הר"ן בחולין שכתב פכ"ה דף קט"ו ע"א וז"ל השוחט התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות שאין מעורות בגידין כמ"ש שם בפ"ק די"ט מותרת לאכלה בחלב דלא הש"כי בשר עכ"ל ועל כרחך צ"ל דהאי ביצים גמורות שכתב הר"ן היינו בנגמור החלמון ולא החלבון דבנגמור אף החלבון הא כתב הר"ן להדיא בפ"ק דביצה דאפי' מעורין מותרין לאכלם בחלב אלא על כרחך צ"ל דהר"ן מיירי בנגמור רק החלמון ובשאר גבורים פכ"ה הקשה דברי הר"ן אהדדי ונאיח בצ"ע ולפי מ"ש לא קשה מידי וכן מבואר להדיא מדקדוק לשון הר"ן פ"ק די"ט שכתב שם וז"ל וביצים גמורות כה"ג אפי' הן מעורת משמע דגמורות בחלמון לבד צריך שלא יהא מעורין וכמ"ש הר"ן בפכ"ה ובזה מיושבי' ג"כ דברי הר"ן פ"ק די"ט שלא יהי' מתנגדי' להרי"ף שם ודוק וא"כ מב"א להדי' מתוך דברי הר"ן דאף בנגמר רק החלמון וש"ך לומר שאינן מעורין ושלא כדעת מהרש"ל והכל ניח' ודו"ק : **ה** והכי נהוג עיין בש"כ בסו' פ"ז ס"ק י' שהארי' הרבה בנדון זה והסכי' לדעת הרב כאן אך שאוסר כדעבד בנגמור החלמון והלבן ועדיין מעורין בגידין וע"ש שדבריו שם מגומגמי' ומתוהי' לכאור' אבל בתשו' הארכתי לברר דבריו ושנפל קצת טעו' בסדר דבריו : **ו** דאפי' מעורה עדיין באשכול ופי' רש"י דהיינו מחובר' בבשר השדרה ועמ"ש לעיל כלל ס"ד ס"ק ב' : **ז** מעורה משמע אפי' לא נגמר רק החלמון כ"כ הש"כ בסי' פ"ז ס"ק י"ב וכן משמעות הב"י והא"ח :

כלל וסי' ע"א וע"ב

א ביצה נבילה אפי' שכמוה נמכרת בשוק ועיין מ"ש בכלל ע' ס"ק ב' בשם התום' וה"ג : **ב** דלא נתנו דבריה' לשיעורין משמע לכאורה דהוי רק איסור מדבריה' ומתחלה כתב ביצה טריפ' אסורה מדאורייתא אבל באמת הרב קיצר בלשון הב"י בסי' פ"ו כי שם כתב תחלה דאפי' נולד' מיד שנטרפה אסור גזר' אטו מעורה בגידין ושוב כתב דלענין ספק ביצת טריפה יש להחמיר ואפי' נולדה מיד שנטרפה והוא ספק יש להחמיר דלא נתנו דבריה' לשיעורין פי' כיון שגזרו ואסרו אם נולדה מיד שנטרפ' כאלו ילדה אח"כ שוב לא חילקו ג"כ לענין ספק ועיין בדרישה ופריש' שם : **ג** וספק ביצה נביל' מותר כתב הש"כ בסי' פ"ו ס"ק י"א וז"ל ולא מבעי' בספק אם הוא נבילה או משחוטה פשיט' שכשר אלא אפי' ידענו בודאי מת"ז תרנגול אלא שספק הוא אם הוא נבילה או לא כגון ספק בשחיטה דקי"ל שהוא פסול הביצ' מותר' עכ"ל ול"ע דהא הש"כ בסי' ק"י בדיני ספיקו' פסק דאפי' איסור דרבנן כל שיש לו חזקת איסור אסור בספק וכמבואר לקמן בקונטר' הספיקות ועמ"ש שם ס"ק ל"ו וא"כ כיון דקי"ל כל ספק בשחיט' פסול מטע' דבהמ' בחיי' בחזק' איסור עומד' וכמבואר בש"ס דחולין וביו"ד סי' כ"ה וא"כ ביצתו יש לו חזק' איסור דמנביל' קאתי א"כ יש לאסור מספק ויש ליישב בדוחק : **ד** אבל ספק ביצה טריפה עיקר דיני' אלו יתבארו לקמן בקונטרס הספיקות דין א' וב' וג' ע"ש : **ה** כדין גבינות ועיין ברוקח סי' שפ"ו : **ו** שלא איר' לה אלא עתה מדברי הרשב"א במשמר' הבי' דף ע"ו משמע דמיירו בענין דאפשר לומר דנעש' אחר שחיט' אבל הדריש' בסי' פ"א ס"ק ג' והט"ז שם ס"ק ג' מאריך והשיג על הרשב"א בזה אלא דמ"ש הפוסקי' שלא אירע לה אלא עתה רצה לומר סמוך לשחיט' וע"ש : **ז** דרוב בהמו' בחזקת כשרו' הם אע"ג דבהמה בחיי' בחזק' איסור עומד' היינו דוקא לענין אבר מן החי כל זמן שלא נשחטה כראוי אבל אי ידעינן שנשחט' כראוי היא בחזקת כשרות ושלימה שאינה טריפה כלל ועיין ברוקח סי' שפ"ו : **ח** ודלא כתוספת פ"ק דחולין ועיין בתוספת נידה דף כ' ע"ב דמשמע שהם כמסתפקי' בדבר ומהרש"ל פ"ק דחולין סי' כ' ובאו"ה פסק כמהרא"י דבכל ענין יש לאסור ג' ימים מקוד' והוא חומר גדולה נגד משמעות הפוסקי' ראשונ' ואחרוני וכ"כ הש"כ בסי' פ"א ס"ק ט' : **ט** שמזמן ארוך נטרפ' דהיינו כל י"ב חדש אבל קודם י"ב חדש בחזקת כשרה אף לדעת פוסקי' אלו וכ"כ הש"כ בסי' פ"ה ס"ק ד' : **י** אבל ודאי טריפה לא מהני י"ב חודש וכ"פ מהרש"ל בפא"ע סי' פ' ומ"מ פסק בפ"ק דחולין סי' כ' ובאו"ה דאף ביתר' שרגילה לבא כך מן הבטן מ"מ אם חיה י"ב חדש מתירין שנעשה לאחר שנולדה ומה שנחלב קודם י"ב חדש מתירין ובש"כ סי' פ"א ס"ק ה' השיג עליו ע"ש ועי' בש"ע סי' נ"ז ובש"כ שם ס"ק מ"ח וע"ל כלל ע"ג ס"ק ו' :

לסמוך ארש"י והרשב"א והרא"ש שכתבו דבכה"ג לית בהו משום בשר בחלב כנ"ל (ה) והכי נהוג :

ל וכתב ב"י בשם אורחות חיים (ו) דאפי' (ז) מעורת עדיין באשכול אינם אסורין אלא לאכלם בחלב אבל אם אכלן בפני עצמן מותר לאכול אח"כ חלב או גבינה בלא קינוח הפה ובלא הדחה עכ"ל :

כלל וסי' ע"א וע"ב בדיני ביצת נבילה או טריפה ובו ה' דינים

א כתב בש"ד (א) ביצת נבילה או טריפה אסורה ביצה נבילה מדרבנן שהרי לא נתגדלה הביצה משמתה ונתנבלה אבל ביצת טריפה אסורה מדאורייתא' שמא נתגדלה הביצה משנטרפה וכת"ב"י ואפי' שנמצאת מיד שנטרפה דיינין ליה באיסור דאורייתא (ב) דלא נתנו דבריהם לשיעורין עכ"ל ואם נתערבו הבצים באחרות אם יש להם ביטול נתבאר לעיל כלל וסי' ס"ג :

ב וכתב בש"ד ובספר המצות (ג) וספק ביצה נבילה מותר אפי' בלא הערובת דהוי ספיקא דרבנן ולקולא (ד) אבל ספק ביצת טריפה אסור דהוי ספיקא דאורייתא ולחומרא :

ג כתב ב"י ביצים שהטילה תרנגולת ואח"כ נמצא טריפה דין אותם הביצים (ה) כדין גבינות שנעשו מחלב בהמה ואח"כ נמצאת טריפה עכ"ל ודין גבינות נתבאר בסי' פ"א בטי"ד ויש בדבר ג' חליקים הא' אם הוא טריפות שאפשר (ו) שלא אירע לה אלא עתה כגון נקב קרום של מוח וכיוצא בזה מותרת דאמרי' השתא הוא דנטרפ' (ז) דרוב בהמת בחזקת כשרות הם והשתא הוא דנטרפ' והכי קי"ל דכן הסכימו רוב הפוסקים ראשוני' ואחרונים ז"ל (ח) ודלא כתום' פ"ק דחולין דאוסרין אפי' בכה"ג הב' אבל אם ידוע שקודם ג' ימים נטרפה אז כל הגבינות הנעשים ממנה תוך ג' ימים אסורות קודם ג' ימים מותרת כ"כ הסמ"ק והגהות מיימון פ"ג דהלכת מ"א וכתב באגור ובה"ג ש"ד בשם מהרא"י ובאו"ה כלל מ"ט דהכי נוהגין ודלא כב"י דכתב בשם הרשב"א והר"ן דכל הגבינות אף הנעשים ממנה קודם ג' ימים אסורות דהואיל ולא נוכל לומר סמוך לשחיטה ממש נטרפה מחזקינן ריעותא (ט) שמזמן ארוך נטרפה : הג' אבל אם יש בה טריפות הבא מן הבטן כגון יתרת כל הגבינות שנעשו מעולם אסורות וכ"כ באו"ה והטעם אע"ג דטריפה אינה חיה י"ב חדש הני מילי כספק טריפה (י) אבל ודאי טריפה לא מהני י"ב חדש וכמ"ש הרשב"א בתשו' סי' צ"ח :

ד ואם היתה בעדר עם בהמות אחרות ונהערב חלבה באחרות ועשה ממנה גבינות כתב הרשב"א בתשוב' דמוסכם הוא (יא) דמבטלין בס' כמו שאר איסורים אם לא שעשו ממנו בפני עצמה ונהערב באחרות (יב) דהוי דבר חשוב ואינו בטל כשאר חתיכה הראוי להתכבד וכ"כ באו"ה וכתב עוד דאם יש ס' בהמות בעדר הטריפה בטיל' בהן אע"ג דלא בדקנו עדיין האחרות עכ"ל מ"ש דאע"ג שלא בדקנו האחרות יפה כתב כי כבר נתבאר שרוב בהמות כשרות ולא מחזקינן ריעותא אבל מ"ש דמשערין בס' בהמות אע"ג דלפעמים בהמה אחת חולבת הרבה ואחרות מעט היא קולא גדולה מ"מ יש לנהוג כדעת או"ה (יג) דמאחר דשיעור ס' הוא דרבנן ומדאורייתא' הוי בתרי בטל אזלי' לקולא ואמרי' מסתמא דהוי ס' אם לא דידעינן דהטריפה היתה משובחת בחלבה (יד) יותר מן האחרות דאז ודאי לא הוי ס' מן החלב כנ"ל :

ה (טו) ואם הוא ספק טריפה כגון סירכא כתבו התוספות והרא"ש להתיר כפני שאם היינו בקיאים לברר אפשר שהיה לה

יא דמבטלין בששים כמו בשאר איסורי' עיין בתשוב' מהר"מ מלובלין סי' ק"ד באם היה בדיר ספק דרוסו' ונחלבו ע"י עכו"ם עם בהמות כשרות אם יש להכשי' ולא מיקרי מבטל איסור לכתחלה : **יב** דהוי דבר חשוב ועמ"ש לעיל כלל מ' ס"ק ב' באיזה ענין מקרי הגבינה חתיכה הראוי להתכבד או לא ע"ש : **יג** דמאחר דשיעור ס' הוא דרבנן ועיין בש"כ וט"ז בסי' פ"א שכתבו טעמם דלמה אין צריכן ג"כ ס"א בהמות כמו בביצה דצריכן ס"א ביצה ע"ש דבריה' באור' ולע"ד נר' משום דמסתמא כל בהמה טריפה מתנוונה והולכת וכמו שאיה' בפא"ע דנ"ז ע"ב איכא דר"ש בן גמליאל דמוכר סי' לטריפה כשהיא מתנוונה אע"ג דלא קי"ל כרשב"ג בהא לסמוך על סי' זה לענין טריפות מ"מ הוא מילתא דמסתבר מנהשתא ואין סברה נותנת שהיא משבחת יותר בחלבה מבהמות בריאים (ועיין בתוספ' בפ"ק דעכו"ם ריש דף ו' ע"ש) משא"כ בידוע שחולבת יותר א"כ יאתה מחזקה זו וק"ל : **יד** יותר מן האחרות ובש"ע סי' פ"א סעיף כ' בהג"ה כתב יותר מחלב אחת מן הפרות ונראה דהיא היא דכל שראינו שמשובחת יותר מאחת מהכשרות אמרי' דמסתמא היא חולבת יותר מכל האחרות וכל האחרו' שוין לזאת הכשר' מן הסתם וא"כ לא דאית' ס' בהמות מ"מ לא נתבטל אלא צריך ס' שיהא ס' נגד אותו מעט חלב שהטריפ' הוא יותר מן הכשרות לבד אלו חלב של ס"ב בהמות משא"כ אם הייתי אומר דשאר הבהמות שוין לזאת הטריפה רק שבהמה א' יש לה מעט חלב פחות אם כן בנתרבה רק קצת חלב כמו איהו, פתח שאפשר זאת הכשרה שני וא"כ אם הכשרה חולבת יותר מהטריפה מתבטל וזה כוונת הש"כ בסי' פ"א ס"ק ז' ודלא כמו שראיתי בספר כה"כ שכתב של בעל הש"כ ז"ל בהג"ה משבש ספרי אביו וכתב שטעות נפל בספרי' ע"ש דבריו באורך ובאמת הוא שלא לצורך כי דברי הש"כ פשוטי' וברורי' כמ"ש : **טו** ואם הוא ספק טריפה כגון סירכא ודוקא ספק טריפה אבל באמת איכא סירכות דהם ודאי טריפה כגון הני דסריכין שלא כסדרן וכמבואר בש"ס פא"ע וביו"ד סי' ל"ט בהני פשיטא דלא שייך ס"ס וכ"כ הש"כ בסי' פ"א ס"ק ע' והוא פשוט וזה נ"ל כוונת התו' והרא"ש פ"ק דחולין שדקדק בלשונם וכתבו וז"ל מיהו אם הוא טריפה מחמת סירכ' שלא כדרכן אם היינו בקיאין וכו' משמע דדוקא באותן סירכות שאם היינו בקיאין לברר אפשר שהיה להם היתר ע"י בדיק' משא"כ בנסרך שלא כסדרן דלית ליה בדיק' פשיט' דליכ' ס"ס והשתא ניחא מ"ש הרא"ש פא"ע והטור ח"מ סי' רל"ב הלוקח בהמה ומצא סירכא דלא הוי מקח טעות שכתבו הטעם כיון דהוא שכיח ה"ל להתנות ולא מטעם דהוי ס"ס אלא ודאי דלכך כתבו טעם זה דאפי' בסרכא שהיא ודאי טריפה ג"כ לא הוי מקח טעות כיון דשם סירכות מצויות וכשארי' יוסף בביאוריו לחשן משפט הניח שם הדבר בצ"ע על הרא"ש והטור וכמ"ש ניחא (וגם לפי מ"ש הסמ"ע בסי' רל"ב ס"ק כ"ו ג"כ לא קשה מידי וק"ל) וכל זה נ"ל פשוט ובזה מיושבי' היטב דברי הג"ה בש"ע סי' רל"ב סעיף ב' ודלא כנראה מדברי הסמ"ע שם ס"ק כ"ח דכל סירכות לא אמרינן

רק

לה היתר ע"י בדיקה (טז) א"כ ה"ל ספק ספיקא (יז) ספק טריפה ספק אינו טריפה (יח) ואם תמצא לומר טריפה שמא אח"כ נטרפה עכ"ל (יט) אבל הרשב"א אוסר בנסרכה וכתב ב"י טעמו משום דסבירא ליה דודאי אין סירכא נעשית פחות מג' ימים א"כ אין כאן אלא ספק אחר וכ"כ האו"ה דאין סירכא פחות מג' ימים וכל מה שנעשה ממנה תוך ע"לשה אסור קודם שלש' שרי כמו בהוגלד פי המכה :

בלל וסי' ע"ג דין עוף שהוא ספק טריפה ודין חביצה ובו ד' דינים :

א כתב שערי דורא תרנגול' או שאר עוף שהיה ספק טריפה אם ילדה ביצים שיחלא קמא אסור דהיינו כל הביצ' שהיו במיעי' בשעת טריפות אבל (א) אם חזרה ונתעברה אחר שאירע לה הספק טריפה כשרה וגם התרנגול' כשירה דאם איתא דהוי טריפה לא היתה מתעברת ויולדת כך פסקינן הלכתא פא"ט בנקבה (ב) כל שאינה יולדת וכתב ב"י בסי' נ"ז בשם א"ח דכל ששהת' בין סוף לידה ראשונה ללידה שניה כ"א יום ידעינן דלאו שיחלא ראשונה היא (ג) כי כן הוא זמן עיבור' של תרנגול' כדאמרי' בבכורות וכל זמן שלא שהתה כ"א יום בנתיים חיישינן שמא שיחלא קמא היא וכן תרנגול' שלא ילדה מעולם ונולד בה ספק טריפה אם ילדה (ד) אחר כ"א יום מזמן שנולד לה ספק הטריפות היא והביצים מותרים עכ"ל :

ב (ה) ועוף זכר שיש בו ספק טריפה אם חי י"ב חדש יצא מכלל ספק טריפ' ושרי דטריפה אינ' חיה י"ב חדש כך פסקינן בגמ' והוא מוסכם מן הפוסקים ונראה לי לומר דאם נתעברה השנה צריך להמתין י"ג חדש אע"ג דקאמר י"ב חדש ולא קאמר שנה ודקדקו הפוסקים לענין אבילות דמכח זה אין צריך להתאבל י"ג חדשים אע"ג דנתעברה השנה מ"מ לענין טריפת שאני דבגמ' תלה טעמא ביםות החמה וימות הצינה ופירש"י דיש מכה שמתקלקלת מחמת חום ויש מתקלקל' מחמת הצינה לכן נראה דבעי' ימות הצינה וימות החמה שלימים כנ"ל :

ג וכל זה בספק טריפות (ו) אבל בודאי טריפה לא מהני שהתה י"ב חדש ואפי' חיא כמה שנים טריפה כמו שנתבאר בכלל וסי' שקודם זה :

ד כתב הטור י"ד סי' נ"ז בשם הרשב"א דאם רבים הם אשר נסתפקו בהן שהם טריפה אסור להשהותן י"ב חדש שמתוך שהם רבים יבוא לידי מכשול לאכול א' מהן כתב מהרא"י ודוקא כשרוצה להשהותן זמן מרובה אבל תרנגולת שאינה צריכה להשהות רק זמן מועט עד דחוזרת וטוענת מותר להשהות' ובמרדכי אוסר להשהות אפי' אחד אם צריך להשהות זמן מרובה ולכך כתב דהיכא דאיכ' למיחש שמא ניקב הושט אסור להשהותה וכ"כ הג"ה מיימון וסמ"ק וכל בו (ז) וכן נוהגין שלא להשהות ספק טריפה (ח) מיהו בתרנגולת ספק טריפה שממהר' לטעון ביצים יש להקל כנ"ל :

ה אסור למכור ספק דרוסה או שאר ספק טריפה לעכו"ם שמא יחזור וימכרנו לישראל והוא לא ידע וכתב בשערים שער כ"ד הא דאסור למכור טריפה לעכו"ם היינו בטריפות שאינו ידוע אבל בטריפות ידוע ימכרנה לעכו"ם עכ"ל וכתב עוד בתרומת הדשן סי' קע"ח (ט) דבמקום דאיכא פלוגתא אם הוא כשר או לא אע"ג דאנו נוהגין כמאן דמחמיר ואיסר מ"מ לענין מכירה לעכו"ם גובל לסמוך על המיקל ולא נחוש שמא יחזור וימכרנו לישראל דאף אם מברה שמא הלכתא כמאן דמיקל :

ביצה

רק מספיקא ע"ש : **טז** א"כ הוי ליה ס"ס הרא"ש פ"ק דחולין סיים שם טעם להית' וז"ל דאזלי' בתר רוב' כמו שהעתקתי לשונו לעיל ס"ק ד' וא"כ לכאורה קשה על הטור וב"י ושאר אחרוני' והר' שלא כתבו בסירכא טעם דסמכינן ארוב' (ואם רצונו לומר שדעת הטו' וב"י דאין סירכא פחות מג' ימים לק"מ וכמבואר לעיל דין ג' בשם הרשב"א והר"ן ועיין בש"כ בסי' פ"א ס"ק ד' וס"ק ט' ועמ"ש בסמוך ס"ק י"ט ודוק) וכמו שפסק הרב לעיל בדין ג' לענין שאר טריפו' ומהרש"ל פ"ק דחולין הרגיש ג"כ בזה על הטו' ע"ש ואפשר לומר דדעת הטור ושאר אחרוני' דהרא"ש שהתי' מטעם דאזלי בתר רוב' היינו דוקא בשאר טריפות או אפי' בסירכות הריאה משום דאזיל לטעמו דפסק כפא"ע דעת רש"י דנאכדה הריאה ולא איבדק דמכשירין מהאי טעמא משא"כ הטור ושאר אחרוני' דחששו להחמיר כשה"ת דלא סמכי' ארובא אבל הריאה היכא דנאבדה א"כ כ"ש הכא דלא סמכינן ארובא בסירכות דמצוין ואיכא סרכא קמא לכן כתבו הטעם מכח ס"ס וא"כ לפ"ז היה נ"ל דבודאי סירכא שכתבתי בס"ק ע"ז דלא שייך ס"ס יש לאסור אפי' מה שהלבו קודם ג' ימים כיון דליכא ב"כ רובא וחזקה ודלא כמ"ש הש"כ בסי' פ"א ס"ק ע' בפשיטות להיפך מ"מ נ"ל דבמקו' הפסד מרובה יש להקל אפי' בודאי טריפה כדעת הרא"ש וסייעתו דאזלינן בתר רובא אפי' בסרכות הריאה וכמו שפסק הרב בסי' ל"ט סעיף ב' ודוק ועיין בסמוך ס"ק י"ט : **יז** ספק טריפה ספק אינו טריפה אע"ג דנתבאר לקמן בקונטרס הספיקות דין ל"ד דכה"ג לא מיקרי ספק כיון שהוא ספק חסרון חכמה הכי שאני וע"ל בכלל פ"ה דין י"ד ובקונטרי' הספיקות ס"ק מ"ג ומ"ד ועיין בכ"ח וט"ז בסי' פ"א ובאו"ה כלל מ"ע דין ב' : **יח** ואת"ל טריפה שמא אח"כ נטרפה אף ע"ג דמבוא' לקמן בקונט' הספיקות דין ב' וג' לענין בילה דלא חשבינן כה"ג ספק ספיקא דשאני הכי דבהמ' לא היתה בחזקת טריפה בשעה שנתלבה משא"כ בבילה כ"כ האו"ה בכלל מ"ע דין ב' ועיין בש"כ סי' ק"י בדיני ספיקות דין ב' : **יט** אבל הרשב"א אוסר בנסרכה בש"ע סי' פ"א ס"כ בהג"ה פסק דכן יש לנהוג אם אין הפסד מרובה ועיין בש"כ בסי' פ"ה ס"ק ע' שהשיג על משמעות הרב כאן ובש"ע ודעתו שגם הרא"ש והטו' והטור מודים דמה שנעשה תוך שלשה ימים אסור דאין סירכא פחות מג' ימים ובאמת אין דבריו מוכרחי' וכפרעות מ"ש שכן משמע מדברי הרא"ש פא"ע והטו' ח"מ סי' רל"ב סעיף י' אין שום משמעות בדבריה' כלל והא דיש סוברי' דמבטל המקח כבר תמרץ ותיקן הסמ"ע שם ס"ק כ"ו ע"ש וק"ל וכמ"ש בש"ק ע"ז וכן משמע להדיא מאו"ה כלל מ"ע דין א' שכתב בשם התוס' דחולין דאוסרין גבינות שנעשה מחלב טריפה היינו רק תוך ג' ימים וא"כ מ"ש להית' בסרכות ע"כ צ"ל לדעתו אפי' בתוך ג' ימים גם מ"ש הש"כ שם שכן דעת הב"י אין זה במשמעות וסתימת ל' הב"י בש"ע דמ"ש הב"י שם לא כתב כן רק לדעת החולקין דהיינו הרשב"א והר"ן לכן נ"ל דאף שבש"כ האריך להביא דעת המחמירין מ"מ כדאי הוא הרב וסייעתו לסמוך עליה' במקו' הפסד מרובה וכמו שפסק בש"ע :

כללו וסי' ע"ג

א אם חזרה ונתעברה לאו דוקא נתעברה אלא צריכין ג"כ שיולדת וכמבוא' מתוך לשון הרב שכתב דאם איתא דהוי טריפה לא היתה מתעברת ויולדת וכ"כ מהרי"ל פא"ע סי' פ' וכן משמעו' הש"ס והפוסק' : **ב** כל שאינ' יולדת וכתבו התו' שם דאינו ר"ל שכל שאינה יולדת הרי הוא בחזקת טריפ' שהרי יש כמה בהמות שפוסקת מלילד ולא מחזקינן להו בטריפה אלא ר"ל אם יולדת בידוע שאינה טריפה עכ"ל : **ג** כי כן זמן עיבורה של תרנגול' ובהמה דקה לחמשה חדשי' ובהמה גסה לט' חדשים כמבואר שם בבכורות דף ח' ע"א : **ד** אחר כ"א יום מזמן שנולד לה ספק הטריפות ואם לא שהת' כל כך אף שידעי' שלא בא התרנגול אצלה קודם שנולד בה הספק טריפות אלא א"כ אפ"ה אמרי' דהוא מטעינה ראשונה ע"י דספנא מארעא : **ה** ועוף זכר שיש בו ספק טריפו' באו"ה בכלל כ"ו דין ד' כתב דיש סי' לזכרי' כל זמן שנזקק לנקבות ולא ידעתי מאין יצא לו והוא להדיא נגד משמעות הש"ס פא"ע והפוסקי' וצ"ע : **ו** אבל בודאי טריפה לא מהני שהתה י"ב חדש ואע"ג דטריפה אינו חיה מ"מ ע"כ צ"ל דזה הוא ע"פ הנס ואין לנו להכחיש הטריפו' הודאי שמנו חכמים ז"ל וכמו שהאריך בטעם הדבר הרשב"א בתשובה סי' צ"ח ומשמע שם בדבריו דה"ה בנקיבה אף שיולדת אין להכשי' בטריפות הודאי וזה שאמרו בש"ס ולד הטריפה מותרת משמע דהיא עצמה בטריפות עומדת אף שיולדת אך י"ל דהתם מיירו בעיבר' ולבסוף נטרפה וכדמשמע בש"ס פא"ע דף נ"ח ע"א ועיין בש"כ סי' נ"ז ס"ק מ"ח שכתב בשם מברש"ל דבטריפות שאיכא פלוגתא בין הפוסקי' אי הזין דחי י"ב חדש כשרה ואם הוא ודאי טריפה אין להכשי' אף דחי י"ב חדש משום דמה שאמרו טריפה אינה חיה היינו רובא דרובא אבל באמת לפעמי' א' מן האלף יבא הענין שטרפה חיה עכ"ל מהרש"ל וע"ש שהאריך לייבב עפ"ז כמה סוגיות בש"ס ומ"ו המי הרב המופלג מהר"ר נואלף הקשה דהוא נגד דעת התוס' ריש פ"ק דחולין גבי הא דאמר בש"ס דאזלי' בתר רובא גלמד מפרה אדומה תקשי' שם תוס' בד"ה אתי' מפרה וא"ת כיון דפרה בת ב' שנים א"כ דלמא היינו משום דאוקמי' אחזקתי' שאינה טריפה למ"ד אינה חיה ע"כ ואי כדעת מהרש"ל לק"מ דהא האי חזקה ג"כ מכח רובא קאתי' והוא מותיב לה והוא מפרק לה דאולי קושיות התו' דמ"מ מנ"ל למילף דאזלי' בתר רובא דלמא לא אזלינן בתרא עד דאיכא תרי רובא כמו הכא דרו' בהמות בחזקת כשרות ורוב טריפות אינה חיה עכ"ל אבל עדיין צ"ע לפי דברי מהרש"ל לא מקשה תוס' מידי בפ"ק דעכו"ם דף י' ד"ה ודלמא נח גופיה טריף' הוא וכו' וע"ש דא"א לתר' כמו הא דלעיל ודוק(ועיין בש"כ בסי' ע"ע ס"ק ח') וע"ל כלל ע"כ ס"ק י' : **ז** וכן נוהגין אף דהוי כמו ס"ס ספק שמא אין כאן הטריפו' כלל ואא"ל שיש כאן טריפות שמא לא יבא לידי תקלה וי"ל דכיון צריך לשהות זמן רב לא מקרי ספק דקרוב לודאי שיבא לידי תקלה בזמן רב משא"כ בזמן מועט באמת מותר מכח ס"ס ועי"ל דהוי כספק ראשון ואסור מן התורה וע"ל בקונטר' הספיקו' ומ"ש לעיל כלל ד' ס"ק וי"ו ע"ש : **ח** מיהו בתרנגולת ספק טריפה שממהרת לטעון יש להקל וכדע' מהרא"י וכ"כ תוספ' בפא"ע דף נ"ג והאי ערקפא דספק דרוס' דאמרינן שם דהנקיניהו שמואל ושדינהו בנהרא כי היכי דלא ליתי תקלה ולא אמרינן דלשהיני' כ"א יום נ"ל דזכרי' הוי דלא מהני שהיית כ"א יום רק י"ב חדש לכן חייבין להקל' אכן לפי מ"ש לעיל ס"ק ה' בשם האו"ה מש' דאף בזכרי' אין צריך להשהות זמן רב וצ"ע ובכתיבת יד מוח"ז הגאון הגדול המפורס' מוהר"ר שמעון זצ"ל מנאחי כתב ז"ל עופות קטנים הוי ולא שייך בהו דיעילו בילם ועיין בב"י סי' נ"ז עכ"ל וא"כ לא קשה מידי : **ט** דבמקום דאיכא פלוגת' ודוקא במקום דאיכא פלוגתא אבל לא בשאר ספק טריפות כ"כ הה"מ שם ועיין בש"כ סי' נ"ז ס"ק כ"א שכתב דאף בספיקא דפלוגת' אין להתיר למכור לכתחלה אלא דוקא גבי דרוסה דאיכא בלאו הכי צדדים להקל וע"ל בקונטרס הספיקות במתודפי' דין ג' וד' וע"ש ס"ק כ' וה' :

אפי'

בלל וסי' ע"ד בדיני ביצה שנולדה בי"ט או בשבת ושאר דברים שיש לו מתירין ובו י"ג דינים :

א ביצה שנולדה בי"ט או בשבת אסורה בו ביום ואפי' נתערבה באלף אינה בטלה ואפי' ספק אם נולדה ביום טוב או בשבת או לא ונתערבה באלף אינה בטלה דהוה ליה דבר שיש לו מתירין וכל דבר שיש לו מתירין (א) אפי' ספיקו באלף לא בטיל (ב) הכי מסקינן פ"ק דביצה בגמרא והוא הסכמת רוב הפוסקי' ודלא כרמב"ם והרשב"א דכתב המ"מ פ"ק די"ט בשמם דס"ל דספק בטל :

ב וכתב הטי"ד סי' ק"ב ואפי' עשה ממנו תבשיל כתב אבי העזרי שהו' אסיר אבל לפי מה שכתב ר"ת הא דדבר שיש לו מתירין אינו בטל (ג) דוקא מין במינו (ד) אבל מין בשאינו מינו בטל ולכן אם עשה תבשיל מן הביצה בטל בששים כיון שלא כיון לבטלה עכ"ל ודעת הרמב"ם פט"ו דהמ"א כדעת רבינו תם ופסק באו"ה דהכי נוהגין מיהו כתב במרדכי ריש פ"ק דביצה (ה) אם לבנו בו המאכל אינו בטל לפי שהחזות' ניכר ואינה בטיל' ובאו"ח כתב דכן נוהרים ושכן נהג מהר"ש ומהרא"י הוסיף עוד לומר דאף אם נתנהו במאכל כדי לתקן בו התבשיל או שמלאו בו תרנגולת אינה בטילה דזה מקרי מין במינו וכמו שפירשו התוס' פ' בתרא דביצה (ו) דכל שנוהגים זה בזה לתקן זה את זה כגון מים ומלח בעיס' מקרי מין במינו עכ"ל כתב הטור אורח חיים סי' תקי"ג בשם רבינו תם הא דאינו בטל (ז) דוקא בשהוא בעין אבל טעמו בטל בששים וכ"כ הג"ה פ' השוכר וכ"כ מהרא"י בהדיא בשם מהרי"ח וכ"כ האו"ה כלל כ"ח וכתב מהרא"י הא דאם לבנו בו המאכל או מלאו בו תרנגולת אינו בטל משום דחשיב ממשו של איסור (ח) ולא חשיב נמוח ואינו בעין

רק

כלל וסי' עד א אפי' ספיקו באלף לא בטיל ולא מתרינן לאכול אפי' אחד מטעם ספק ספיק' (אע"ג דאין הספיקו' שוין ואיכא בענין אחד ובנוף אחד דהא כב' פסק הרב לעיל להדיא בכלל מ"ג דין ז' דכאיסו' דרבנן לא מצריכינן להיות הספיקות שווי' ואיסו' נולד בי"ט או בשבת אינו רק דרבנן וכמבוא' בש"ס פ"ק דביצה וכא"ח סי' תקי"ג רק בי"ט שאח' שבת אפו' מדאורייתא משום הכנה ע"ש) כיון דיש לו מתירין א"כ כל כמה דאפשר לאכול בהיתר הו לא מתירין לו מטעם ס"ס ולא מטעם תערובה ואם נתערב טוב מתערוב' זה לתערוב' אחר כתב הב"ח בסי' ק"ב דיש להתי' וכ"כ הט"ז שם ס"ק ד' וכתב שכן מתבא' בש"ע סימן ק"י ובאמת שם לא מתבא' כן כי שם בהג"ה אוס' בדבר שיש לו מתירין אף שיש ס"ס אם לא במקו' צורך ומשמע שם דה"ה לענין ב' וג' תערובות נ"כ יש לאסו' וכ"כ הש"כ בסימן ק"ב ס"ק ב' ובסימן ק"י האריך בראיו' על זה ע"ש ואולי גם הט"ז בסי' ק"ב לא כתב כן אלא לפרש לפי דעת הב"י בש"ע אבל באמת לא קי"ל הכי ועיין סוף כלל זה ובקונטרס הספיקות דין י"ט ולעיל כלל מ"ג דין ז' ע"ש: **ב** הכי מסקינן פ"ק דביצה והרמב"ם והרשב"א דפולקי' ז"ל דסברי כדעת ר"א דפי' הסוגיא דפ"ק דביצה דף ג' ע"ב כפי' ר"ת דהתם דאם נתערבה אודאי קאי ולא אספיק' ודלא כדע' ר"י שפי' דאספיק' קאי ובזה פליגי נ"כ לענין ספק טריפה שנתערב' וכמבואר לעיל כלל מ"ג ובב"י סי' ק"ב וק"י ועיין לקמן בקונטרס הספקות דין א' והב"ח בסימן ק"ב ס"ק כ' כתב דבמקום הפסד מרובה יש לסמוך אמתירין בביצה שנולדה בי"ט והש"כ שם בס"ק ב' השיג עליו ואין דבריו מוכרחי' להמעיין היטב בסוגיא דש"ס ובפוסקי' שם וע"ל ס"ק כ"א : **ג** דוקא מין במינו עיין בש"כ בסי' ק"ב ס"ק ג' ובסי' צ"ח ס"ק מ' שכתב דאע"ג דקי"ל לענין טעם כעיק' לא מקרי' מין במינו אלא שבווי' בטעם ולא אזלינן בת' שמא (וע"ל כלל פ"ה) היינו דוקא לאוסר שיעורן בס' במין במינו משא"כ לאוסה שיעורן למעלה מס' מין במינו כגון טבל ויין נסך ותרומה וערלה ודבר שיש לו מתירין וכה"ג מבואר בש"ס ופוסקי' דאזלינן בתר שמא הלכך אם הוא שוה בשמא ואע"ג דלא שוה בטעמא הוה ליה מין במינו ואסור כמשהו או בק"א ור"א כל אחד לפי שיעורו ואם אינו שוה בשמא אע"ג דשוה בטעמ' אסור במותן טעם ובפ' השוכר את הפועל דף ס"ז מבואר שם דחלא דחמרא וחלא דשיכרא וכן חמירא דחיטי וחמיר' דשערי הוא מין במינו אי אזלינן בתר שמא דתרווייהו חמירא ומלא מקרי (ועיין ברא"ש סי' ס"ח ד' נ"ו ע"ד שהאריך שם איזה מקרי מין במינו לענין שמא וכתב שם ולש"ס חזי' עם בשר בהמה מקרי מין במינו דתרוייהו בשר מקרי ועיין בחמים דעיס סי' קמ"ו שמשמע להיפך ע"ש עוד כמה חילוקי דינים בזה) ע"ש בש"כ שהאריך בראיות על זה אבל תימה לי לפי זה על מה שפסק הטור והש"ע סימן שכ"ג בשם הש"ס בחלה אם נתערבה בכברו' אחרו' דהיינו חיטין בשעורין בטיל בס' עכ"ל הטור ע"ש וא"כ קשה כיון דחלה ותרומה הוא מאותן שיעורן למעלה מס' וא"כ אזלינן בת' שמא והרוויהו בכלות מקרי כמו דאמרינן בש"ס לענין חמירא (ועיין בתרומ' הדשן סימן קל"ד פי' לשון חמירא) וא"כ אפי' חיטין בשעורין נמי נבעי ק"א וגם ברמב"ם פט"ו מהמ"א דין ו"ו משמע נ"כ דלאף בהני דצריכן מאה או מאתי' הכל תלוי בטעם ולא בשמא וכן משמע מדברי הר"ן שהבאתי לעיל כלל א' ס"ה י"ח וע"ש ס"ק ט"ז ועיין ברמב"ם פ"ו מהמ"א דין י' ובהשגות הרא"בד שם ועיין בלחם משנה ול"ע ועמ"ש כלל וסי' ל"ט : **ד** אבל במין ושאינו מינו בכלל מ' דין ו"ו כתב הרב טעם הדבר ע"ש בס"ק י"א ובקיצור פסקי תוספ' דפ' הנודר מן הירק כתב דדבר ש"ש לו מתירין ממילא שלא ע"י מעשה לא בטיל אף שלא במינו ובתוספ' עצמם לא מצאתי מאין יצא להם זה : **ה** אם לבנו בו מאכל אינו בטל לפי שהחזותא ניכר ואינה בטילה משמע דמכאי טעמא פיון שעביד לחזותא לא בטיל כמו מידי דעבד לטעמיה דקי"ל דלא בטיל וכ"כ האחרוני' הש"כ בסי' ק"ב ס"ק ה' וכמנחת כהן ספר התערובה פרק נ' חלק נ' דף ל"ט ע"ש כתב בפשיטו' וז"ל כיון שנותן בו מראה הוי כאלו נותן בו טעם ומש"כ כאלו האיסור בעין ואינו בטל ומזה הטעם אם לבנו תבשיל בביצה של איסור כל התבשיל אסור דכל מידי דלחזותא עבידא לא בטיל וכמו שאמרו בגמרא עכ"ל הנה יגעתי ולא מצאתי דבר זה בש"ס רק דכל מידי דלטעמי' עביד' לא בטיל אבל לענין חזות' לא הוזכר דבר זה בש"ס וגם כל הפוסקי' הראשוני' הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והטור והרשב"א ושאר גדולי פוסקים שכתבו דברים שאינם בטילים לא כתבו דין זה כלל משמע דבטל כל שלא עביד לטעמא אף דאיכא חזותא ' ומ"ש המנחת כהן הטעם דחשיב כאלו האיסו' בעין זה ודאי אינו דאדרבה דנלע"ד מוכח מן הסוגיא דש"ס בב"ק פ' הגוזל דף ק"א בהא דמבעי' איש שבא סמניב על גבי נמר (ופירש"י משום דחזותא מילתא היא) או לא וקאמר שם הש"ס מ"ש בגד שלבעו בקליפה ערלה ידליק אלמא חזותא מילתא היא אמר רבה הכא' הנראה לעינים אסרה התור' (ופירש"י מראה בעלמא אע"פ שאין בו ממש כגון נבע) דהכיא ערלים לאיאכל אין לי אלא איסור אכילה מנין שלא יהנה ולא ידליק בו את הנר ת"ל וערלתם ערלתו את פריו ערלים לא יאכל לרבות את כולם וכה"ג משני הש"ס התם לענין שביעית עיין שם משמע דדוקא לענין ערלה ושביעית דכתיבי קרא ואיסורי הנאה הם על כן אוס' אללם חזותא אבל לענין שאר דברים אמרינן דחזותא לאו כלום הוא · ואע"ג דקי"ל התם בעיקר האבעי' אם יש שבח סמני' על גבי נמר דלא איפשטא ואין מוציאין מיד מוחזק כמבואר בח"מ סימן שס"ג וכמ"ש תוספ' שם בד"ה ולא יגבע וז"ל דאיכא למיפך מהכא דחשיב כאלו הוא בעין מ"מ הא מבואר שם בש"ס ע"כ דבמידי דרבנן לכ"ע חזותא לאו מילתא היא והכי מסיק בש"ס דנדה דף ס"ב (ועיין במהרש"ל בב"ק שם) וא"כ כיון דקי"ל דכל מידי דלא בטלי בא"ף הוא מדרבנן דמדאורייתא' כל מילי בטלי ברוב אפי' מין בשאינו מינו בנ"ט א"כ פשיטא אי איכא ס' דתו אמרינן חזותא לאו כלום הוא · ועוד נ"ל דאפי' ערלה ושביעית דאמרינן גבייהו חזותא מילתא הוא היינו דוקא לענין בגד וכה"ג דלצביעה קאי ולא שייך אללם טעם על כן אסרה תורה הנאתם אבל בדבר מאכל דעיק' הנאתו אכילה היא הכל בטעם תליא מילתא אפשר דלאף שניכר מראיתן לאו כלום הוא וראיה לזה החילוק מזבחים פ' התערובת דף ע"ט דקאמר שם היכא דאיכא חזותא במראה ופירש"י היכ' דאיכא חזותא מילי דלא תלי בטעמא אלא בחזותא עכ"ל הרי להדיא כמ"ש והא דאית' בפ' הקומץ ופנ"ה דף נ"ח לדברי ר' יהודה לענין דם הפר ושעיר דאזלינן בתר חזותא היינו שכל מתשוהו ניכר משא"כ מראה בעלמא לאו כלום הוא וכן מבואר ומוכח להדיא בסוגיא דש"ס דסיטה פ"ב דף ט"ו ע"ב וכתוס' שם ד"ה מביא מים שדם ליפור ניכר וכו' ע"ש שהוא ראיה ברורה לדברי ודוק) ועוד ראיה ממה שפסק הרמב"ם בפ"ג מ"ה ברכות וז"ל כל שהוא עיק' ועמו טפילה מברך על העיקר ופוטר את הטפילה וכל דבר שמערבין לדבק או כדי ליתן ריח או כדי לצבוע התבשיל הרי זה טפילה אבל אם עירב כדי ליתן טעם בתערובת הרי זה עיקר עכ"ל ופי' הכ"מ שם משום דכל מידי דלטעמא לא בטלי וכן מבואר בא"ח סימן ר"ד מכלל דמידי דלחזותא בטיל · ובאמת עיקר דברי המרדכי שאחריו נמשכו האחרונים יש ליישב וז"ל המרדכי ריש פ"ק דביצה כתב אבי עזרי קבלתי מרבותי שאם לבנו מאכל בביצה שנולדה בי"ט אסור בו ביום ולא משערינן בס' חדא דלחזותא וטעמא עבידי ומו דדבר שיל"מ אפילו באלף לא בטיל עכ"ל המרדכי ואפשר לומר דעיקר כוונת המרדכי שם הואיל ולטעמא עבידי דלא בטיל אבל חזותא אגב סיטפא וגררא נקט להחמיר הענין כיון דאיכא תרווייהו ולעולם חזותא לבד בטיל ועיין בסמוך ס"ק ע' וכן נראה קצת משמעות לשון הב"י בא"ח בסי' תקי"ג ברים דבריו ע"ש וכן העתיק בש"ע תרווייהו חזותא וטעמא וכן על כרחיך צריך לומר כוונת הב"י כי היכי שלא יסתור דברי עצמו שם בא"ח סי' ר"ד שהעתיק ופסק כלשון הרמב"ם שכתבתי בסמוך (אף שראיתי בספ' עולת תמיד שהרגיש שם בסתירת דברים אלו ועדח שם ליישב דבריו אבל באמת המעיין בדבריו שם יראה שאי אפשר לאמרן כלל כי לשון הרמב"ם ובש"ע משמע דתרווייהו בחד מילתא איירו והוא עצמו תעיד וסיים שם משמעות המחבר לא משמע כן עכ"ל גם מ"ש בעולת שבה סי' תקי"ג סעיף ג' לפרש לשון הש"ע המעיין בב"י שם ולשון הש"ע יראה שכל דבריו תמוהין ומעורבבי' וסותרי' לדברי עצמו מ"ש בעולת תמיד סי' ר"ד ס"ק י"ג) אלא דעיקר הטעם דלא בטיל היינו משום דעביד לטעמא ולא משום חזותא לבד אבל היכי' דנתבטל טעמא אף שחזותא ניכר נלע"ד דלאו מילתא היא כמו שהוכחתי מש"ס ופוסקי' ראשוני' ושלא כדעת האחרוני' שכתבתי ועיין בט"ז בסי' צ"ח ס"ק י"א : **ו** דכל שנותני' זה בזה לתקן זה את זה מהרש"ל בפכ"ה סי' פ"ח האריך להוכיח מסוגיא דש"ס דאפי' דבר שמתקן המאכל מקרי שלא במינו ואפשר לומר דגם דעת התוספת ומהרא"י אינו אלא לענין דבר שיש לו מתירין אבל לענין שאר דברים אף שמתקן הדבר מקרי שלא במינו כמו שמוכיח מהרש"ל שם וכ"כ הט"ז בסי' ק"ב ס"ק ו"ו : **ז** דוקא כשהוא בעין משמע דאפי' מין במינו דינא הכי וכן מבואר להדיא מדברי הרב בדין ו"ו וכ"כ מהרא"י ומהרי"ח להדיא דשלא במינו אפילו ממשו של איסור לא בטיל וכ"כ האו"ה וזה פשוט דעת וכוונת הרב וכ"פ בש"ע וכ"כ הש"כ בסימן ק"ב ע"ש אך דברי הרב בסימני' לכאורה לא משמע כן דכתב וז"ל ואם עשה ממנו תבשיל שאינו מינו ואינו ניכר אלא טעמו בטל בס' עכ"ל משמע דבמינו אפי' טעמו לא בטיל וצ"ל דהאי וי"ו ואינו ניכר הוא וי"ו המחלקת ואו או קאמר ועמ"ש בס"ק ח' להלכה : **ח** ולא חשיב נימוח ואינו בעין פ' אם לבנו בו מאכל משמע דאפי' אם נגף האיסו' נבלל ונמוח מ"מ לא מקרי לענין זה ממשו של איסור ובטל אפי' בדבר שיש לו מתירין וכ"כ מהרי"ח בהג"ה אשר"י פ' העבר

(ט) רק כשאין ניכר במראה אלא בטעם :

ג כתב הכל בו ביצה שנולדה בי"ט שנהבשל' בשוגג עם תבשיל הכל שרי חוץ מן הביצה דהא קיימ' לן גיעולי ביצים מותרים דביצה מיא בעלמא הוא וכן עשו חכמי לוניל מעשה עכ"ל ולפי זה שרי אפי' בפחות מס' וא"כ ליתא למ"ש הב"י בא"ח סי' תקי"ג דלפי מ"ש ר"ת דטעם בטל אין אנו צריכין לדברי הכל בו עכ"ל וזה אינו דהוצרך לטעם זה להתירו בפחות מס' וע"ל כלל וסי' ס"ג דלא אמרינן מיא בעלמא הוא אלא כשאינ' קלופה ונראה לומר דאפילו מאן דמחמיר התם הכא דאינו אלא איסור דרבנן יוכל להיות דמודה כאן אם אינו קלוף ואף אם היה חולק גם כאן (י) יש לסמוך בדבר דרבנן אדברי המקילין :

ד כתב הי"ד סי' ק"ג בשם הרשב"א שאין נקרא דבר שיל"ם אלא דבר שההיתר יבא ודאי ממילא כמו ביצה אבל דבר שאין בידו להיתרו ואינו בודאי שיבא לא הלכך (יא) ביצה ספק טריפה לא מקרי דבר שיל"ם אע"ג דאפשר שתחזור ותטעון או תחיה י"ב חדש ויוהרו כולם (יב) דאינו ודאי שיבא לידי היתר לעולם עד כאן לשונו :

ה וכתב ב"י (יג) שכל שבידו לתקנו כגון שנתערב לו טבל בפירות מתוקנים ויש לו טבלים אחרים שיוכל לפרוש מהן מקרי דבר שיש לו מתירין וכתב הט"ד סי' קכ"ב בשם הרשב"א (יד) מיהו בדבר שצריך שיוציא עליו הוצאת שיבא ההיתר שלו לא מקרי דבר שיש לו מתירין ולכן כלי אסור שנתערב בכלים של היתר בטל מאחר שצריך לפזר מעותיו ולהגעילו אינו בכלל דבר שיש לו מתירין עכ"ל :

ו (טו) כתב הר"ן פכ"ה דף תשכ"ב דבר שיש לו מתירין שנפל ברוטב אי חזר אותו רוטב ונפל לרוטב אחרת אוכרת באלף עכ"ל ולפי מה שנתבאר לעיל דטעם דבר שיש לו מתירין בטל ואינו אוסר רק ממשו של איסור ה"ה רוטב זו נמי בטלה ועוד דלפי דבריו איכור שאינו מחמת עצמו רק שבלע מחמת איסור אחר שייך ביה דבר שיש לו מתירין (טז) ואינו כן דעת מהרא"י ז"ל בת"ה סי' ק"ע שכתב

אכן הכ"ח בסי' ק"ב והש"כ בסי' ק"ב ס"ק ט' השיגו על דין זה מסוגיא דש"ס דנדרי' וירושלמי והוספ' והרא"ש והרמב"ם (הובא ג"כ בדין יו"ד) והטור א"ח בשם ר"ת מיירו בשלא במינו ע"ש דבריה' באורך וראוי לחוש לדבריה' כי ברורי' ונכוני' הם אכן במה שמשמ' מדבריה' דאפי' אין שום ממשות לגמרי תוך התבשיל רק טעם כמו ענבי' שרוין משנסתלק האיסור לגמרי ג"כ אמרינן דאינו בטל בדבר שיש לו מתירין זה אין נ"ל דבכה"ג אפשר דהמה מודים דבטל ואין סתירה מש"ם ופוסקי' לדין זה וכמ"ש הש"כ עצמו שם וכ"כ המרדכי להדיא בפ' כל שעה הלכה למעשה (ואפשר שזה ג"כ דעת הג"ה אשר"י פג"ה ד' י"ט ע"ד והרוקח סי' תנ"ג והטור בא"ח סי' תקי"ג) ומ"ש הש"כ שם לסתור דין זה מדברי רבינו ירוחם אין סתירה כלל דאפשר דהתם מיירו שיש ממשות של איסו' דהיינו השומן של בשר גם מ"ש הש"כ שם וז"ל ובלאו הכי דוחק לחל' בין טעמו דסוף סיף עד שלא אכלו באיסור שאכלם בהיתר עכ"ל גם זו אין סתירה כלל דהרי כה"ג מחלק הש"ם להדיא בפ"ק דביצה דף ד' לענין דבר שיש לו מתירין גבי עצים שנשרו מן הדקל ה"מ היכי דאיתא לאיסורא בעיני' הכי מקלי קלי איסורא ואפשר דמסוגיא זו ירדו הפוסקי' לחלק בין איסורא בעין או לא וכספ' מנח' כהן דף נ"ט ח' ג' פ"ב מסייע כהנא ועשה סמוכות לדברי הש"כ מדברי הרמב"ם פט"ו מהמ"א דפסק דחמץ בפסח אוסר במשהו היינו מטעם דבר שיש לו מתירין ואפי' בטעמו ופליטתו אוסר הרי להדיא דדשיל"מ אפי' טעמו לא בטיל במינו עכ"ל ולא ידעתי דאמאי לא הקשה קושיא גדולה מזו על הרמב"ם דלמה חמץ אוסר אפי' שלא במינו במשהו הא הרמב"ם גופיה פסק דדבר שיש לו מתירין שלא במינו בטל · אבל באמת לא קשה מידי דהרמב"ם תיקן כל זה שם בדין י"א ותירץ שם דשאני חמץ בפסח כיון דכתיב כל מחמצת לא תאכלו ולכן ראוי' לאסור אפי' בטעמו לבד משא"כ בשאר איסורי' וכ"כ בתשובת מהר"י מטראני חלק א"ח סי' א' לכן נ"ל פשוט דהיכא דליכא אלא טעמו ולא גוף האיסור כלל דיש לסמוך ולהתי' ע"י ביטול בס' אפי' דבר שיש לו מתירין (וכמ"ש הטור א"ח בסי' תקי"ג בשם ר"ת והמרדכי פרק כל שע' והרוקח סי' תק"ג והג"ה אשר"י פג"ה ופ' השוכר ומהרא"י ואו"ה ובתשובת ר"י מטראני חלק א"ח סי' א' בשם ר' ישעיה מטראני ז"ל ודלא כמשמעות הרי"ף פג"ה והרשב"א עיין מ"ש לעיל כלל ל"ה ס"ק ד' וכלל נ"ט ס"ק ד' וכלל ל"ט ס"ק ז') אכן אם נתערב גוף האיסור אף שנבלל ונימוח לגמרי אין להקל נגד משמעות הש"ס וגדולי פוסקי' ראשונ' וכמ"ש הש"כ שם ודוק : ט רק כשאינה ניכר במראה אלא בטעם כלומר לאפוקי דאם ניכר בטעם ובמראה אז הוי כממשות של איסור אף שנימוח ולכן אוסר בלבנו בו מאכל כיון שחזותא וטעמא ניכר כמ"ש לעיל ס"ק ה' לשון המרדכי אבל כשאינה ניכר בטעם אף שחזותא ניכר לא הוי כממש' של איסור כמו שהוכחתי לעיל בס"ק ה' ע"ש וזה ג"כ דעת הרשב"א בת"ה הארוך דף ק' ע"א דכל שניכ' בטעם ובמראה מקרי ממשות של איסור ע"ש :

י יש לסמוך בדבר דרבנן אדברי המקילין לפי זה נראה דה"ה בביצה נבילה דהוא רק איסור דרבנן כמבואר לעיל כלל ע"א ג"כ אינה אוסר אם אינה קלופה ובש"ע סי' ק"ב השמיט הרב לגמרי דין זה ונראה דסמך עצמו על מה שפסק בסי' פ"ו סעיף ו' בהג"ה דפסק שם וז"ל יש אומרי' דכל ביצים דינם שוה ואסורו' אפילו אינם קלופות וכן יש לנהוג במקום שאין הפסד מרובה ומשמע שם דאף בביצה נבילה דרבנן מיירו התם וא"כ ה"ה לביצה שנולדה ביום טוב : יא ביצה ספק טריפה לא מקרי דשיל"מ פי' ואם נולד בביצה עוד ספק בענין דהוי ספק ספיקא כמו שנתבאר לקמן בקונטרס הספיקות מתירין אותו אע"ג דבדבר שיש לו מתירין לא מהני ספק ספיקא כמבואר לעיל ס"ק ה' וכסמוך דין י"ג מ"מ כה"ג לא מקרי דשיל"מ כיון דאינו ודאי שיבא לידי היתר אבל לענין ביטול ברוב ליכא למימר דפשיטא דלא הוי דשיל"מ דאם תחיה הבהמה או תטעון התרנגולת א"כ הביצה למפרע מותר בלא תערובת ואם לא תחיה אזי אין לה היתר אכן ברשב"א בת"ה בית רביעי שער א' דף ק"ג ובטו' סי' ק"ב מבואר להדיא דין זה לענין תערובת והוא תמוה לכאורה דהא מות' בתה נפשך וכב' עמד על קושיא זו בתשובת צמח צדק סי' ס"ט ותירץ דאפי' אם תמצא התרנגולת אחרי כן שלא היתה טריפה מ"מ האי דאכיל ביצתה עביד איסו' בעוד שלא נודע התערובת לכן סלקא דעתיך אמינא דמקרי דבר שיש לו מתירין ולא יאכלנו היום בעוד שהוא בספק איסור וע"ש שהאריך בדבר בראיות (וכה"ג כתב בנה"כ סי' ק"ב שמצא כתב בשם הגאון רמ"א בגליון או"ה ע"ש) ודבריו נכוני' וכן מצאתי בירושלמי פ"ו דנדרי' בפ' הנודר מן הירק וכפי מה שפיר' הרא"ש בנדרי' פ' הנודר מן המבושל וז"ל ואלו נדרים מה איתעבד להון כדב' שיש לו מתירין או כדב' שאין לו מתירין מסתברא מי עבדינן כדבר שיש לו מתירין הכוי תמן שהכהן' עוק' הנד' מעיקרו כלומר וכיון שעוקר אותו מעיקרו נמצא שלא נאסר מע"לם ולא הוי דבר שיש לו מתירין אמרי אינו עוקר אלא מכאן ולהבא כלומר עיקר העיקור מכאן ולהבא ואע"פ שעוקרו מעיקרא מ"מ היה אסור עד היום הלכך הו"ל דבר שיש לו מתירין עכ"ד : הרי להדיא דאע"ג דהכא עוקר הנדר מעיקרו מ"מ כיון דהיה אסור עד היום הוי דבר שיש לו מתירין ה"ה לעניין ספק איסו' ובתשובת צמח צדק בקונטרס אחרון כתב דרך אחרת להרץ קושיא זו ודבריו מעורבבי' ואינם מובני' לי ובפרטות מה שמשמע שם מדבריו דאסור לשהות תרנגולת עד שתלד כמו שאסור לשהות הבהמה י"ב חדש משום תקלה זה ודאי אינו וכמבואר לעיל כלל ע"ג דין ד' לכן נראה עיקר כמ"ש בתשובה צמח צדק שם אכן באו"ה כלל ך"ה דין י"ח כתב דבר שנאס' מחמת היקו מתבטל שפיר אע"פ שאפשר שניתרת כשיבא אליהו לא נקרא דבר שיש לו מתירין לפי שאז אינגלאי מלתא למפרע שלא נאס' מעולם ועוד כמ"ש הרשב"א שלא נקרא דבר שיש לו מתירין אלא שיותר בודאי עכ"ל ועיין בנה"כ סי' ק"ב : יב דאינו ודאי שיבא לידי היתר לעולם ודוקא בכה"ג דחיישינן שלא יבא לידי שום היתר משא"כ אם ודאי שיבא לידי היתר קצת כגון ביצה טריפה שנולדה ביום טוב ונתערבה אע"ג דלאחר י"ט ג"כ אסור מכח טריפות מ"מ יסתלק איסור הכולל דהיינו נולד וכל מה שאפשר למעבד יותר בהיתר עבדינן אף דלא יהא מותר לגמרי וכ"כ בתשובת צ"צ סי' ס"ט והאריך לדחות ליש מי שחולק בזה ע"ש ודבריו נכוני' ובתשוב' מהר"י לוי סי' ל"א דקדק מדברי הרשב"א אלו דלא מקרי דבר שיש לו מתירין אלא שההיתר הבא הוא מוחלט ומוסכ' מהכל אבל היכא דההית' שיבא עדיין אינו מותר לכ"ע אלא דאיכא ספיקא דפלוגתא דרבוותא לא מקרי דבר שיש לו מתירין וראי' מירושלמי דנדרי' פ"ו דמכוא' שם דאי לא אמרינן שחכם עוק' הנד' מכל וכל לא מקרי דבר שיש לו מתירין ע"ש דבריו באריכות וכל דבריו אינם מוכרחי' כלל הנה מה שמדקדק מדברי הרשב"א אינו דקדוק כלל דלא בא הרשב"א למעוטי רק ביצה ספק טריפה ואפשר שלא יבא לידי שום היתר כלל משא"כ כאן דעכשיו הוא ודאי איסו' ויבא ודאי לידי היתר לחד מרבוותא אע"ג דאיכא חד מרבוותא דאוסר מ"מ יהיה ספק איסו' ועכשיו הוא ודאי איסו' וכל מה שאפש' למעבד יותר בהית' עבדינן (ומ"ה אסרינן בספ' ספיקא ואפילו באיסו' דרבנן כמבוא' ריש כלל זה ובדין י"ג) גם עיק' היסוד שהביא ראי' מירושלמי אין ראיה כלל דהפשט בירושלמי הוא להפ' וכמ"ש והעתקתי בסמוך ס"ק י"א בשם הרא"ש וכן הוא בפי' הנדפס אצל הירושלמי ואפשר שבתשובה מהר"י הוי נמשך אחר דברי הכסף משנה פט"ו מהמ"א דין י"ב שהבין כן הפי' בירושלמי אבל באמת שגג בזה דהמעיין ומדקדק היטב בירושלמי יראה להדיא דה"א לפרש כן ובודאי אשתמיטת' להם דברי הרא"ש שכתבתי : יג שכל שבידו לפי דעת מהרש"ל שכתבתי לעיל כלל נ"ט ס"ק ח' דכל שאין היתי' בא ממילא מכח זמן לא חשיב דב' שיל"מ נ"ל דשאני לענין טבל דאיכא מצוה לאפרושי לכן חשיב דבר שיש לו מתירין וכמ"ש לעיל בכלל נ"ט וע"ל דמהרש"ל סוב' דלכך טבל אינו בטל מטעם דכשיתרו כך איסורו וכדאיתא פ' השוכר את הפועל דף ע"ג ע"ב וע"ש בתוס' וכת"ה הארוך דף קד"ט ע"א ע"ש : יד מיהו בדב' שצריך שיוציא עליו הוצאות וטבל אע"ג דצריך לאפרושי מ"מ אף דלא נתערב ג"כ לאפרושי קאי וא"כ אין לו הפסד עכשיו משא"כ בכלי איסו' אולי לא היה רוצה להשתמש בו דב' נותן או איסור וכה"ג אם יש לו היזק וגם בטבל אם אין לו טבלים אחרים לא מקרי דבר שיש לו מתירין ומ"מ אינו בטל מטעם כשיתרו כך איסורו וכבר האריך בכל זה הרשב"א בת"ה הארוך דף קכ"ט ע"א ועיין בתוס' פרק השוכר את הפועל ולענין עיק' דין הכלי' איך יש לנהוג עמ"ש לעיל כלל נ"ט ס"ק ז' ח' ע"ש : טו כתב הר"ן בנה"כ סי' ק"ב כתב וז"ל הר"ן שהביא בת"ח שם נ"ע שלא נמצא כן בר"ן ואני אומר דאע"פ דלאו בפי' אמר מ"מ מכללא איתמ' דהא הר"ן מאריך שם בפלוגתא דר' שמואל ור"ת דפסקו בחתיכה של נבלה שנתערב' בין החתיכות בקדרה אע"פ שיש בקופה קדרה רוטב ורואין את מינו כאלו אינו והרוטב רבה על החתיכות צריך שיהא בחתיכות עצמן ששים לבטל רוטב שהוא נבלע בקופה חתיכה שאלמלא כן כשהוא פלטו אוס' את כל הרוטב מפני שהוא מינו וכו' וכתב הרמב"ן ור' יצחק חולק עליה' וכו' ולבסוף מסיק וז"ל דברי ר' שמואל ור"ת עיק' והארכתי בדברי' הללו אע"ג דהכא נקטינן דכל איסורין שבתורה בס' בין במינו בין שלא במינו משום דנפקא מינה לדבר שיל"מ שאוסר בכל שהוא במינו עכ"ל הר"ן הרי להדיא מבואר מדבריו דאם היה האיסור ברוטב דבר שיש לו מתירין ושוב נפל מרוטב לרוטב

לרוטב אחרת בענין שהוא מינו כמו בחתיכות שהוזכר בדברי ר"ת דאוס' אם לא שיש ס' בחתיכות וברוטב כענין שאמרינן סלק את מינו כאלו אינו כמבואר להמעיין בר"ן שם דבריו באריכות ודוק : **טז** ואינו כן דעת מהרא"י כל האחרוני' תפסו על הרב בזה כיון דדבר שיש לו מתירין הוא מה לי איסור בלוע או איסור מגופו ובת"ה סי' ק"ע אדרבה משמע להדיא איפכא דלא כ"כ שם רק אחהר"ל אבל לענין דבר שיש לו מתירין אין חילוק וכן השיגו על זה כל האחרוני' הובאו בש"כ סי' ק"ב ס"ק י' ובט"ז הביא קצת סעד לדברי הרב מאו"ה בכלל ד"ם דין י"ט ומ"מ לדינא פסק להחמיר ועיין בנה"כ שם שהאריך ופי' דברי האו"ה בענין אחר וכן עיקר כי כן הכריעו כל האחרוני' ועיין בש"כ שם ודוק : **יז** אבל דעת הרי"ף ע"ל בסימני' מבואר שדעת הרב לפסוק כמ"ה דלא מקרי דבר שיש"מ רק כשהותר לאותו דבר עצמו וכן נראה כוונתו בש"ע סי' ק"ב וכ"כ הש"כ ס"ק י"א וכן הכריע בתשו' מהר"י לוי תשובה ל"א כן להלכה ע"ש אכן לעיל כלל ד' דין ח' משמע מדברי הרב שדעתו לפסוק כדעת הרי"ף וסייעתו רק בבשר שלא נמלח בתוך שלשה ימים שהוא רק חומרת הגאוני' פסק דיש לסמוך להקל ולהתיר התערוב' ת"ע : **יח** דבר המתקלקל והא דכתב האו"ה דדבר שנאסר מחמת תיקו הטעם דלא מקרי דשיל"מ היינו משום ספיקא וכמ"ש לעיל בס"ק י"א ולא כתב טעם זה דמתקלקל י"ל דמיירי אפי' בדבר שיוכל להתקיי' לזמן מרובה ועוד דאליהו יכול לבא בכל שעה וכ"כ מהרש"ל פכ"ה סי' פ"ז ובנה"כ סי' ק"ב ועיין עוד שם במהרש"ל שפסק דאף במתקלקל חשיב דשיל"מ וכתב שם שכן דעת הרמב"ם ואין דבריו מוכרחי' כלל וגם הוא נגד הסברא דמה מתירין יש לו כיון דמתקלקל בסוף כך לכן אין לזוז מהכרעת הרב וכ"פ הב"ח בסי' ק"ב : **יט** הואיל ונאסר לשנה הבאה ודלא כרמב"ם ומשמע דאי לאו האי טעמא הוי דשיל"מ וקשה דמה דבר שיל"מ שייך כיון דאסור לקיים התערובת וצריכן לשרפו מיד כמבואר בא"ח סי' תמ"ז וא"כ מה יש לו מתירין שייך הכי ובאמת על הרמב"ם עצמו לא קשה מידי שהוא סובר דהערובה חמץ מותר לקיימו אם אין בו כזית כדי אכילת פרס כמבואר בדבריו פ"ק מהלכות חמץ ומצה והרב המגיד שם ובלח' משנה שם ובספ"ד מ"ה חמץ ומצה ע"ש אכן לדעת שאר הפוסקי' (ועיין בעולת שבת ר"ס תמ"ב) וכפרעות לפי מה דקי"ל דאפי' תערובת משהו אסור לקיימו דצריך לשרוף הכל קשה וצ"ל כמ"ש הר"ן פרק כל שעה בזה וז"ל שבעלי סברה זו סוברין כיון דמדאורייתא דבר שיש לו מתירין היא כשאסרו ר"ש משום קנסא לא בא להקל עליו עכ"ל וא"כ כה"ג הא דאנו מצריכין לשרוף ושלא לשהות הוא ג"כ מכח תקנה וחומרא וע"ש בר"ן שהשיג על הרמב"ם בזה וזה דעת הרב כאן ושאר אחרוני' ומכל מקום אינו בטל כלל כמבואר לעיל כלל ל"ע דין י"ו וע"ש ס"ק ט"ז הארכתי בזה לדינא וע"ש : **כ** ויכול לשאול על נדרו ומזה לאשתולי עלי' ועיין לעיל ס"ק י"ג ועמ"ש לעיל כלל ל"ט ס"ק ח' : **כא** ובארוך כלל כ"ה כתב דהמנהג לאסו' הט"ז בסי' ק"י ס"ק י"א כתב דהר"ן לא מיירי אלא דוקא באיסו' דרבנן והארוך שאוסר מיירו דוקא באיסו' דאורייתא ובנה"כ השיג עליו ומוכיח להיפך דהר"ן מתי' אפי' באיסו' דאורייתא והאו"ה אוס' אפי' באיסו' דרבנן וכמבוא' בדבריו בכלל כ"ה דין ד' וכלל כ"ו דין ט' ודבריו נכוני' להמעיין היטב בר"ן ואו"ה ומ"ש האו"ה בכלל כ"ה דין ז' ע"כ צ"ל דקאי אשאר איסורי' שאינם בטלי' שהוזכר שם באו"ה ועיין שם בש"ע סי' ק"י סעיף ח' בהג"ה שפסק וטוב להחמיר אם לא לצורך מאחר שיש לו היתר בלאו הכי ואע"ג דבא"ח סי' תצ"ז ס"ד סתם המחבר והרב דספק מוכן בי"ט שני מותר משום דהוי ספק ספיקא צ"ל דשאני התם דאנן לא עבידנן י"ט שני רק משום מנהג וכ"כ הש"כ בסי' ק"י ס"ק נ"ה ע"ש שמחלק עוד חילוקי' בדין זה והוא נגד משמעות הרב כאן וע"ל בס"ק א' ועמ"ש לעיל בכלל ל"ט ס"ק ט"ז :

כלל וסי' ע"ה

א אפי' כשיש פת ישראל וכ"כ הש"כ בסי' קי"ב ס"ק ט' וז"ל מיהו נראה דיש ליזהר כל ימות השנה שלא ליקח מהם היכי דאיכ' פלטר' ישראל אם לא שפת עכו"ם יפה יותר דאז שרי כדלקמן עכ"ל ומשמע קצת מדבריו שבין ר"ה ליום כיפו"ים להחמיר בכל ענין אף אם יפה יותר וכן משמעות דברי הרב שכתב שיש להחמיר בכל מה דאפשר להחמיר : **ב** כפי מה שרוצה להחמיר דהיינו אם רוצה להכשיר ע"י קיסם והדלקת האש וכיוצא בו או להחמיר ושלא לאכול רק פת שנאפה ע"י ישראל וכמבוא' הדיני' בסמוך ונראה פשוט דמי שנהג מפתן ושוב אינו רוצה ליזהר מכח איזה סיבה דצריך התרה כדין נדר וכמבואר בי"ד סי' רי"ד דמי שרגיל בדבר שצריך התרה כדין נדר אך נ"ע קצת לפי זה דא"כ אמאי מתירין התערובת אף למי שנזהר כמבואר בסמוך דין ח' ושלא הנוד' מן הדבר ונתערב במינו אינו בטל כמבואר לעיל כלל ע"ד דין י' ואפי' נתערב שלא במינו מ"מ ס' מיהו בעי ועוד דהא מבואר בי"ד סי' י"ג דהנוד' מפת סתם אינו אסו' אלא בפת חיטי' ושעורי' אם לא במקו' שנוהגין לעשות פת מכל דבר ובסמוך דין י"א פסק דאסו' בכל חמשה מיני דגן בסתם וצריך לומ' דשאני הכי כיון דהמנהג הוא שנהג כן על פי גזרת חכמי' א"כ נהג איסור בכל ענין שאסרו חכמי' לא פחות ולא יותר וא"כ אין כאי' מנדרי' ממש וק"ל ועיין בסמוך ס"ק כ"א : **ג** בכל מה שאפשר להחמי' פי' אם אפשר לאפות בעצמו או ליקח מנחתו' ישראל יקח ואם לאו יאפה ע"י השלכת קיסם וכ"כ הלבוש בא"ח סי' תר"ג וכן הוא במנהגי מהר"אט ולאח' ימי תשובה מותר לאכול פיתן בלי התרה כלל כיון שלא נהגו לאיסור רק בימים האלו וכה"ג פסק הרב בא"ח סי' תקס"ח ועיין בש"כ סי' רי"ד סעי' ב' ועיין מ"ש בס"ק א' וב' : **ד** אלא בפת של עכו"ם משום דהוה גזירה שאין רוב הצבו' יכולין לעמוד בה על כן בטלה הגזירה משא"כ בפת ישראל לא שייך טעם זה : **ה** דאם נפח באש ע"ל דין י"ח ס"ק ל"ח ודין ד' : **ו** דכל זמן שהפת בתנור משביח לשון הרב אינו מדוקדק דלכאורה משמע אף שנגמר כל צרכו ואפי' אינו יודע אם משביח מספקה כל זמן שהפת בתנו' משביח אבל באמת בלשון המרדכי ואגור סי' אלף ר"ג מבואר להדיא דדוקא אם ידעינן דצריך עדיין לאפייתו ומשביח אז יש לו היתר וכ"כ בסימן קי"ב ובשערי' בסימן ע"ד ג"כ לא כתב כלשון הרב שהטעה כאן מתמו ומשמעו' דבריו ג"כ כדעת המרדכי והאגור ע"ש : **ז** ועוד שמעתי מרבותי דאפי' אם הוציא הפת משמע דאפי' קרם פני הפת בכל הנדדי' בענין שאפש' לאכול כך מ"מ מהני הכשיר התנו' ע"י חיתוי גחלי' והשלכת קיסם או לנפח וכיוצא בו וכ"כ המרדכי וכ"פ הב"י בש"ע סי' קי"ב וכן מבואר באו"ה כלל מ"ג ומ"ד דין י' אבל קשה מהא דפסק בש"ע בא"ח סי' רנ"ד סעיף ה' דאין נותנין פת לתנור בערב שבת אלא כדי שיקרמו פניו התחתון המדובק קודם שבת וכתב הרמב"ם הטעם דאם ישהה יפסיד הפת וכמבוא' שם בב"י וא"כ אין אמרינן כאן דמועיל חיתוי אחר שנקרם הפת לפי שמשביח וכה"ג קשה לענין בישולי עכו"ם

דאף

שכתב על החתיכה הבלוע מדם דלא מקרי דבר שיש לו מתירין דאין איסור מחמת עצמו אלא מכח דם הבלוע בו ונראה דיש לסמוך אדברי מהרא"י מאחר דאיסור דרבנן הוא דאינו בטל ועוד סברא זו אמרי' נמי לענין חשיבות חתיכ' הראויה להתכבד :

ז כתב עוד בת"ה סי' ק"ע דלא מקרי דבר שיש לו מתירין רק כשהותר לאותו דבר עצמו שנאסרה בתחלה אבל אם לא הותר לאותו דבר אע"ג דמותר לדברים אחרים לא מקרי דבר שיש לו מתירין ולכן כתב דבשר שלא נמלח ג' ימים שנתערב בבשר אחר בטל אע"ג דמותר לצלי הואיל ואין לו היתר לבישול שנאסר לו וב"כ המרדכי פג"ה ונ"י פ' הערל (יז) אבל דעת הרי"ף פג"ה דכה"ג מקרי דבר שיש לו מתירין וכ"כ פ' הנודר מן המבושל :

ח כתב הר"ן פ"ק דביצה דף ר"פ ע"א (יח) דבר המתקלקל אם ישתנה עד שיבא היתרו לא מקרי דבר שיש לו מתירין וכן הוא במרדכי פ' כל שעה וכ"כ ב"י בשם הרשב"א :

ט כתב המרדכי פ' כל שעה דחמץ בפסח לא מקרי דבר שיש לו מתירין (יט) הואיל ונאסר לשנה הבאה ודלא כרמב"ם פט"ו מהמ"א דס"ל דחמץ בפסח הוי דבר שיש לו מתירין :

י כתב מיימון פ"ה דהלכות נדרים מי שנדר מיין ונפל ממנו טפת לחביות גדולת אינו בטל דלדידי' מקרי דבר שיש לו מתירין (כ) ויכול לשאול על נדרו וכ"כ הר"ן בנדרים והאו"ה כלל כ"ח :

יא כתב ב"י בשם רבינו ירוחם בשם הרא"ה דבר שיל"מ שהוא אסור לזה ומותר לזה ואין לו מתירין למי שהוא אסור לו כגון המבשל בשבת וכיוצא בו לאו דשיל"מ הוא עכ"ל :

יב כתב האו"ה דבר שלא היה ניכר האיסור פעם אחת בפני עצמו לא מקרי דבר שיש לו מתירין וכ"כ הסמ"ג בה' שבת לענין משקין שזבו בשבת וכן הוא במרדכי פ"ז דשבת :

יג כתב הר"ן ר"פ אין צדין ע"ב דס"ס מותר בדבר שיל"מ כגון ספק ביצה בי"ט שני עכ"ל (כא) ובארוך בכלל כ"ה כתב דהמנהג לאסור אפי' בספק ספיקא בדבר שיש לו מתירין :

כלל וסי' ע"ה בדיני פת ובישולי עכו"ם ובו כ"ג דינים :

א פת של עכו"ם נהגו בו היתר ברוב המקומות על כן לא אאריך בחילוקי דיניו כי כבר פשט המנהג להתירו ולאכלו (א) אפי' כשיש לו פת ישראל ומי שנזהר בו יחמיר (ב) כפי מה שרוצה להחמיר על עצמו אמנם בימי' שבין ר"ה ליום כיפור כתבו הרא"ש והמרדכי בר"ה בשם אבי העזרי שיש להחמיר וכן נוהגין המדקדקים להחמיר בו (ג) בכל מה שאפשר להחמיר :

ב ואין להתיר אפי' במקום שנהגו בו היתר (ד) אלא בפת של עכו"ם אבל בפת של ישראל שאפהו עכו"ם הוא בכלל איסור שלקית ובו לא נהגו היתר בשום מקום אם לא שהסיק הישראל התנור או חתה בגחלים או אפהו בעצמו שאם עשה ישראל אחד מאלו אין בו משום בישולי עכו"ם וכתב הרא"ש שנהגו היתר אפי' ע"י השלכת קיסם לתנור אבל בפת של עכו"ם במקום שנהגו בו איסור לא מהני ביה חיתוי בגחלים אלא מדברי הרמב"ם נראה דאין חילוק בין פת לפת והכל שרי על ידי חיתוי או ע"י השלכת קיסם וכתב באו"ה בכלל מ"ה דנהיגין כדברי הרמב"ם וכ"פ ב"י ומהרא"י ז"ל דאפי' מי שנזהר בפת של עכו"ם יכול לסמוך על השלכת קיסם וכתב באגור בשם מהר"י מולין (ה) דאם נפח באש מועיל כחיתוי וכ"כ ב"י בטור י"ד סי' קי"ג :

ג וכתב בש"ד (ו) דכל זמן שהפת בתנור יכול להכשיר התנור כגון בכפי התנור דכל זמן שהפת בתנור משביח (ז) ועוד שמעתי מרבותי דאפי' אם הוציא הפת אם יודע שהפת משביח מאש אם יחזור לתנור חם לאפות יכשיר התנור ויחזור הפת וכן עשה ר"י שירמייל מעשה עכ"ל וכתב מהרא"י בהג"ה דהכי נהיגין וכתב באו"ה בכלל מ"ג דלענין בישול עכו"ם נמי דינא הכי ובלבד שישביח עדיין לצורך גמר בישולו ולכן מותרין לאכול דגים צלויים קצת ביד עכו"ם הואיל וגמר בישולם ע"י ישראל ואינה ראוי' לאכול ע"י צליית עכו"ם : וכתב

ד וכתב עוד בשערי' דכל שהפת אסור אין למכרו לעכו"ם במקום שנהגו היתר בפת שלהם שמא יחזור וימכרנו לישראל אבל (ח) בכל ענין דליכא למיחש דלמא אתי לזבוני לישראל אחר כגון ליתנו לפועליו עכו"ם או לחתכו בחתיכות קטנות שרי וכ"כ המרדכי פ' אין מעמידין ומטעם זה כתב באו"ה דנוהגין במקום שהרבה ישראלים דרים (ט) דאסור לקנות פת חתוך מן עכו"ם שמא קנאו מישראל:

ה וכתב ב"י ואין חילוק בין אם העכו"ם אופה בשכר לכל מי שרוצה לאפות או אם אופה בחנם ודלא כתשו' בר ששת סי' תקי"ד דמחלק בזה:

ו וכתב המרדכי פ' אין מעמידין מעשה שאפה העכו"ם ג' פעמים פעם ראשונה ושנייה הכשיר ישראל להתנור ובפעם הג' לא הכשירו ופסק להיתר דהיסק הראשון עדיין מועיל להיסק ג' דנשארו גחלים מהיסק ראשון והוי כהשלכת קיסם ומ"מ לא רציתי להורות למעשה להיתר ובאו"ה פסק להיתר אפי' לא נשארו גחלים מהיסק ראשון דהא היסק ראשון מועיל א"כ דנראה לעינים דתנור שהוסק פעם אחת נוח להתחמ' מאלו לא הוסק כלל ולכן אם הסיקו ישראל ביום ראשון ובכל יום ויום אפה בו העכו"ם שלא עמד התנור (י) יום שלם בלא הסקה הכל שרי עכ"ל וכ"כ האגור בשם התוס' דאם הכשיר התנור מועיל כל ימי השבועה עד יום א' ומיירי נמי בכה"ג:

ז כתב בשערים אם הוא ספק אם הכשיר ישראל התנור או לא שרי דהוה ספיקא דרבנן ולקולא:

ח כתב הי"ד בסי' קי"ב וז"ל כתבו הגאונים (יא) כותח של עכו"ם מותר ואין חוששין לפת של עכו"ם שבו ור"י התיר למי שנזהר מפת של עכו"ם לאכול בקערה עם מי שאינו נזהר ממנו ואינו חושש לתערובת הפת עכ"ל וכ"כ נימוקי יוסף פ' הערל דפת של עכו"ם (יב) אינו אוסר תערובתו כלל וכן כתב באו"ה מיהו כתב (יג) דאסור לערבו לכתחלה וכ"כ בהג"ה ש"ד בשם ר' יחיאל מפריש וכתב באו"ה כלל מ"ג דה"ה דבר שאינו אסור רק משו' בישול עכו"ם שאינו אוסר תערובתו (יד) ובטל ברו' בעלמא בין במינו בין שלא במינו אפי' הוא דבר חשוב שאינו בטל במקום אחר:

ט כתב המרדכי פ' אין מעמידין דף שפ"ו ע"ב בשם ראבי"ה שאם מיסב על השלחן אצל ישראל שאינו נזהר מפת של עכו"ם (טו) והבעל הבית נזהר מפת שלהם כיון שמצוה עליו לבצוע יבצע מן היפה אפי' הוא פת של עכו"ם שעל השלחן וכיון שהותר לו לבצוע הותר לו כל אותו סעודה דאין זה כבוד שמים ששוב יחדל משום איסור והוא כבר בצע עליו עכ"ל:

י כתב ב"י מצאתי כתב בתשוב' בשם ר' שמחה דמותר לאכול פת של עכו"ם (טז) לנזהר עם שאינן נזהרים משום איבה (יז) וכן אמרינן לענין דמאי ודוקא פת שהוא עיקר הסעודה ואם כולם אוכלים והוא אינו אוכל איכא איבה אבל מי שנזהר מחמאה של עכו"ם וכיוצא בזה אסור לו לאכול עם שאינו נזהר דבחמאה ליכא איבה דכמה איכא דאין אוכלין חמאה:

יא כתב הרא"ש בתשו' כלל י"ט דלא מקרי פת אלא של חמשת מיני דגן אבל פת קטניות ואורז לא מקרי פת (יח) ואינו אוסר אם אינו עולה על שלחן מלכים עכו"ם משמע הא אם הוא בענין שעולה על שלחן מלכים עכו"ם (יט) אסור משום שלקות וכ"כ

דאף לאחר שאתבשל כמאכל בן דרוסאי מועיל חיתוי וכן הדין לענין צלי כמבואר' ממשמעות הפוסקי' ועיין בב"י סימן קי"ג וכמבואר בסמוך דין זה וי"מ וי"ע והטעם שג"כ משביח עדיין וכמ"ש באו"ה וכא"ח שם בסימן רנ"ד פסק להדיא דכשנגלה כמאכל בן דרוסאי לא חיישינן דלמא אתי לחתויי שמאחר שהוא ראוי למה יחתה להפסידו עכ"ל וצ"ע ואולי יש לדחוק ולומ' דהב"י והרב אזיל לשטתו דפסק כהרמב"ם דמועיל השלכת קיסם מטעם דהוא רק להיכ' בעלמא ואפילו אינו מקרב או משביח הבישול לדעתו מותר וכמ"ש מהרי"ל בתשובה סימן רכ"א ע"ש וא"כ סובר הב"י דאף שאפשר שע"י החיתוי יבא לידי הפסד מ"מ הוי היכ' ומתיר הפת או התבשיל אך מ"מ צריך לעשות ההיכר בעוד שהפת או התבשיל משביח וצריך לתנור אף שאפשר שע"י החיתוי יפסיד ויתחרך אבל כשהפת אינו משביח וא"צ לתנור כלל פשיטא שטוב אין כאן היכר כלל וק"ל: ח בכל ענין דליכא למיחש דלמא אתי לזבוני ומטעם זה נראה דמותר למכו' פת זה לעכו"ם שאינו פלטר דאז ליכא למיחש שימכר לישראל דהא אף במקו' דנוהגין היתר ליקח מעכו"ם מ"מ נזהרי' מפת בעל הבית וכמבואר בש"ע סימן כ' אך הרב אזיל לשטתו שאינו מחלק כאן בין פת בעל הבית ופלטר וכתב דעתו להמקילין שנוהגין להקל בכל ענין אפי' בפת בעל הבית ועיין בפלפלא חריפתא פ' אין מעמידין שהאריך בטעם מנהג זה: ט דאסור לקנות פת חמוך מן העכו"ם וכתב הב"ח בש"ם קי"ב וז"ל דפת חתוך שמוליכן עמהם אנשי מלחמה שמיבשין אות' וממלאין מהן חביות הרבה אין איסור דידוע דלא קנאו מישראל ואין לחוש למה שהתבש בסכין של עכו"ם דחתיכה א' או ב' נתקנח בו השומן שנדבק בסכין תתבטל ברוב עכ"ד והא דכתב הרב כאן טעם אחר לקנו' מהם פת חתוך תיפק ליה דבלא"ה אסור לפי שנחתך בסכיניה' י"ל דבא לומר אף אם רוצה לגרו' הפת מ"מ אסור מהאי טעמא ועי"ל כלל ס"א ס"ק ל"ו: י יום שלם דהיינו מע"ל וכ"כ להדיא בהג"ה בש"ע סימן קי"ב סעיף יו"ד: יא כותח של עכו"ם ומטעם החלב שלהם אין לאסור משום דחלב עמא אינו עומד ואי משום ניסובי מ"מ בטל במיעוטי כ"כ מהר"ם מרוטנברג בתשוב' סימן קנ"ד ומהרש"ל והב"ח והדרישה בסימן קי"ב והט"ז בסימן קי"ב ס"ק ט' השיג עליהם בדברי' נכוני' ומוכרחי' מכמה סוגית דש"ס דכותח אסור מחשש חלב עמא אלא דהגאוני' מיירו שנעשה בחלב כשר אלא שעכו"ם טמן שם פתו וקמ"ל דלא חיישינן לאסור משום פתם ועיין בש"כ שם דמחלק שיש שני מיני כותח ואין דעת הגאוני' על אותו כותח בזמן הש"ס ע"ש דבריו באורך (ובלא"ה צ"ל כן דהא מבואר בפ' כילד מברכין דף ל"ז דלחם העשוי לכותח נאפה בחמה וא"כ אין שייך למיחש משום פת של עכו"ם דלחם כזה לא היה בכלל גזירה כלל אלא צריך לומר דמיירו במין כותח אחר העשויה מלחם הנאפ' בתנו' וכ"כ הב"ח שם וגם בזמן הש"ס היה כמה מיני כותח כדאיתא להדיא ריש פ' כל שעה ודוק) ומ"מ גם מדברי הש"כ בנה"כ נלמד דיש לאסור הכותח מכח חלב של עכו"ם אם לא שידעינן שנעשה מחלב טהו' או שידעינן שאותו מין כותח אין נעשה כלל מחלב עמא אבל מן הסתם יש לאסור כמשמעות הש"ס וכ"פ האו"ה בכלל מ"ד והמרדכי פ' אין מעמידין ואף שבנה"כ צידד קצת להקל סייע ליש דעת הפוסקי' אבל לא להלכה ע"ש: יב אינו אוסר תערובתו ודוקא שנתערב אבל אם ניכר הפת לא מקרי תערובת ואסו' לאכול אף שנתפר' לחתיכו' קטנות וכ"כ מהרי"ל בתשובה סימן קנ"ה: יג דאסו' לערבו לכתחלה כד"מ סימן קי"ב כתב וז"ל ונ"ל דמ"מ יכול להיות שמותר לאכול בקערה אחת ולא אסרו לערב לכתחלה אלא לאכול הפת עצמו אבל משום טעם ליכא למיחש אך הג"ה ש"ד אוסר לכתחלה עכ"ל הנה מ"ש הג"ה ש"ד אוסר לכתחל' סוליא כן ממ"ש בהג"ה ש"ד סימן ע"ה דמותר לאכול בקערה אחת ואין לחוש על טעם הפת והביא ע"ז דברי ר"י מפריש שאוס' לכתחלה א"כ משמע להדיא שדעתו לאסור לכתחלה אפי' משום טעם לבד וכש"כ סי' קי"ב ס"ק כ"ד השיג על הד"מ וכתב עיינתי בהג"ה ש"ד ולא מצאתי הכרח ובאמת דבריו מוכרחי' כמ"ש גם מ"ש הש"כ שם וז"ל ובלא"ה הא הקערה היא כלי שני ואינו מבשל עכ"ל צ"ל דהג"ה ש"ד סוברת דמ"מ לכתחל' איכא איסור אפי' בכלי שני בשאר איסורי' וה"ה הכי: יד וכטל ברוב אף דפסק הרב לעיל כלל סי' כ' דין ע' דאפילו באיסור דרבנן צריכין ס' וכן דעת האו"ה היינו, דוקא בדבר שיש לו שורש דאורייתא אבל בדבר שאין לו שורש ועיק' דאורייתא בזה בטל ברוב בעלמא כ"כ האו"ה בכלל נ"ב דין כ' בשם הרשב"א לדבר שאין לו שורש דאורייתא כגון בישולי עכו"ם ונבינותיה' וחלה וכלאים של חוצה לארץ וכה"ג אם נתערב בטל ברוב בעלמא בין בלח ובין ביבש עכ"ל וכ"כ הרשב"א בתה"א בשם הרמב"ן אכן הרשב"א עצמו בתה"א דף ק"ח וכת"ה הקצר דף מ' ע"ב כתב דראוי להורת בכולן להצריכן ס' מלבד חלת חוצה לארץ כלבד עכ"ל וכב"י פ' הערל פסק דיש להצריך בכל איסורי' ס' רק בפת ובישולי עכו"ם דאין צריכן ס' כיון דאיסורן אינו שוה בכל ובבאר שבע דף נ"ד מתמיה מאוד על הב"י ע"ש דבריו באורך ומסיק דבבישוליה' ונביטותיה' צריכן ס' משא"כ בחמאה שלהם ופת דבטל ברוב ודעת הרב כאן וכש"ע סי' קי"ב וקי"נ וקט"ו להקל בפת ובישול עכו"ם ובחמאה משא"כ בגבינותיה' כיון שנגזרו בו מחמ' חשש איסור דאורייתא בגופו לכן צריכין ס' וכ"כ הש"כ סימן קט"ו ס"ק ע"ז ודין חלת חוצה לארץ מבואר בי"ד סימן שכ"ג: טו והבעל בית מהר מבואר דפי' הראבי"ה דישראל שאינו נה' מפת שלהם שהסיב אצל בעל הבית המהר מפתם ועל השלחן פת של עכו"ם ופת של ישראל דיבצע בעה"ב מן היפה וכן פי' בעל ת"ה סימן קס"ח וב"י סי' קי"ב וב"ח סימן קי"ב פי' פי' אחר בדברי הראבי"ה והשיג על הת"ח וש"ע וכבר דחוהו פירושו הש"כ וט"ז שם סימן קי"ב ע"ש דבריהם באורך ועיין בא"ח סי' קס"ח נתבארו חילוקי דינים אלו עיין שם: טז לנזהר עם שאינו נזהרי' משמע דוקא האוכל עם אנשים שאינם נזהרין אבל באוכל עם אדם אחד שאינו נזהר ליכא איבה דמאי אולמי דהאי מהאי וכן משמעות הש"כ בסימן קי"ב ס"ק כ"א ובזה אתי שפיר הא דכתב הרב לעיל בדין א' בשם הר"י שהתי' לאכול בקערה אחת וקשה לכאורה הלא אפילו בענין מותר משום איבה אלא י"ל דשאני היכי דאוכל רק עם אדם אחד: יז וכן אמרינן לענין דמאי בב"י בסימן קי"ב כתב כן בשם תשובה אשכנזית והביא ראיה לדבר מירושלמי דהיתר דמאי כה"ג בשבת של פרוגנטמא פי' של אסיפה כגון לסעודת מצוה עכ"ל ובאמת ראיתי בירושלמי דדמאי עצמו פ' רביעי שקאי על משנה ב' המדי' את חבירו שיאכל אצלו ואינו מאמינו על המעשרות אוכל עמו בשבת ראשונה ועל זה פי' הירושלמי בשבת של פרוגנטמא התירו ופי' פרוגנט' דהיינו סעודה ראשונה שאוכלין עם בחור שנשא בתולה וכן פי' הר"ש בפי' המשניות פ"ד דדמאי משנה ב' וכן פי' הרע"ב שם ומשמע מתוך משנה זו ומתוך הירושלמי דלא התירו משום איבה אלא דוקא גבי המדיר ובסעודה ראשונה של נשואין וכדמוכח נ"כ ממתני' פ"ז דדמאי משנה א' וכמ"ש הר"ש והרע"ב שם וא"כ צ"ע דלמה התירו הכא בכל ענין כיון שעיקר הדין נלמד מהתם וצ"ע: יח ואינו אוסר אם אינו עולה על שלחן מלכים הב"ח השיג על הב"י והרב כאן שהבינו דהרא"ש אפת קאי משום דודאי פת אורז ודוחן אינו עולה על שלחן מלכים רק דדברי הרא"ש קאי על תבשיל אורז ודוחן שאם אינו עולה על שלחן מלכים שאינו אוסר וע"ש ודבריו נכוני'. שאין פת אורז ודוחן עולה על שלחן מלכים וגם דעת הרב כן ולכן כתב אם הוא בענין שעולה על שלחן מלכים דהיינו ע"י איזה מערובת ובשמים וכיוצא בזה וק"ל: יט אסור משום שלקות ז"ל הב"י דלא גרע מפני שהוא עשוי פת וזה נראה ברור עכ"ל פי' דבריו דלא גרע משאר המתבשלין בידי עכו"ם דאם עולה על שלחן מלכים דאסור מחמת גזירה דשלקות וא"כ וכי מפני שהוא עשוי פת גרע אף דבשאר כל מיני פת של חמשה מיני דגן אנו נוהגין היתר היינו מטעם דהוי גזירה שאין רוב צבור

יכולין

יכולין לעמוד בו מטא"כ בפת אורז ודוחן שלא היתה כלל בתוך גזירה זו והוי מ"מ בתוך איסור שלקות אף שהוא עשוי פת וא"כ כיון דהוי בכלל איסור בישול עכו"ם אז אסור בין אם הוא של ישראל ואפאה עכו"ם או שהוא של עכו"ם (וזה פשוט לענין בישול וכו' כש"ם ופוסקי' וכ"כ הפרישה להדיא בסי' קי"ג סעיף כ' וכן מתבאר לקמן מדברי הרב) כמו בבישול עכו"ם עצמו וכן משמעות לשון הרא"ש וסתימות דברי הב"י והר' כאן ודלא כמו שכתב הפרישה בסי' קי"ב ס"ק כ' דדעת הב"י שאין לאסור אלא א"כ העיסה של ישראל דוקא ולזה נוטה קצת דברי הלבוש בסי' קי"ב ס"ב ולא ידעתי מאין יצא להם זה דמשמעות הב"י להדיא להיפך ואפשר דלמדו דבר זה משאר מיני פת וכמ"ש הרב לעיל דין כ' ובאמת הא כדאיתא והא כדאית' וכמ"של ס"ק ד' הטעם עיין שם גם הב"ח בסי' קי"ב ס"ק ד' כתב וז"ל תבשיל של אורז ודוחן של ישראל עכ"ל על כרחיך צ"ל דלאו דוקא קאמר של ישראל דלענין תבשיל ודאי אין חילוק ודוק : **כ** ואע"ג דיש בהם דבש ובשמים הרבה הא"ה כלל כ"ה דין י' כתב וגם אין בתבלין משום בישולי עכו"ם דהתבלין נאכלין כשהן חיין כדפי' המרדכי בשם ראב"יה בזנגביל רטיב' עכ"ל ובאמת ראיתי בדברי המרדכי פ' כיצד מברכין ושם לא מתבאר כלום דנאכל חי אלא לענין זנגביל רטיבא אבל בשאר מיני תבלין יבישין אינן נאכלין חיין וכדמשמע בפ' כיצד מברכין דף ל"ו ע"ב וביומא דף פ"א ע"ב וכ"כ להדיא הלחם המודות פכ"א סי' קס"ח וכן הוא דבר שנראה לעינים שאינו נאכל חי וכמ"ש לעיל כלל ס"א אכן בלבוש סי' קי"ב כתב ואין בו משום בישולי עכו"ם משום התבלין שבו שכבר נתערבו עכ"ל : **כא** והוי דינן כפת מצאתי כתוב בכ"י מו"ח זקיני הגאון הגדול המפורס' מוהר"ר שמעון זצ"ל וז"ל ויש רוצין לומר מי שנזהר מפתן אסור לאכול הני מרקחת שקורין לעקוך מת"ל אי חשיבי פת אסורין משום פת עכו"ם אי לא חשיבי פת אסור משום שלקות ולי נראה להתיר דבנדרי' הולכין אחר לשון בני אדם ובלשון בני אדם אינו קרוי פת אע"פ שאנו חשבינן אותם פת לענין בישול עכו"ם דהוא מילתא דרבנן ואזלינן בה להקל עכ"ל אבל לשון הרב כאן משמע שיש לאסור למי שנזהר מפתן וכ"כ להדיא בש"ע סימן קי"ב בהג"ה ועמ"ש לעיל ס"ק כ' ודוק : **כב** לא ראיתי מי שנזהר בהן ואע"פ שדכו התבלין במדוכת שלהן והתבלין לטעמא עבידי מ"מ כיון דאין האיסור התבלין מגופו בטילין בס' כ"כ בהג"ה בריש ס"ד והא"ה כלל כ"ה דין י' ומהרש"ל בתחלת א"ו כתב ע"ש מהר"ר זעלקימן בינג דקלוניא יש דובשני שקורין בורגר קוכן התבלין עיקר דאין ס' בקמח כנגד התבלין וצ"ע עכ"ל ועיין לעיל כלל וסי' ס"ע דין ד' דיש מיני גילום שאסורין ועיין בתשובת באר עשק סי' ל"ח דכתב שיש לאסור הני לחמי' שמשוחין בשמן שלא ליקח מעכו"ם וע"ש : **כג** פאנדה של דגים ודוקא לאכול הפאנדה שהוא הפת שנבלע בו השומן של דגים אבל הדגים עצמן פשיטא שאסורי' אם נאפה ונתבשל בידם וכמבואר בסמוך וכתב מהר"מ מטיקטין בגליון המרדכי פא"ע דאלו שומן של בשר או של אווז שמתן כבר מהותך ואין בו משום בישולי עכו"ם דאין בישול אחר בישול וכ"כ הש"ך והט"ז סי' קי"ג : **כד** אפי' למי שנוהג היתר בפת ודוק' אם הפנדה הוא של עכו"ם דאי בפאנדה של ישראל הלא לא נהגו היתר בשו' מקום כמבוא' לעיל דין כ' ואי מיירו בחיטה ישראל בנתלים גם השומן לא יאסר כ"כ הר"ף בהג"ה סמ"ק סי' ר"ו וכ"כ הב"ח והדרישה והט"ז סי' קי"ג סעיף א' וכ"כ הש"כ שם בס"ק ה' דלדעת הרב דמועיל חיתוי וקיסם בבישולים' כמו בפת א"כ לא משכחת להאי דינא אלא אם הוא של עכו"ם דבשל ישראל בלאו הכי אסור מכח פת של ישראל שאפאה עכו"ם ודלא כעט"ז שבסי' קי"ג סעיף ט"ו כתב האי דינא אפי' בשל ישראל ונמשך אחר הב"י בזה ולא דק :

כה שהשומן נאסר כשהיה בעין פי' ולא הוי כמו שנתערב דבר הנאכל כמות שהוא חי עם דבר שאינו נאכל כמו שהוא חי שנתבאר דינו בסמוך דין י"ב : **כו** ונבלע בפת ואע"ג דפסק הרב לעיל דין ח' דבישול עכו"ם אינו אוסר תערובתו צ"ל דשאני הכי שהשומן נראה וניכר בעין בתוך הפת וכמו שפסק הרב לעיל כלל ס"ע דין י"ג לענין אם נלוש עם ביצה וע"ש : **כז** בשפחות עכו"ם המתבשלת לעצמן ודוקא המתבשלת לעצמה אבל מתבשלת לבעל הבית הסכמת הרב לקמן דין י"ז דבדעבד מהנין להתיר דאנו סומכין דאי אפשר שלא יהפה א' מבני בית כ"כ הש"כ בסי' קי"ג ס"ק ך' ע"ש וכה"ג מחלק בהגהו"ת שבסוף או"ה בכלל מ"ג ועוד נ"ל לפע"ד דמעיקרא לא קשה מידי דודאי הרשב"א שכתב דיש ליזהר בשפחות אזיל לטעמו וכמ"ש הרב לקמן דין י"ז כשמו דיש ליזהר בבישול שלהם והרב אף שפסק לקמן דין י"ז להקל בדעבד מ"מ העתיק כאן דברי הרשב"א היינו כדי ליזהר לכתחלה אבל בדעבד מותרין הכלי' והא דהצריך הרב הגעלה לכלים לא קאי אשפחות שבבית ישראל רק על שפחות עכו"ם וכן מבואר מל' הרב בסימני' לקמן : **כח** מיהו כתב דיש להחמיר לענין מעשה רבי' ירוחם נתיב י"ו כתב וז"ל ורוב הפוסקי' הסכימו למ"ש הרא"ש וכ"פ בתשו' מהר"ש די מדינה חלק י' סי' מ"א וכתב שם ואפי' את"ל דאזלינן להחמי' כיון שהר"ן ז"ל מחמיר למעשה מ"מ אם רחצו הקדרה עם שאר קדרות ושהי' בני יומן ומקומהן אין לאסור לענין פליטת כלי מבישולי עכו"ם וכן אם שומן דבוק ויש במים ס' נגד השומן עכ"ל וע"ל כלל נ"ז דין א' וע"ל בסימני' דדעת הרב דבדעב' אינו אוסר המתבשל בתוכו א"כ פשיטא דאין לאסור הכלים שהדיחו עמהם ואף אם שומן בעין דבוק מ"מ ודאי נתבטל לפי מה דקי"ל דברוכא בעלמא בטיל וקי"ל : **כט** דכל כה"ג פירוש כיון שהוא מבשל בשעה שאין אנו יכולין לבשל איכא היכרא ובשולי עכו"ם כי האי לא מיתסר כ"כ הר"ן בתשובה שאלה ה' ובפרק אין מעמידין בשם הרא"ה והרשב"א במשמרת הבית שער שביעי בית ג' השיג על הרא"ה וכתב וז"ל וחלילה וחס שלא הותר אפילו לחולה עצמו אלא בעת הצורך בלבד דהיינו בשבת ולמוצאי שבת אסור אף לחולה עכ"ל וכתב הט"ז בסי' קי"ג ס"ק י' ודבריו נכוני' ואלו ראה הב"י ורמ"א דברי הרשב"א לא היו פוסקי' להיתר עכ"ל הט"ז והש"כ בנה"כ מפקפק על הט"ז בזה מ"מ נ"ל עיקר כמ"ש הט"ז כיון שהרשב"א מביא ראיו' להחמיר וגם משמעות הר"ן פ' אין מעמידין וכפ' כל כתבי משמע ג"כ לחומרא ואפשר לומר ג"כ שזה דעתו בתשובתו וכן משמעות מהרש"ל פ"ק דחולין סי' ל"ג ומהר"א שטין בביאוריו לסמ"ג וכן האריך להוכיח בספר באר שבע דף ל"ח ע"ב כדעת הרשב"א וכן פסק בעל שירי כנסת גדולה בא"ח סי' ש"ח וכתב שגם דעת הב"י להחמיר כיון שהשמיט בספר הקצ' דעת הרא"ה ומי בעל דברים יגש להתי' שאוסרי' עמודי עול' עכ"ל : **ל** אבל דבר הנאכל כמות שהוא חי בשבת פ' במה טומנין דף נ"א מבוא' דאדם חשוב ראוי לאחמורי על נפשו אף בדבר הנאכל כמות שהוא חי ופירש"י לפי שהרואה אותו שהוא מיקל עומד ומיקל יותר וכ"פ הרשב"א בתשובה הובא בב"י סי' קי"ג וגם הרי"ף והרא"ש העתיקו סוגיא זו משמע דהכי הלכתא וכ"כ הב"ח בסי' קי"ג ס"ק ב' והניח בתימה על הטו' והש"ע שלא פסקו כן ואפשר לומר דדעת הטור והש"ע דלאף בזמן הש"ס ראוי לאדם חשוב להחמיר כי היכי דלא להקל יותר מ"מ עכשיו אין חוששין לזה וכה"ג כתב הרא"ש פ"ק דביצה בהשגתו על ר"ח וז"ל אמרינן בפ' ר' ישמעאל ר' חייא בר אבא איקלע לגבלא ואסור להו תורמסי דשלקי עכו"ם ואכלו לפי שאינו בני תורה ולא נהגין להקל בכל הנאכל כמו שהוא חי או שאינו עולה על שלחן מלכים ולא מחמירין לפי שאין אנו בני תורה עכ"ל וכ"כ התוס' דבזה והסמ"ג לאוין ס' ע' והכי קי"ל כמבואר בא"ח סי' תקכ"ו וכן דעת כל האחרוני' וכ"כ בתשובת מהרי"ן חביב שאלה קל"ח דף ק"מ וא"כ הא דצריך אדם חשוב לאחמורי היינו דוקא בזמן הש"ס

וכ"כ ב"י ודלא כאו"ה כלל מ"ד דכתב דאפי' אינו עולה על שלחן מלכים עכו"ם אסור הואיל ועולה על שלחנם דרך בישול משום פרפראות :

יב וכתב בטי"ד סי' קי"ג עירב דבר הנאכל כמו שהוא חי עם דבר שאינו נאכל ובשלו עכו"ם רואין אם העיקר מדברים שיש בהם משום בישולי עכו"ם אסור ואם לאו שרי שהולכין אחר העיקר בין להקל בין להחמיר לפיכך הרסנא שעושין מדגים והוא מציר של דגים הנאכל כמו שהוא חי ומקמח אסור שהקמח עיקר עכ"ל וכתב ב"י דמטעם זה החמיר הר"ש בר צמח שלא לאכול מיני מתיקה שעושין עכו"ם מסולת ודבש אע"פ שנוהגין בו היתר וסוברין דדובשא עיקר הוא החמיר על עצמו שמא סולת הוה עיקר והואיל ואינו בכלל פת נאסר משום שלקות וראוי לאדם חשוב לאחמורי על נפשו עכ"ל ונ"ל דלא קאמר אלא במיני מתיקה שבלילתן רכה ולכך יש לחוש בהו כמו בהרסנא וכמו שנתבאר לעיל כלל וסימן מ"ט לענין נלוש אבל בלילתן עבה ויש בהם תואר לחם ליכ' למיחש דפת גמור הוא לענין המוציא ולענין חלה כי קמח הוא עיקר (כ) ואע"ג דיש בהם דבש ובשמים הרבה ודינן כפת הבא בכיסנין דמברכין עלייהו בורא מיני מזונות אם לא קבע סעודתו עליהם מ"מ נראה דאין להחמיר לענין פת עכו"ם הואיל ואי קבוע סעודתו עליהם מברך המוציא ובלילתן עבה אזלינן בתר העיקר (כא) והוי דינן כפת וכ"כ הרמב"ם פי"ז דהמ"א להתיר מיני מתיקה וכ"כ מהרא"י בהג"ה שער א' ומימי (כב) לא ראיתי מי שנזהר בזה :

יג כתב הי"ד (כג) פאנדה של דגים שאפאה עכו"ם אסורה (כד) אפי' למי שנוהג היתר בפת של עכו"ם (כה) שהשומן נאסר כשהיה בעין משום בישולי עכו"ם (כו) ונבלע בפת וכן ירקות הנאכלין חיין ובשלן עם בשר אסורין ששומן של בשר נבלע בהן עכ"ל וע"ל כלל וסי' ס"ט נתבאר דין פת שנאפה עם ביצם גם דיני קוכליך הניקחן מן העכו"ם וע"ל :

יד וכתב הרשב"א דה"ה הכלים שבשלה בהן עכו"ם נאסרין אע"פ שאין לחוש משום נבילות וטריפות ועל כן כתב דיש ליזהר (כז) בשפחות עכו"ם המבשל' לעצמן בבית רבן שלא יניח על גבי אור ואם קדמו והניחו צריך שיהפוך קודם שיגיע למאכל בן דרוסאי והרא"ש כתב שאין לחוש לזה כלל שלא החמירו בבישוליהם לאסור פליטתו עכ"ל הטי"ד ור"ן פא"מ כתב בשם הרא"ה כדברי הרא"ש (כח) מיהו כתב דיש להחמיר לענין מעשה מאחר דגדולים חולקים וכתב ב"י אע"ג דהרשב"א אוסר הכלים מ"מ אפילו לכלי חרס סגי ליה בהגעלה ג' פעמים :

טו כתב עוד הר"ן בשם הרא"ה עכו"ם שבשל לחולה בשבת מותר לברי במוצאי שבת • (כט) דכל כה"ג היכרא אית לה וליכא למיחש עכ"ל :

טז כתבו הפוסקים דאינו נאסר משום בישולי עכו"ם אלא דבר שאינו נאכל כמות שהוא חי ודבר שהוא חשוב ועולה על שלחן מלכים עכו"ם ללפת בו הפת או לפרפר' (ל) אבל דבר הנאכל כמות שהוא חי אע"פ שהוא עולה על שלחן מלכים עכו"ם או

או שאינו עולה על שלחן מלכים אע"פ שאינו נאכל כמות שהוא חי אינו נאסר משום בישולי עכו"ם ומהאי טעמא כתב הרמב"ם פי"ז מה' מ"א דמותר לאכול קליות של עכו"ם דאינן עולין על שלחן מלכים (לא) וכ"כ מהר"א מפראג דמותר לאכול קטניות שקורין ערביזין ששולקין או מבשלין העכו"ם ואין לאסור משום בליהן דסתם כליהן אינן בני יומן ומכאן יש ללמוד דאין לחלק בין דבר הנשתנה מברייתו או לא וכ"כ האו"ה וכן הסכימו שאר פוסקים (לב) ודלא כהר"ן פ' אין מעמידין דכתב דאין לאסור אלא דבר הנשתנה מברייתו ויש ללמוד מדברי הפוסקים דמתירין אפי' דברים שנשתנו מברייתן הואיל ונאכלים כמו שהם חיין קודם שנשתנו א"כ מותר לאכול (לג) הפובידלא שעושין העכו"ם הואיל והגודגני' נאכלים חיין קודם שנשתנו וכ"כ הרמב"ם פ"ז מהמ"א לענין שמן של עכו"ם (לד) ואין לחוש לכליהן דסתם כליהן נותן טעם לפגם ומטעם זה כתב המרדכי פ' אין מעמידין ופ' כיצד מברכין (לה) דמותר לאכול מרקחות של עכו"ם ועיין עוד מדינים אלו ריש כלל וסי' ל"ה ונ"ט וס"א מצאתי הגהות אלפסי דאגוזים גדולי' שמרקחין בקליפתן המרה עם הגרעין שלהן אסורין משום בישולי עכו"ם דאינן נאכלין חיים ועולים על שלחן מ"כים עכ"ל ואמרינן בגמ' דדברים שאינם נאכלין חיין רק ע"י הדחק כגון תמרי' המרים לא מקרי נאכל כמות שהוא חי וכתב או"ה כלל מ"ג דחבושים וערמונים אכילתן כמו שהם חיין מקרי אכילה ע"י הדחק ויש בהם משום בישולי עכו"ם עכ"ל (לו) ואינו נראה בערמוני' דהא בכל מדינות אלו רוב אכילתן חיין וכתב עוד דכמהין ופטריות עולים על שלחן מלכי' לפרפרת ויש בהו משום בישולי עכו"ם :

יז כתב הטי"ד בשם ר' אברהם דאין לאסור בכה"ג רק בבית העכו"ם אבל אם בישל בבית ישראל שרי ור"ת חולק עליו וכן נוהגין עכ"ל וכתב ב"י דהסכמת הפוסקים כר"ת מיהו כתב אורחת חיים בשם הרמב"ן דשפחות עכו"ם שבבית ישראל אינן בכלל עכו"ם לעניין זה וכן נהגו עכ"ל והרשב"א כתב דיש ליזהר מבישול שלהן וכתב מהרא"י בהג"ה ש"ד דאנו נוהגין להתיר בדעבד דאנן סומכין דאי אפשר שלא יחתה א' מבני הבית בגחלי' וכ"כ באו"ה (לז) דבדעבד נוהגין להתיר ולסמוך אדברי ר' אברהם דמתיר בישול עכו"ם בבית ישראל :

יח ולא אסרו אלא כשכל הבישול ע"י עכו"ם אבל אם חתה ישראל בגחלים אע"פ שהיה מתבשל בלא חתה ואע"פ שנתבשל כמאכל בן דרוסאי שרי כ"כ הרא"ש והמרדכי והרי"ף ומהר"ם ופסק האו"ה דכן נוהגין והכי נהוג ודלא כשאר פוסקים שכתבו דצריך להתות קודם שיתבשל כמאכל בן דרוסאי וכתב ב"י דנקטינן כוותייהו אם לא בשעת הדחק או לצורך שבת וי"ט ולא נ"ל כי כדאי הם המקילין ובתראי אינון לסמוך עלייהו באיסור קל כבישולי עכו"ם ומשמע מדברי מהרא"י דלעיל דאפילו חיתוי שלא בכוונה מהני ומצאתי כתב דה"ה ניפוח כפה או במפוח מהני כמו חיתוי דכח גופו כגופו דמי ומאחר דקי"ל לענין חיתוי דמהני (לח) אע"ג דבלאו הכי נמי היה מתבשל ה"ה לעניין ניפוח :

כתב

דהיו נ"ל מחמירין במקום שאינן בני תורה משא"כ בזמן הזה לא חיישינן לטעות ואף שבתומת ישרים סימן קי"ד כתב דאף הרא"ש ושייעתם חולקי' על ר"ת לא קאמרי בזמניה' שבני דורם בני תורה הם מ"מ בדור הרע הזה ואבדה חכמות חכמיו וכו' כ"ע מודה שאינן בני תורה עכ"ל ובאמת דעתו הוא נגד משמעות כל הפוסקי' ראשוני' ואחרוני' דמתירין דבר הנאכל כמות שהוא חי אף בזמננו ולא חיישינן לאינן בני תורה וכן משמעות הבאר שבע דף ק"י וכ"כ בהג"ה ש"ד לדיני כחל דעכשיו אין אנו חוששין לבקעה לגדור בו גדר והטעם נ"ל דאף דלא אכשור דרי מ"מ בזמן הש"ס היה יותר מוחזקים לאינן בני תורה לפי שכל גרסתם היה על פה ולא היתה סדורה לפניה' כמו עכשיו שנתפשטו ונדפסו הספרי' לפנינו כש"ע כנ"ל ליישב דעת הפוסקי' אבל נ"ע הא דפסק רמ"א בהג"ה בש"ע בהלכות נדרים סי' ר"ה סעיף א' דבזמן הזה לכולי עלמא דיינן ליה כדין עם הארץ לענין נדרים לפי שרובן אינן בני תורה עכ"ל והיא מתשובת להרשב"א ואולי יש לחלק וצ"ע: **לא** וכ"כ מהר"א מפראג דמותר לאכול קטניות שקורין ערבזין ז"ל מהר"א מפרא"ג הובא דבריו בב"ח סי' ק"ג ובפרישה שם וז"ל נשאל למהר"א על פולין שקורין בל"א ערבים שקולין העכו"ם במחבת וקורין אותן פוטשלקי' נראה נהר"א היתר גמור כי סתם כלי עכו"ם אינן בני יומן ואינם עולים על שלחן מלכים וקצת ראיה מסמ"ג לאוין מנוה י"ע סי' ע' דף ך"ה ע"ב שכתב שאפידלא הורמסי' דשלקי עכו"ם מותרין ואין חילוק נכון לחלק בין פולין לתורמסי' עכ"ל מהר"א וכיון שמדמה דין הפולין לדין התורמסין והתם מותרין התורמסין על ידי בישול ושלק' כמבואר בש"ס ופוסקי' שהבאתי בסמו' ס"ק ל' לכן כתב הרב בשמו שמותר לאכול קטניו' ששולקין או מבשלין עכו"ם ותמיהא גדולה היא בעיני שנתעלם מן כל האחרוני' דברי הרמב"ם פי"ז מהמ"א דין י"ח שכתב להדיא שם וז"ל פולין ואפוני' ועדשים וכיוצא בהו ששולקין אותן עכו"ם ומוכרין אותן אסורין משום בישולי עכו"ם במקום שעולין על שלחן מלכים משום פרפראות ומשום גיעוליה' בכל מקום עכ"ל הרמב"ם הנה מה שאוסר הרמב"ם משום גיעוליה' אזיל לטעמיה דסובר דלא אמרי' בכלי עכו"ם שסתמא אינן בני יומן כמבואר לעיל כלל נ"ט דין ב' ולא קי"ל כוותיה בהא כמבואר לעיל אך במה שאוסר משום בישוליהם במקום שעולין על שלחן מלכים לא מצאתי בשום א' מהפוסקי' ראשוני' שחולק עליו ומה שהביא מהר"א ראי' מסמ"ג שמתיר התורמסין אין ראיה כלל דודאי התורמסין הוא פשוט מהש"ס ופוסקי' וגם הרמב"ם פסק להדיא בפ' י"ז דין ע"ו דתורמסין ששלקו עכו"ם מותרין לפי שאינן עולין על שלחן מלכים ובפולין ואפוני' ועדשי' (דהיינו מיני קטניות שקורין ערביסן בל"א) כתב לאיסור הרי דחילוק גדול יש ביניהם ובב"י סימן קי"ג ובכ"מ פי"ז מהמ"א אחר שכתב טעם הרמב"ם וטעם הר"ן בדין הקליות כתב וז"ל ועל פי הדברים אלו נהגו היתר באפוני' קלוי' שקולין העכו"ם ולא פקפק אדם עליהם אם לא במקום שנוהגין למשוח המחבת בשמן בשעת קליה וי"ש לחוש שמא ישימו חלב במקום שמן עכ"ל כוונתו דוקא באפוני' קלוים כיון שהוזכ' סתם בש"ס ופוסקי' קליות מותרין משמע אפילו באפוני' משא"כ בבישול גם דעת הב"י כהרמב"ם בפולין ואפונים דאסורין במקום שעולין וכו' וכן מוכרח מדברי הב"י בכ"מ להרמב"ם ודלא כהב"ח שהביא שדברי הב"י ומהר"א הנ"ל המה להדיכ וזה אינו וקי"ל לכן נלע"ד פשוט דראוי להחמיר באפוני' ופולין מבושלין אם לא שידעינן שאינו עולה על שלחן מלכים כדעת הרמב"ם כי אין ספק שאלו ראה מהר"א ושאר אחרוני' דברי הרמב"ם בלי חולק מהראשוני' לא היה כותבים בפשיטות להיתר וכן שמעתי שעכשיו ערביסן עולה על שלחן מלכים עכו"ם ועיין בתשובת מהר"י ן' ל"ב חלק א' דף קמ"ח : **לב** ודלא כר"ן וכן משמע דעת רש"י פי' אין מעמידין וכן אי"ח' שם בהג"ה אשר"י בשם הרמב"ם ע"ש : **לג** הפובידלא ע"ל כלל מ"ו דין ח' : **לד** ואין לחוש לכליהן דסתם כליהן נ"ט לפגם משמע דאי הוי נ"ט לשבח היה אוסר בשמן וכן אם נתערב בו דבר בעין אוסר אבל הרמב"ם עצמו בפי"ז מהמ"א דסובר דלא אמרינן שסתם כלי אינן בני יומן כתב טעם אחר משום דבשר פוגם את השמן וגם הרב בתשובתו סי' נ"ד הוכיח מסוגיא דש"ס דכל הדברים אפילו הם בעין פוגמין את השומן וכ"ל דהא דכתב הרב הכא הטעם דסתם כליהן אינו בני יומן לאו אשמן קאי אלא אפובידלא שעושין מגודגניות קאי מהדר ועיין בש"כ סי' ק"ג ס"ק י"ג שהאריך להשיג על הרב בתשובתו והוכיח שדעת כמה פוסקי' ראשוני' ואחרוני' דבשמן (אפילו שלוק ונעשה כמשקה) שמנונית או בשר נ"ט לשבח ודבריו נכונים כמו שהאריך הש"כ שם בטוב טעם ודעת ואף שמה שהשיג הש"כ שם על הרב בסוף דבריו שגג שהבין דעיקר כוונת הרב שם להוכיח דבשמן הוי לפגם מהא דאית' פ' אין מעמידין דף ל"ט משחא שליקא למאי ניחוש לה אי משום עירובי מסרי סרי דהיינו אתערובת שמנוניה קאי ש"מ דהוי לפגם וכדעת הרמב"ם ועל כן השיג הש"כ שם עליו דדעת הפוסקי' כפי' רש"י דאתערובת יין קאי ע"כ הוכן דבריו שם וכודאי נתעלם מן הש"כ תחלה דברי הרב שם דעיקר הוכחת הרב אף לפירש"י דאי איכא למיחש לשום דבר איסור הנ"ט לשבח בשמן למאי קאמר בש"ס למאי ניחוש הא איכא למיחש אלא דכל הדברי' הם נ"ט לפגם וזה נ"כ כוונת הרב בסוף התשובה שכתב כמו שהוכחתי לעיל זה פשוט וברור כוונת הרב שם דלא כמו שהבין הש"כ שם מ"מ גם ראיה זו אינו מוכרחת כלל דאף שיש דברים שנותני' טעם לשבח בשמן מ"מ אין חוששין שנתערב בתוכו דלחזוקי לא מחזיקינן ולא קאמר הש"ס שם למאי ניחוש אלא בדבר ההוה ורגיל להתערב וכ"כ הרב עצמו שם בסוף התשוב' לכן נ"ל פשוט שיש לחוש לדברי הש"כ וכדע' גדולי פוסקי' שהביא שם וכל זה דוקא שידעינן בודאי שנתערב בו או שיש בו פליטת כלים בני יומן אבל ודאי מן הסתם אין לחוש גבי שמן במשמעות הש"ס וכל הפוסקי' וגם אין לחוש לחשש שמושחין המחבות בשומן חזיר כמ"ש הרב בתשובתו שם טעמים רבי' להיתרא ע"ש וזה נ"ב דעת הש"כ שם אף שהשיג על הרב בתשובתו מ"מ העתיק בפי' קי"ג ס"ק ט' דבריו לענין היתר שמן זית וק"ל ועיין בתשובה באר עשק סימן ל"ח ועמ"ש לקמן כלל פ"ה דין כ"ב : **לה** דמותר לאכול מרקחת והיינו דוקא במיני פירות שנאכלין חיין או שאינעולין על שלחן מלכי' ועמ"ש לעיל ס"ה ד' והא דהנו אוכלין כל מיני מרקחות כהכמי לעיל כלל ס"א בשם הלחם חמודות הטעם לפי שאין מבשלין אותן רק ע"י כבישה ע"ש ולפי זה אף אם מבשלין אחר הכבוש' נ"כ מותר כמו שיתבאר בסמוך דין ך"ד : **לו** ואינו נראה בערמוני' וכ"פ בתשובת מהר"י ן' לב חלק א' דף קמ"ד בפשיטות דערמוני' נאכלין כשהן חיין ואין בו משום בישול עכו"ם וכן משמע מדברי ר' יונה דכתב בפ' כיצד דף ל' ע"א וז"ל ואם הוא דבר הנאכל כמות שהוא חי וכו' כגון התבושין וערמוני' מברך הרלה ב"פ העץ ולאחר הבישול נ"כ ב"פ העץ עכ"ל (ודלא כאו"ה כלל מ' דין ב' שכתב מין דעיקר אכילתן ע"י בישול מברכין עליהן היין שנ"ב) וכ"כ בספר עמק הברכה כלל ה' דין י' ע"ש ועיין בהגהות שבסוף ספר או"ה כתב שם דינים מחולקי' לענין ערמוני' : **לז** דבדעבד נוהגין להתיר ואפי' בשפחות שבבית ישראל נ"כ אין להתיר לכתחלה רק דעבד כ"כ הרב לקמן בסימני' אכן בש"ע סי' קי"ז חזר הרב וכתב וז"ל ואפילו לכתחלה נוהגין להקל בבית ישראל שהשפחה עכו"ם מבשלת כי אי אפשר שלא יחתה א' מבני הבית ע"כ וע"ש בש"כ ס"ק ז' שמחלק בין שפחות שלנו שאינן קנוית לנו ועמ"ש בס"ה ד"ז ועיין כלל וסי' ל"ב בדין נאמנות עכו"ם : **לח** אע"ג דבלא"ה נמי היה מתבשל ומ"מ משמעות הש"ס שמועיל בחיתוי קצת לקרב הבישול ולתקן האש וכ"כ באו"ה והאגו' סי' אלף ש"ג ותשו' מהרי"ל סי' רכ"ב אך מיים שם דלדעת הרמב"ם דאפי' השלכת קיסם מהני מטעם דהוי רק משום היכרא בעלמא א"כ אפי' אינו מקרב הבישול נ"כ מהני ועיין בש"ק ז' : **לט** אבל אם הניח ישראל ושלקו לאו דוקא שישראל שלקו אלא אפי' שלקו עכו"ם והחזירו נ"כ אסור כ"כ הפרישה והט"ז והש"כ בסי' קי"ג ודלא כמ"ש הב"ח שם עיין שם בש"כ והט"ז שהאריכו להשיג עליו וכן משמע מסוף ל' הטור שם : **מ** והפך בהא לשון שרשב"א אינו כן רק שהרב הבין כן מל' הטור שהעתיק דברי הרשב"א ועיין

בדרישה

בדרישה סי' קי"ג ס"ק ע' : **מא** כ"ש עשיית האש מהני וה"ה השלכת קיסם מהני כן משמע מדברי הרב בש"ע סי' קי"ג סעיף ז' בהג"ה וכ"כ הש"ך שם ס"ק י"א בשם הסמ"ק וכאו"ה להדיא ועיי' בבאר שבע דף נ"ע שהשיג על כל אלו דימי' שספק הרב בדין זה ובדין כ' דאפי' לא היה מתבשל בלא סיוע עכו"ם נ"כ שרי מק"ו דאייתי' ובאמת מסוגיא דש"ס דפ' אין מעמידין משמע להדיא להיפך דאי לא היה מתבשל בלא סיוע עכו"ם אסור אפי' דעבד וגם הכ"מ שכתב הרב ואו"ה פריכא הוא ע"ש שהאריך בדבר ובאמת נ"ל דדעת האו"ה והרב כמ"ש הש"כ שם בסי' קי"ג ס"ק א' כי היכי דקיסם מהני בפת אף דלא שרי מדינא דש"ס כמ"ש הפוסקי' בסי' קי"ב אלא דסמכי אמ"ש בחילופי מנהגים דבין בני א"י ובין בני בבל דמהני והנח להם לישראל א"כ ה"ה בבישול עכו"ם ועיין בט"ז שם שמיישב ג"כ בדרך אחר ומ"מ חששו קצת להחמיר ובט"ז סיים שם וז"ל ולע"ד לענין הלכה דדוקא בבית ישראל יש לסמוך על דעה זה כיון דבלאו הכי יש דעה בטור בשם ר' אברהם דבבית ישראל אין איסור שלקות אבל בבית עכו"ם אין להקל עכ"ל ולע"ד נראה דהמיקל לא הפסי' ולסמוך על האו"ה והרב ומטעם שכתב הרב לעיל דין י"ח לסמוך עלייהו באיסור קל בישולי עכו"ם : **מב** כגון שחמם התנור להחמ' אפי' לאחר דברים כגון שהניח האור באגם וכן שדא סיכת' לאהינא וכה"ג לא מקרי מתכוין לבישול וכן אם צריך עכו"ם רישא וגלה האזן מותר למיכל מיניה דאין דרך לגלות כה"ג ודאי שלא נתכוין לכך כל זה מהבאר שם בש"ס ופוסקי' ועיין בפרישה סי' קי"ג : **מג** שמא חממו ג"כ לבשל ואסור והא דלא אמרי' בהא ספק דבריהם להקל כדלעיל דין י"ט נ"ל דשאני הכי דהוא דב' הרגיל ומצוי לכוון לבישול כ"כ הט"ז בסי' קי"ג ס"ק ה' : **מד** או מולחין עד שראויין לאכילה משמע דאכבש נמי קאי אבן התו' פ' החולץ דף מ"ו ע"א כתבו דבשר מליח אינו נאכל כמות שהוא חי ונאסר משום בישול עכו"ם וכ"פ הרב שם בהג"ה סי' קי"ג סעיף י"ג ואפשר דהאי או מלחן לא קאי אכבש רק אדגים מלוחים לכן העתיק הרב כאן ל' הטו' בשם ועוד נ"ל דכאן מיירו שמלחו היטב היטב עד שראוי לאכילה מחמת המליחה וכ"כ הט"ז אסי' קי"ג ס"ק י"ב לפרש דברי הטו' (וזה ג"כ דעת מהרש"ל בפ"ק דחולין סי' ל"ג וכתנס השיג עליו בשירי כנסת הגדולה בא"ח סי' ש"ח מדברי התו' פ' החולץ) והתו' בפ' החול' והרב בהג"ה מיירו אפשם בשר מליח בעין שלנו דודאי שאינו נאכל כלל כמו שהוא חי וק"ל :

מה הוי דבר הנאכל כמות שהוא חי כתבו התו' ושאר פוסקים דהיינו גדולי' קצת דאי קטני' ממש הא אמרינן בש"ס דאפי' נתבשלו בלי מליחה ג"כ מותרים דכיון שאינם עולים על שלחן מלכים לית בהם איסור בישולים' והב"ח בסי' קי"ג והשל"ה דף ע"ו הירצו דהא דדגים קטנים אינם עולים על שלחן מלכים היינו בדגים קטנים שגידל שלהם גדול אך שעכשיו עדיין קטנים הם אז אינם חשובין ואינם עולים על שלחן מלכים אבל דגים קטני' שנשארו לעולם בקטנותם בגידול שלהם הם חשובין ועולים על שלחן מלכים של עכו"ם ואסור משום בישוליה' עכ"ל ומאחי סמוכ' לדבריה' בפסקי תוס' פ' אין מעמידין גבי שני לדם דג וכן בפירש"י בפ' כיצד מברכין דמ"ד ע"ב ד"ה גילדני דכי גלי ע"ש :

מו וה"ה דבר מעושן משמע אפילו דגים קטנים מעושנין נמי דינא הכי וכ"כ הש"כ בס"ק י"ח אבן באו"ה כלל מ"ב דין ע"ז כתב שיש מיני דגים קטנים שנאכלין כך בלא שום דוחק ומותרין אם בשלן העכו"ם והרב שלא העתיק דבריו כלל כדרכו בכל מקומות אפשר שסובר דגם הב"י אינו חולק בזה עם האו"ה רק שהב"י מיירו בדברים שאינם נאכלין אלא ע"י הדחק משא"כ בדברים הנאכלין בלא דחק פשיטא דמותר נמי בכל הדברי' והש"כ בסי' קי"ג ס"ק י"ח כתב שהם דעות מחולקי' ע"ש :

כלל וסי' עו ועז

א ולפי זה הטעם אם לא אכלו אלא לעסו לתינוק בט"ז סי' פ"ט כתב ולפיכך אם לא אכלו אלא לעסו לתינוק צריך להמתין אע"ג שלא אכלו מ"מ טעם הבשר נשאר לו בפה ונמשך לו טעם השומן כאלו אכל עכ"ל ודבריו תמוהין לכאור' והם להפך ממשמעות הטור וכבר תמהיה עליו הש"כ בסי' פ"ט ס"ק ב' אכן כמהרי"ל בדיני בשר וחלב כתב ג"כ כלשון הט"ז ואפשר לומר שנזדמן להם נוסחא אחרת בטי"ד וכמו שהעתיק באו"ה כלל מ' דין ז' וז"ל וכתב הטי"ד אכל בשר סעודה אפי' לא יהא בשר בין השינים אסור כדפרש"י שהבשר מושך טעם ומוליא שומן והלכך הלועס לתינוק צריך להמתין עד סעודה אחריתי עכ"ל ועי"ל דגם הטי"ד לא קאמר רק דלטעם זה א"צ להמתין שש שעות לפי שאינו מושך טעם כל כך אבל מ"מ צריכין להמתין כפי המנהג שעה אחת כיון דמ"מ מושך טעם קצת וזה כוונת הלבוש ומהרי"ל וכן משמע קצת מל' מהרי"ל שם ולענין דינא אין נפקותא בכל זה דאנו ק"ל כחומ' שני טעמים כמבואר בסמוך : **ב** וכן מסקנת הטור א"ח עד דלא כבה"ג וכו' כל זה קאי לענין המתנ' שש שעות ולא לענין חומר

שני

יט כתב הטור אם הניח ישראל הקדרה אצל האש אע"פ שחתה העכו"ם אח"כ מותר ודוקא שמצאו עכו"ם אצל האש (לט) אבל אם הניח הישראל וסלקו קודם שנתבשל כמאכל בן דרוסאי ובא העכו"ם והחזירו אצל האש ובשלו אסור אבל אם כבר הגיע כמאכל בן דרוסאי אע"פ שסלקו אח"כ ובא עכו"ם והחזירו אצל האש וגמרו שרי ואם הוא ספק אם סלקו קודם שנתבשל כמאכל בן דרוסאי ה"ז ספק דבריהם ולהקל וכתב הרשב"א אם הניחו ישראל אצל גחלים עוממות שלא היו ראוים להתבשל ובא עכו"ם (מ) והפך באש ונתבשל הרי זה אסור וכתב ב"י ואם היה אפשר להתבשל כמאכל בן דרוסאי סגי בהכי דכל בישול האסור בענין זה ר"ל כמאכל בן דרוסאי וכתב עוד ב"י ולזה אם הניח ישראל שפוד עם צלי אצל האש לא יהפוך העכו"ם השפוד אם לא שנצלה כבר כמאכל בן דרוסאי דמאחר שאם לא הפכו לא היה נצלה הוי כאלו לא הניח כלל וכן אמרי' בגמ' לענין בישול וה"ה לצלי עכ"ל אבל לפי מה שנתבאר דחיתוי מהני כ"ש דכה"ג מהני בדעבד :

כ כתב הר"ן פא"מ דף שנ"ז ושנ"ח דאין עשיית האש או שגירת התנור מועיל לענין בישולי עכו"ם ולכן אע"ג דעשה הישראל האש אם בשלו עכו"ם לגמרי אסור וכתב דכן כתבו המפרשים הראשונים ז"ל ואין בדבר ספק כלל וכ"כ הריב"ש בתשו' וכתב ב"י דכל הני רבוותא סבירא להו דחיתוי לא מהני לענין בישוליהם והא דאמרי בש"ס שאם הפך בהן מהני פי' כדברי הרמב"ם שאם הפך בבשר שבקדרה או הגיס בו עכ"ל ולפי מש"כ לעיל דנוהגין בפשיטות להתיר ע"י חיתוי אח"כ ה"ה דיש להתיר ע"י עשיית האש בתחלה ואע"ג דאפשר לחלק ולומר דדוקא חיתוי מהני דבבר הדבר המתבשל אצל האש אבל האש שעושה קודם שהניח הקדרה אינה מעלה ומוריד מ"מ לפי דברי ב"י שלא נראה לו חילוק זה ואנן קי"ל דחיתוי שרי (מא) כ"ש עשיות האש גדול מזה כתב באו"ה בשם מהר"ם דאם הדליקה העכו"ם האש מאש ישראל ובשלה בו תבשיל מותר וכ"ש אם עשה האש בעצמו דשרי :

כא ואם ישראל הגיס בקדרה או הפך בבשר שבקדרה אע"פ שבלאו ה"נ היה מתבשל נ"ל דשרי דהא לאותן רבוותא דס"ל דעשיית האש וחיתוי לא מהני אפ"ה מהני הגסה והפך בקדר' א"כ לפי מה דנוהגין קי"ל דחיתוי מהני אפי' היה מתבשל בלאו הכי ואפי' כבר נתבשל כמאכל בן דרוסאי כ"ש דמהני הפך בקדרה או הגסה בכה"ג כנ"ל וכן משמע באו"ה :

כב וכתב הי"ד וכן הוא בש"ס דלא אסרו אלא כשמכווין העכו"ם לשם בישול אפי' לא נתכווין לבשר זה אלא שמחמם התנור לבשל בו והיה בו בשר ונתבשל אסור אבל אם לא נתכווין לבשל (מב) כגון שחמם התנור להתחמם והיה בו בשר שרי ודוקא שלא היה יודע שהיה בו בשר אבל אם ידע שהיה בו בשר אע"פ שחממו להתחמם בו חיישינן (מג) שמא חממו ג"כ לבשל ואסור :

כג כתב ב"י מאכל בן דרוסאי כתב רש"י ורשב"א שהוא שליש בישולו ואע"ג דהרמב"ם כתב פ"ט מהל' שבת שהוא חצי בישול כדאי הם רש"י והרשב"א לסמוך עלייהו באיסור בישול עכו"ם דרבנן :

כד וכתב בי"ד ולא אסרו אלא בישול אבל מליחה של עכו"ם או כבוש של עכו"ם או שעשנו עכו"ם אע"ג שמלוח הרי הוא כרותח וכבוש כמבושל שרי הלכך בשר או דגים קטנים שכבשן (מד) או מלחן עד שראויין לאכילה מותרין אפי' בשלן אח"כ שהמליחה אינה אוסרת וכשבשלן אח"כ (מה) הוי דבר הנאכל כמות שהוא חי ואינו נאסר ע"י בישול ודוקא דגים קטנים אבל דגים גדולים אינן נאכלין ע"י מליחה אלא ע"י הדחק ולכן כתב הרשב"א דלא מקרי דבר הנאכל כמוה שהוא חי עכ"ל וכתב ב"י (מו) וה"ה דבר מעושן אינו נאכל אלא ע"י הדחק ואם בשלו עכו"ם אח"כ נאסר :

כלל וסי' עו עז בדין אכילת בשר וגבינה או תבשיליהן זה אחר זה ובהם י"ב דינים :

א אמרי' פכ"ה א"ר חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה אח"כ והאריכו המפרשים בפי' הסוגי' וטי"ד כתב וז"ל אכל בשר לא שנא בהמה חיה ועוף לא יאכל גבינה אחריו עד שישהא כשיעור שמזמן סעודה בוקר עד סעודת ערב שהוא שש שעות ואפי' אם שהה כשיעור אם יש בשר בין השינים צריך להסירו ובתוך הזמן אפילו אין בשר בין השינים אסור לפי שהבשר מוציא שומן ומושך טעם עד זמן ארוך (א) ולפי זה הטעם אם לא אכלו אלא לעסו להינוק א"צ להמתין דכיון שלא אכלו אינו מוצא טעם והרמב"ם נ"ט לשהייה משום בשר שבין השינים ולפי דבריו לאחר ששהה כשיעור מותר אפי' נשאר בין השינים והלועס לתינוק צריך להמתין וטוב לאחוז כחומר ב' טעמים עכ"ל (ב) וכן מסקנת הטור א"ח סי' קע"ג ומסקנת הרא"ש פכ"ח וכ"כ ב"י בשם הרמב"ם והרשב"א ודלא כבה"ג ורבינו תם המתירין לאכול ע"י קנוח והדחה מיד לאחר בשר והתו' והמרדכי ריש כל הבשר כתבו דלא בעינן שש שעות אלא אפילו לאלתר אם סלקו השלחן וברכו מותר דלא פלוג רבנן וכן מסעודה לסעודה שרי וכ"כ הגהות אשר"י והגהות מימון פ"ט דהמ"א ולענין המנהג כתב מהרא"י בהג"ה ש"ד רבים נהגו להקל להמתין שעה אחת אחר סעודת בשר וסלקו וברכו ואח"כ אוכלין גבינה ואע"ג דלא מצינו רמז לשיעור זה מ"מ מי ימחה בידיהם הואיל והתו' וראבי"ה כתבו להתיר מסעודה לסעודה אמנם הצנועין מושכין ידיהם עד שש שעות עכ"ל וכ"ב בארוך וכתב דנוהגין לאכלו לאחר שעה ואחר שבירך ברכת המזון :

אפילו

(ג) אפילו בלא קינוח והדחה ואם יודע שעדיין בשר בין שיניו צריך להסירו ואין חילוק בין בשר בהמה או חיה או עוף אפי' לעם להינוק מיהו כתב הר"ת דאפילו לדברי הראבי"ה והתו' לכתחלה לא יברך ברכת המזון (ד) על מנת לאכול גבינה עכ"ל האו"ח ולפי טעם הקולא שכתב מהרא"י אין חילוק בין אם המתין שעה קודם בה"מ או אחר בה"מ וכן נהגו ובלבד שיברך על המזון בנתים וכתב הר"ן דף תשי"ו ע"א לענין שיעור ו' שעות דחשבינן להו מזמן עיקר האכילה אע"ג שמצא אח"כ בשר בין השיני' אין צריך להמתין שש שעות אח"כ מיהו קנוח הפה בעינן עכ"ל (ה) וה"ה לענין המנהג בהמתנת שעה :

ב עוד כתב הט"ד אכל גבינה מותר לאכול אחריו בשר מיד ע"י קנוח והדחת הפה והקינוח הוא שילעוס דבר בנתי' ויקנח בו פיו יפה ובכל דבר עושין קנוח (ו) חוץ מקמחא ותמרי וירקא לפי שהם נדבקין בחניכים ואין מקנחים יפה ואח"כ ידיח פיו ביין או במים ויש נוהגין לשרות פת ביין או במים ולאכלו והוא עולה בשביל קנוח והדחה ויותר טוב לעשות כל א' בפני עצמו וכן היא מסקנת הרא"ש אע"ג דיש מקילין להתיר ע"י קינוח לבד ויש מקילין עוד יותר להתיר אפילו בלא קינוח וכבר נהגו העולם (ז) להצריך קינוח והדחה וכ"כ ב"י וכתב בש"ד דר"י היה משים אצבעו בפיו ומריחו יפה וצריך ג"כ נטילת ידים בנתים אפילו ביום שמא נדבק דבר מה בידיו ולאו אדעתיה כ"כ הר"ר פרץ וכתב הרמב"ם ז"ל דכל זה דוקא בבשר בהמה או חיה שבשרה דומה לבשר בהמה אבל אם רוצה לאכול אחר גבינה בשר עוף א"צ לא קנוח ולא הדחה ולא נטילה ובמרדכי ריש פכ"ה כתב דמוהר"ם מצא פעם אחת גבינה בין שיניו מסעודה למעודה (ח) ולכן החמיר על עצמו שלא לאכול בשר אחר גבינה כמו גבינה אחר בשר ודוקא בשר בהמה או חיה אבל בבשר עוף היקל עכ"ל והאו"ה כתב כלל מ' דאם אכל גבינה שאינו ישן ששה חדשים או שאר מיני חלב יש לנהוג כסברת הפוסקים לאכול מיד בשר אחריו ע"י קינוח והדחה ונטילה אבל אם אוכל גבינה ישנה ו' חדשים או המותלע' מדת חסידות לנהוג כחומרת מוהר"ם כי נדבק בין השינים עכ"ל וכן נוהגין רבים שלא לאכול בשר אחר גבינה קשה כמו שאין אוכלין גבינה אחר בשר וב"י כתב בא"ח סי' קע"ג בשם הזוהר דיש להחמיר בבשר אחר גבינה אפי' בשר עוף כמו בגבינה אחר בשר וכתב (ט) אלו ראה מוהר"ם דברי הזוהר לא היה מיקל בבשר עוף :

ג וכל זה לא מיירו אלא כשאוכל הבשר והגבינ' עצמם אבל אם אוכל תבשיל של בשר מותר לאכול אחריו תבשיל של גבינה ואפי' הנטילה ביניהם אינו אלא רשות עכ"ל ט"ד אמנם בהג"ה ש"ד כתב דבעינן בין תבשיל לתבשיל נטילה אפילו ביום דיותר נדבק בידים מגבינה עצמו וכ"כ התו' והרא"ש בשם יש מפרשים והכי נהוג אם אכל תחלה תבשיל של חלב ואח"כ תבשיל של בשר (י) אבל אפכא (יא) לא מהני כאשר יתבאר בסמוך דנהגו בתבשיל של בשר דין בשר עצמו והיינו כשאכלו תחלה :

ד כתב ט"ד אבל אם בא לאכול גבינה עצמה אחר תבשיל של של בשר או הבשר בעצמו אחר הכשיל של גבינה חייב הוא ליטול ידיו עד כאן לשונו וכתבו הגהות מיימ' פ"ט מהלכות מ"א בשם סמ"ק דמרק של בשר יש לה דין בשר עצמו ור' יונה כתב פ' אלו דברים דף מ"ד ע"א דיש לו דין תבשיל של בשר וכ"כ ב"י בשם רבינו ירוחם דנהגו רבותיו במרק דין תבשיל של בשר הואיל והוא דבר צלול אבל אם הוא עב כגון ירקות יש לו דין בשר עכ"ל ובתשו' הרשב"א סי' ש"ז דשומן של בשר יש לו דין בשר עצמו וכ"כ במרדכי ריש פכ"ה ובהג"ה ש"ד דאפילו בשומן עוף יש להחמיר ודינו כבשר ממש וכתב שכן נהגו ודלא כיש מקילין בשומן אווז הואיל ובשר עוף דרבנן וסומכין על דברי סמ"ק שכתב דאפילו שומן בשר בהמה יש לו דין תבשיל של בשר וכתב מהרא"י בהג"ה ש"ד (יב) דבעינן קנוח והדחה לתבשיל של בשר וגבינה שלאחריו כן מסיק מהרא"י שם ובאו"ה כתב דנהגו להחמיר דאפילו אם אכל תבשיל של בשר שלא לאכול גבינה אחריו כאלו אכל בשר עצמו עכ"ל וכ"כ ב"י וכתב דאין לפרוץ גדר מיהו אם אין התבשיל של בשר רק שנתבשל בקדרה של בשר לא נהגו להחמיר (יג) ומותר לאכול גבינה אחריו עכ"ל וכן הוא בתשוב' מהר"ם בהג"ה ש"ד :

כתב

שני הטעם וק"ל : ג אפי' בלא קנוח והדחה אף שהעתיק הרב כאן דברי האו"ה מ"מ אין דעתו כן לפסק הלכה וכ"כ הרב להדי' בסימני' דלקמן בדין זה וז"ל והמנהג להמתין שעה וכו' וקינוח הפה בעי וצ"ל דטעמו של הרב כיון דעיקר סמך המנהג כתב מהרא"י שאין למחות הואיל והתוס' והראבי' כתבו להתיר מסעודה לסעודה והרב כתב בש"ע סי' פ"ט בהג"ה סעיף א' די"א דא"צ להמתין רק מיד אם סלק וברך מותר ע"י קנוח והדחה עכ"ל הרי שהרב סובר דדעת המתירין מסעודה לסעודה היינו דוקא ע"י קינוח והדחה על כן די לצא מן הדין להיות כנדון שאין לסמוך אלא ע"י קנוח והדחה (והאו"ה ע"כ לא סבר טעם של מהרא"י לכן הצריך לברך תחלה ברכת המזון כמבואר בסמוך על כן אזיל לטעמו) זה דעת הרב כאן ובש"ע סי' פ"ט וכ"פ הט"ז שם בס"ק ב' ודלא כמ"ש הש"כ שם בס"ק ז' שפי' כוונת הרב דלפי המנהג בהמתנת שעה סגי אפי' בלא קינוח והדחה ודברי הל"ח דף רכ"ח אינם מובנים לי בזה עכ"ל הש"כ ובאמת דברי הל"ח מובני' כפשוטו דדעת הרב אינו כמ"ש הש"כ אלא כמ"ש אבל באמת הדבר תמוה לכאורה על הרב במ"ש שם בש"ע בפשיטות בשם י"א דאם סלק וברך מותר ע"י קנוח והדחה דמשמעות כל הפוסקי' בשם הראבי"ה והתוס' דסגי בסלוק ובירך וא"צ קנוח והדחה ולאותן פוסקי' דהצריכו קנוח והדחה לא צריכין שהייה מסעוד' לסעודה (ועיין במרדכי ואגודה וראב"ן פכ"ה וש"ד וסמ"ג וסמ"ק וכל בו סי' ק') והרב שהרכיב שני הדעות יחד נ"ע מאין יצא לו ועל זה מתמיה ג"כ הל"ח בדף רי"ח ע"ש ואולי הרב מסברא דנפשי' סובר דאף הראבי"ה דמתיר ע"י סלק וברך סובר ג"כ דעכ"פ הדחה וקנוח בעי והא דלא כתב כן היינו מרוב פשיטתו וכה"ג פסק הלבוש בא"ח סי' קע"ג : ד על מנת לאכול גבינה בש"ע סי' כ"ט סיים הרב אבל אין נזהרי' בזה והט"ז שם בס"ק ג' האריך בזה ומסיק שאותן שאין נזהרי' בזה אין להם על מה שיסמכו דהא תוס' וראבי"ה כתבו סלקו דוקא והירא דבר ה' יבדל עצמו מליסב עם שאין נזהרין בזה במסיבה אחת עכ"ל ואפשר דסומכין על בעל ה"ג דמתיר ע"י קנוח והדחה אפי' בסעודה אחת וברכת המזון חומרא בעלמא עבדי מ"מ הירא יזהר (ועיין בש"כ סי' פ"ט ס"ק ה' שכתב דבלא בירך ברכת המזון בנתיים אפי' כל היום אסור) : ה וה"ה לענין מנהג בהמתנת שעה הרב סיים לקמן בסימני' דהמדקדקין יחמירו על עצמן בהמתנת שש שעות וכ"כ מהרש"ל דראוי לעשות כן לכל מי שיש בו ריח תורה וכתב הכל בו סי' ק"ו דף קכ"ג ע"ד וז"ל וי"ש נמנעים מלאכול גבינה בסעודת מנחה של עצרת לפי שהאריכו בתפלה עד חצי היום או קרוב לו ומשם ועד סעודת מנחה ליכא שיעור שש שעות וי"ש שאין חוששין לזה כיון שהוא תאב לאכול כבר נתעכל המאכל אך יש לחטט שיניו ולהוציא בשר קודם שיאכל גבינה ואע"פ כזמן אחר אין ראוי לסמוך על חציצת שיניו אלא בשהיית כשיעור עכ"ל ובשירי כ"ג לא"ח סי' תל"ד סעיף ג' כתב וז"ל ואע"פ שאני מן הנוהגין שלא לאכל גבינה ובשר בסעודה אחת מ"מ לקיים המנהג לאכול מאכל חלב ובשר בחג השבועות אני אוכל מאכל חלב קודם ואח"כ אני מברך ברכות המזון ואחר שעה אני אוכל מאכל בשר עכ"ל ובספ' זכרון משה בליקוטיו סי' ד"ו כתב טעם לנוהגין היתר בחג השבועה לאכול מאכל חלב ובשר בסעודה אחת ע"ש שהאריך וסיים ומ"מ שומר נפשו ירחק מהם עכ"ל ונכון לנהוג כמו שכתבתי בשם הכל בו או בעל שירי כנסת הגדולה : ו חוץ מקמחא ומבואר בש"ס פכ"ה דף ק"ה דבכל מיני קמחא קאמר ודלא כמ"ש הטור א"ח סי' קע"ג והלבוש שם דדוקא קמחא דשערי אסור וכבר השיג עליהם הל"ח בפכ"ה סימן ד"ב והש"כ בסי' פ"ט סעיף קטן י"ב : ז להצריך קנוח והדחה לאו דוקא קתני קנוח ברישא דאיזה מהן שרוצה יקדים כ"כ הגהות מיימוני בש' מוהר"ם הובא בבית יוסף בא"ח סי' קע"ג וכ"פ הלבוש שם ומהרש"ל פכ"ה פסק דסגי בקנוח לבד ומי שרוצה להחמיר יחמיר עכ"ל : ח ולכן החמיר על עצמו מהרש"ל בפכ"ה סי' ו' קורא תגר על המחמירין שהוא כמו מינות דדוקא מוהר"ם שבא מכשול לידו החמיר וה"ה כמי שאירע נקובים אבל כמי שלא בא תקלה לידו אין להחמיר עכ"ל וכתב הש"כ בסימן פ"ט ס"ק ע"ו דכדברי מוהר"ם משמע איפכא ודבריו נכוני' וכן מבואר להדי' בתשוב' מוהר"ם סי' תרע"ו והט"ז שם בסעיף קטן ד' וז"ל נלע"ד דדוקא בגבינה מותלעת יש להחמיר כן והוא מדינא אבל בגבינה ישנה שאינו מותלעת ולא נעשית מחלב אשר הועמדה בקיבה רק נעשה מחלב דעלמא ונתייבש או אוכל חמאה אין להחמיר יותר מקינוח ונקר שינים והדחת פה וידים כי אם מי שנוהג בתוספת פרישות וזהירות עכ"ל : ט אלו ראה מהר"ם דברי הזוהר מהרש"ל פכ"ה סימן ו' כתב דאין ראיה מן הזוהר דאפשר לומר דהזוהר מיירו באוכל בשר ואח"כ גבינה או בלא קנוח והדחה עכ"ל והל"ח דף רי"ח ע"א כתב דאין ראיה והכרע מס' הזוהר לדחות סוגיא דגמ' דילן כלל ולא עדיף ר' שמעון בן יוחי בס' הזוהר מהני רבנן דפליגי עם ר"ע בש"ס וסובר עוף בחלב דאורייתא ואפ"ה קי"ל כר"ע ולית לן למשבק מימרא או ברייתא מפורשת מפני ספר הזוהר עכ"ל וכה"ג כתב הרב עצמו לקמן כלל נ"א דין ב' ובש"כ סי' פ"ט ס"ק ע"ו כתב בשם ספר מערך לחכמ' דגם הזוהר מודה בהמתנת שעה ובסעודה אחרת עכ"ל ועיין מ"ש לעיל ס"ק ה' מדין חג השבועות : י אבל אפכא לא מהני פי' נטילה לבד לא מהני אבל ע"י קנוח והדחה מהני וכן כתב הרב להדיא לקמן בסימני' ואע"ג דלקמן דין ד' כתב הרב דנוהגין דאם אכל תבשיל של בשר שלא לאכול גבינה אחריו כאלו אכל בשר עצמו היינו דוקא באוכל גבינה עצמה אח"כ משא"כ באוכל תבשיל של גבינה ליכא לאחמורי' כולי האי והרב שכתב כאשר יתבאר לקמן היינו לומר דיש להחמיר יותר בתבשיל של בשר תחלה כמו לקמן אבל לא בכל ענין כל זה כוונת הרב פשוט וברור ודלא כמו שהבין הל"ח דף רי"ח ע"ב לכן כתב שדבריו בכאן ובסימני' סותרין ובאמת כולי בחדא מחתינהו : יא לא מהני ועיין בש"ע סי' פ"ט סעיף ב' בהג"ה משמע דדעת הרב להקל גם בזה ע"י נטילה וכן פסק מהרש"ל פכ"ה סי' ה' ע"ש אכן כאו"ה כתב וז"ל אבל באמת עתה נהגו ההמון עם איסור אפי' בתבשיל של גבינה אחר התבשיל של בשר וקשה להקל בפניהם ולהתיר בסילוק ובירך מיד עכ"ל ועמ"ש בס"ק י': יב דבעינן קנוח והדחה כ"כ ג"כ הרב בסימני' דלקמן באוכל בשר אחר תבשיל של גבינה ובש"ע בי"ד סי' פ"ט מבואר מדעת הרב דבכה"ג סגי בנטילה ועמ"ש בס"ק י"ב: יג ומותר לאכול גבינה אחריו וז"ל הש"כ בסימן פ"ט לקמן ר"ס נ"ה יתבאר דאפי' לאכלו עם גבינה שרי משום דהוי נ"ט בר נ"ט

ונראה

ה כתב ב"י וז"ל כתב רש"י פכ"ה על שמש חמשמש בסעודה אע"ג דנוגע לא אכפת לן (יד) שלא הצריכו נטילה אלא לאוכלין ולא לנוגעין :

ו וכתב ב"י בשם אורחות חיים דמים אמצעים דינן כמים אחרונים לכל דבר (טו) חוץ משפשף בגופו או בכותל וצריך שלא יסיח דעתו מהן מפני שרוצה לאכול עוד וצריכין נגיב' כמו הראשוני' וצריכין מים שמנקים הידים ולא שאר משקים (טז) וכ"כ הרשב"א עכ"ל וכתבו הגהות מיימוני פ"ז דמי' אמצעים אין צריכין ברכה ויש חולקים וכ"כ הר"ן פכ"ה דף תשי"ו וכתב ב"י שנהגו שלא לברך :

ז גרסינן בירושלמי פ' אלו דברים מאן דאכיל חוביץ ובעי למיכל קופרא צריך לנער פתיתה פי' מי שאכיל גבינות ורוצה לאכול בשר צריך לנער מן השלחן שיורי הפת שנאכלין עם הגבינות ובהג"ה אשר"י כתב שצריך לנער מן השלחן כל הלחם שהיה עם הגבינות ולהביא לחם אחר לאכלו עם בשר וכתב הרשב"א בתשו' סי' ע"ז דאסור לאכול גבינות על מפה שאוכלין עליו בשר דנדבק המאכל ראשון במפה (יז) וחוזר ונדבק במאכל שני וכל שכן שאסור לחתוך פת בסכין שאוכלין בו בשר ולאכול הפת עם גבינה משום שומן הנדבק בסכין והכי נהוג דלא כב"י שכתב בסי' פ"ט בשם א"ח דשרי (יח) מיהו אם קנחו הסכין תחלה היטב ונעצו בקרקע קשה מותר לחתוך בו הפת שרוצה לאכול בו גבינה :

ח מה שנהגו לציין כלי חלב שלא יאכל בשר (יט) מנהג יפה הוא והכי אמרינן פרק קמא דחולין (כ) לענין טבח שצריך שני סכינים וכ"כ המרדכי לענין יין נסך כתב מהרי"ו בפסקיו הקדרות שהן עשויין בבית החורף בהנורים ומחממין בהן המים אין להסתפק מאותן מים לא לבשר ולא לחלב משום דלפעמים משימין קדרות של בשר לתוך התנור ומתיז מהם על אותן קדרות וכן קדרות של חלב ונאסרין עכ"ל ולא ראיתי שנזהרין בזה באלו המדינות ואפשר משום דאין דרך לבשל סמוך לקדרות שהם בתוך התנור ועוד דהא נתבאר לעיל כלל וסי' נ"ה דאף אם נתן לצד האש אינו אוסר ועוד דחששא רחוקא להחזיק איסור בדרך שאין אנו רואים ונראה דאם הקדרה של מהכת ודאי אין לחוש דהא אף אם היה ניתז עליו היה חוזר ומהלבן היטב בהיסק התנור :

ט אמרינן פכ"ה כל הבשר שאסור לאכול עם גבינה (כא) אסור להעלותו עם הגבינה על השלחן שאוכלין עליו שלא יבאו לאכלן ביחד ודוקא (כב) שני בני אדם המכירין זה את זה אבל אכסנאין שאין מכירין זה את זה מותר ואפי' המכירין זה את זה אם עשו שום היכר כגון שכל אחד אוכל על מפה שלו או נותנים בניהם פת להיכרא מותר וכן נהגו וכ"כ ב"י בא"ח סי' ק"ע וכתב באו"ה שצריך להיות ההיכר דבר גבוה קצת להפסיק ודבר שאין אוכלין ממנו כגון מנורה או קנקן עכ"ל וה"ה פת כשאין אוכלין ממנו ובן הוא בהג"ה אשר"י מיהו בקנקן (כג) אע"פ ששותין ממנו הוי היכרא אם אין רגילין להניח הקנקן על השלחן ועכשיו שמהו אין לך היכר גדול מזה משא"כ בלחם שדרכו להיות על השלחן :

י כתבו הגהות אשר"י שר"ק ור"י לא היו שותין אח"כ כשאכלו בשר וגבינה (כד) על שלחן אחד ומיהו איסורא ליכא אלא משום

ונראה דאשמעינן הכא דאפילו אם נתבשל בקדרה שלא הודחה יפה דהוי קצת ממשו של איסו' דכה"ג אסור לאכלו בכותח ושרי הכא עכ"ל ובאמת כל דבריו המה שלא לצורך דמעיקרא לא קשה מידי בדברי הרב דהא מבואר להדי' לעיל כלל ושימן כ"ז וכ"ח וכש"ע סימן צ"ה דבנתבשל אסור לכתחלה לאכלו בכותח וא"כ אשמעינן הכי דמותר לאכול גבינה אחריו אפילו לכתחילה ומ"מ לענין הדין אמת דאפילו לא הודחו יפה ג"כ מותר וכמ"ש ג"כ הב"ח ס"ס פ"ט : יד שלא הצריכו נטיל' אלא לאוכלין כ"כ רש"י בפכ"ה דף ק"ו ע"כ וברו' שלא כתב רש"י כן אלא לענין מ"י ראשונים לאכילה וכמו שנתבאר בא"ח סי' קס"ג אבל מים אמצעים בין תבשיל לגבינה או אפכא דטעם הוא דנדבק בידים פשיטא שאין חילוק בין אוכל לנוגע והב"י והרב שגו בזה כ"כ הש"כ בסי' פ"ט ס"ק י"ט ודבריו ברורים ואמתי' : טו חוץ משפשף בגופו מהרש"ל בפכ"ה סימן י' כתב על הראב"ד ז"ל ולא ידענא טעם לדבריו אם אינו מועיל שפשוף להעבי' המאכ' כ"ש לנקות מן הזוהמא (פי' לענין מי' אחרונים) ואמת כן הוא שלא יועיל שפשוף בשתיהן אפילו שפשוף בבגד כי אם במים או במשקה עכ"ל ובאמת אין הפשט בהראב"ד כלל כמו שהבין מהרש"ל דודאי לא יטעה הראב"ד טעות כזה אלא פשוט דמ"ש הראב"ד שפשוף לא קאי לענין אם רוצה לנקות עצמו בגופו או בכותל רק אם אחר הנטילה וקנוח נגע ושפשוף בכותל או בראשו וגופו דצריך נטיל' אחר' כמו בנטילה ראשונ' וידיו צריכין שימור כיון שרוצה עוד לאכול משא"כ במי' אחרוני' וכן מצאתי להדיא בתמים דעים סי' ס"ו בפי' הנטילת ידים להראב"ד ז"ל מים ראשונים אם שפשוף בגופו או בכותל אחר הנטילה צריך נטילה אחרת שמא נגע במאכולה או בזיעה או בשרץ שבכותל או ברוק שעליו ומים אחרוני' א"צ רחיצה אחרת עכ"ל וגם בסי' ס"ז העתיק דברי הראב"ד אלו כלשון הרב ממש וקאי אדלעיל וכוונתו כמ"ש וגם מדברי הרב בא"ח סימן קס"ג בהג"ה נראה שהבין ג"כ דעת הראב"ד כמ"ש מהרש"ל אבל באמת דברי הראב"ד פשוטי' וכמ"ש ועיין בא"ח פי' קס"ב סעיף ח' וקס"ד סעיף ב' : טז וכ"כ הרשב' ראיתי בב"י בא"ח סי' קע"ג דלא כתב שכ"כ הרשב"א והדרב' שכתב שם בשם הרשב"א דמים אמצעים שוים לכל מילי למים אחרונים ויתירים עליו דצריכין נגוב כמים ראשונים וכ"כ הרשב"א בת"ה הקצר שער חמישי בית שני וצ"ע ומהרש"ל פכ"ה סי' י' פסק כהרשב"א דכל המשקים כשירים למים האחרונים להעביר הזוהמא כ"ש למים אמצעים להעביר כלוכי המאכל וכתב הש"כ בסי' פ"ט ס"ק י"ד ואינו כדאי בסברות מהרש"ל לדחו' דברי הראב"ד בפרט להקל בדבר שאין בו טורח כלל עכ"ל : יז וחוזר ונדבק במאכל שני ואפי' אם אינו מניח המאכל על המפה עצמו רק תוך הקערה ג"כ כתב הב"ח בא"ח בסי' קע"ג דנ"כ יש ליזהר ובשירי כנסת הגדולה שם כתב וז"ל והמהדרין זוכין לשתי שלחנו' עכ"ל : יח מיהו אם קנחו הסכין היטב ונעצו בקרקע הש"כ בסי' פ"ט ס"ק כ' כתב וז"ל מהרש"ל פכ"ה סי' ה' אוסר לחתוך בו פת לאכול עם גבינה אף אם נעצו דלא התירו נעיצה אלא אם אירע מקרה שחתכו בסכין של בשר חלב או אפכ' דאז צריך נעיצה להכשירו מן האיסור עכ"ל וקשה דהא קי"ל דאם חתך לפת בסכין של בשר מותר לחתוך בו לגון לאכלו בכותח וכמ"ש מהרש"ל עצמו בפכ"ה סי' ס"א והא ודאי דנעיצה עדיף עכ"ל הש"כ שם ובאמת לע"ד דברי מהרש"ל נכונים מכמה טעמים חדא דהא מבואר דעת הפוסקים דאף דמותר לחתו' בו לגון מ"מ בעינן א"כ הדח' קודם שאכלו בכותח והכי מיירי ברוצה לאכול הפת עם גבינה בלא הדחה או גריר' ועוד נ"ל פשוט וברור דמעולם לא עלה על דעת מהרש"ל להשיג אלא על רבינו שמשון שמתיר לכתחלה ע"י נעיצה לחתוך עם סכין של בשר גבינה ע"ז כתב מהרש"ל דלא נהירא אבל בלחם גם מהרש"ל מודה דמותר וכן מבואר להדיא מתוך דבריו שם בסימנים דמהרש"ל ומה שסיים מהרש"ל שם וז"ל ולא סגי להו בסכין א' נעיצ' ולחתוך בו לחם גבינה עכ"ל טעות דמוכח יש כאן דאי אפשר להולמו כלל וכ"ל להגיה היב' לחם כמבואר שם מפשט' דמהרש"ל ע"ש ואף אם רצונו לומר דלחם דוקא נקט מהרש"ל מ"מ מבואר שם מדבריו דלא כתב כ"ז אלא על פי המנהג לפי מה דנוהגין בכל ישראל להיות להם שני סכיני' א' של חלב וא' של בשר ע"כ אף בלחם נהגו איסור וכ"כ הרב בש"ע ס"ס פ"ט והש"כ עצמו שם אבל ודאי מדינ' דעת מהרש"ל והרב כאן וכש"ע שוי' כ"ז נראה ברור להמעיין במהרש"ל שם ועיין בע"ז ס"ס פ"ט סיים וז"ל אבל מ"מ להתו' בו לחם לאכול גבי' בז' שפי' יש לנו לסמוך אמה שמקנחין תחלה עכ"ל : יט מנהג יפה הוא הלבוש בס"ס פ"ט כתב וז"ל ונהגו הכל לרשום ולחרוץ של חלב ואין לשום המנהג שאם ישנה המנהג לחרוץ בשל בשר אע"ג שהוא יכירנו אחרים יבאו לטעו' בו לאכול בו חלב כיון שרו' ישראל חורצי' החולבת ונותני' סי' חריצי חלב עכ"ל : כ לענין טבח שצריך שני סכיני' אע"ג דבש"ס קאמר הטבח צריך ג' סכינים א' ששוחט בה וא' שמחתך בה בשר וא' שמחתך בו הלביב נ"ל דהרב לא בעי למנקט אלא הני תרי שחותכין בו ולא קחשיב הרא סכין של שחיטה וכדקאמר הש"ס שם כיון דאגרוטינהו תרי אית לה להיכר' ופי' רש"י שם עושה בה סי' ואל זה כוונת הרב כאן ועיין בי"ד סי' ס"ד : כא אסור להעלותו בב"י בסי' צ"ז כתב בשם הר"ן ודוקא בבש' וחלב דלא בדילי אינשי מיניה כיון שכל א' היתר בפני עצמו לכן אסור להעלותו משא"כ בשאר איסורי' עכ"ל ועיין בש"כ בסי' פ"ח ס"ק ב' כתב דה"ה האוסר על עצמו דב' ע"י נדר ג"כ אסור להעלותו על שלחן מטעם זה כיון שאינו אסור אלא מגד נדרו רק במודר הנאה מחבירו מסתמא הכ אוכלים על כן מותר לאכל' על שלחן אחד ומ"ש עוד בש"כ מה שהקשה מחמץ בפסח ומחלק שם משום חומרא דחמץ ועוד חילוקי' ע"ש ובודאי נתעלם ממנו סוגיא דש"ס דפסחי' דף י"ב דמקשה הש"ס ומי גזר ר' יהודה דלמא אתי למיכל וכו' מוכח דאי אפשר לחלק כמ"ש הש"כ והדרב' מבואר שם בש"ס דאיסור חמור יותר דבדילי מיני' אינשי ע"ש משא"כ באיסו' המן דאינו חמור כ"ש אלא דעיק' כמו שמסי' שם הש"ס דחמץ לא בדילי מיניה כיון שרגילין בה; כל ימות השנה על כן גזרינן דלמא אתי למיכל וזה פשוט וברור כש"ס ואין צורך לכל דברי הש"כ שם וק"ל : כב שני בני אדם המכירין זה את זה ואיתא עוד שם בש"ס פכ"ה דף ק"ז אחין ומקפידין מהו ופשט הש"ס דאסור מטעם דלא יאמרו דכל הסריקין אסורין וכו' ומדבעי' הש"ס באחין משמע דבאחרי' צריך להיות שאין מקפידין דלשון מכירין משמע שאוהבין זה את זה בלא הקפדה כ"כ מהרש"ל בפכ"ה סי' מ"ג והט"ז בסי' פ"ח השיג על מהרש"ל כיון דלפי המסקנא מסקינן דאסור מטעם דלא פלוג שלא יאמרו כל הסריקין א"כ ה"ה בשאר המכירין זה את זה אמרינן לא פלוג עכ"ל ובאמת אין זו סתירה כלל דהא דאמרינן בש"ס שלא יאמרו כל הסריקין וכו' היינו היכי דרובא הכי איתא וכן פי' רש"י להדיא בפסחים דף ל"ז ועל זה שייך הלשון שלא יאמרו כל וכו' משום דרובה ככולה לכן באחין כיון דדרך רוב האחין שאין מקפידין א"כ אף שימצא לפעמים אחין ומקפידין חיישינן שיאמרו אבל בשאר בני אדם שדרך להיות מקפידין אין לאסור ומה"ט ניחא ג"כ לענין נדרים שכתבתי בס"ק כ"א דאם נדרו הנאה שהיו שונאים זה את זה דמותרין להעלות ולא אמרי' לא פלוג כ"ז נ"ל פשוט ונכון דעת מהרש"ל אליבא דסוגיא דש"ס אבל מ"מ אין ראוי להקל נגד דעת הטור י"ד סי' פ"ח וב"י ושאר אחרונים דכתבי בפשיטות בשני בני אדם המכירין אפי' מקפידין יש להחמיר וכ"פ הש"כ בסי' פ"ח ס"ק ד' : כג אע"פ ששותין ממנו הב"ח אוסר אם שותין ממנו וכתב הש"ך שעיקר כדעת הרב כאן ומנורה דהוי הפסק דוקא אם אין דרכ' להיות על השלחן כגון ביום או בלילה בלא נר כ"כ הש"ך וע"ז שם :

משום חרחקה היו עושין ואפי' הכי הוצרכו להיכרא שביניהם וכתב באו"ה דכן יש לנהוג דאפי' שני אכסנאין האוכלין (כד) על שלחן אחד לא ישתו מכוס א' משום שיורי המאכל הנדבקים בכוס עכ"ל:

יא וכתב הט"ד וצריך ליזהר שלא לאכול בשר ודג יחד ויש מחמירין להצריך כלים מיוחדים לכל אחד וא"א הרא"ש ז"ל היה נוטל ידיו בנתים וכן הי' עושה הדחה לפיו בנתים עכ"ל וכהג"ה כתב מהרא"י אדברי הרא"ש דלא ראה אפי' רבנן קשישי דנהגו הכי רק עשו קנוח הפה והדחה על ידי שתיה וכן הוא בהגהות מרדכי דף תשמ"ב דאין סכנה לאכול זא"ז (כה) אם אינו מבשלם ביחד וכת' באו"ה דלכתחלה אין לצלותן ביחד משום ריחא מילתא: (כו) אבל ברעבד שרי אם לא שהשומן זב מהאחד על חבירו שאז אסור דהוי כבישול:

יב כתב מהרי"ל אסו' לתקן המים שחופפין הראש בכלי בשר משום דהקטמא שעושין בו המים רובן נוטלין מן הכירה ונתבשלו שם קדרות בשר וחלב וניתז עליהם בשר וחלב ונמצ' בשר וחלב מעורבין ופעם אחת רצו לבשל בכלי שמתקנים אלו המים (כז) וצוה מהרי"ל להגעילו עכ"ל כתב המרדכי פ' כל הצלמים שאסור לבשל בשר בבית ישראל בקדרה של עכו"ם (כח) שמא יחתה הישראל בגחלים תחתיה והעכו"ם בשל בה בשר בחלב או חלב לבדו ובחיתויי עובר משום לא תבשל והיה מצריך לשפחות עכו"ם ב' קדירות אחת לבשר ואחת לחלב עכ"ל:

כלל וסי' ע"ח בדין חמאה של עכו"ם ובו ד' דינים:

א כתב הרמב"ם פ"ג מהמ"א החמאה מקצת גאוני' התירו (א) שהרי לא גזרו על החמא' דחלב טמא אינו עומד ומקצת גאוני' אסרוהו מפני צחצוחי חלב שנשארו בה ויראה לי אם לקח חמאה מן העכו"ם ובשלה עד שהלכ' לה ציחצוחי החלב ה"ז מותרת שאם נתערב עמה ונתבטל הכל בטל במיעוטו אבל החמאה שבשלו אותה העכו"ם אסורה משום גיעולי עכו"ם עכ"ל וכתב בטי"ד סי' קט"ו והרשב"א בתשו' סי' ק"י אסרוהו אפי' לאחר בישול והרי"ף מתירה להדיא בלא בישול וא"א הרא"ש היה אומר שלא היה יודע טעם ברור לאסור אלא שנהגו בה איסור (ב) לכן לא היה מוחה לאנשי מקום שנהגו בו היתר אבל אם הרוב נוהגין בו איסור אין לאדם לשנות עכ"ל וכ"פ באו"ח דאזלי' בתר המנהג וכתב ב"י והלכת' כדברי הרא"ש דיש לילך בזה אחר המנהג ובמקום שאין מנהג כדאי הוא הרמב"ם לסמוך עליו ומותר לבשלה כדי שיתבטל הצחצוחי חלב שבתוכה (ג) ואין זה כמבטל איסור לכתחלה דשמא אין כאן איסור כלל ועוד דאין כוונתינו לבטל רק שיתוכו חצחצוחין ומ"ש הרמב"ם דאם מבושל ביד עכו"ם אסור' לפי סברת רוב הפוסקים דסבירא להו דסתם כליהן אינן בני יומן מותרת אפי' מבושל עכ"ל ובאו"ה כלל מ"ח כתב שנהגו לאסרה כשמביאין אותה מבושלת אפי' מן ההרים ובכלים גדולים כחביות אע"פ שיש כלים מיוחדים בביתם דלא תיפק חורב' מנו עכ"ל וכבר נתבאר דאין לשנות המנהג אבל במקום שאין מנהג נראין דברי ב"י:

ב וכתב באו"ח ואם הביאו חמאה ממקום שנוהגין בה היתר למקום שנהגו בה איסור אסור לאכלה משום מראית עין (ד) אלא א"כ ידוע וניכר לכל ויש בה סי' מיוחד שזהו חמאה שהובא' ממקום היתר דודאי במקו' שנהגו בו היתר יודעי' שמתקני' אותו בכשרות ואם הובאה ממקום שנהגו בו איסור ידעינן שעושין בהאיסור ואפי' החולך ממקום היתר למקום שנוהגין איסור אסורה עד כאן לשונו· ולי נראה דאם הובאה ממקום שנהגן בו היתר

כד על שלחן אחד ואפי' אכלו על שני שלחנות ג"כ אסור לשתות מכוס אחד דחיישינן לשיורי המאכל הנדבקי' בכוס וכ"כ באו"ה בכלל מ' דין י' וכ"כ הש"ך ס"ס פ"ח: **כה** אם אינם מבשלן יחד ואם מבשלן צריך ס' כמו בשאר האיסורי' כ"כ האו"ה כלל כ"ג בשם המרדכי וכד"מ הקשה ע"ז ממה דחיישינן לגילוי אפילו במאה סאה מים ואי אפשר דליכא ס' עכ"ל ובט"ז נסתיי' עוד ממהרי"ל שאסר קדירה בשר שנפל לתוכו שלחופי' ונתבשל שם ואסר הכל משמע דלא מהני ס' דחמירי' סכנת' מאיסור' עכ"ל הט"ז בסי' קי"ו ס"ק ב' ובש"ך שם ובתשובת חוט השני סי' פ"ז מתרצי' קושיו' הד"מ דשאני גילוי דמקלי קלי טוב' אבל בשאר דברים האיסורי' משום סכנה כמו דג ובשר סגי בס' ומהרי"ל איירי דלא היה ס' ע"כ ולע"ד נראה דמעיקרא לא קשה מידי מגילוי משום דארס הנחש אינו מתערב כלל תוך המקפה דיהא בטל בס' וכדאיתא להדיא בפ"ב דעכו"ס דף ל' ע"ב של בחור שוקע וכו' ומעשה ושתה ממנו השעה ולא מתו וכו' משא"כ בשאר איסורי' וסכנה דבטל שפיר כנ"ל מ"מ קשה הדבר מאוד להקל ולעשות פירוקא לסכנת' וכדאיתא בש"ס פ' אין מעמידין דף ל' ע"א ע"ש: **כו** אבל בדיעבד שרי כן הוציא האו"ה בכלל ל"ט דין כ"ה מדברי הרמב"ם שכתב פ"ט מהמ"א שאוסר דגים שנצלו עם בשר בתנור אחד לאכל' בחלב משמע דבפני עצמן שרי ואינו מחלק כלל בין תנורי' שלהם לשלנו עכ"ל האו"ה ובאמת לכאורה הדבר תמוה על הרמב"ם דה' להדי' איתא בש"ס פ' כיצד צולין האי בניתא דאטוי בהדיא בשרא אסרא רבא מפרזיקא לאכל' בחלב ומר בר רב אשי אמ' אפי' במלח' נמי אסור משום דקשי לריחא ולד"א וכודאי דהלכתא כמר בר רב אשי כמו שכתב הרי"ף פ' זה בורר בשם רב האי גאון ז"ל וכ"כ תוס' בעכו"ס דף ס"ו ע"ב וכ"כ הרא"ש פ' בהמה המקשה וכן דעת הפוסקי' קמאי דקמאי וא"כ תימ' על הרמב"ם דאיך יפסוק נגד סוגי' דש"ס ומהרש"ל באו"ש הרגיש בזה בדיני ריחא וכתב וז"ל נראה דהוא סובר דהאי עובדא לא איירו בנאו בתנור אחד כדפיר' דכה"ג לא הוי חשש סכנה כלל אלא שאיירי בנאו עם בשר ממש עכ"ל ובאמת המעיין בסוגי' בל' הש"ס והרי"ף פנ"ה ותוס' דעכו"ס ובב"י סי' נ"ה יראה להדיא דאי אפשר לפר' סוגי' דש"ס כן בשום ענין וכבר עמד על דבריו בעל ב"ש בדף ק"א וק"ב לדחות דבריו באריכות ע"ש שיפה כיון צז' אך שהו' מדחיק מאוד לפרש דברי הרמב"ם והרי"ף שלא פסקו להא דר"א ולע"ד נראה דמעיקר' לא קשה מידי דהא מבואר בהרי"ף ותוס' הנ"ל ובשאר פוסקי' וכמבואר בב"י סי' נ"ה דרבה ומר בר רב אשי דאסרי האי בינתא היינו משום דסברי כרב דריחא מלתא היא ולפי שהרי"ף והרמב"ם הכריחו בראיות דהלכת' כלוי וכדעת הגאוני' דמתירין דעבד ריחא כמבואר לעיל ריש כלל נ"ה אך בפת שאפהו עם הצלי וכן דג שאסרו לאכול בכותח היינו משום דאי כלכתחלה כיון דיכול לאכלו בלא זה וא"כ בהאי בינית' אם אתה אוסרו הוי דעבד ובאמת ריח' לאו מלתא היא וא"כ אף דקי"ל בכל מקום הלכתא כמר בר רב אשי מ"מ הכי כיון דפלוגת' זו שייכ' בפלוגת' אחריתי דהיינו אביי ורבא ולוי והלכת' כלוי וכרב דריחא לאו מילת' היא וא"כ אזלא לן האי כללא כנ"ל לפרש דעת הרמב"ם. אבל מ"מ היכ' דליכ' הפסד מרובה ראוי להחמיר אף דקי"ל דריחא לאו מלת' בדעבד כהרמב"ם כמבואר לעיל כלל נ"ה מ"מ חמיר' סכנתא מאיסורא ואפשר דגם לוי ורבא מודים לענין דג עם בשר כמ' בר רב אשי וכ"פ בס' ב"ש וכ"כ מהרי"ל בהג"ה בדיני בשר בחלב והט"ז בסי' קי"ו ס"ק ג' ג"כ חוכך להחמיר ועוד דגם האו"ה אף שהעתיק בכלל ל"ט דין כ"ה דברי הרמב"ם אלו להתיר בדעבד מ"מ בדין כ"ו ולמ"ד מבואר להדיא מדבריו דאוסר הדג והבשר בדעבד (וצ"ע לייבב דבריו) וגם הסמ"ק סי' רי"ג פסק להחמיר וסיים ודוקא בתנור קטן אבל בתנורי' גדולי' כעין שלנו אין להקפיד עכ"ל וכן נראה עיקר להלכה ודלא כב"ש שהפריז על המדה להחמיר בכל ענין אפי' בתנורי' גדולי' ועי"ל כלל ל"ה דין שיעור תנור גדול ודוקא כדג שנצלה עם בשר מחמירין משא"כ בפת שנאפה עם בשר מותר לאכלו עם דגים כ"כ האו"ה כלל ל"ט דין ל' וכ"פ הט"ז סי' קי"ו ס"ק ג' ע"כ הלחמי' שאופין בע"ש עם בשר מותרין עם דגים עכ"ל: **כז** וצוה מהרי"ל הגעילו משמע מדברי הרב דאסיר אפי' דעבד וצריכין הכלים להגעילן וכן מבואר לקמן בסימני הרב וצ"ע לפי מה שפסק הב"י בש"ע סי' נ"ה והבאתי דבריו לעיל סוף כלל כ"ק ס"ק כ"ו דאם נתנו אפר כמי תמין והודחו בהן כלי בשר וחלב יחד דמותרין דנעשה לפגם מכח האפר ועיין בתשו' נ"ב סי' נ"א האריך לקיים פסק הב"י וכתב דגם כאן מותר בדעבד רק לכתחל' אסור וכבר הארכתי בכל זה לעיל כלל נ"ח ס"ק כ"ו ע"ש וכתב עוד שם בתשו' וז"ל והא דאנן נוהגין היתר לכתחל' לעשות המין ממי אפר כדי להדיח בו כלי אכילה היינו דוקא אפר שבא מן התנו' של בית החורף או שאופין בו לחם וכיוצא בו מקום שאין מבשלין אבל אפר כירה שמבשלין עליה ורגילין לבשל שם בשר וחלב אסור לכתחלה עכ"ל נ"ב ובאמת ראיתי דגם בזה אין נזהרי' כלל דנוטלין אפי' אפר כירה או מתנו' מקום שמבשלין שם ואפשר שסמכו כיון שזה הוא רק חשש בעלמא ומסתמא כבר נשרף כל הלחלוחית שבתוך האפ' גם נתבטל תוך המים וצ"ע לפגם מכח האפ' וגם התמים להדיח כלי אכילה הוא רק ע"י עירוי וכלי שני כנ"ל לייבב המנהג: **כח** שמא יחתה ישראל בפ"ב סי' פ"ז ס"ק י"ח סיים וז"ל מיהו אין בזה אלא חומר' בעלמא ואין העולם נזהרי' עכ"ל:

כלל עח א שהרי לא גזרו על חמאה וכספ' המנהיג סי' קל"ד הביא בשם הירושלמי והגאוני' דחמאה הוא מי"ח דברים שגזרו ואסרוהו מטעם גילוי ועירב דבר טמא וכ"כ ב"י בשם סמ"ג ובמקצת נוסחת של הירושלמי לא נמצא כן: **ב** לכן לא היה מוחה לאנשי מקום נכתב הב"י בסי' קט"ו בשם ר"ת וז"ל ובמלכותינו אין מערבין ואוכלין אותו ומקפידין על האשכנזים שנמנעו מלאכלו דאמרי' בירושלמי כשם שאסור להתיר את האסור כך אסור לאסור את המותר עכ"ל כן הוא בירושלמי דתרומה סוף פ' סאה תרומה ובחגיגה דף ע"ו ובסוטה פ' משוח מלחמה דף כ"ב ע"ש דקאי לענין לטמ' את הטהור וצ"ע קצת דבירושל' פ' אין מעמידין משמע להיפך דקאמר התם לא ניח לי דקאמרת על טהור טמא אלא הופך לומר על טמא טהור והובא ג"כ בתו' פ' אין מעמידין דף מ' ע"א ד"ה אמר רבא ע"ש וכן משמע בש"ס דידן גבי הא דאמרינן כחו דהיתרא עדיף ועיין בש"ס דביצה דף ב' ע"ב בפיר' רש"י ותוס' שם ועיין עוד בי"ד סי' א' לענין מומחין לשחיטה דאם אמר על האסור מותר דמקרי תו אינו יודע משמע דאם אומר על מותר אסור קרינן בו שפיר יודע ועי"ש בב"י בשם הגהו' מיי' וצ"ע לדינא: **ג** ואין זה כמבטל איסו' אף דהרמב"ם פסק דבאיסור דרבנן שכבר נתערב מותר להוסיף ולבטלו וכ"פ הב"י בסי' צ"ט סעיף ו' מ"מ הכי כיון שבא לקנו' מן העכו"ם אין נכון לכתחלה לקנו' מהם כדי לבטל האיסור וכמ"ש ב"י בשם הרשב"א כ"כ הט"ז בסי' קט"ו ס"ק י"ב ועמ"ש לעיל כלל ומי' ל"ח איזה קניה מקרי לכתחלה ועי"ש: **ד** אלא א"כ ידוע וניכר לכל וכתב הרב בתשובה בסי' ס"ו שמעון שמכ' חמאה בחזקת כשרות ואומר שראובן מקנה בכשרות וראובן מכחישו שמעון נאמן וכן הדין בכל איסו' דרבנן וכ"ש אבל חמאה דהרי רבים נוהגין בו היתר עכ"ל ועיין בהל' נדה סי' קפ"ח סעיף ג' בהג"ה שפסק לענין הסתם שאם החכם מכחיש האשה החכם נאמן ואף שהוא איסור דרבנן דכאם דרבנן וצ"ע ועיין בא"ח סי' י"ג ס"ח

וסימן

וסי׳ קס״ד ועיין עוד שם בתשובה שהביא עוד טעמים להאי החמאה וז :
ה נהגו כמאן דאוסר ואף דהאוס׳ ג״כ הוא מטעם חשש שמערבין בו ומתקנין בדבר איסור מ״מ כיון דלדעת קצת גאונים הוא משמונה עשר דבר וא״כ אף אם אין לחוש בהם משום דבר איסו׳ מ״מ אסור לדעתם כמו בגבינותיהן כמבואר לקמן כלל פ״ח ע״ש : ו ולא משום דמתקנין אותה באותו מקום בענין האוסרה לפי זה משמע דה״ה ההולך ממקום שנוהגי היתר למקום שנוהגין איסור ודעתו לחזור יש להקל ולהתיר רק שלא יתראה בפניהם מפני המחלוקת וכמבואר הדין בא״ח סי׳ תס״ח סעיף ד׳ ע״ש אבל מדברי הרב שלא השיג על האו״ה בדין זה רק אם הוכא ממקום שנהגו בה היתר נ״ל דהר׳ לא בא להקל רק להחמי׳ ולחוש לאימר דבני מקום זה נהגו כמאן דאסו׳ אבל אם אתה רוצה להתיר לאותן שהולכין למקום שנוהגין איסור יש לחוש לטעם האו״ה וכן משמע דעת הרב בש״ע ס״ס קע״ו ולפי זה נ״ל פשוט דמי שהולך ממקום שנהגו היתר למקום שנהגו איסור ומביא עמו חמאה ממקומו ודעתו לחזור יש להתיר לו היכא דליכ׳ מפני מחלוק׳ מטעם במ״כ דאם הטעם שנהגו כמאן דאסור מטעם שדעתו לחזור ואם נהגו איסור מטעם דמתקנין אותה שם בדבר האוסר׳ א״כ כיון שהחמאה הוא ממקום היתר מותרת לכ״פ וק״ל : ז אם לא שאין דעתו לחזור למקומו דכיון שאין דעתו לחזור תו אין נותנין עליו חומרא מקום שיצא משם וכ״פ הרא״ש והתו׳ פ׳ מקום שנהגו והטור בא״ח סי׳ תס״ח ותקע״ד וכן הסכמו׳ הפוסקים ראשונים ואחרונים וכ״פ בש״ע בא״ח סי׳ תקע״ד וכי״ד סי׳ רי״ד סעיף כ׳ ואף דבא״ח סי׳ תס״ח סעיף י׳ ד׳ פסק דאפי׳ אין דעתו לחזו׳ נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם וכלשון הרמב״ם בסוף הלכות י״ט וכ״כ הרב המגיד שם עיין בש״כ בסי׳ רי״ד ס״ק ח׳ מה שמתרץ שם בזה על הש״ע שלא יסתו׳ דברי עצמו ובעטרת זבי ובעול׳ שבת בפירוש׳ לא״ח סי׳ תע״ח פירשו שם ג״כ דעת הש״ע דאם אין דעתו לחזור אין נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם ונמשכו אחר לשון הטור שם ולא ידעתי איך מלאו ידיהם ורגליהם לפרש כן דעת הש״ע א״כ אין שייך שם הלשון וכן מי שדעתו לחזור וכו׳ דאי אפשר לוהלמו כלל לשון הש״ע שם ובאמת לשון הש״ע שם הוא כל׳ הרמב״ם והוא דעת המחלוקת עם הטור ועיין בש״כ שם שמסיק להלכה כסברת הרא״ש להטור ושאר פוסקים ע״ש : ח וכדאמרי׳ בפת ורוב מיהו בעי וכ״כ הש״כ בסי׳ קע״ו ס״ק י״ז וע׳ וס״ק ח׳ וע״ל כלל ע׳ה דין ו׳ :

כלל וסי׳ עט ופ׳ א

לפיכך אם מלח הקיבה וכתב הב״י וצריך שישהא שיעור מליחה וגם צריך שיהא נמלח שאינו נאכל מחמת מלחו דאז חשיב כרותח עכ״ל וכתב הש״כ בסי׳ פ״ז ס״ק כ״ו דאנן קי״ל במליחה לאסור מיד ואפי׳ לא נמלח רק מעט מ״מ יש להחמי׳ בדעבד אפילו לא נמלח בכה״ג כיון דבלאו הכי הרבה פוסקים חשבינן ליה פירשא בעלמא אפי׳ בצלול : ב אף עם הצלול שרי ואין להקשות מ״מ נאסר משום טעם בשר הקיבה שנבלע בחלב ע״י מליחה תיר׳ הרב בד״מ הובא בט״ז בסי׳ פ״ז כיון דחלב חשיב פירשא בעלמא א״כ גם הטעם הנבלע הוי פרשא בעלמא ועמ״ש לעיל כלל וסי׳ ע׳ ועיין בש״כ סי׳ פ״ז ב״ק ל׳ :
ג דהוי דבר המעמיד והטעם באמת נ״ל דאע״ג דקי״ל דדבר המעמיד ואסו׳ מגופו אפי׳ באלף לא בטיל כמ״ש הרב עצמו בסי׳ פ״ז סעיף י״א דבשר בחלב חשיב איסור מגופו כמבואר לעיל כלל וסי׳ כ״א דין א׳ מ״מ כיון דלא נתבשל כאן בשר בחלב רק שנאסר ע״י כבוש ומליחה לא הוי כגופו של איסור כ״כ הש״ך שם בסי׳ קנ״ט ועמ״ש לעיל כלל מ״א ס״ק י׳ שכן דעת רוב הפוסקים שכן נ״ל בטור שפסק להדיא בא״ח סי׳ תמ״ב בשם הרא״ן דדבר המעמיד לא בטיל וכאן אוסר רק בנ״ט אלא נ״ל ג״ב כהירוצו של הש״כ שם ועיין בדרישה מ״ש בזה אכן הש״ך שם בסי׳ פ״ז ס״ק כ״ט כתב דהטור ס״ל דדב׳ המעמיד בטל בס׳ וכדעת ר״ת במרדכי פכ״ה ובודאי שנעלם ממנו דברי הטור בא״ח ומהרש״ל פכ״ה סי׳ ק״ו מחלק בענין אחר והניח דברי הטור בקושיא ע״ש : ד ודלא באו״ה דמחמיר בדבר הש״ך בסי׳ פ״ז ס״ק כ״ה כתב מיהו נראה מ״מ לכתחלה אסור לבשל בתוכו בשר אפי׳ בקרוש משום מראית עין כמו דאסור לבשל בחלב אשה ובחלב שקדים עכ״ל ובאמת מל׳ הטור והרשב״א בתה״א ושאר פוסקים שכתבו בסתם דמותר לבשל בתוכו בשר משמע דלית ביה חשש איסור משום מראית עין לכן נלע״ד דשאני חלב שקדים וחלב אשה משום דדמי ממש לסתם חלב לכן חששו משום מראית עין משא״כ בחלב הנמצא בקיבה שנשתנ׳ משאר חלב ואפי׳ בצלול כתב הרמב״ם פ״ט מהמ״א דמותר כיון שנשתנה בבני מעיים מכ״ש בקרוש דליכא למיחש כיון שנשתנה ע״י קרישותו כנ״ל ומהרש״ל בפכ״ה סי׳ ק״ז פסק דאפי׳ קרוש חשיב חלב ממש כדעת רש״י ושכן דעת הרבה פוסקים ע״ש ומ״מ בדעבד אין לזוז מפסק הרב והכ״י וכן משמעות הש״ך ע״ש : ה בדעבד יש להתיר וכש״ע סי׳ פ״ז ס״י פסק דאין להקל אלא במקום הפסד והב״ח בסי׳ פ״א השיג על הש״ע שם וכתב דנקטינן להחמיר לאיסור דאורייתא וי״ש לו דין צלול אפי׳ בהפסד מרובה עכ״ל והש״ך בסי׳ פ״ז ס״ק ל״א השיג על הב״ח דהא מן התורה אינו אסור אלא דרך בישול ע״ש דבריו ברורים ובאמת אין זו השגה כל כך על הב״ח דאזיל לשטתו שכתב בסי׳ ס״ט ס״ק י׳ דכל כה״ג חשיב איסור דאורייתא כיון דאיכא לאיסור דאורייתא וכמ״ש לעיל כלל וסי׳ כ׳ ס״ק ט״ו מ״מ ולדינא נרא׳ דראוי לסמוך אמתירין בהפסד מרובה גם בתשו׳ מהר״ם מרקנע סי׳ רי״ז משמע כדברי המרדכי ולזה נוטה דעת הש״ך ע״ש : ו כיון שנתייבש הוי כעץ בעלמא וכתב הש״כ בסי׳ פ״ז ס״ק ל״ב וה״ה שאר בני מעיים כשמייבשין אותן כ״כ עד שנעשה כעץ ומ״מ נראה דלכתחלה אין לעשות כן עכ״ל וע״ל כלל כ״ק דין ח׳ :
ז ומותר למלחו עם שאר בשר לכאורה קשה דמשמע כאן דלכתחלה מותר למלחו עם שאר בשר ולעיל כלל ב׳ דין ה׳ מבואר דקיבה הוא בכלל בני מעיים שאין מחזיקין בו דם ובכלל ט״ו דין י״א פסק דאין למלוח אותם לכתחלה עם שאר בשר ואין סברה לחלק בין קיבה של עגל לשאר קיבה וצריך לומר דהכא לא קאי לענין מליח׳ להוציא דמו אלא שכבר נמלח להוציא דמו רק לענין שמותר למלוח עם שאר בשר ולא אמרינן מטעם שהי׳ חלב בתוכו וק״ל וזה כוונת הרב בש״ע ס״ס נ׳ בהג״ה ואפי׳ לבשל יחד ג״כ שרי כיון שכבר הוסר חלבו ממנו רק שכתב שם מליחה משום דהוא היפוך מכחל שהוזכר שם דאסור למלוח וכן כוונת הש״כ ס״ס נ׳ וכן משמעות לשון מהר״י טרושין הובא באו״ה כלל י״ח דין ט״ז ע״ש וכל זה פשוט וברור דלא כלחם חמודות פכ״ה דף ר״מ ע״ב סעיף רמ״ד הבין דכוונת הרב לענין מליחה להוציא דמו ולא דק דאם כן יהיה דברי הרב סותרים אלא העיקר כמ״ש :

כלל וסי׳ פ״א פ״ב פ״ג

א אפי׳ אין לחוש לשו׳ דבר איסור וגם הטעם משום ניקור דמבואר שם בש״ס פ׳ אין מעמידין דף ל״ה ע״א עכשיו לא חיישינן כמבואר בי״ד קע״ו ולפ״ה אסורה גבינותיהן ועיין שם בב״י סי׳ קע״ו

היתר למקום שנוהגין איסור ואפי׳ ההולך ממקום איסור אסורה מאחר שמחלוקת הגאונים הוא אימר דבני מקום זה (ה) נהגו כמאן דאוסר (ו) ולא משום דמתקנין אותה באותה מקום בעניין האוסרה וכ״כ מהרי״ל בהדיא בתשוב׳סי׳ ל״ח ולפי זה אפי׳ ההולך למקום שנהגו בה היתר אסורה (ז) אם לא שאין דעתו לחזור למקומו ואר כמרום׳לי שנהגו להקל בזה והנה להם לישראל מיטב כו׳ :

ג. כתב עוד באו״ה הנזהרים מחמאה של עכו״ם אין צריכין לחוש על פליטת הכלים ומהרי״ל כתב בתשו׳ סי׳ ל״ח דאינה אוסר׳ הערובתה ולכן מי שנוהג בו איסור מותר לאכול עם המתירין ע״י תערוב׳ (ח) וכדאמרי׳ בפת שלהם וע״ל בכלל וסי׳ ע״ה :

ד כתב המרדכי פ׳ אין מעמידין דאף מי שמתיר החמאה אם חלבו החלב לצורך אכילת החלב א״כ נאסרה משום חלב שחלבו עכו״ם ואסורה החמאה הנעשית ממנה אבל אין לחוש לזה בסתם חמאה עכ״ל :

כלל וסי׳ ע״ט ופ׳ בדין חלב הנמצא בקיבה ובו ו׳ דינים :

א דין כשרה שינקה מן הטריפה בארתי לעיל כלל וסי׳ ס״ח גבי דיני חלב וגם דין חלב הנמצ׳ בקיבה של נבילה וטריפה וכתבתי שם דנוהגין כדברי ש״ד לאיסור לכתחלה ולהתיר בדעבד

ב כתב בטי״ד סי׳ פ״ז חלב הנמצא בקיב׳ לדעת רב אלפס שהוא חלב וכן דעת הרמב״ם ורש״י כתב שהוא חלב גמור אפי׳ קרוש שבה ולרבינו תם הקרוש שבה דינו כפרשא בעלמא אבל הצלול הוא חלב (א) לפיכך אם מלח הקיבה בחלבה נאסר משום בשר בחלב דמליח כרותח וכן אם עמד בה יום דכבוש כמבושל ואם העמיד בה גבינות אם יש בה בנ״ט אסירות לרש״י אפי׳ בקרוש ולר״ת בצלול דוקא וכן הוא מסקנ׳ א״א הרא״ש ז״ל עכ״ל ולפי דברי הרי״ף והרמב״ם (ב) אף עם הצלול שרי וכבר כתבתי לעיל כלל וסי׳ ס״ח כמאן נקטינן להלכתא ומ״ש להתיר אפי׳ למאן דאוסר ע״י נהינת טעם הכי נהוג וכן פסק מהר״י בהג״ה ש״ד ודלא כמרדכי פכ״ה דכתב בשם הרשב״א (ג) דהוי דבר המעמיד ואפי׳ באלף לא בטיל (ד) ודלא כאו״ה כלל וסי׳ ט״ו דמחמיר בדבר :

ג. כתב המרדכי פכ״ה דחלב הצלול כשחזר ונקפה נעשה פירשא בעלמא כאלו היה קרוש מתחלה עכ״ל וכן משמע בש״ד וב״י כתב דלא משמע כן מדברי הפוסקים וכ״כ הרשב״א דדוקא נקרש בחיי בהמה עכ״ל ומיהו נ״ל דהסומך ע׳ דברי המרדכי לא הפסיד דהא כבר כתבתי לעיל כלל וסי׳ ס״ה דיש מתירין אפי׳ בצלול וב״י כתב דקי״ל הכי ואע״ג דלא קיימא לן הכי לכתחלה מ״מ (ה) בדעבד יש להתיר בכה״ג :

ד כתב ב״י כתב בשיבולי לקט עור קיבה שמולחין ומייבשין ואח״כ וממלאין אותו חלב מותר (ו) כיון שנתייבש העור הוי כעץ בעלמא ואין בו שום ליחלוחית עכ״ל :

ה כתב באו״ה בשם א״ז שרבי שמחה אוסר קיבה שנשתהה בתוכו החלב עד לאחר שנצטנן אפי׳לא נמלח עמו לפי שחלב הקיבה חמוץ וחריף שהרי מעמידין בו עכ״ל וכן הוא בהג״ה אשר״י ולי נראה דבדעבד יש לסמוך אדברי פוסקים דאינן אוסרין רק כשנמלחה עמו או ששהתה בתוכו יום שלם כתב מהר״י טרושין דלאחר שהוציאו החלב מן הקיבה יש לעור דין בשר גמור (ז) ומותר למלחו עם שאר בשר :

כלל וסי׳ פא פב פג בדין חלב וגבינות עכו״ם ובהם ט׳ דינים

א אמרינן בגמ׳ פ׳ אין מעמידין דגבינות עכו״ם אסורות ומפרש הרבה טעמים בגמ׳ מיהו כתב הרמב״ם (א) אפי׳ אין לחוש לשום דבר אסור כגון שידוע שהעמידוהו בעשבים הורו הגאונים שהוא אסורה שכבר גזרו על הגבינות בין שהעמידוהו בדבר אסור או בדבר היתר והאוכל גבינותיהן או חלב שחלבו עכו״ם ואין ישראל רואהו מכין אותו מכות מרדות עכ״ל וכתב בב״י

ואסור

דכן כתבו הסמ"ג וסמ"ק והרשב"א לאסור גבינות עכו"ם אפי' בידוע שאין בהם דבר איסור כגון שמעמידין אותו בפרחים ודלא כתו' פ' אין מעמידין שכתבו בשם ר"ת דבהרבה מקומות אוכלין אותן מפני שמעמידין בפרחים וכן התירו גדולי נרבונה במקומם מטעם זה ובניאיטליא נוהגין בהן היתר ורוב ישראל נהגו בהן איסור (ב) ואסור לפרוץ גדרן עכ"ל וכתב המרדכי דאפי' ר"ת שמתיר לא התיר אלא בחולב לעשות גבינה אבל לא כחולב לאכיל' דאז נאסר מכח חלב שחלבו עכו"ם ונשאר באיסורו מיהו אין לחוש לזה כמו שנתבאר גבי חמאה וכתב המרדכי פכ"ה דף תש"ם דאפילו אם ישראל רואה החליבה והעכו"ם עשאה גבינות אפ"ה אין נוהגין ללוקחין מהם אבל באגודה פרק השואל כתב וז"ל אדם קונה סכום גבינות והעכו"ם מתקנים בשבת וישראל רואה ושומע ואינו מדבר אך דבר מכוער הוא עכ"ל (ג) וכבר נהגו כדברי האגודה :

ב כתב בהג"ה אשר"י פ' אין מעמידין ישראל שהלך לתקן גבינות ולא ראה החליבה ואנו יודעין (ד) שדעת עכו"ם לתקן גבינות ולהקפיא החלב מותר וכן התיר ר"ת מיהו אין להתיר כולי האי (ה) בלא הפסד מרובה וכן פסק באו"ה דאם כבר נחלב החלב מקרי דעבד ומותר לתקן הגבינות ממנה ודוקא שקנה ממנו סכום גבינות או לפי המשקל דמאחר דחלב טמא אינו עומד אינו מערב בו דבר טמא אבל אסיר לקנות ממנו החלב במדה דחיישינן שמא עירב בו דבר טמא וכ"ש שאסור לאכול החלב מאחר שלא ראה החליבה ואם ראה החליבה והניחו ביד עכו"ם יום או יומים בלא חותם אם יודע ש"ש לעכו"ם דבר טמא בעדרו (ו) אסור לאכול החלב ומותר לתקן גבינות מאותו חלב ואם יש שם חותם אחר הכל שרי :

ג כתב ש"ד וסמ"ג והמרדכי סוף פ' אין מעמידין תשובת ר"י על גבינות שעשו יהודים בבית עכו"ם והניחם שם בבית עכו"ם ליבש והיו חתומים בדפוס של עץ ושכחו הדפוס בבית עכו"ם ויראים שמא זייף העכו"ם ויחתים אח"כ והשיב דמותרין ומשמע דבכל ענין שרי אמנם באו"ה כתב דלא שרי אלא דוקא שהניח חרפום על הגבינות אבל אם הניח הגבינו' בבית עכו"ם והניח שם ג"כ הרפוס בבית עכו"ם אסור דחיישינן לזייף ולאחלופי ודוק' במקום שיש לחוש שהחליף קטנים בגדולים דמרוויח באחלופי אבל בלאו הכי לא חיישי' וכן נהג מהר"ש עכ"ל וכבר נתבאר לעיל כלל וסי' ל"ב מיהו אם חותמן ניכר קצת או שהראשוני' יותר יבישים מאלו שיש לחוש שהחליף העכו"ם וודאי שרי :

ד כתב הרשב"א בסי' ק"ט דאם מצא בשר או יין ביד עכו"ם וחתב עליו (ז) חותם של ישראל או שכתב עליו כשר שורת הדין שיש לסמוך עליו ולהתירו אבל בדפוסי הגבינות יש לאסור ואין שומעין למי שמתיר (ח) ואפי' על קצת ישראלים שעושין אותן יש להחמיר שאין לסמוך על החותמות הנמצאי' בירם (ט) דכמה פעמים גונבין הרפוסים מתח' מראשותיו של ישראל הישנים בבתיה' וכמה פעמי' נאבדין ואנו מצאנו כהנה וכהנה מאה פעמים ושומר נפשו ירחק מזה עכ"ל בתשו' מהרי"ק שור' ל"ג אוסר בנמצא ביד עכו"ם אפי' במקום דליכא למיחש לזיוף וכ"פ באו"ה כלל ד"ב ומנהג ליקח יינות שמביאין עכו"ם מארץ ישראל שקורין מושקטיל ע"י חותמיהן שמביאין כתבים מישראל מיהו כתב ב"י בסי' ק"ל בשם א"ח במקום שמצויין עכו"ם שיודעין לכתוב אין כתב סימן אלא למי שמכיר הכתב עכ"ל וכבר נתבאר כל זה לעיל כלל וסי' ל"ב :

ה נוהגין להגעיל דפוסת גבינות של עכו"ם לתקן בהן גבינות של ישראל מיהו אם לא הגעילן ועשה בהן גבינות מותרין בדעבד דאין

ב ואסור לפרוץ גדרן וכהג"ה בש"ע סי' קט"ו סיים אם לא במקום שנהגו בהם היתר מקדמונים עד כאן לשונו ואם הובאה ממקום שנוהגין היתר למקום שנוהגין איסור או איפכא או ההולך ממקום שנהגו איסור למקום שנהגו היתר או ממקום שנהגו היתר למקום שנהגו איסור נתבאר דינו לעיל כלל ע"ח דין ב' לענין החמאה ומשם יש ללמוד לענין הגבינה : ג וכבר נהגו כדברי האגודה הט"ז בסי' קט"ו ס"ק י"א והש"כ שם בס"ק ד' השיג על הרב בזה וכתבו כיון דקי"ל כהרמב"ם והפוסקים דאפי' העמידהו בפרחים אסור משום לא פלוג א"כ ה"ה אם ראה הישראל מתחלה ועד סוף עשיית הגבינות אסורין והא דנוהגין היתר שלוקחין הגבינו' מהשוואין אע"פ שעושין אותם עכו"ם היינו משום שנהגו לשכור הבהמות וא"כ הגבינות הם של ישראל ולא מצינו שגזרו על גבינות ישראל שעשאן עכו"ם וכה"ג מפרש הש"כ דברי האגודה ע"ש דבריהם בארוך ולע"ד אין דבריהם מוכרחים וברורים כ"כ דאפשר לומר אע"פ דלא פלוג רבנן בתקנתן ואסרו אפי' במקום שמעמידין בפרחים מ"מ היכי דישראל רואה העשייה שאני דלא גזרו מעול' כה"ג כיון דליכא למיחש וראיה ברורה לזו מדברי הרמב"ם עצמו אף דפסק בפ"ג מהמ"א כהגאונים לאסור אף במקום שמעמידין בפרחים מ"מ כתב בפי' המשניות פרק אין מעמידין משנה ה' בגבינות עכו"ם דאסורה מפני שמעמידין אותן בעור קיבת נבילה וכשאנו רואין עכו"ם שהעמיד בחלב הקיבה עצמה מותר לאכול גבינה ולא מועיל בזה הפרסום ולא מה שהדעת נותנת על הרוב אלא ראיה העין דוקא עכ"ל הרי להדיא שהרמב"ם עצמו מחלק בין ישראל רואה בעצמו דמותר משא"כ אם אין ישראל רואה אף שידוע ומפורסם הדבר מ"מ אסרו הגבינות וזה דעתו ג"כ בפסקיו בספר תי"ד שלו אף שהרמב"ם כמה פעמים חזר בפסקיו ממ"ש בילדותו בפי' המשניות וכמ"ש בתשובת האחרונים הרא"ם חלק א' סי' ה' ומשפטי שמואל סי' ו' ובדברי ריבות סי' ע"ז מ"מ היכי דאין אנו רואין שום סתירה להדיא בדבריו בודאי אמרינן דשוין הן ובחילוק זה שמחלק בפי' המשניות בפשיטות ג"כ יש לפרש דבריו בפ"ג וכן מוכח קצת דברי הרמב"ם שם דין ע"ו וקי"ל ומה שכתב הש"כ שם וז"ל וגבי חלב שחלבו עכו"ם תנן התם חלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו אסור ואם ישראל רואהו מותר אלמא דבגבינות אין חילוק בין רואה או לא רואה עכ"ל אין זו אפי' קצת ראייה דהא מוריים קתני ג"כ שם במתני' גבי גבינה סת' לאיסור מ"מ היכי דאתנטרא בענין דליכא למיחש לאיסור ג"כ מותר וכדאיתא בג"מ שם דף ל"ד ע"ב גבי האי ארבא דמוריים דאותיב ר' אבהו דמן עכום נטורי בהדייהו אלא ודאי דמרוב פשיטות' לא אצטריך במתני' למתני דכיון שישראל רואה שאין שום חשש איסור ליכא למיחש למידי והא דאצטריך מתני' למתני הכי גבי חלב היינו משום דחשיב התם בהאי מתני' כל הני דאסורים משום חתנו' כגון פת והשלקות דהתם לא מהני ישראל רואה כמבואר לעיל על כן אצטריך התנא לאשמעינן דבחלב לא אמרי' כן אבל באמת אפשר לומר דבגבינה ומוריים מותר אם ישראל רואהו וכן ע"כ צ"ל לדעת התו' בשם ר"ת וגדולי נרבונ' דמתירן היכי דידעינן דעומדין בפרחי' וכן בתוספת' מתיר להדיא ע"י ישראל רואה כמו שהוא בתשובת מהר"ם רוטנבורג סי' שע"ד אך שהוא כתב שם דלאו דוקא קאמר ובאמת לפי דעת הרמב"ם והתו' והאגודה הוא דוקא ודוקא ואין ספק שאלו ראה הט"ז והש"כ דברי הרמב"ם בפי' המשנה שפסק ומחלק כן להדיא לא היו מגדרין להחמיר לכן נ"ל דאין לזוז מפסק הרב ודוק : ד שדעת עכו"ם לתקן גבינות משמע דבשהם חיישינן שחלבו לצורך אכיל' ואסור וכ"כ הש"כ בסי' קט"ו ס"ק י"ח ואין להקשות ממה שפסק הרב לעיל בחמאה וכן בדין א' גבי גבינה דבשהם אין לחוש לזה שאני התם שכבר נעשה הגבינה והחמאה א"כ מהיכי תיתי לומר שעשו לאכילה דהרי סופו מוכיח על תחלתו שעשו להקפיא מה שאין כן כאן שהיא עדיין חלב לפנינו וישראל רוצה לעשות עכשיו ממנו גבינה איכא למיחש שמא העכו"ם היה חולב לאכול ועיין בתשו' חוט השני סי' ל"ד דכתב דהיכי דעכו"ם מבקש מישראל שיקח ממנו ויעשה גבינות מחלב שלו א"כ הוכיח סופו על תחלתו דעש' החלב להקפיא אפי' להאכיל ממנו ג"כ בניו ובני ביתו מותר בדעבד במקום הפסד מרובה ולא חיישינן לנמלך ולא משכחת איסור מגד הדין אלא היכא שבא ישראל אל העכו"ם ופתח אותו למכור לו חלב שלו שנחלב כבר שאז אסור אפי' אם קונה להקפיא וע"ש : ה בלא הפסד מרובה בש"ע סי' קט"ו פסק הרב בשהם להתיר בדעבד ועיין בש"כ סי' קט"ו ס"ק ד"כ שכתב דמיירו שראה החליבה רק שלא היה שם בתחלת החליבה בזה מותר אפי' בלא הפסד מרובה אבל היכי דלא ראה החליבה כלל אף שחלב להקפיא אין להקל אא"כ בהפסד מרובה וכן משמע בהג"ה אשר"י ובתשובת מהר"ם מורטנבורג סי' רי"ו וכ"כ הש"כ שם ובתשובות מהר"שדם סי' נ"א ובתשובת נחלת יעקב סי' ד"נ דכן הוא פשט לשון הג"ה ודלא כמו שראיתי בתשובה חוט השני סי' ל"ד שהשיג על הרב כאן וכתב דבתשו' מהר"ם מרוטנבורג דסיים שם ומיהו היכי דדעת העכו"ם להקפיא החלב ולמסור הגבינות לישראל נראה שאין לחוש ומותר מבואר מדבריו דהיכי דדעת העכו"ם לכתחלה להקפיא מותר דעבד אפי' בלא הפסד מרובה אפי' לא היה הישראל כלל אצל החליבה ומ"ש שם בתשובת מוהר"ם דאין להתיר אלא במקום הפסד מרובה על כרחיך לא קאי על הוראת ר"י רק על הוראת ר"ש שפסק להתיר אפי' היכי דלא גילה העכו"ם דעתו מתחלה שרוצה להקפיא רק לבסוף והרב בת"ח לא דק כלל זהו תוכן דבריו שם אבל באמת המעיין היטב בתשובת מהר"ם יראה להדיא דדברי הרב ברורים ונכונים שהבנת כוונת הג"ה אשר"י ומה שסיים שם בתשובה ומיהו היכי דדעת העכו"ם וכו' דמותר אפי' בלא הפסד מרובה זה קאי להדיא אמעשה דר' שמואל שראה ישראל החליבה מקצתו ולא כולו בזה יש להתי' אפי' בלא הפסד מרובה וזה ג"כ דעת הרב כאן וכמ"ש הש"כ ובעל נחלת יעקב אבל היכי דלא ראה החליב' כלל בזה אין להתיר אא"כ בהפסד מרובה אפי' אם היה דעת העכו"ם מתחלה להקפיא כדמשמע שם בתשובה להדיא וזה כוונת דברי מהר"ם כמ"ש ואם נפסך לאסור וכו' ע"ש ובעל חוט השני קיצר מאוד בהעתקת תשובה מוהר"ם ולא העתיק שם מעש' דר' שמואל שאליו קאי לשון ומיהו שם ובאמת המעיין יראה שדברים פשוטים הם ודוק · ו אסור לאכול החלב ומותר לתקן גבינות כל זה קאי אדלעיל כשדעת העכו"ם להקפיא דאל"כ אף גבינות אסורים לעשות ומ"מ אסור לאכול כך בעין החלב דלא פלוג רבנן בתקנת' דכל חלב שנחלב ואין ישראל רואה דאסור משא"כ לענין גבינות שעשו ביד ישראל או בישראל רואה לדעת הרב לעיל דין א' וגם ליכא חשש כו' האי משום חלב טמא דאינו עומד וגם העכו"ם הי' חולב להקפיא על כן מתירין אותם אפי' לכתחלה לעשות גבינות אם החלב כבר נחלב והוא הפסד מרובה דאז מקרי דעבד אבל לאכול החלב עצמו מ"מ אסור אף כשדעתו להקפיא וכ"כ האו"ה להדיא בכלל מ"ה דין ה' ו' (אבל באמת לשון האו"ה שהעתיק הרב כאן לא נמצא כן בספרים שלנו וכבר השיג הרב עליו כן בזה בתשובתו בסי' קל"ב דין י"ב ע"ש) וכן תוכן כוונת הרב כאן ולקמן בסימנים וכ"כ הרב להדיא בש"ע סי' קט"ו סעיף ב' בהג"ה ודלא כמו שראיתי בתשוב' חוט השני סי' ל"ד שמסתפק בהבנת כוונת הרב כאן ולע"ד אין כאן ספק כלל : ז חותם של ישראל משמע דסגי בחותם אחד וע"ל כלל ל"ב דין ו' ע"ש הדבר : ח ואפי' קצת ישראלים שעושין אותן יש להחמיר ועיין בי"ד סי' ס"ט לענין התשו' ובתשוב' מהרי"ן לב סי' פ"ד ומהר"ש ד"ס יח' נ"א וע"ל כלל ל"ב : ט דכמה פעמים גונבין הרפוסין ע"ל כלל ל"ב דין ג' ובס"ק ו' ובדין י"ג ס"ק מ"ו בדין גבינות שעכו"ם מביא כתב ראיה שהם כשרים

בדעבד

י בדעבד באיסור דרבנן ומ"מ בספק גבינות יש להחמיר ולא דיינן ליה כשאר ספיקא דרבנן וכ"כ האו"ה וכן מבואר לעיל בכלל מ"ג דין ז' ולקמן בקונטרס הספקות דין י"ח ע"ש ודלא כמו שפסק בתשו' באר עשק סי' ק"י בפשיטות דאף בגבינות מקרי ספיקא דרבנן ואזלי' לקולא ובאמת זה אינו : יא אין מליחה לען ביאור דינים אלו ע"ל כלל י"א וכלל ט"ז : יב מיהו בדעבד אם לא ראה בכלי הש"כ בסימן קט"ו ס"ק א' האריך להשיג על הרב כאן וכש"ע שם והצריך לראות דוקא בתוך הכלי דאל"כ מה בכך שהיה בתחלת החליבה וכת' שם שכן דעת הסמ"ק ושאר פוסקים וגם באו"ה ריש כלל מ"ה משמע איפכא ובאמת אין דבריו מוכרחים כל כך דאפשר לומר כיון שהישראל היה בתחלת החליבה א"כ מרתת העכו"ם וכה"ג נ"ל כוונ' הטו' בסי' קט"ו וכמ"ש בפריש' שם סעיף ב' ומה שהשיג הש"כ על הפרישה אין דבריו מוכרחים כלל ונראה שזה נ"כ דעת הרי"ף הובא דבריו במרדכי שלא כתב שצריך לראות בתוך הכלי רק שצריך להיות בתחלת החליב' וגם הסמ"ק אף שהצריך לראות תוך הכלי אפשר דבדעבד מוד' וכדעת האו"ה שהביא הרב כאן בשמו ומ"ש באו"ה כלל מ"ה דין ב' לאסור דעבד אם לא ראה תוך הכלי י"ל דהיינו דווקא באותו כלי שהוא מיוחד לחליב' דחיישי' שמא נשאר שם מן חלב טמא וכמ"ש הרב בסמוך בשמו בסוף דין ט' אבל בשאר כלים מתיר דעבד אף שלא מצאתי כן באו"ה שלפנינו בהדי' כמ"ש הרב בשמו מה בכך כבר ידוע שכמה דברים היה לפני הרב באו"ה שנו מה שלא נמצא כן באו"ה שלפנינו (ובודאי איהו ידע עפי מינן כי כמה טעות שנפלו בדפו' באו"ה שלפנינו) וכה"נ השי' הרב בתשובתו לכן אין להחמי' נגד דעת הרב ומ"מ באיכא דבר טמא בעדרו אין להתיר בדעבד אם לא ראה תוך הכלי וכן פסק הט"ז בס"ק ד' : יג רק ראה תחלת החליבה אף בדעב' יש לאסור וכ"כ הט"ז בס"ק ד' וזה ג"כ דעת וכוונת הרב בש"ע וכמ"ש שם ריש ס"ק א' : יד מיהו מהרא"י כתב דנוהגין היתר בזה וע"ל בסימני' דדין זה דפסק הרב דאף בזה יש להחמיר לכתחלה אבן בד"מ ובש"ע סי' קט"ו חזר בו ופסק להתיר לכתחלה בכה"ג וכן משמע דעת מהרש"ל באו"ש להתיר לכתחלה ולזה מסכים הש"כ בסי' קט"ו ס"ק י"ד : טו דאם בית עכו"ם מפסיק בש"ע סי' קט"ו ס"א בהג"ה פסק הרב דאם בית עכו"ם מפסיק והחל' העכו"ם מקלת בהמות ולא היה שם ישר' ואח"כ בא ישראל וחלב האחרי' שבשיו בזמן הזה דליכא דבר טמא מצוי כלל מותר עכ"ל ואף שלא נמצא הוראה זו בשום פוסק מ"מ הכריע הרב כן מעצמו בין הסברו' של מהרא"י ואו"ה להתיר אם נחלב מקלת בפני ישראל ואפשר שלמד זה החילוק מתשובת מהר"ם מרוטנברג סי' רי"ו שכתב בשם ר' שמואל שהתיר חלב שנחלב מקלת שלא בפני ישר' אפי' אין דעתו להקפיד ואף שסיים שם ור"ת הקפיד ואנו קי"ל כוותיה כמבואר לעיל כלל זה דין ב' היינו בבהמו' עכו"ם והדי' של עכו"ם אבל בבהמות ודיר של ישראל רק שביתו של עכו"ם מפסיק בזה יש לסמוך עכ"פ על דעת מהרא"י בצירוף שראה מקלת החליבה זה נ"ל כוונת הרב בש"ע ועיין בש"כ שם בס"ק י"ג שהניח דברי הר"ב בצ"ע ולע"ד כמ"ש וק"ל : טז להערוב' איסור דאורייתא ע"ל כלל ע"ה אי צריך ס' בביטוליהן או ברוב בעצמא סגי' ועיין בש"כ סי' קט"ו ס"ק ו' :

כלל וסי' פה

א בכל מה שתחב ממנו וכתב הסמ"ק דף ק"ג ע"ב דאפי' מספק התיבה צריך ס' לבטלה ואפילו מספק אם נתחב הכף מקצתו או כולו צריך ס' נגד כולו והובא דבריו באו"ה כלל ז' דין ב' מילתא בטעמו דטעם כעיקר דאורייתא וספיקא לחומרא עכ"ל ומהרש"ל פג"ה סי' מ"א פסק דבספק צריך לשער בתחום התחב כף דהיינו ראש הכף והוא העגול ולא הבית יד של כף עכ"ל וע"ל ס"ק י"ג : ב ולא אמרי' חם מקצתו חם כולו ומבואר בפוסקים דאע"ג אי קימא דחם מקצתו חם כולו מ"מ אינו מוליך בליעתו ופליטתו בכולו וכ"כ הש"כ בסי' צ"ד ס"ק ג' ובסי' קכ"א ס"ק ט"ז ומ"מ לכתחלה בעי' להכשיר כולו וכמ"ש הש"כ שם בסי' קכ"א ועיין בא"ח סי' תנ"א : ג אין אומרין בכלי חנ"נ הט"ז והש"כ בסי' צ"ח סעיף ה' האריכו מאוד בדיני' אלו וכבר בררתי עיקר דינים אלו לעיל כלל נ"א ונ"ה ע"ש ובתשו' הרב בסי' קל"ב סעיף י"ד : ד ולכן אמרו דהתורה העידה על כלי חרס וכ"כ התו' להדיא בפ' אין מעמידין דף ל"ד ע"א ד"ה שאינו ע"ש : ה כן פסק בתרומת הדשן סי' קפ"ג מהרש"ל בפג"ה סי' מ' וב"ח בסי' צ"ד האריכו מאוד לסתו' דבי' י ה"ה בדין זה וכתבו כיון שהטור וסמ"ק ושא' פוסקי' מסכימים לדינא דבעינן ב' פעמים ס' היכי דלא נודע התערובת בנתים ולא אשכחן שום פוסק ראשון דפליג עלייהו וגם יש להם ראי' ממתני' פ"ה דתרומו' סאה של תרומה וכו' ולא הספיק להגביהה וכו' עיין דבריהם באורך והמה דברים נכוני' להלכה אכן מצאתי סעד וסמך לדברי מהרא"י מאגוד' פ"ה דתרומו' על האי מתני' כתב וז"ל מכאן רוצי' להוכיח אם נתחבה כף של בשר בתוך חלב שנים או ג' פעמים אם לא נודע בין כל אחת ואחת אסור עד שיהא שלש פעמים ס' ויש לחלק דהתם יש שתי סאין של איסור והכא אין כאן אלא כף אחת של איסור במה נפסך והיכי שיש שנים או שלשה כפות דמי להכי עכ"ל: ועוד נלע"ד דלא דמי למתני' דתרומות וכמ"ש הר"ן סוף פ' השוכר את הפועל בשם הראב"ד עיין

דאין מליחה לעץ ולכן שרי אפי' היה הדפוס בן יומו ובלבד שהדיחו יפה שלא היה האיסור בעין כ"כ באו"ה וכ"פ מהרא"י בש"ד וכ"פ ב"י דיש לסמוך אדברי התו' והרא"ש להתירו בדעבד ודלא כאו"ה דכתב דאנו נוהגין לאסרן בדעבד וכמ"ש המרדכי בשם הראבי"ה דאסורין בדעבד וכדאי הם המהירין לסמוך עלייהו (י) בדעבד באיסור דרבנן והוא איסור קל דיש מקומות שנוהגין בהן היתר ואין חילוק בין אם הדפוס מנוקב או אינו מנוקב דבכל ענין אמרי' (יא) אין מליחה לעץ וכן משמע סדברי' ב"י כנ"ל ודלא כאו"ה דמחלק בזה וכבר נתבאר לעיל כלל וסי' ט"ז :

ו כתב ש"ד חלב שחלבו עכו"ם ואין הישראל רואה אפי' אין בהמה טמאה בדיר אסור' דלא ליפוק חורבה מיניה ופורין נדר ישכנו נחש כך פסק רש"י וכ"כ הסמ"ק והמרדכי פ' אין מעמידין דחלב של עכו"ם בכל ענין אסור' אם לא שראה ישראל תחלת החליבה או ישב בצד העדר וכן הוא בהג"ה מיימון פ"ג דהמ"א וב"כ ב"י בשם הסמ"ק והרי"ף דאפי' אין דבר טמא בעדרו יש להחמי' להיות שם הישראל בתחלת החליבה פן יערב או ישים העכו"ם חלב טמא בכלי קודם שיבא הישראל עכ"ל ובאו"ה כתב דלכתחלה יש לנהוג כדברי הסמ"ק דצריך לראות בכלי שלא היה בו דבר טמא וגם צריך לראות תחלת החליבה (יב) מיהו בדעבד אף לא ראה בכלי (יג) רק ראה תחלת החליבה בדעבד מותר עכ"ל וכתב לא שנא חלבו עכו"ם לצרכו או לצורך ישראל :

ז ואם העכו"ם חולב בביתו וישראל יושב מבחוץ והעכו"ם חולב לצורך ישראל אפי' אין יכול לראות כשהו' יושב אם יכול לראות כשהוא עומד מותר שירא שמא יעמוד ויראהו והוא שירע שחלב טמא אסור כן אמרי' בגמ' והוא הסכמת הפוסקים :

ח ובבית של ישראל מותר להניח שפחותיו לחלוב פרותיו אע"פ שאין ישראל רואה דבכל פעם מרתת עכשיו יבא ישראל והכי איתא בתוס' פא"מ אבל אם הרפת אחורי הבית אע"פ שאין בית העכו"ם מפסיק וכתב בש"ד דמכוער הדבר לכתחילה להניח שפחותיו לחלוב שם וכ"פ באו"ה כלל מ"ה (יד) מיהו מהרא"י כתב בהג"ה ש"ר דנוהגין היהר בזה וכתב עוד באו"ה (טו) דאם בית עכו"ם מפסיק אפי' בדעבד אסור אם לא היה שם ישראל דמרתת כמנו ואפי' קטן או קטנה בני ט' שנים מהני עכ"ל ואפשר דגם בכה"ג אין לאסור בדעבד לפי דברי מהרא"י שכתב דנוהגין להקל לכתחלה להניח לחלוב ברפת וכתב שם בסוף הג"ה אמנם חלב שחלבו עכו"ם מבהמה שלו לא שרינן כלל אלא בישראל רואיהו עכ"ל מכלל דאם חולב מבהמות ישראל בכה"ג בדעבד אין לאסור מאחר דלדידן ליכא למיחש לחלב דבר טמא שאין שכיחא בינינו כמ"ש מהרא"י טעם המנהג :

ט כתב הרשב"א סי' קמ"ג דחלב שלהם אוסרת כלים בפליטתן וכ"פ באו"ה וב"י וכתב דאפי' למאן דמיקל בבישולי עכו"ם בחלב מודה הואיל ואיפ' למיחש (טז) להערובת איסור דאוריית' דהיינו חלב טמא וכ"כ ב"י בי"כ"ט בשם א"ח על גבינותיהן דאוסרין כלים בפליטתן וכתב באו"ה דנוהגין שאין מניחין העכו"ם לחלוב להוך כלי מיוחד לו להליבה דחיישינן שמא נשאר בו שם מן חלב טמא :

כלל וסי' פ"ד דיני גבינות והחלב הנעשים מבהמה שנמצאת טריפה כתבתי לעיל כלל סי' ע"ב ושם נתבארו כל דיניו וחילוקים :

כלל וסי' פ"ח דין ביטול איסורים דאורייתא ודרבנן ובו כד דינים:

א התוחב כף חולבת בן יומא בקדר' של בשר או אפכא משערינן (א) בכל מה שתחב ממנו בקדר' דלא ידעינן כמה נפיק מינה אבל א"צ לשער מה שלא תחב בקדרה אפי' כף של מתכת (ב) ולא אמרי' חם מקצתו חם כולו כ"כ במרדכי פכ"ה ובש"ד וכתבי בהג"ה דהכי יש לנהוג וכן פסק באו"ה כלל ז' דלא כהרי"ף שכתב דצריכין לשער עד נגד כל הכף אם הוא של מתכות ואפי' נגד מה שתח' אין צריכן לשער אלא בדלא ידעינן כמה איסור בלע אבל אי ידעי' כמה בלע אין צריכן לשער רק נגד מה שבלע כגון כף חדשה שניער בה כזית חלב ואח"כ נתנהו בקדר' של בשר א"צ רק ס' לבטל הכזית שבלע ואפי' אם היה כף ישן של בשר וניערו בו כזית חלב ואח"כ חזרו ושמהו בקדרה של בשר (ג) אין אומרין בכלי החיכה נ"נ במה שבלוע וא"צ לשער רק נגד כזית החלב שניער בה כ"פ הטו"ד סי' ר"י והוא סברת הרמב"ם שכתב הר"ן פג"ה ודלא כיש מחמירין בזה וכן הוא במרדכי פכ"ה וכתב שם טעמ' דמילת' משום דהואיל ואפשר להפריד האיסור משם ע"י הגעלה ולכן לא אמרי' בה חנ"נ ולפי זה אם היה הכף של חרס אמרי' ביה חתיכה נ"נ וכמו שנתבאר לעיל כלל וסי' נ"ה לענין טפת חלב שנפל' על הקדרה והכי נהוג דלא כאו"ה כלל ל"א ובכלל ד"ד דכתב דאפי' בשל חרס לא אמרי' חנ"נ מטעם דאפשר להפריד האיסור ע"י חזרת כבשונות ולא נראה דחזרת כבשונות פנים חדשות באו לכאן (ד) ולכן אמרו דהתורה העידה על כלי חרס שאין יוצא מידי דפיו לעולם ולכן נקט במרד' כלי עץ וכלי מתכות משמע אבל לא כלי חרס מיהו אפשר דהמרדכי לא מיירו אלא דוקא בבלי חדש אבל לא בישן שכבר בלע אבל לפי דברי שאר רבוותא אין לחלק וכבר נתבאר לעיל כלל וסי' נ"א כיצד נוהגין ואין לחלק בין אם תחב הכף לקדרה פעם אחת או שתי פעמים דא"צ לשער רק פעם אחת ששים נגד מה שתחב (ה) כן פסק בת"ה סי' קפ"ג ובאו"ה

(ו) ובאו"ה כלל ל"ז וכלל כ"ד מיהו כתב מהרא"י דהמחמיר תע"ב וכתב עוד באו"ה כלל כ"ד דהא דצריכין לשער נגד כל מה שהחב היינו שהכף היה בלוע ע"י אור שאז שולט הבליעה בכל הכלי (ז) אבל אי בלע ע"י מליחה אינו מתפשט (ח) רק כדי קליפה ממה שתחב בקדרה וכןהוא במרדכי פכ"ה דף תשל"ח ע"ג וכתב עוד באו"ה (ט) אם מלח בכלי מנוקב אע"ג דאסור לאכול בו רותח אם הוא של ע"ץ אינו בולע ואם הכניסו לכלי א"צ לשער נגדו כלל (י) אבל אם הוא של חרס צריך לשער נגד כולו (יא) ולא סגי כדי קליפה עכ"ל ועיין לעיל כלל וסי' י' וכתב עוד באו"ה כלל כ"ד מיהו כבוש הוי כמבושל ואם נכבש דבר איסור תוך הכלי (יב) הוי כנתבשל בו וצריך ס' נגד כל הכלי ודלא כמה שכתב כלל ל"ז דכבישה אינו אוסר הכלי רק כדי קליפה וכתב עוד שם דאם נאסר הכלי ע"י עירוי לא בעינן לשער רק כדי קליפה וזהו נכון דכל עירוי אינו אוסר רק כדי קליפה כדין חם לתוך קר וכמו שנתבאר לעיל בכלל וסימן ך"ג וכתב באו"ה הארוך כלל ל"ז דצריכים לשער נגד הכף היינו דידעינן שנשתמש בדבר רותח תוך מעת לעת אבל אם לא השהמש בו רק בכלי שני לא בעינן כלום עכ"ל :

ב אם יש ס' בקדרה הקדרה והתבשיל מותר (יג) והכף אסור מפני שהוא בלוע מבשר וחלב ואפי' בדעבד אוסר אם תחבהו בין בבשר בין בחלב (יד) כל זמן שהוא בן יומו מהפוכו:

ג ואם אין ס' בקדרה הכל אסור אפי' בהנאה אפילו הקדרה אך מותר לשום בקדרה פירות או דבר צונן (טו) כיון שאינו נהנה מגוף האיסור ובש"ד כתב דאף חמין לחוף בו הרא"ש או לעשות בהן שאר דברים שאינו צורך אכילה ושתייה מותר וכ"כ בשערים של מהרא"י והכי נהגו (טז) ודלא כמרדכי פ' אין מעמידין דאוסר להשתמש בו דבר לח רק דבר יבש ודוק' הקדרה משום דליתא לאיסור' בעינא אבל המאכל אסור בהנאה אפי' לתנו לעכו"ם או לכלב דעלמ' שאינו נהנה ממנו כלל אסור כת' בשערים דמהר"י בשם א"ז קדרה הנאסר מבשר וחלב שאסור בהנא' ובשלו בו מאכל אע"ג דהקדרה אינו בן יומא ולא נאסר המאכל מ"מ צריך להשליך דמי הקדרה לנהר שלא להנות מדבר האסור בהנאה וכן הוא

(עיין בב"י סי' צ"ט) דשאני תרומה דצריכ' הרמה משא"כ בשאר איסורים אפי' נפלו שתי איסורי' ממין א' זא"ז ואפי' לא נידע אין חוזר ונאסר דקמא קמא בטיל אפי' בדבר שנותן טעם אף דהר"ן דוחה לבסוף דברי הראב"ד וכן הרא"ש בפנ"ה וקי"ל כוותייהו כמבואר לקמן דין י' (עיין בש"ך סי' צ"ט ס"ק כ"א) היינו מטעם שכתב הרא"ש והר"ן שם דטעמ' לא בטיל וכן אפי' מין במינו כיון שנפל שם שיעו' שנגדו צ"ע באינו מינו משא"כ בכה"ג דליכא שם איסו' רק מכף א' וזה כבר נתבטל גם המה מודי' דסגי בפעם א"ס' ועוד נ"ל קצת ראי' מסוגיא דש"ס דחולין דף צ"ו ע"ב דקאמר הש"ס וכחל עצמו אפי' דאי נפל לקדרה אחרת אוסר ומדדייק הש"ס וקאמר דאי נפל לקדר' אחרת מכלל דבאותו קדרה עצמו ליכא נפקות' אי הדר נפיל או לא כנ"ל לקיי' דברי מהרא"י ואו"ה ומנהג אחרוני' בעלי הוראה שנהגו שאינם שואלים כלל אי נתחב שתי פעמים כמ"ש מהרא"י שם וקי"ל ואם לקח עם הכף מהתבשיל לחוץ וחזר ושמהו לתוכו צריכין ס' ג"כ נגד אותו תבשיל שנעשה נביל' תוך הכף ויש ללמוד דין זה מדין הזבוב שנתבאר לעיל כלל כ"א וכ"כ בתמים דעי' סי' ק"מ ואין צריכין לשאול ע"ז כי חששא רחוקה היא וכמ"ש מהרש"ל שם כה"ג ע"ש : ו ובאו"ה כלל ל"ז וכלל כ"ד עיין באו"ה דין ב' פסק דאפי' באיסור עצמו שנפל שני פעמים לקדרה א' א"צ רק ס' א' כנגדו וכן משמע מדברי האגודה שהבאתי לעיל וכן פסק הרב בש"ע סי' צ"ח סעי' ד' בהג"ה אכן בת"ה סי' קפ"ג משמע שיש לחלק קצת בין בלוע בכלי למאכל בעצמו ע"ש : ז אבל אי בלע ע"י מליח' אע"ג דקי"ל לשער בכל מליח' בס' היינו בדבר מאכל משא"כ בכלי הקש' שם בת"ה : ח רק כדי קליפ' וצריך ס' נגד הקליפה וכ"כ הרב בסימנים ובש"ע סי' צ"ח סעיף ד' בהג"ה וכל זה היכי דליכ' צורך כל כך אבל היכא דאיכא צורך וה"מ פסק הרב לעיל כלל וסי' כ"ג דין ה' דכל מקום דצריך כדי קליפה ועבר ובשלו בלא קליפה דשריא ואין צריכין ס' אף דהיה נ"ל עיקר כיון שהקליפות הכף עצמו אסורה ואנו משערין נגד קליפה הכף שנכנס במאכל כל הפוסקים מודי' דצריכין ס' דדוקא אם התבשיל עצמו לא נאסר רק כדי קליפה וכיון שאי אפשר לקלוף כזה פסקו דאין אנו צריכין ס' משא"כ בכה"ג וכה"ג מהרן ומי"ש הש"כ בסי' ס"ט ס"ק ס' ובסי' ל"א ס"ק ז' מ"מ מדברי הרב לעיל כלל ד"ג מוכרח שלא ירד לחלק בזה ועמ"ש שם ס"ק י"א וכלל י"ב ס"ק יו"ד ע"ש : ט אם מלח בכלי מנוקב כל זה לא מיירו רק אי נמלח בתוכו בשר להוציא דמו אז אמרי' דכלי אינו בולע כיון שהוא מנוקב דדם משריק שריק משא"כ אי נמלח בתוכו בשר והכניסו לכלי חלב ודאי דצריכין ס' נגד קליפת הכלי ואין שייך לחלק בין כלי מנוקב לשאינו מנוקב וכמ"ש הרב לעיל כלל כ"ט סוף דין י"ג ע"ש : י אבל אם הוא של חרס צריך לשער נגד כולו הרב העתיק דין זה להלכה וכ"כ לקמן בסימנים אבל באמת הוא דבר תמוה מאוד דהא האו"ה כלל כ"ד דין ט' כתב כן לדעת הסמ"ק דאוסר בדעבד אם השתמש בו רותח כמו שפסק האו"ה בשמו בכלל ג' דין ד' אבל ודאי להפוסקים דמתירין בדעבד בכלי חרס מנוקב א"כ פשיטא דשרי א"כ הרב דפסק לעיל כלל י"א דין ז' ובש"ע סי' ס"ט דמותר דעבד בכלי חרס וכאן מעתיק דברי האו"ה להלכה צ"ע ועמ"ש לעיל כלל י"א ס"ק ה' דלדעת האחרונים להחמיר : יא ולא סגי בכדי קליפה ואף שפסק האו"ה גופיה דבליעה ע"י מליחה אינו הולך יותר מכדי קליפה כלי חרס שאני דצריך לבלוע יותר כ"כ האו"ה שם דין ט' אכן לעיל כלל י"א דין ח' מבואר מדברי הרב שם ומהפוסקים דאף בכלי חרס אפי' אינו מנוקב אינו מבליע יותר מכדי קליפה ואפשר שזה כוונת הרב במ"ש וע"ל וכו' וכן מבואר לעיל כלל י"ג וכ"כ הרב לקמן בסימנים וז"ל ויש מתירין בכדי קליפה וכן בש"ע סי' צ"ח סעיף ד' פסק בסתם דמליחה בכלי אינו מבליע יותר מכדי קליפה וכן עיקר : יב הוי כנתבשל בו ע"ל כלל וסי' ג' ס"ק ה' שכתבתי דאין חילק בין כלי עץ וחרס או מתכות לענין כבישה דלא כמשמעות האו"ה ע"ש ולפי הראיה שכתבתי שם נראה דבכלי זכוכי' אינו מבליע ע"י כבוש לדברי הכל וכמבואר בי"ד סימן קל"ה סעיף ח' לענין יי"נ אכן צ"ע דבא"ח סי' קנ"א סעיף ד"ו בהג"ה מבואר מדברי הרב דיש להחמיר לדעת החולקים על הר"ן דכלי זכוכית דין כלי חרס יש לו וכי"ד סי' קל"ח סתם כדעת הר"ן ואולי יש לחלק בין חומרא דחמץ ליין נסך וצ"ע וע"ש בעולת שבת ובלבו' : יג והכף אסורה אף דליכא ס' בקדרה לא שבקינן הכף כאלו הגעילו ויהא לו דין קדרה אם בשר בשר ואם חלב חלב משום דדלמא אתי למטעי אטו היכי דלא נתחב הכף בקדרה כי אם מקלת ועוד ההגעלה אינו מועיל כי אם ברתיחה ולענין הגרכה שיש אפילו אינו מעלה רתיחה רק ביד סולדת בו אסרינן ועוד דמספק רקותה מצריכין ששים וכן אפי' בספק התיבה כולה משא"כ הגעלה צריך להיות ודאי רותחת ודאי תחיבה כולה כ"כ ב"י בסי' צ"ה בשם הסמ"ק וע"ל ס"ק א' ועיין בתשובת מהרי"ל סי' ק"ס : יד כל זמן שהוא בן יומו מהפוכו פי' אפי' אינו ב"י מתשמיש הראשון כגון שהכף הוא של חלב ותחבהו בתוך מעת לעת לבשר והיה בו ס' ונאסר הכף ואם חזר ותחבהו תוך מע"ל לתחיבת הבשר (לזה כוונת הרב שהוא בן יומו מהפוכו של תשמיש הכף שהוא של חלב והוא בן יומו מהפוכו דהיינו מבשר) אף שטעם של חלב שבתוך הכף מתשמישו הראשון הוא לפגם מ"מ כיון שהיה בן יומו בשעת תחיבה ראשונה א"כ נעשה מה שבכף נבילה ואוסר אם הוא ב"י מתחיבה שנייה וכ"כ באו"ה וכן כוונת הג"ה ש"ד אבל אין לפרש להיפך דהאי מהפוכו שכתב הרב קאי על מה שחוחב בו עכשיו כגון אם תוחב אותו להוךמאכל חלב אינו אוסר אא"כ שהוא ב"י מבשר אבל אם אינו ב"י מהפוכו אף שהוא ב"י מחלב אינו אוסר אף שהכף הוא של בשר זה אינו דפשיטא דכה"ג אוסר ולמה לא יאסר שהכף של בשר ותחבוהו לשל חלב בתוך מע"ל הלא נעשה מה שבכף נבילה ולא גרע מבישל מים בתוך כלי של איסור כמבואר לקמן דין ו' וגם הרב עצמו פסק כן בד"מ ס"ם נ"ד וכ"כ הש"כ שם ס"ק י' שכן עיקר ודלא כהב"ח ע"ש וכן דעת האו"ה והג"ה ש"ד : טו כיון שאין נהנה מגוף האיסור וכ"כ ג"כ הטי"ד בסי' נ"ד וכתב הדרישה שם בס"ק ה' וז"ל ולא דמי לכלים בפסח דאסורים להשתמש בהן כמו שנתבאר בא"ח סי' ת"ן משום דרוצה בקיומו של איסור ע"י דבר אחר די"ל דשאני התם דרוצה להניח מן האיסור אחר פסח משא"כ כאן עכ"ל ודבריו תמוהים ואינם מובנים לי דמה בכך שרוצה להשתמש בהם אח"כ הקדרות דהיתר גם ועוד דא"כ להשהות הכלי' דחמץ ג"כ יהיה אסור כיון שרוצה בקיומו להשתמש בהם אח"כ ובאמת מבואר שם בא"ח סי' ת"ן דמותר להשהות הכלים רק שיצניעו אותן שלא להשתמש בהם בפסח ועוד כיון דהתם מיירי לענין אם רוצה להשכיר לעכו"ם לבשל בתוכו חמץ א"כ כיון שמשתמש בו עכו"ם פעם אחת נאסרו הכלים וצריכין אח"כ הגעלה או לבון וא"כ איך משתמש מן האיסור כלום והקושיא מעיקרא ליתא דודאי דהא דאוסר בא"ח סי' ת"ן להשכיר הכלי לעכו"ם לבשל בו חמץ בפסח היינו מטעם שרוצה בקיומו של חמץ שנתבשל בתוכו ע"י דבר אחר שרוצה שלא יבקע הכלי לכן אסור שם וזה פשוט וברור להמעיין בב"י שם ובש"ע ומפרשי' האחרונים שכן הוא הפשט משא"כ בקדרות דליתא לאסורא בעינא על כן לא אסרינן הכלים להשתמש בו דבר היתר וכדאיתא להדיא בש"ס פ' אין מעמידין דף ל"ב ע"א חילוק זה והוא פשוט : אך ממה שכתב הטור עיד שם בא"ח וז"ל ועוד כיון שהכלי עצמו אסור בהנאה אסור להשכירו לכתחילה הוא תמוה לכאורה אך י"ל דשאני חמץ בפסח לחמיר דאפי' משהו אסור בהנאה כמו שפסק הטור שם סי' תמ"ז בשם הרי"ף והרא"ש לכן פסק דגם קדרה הבלוע ממנו אסור בהנאה אע"ג דטעם הבלוע בקדרה אינו אלא משהו כדאיתא בתוספת ורש"י דפסחים דף ל' ע"א וליתא לאסורא בעינא מ"מ נאסר מטעם דרוצה בקיומו משא"כ בשר וחלב וכן סתם יינם דאינו אסור בהנאה במשהו על כן תפס הטור עיקר כגרסת הש"ס דפ' אין מעמידין דהיכא דליתא לאסורא בעינא ואין נהנה מגוף האיסור דמותר להשתמש בכלים וכה"ג פסק בי"ד סי' קל"ז לענין יין נסך דכלים אינו אסור בהנאה אף דתוספת פרק אין מעמידין ומרדכי שם כתבו ההיתר זה גם בחמץ בפסח כמו בבשר וחלב היינו משום דלאינהו סברי כהפוסקים דמשהו אינו אסור בהנאה אבל לפי דעת הטור שפסק כדעת הרי"ף והרא"ש על כן פסק בסימן ת"ן וכן בש"ע שם לאסור להשכיר כלים לעכ"ום והרב שפסק שם בהג"ה כהמרדכי והתוספת דמותר להחם חמין בכלי חמץ אף שבסי' תמ"ז סעיף א' סתם הדברים כפסק הש"ע דמשהו אסור בהנאה נ"ל דאין דעת הרב לפסוק כן להלכה אלא שכתב שכן המנהג וכבר האריך שם בלבוש ליישב המנהג ולפי מה שכתב הב"ח שם סי' ת"ן אפילו למאן דאוסר להשכיר לעכ"ום מ"מ מותר להחם חמין ע"ש מעיקרא לא קשה מידי ועיין בשירי כנסת הגדולה שהשיג על הב"ח בזה ואין דבריו מוכרחי' : טז ודלא כמרדכי פ' אין מעמידין משמע מדברי הרב דלדעת המרדכי אסור לחום בו חמין לחוף בו הרא"ש וכ"כ הנחלת צבי בא"ח ס"ם ת"ן שזה דעת התו' פא"מ ובאמת לע"ד נראה דאין כאן מחלוקת כלל בזה די"ל דגם התוס' והמרדכי לא אסרו להשתמש בו דבר לח אלא במידי דאכיל' אבל להחם בו חמין לחוף בו ראשו שרי כמו כל דבר יבש כיון שאינו נהנה מגוף איסור אבל דבר לח במידי דאכיל' אסור להנות כיון דבעי הדחה וחיישינן שמא ישכח מלהדיח (כמבואר לעי"ל כלל י"ג דין ד' ע"ש) וזה ג"כ דעת הרב עצמו בא"ח ס"ם ת"ן שכתב שם ויש מתירין להחם חמין לרחוץ בכלי חמץ והוצ"א שם בד"מ מתוס' ומרדכי דפא"מ וכן נרש'

שם

הוא בהג"ה אשר"י פ' בתרא דעכו"ם ול"נ דלפי מה שנהגו לחוש בו חמין (יז) אין לחוש גם לזה וכמו שפסק בי"ד בסי' י' לענין סכין וכ"פ באו"ה כלל כ"א בהדיא והא דמאכל אסור בהנאה היינו כשנאסר ע"י בישול אבל בשר בחלב הנאסר ע"י כבישה או מליח' ואפי' בשר חיה ועוף בחלב אינו נאסר רק מדרבנן (יח) ומותר בהנאה כ"כ ביורה דעה וכן פסק באו"ה כלל למ"ד וכתב מהרי"ו דאסור לערב מים שהדיחו בו קערות של בשר עם מים שהדיחו בו קערו' של חלב ולתנו לפני בהמתו וכתב באו"ה (יט) דאין להחמיר כולי האי והמחמיר תע"ב עכ"ל:

ד ואם אין הכף ב"י הקדרה והתבשיל מותרין והכף אסורה לבתחלה (כ) בין עם בשר בין עם חלב ומ"מ בדעבד אינו אוסר אם תחבו אותו למין התבשיל שבקדרה דהא כבר אינו בן יומו מבלוע ראשונה אבל אם תחבו אותו למין המאכל שהיה בלוע בו בראשונה אוסר כל זמן שהוא בן יומו להחובת הקדרה וכתב בא"ה ה"ה אם בשלו בשר בקדרה הולבה ואינו בן יומו וחזרו אח"כ ובשלו בו בשר אחר אינו נאסר מאחר שכבר נפגם מבליעת החלב והוא נלמד מדין הכף כאשר נתבאר ולא מצינו בשום פוסק שחלקו בין כיסוי קדרה לשאר כלים שאינן ב"י משמע דסבירא להו דאין לחלק וכ"כ באו"ה בהדיא אך בהג"ה ש"ד נמצא כתב שכיסוי קדרה אפי' אינו בן יומו (כא) דינו כבן יומו וכן ראיתי רבותי נוהגין להחמיר וכן אני נוהג אחריהם משום המנהג אף כי אין סברה נכונה לחלק (כב) ואף כי יש לומר טעם המחמירין משום דסבירא להו דחמיר איסור על ידי ריחא (כג) וזיעה מאיסור שהוא על ידי טעם בעצמו כמו שמצינו שדין ריחא חמיר לענין דבר שנאסר אוסר במקום שהאיסור אינו יכול לאסור ולא אמרינן כן בשאר איסורים וטעם זה נראה כדעת בעל הג"ה ש"ד ולכן קבע לדין הנזכר בדיני ריחא מילתא מכל מקום סברא רחוקה היא ולא מצינו אותה בשום ספר והאומרה יחיד הוא בדבר זה ועל כן המנהג להקל בדבר זה במקום הפסד מרובה או לצורך שבת או לעני בדבר חשוב או במקום שיש בלא"ה צד היתר אע"פ שאין ההיתר ההוא מספיק לבד להתיר וכן נראה בעיני להקל כי נ"י להתיר רק שאיני רוצה לשנות המנהג:

ה ואם היה קדר' בן יומו מלא ירקות או מים והחבו בו כף שאינו בן יומו או איפכא כתב באו"ה כלל ל"ז דהכל שרי דהוי נותן טעם בר נותן טעם ועדיין היתר הוא וה"ה אם היו שתיהן ב"י ואיכא ס' בקדרה לבטל הכף עכ"ל ונראה דיש לנהוג הכי אך כמדומה לי שנוהגין להטריף אותו הכלי שאינו בן יומו מיהו המאכל יש להחמיר בו שלא לאכלו לא עם בשר ולא עם חלב וכבר נתבאר לעיל כלל וסי' נ"ז גבי הדחת קערות ובסמ"ק כתב סי' רי"ד על קדרה חדשה שבשל בו מים והחבו בו כף חולבת ואח"כ חזרו ובשלו בו מים והחבו כף של בשר וכפות היו בני יומן ובשום פעם לא היה ששים נגד הכף אסור להשתמש בקדרה לא בשר ולא חלב אבל שאר דברים מותר לבשל בה הואיל וקדרה היה חדשה עכ"ל ואפשר דמזה נתפשט המנהג לאסור אותו כלי שאינו בן יומו דהא לא עדיף מאלו לא תחבו בו שני כלים שהם בני יומן ואע"ג דהתם מותר להשתמש בו שאר דברים מ"מ יש לומר דדוקא בשהיתה קדרה חדשה וכדמשמע לשון הסמ"ק (כד) מיהו באו"ה כלל ל"ז כתב על מעשה דסמ"ק דיש להשתמש בקדרה עם מין של כף האחרון עכ"ל ואינו נכון דלפי סברתו שהוא סובר דנותן טעם בר נותן טעם מותר לכתחל' ולכך מתירו עם האחרון ה"ה דעם הראשון נמי שרי מהאי טעמא אע"ג דמיישב שם בדוחק לחלק בין טעם ראשון לשני לא נראה לי מיהו (כה) נראה לנהוג כדברי סמ"ק מאחר שכבר נתפשט המנהג לאסור אותו שאינו בן יומא אין לשנות וכן משמע בהגהות מיימוני פ"ט כדברי הסמ"ק ודוקא לבתחלה אבל בדעבד אינו אוסר כלל וכל זה לא מירו אלא כשהחב הכפות זה אחר זה אבל כשהחב הכפו' בבת אחת דינו כקדרה וכף וכמו שנתבאר לעיל:

כתב

בש"ע המוציא דין ע"ש וכ"כ הנחלת צבי שם סוף הסי' ע"ש) אף שתוספת ומרדכי אוסרים להדיא דבר לח אלא דדעתו נ"כ כמ"ש ודלא כנחלת צבי שהניח שם דברי הג"ה בצ"ע ע"ש אכן במה שמשמע מדברי הטור ושאר פוסקי' אפי' דבר לח במידי דאכיל' מותר להשתמש בתוכו זה ודאי הוא נגד דעת התוס' והמרדכי וכמ"ש הב"י בסי' צ"ד אך י"ל דהטור מיירו בענין דלא צריכין להדיח כמ"ש הב"ח וכה"ג מחלק הרב לעיל כלל י"ז וע"ש יתבאר כל חילוקי דיני' בזה ועיין באו"ה כלל כ"א דין ז': יז אין לחוש גם לזה מהרש"ל בפכ"ה סי' מ"ו ובאו"ה השיג על הרב בזה והצריך השלכת הנאה ליס המלח ונ"ל דראוי להחמיר ואף דלטעם הפוסקים שמתירין לחוש בו חמין לפי שאינו נהנה מגופו של איסור א"כ נראה דאין חילוק מ"מ אפשר לומר דזה נ"כ נהנה מהבלוע בתוכו דהוא גוף האיסור דכלי שבשלו בו תחלה נח יותר לבשל בו עוד שלא יבלע בו יותר משא"כ בכלי שלא בישלו בו וכה"ג כתב הב"ח בא"ח סי' ת"ן סעיף ג' ועוד דהראי' שמביא הרב מהרא"ש וטי"ד שפסקו בסכין של עכו"ם דא"צ השלכ' הנאה ליס המלח ובאמת בסי' קמ"ב בי"ד סתם הרב כהב"י שפסק כהרשב"א דהבהמה אסורה ולא כדעת הרא"ש והטור ואפשר שהרב עצמו חזר בו ולכן לא כתב כלו' מזה בש"ע סי' צ"ד להתיר אבל מ"מ נ"ל דעכ"פ כאן בעי השלכת הנאה ליס המלח אף דלענין סכין של עכו"ם הבהמה כולה אסורה ולא מהני השלכ' הנאה ליס המלח במסוכנת כמבואר בסי' קמ"ב מ"מ התם שאני ושאני כיון שנהנה מגוף הסכין שאסור בהנאה ואיכא הנאה מרובה כמ"ש הש"ך שם ס"ק ו' משא"כ כאן דליכא הנאה כל כך ועוד דאף התם דעת גדולי פוסקים דסגי בהשלכת הנאה וכמ"ש הש"ך שם ס"ק ה' על כן נ"ל דהכי בהשלכ' סגי לכל הדעות נ"ל. יח ומותר בהנאה הב"ח ומהרש"ל לא פסקו כן ודברי הרב עיק' וכ"כ הש"ך והט"ז סי' פ"ז שכן דעת כל הראשונים והאחרונים: יט דאין להחמיר כולי האי עיין באו"ה כלל מ"ד דין ו' מבואר דמיירו בענין שאין אסור בהנאה כגון צונן בצונן וע"י כבוש מעת לעת ואף דמותר בהנאה מ"מ דעת הי"ש מחמירין שלא לגרום לבהמה בשר בחלב על כן כתב דאין להחמי' כולי האי והמחמיר תע"ב אבל ודאי דרך בישול פשיטא דראוי להחמיר ע"פ הדין וכל זה פשוט להמעיין ודלא כש"ך סי' פ"ז ס"ק י"ט שפי' שם דברי הרב בהג"ה דמיירו שעירבן רותחין הא לאו הכי אינו אסור בהנאה כיון דאינו דרך בישול עכ"ל ובודאי לא עיין במוצא הדין דמיירו בצונן וזה נ"כ דעת הרב בש"ע לכן סיי' שם בהג"ה דכל זה הוא רק חומר' בעלמא: כ בין עם בשר בין עם חלב משמע אבל לתבשיל שאינו של בשר או של חלב כגון ירקות או דגים ופירות מותר להשתמש בו אפי' לכתחלה אבל לפי מ"ש הרב לעיל כלל כ"ז וכ"ח דין י"ד ובסי' זה דין ה' שנוהגין לאסור הכלי שאינו בן יומו אפי' לשאר דברים אפילו כשנתחב רק לכלי ב"י מכ"ש כאן שתחבו לתבשיל ממש ובקדרה שנתבשל בו מכ"ש דאסור לכל מילי מצד המנהג וכ"כ הש"ך בסי' צ"ו ס"ק ג' ובסי' צ"ד ס"ק י"ג וע"ל כלל כ"ז וכ"ח דיני' אלו באורך: כא דינו כבן יומו וכתב בתשו' משאת בנימן סי' י"ח דדוקא אם היה בקדרה בשר ממש או שומן וכיסה אותו בכיסוי של חלב אף שאינו בן יומו דינו כבן יומא ואוסר אי ליכא ס' נגדו אבל אם אין בקדר' רק ירקות או מים אף שהקדרה בן יומו אין להחמיר לענין כיסוי שאינו בן יומו כיון שאינו נוגע בגוף המאכל ול"ד לכף שיתבאר בסמוך דין ה' דשאני התם דנגע בגוף הבשר: כב ואף כי יש לומר טעם המחמירין משום דסבירא להו דהחמיר עיין בתשו' מ"ב סי' נ"ט כתב נ"כ טעם זה בשם מהר"א אשכנזי שהשיב כן להר"י קארו ז"ל ומהרש"ל בפכ"ה סי' מ"ו כתב דעיקר החומרא הוא דוקא באותם כיסוי' שהם קערים למעלה ויש בהם חלל וא"א לנקות יפה מן הרתיחה שעולה לשם והוי האיסור בעין ולא שייך נ"ט לפגם וכתב הט"ז בסי' צ"ג ס"ק ב' דע"כ אין להחמיר יותר ואי איכא ס' נגד מקום הקצר שבכיסוי אז אין שום חשש איסור עפי מבקדרה עכ"ל וכן נראה עיקר אף שבש"ך שם ס"ק ד' כתב דאף לדעת מהרש"ל לא סגי בס' נגד מקום הקצר שבכיסוי משום דהכיסוי נעש' נבילה וצריך ס' נגד כל הכיסוי מ"מ מסיק הש"ך עצמו וכתב דאין להחמיר כל כך בכיסוי ועוד דבלא"ה כמה פוסקים סוברים דלא אמרינן בכלים כלל חנ"נ והבו דלא לוסיף על חומרא זו דכיסוי שלא נמצא בפוסקים ראשונים כלל וגם כל האחרונים כתבו שהוא חומרא בלי טעם כמ"ש הט"ז והש"ך ובתשו' מ"ב סי' י"ח והרב כתב בד"מ שהוא מנהג טעות לסמוך עליו ואי לאו איסר חילא אבטל המנהג וגם הט"ז קורא תגר על מנהג זה אכן בס' מגדל דוד בהשגתו על הט"ז בסי' צ"ג ראיתי דכייל בכיילי רבה וכתב להחמיר מאוד בכיסוי דאפי' איכא ס' נגד כל הכיסוי נ"כ אסור ע"ש שהאריך בזה בסברות קלושות וראיות חלושות ובפרטות מה שהביא ראיה לדבריו מתשו' הרשב"א סי' רכ"ב דאין מבטלין איסור לכתחלה אפי' באיסור דרבנן זה לא שייך כלל לנדון דכיסוי וכן שאר דבריו שם רובם ככולם המה שגיאות ואין להאריך בדבר פשוט כי כל מעיין ומדקדק בדבריו יראה שכל דבריו ממילא נפרכין ולית מאן דחשגח ביה וכן נתפשט המנהג לבטל בס' אפי' בכיסוי ב"י ולא נמצא א' מן הראשוני' או האחרונים שירד להל' בזה: כג וזיעה בתשו' מ"ב סי' י"ט כתב דאינו אוסר אא"כ בזיעה שהיד סולדת בו ואז אוסר אפי' אם הוס' הקדרה מן האש ע"ש וע"ל כלל נ"ה ד"ח: כד מיהו באו"ה בש"ך בסי' צ"ד ס"ק ע"ז האריך מאוד בד"ז והעלה דגם דעת הסמ"ק כדעת האו"ה דמותר להשתמש הקדרה עם מין השני ושהיה לפני הב"י והרב ספרי סמ"ק דפוס וויניציאה הנדפסי' בטעות ועיקר כספרי סמ"ק דפוס קראקא וכן הוא בכל בו ובשאר ספרי המחברי' ע"ש ובקונטרס אחרון של הט"ז האריך להשיג על הש"ך בזה וחזר הש"ך בסוף ספרו נה"כ ותיקן דבריו באריכות ע"ש ולא ראיתי להאריך בדבריהם לפי שנ"ל דלפי המנהג אין לזוז מהכרע' הרב וכמבואר בסמוך ס"ק כ"ה: כה נראה לנהוג כדברי הסמ"ק מאחר שנתפשט המנהג משמע דאף לפי מה שפי' הרב דעת הסמ"ק לאסור מ"מ סובר הרב מדינא מותר להשתמש בו לכתחלה שלא כדעת הסמ"ק אף לאותן פוסקים דאוסרין נ"ט בר נ"ט בבישול לכתחלה כמבואר לעיל כלל כ"ז וכ"ח (ועמ"ש שם ס"ק י"ז וס"ק כ"ז) ובש"ע סי' צ"ה בהדחת כלים זה אחר זה או אם א' מהם אינו ב"י דמותר לכתחלה ועוד דבכלים מקרי נ"כ נ"ט בר נ"ט וכמ"ש הש"ך בסי' צ"ד ס"ק ט"ו אלא דמצד המנהג שנהגו לאסור אותו כלי שאינו ב"י א"כ ה"ה הכא דיש לאסור כיון דמצד טעם וסברא' אית לתרווייהו ע"כ יש לאסור בתחבו בו שני כלים שהם ב"י כהנדון דהסמ"ק והיינו מצד המנהג אבל באמת הוא חומרא בעלמא וכמ"ש גם כן הרב לעיל כלל כ"ז וכ"ח ובש"ע סי' צ"ד סעיף ח' בהג"ה ובש"ך סימן צ"ד סס"ק ט"ו מתמיה על הרב שסתם שם כפסק הש"ע לאסור בתחבו בו שני כפות עיין שם דבריו באורך ובאמת לא קשה מידי דודאי מדינא שרי' רק מצד המנהג יש לאסו' וכמבוא' מלשון הרב כאן וכ"כ הט"ז בסי' צ"ד ס"ק ו' וי"ו וע' ובתנס השיג שם עליו בנה"כ ועיקר דינים אלו כבר ברדרני אותם לעיל בכלל כ"ז וע"ש בכליע'

ו כתב בי"ד ז"ל כתב ר' ברוך בס' התרומה אע"ג דבשאר איסורי' קדרה של איסור ששהתה מעת לעת בלא איסור אם הוחמו בה חמין בתוך מעת לעת חשיבא בת יומא שהרי טעם האיסור שבקדר' פלט לתוך המים ולא היו בהן ס' לבטל דבבול' משערינן וחוזר ועשה בת יומא וצריכה מעת לעת לאחר חימו' המים בבשר בחלב אינו כן שאם בשלו בו בשר ובתוך מעת לעת הוחמו בו מים ואחר ששהתה מע"ל לבישול הבשר בשלו בו חלב מותר אע"פ שאינו מע"ל לחימום המים עכ"ל וטעמא דמלתא דלא אמרי' חנ"נ רק (כו) בבליעת איסור ולא בדבר שעדיין היתר הוא ולכן אין הקדרה נחשב ב"י מבליעת המים וב"י כתב דגם בשאר איסורים אם נשתהה הקדרה לילה אחת בין קודם בישול המים (כז) או אחריהם (כח) יש להקל ולסמוך בכה"ג אמ"ד (כט) לינת לילה פוגמת עכ"ל (ל) ויש לסמוך ע"ז לעת הצורך:

ז כתב הט"ד וז"ל כתב בסמ"ג בשבא החכם להתיר האיסור שנפל בקדרה ולשערו בס' צריך לחקור אם נתנו מים בקדרה אחר שנתנו בה איסור שאותן מים שנתנו אח"כ אין מצטרפין לבטל איסור ונ"ל שאין צריך שאפי' הוסיף אח"כ מצטרפין לבטל דקי"ל כל האיסורים שבתורה שריבה עליהן שוגג מותרין במזיד אסורין ואין לחוש שמא כיון לרבות במזיד שאם באנו לחוש לזה ג"כ לא נאמין לו מה שאמר שלא ריבה עכ"ל וכתב ב"י דברי הט"ד הם עיקר דאין צריכין לחקור אחר זה דאף אם ריבה בשוגג מצטרף ואין לומר דחנ"נ אלא בבשר וחלב עכ"ל ולפי דבריו באיסו' בשר בחלב היו צריכין לחקור אחר זה וכ"ש לדידן דנוהגין לומר בכל דבר חתיכה נעשה נבילה וכן משמע באו"ה כלל ל"ז דכתב הא דקי"ל דמצטרפין אם רבה שוגג היינו אם ריבה קודם שנודע התערובת אבל אם נודע התערובת ואח"כ ריבה עליו (לא) אפי' בשוגג אינו מצטרף ולכן צריך לחקור חקירה זו וכ"כ מהרא"י בהג"ה ש"ד דדוקא גבי דבר יבש יש לנהוג כן דאם ריבה בשוגג מצטרף (לב) אבל לא בדבר לח דהא קי"ל חתיכה נעשה נבילה ואפי' אם נתרבה בשוגג אינו מצטרף וצריך לבטל הכל עכ"ל אך לא ראיתי מורה הוראה מדקדקי' לחקור אחר זה ואפשר אף דקי"ל חנ"נ א"צ לחקור אחריו (לג) מאחר דמדאורייתא' אם ריבה עליו בשוגג מותר מיהו טוב להחמיר ולנהוג לחקור אחר זה:

ח וכתב עוד בי"ד (לד) (לה) ואם רבה במזיד על האיסור אע"פ שהוא מין במינו וההיתר רבה על האיסור שכבר בטל מן התורה אלא שחכמים הצריכו ס' אינו בטל כיון שריבה במזיד

וכתב

כו בבליע' האיסו' הש"כ בסי' צ"ד ס"ק כ"ב ובסי' ק"ג ס"ק י"ז לפי שהבין דעיק' ההיתר הוא בשבלו מים בין בשר לחלב רק מטעם נ"ט בר נ"ט ע"כ כתב בפשיטו' דאף למ"ד לא אמרי' חנ"נ בשאר איסורי' מ"מ צריכין מע"ל מחימו' המים משום דבאיסור לא שייך נ"ט בר נ"ט ודלא כמשמעות הב"י והרב אבל המעיין בתוס' פ' השוכר את הפועל דע"ו ע"א ובש"ד סי' פ"ה שכתבו להדיא בשם ס' התרומה עוד טעם אח' להיתר היינו משום שכל המי' אין בהם דין האיסור ואף בישלו בכלי איסור מ"מ המים בעצמ' אינם איסורי' למ"ד לא אמרי' חנ"נ בשאר איסורי' רק שאנו אוסרי' המים בשביל פליטת הכלי שבתוכו שאין במים ס' לבטל שיהא ב"י בשביל המים ומה שנפלט מן הכלי וחוז' ונבלע בכלי מזה לזה הוא רק מעט מזער שהרי עבר ידוא פיס של היה' חוזר ונבלע בכלי יותר ממה שנבלע מן הפליט' מכלי וכו' ודוקא באיסור שאמרי' חנ"נ שכל המים קרוים איסור וגם יש להתיר מטעם נ"ט בר נ"ט עכ"ל ש"ד וכ"כ תוספ' שם והרוקח סי' המ"ד הרי להדיא דאין טעם ההיתר הוא מטעם נ"ט בר נ"ט לחוד וע"כ יפה כיון הב"י וכל הפוסקים שכתבו דהא דבעינן מע"ל מסע' חימום המי' תלוי בדין חנ"נ ומה שהקשה שם הש"כ בסי' כ"ד בס"ק כ"ב על הטו' שהעתיק בשם דברי סה"ת כבר האריכו בזה הפרי"ש בסי' צ"ד ס"ק ח' והב"ח בסי' ק"ג לפרש כונ' ודעת הטור ע"ש ואף דאנן קי"ל בכל איסורים חנ"נ האכרתי בכל זה לפי שיש נפקותא בזה לדינא כפי מ"ש הרב בהג"ה ש"ע סי' כ"ג ויתבאר בסמוך ס"ק ל"ד: **כז** או אחריהם המעיין בב"י יראה להדיא דדוקא בשהה קודם בישול מים לילה אחת מהיר משום דאז לא נעשו ב"י אח"כ מחימום המים אבל אם חימום המים תוך לינה ראשונה שנעשה ב"י מחדש שצריכין מע"ל מחימום המים וכ"כ הש"כ בסי' ק"ג ס"ק י"ז אכן בד"מ סי' ק"ג באמת כתב הרב בל' וכ"ל דה"ה עבר אחר הבישול הוא כמו קודם הבישול וכן מסתבר דחד טעמא הוא וכ"כ הט"ז בקונטרס אחרון שלו והניח בצ"ע על הב"י ע"ש: **כח** יש להקל ולסמוך ע"ל כלל נ"ט ס"ק ע' שכתבתי כיונא בזה לענין ספק כלי ב"י של ישראל ע"ש: **כט** לינה לילה משמע דוקא לינת לילה ועיין בב"י סי' ק"ו: **ל** ויש לסמוך ע"ז לעת הצורך עיין בש"ע בסי' ק"ג פסק הרב דבשאר איסורים כיון דבל"ה דעת קצת פוסקים דלא אמרי' חנ"נ בשאר איסורים ע"כ במקום הפסד יש להקל ולהתיר בכל ענין רק שיהא מעת לעת מזמן בישול האיסור אבל בקדרה הבלוע מבשר וחלב שנתבשל בו ביחד אז אין להתיר אלא ע"י נ"ל כיון דכל הפוסקים סוברים דהל"נ בשאר איסורים עכ"ל והדרישה בסי' צ"ד סעיף ה' ומהרש"ל והש"כ בסי' צ"ד ס"ק י"ז ובסי' ק"ג כתבו דהיכי שהקדר' כבר בלוע מבשר וחלב ה"ל דין שא' איסורים דהא טעם הפוסקים דאמרי' חנ"נ בבשר וחלב כיון שכל א' היתר בפני עצמו והיכי שכבר נאסר הוי כשאר איסורי' וכמ"ש לעיל ס"ק כ"ו: **לא** אפי' בשוגג אינו מצטרף האו"ה כלל כ"ד ד"י האריך בדין זה וכתב שכ"כ הרא"ש פג"ה דהכל הולך בתר ידיעה בין לאסור ובין להיתר אפי' אם הוסיף עליו בשוגג וכן הוא דעת המרדכי פ' אין מעמידין ופ' כיסוי דם ע"ש ובאמת דבריו תמוהין ולע"ג דהמעיין היטב בדברי הרא"ש פג"ה יראה להדיא דדעת הרא"ש הוא להיפך דדוקא בתערובת יבש ביבש מין במינו שנתבטל ברוב דמותר לבשל יחד כיון שכבר נודע התערובת מש"כ לענין ריבוי בין איסור בין היתר מבואר להדיא מדבריו דאין הולכין בתר ידיעה כלל וחולק אהמרדכי בזה וכמ"ש הרב ג"כ בדין יו"ד לענין איסור ול"ע והרב שפסק כאן כאו"ה וכדעת המרדכי אף דבסמוך דין יו"ד פסק כדעת הרא"ש אפשר לומר דפסק הכא והכא לחומרא או יש לומר דהכא דפסק כאן דבנודע אפילו בשוגג אינו מצטרף היינו מטעם שני שכתב שם באו"ה דהיכי דמודע לו האיסור אסור מטעם דגזרינן שוגג אטו מזיד ואז אפי' הוסיף איסור בכת אחת ס' נגד כל ההיתר והאיסור ראשון ג"כ אסור (ובזה מיושבין דברי הטור בסי' ק"י שלא יהא סותרים לסי' צ"ט והב"י והב"ח ושאר האחרונים בסי' צ"ט מחלקים ומתרצים הטור בענין אחר והארכתי בזה בביאורי על הטור) וא"כ אפילו היכי דלא אמרינן חנ"נ יש לאסור בנודע התערובת וכן פסק הרב בש"ע סי' צ"ט והש"כ בסוף ס"ק ע"ו בקש לדחות דברי האו"ה והרב ואין דבריו מוכרחי' בפרט להקל ועיין בנ"ב שכתבו בהג"ה מפקפק ג"כ עליו: **לב** אבל לא בדבר לח דהא קי"ל חנ"נ והיינו דוקא בחתיכו' אבל לא בלח כתב הרב בש"ע סי' צ"ט סעיף יו"ד למ"ד דלא אמרינן בלח בלח נ"נ אז מותר אם הוסיף ובסי' צ"ב סעיף ד' פסק הרב בהג"ה דיש לסמוך על זה במקום הפסד מרובה בשאר איסורים אבל לא בבשר בחלב משמע מדבריו דלמתירין מתירין אפי' בבשר וחלב וכ"כ הרב להדיא בד"מ סי' צ"ט וכן הוא בספר אפי רברבי אלא דאין לסמוך עליהו גבי בשר בחלב כיון דהלכתא דכ"ע אמרינן גביה חתיכה נעשה נבילה מש"כ בשאר איסורים דבלאו הכי דעת כמה פוסקים דלא אמרי' חתיכה נעשה נבילה בשאר איסורים ע"כ יש לסמוך עליהם על כל פנים בלח בלח ואף בבשר וחלב אי איכא עוד צד להקל יש לסמוך ג"כ ולהתיר לח בלח בה"מ אכן ראיתי בש"כ סי' צ"ב ס"ק י"ג ובסי' צ"ד ס"ק י"ד האריך להשיג על הרב ואפי רברבי בזה וכתב דאף הפוסקים שמחלקי' בין לח בלח דלא כ"כ היינו בשאר איסורים מ"מ בבשר וחלב אפי' לח בלח לא אמרי' חנ"נ דאל"כ יהיה נגד סוגיא דש"ס דחולין דקי"ל גבי הא דפריך התם חלב נבילה הוא וכן הוא ברשב"א דל"ח ע"א ע"ש דבריו באורך עכ"ל ובאמת כן הוא ברשב"א להדיא דכתב שם בשם הראב"ד דלח בלח לא אמרי' חתיכה נעשה נבילה והקשה עליו מסוגיא דש"ס דחולין שם ותיר' דבשר בחלב שאני ע"ש אבל אחר שזכיתי לדברי הראב"ד עצמו בס' תמים דעי' סי' נ' בתשובה שהשיב בענין זה מבואר דאפי' בבשר וחלב סובר כן ומשה אמת ותורתו אמת כי שם קאי דברי הראב"ד על הירושל' דערלה פ"ב דס"ב ע"א על פלוגתא דרבי ור' ישמעאל בר יוסי ואפלוגתא דר' יהודא בטפת חלב שנפל על בשר ומסיק לבסוף דכל דבר הנימוח בלול שאינו ניכר בעין א"נ כי אם ביטול טעם כיון שמוסיף עליו כדי לבטל טעם האיסור שבו הכל בטל ע"ש ומה שהקשה הרשב"א מסוגיא דש"ס חלב נבילה הא תיקן הראב"ד עצמו שם וכתב דבשלמא לר' יהודא דסובר מין במינו לא בטיל וכיון שטפת חלב ל"ע בחתיכה א"כ כל מה שיצא מן אותה חתיכה בשר בחלב הוא והוי מין במינו מש"כ לר' דירושלמי דסובר מין במינו בטיל ואינו נאסר' אלא מפני הטעם מה לנו לבטל עוד הטעם · וע"ז מסיק וכתב החילוק דלח בלח מש"כ לר' יהודא דסובר מין במינו לא בטל לא אמרי' כלל חילוק זה וא"כ לא קשה מידי דסוגיא זו דחלב נבילה אזלי אליבא דר' יהודא ע"ש אבל באמת אף בבשר וחלב סובר דלח בלח לא אמרי' חנ"נ וכן מבואר בדברי הר"ן סוף פכ"ה שפי' כן לדעת הסוברי' כן דאין חילק כלל (אך שהוא ג"כ דוחה דבריהם מכח סוגיא זו דמקש' חלב נבילה אפשר שלא ראה דברי הראב"ד אלו או שלא חש לדבריו לפי שלא נראה לו לחלק כה"ג) וכן משמע במרדכי וכן הסברא נותנת לפי הטעם שכתב דאין לחלק דאפי' בבשר וחלב לדעתייהו לא אמרי' חנ"נ לח בלח יפה הכריע הרב בש"ע: ובלאו המודות דף רי"ו ע"ב סי' קפ"ב כתב דאיסו' לח בלח לכ"ע אין אומרים בו חנ"נ גם זה אינו דהא מבואר בב"י ס' צ"ב ובד"מ שם דהרבה פוסקים חולקים וסוברים דאף לח בלח אמרי' חנ"נ ומכללם הרא"ש לכן נראה לי פשוט דאין לזוז מהכרעה ופסק הרב דאין להקל בשאר איסורים אלא בהפסד מרובה ובבשר וחלב אין להקל כלל אא"כ דיש עוד לו להקל: **לג** מאחר דמדאורי' הט"ז בסי' צ"ט ס"ק י"א ובש"כ שם ס"ק ע"ו כתבו טעם אחר משום דאתחזקי איסור' לא מחזיקי' וכתב עוד הט"ז וז"ל אמנם אם ידוע להמור' שניתוסף אלא שאינו ידוע אימתי בזה ודאי די"ש לחקור אחר זה אימתי נתוסף כנלע"ד אף שמהרש"ל מחמיר בכל ענין לשאול אחריו מ"מ אין אחר המנהג כולם אם לא בדרך שזכרתי עכ"ל: **לד** ואם רבה במזיד לכאורה משמעות הטור וכן הרא"ש סוף פ' השוכר את הפועל דף ל"ו ריש ע"ב ובסמ"ג לאווין ס"א דף נ' ע"א (עיין בש"ך סס"ק ע"ז) דהעיקר תלוי בכוונת דעתו דאם מתכוין לבטל אף ע"ג דטעה בדין וסבר שמותר להרבות מ"מ מקרי מזיד אכן הט"ז בסי' צ"ט ס"ק ע' הוכיחו בראיות מש"ס דגם כה"ג מקרי שוגג וכ"כ התוס' דבכורות דף כ"ג להדיא עכ"ל ומ"מ נ"ל דל"ע לדינא דכיון שהתו' בעצמם כתבו שם בלשון שמא ואיכא מחליפין הדבר ועוד דאפשר דאף דלא מקרי מזיד כמו שהוכיח הט"ז מ"מ כיון דמצינו דלענין גלות אומ' מותר פטור משום דהוא קרוב למזיד כדאי' פ"ב דמכות דף ז' דהלכתא כוותיה לגבי אביי אף די"ל דשאני התם דכתיב בשגגה שוגה מש"כ בשאר דברים חשבינן לשוגג גמור וכמ"ש התו' בשבת פ' כלל גדול דף ע"ב ד"ה באומר מותר מ"מ כיון דמצינו שהוא קרוב למזיד יותר משאר שוגגין א"כ אפשר דכ"ע

מודים

שו"ס דמהרינן בזה אטו מזיד בכל ענין עיין בתוס' דסנהדרין ר"ס דף ס"ב משמע דלחד תירוצא בכל איסורים הוי אומר מותר שוגג קרוב למזיד לדעת רבה וצ"ע :

לה אם רבה במזיד על האיסור עיין בב"י בסי' צ"ט שכתב די"ש פלוגת' בין הפוסקים אי אסור מדאורייתא' או מדרבנן ועיין בש"ך ס"ק ז' וכבר מבואר לעיל כמה פעמים דאם אין כוונתו לבטל רק לתקן הדבר מותר אפי' לכתחלה :

לו דוקא למבטל עצמו וה"ה למי שנתבטל בשבילו ואם לא היתה שלו וגם לא נתכוין לבטל בשביל עצמו שרי לדידי' טור וב"י שם וכתב מהרש"ל פג"ה סי' נ"ט דהיינו דוקא שידע זה שנתבטל עבורו אז אסור לו אבל אם לא ידע ממנו שרי ליה דהרי הוא כשוגג ובמקום האסור לו אסור ג"כ לבני ביתו :

לז מ"מ לישראל אסור למכרו אף דהיה האיסור מותר בהנאה מ"מ היה אסור באכילה ועתה היה נהנ' בהו' זה להתיר באכילה לכן אסור למכור לישראל אחר רק בחנם כ"כ האו"ה כלל כ"ד דין י' ובש"ך בסי' נ"ט ס"ק י"ב כתב ת"ל ולי נראה דאם אין הנכרי נותן מעט לישראל דיכול למכור לישראל עכ"ל וכתב שאפשר שזה ג"כ דעת האו"ה אבל משמעות לשונו לא משמע כן דאף שאינו נהנ' כלל ממנו מ"מ לא יהנו מעשיו כ"פ מהרש"ל בפג"ה סי' נ"ט וכ"כ הב"ח בסי' נ"ט וכתב עוד וכ"ל דאם כיון לכתחלה לתת לאחר בחנם דאסור ליתן לזה אלא לאחרינן :

לח אפי' בדבר לח שרי עיין בש"ך בסי' נ"ט ס"ק ט"ז שהאריך בראיות ברורות ופוסק לסתור דין זה דכיון דהנ"כ אין חילוק בין נודע או לא נודע גם מ"ש הרב שדברי הטור מוכיחין כן אין ראיה כלל דהטור אזיל לטעמי' שסובר דלא אמרי' בשאר איסורים חנ"נ אבל לפי מה דקי"ל חנ"נ א"כ אסור בדבר לח אף שרובה בשוגג ולא נודע מ"מ נעשה פעם אחת נבילה ואפשר שגם הרב חזר בו בש"ע לכן לא כתב דין זה בהגהותיו וצ"ע זה תוכן דברי הש"ך שם ונלע"ד דמ"מ לח בלח ולא נודע יש לסמוך על האו"ה והרב כיון דבלאו הכי דעת כמה פוסקים דלא אמרי' חנ"נ לח בלח וכמ"ש לעיל ס"ק ל"ב ועמ"ש לעיל ס"ק ל"ח ועיין בנה"כ :

לט דמקלי קלי ליה אסורא ובמותר ממן שבנר המוכה שנתערב בשמן אחר וליכא ס' לבטלו פסק הטור בסי' תרע"ז שאין להוסיף עליו ולבטלו כיון שנהנה מהן בשעה ביעורן מש"ה בעלים שנשרו שאין נהנה מהן עד אחר ביעורן וכ"פ שם בש"ע ועיין בט"ז סי' נ"ט ס"ק י"ב ובש"ך ס"ק י"ט שמתמיהין על הב"י שדבריו סותרין דבא"ח בנר חנוכה אף שאין לו עיקר בדאורייתא' פסק דאין לבטלו ובי"ד שם בסי' נ"ט פסק כהרשב"א דבאיסור דבריהם מותר להרבות ולבטלו ואין לחלק דהוקצהו למצותו חמיר טפי דא"כ אמאי לא מחלק הטור הכי בא"ח בין עלים שנשרו לנר חנוכה וצ"ע ובנה"כ ראיתי שכתב של הש"ך הני"ה שם על אביו וז"ל ול"נ כיון דעלי מוקצה הוא מדאורייתא' כדאמרי' בעירובין דמ"ו (טעות נפל בדפוס וצ"ל בא"ט עוברים בפסחים דמ"ז ע"ב ע"ש) חשיב כהוקצהו למצותו עכ"ל ולא ידעתי איך שכח ונתעלם ממנו כל הפוסקים הראשונים והאחרונים דכתבו כולם כאחד דעלי מוקצ' בי"ט הוא דרבנן ושאין לו עיקר בדאורייתא' כלל כמבואר להדיא בטור וב"י שם בסי' נ"ט אצל דין זה להדיא וכן מבואר בא"ח סי' תק"ז ומה שסמך עצמו על לשון סוגיא דש"ס לא עיין שם במסקנא דלא קאי הכי וכןמבואר בתוס' דעירובין דף ל"ח ר"ס ע"ב ד"ה אמר רבא וכ"כ מהרש"ל בחידושיו פ"ק דביצה דף ב' ע"ב ע"ש והוא פשוט :

מ בין ביבש עיין בש"כ סי' נ"ט ס"ק כ"א שהאריך ומסיק דיבש מין במינו יש להקל בהפסד מרוב' בנודע בנהיים ע"ש ועמ"ש לעיל ס"ק ל"א :

מא והוא בגמ' פ' התערובת שם דף ע"ח וע"ט בהא דאמר ר"ל לקיש הפיגול והנותר והטמא שבללן זה בזה ואכלן פטור מזה למד הרא"ש בתשובה כלל כ' דין ב' דכן הדין בכל איסורי' וכ"פ הטור וש"ע בסי' נ"ח אבל המיה' קיימ' על שהשמיטו בזה דעת הרמב"ם שכתב להדיא פי"ח מה' פסולי מוקדשין דאין איסורים מבטלין זה את זה וכבר כתב שם כסף משנה הטעם דפסק כר' אלעזר משום דרבא אוקביה לר' פפא וגם בירושלמי סובר ר' יוחנן כוותיה (ובכ"י בסי' נ"ט העתיק בשם ר' יוחנן הפיגול והנותר והטמ' וכו' וספר מוטע' הטעייה דאדרבה ר' יוחנן סובר כר' אלעזר כדאית' בכסף משנה עצמו בשם הירושלמי אלא צ"ל ר"ל לקיש וכדאית' להדיא ברש"י פ' התערובת דף ע"ט ע"א וכן הובא הגרסא בסמ"ג לאווין סי' ק"ל דף כ' ועיין בספר ברכת הזבח דף מ"ח ע"א שכתב שגם לפני הכסף משנה היה נוסחא מוטעת שכתב כן בשם רב פפא ע"ש) וכן הראב"ד בתמים דעים סי' ל"ו משמע ג"כ דפסק כר' אלעזר דאיסורין אין מבטלין זה את זה ובאמת צ"ע דבב"י סי' נ"ח כתב בשם הרשב"א שכת' בשם הראב"ד להיפך דהדין בכל איסורי' לבטל זא"ז וצ"ע לדינא:

מב וא"כ אפי' לכתחלה נמי שרי וכתב בתשו' נ"ל סי' פ' דודאי לכתחלה אסור ליתן מעט חלב תוך המים ליתן לקדרה של בשר אך אם כבר נפל לתוכו חלב אז מותר אפי' לכתחלה ליתן לתוך הבשר וזה דעת הרב כאן וכן מבואר מדבריו לקמן בסימנים ועיין בתשו' הר"ן סי' נ"ט מבין זה ובהגהו' מיימוני מה' חמץ מצה ובב"י בא"ח סי' תמ"ז ועיין באו"ה כלל כ"ד שכתב כמה חידושי דינים השייכים לדין זה אך שדבריו מאוד מגומגמים וקשים להולמם וצ"ע :

מג וכ"פ בש"ע עיין בסי' נ"ט בט"ז ס"ק ע"ו שהאריך לחלוק על הרשב"א בדין זה והעלה לדינא להחמיר כדעת הר"ן והטור והרא"ה וכ"פ הב"ח והלבוש להחמיר וכן מבואר מדעת הש"ך בסי' קכ"ב ס"ק כ' ובנה"כ סי' נ"ט ע"ב :

מד אם נתערב שלא במינו וכתב הר"ב בש"ע סי' נ"ח דאזלינן בתר שמא ולא בתר טעמא ועיין בש"ך שם ס"ק ו"ו שהאריך והעלה מש"ס ופוסקי' דאדרבה דעיקר דאזלינן בתר טעמא ולא בתר שמא ודבר וברורים ונכונים וכן הסכימו עמו בזה כמה גדולי הדור אף שבט"ז בק"א מדחיק לייבב דברי הרב מ"מ המעיין יראה שאין בדבריו ממש וכמ"ש הש"ך בנה"כ בק"א ע"ש וכן עיקר וכ"כ בספר מנחת כהן חלק ב' פ"ג דף פ"ו ע"א על דברי הש"ך ח"ל ובאמת נראה שצדק כל אמרי פיו בדין זה עכ"ל ועמ"ש לעיל כלל ע"ד ס"ק ג' :

מה שאינו מינו כאלו אינו מהרש"ל בפכ"ה סי' מ"ו וכא"ש סי' פ"ה והדרישה והש"ך בסי' נ"ח ס"ק ח' השיגו על דין זה וכתבו וז"ל ולא דמי להא דאמרינן

וכתב הרמב"ם (לו) דוקא למבטל עצמו אם הוא שלו קנסינן לאסרו עליו אבל לאחריני שרי עכ"ל וכתב האו"ה כלל כ"ד דהמבטל עצמו אסור למכרו לישראל אחר שיאכלנו אע"ג דהיה מותר למכור האיסור עצמו לעכו"ם · (לז) מ"מ לישראל אסור למכרו שלא יהנה ממה שבטלו במזיד עכ"ל וכבר נתבא' לפי דברי מהרא"י דאין לנהוג הכי אלא בדבר יבש אבל בדבר לח אסו' לכל דלא עדי' מאם רבה בשוגג ולדברי האו"ה אם נתערב' קודם שנודע התערובת :

(לח) אפי' בדבר לח שרי ודברי הטור מוכיחין דסבירא ליה מיתר כה"ג דהא בדבר יבש לא שייך ס' מין במינו ומאחר שכתב אע"פ שהו' מין במינו וכו' מכלל דבדב' לח מיירו וע"כ נר' דיש לסמו' אדברי או"ה דאפי' בדבר לח אם נתערב קודם שנודע התערובת שרי ואפשר דגם מהרא"י מודה והא דכתב דאין לנהוג כך אלא בדבר יבש היינו אפי' לאחר שנודע הערוב' כנ"ל וצ"ע דא"כ למה אמרינן באיסו' הדבוק כמו שנתבאר לעיל גבי כבד סי' ד"ה דהיה לנו להתי' שאר התבשיל אם יש ששים נגד האיסור לבד מיהו י"ל דבאיסור הדבוק אינו מצטרף :

ט וכתב הרא"ש פ"ק דביצה דאין חילוק בין איסור דאורייתא לדרבנן ולא התירו להרבות אלא בעצים שנשרו לתוך התנור בי"ט (לט) דמקלי קלי איסור וכתב מהרא"י בת"ח סי' נ"ד דכן נוהגין וכ"כ בהג"ה ש"ד וכ"כ באו"ה :

י וכתב הטי"ד ס"ם צ"ט איסור שנתבטל כגון שהיה ס' כנגדו ונתוסף בו אח"כ מן האסו' חוזר ונאס' לא שנא מין במינו או שלא במינו בין בלח (מ) בין ביבש עכ"ל וכתב מהרא"י בהג"ת ש"ד דאין חילוק בזה בין נודע בנתיים ללא נודע בנתיים וכן הוא דעה הראבי"ה והרא"ש פג"ה דלא כמרד' פ' הגוזל קמא ופ' השוכר ופכ"ה דכת' אם נודע בנתיי' לא מצטרף ובאו"ה כתב כדברי המרדכי וכתב דוקא בדבר יבש או בדבר לח והסיר משם ולא נשאר שם רק הטעם אבל בדבר לח ונשאר האיסור שם לא מהני הודע עכ"ל וכתב עוד הא דאם נתוסף האיסור מצטרף לאסור היינו דוקא ממין אם אין האיסור השני ממין א' אבל הראשון אין מצטרפין ואדרבה הא' כחני לבטל חבירו עכ"ל וכן הוא בטי"ד ס"ס צ"ח (מא) והוא בגמ' פ' התערובת ופ"ב דערלה :

יא כתב או"ה בכלל כ"ד אם נפל כזית חלב לתוך מים ונתבטלו ואח"כ נפלו לתוך בשר אף ע"פ שאין בבשר לבטל החלב לא אמרי' דחלב חוזר וניער ואוסר הבשר עכ"ל ופשוט הוא דאינו חוזר וניער לאחר שנתבטל כדאמרי' לענין חמץ שנתבט' קוד' פס' והבי' הסמ"ג ראייה כדתנן צמר גמלי' וצמר רחלים שטרפן זה בזה מותר להביא פשתן לשם עכ"ל (מב) וא"כ אפילו לכתחלה נמי שרי :

יב כתב הי"ד בס' קכ"ב וז"ל כתב הרשב"א איסור מועט שנבלע בכלי אם דרכו של אותו כלי שלא להשתמש בו בהיתר מועט בכדי שיתן זה טעם בהתר שישתמשו בו כמו קדרה גדול' וחביות וכיוצא בו ה"ז מותר להשתמש בו לכתחלה אע"פ שהו' בן יומו לפי שאי. אפשר לבא לידי נתינה טעם אבל אם הוא כלי שמשתמשין בו בדבר מועט כמו קערה וכיוצא בו אסור להשתמש בו שאין מבטלין איסור לכתחלה אפי' אסור מועט ואפי' אסור הבלוע עכ"ל ואינו נראה להתיר מק"ו דאפילו קדרה שאינו בת יומו שהיא מותר' אסורה גזירה אטו בת יומו כ"ש באותו כלי עצמו אע"פ שאין דרך להשתמש בו בהת' מועט דירא שמא ישתמש בו בהתר מועט עכ"ל וב"י כתב שהריב"ש כ"כ בתשוב' בשם הראב"ד כדברי הרשב"א נראה משם דכן מסקנת הב"י (מג) וכ"פ בש"ע :

יג ואם נשפכו המים שבתוך הקדרה והיה ספק אם היה ס' בשעת תחיב' הכף לרש"י דפי' טעם כעיקר דרבנן הוא ספיק' דרבנן ולקולא אבל ר"ת פי' דטעם כעיקר דאורייתא הוי ספיקא דאוריית' ולחומרא ודוקא (מד) אם נתערב שלא במינו' אבל מין במינו הוי ספיק' דרבנן דמדאוריית' ברובא בעלמא בטל וכ"כ הרא"ש והרשב"א וכ"כ הסמ"ג דנהגו כר"ת בין לענין דמין במינו בטל בין לענין טעם כעיקר וכ"פ האגור ואו"ה הארוך וב"י וכן המנהג וכתב עוד הרשב"א שאם נתערב במין ושלא במינו ונשפך רואים (מה) שאינו מינו כאלו אינו ותלינן לומר שמינו היה רוב ונתבטל כמו דאמרינן

למאן

למאן

למאן דאית ליה מין במינו לא בטל סלק את מינו כמי שאינו וכו׳ וה״ה איפכ׳ וכתב באיסור והתר הארוך כלל ל״ז דאפי׳ אם נפל חלב לבשר עוף שהוא דרבנן אפילו הכי אם נשפך אסור (מו) הואיל וטעם כעיקר דאורייתא :

יד וכתב עוד הטור והוא הסכמת הפוסקים והיכא שספק לאדם שאינו יודע לשער : (מז) לפי שאינו בקי והמים והחתיכו׳ לפנינו : (מח) אין קרוי ספיקא ואין להתיר אפילו לרש״י דפירש טעם כעיקר דרבנן :

טו מסקנת הפוסקים אם בישל התר בקדירה של איסור צריכין לשער : (מט) נגד כל הקדירה דלא ידעינן כמה פלט ודוקא דלא ידעינן כמה איסורא בלע אבל אי ידעינן כמה איסור׳ בלע אין צריך לשער רק מה שבלע ואי היה קדירה או מחבת ישנה ובלע כזית איסור צריכין לשע׳ נגד כל הקדרה דלגבי חרס או כלי ישן אמרינן דכל הכלי נעשה נבלה כמו שכתבתי לעיל סימן זה גבי כף :

טז אם נפל איסור לתו׳ קדרה של היתר צריך לשער נגד כל האיסור דלא ידעינן כמה נפיק מיניה ואין חילוק אם האיסור כזית או פחות מכזית ואין הקדירה ולא מה שבלוע בו מהני לבטל רק מה שבתוך הקדירה משערין אם יש בו ששים נגד האיסור מותר ואם לאו אסור מיהו כל מה שבקדירה מצטרף לבטל אפי׳ עצמות שבהתר מצטרפין לבטל ועצמות שבאיסור אין מצטרפין לאיסור אלא אם כן נתבשל האיסור תחילה דאז בלעו העצמות מן האיסור אבל אם לא נתבשל האיסור תחילה אין טעם בעצמות לאסור ואדרבה עצמות האיסור מצטרפין להתר לבטל האיסור כן כתב הרא״ש פרק גיד הנשה וכן פסק הייד סי׳ צ״ט וכתב ב״י : (נ) דכן כתב הר״ן וכן פסק מהרא״י בש״ד ובאו״ה כלל כ״ה וכלל ל״ז כתב דנקיטנן דעצמות ההתר מצטרפין להתר : (נא) ועצמות איסור לאיסור והוא דעת אור זרוע ולי נראה : (נב) דנקטינן כדברי הרא״ש ורבוותא דס״ל כוותיה וכ״ש אם הוא מין במינו דאינו אלא דרבנן דמדאורייתא ברובא בעלמא בטל · (נג) ואין להחמיר באיסור דרבנן נגד כל הני רבוותא וכתב בטור יורה דעה ודוקא עצמות אבל המוח שבעצמות מצטרף עם האיסור לאסור (נד) וגוף הקדירה אינו מצטרף לא לאיסור ולא להתר וכתב הטור עוד דמשערין האיסור וההתר כמו שבא לפנינו אע״פ שהיה בהתר יותר מתחלה ונתמעט בבישול מ״מ גם האיסו׳ נתמע׳ ולדברי הרא״ש אין חילוק בין במינו לשלא במינו והרשב״א כתב דבמין במינו שהוא דרבנן : (נה) משערין כמה שבלע הקדרה מן ההתר ומצטרף עם ההתר ובשלא במינו שטעם כעיקר דאורייתא אינו מצטרף וכתב בית יוסף דנקטינן כדברי הרשב״א : (נו) וכן נראין דברי הרמב״ם :

יז ואף לאחר שנתבטל האיסור בס׳ אם מכירו צריך להסירו משם ולזה כתב המרדכי בהגהו׳ דחולין בשם הרוקח דאם נפל חלב לתוך התבשיל דיתן שם מים צוננין והשומן

צף

למאן דאמר מין במינו לא בטיל דהתם לאו בנ״ט אסור הלכך אמרינן רואין את מינו כאלו אינו מש״ה״כ הכי איך נאמר רואין את שאינו מינו כאלו אינו סוקסיף הפתא נ״ט כשאינו מינו ועיין בכ״ה והט״ז שמישביז דברי הרשב״א על נכון ומה שמפקפק הש״כ שם ובנה״כ על דבריהם וז״ל דמ״מ מציין לנו להמציא היתר כיון דלא דמי כלל ויש טעם נכון לחלק דהכא יורגש הטעם עכ״ל ובאמת אין זו קלא קושיא כלל דגם הכא אין מרגישין הטעם דמה שמרגישין הוא הטעם ממין ההית׳ דהוא הרוב והטעם דאיסור נתבטל במינו דהיתר ברוב ואין כאן נ״ט כלל גם מ״ש הש״כ שם וז״ל ול״ל דגם הרשב״א והנמשכים אחריו לא אמרו אלא להתיר את מינו והיינו דדייק לשנא דוהשאר מינו רבה עליו ומבטלו דהל״ל ומינו רב׳ וכו׳ אלא משום דשאינו מינו אסור קאמר דמינו השאר רבה עליו ומבטלו עכ״ל הש״כ ובודאי לא יפה ע״ש שדייק בזה לשנא יתירה דוהשאר ובודאי נתעלם ממנו לשון הסוגיא דפ׳ השוכר את הפועל דף ע״ב ע״א לענין יי״נ שנפל לבור של יין ונפל שם קיתון של מים רואין את ההתר כאלו אינו והשא׳ מים רבין עליו ומבטלו והתם ודאי דהכל מותר דהא לא בלא נתערב הכל וכמבואר דין זה בי״ד סימן קל״ד ומ״מ נקט הש״ס לשנא דוהשאר אלא ודאי שאין זה דקדוק כלל ולכן באמת הטור י״ד בסי׳ צ״ט לא נקט כלל לשנא דוהשאר וכן בת״ה הקצר בית ד׳ שער חמישי לא נקט לשנא דוהשאר ולזה לא כתב הרב כאן ג״כ הלשון דוהשאר ועוד דסתמא דלשון הטור וסייעתו משמע דדינא הכי כין בתערובה לח בלח או ביבש ובלח פשיטא דליכא למימר שאינו מינו אסור ועוד כיון דעיקר הנדון נלמד מהא דאמרינן רואין את מינו והתם קאי לענין להתיר הכל לכן נ״ל דאין לזוז מפסק הרב כדעת הרשב״א : **מו** הואיל וטעם כעיקר דאורייתא פי׳ אע״ג דכל ספיקא דרבנן לקולא מ״מ כיון דספק הוא אם היה ס׳ ולא נתן טעם כלל או אם היה ס׳ ונותן טעם הוי כספיקא דאורייתא כיון דנ״ט מדאורייתא אסור והש״כ בסי׳ צ״ח סעי׳ ב׳ ס״ק ז׳ השיג על דין זה ומוכיח מדברי הפוסקים דאין חילוק דלעולם אמרינן בספיק׳ דרבנן לקולא ובאו״ה שפסק כן היינו דאזיל לטעמו שספק דבשר עוף בחלב הוא אסור דאורייתא כמבואר בדבריו כלל מ׳ דין ו׳ אבל לפי מה דקי״ל דבשר עוף בחלב הוא דרבנן פשיטא דמותר בספיקא עכ״ל וכ״כ הט״ז שם ס״ק ה׳ אך דמסיק לבסוף וכתב וז״ל נראה דשפיר קאמר רמ״א דדוקא בב״ח דעוף עשו גזירה אטו בב״ח דבהמה שהוא דאורייתא לכן עשו חכמים חיזוק לדבריה׳ משא״כ מין במינו ונספך דאין שם גזירה דאיסור דאוריית׳ על כן אזלינן שם להקל עכ״ל ולא ירדתי לסוף דעתו דהא גם מין במינו דצריכין ס׳ מבואר מכל הפוסקי׳ מטעם גזירה דמין בשאינו מינו שצריך ס׳ מדאורייתא לפי מה דקי״ל טעם כעיקר דאורייתא ובתשובת אמונה שמואל סי׳ ך״ח האריך ג״כ להוכיח ולאסור דין זה וכהסכמת הש״ך : **מז** לפי שאינו בקי הטעם כתבו הטור והפוסקים דספק התלוי בחסרון ידיעה לא מקרי ספק דלדעת שוטים הוא זה והר״ן כתב משום דבדבר שא״א לעמוד עליו אי אזלינן לקולא יהיו כל האיסורים בספק וכל א׳ ישער במה שנראה בעיניו ולפיכך באו חכמים להשוות מידותיהם ולפי שני טעמים אלו נראה פשוט דדוקא דהיכ׳ דהאיסור ידוע לפנינו ואי אפשר לעמוד על שיעורו אבל כשאינו ידוע לכתחלה כמה יש מהאיסור שנפל לתוך התערובת כגון שמשו קטן או עכו״ם איסור בקדרה ואינו יודע כמה ועכ״פ יודע שיש רוב בקדרה והוא מינו במינו כיון דמדאורייתא ברובא בטל הוי ספק דרבנן דפשיטא דאין זו דעת שוטים מאחר שאינו נביא ויודע כמה נפל (ומכ״ש לדעת הר״ן דזה הוי ממש כנספך) דכל הספיקות הם בענין זה מחמת שאין אנו יודעין ודאי איך ומה הוא הדבר והוא הספק ומ״מ לא מקרי הטעם זה חסרון ידיעה וכה״ג מבואר בטי״ד סי׳ קי״א בדין נפל איסור ויש כאנשי קדרות ע״ש כל זה נ״ל פשוט וברור מוכרח ומבואר לטעסודעת הפוסקי׳

וכ״פ בתשו׳ אמונת שמואל סי׳ כ״ח אך שמסיק שם וז״ל ולמעשה צ״ע וחיפוש כי הוא מילתא חדתא עכ״ל ולא ידעתי מה חידוש יש בזה דהא״כ לעולם לא משכחינן ספק דרבנן לק׳ לא דכל הספיקות הם מחמת חסרון ידיעה כזה שאין נביא לידע מהות הדבר גם כל הפוסקי׳ כתבו דדוקא בזה שאינו יודע לשער לא מקרי ספק משמע דכה״ג ספק גמור הוא ומותר בספיקא דרבנן גם מ״ש בתשו׳ אמונת שמואל דבעינן שהאיסור הוא דרבנן וגם ברור לנו שיש בהיתר הרבה מן האיסור אלא דלא ידעינן אם יש בו ס׳ אז אזלינן להקל עכ״ל לא ידעתי לאיזה ענין הצריך שיהא ברור שיש בהיתר הרבה מהאיסור כיון שהאיסור בעצמו דרבנן א״כ אף דמסופק אם היה רוב מן ההיתר נגד האיסור או שיש ס׳ מ״מ הוי ספק דרבנן ולקולא וכן משמעות הרשב״א ושאר פוסקים דהא דמצריכין לידע בבירור שהיה רוב היינו באיסור דאורייתא ומין במינו וכתב שם דדכ בעין שנתבטל הוי איסור דרבנן דדם שבשלו אין עובר עליו ובנה״כ ס״ס פ״ז בהג״ה כתב דדם בעין אף שבשלו אסור מדאורייתא ע״ש : **מח** אין קרוי ספיקא כלל משמע דאפי׳ לענין ס״ס נ״כ לא מהני כיון דהספק הוא מחסרון ידיעה וכ״פ הרב בש״ע סי׳ נ״ג סעי׳ ד׳ בהג״ה וכ״כ הש״ך בסי׳ נ״ה ס״ק ד׳ דלא כתשובת משאת בנימין שכתב בתשוב׳ סי׳ ן׳ דלענין ס״ס לא איכפת לן במה שהוא חסרון ידיעה ע״ש וע״ל בקונטרס הספיקות דין נ״ג והא דאמרינן לעיל כלל ע״ב דין ה׳ ובי״ד סי׳ פ״א דסרכא הוי ספק טריפה אף דהתם הספק הוא מחסרון ידיעותינו שאין אנו בקיאין בבדיקה מ״מ לא מקרי זה דעת שוטים כיון שאין עתה חכם יודע לבדוק וכ״כ הט״ז בסי׳ פ״א ס״ק ד׳ וכן הוא בגליון האו״ה כלל מ״ט דין ב׳ וכ״כ בתשו׳ משאת בנימין סי׳ נ׳ ועיין בט״ז סי׳ כ״ח ס״ק ו׳ שהאריך עוד לחלק כדין זה והבכ״ה בסי׳ פ״א ס״ק ה׳ מחלק בענין אחר וכתב דשאני התם בסירכא כיון דיכולין לברר ע״י נפיחה ובפושרין אלא דמחמרינן ואמרינן דלא בקיאין בבדיקה הלכך הוי ספק מעליא וכן משמע במרדכי וכ״כ הש״ך בנה״כ סי׳ נ״ח ועיין לקמן כלל פ״ג י״ג ובקונטרס הספיקות והמחודשים ע״ש : **מט** נגד כל הקדרה · אף דאין מה שבתוך הכלי ס׳ נגד הכלי כמבואר בא״ח סי׳ תנ״ב מ״מ ה״נ קאמר דצריך לשער נגד הקדרה לכן המבשל אסר או מיירו בקדרה נחושת דק ורחבה דאז אפשר דאיכא ס׳ וכמ״ש הב״י בסי׳ נ״ג ועיין בש״כ שם ס״ק א׳ : **נ** דכ״כ הר״ן והיינו דוקא בעצמות היבשים אבל בעצמות הרכים שיש בהן לחות ומוח אוסרין מפני מוח ומחמת רכותן שיוצא מהן לחות כ״כ הר״ן להדי׳ אבדעת הטור בסי׳ צ״ט דאין לחלק דלעולם מצטרפים העצמות להיתר רק המוח שבתוכו לבד מצטרף לאיסור וכ״כ הרשב״א בתשרם הבית דף צ״ו ע״ב בהשגותיו על הרא״ה שמחלק כהר״ן ובהג״ה ש״ד סי׳ מ׳ פסק נ״כ כנתבשל עגם בחלב דאם יש בה לחלוחית אז צריך ס׳ וא״כ צ״ע קצת על הרב שלא הזכיר מחלוקת זו בין הפוסקים ובחדא מהתא מחתינהו ובכ״ח סי׳ צ״ט וכן הש״ך שם ס״ק א׳ פסקו כהר״ן והרא״ה והג״ה ש״ד דעצמות הרכין שיש לחות אוסרין וכן עיקר : **נא** ועצמות האיסור לאיסור ואפי׳ בעצמות היבשים קאמר דהא״כ לא היה כותב הרב שהר״ן ומהרא״י המה דעות מחולקים עם האו״ה וכן מבואר להדיא באו״ה כלל כ״ה דין ה׳ דאף בעצמות היבשים קאמר משום דסובר דמ״מ הבישול מוציא מהם לחלוחית וטעם וכ״כ הב״ח בשמו סי׳ נ״ט סעי׳ א׳ אכן בש״ך סי׳ נ״ט ס״ק א׳ כתב דהאו״ה כלל ך״ה דין ה׳ כשם א״ז פסק כהר״ן והרא״ה שכתבתי לעיל ס״ק ן׳ ובודאי טעות נפל דלהדיא מבואר שם להיפך : **נב** דנקטינן כדברי הרא״ש וכתבי הט״ז והש״ך בסי׳ נ״ט ולא אמרינן כיון שבשר דבוק בעצמות א״כ נעשה העצמות נבילה ואוסר משום דכלי עלים יש לו הקנה בהגעלה כמ״ש הרב בא״ח סי׳ תנ״א לכן לא אמרינן דנעשה נבילה כמ״ש הרב כלל זה דין ה׳ ולעיל כלל כ״א : **נג** ואין להחמיר בש״ע סי׳ נ״ט ס״א בהג״ה פסק הרב דבמקום הפסד יש לסמוך אמקילין ועיין בל״ח פנ״ה דף ר״ז ס״ק ק״ל : **נד** וגוף הקדרה אינו מצטרף והיינו אם נתבשל עכשיו איסור והתר אבל בקדרה שכבר נאסר וא״כ מבשל בו הת׳ גוף הקדירה מצטרף לאיסור והוא פשוט כמבואר לעיל : **נה** משערין כמה שבלע קדרה ומהרש״ל פג״ה סי׳ ל״ד פסק דלעולם משערין כמו שבא לפנינו כי כמה פעמים יבו׳ קלקול מזה עכ״ל ולזה הסכים הט״ז בסי׳ נ״ט ס״ק ד׳ ועיין בכ״ח שם ס״ק ג׳ : **נו** וכן נראה דברי הרמב״ם לשון הרב אינו מדוקדק דהרמב״ם פט״ו מהמ״א פסק בסתם דמשערין בכל ענין כמה דבלעי קדרה משום דפסק כלישנא בתר׳ שבב״ם שם עיין בב״י אלא שכתב הב״י דכיון שהרמב״ם מיקל בדבר על כן יש לסמוך על כל פנים אהרשב״א :

כן

נז כן נראה מפירש"י אף דקי"ל חצי שיעור אסור מן התורה וא"כ אף בשאר איסורים נימא הכא מירץ הש"כ בסי' ק"ד דשאני שאר איסורי' דבעלי' משא"כ שרץ דשעורו בכעדשה מקרי בריה ולא בטיל אבל הדבר דחוק מאוד דמשמעות כל הפוסקים דכה"ג לא מקרי בריה כל שנתרסק אפי' באוכן שרצים ששעורן בכעדשה וכמו שהאריך בזה בעל מנחת כהן ח"ב פ"ב דף פ"ו ע"ב ע"ש ויותר היה נ"ל דכוונת רש"י וסייעתו דאף דקי"ל חצי שיעור אסור מן התורה מ"מ כיון דאיכא רק איסור בעלמא ואינו מושבע עליו מהר סיני (וכמ"ש הרמב"ם פ"ה מה' שבועה ובש"ע י"ד סי' רל"ח וע"ש בש"ך סי' רל"ט ס"ק י"ט) על כן לא גזרו כולי האי שמא יבא לפגוע באיסור עצמו בשאר איסורים כיון שהשיעורין בכזית משא"כ שרץ דאיכא למיחש שיבא לפגו' באיסור ששיעורו בכעדשה והוא איסור דאורייתא גמור לכן חשו וכן משמע קצת בשלטי גבורים פ' השוכר את הפועל דף ס"ב סוף ע"א ע"ש אכן הרשב"א בתה"א דף ק"י ע"ב כתב על פירש"י דלאו דוקא בשרצים אלא אפי' בשאר איסורים נמי משום דיש לחוש אפי' לפחות מכזית שהרי חצי שיעור אסור מן התורה עכ"ל וכן הוא דעת הר"ן וכן הוא דעת מהרש"ל פג"ה סי' מ"ט וכן הוא הסכמת הט"ז באורך בסי' ק"ד ס"ק א' ופי' כן דעת הטור וסייעתו וראוי לחוש לדבריהם להחמיר אף שבנה"כ השיג מאוד על הט"ז שם מ"מ אין דבריו מוכרחים גם במנחת כהן דף פ"ו ע"ב הביא ראייה לדברי הט"ז ע"ש וגם אינספק שהרב לא ראה דברי הרשב"א אלו דודאי לא היה נמנע מלהביא אותם על כן נכון להחמיר היכי דליכא הפסד מרובה דלא מהני ביטול כל היכי דניכר האיסור אלא שאין יכול לבררו וכמ"ש לעיל כלל וסימן כ"כ ס"ק כ"ג ע"ש ועיין לעיל כלל ל"ט ס"ק ד' : **נח** והוא דנפיק הוי שיעור זית ועיין בא"ח סי' תנ"ו שכתב עוד ענין ודרך אחר לשער ועיין בב"ח בי"ד סימן נ"ח מ"ש בשם המרדכי כיצד משערין ס' נגד הכלי ובלחם חמודות דף ר"ה סימן קי"ב כתב וז"ל וטועים המשערים ע"י משקל אלא ישער ע"י מים כדפרשי' או כאומד הדעת יחד והביא ראיה מדברי הרמב"ם בפי' המשניות פ"ב דחלה שכתב שאין לשער ע"י משקל כלל לפי שאין כובד הדברים במשקל שוה והמשער כן טועה וכה"ג כתב בתשובת חוי"ט סי' קמ"נ : **נט** קפילא ארמאי משמע דטעימת ישראל מהני כ"כ הש"ך בסי' נ"ח ס"א ס"ק ה' וע"ש הנפקותא בזה לדינא בזמן הזה : **ס** דעביד לטעמא אינו בטל לאו ממימרא דאינו בטל כלל אלא דלא בטיל כשאר איסורי' דשיעורו בס' אבל בטיל ודאי בס' כי ידעינן ודאי דנתבטל הטעם כמו ביורה גדולה וכיוצא בו והא דקאמרינן דאפי' באלף לא בטיל היינו לפי שמן הסתם דברים החריפים מאוד נותנים טעם יותר מאלף כן הוא להדיא בתוס' פ' השוכר את הפועל דף ס"ו ע"א סוף ד"ה תבלין וכן משמעות המתני' דערלה פ"ב דהמחמץ והמתבל והרמב"ם פט"ו מהמ"א וכן מבואר בב"י ס"ס ק"ה וכ"כ הש"ך בסי' נ"ח ס"ק כ"ו וכן דעת הרב כאן ובש"ע ס"ס נ"ח ועמ"ש בסמוך ס"ק ס"ב : **סא** תבלין לטעמא עבידי ואינו בטל ועיין בט"ז בסי' נ"ח ס"ק י"א שכתב שלא מקרי דבר דעביד לטעמא אלא כגון תבלין או מלח וכיוצא בו דבר חריפתה שאין כן שומן לא מקרי דבר דעביד לטעמיה ושכן דעת האו"ה והרמב"ם בפי' המשניות פ"ב דערלה משנה י' כתב וז"ל הזהר שלא יעלה על דעתך שאין נקראים תבלין אלא דברים שריחן טוב כגון הפלפלן והזנגבל ודומיהן אינו כן אלא כל דבר שמתבלין בו התבשיל כגון השומין והבצלים והשום וחומץ והיין כלם נקראי' תבלין כשאדם מתכוין לתבל בהם קדרתו עכ"ל הרמב"ם ובאמת בש"ס דחולין פג"ה דף נ"ז ע"ב לא משמע הכי כהא דאמר ר' יוחנן כל השעורים בכורה משערין כאלו הוא בצל וקפלוט אמר רב פפא ולשערינהו כפלפלין ותבלין דאפי' באלף לא בטיל משמע דבצל בטלי ולא דמי לפלפלין ותבלין דעבידי לטעמא ואין לדחוק ולומר דהרמב"ם סובר דאף שהוא בכלל תבלין והוא מידי דעבד לטעמו מ"מ אינו נ"ט באלף כמו פלפלין אבל מ"מ בס' אינו בטיל ור' יוחנן נ"ל דפליג ארבה דאמר דמשערין בס' כמ"ש התוס' שם ד"ה כל האיסורים ודלא כמו שפי' הר"ן שם בפג"ה והתורת חיים שם והג"ה ש"ד שער א' והטור סימן נ"ח דסתימו' דברי הרמב"ם משמע דבכל ענין מדמי להדדי ואפשר לומר דהרמב"ם לא כתב שם דין זה לענין נותן טעם רק כיון דכמתני' שם מזכיר מיני תבלין והשום לענין ערוף אבל מ"מ לענין הדין דבר דעב' לטעמיה גם הוא מודה דאינו בכלל הדברי' החריפי' מאוד כמו הפלפלין והמלח והשאור וכיוצא בו ולכן לא פי' הרמב"ם דבר זה דתבלין רק במשנה י' ולא במשניות הקודמת שם שהוזכר כמה פעמים תבלין לענין ביטול וכ"כ הרמב"ם עצמו בשבת פ"ט משנה ה' וע"ש בתו' בשבת דף קמ"א איזה נקרא תבלין וכן משמעות הפוסקי' כמה פעמים דיין ושומן בטלים וכאשר הוכיח ג"כ הט"ז מכמה סוגיות וכן עיקר ועיין בש"ע סי' קי"ד סעיף ו' בהג"ה לענין שמרים מיי"ש ועל כלל ע"ד דין כ' : **סב** דתבלין בתבלין או ציר בציר בטל וכ"כ הסמ"ג לאוין דף נ"א סוף ע"ד ומהר"ס מרוטנברק דפוס ויניציאה סי' מ"ו אכן עיקר דין זה נובע ממתני' פ"ב דהערלה כל המחמץ והמתבל והמדמע והתם לעניין מין במינו דוקא קאי ומשמע אע"ג ששוי' בטעמו מ"מ כל שכנגדו במינו מינו יש בו כדי לתבל או להחמץ אוסר וכן מבואר להדיא מדברי הרמב"ם פט"ו מהמ"א דין א' וכ' וכ"פ מהרי"ן חביב בתשובה ס' פ"ח בפירושו להרמב' והא דנקט שם הרמב"ם שאור של חיטין שנפל לתוך עיסה של חיטין ולא נקט שאור שנפל לתוך שאור נקט לשון המשנה דערלה ולא הנה המתני' אלא בהווה כמו דתני שם ג"כ במשנה ' גריסי' עם עדשים וכמ"ש שם בעל תום' פ' י"ט אבל באמת אף שאור בשאור ותבלין בתבלין דינא הכי כל שיש בו כדי לתבל או להחמיץ אלו היתה מין אחר וכמו שפסק הרמב"ם והאו"ה עצמו בעיסה מחומצת וקדרה מתובלת והוא משנה פ"ב דערלה משנה ט' ואף רש"י שמתיר היינו משום שהוא נ"ט לפגם משא"כ שאור בשאור דליכא פגם אף הוא מודה וגם הראיה שהביא הסמ"ג והאו"ה מדאיתא פג"ה דלר' יהודה ציר דגים טמאים בטל במאתי' של ציר טהור אף שבקדרה מים ובשר לא היה בטיל אפי' באלף אין ראיה זו מוכרחת דאפשר במים ובשר נ"כ בטל משום דציר עצמו לאו לטעמיה עבידא רק המלח ואין הנאסר יכול לאסור יותר מאיסור עצמו ויותר תמוה שהאו"ה עצמו בכלל כ"ג דין ו' כתב בשם כל גדולי הפוסקים דאף לר' יהודה דהצריך כציר מאתיי' היינו דוקא ציר בציר אבל בשאינו מינו דאין דרכו בכך בטיל בס' לכל היותר ואדרבה איכא למידק אפכא מההיא דציר דאף שהוא מין במינו ולא בא להטעים אפילו כנגדו באינו מינו מ"מ הצריך ר"י מאתים מין במינו כיון שהוא חמוץ וחריף א"כ כ"ש בשאר דברים חריפים ודעבידי לטעמו במינו מינו דאוסרין אפי' במינו כדעת הרמב"ם גם מ"ש בתשו' מהר"ס רוטנבורג שכן מוכח בש"ס פ' השוכר את הפועל דף ס"ו גבי תבלין שנים ושלש שמות לא מוכח מידי די"ל כמ"ש תום' שם דמיירי שידעינן בוודאי שנתבטל טעמו וכ"כ מהר"מ עצמו שם בסוף התשובה וכן הוא דעת כל הפוסקים וכ"ש לעיל ס"ק ס' וצ"ע לדינא : **סג** דאין הנאסר יכול לאסור וכתב הט"ז בסימן נ"ח ס"ק י"א ודוקא בדבר דעביד לטעמיה הוא של איסור ונפל להיתר אז אינו בטל בס' אבל אם הדבר דעביד לטעמי' הו' של בשר או חלב ונפל לבשר או חלב אז אפי' בטל בס' כיון שאין האיסור מחמת עצמו רק מכח הקערוב' עכ"ל ובאמת לא ידעתי מאין יצא לו כל זה דמשמעות פוסקים ראשונים דאין לחלק בהכי וכן משמע בכל בו סי' ק' דף קי"א ע"א וכן משמע להדיא מאו"ה כלל ך"ה דין ה' ודין ח' וכלל מ"ו דין ד' דאין לחלק בזה ועוד דהא קי"ל בסי' ק"ה סעי' ז' דבשר וחלב חשיב איסור מחמת עצמו וכן מבואר לעיל וכ"כ הט"ז עצמו כמה פעמים אלא היכא שהוא רק דבר בלוע אז אינו אוסר מטעם זה שכתב הרב דאין הנאסר יכול לאסור : **סד** אפי' בקדרה שאינו ב"י בתשובת נחלת יעקב סי' ך"ג וכ"ד וכ"ה ומ"ב כתב בשם חכמי ויניציאה בכלי' מתכות כיון דלא להו תקנתא בהגעל' אסרינן לכתחלה כל שאינה ב"י משא"כ בכלי חרס דהיה צריך שבירה הוי כדעבד ומתירין הכלים לאחר שהייה דמעת לעת ושם בסי' מ"ב ומ"ג האריך להשיג על דין זה מכמה סוגית דש"ם והר"ן והרשב"א ושאר פוסקים ומ"מ מסיק שם בשם הגאון ר' ליב סרוואל דבהפסד מרובה יש להתיר הכלי חרס להשתמש בו אחר מע"ל דהוי כדעבד כיון שהוא הפסד מרובה וכה"ג כתב הר"ן בפסחים פרק כ"ש וכן דעת מהרי"ו חביב סי' קכ"א בדף קפ"ב ע"ש : **סה** אטו בן יומו וכתב התו' והרא"ש סוף פ' השוכר את הפועל הטעם דצריך יותר בקדרה מבמאכל כי

הקדרה

צף למעלה והשאר מותר עכ"ל ומיירו כדאיכא ששים ואפי' הכי מאחר שיכול להסיר האיסור משם צריך לעשות דהוי כאילו מכיר האיסו' שצריך להסירו אבל בדליכ' ששים ודאי לא מהני תקון זה דמ"מ הטעם נשאר שם וכן כתב האו"ה כלל ד"ג ונראה דה"ה אם נפל איסור יבש לתוך רוטב וכדומה שצריך להסירו על ידי מסננת אע"פ שיש ששי' ואינו מכירו ואם אינו יכול לבררו מותר רק בשרץ שאם נתפרר ונחתך ולא יוכל לבררו שי' לחו' שנשא' שם כשיעור טומאתו שהוא בכעדשה אסור ואינו בטל בששים : (נז) כן נראה מפרש"י פרק השוכר את הפועל ובמרדכי שם ובאשר"י פג"ה ובי"ד סי' ק"ד וכן העלה בהאו"ה כלל ל"ב ואע"ג דהיא חילוק בין אם נפל למאכל או למשקה אין חילוקו נרא' וכן נראין דברי ב"י סימן ק"ד :

יח כתב הר"ן בפג"ה כשמשערין ברוטב משערין כמות שהוא ולא משערין כאלו היה יבשה וכ"כ ב"י בשם הרשב"א והעיטר וז"ל רש"י בפכ"ה דף ק"ט והכי משערין יין וחלב וכל משק' לשערו כנגד כזית מביא כוס מלא משקין ומביא זית ונותן לתוכו הזית והמשקה יוצא לחוץ (נח) וההוא דנפיק הוי שיעור זית וכך היא שנויה בתוספתא דנזיר פ נזיר שאכל עכ"ל

יט כתב האגור לא ראיתי שום מדינ' נוהגין לילך אחר טעימת : (נט) קפילא ארמאי אלא משערין הכל בששי' עכ"ל וכן ראיתי רבותי נוהגין ולכן לא הארכתי בחילוק דיניו :

כ ודבר (ס) דעביד לטעמא אינו בטל וכדאמרי' פ' בתרא (סא) תבלין לטעמא עבידי ואינו בטל וכן הוא הסכמת הפוסקים ומשמע באו"ה כלל ס"ח כל דעבי' לטעמא אין בטל בין במינו בין שלא במינו ודוקא שנותן טעם באותו קדרה שנפל לתוכו אבל אי נפל לקדרה ואינו נותן טעם אע"פ שאם נפל למקום אחר נתן בו טע' בטל עכ"ל וצ"ע לדבריו אמאי מין במינו אינו בטל דהא אינו נותן טעם באותו קדרה וכ"כ בעצמו שם : (סב) דתבלין בתבלין או ציר בציר בטל וצ"ל דמיירו במין במינו שאין טעמן שוה אלא שנקראי' בשם אחד דקיימא לן דבתר שמ' אזלינן או מיירו בדברים שמתקני' הקדר' מקרי מין במינו אע"פ שאינם שוי' בטעם ולא בשם כדלעיל כלל וסי' ע"ד וכתבו התוספת פכ"ה לעניין מלח שעל הבשר אע"ג דלטעמיה עבידי אינו אוסר אלא אם אסור מחמת עצמו אבל אם אינו אסור רק שבלוע דם אינו אוסר אלא כמי שהיא כולו דם : (סג) דאין הנאסר יכול לילך לשם וזהו דעת ספר התרומה והכי נהוג וכ"כ מהרא"י ריש ש"ד וכתב ב"י סי' קי"ב דכל מידי דעבד לטעמיה אפי' אינו רק איסור דרבנן אינה בטל כל זמן שנותן טעם :

כא וכל זה לא מיירו אלא בכלים שהם בני יומן או באיסור שאינו פגום אבל באיסור הפגום או בכלי שאינו בן יומו אינו אסור מיהו חכמים אסרו לבשל (סד) אפילו בקדרה שאינו ב"י (סה) אטו ב"י והא דחשיב כפגום היינו שהקדרה מקונחת יפה

יפה שהאיסור הוא בעין אינו נפגם בשהיית יום אחד וכתב ב"י דכן הוא הסכמת הפוסקי' ודלא כר"ן שכתב בשם הרמב"ם דאפילו באיסור בעין שייך פגימה וכתב באו"ה דמ"מ: (סו) אם יש ששים נגד האיסור הדבק מותר דמה שדבק הוא בטל בששים: (סז) ומה שבלוע בקדרה הוא נפגם כבר ושיעור פגימה נהגו בדעת רש"י שאינו בן יומו דהיינו מעת לעת וכ"כ מהרא"י בהג"ה ש"ד וב"י והאגור כתב דכן נהגו העולם ובאשכנז נהגו כר"ת דלינת לילה פוגמ' עכ"ל וכתב המרדכי פ' אין מעמידין דאם בשל דבר חריף בקדרה שאינה בת יומא אסור דאגב חורפיה מחליא ליה וכן פסקו האגור וב"י בשם המרדכי משמע דס"ל דהכי נקטינן וכ"כ האו"ה וכתב דכן נהג מהרש"ל וכן משמע בא"ח סי' תמ"ז ודלא כתשובת הרשב"א סימן תצ"ז דכתב דאין לחלק מיהו דוקא דבר חריף ממש אבל מרקחת העשוי בדבש או כדומה שרי דהא כתבו הפוסקים דאוכלין מרקח' של עכו"ם מטעם דסתם כליהן אינן בני יומן ולא מקרי דבר חריף דהדבש מבטל טעם החריפות וה"ה בשאר תבשיל אע"פ שיש בו תבלין: (סח) לא מקרי משום זה דבר חריף וכ"כ באו"ה וע"ל כלל וסימן ס"א:

כב כתב בי"ד סי' ק"ג כל דבר שטעמו פוגם אינו אוסר תערובתו ואפי' אין טעמו פוגם מחמת עצמו אלא שפוגם תערובתו כגון יין נסך שנפל לתוך גריסין ואפי' אינו פוגם לגמרי רק קצת אינו אוסר תערובתו כד"א שפוג' מתחלתו ועד סופו אבל השבי' ולבסוף פוגם או פוגם ולבסוף השביח אוסר ואפי' אין כח באיסור לבד לפגו' אלא על ידי דבר אחר שמסייע כגון שנפל איסור לקדרה שיש בה מלח ותבלין מרובין ואלמלא המלח והתבלין שבה לא היה כח באיסור לפגום אפי' הכי מותר עכ"ל וכתב ב"י בשם האשר"י והפוסקי': (סט) דכל שנפגם אע"פ שהיה בתחלה משובח מותר וכתב מהרא"י בשעריו בשם א"ז כל דבר: (ע) שאינו לא לשבח ולא לפגם אסור עד כאן לשונו · כתב בהג"ה אשר"י פ' בתרא דעכו"ם חלב ובשר ביין הוי' לפגם במרדכי פ' כל שעה בתשובת ר"י כתב: (עא) דשמנונית בדבש מקרי לפגם וכתב ב"י ודוקא דבש עם בשר לחוד הוי לפגם אבל רגילות לתקן בשר עם דבש ועם תבלין וביצים הוי לשבח מאוד ופ"ב דביצה משמע דשמנוני' בדבש לא מקרי לפגם ומהרי"ל כתב אתשובת ר"י דלעיל: (עב) דמיירו במשקה העשוי מדבש ולכן הוי בו שמנונית לפגם אבל בדבש עצמו הוי לשבח ולכן אין אנו צריכין לחילוקו של בית יוסף דלעול' בדבש עצמו הוי לשבח אלא במשקה הוי לפגם:

כג כתב באו"ה כלל ל"ב הא דאסו' פגו' אינו אוסר היינו אם נפל לתבשיל אחד אבל אם בשלו בקדר' נאסר הקדרה דבקדר' נותן האיסור טעם ואם בשלו בו תבשיל שהאיסור ראשון נותן בו טעם לשבח אסור עכ"ל ורצה לומר אע"ג דבכלי היה הטעם לפגם אפ"ה אסור: (עג) דהרי קדרה שאינה ב"י אסורה לכתחלה לבשל בה וגם התבשיל נאסר דהוי בתחלתו פגום ולבסוף לשבח וכתב עוד באו"ה דאפילו תבשיל שנפל בו איסור פגום שהתבשיל מותר הקדרה נאסר אבל אם תחב כף: (עד) שניער בו איסור פגו' לקדרה אז גם הקדרה שרי דהוי כנ"ט בר נ"ט דהתבשיל שרי אם כן האיסור נותן טעם בכף והכף בתבשיל והתבשיל בקדירה ועדיין הטעם פוג' מיהו יורה שמתיכין בו דבש אע"פ שיש בו רגלי הדבורי' אפילו הכי היורה מותרת דאין שום טעם ברגלי הדבורים לאסור היורה עכ"ל וכתב עוד איסור פגום שנפל לקדירה והיה בו לפגם ואחר כך נפל כל אותו תבשיל לקדירה אחרת שהיה בו איסור הראשון לשבח אין צריך לשער ס' נגד האיסור הראשון שנפל כי לא שייך בזה לומר חתיכ' נעשית נבילה דהא משרי שרי עכ"ל:

כד כתב הי"ד סימן ק"ג וזה לשונו כתב הרשב"א יראה לי הא דאמרינן נותן טעם לפגם מותר היינו דוקא כשרבה ההיתר על האיסור אבל: (עה) בזמן שההיתר באיסור אינו מותר עד שיפגום לגמרי שכל שאין ההתר רבה עליו הוה כאילו הוא בעינו ולא התירתו תור' עד שיהא אינו ראוי לגר ודוקא בגופו של איסור או צירו אבל טעמו אינו אוסר ולכן קדירה שאינה בת יומו אינה אוסרת עכ"ל וכתב הר"ן פרק גיד הנשה דאם נפל איסור הפיגם לקדירה ונתרבה התבשיל עד שיש בו השב' בריבוי התבשיל יותר מהפסד בפגם התבשיל אסור וכתב שם שהרשב"א חולק בזה וכן כתב ב"י כתב עוד באיסור והתר הארוך בלל ל"ב הא דאיסור פגום בטל היינו כשנמח' האיסור אז הוא בטל בין במינו בין שלא במינו: (עו) אבל אם האיסור קיים אינו בטל שלא במינו רק בס' דמין שלא במינו אינו בטל ברוב עכ"ל ולי נראה דאין חילק בין נמחה דהא טעם כעיקר דאורייתא כמו שנתבאר אלא דטעם לפגם לא חשיב ובטל א"כ ה"ה גוף האיסור נמי בטל בר' דהא דמין שלא במינו אינו בטל ברוב · (עז) הוא מטעם דטעם כעיקר דאורייתא ומאחר דאינו חשוב טעם אינו אוסר כנ"ל וכתב עוד באו"ה כלל ל"ב דאפי' בריה או שאר דברים חשובי' אם הם פגומי' בעצמ' (פי' שנסרחו ונפגמו אחר מותם קודם שנתערב) הם בטלי' שפיר דמאחר שאיסור פגום בטל חשיבתייהו אבל אם הם חשובין בעצמם אלא שנותנים טעם לפגם אינן בטלין אם אינן מכירין כאלו היו נ"ט לשבח עד כאן לשונו:

כתב

הקדרה היה בו איסור קודם שנפגם אבל התבשיל לא היה בו איסור מעולם ועוד בתבשיל ליכא למגזר דלמא אכיל בנתבשלה בבת יומא דהא לא שכיח לבשל בבת יומא הו"ל ואסור לכתחלה אפי' כשאין בת יומא עכ"ל ועיין באו"ה כלל ל"ג דין ח' שכתב טעמים אחרים לחלק והנפקותא בזה לדינא עיין בסמוך ס"ק ע"ג: סו אם יש ששים ובאו"ה כלל ג' דין כ' ודין י"ג וי"ז דמסתמ' בכל קדרה יש ס' נגד השומן הדבוק ועמ"ש לעיל כלל כ"ז ונ"ח וכלל נ"ט בדינים אלו:

סז ומה שבלוע בקדרה הוא נפגם וע"ל כלל נ"ח ס"ק ע"ו שכתבתי שכן דעת הראשונים והאחרונים דלא כמהרש"ל שפסק דאם הכלי אינו נקי אף מה שבלוע בו נפגם: סח לא מקרי משום זה דבר חריף רק אם כולו או רובו דבר חריף דרובו ככולו כ"כ הרב בש"ע סי' צ"ה סעיף ב' בהג"ה וע"ל כלל וסי' ס"א דין י"ב: סט דכל שנפגם אף שהיה תחלתו משובח לכאורה משמע דדעה זו הוא דעת המחולק' עם הטור שהביא הרב בסמוך דהשביח ולבסוף פוגם אוסר וכן מבואר להדיא מדברי הרב בסימנים דפסק בהשביח ולבסוף פוגם דמותר וכפוגם ולבסוף השביח לאסור אבל באמת שגגה גדולה היא זו דלהדיא מבואר בש"ס פ' השוכר את הפועל דף ס"ז דהשביח ולבסוף פוגם אסור והוא הסכמת כל הפוסקים וכ"כ הרא"ש עצמו שם ובפוגם ולבסוף השביח דין זה לא נזכר כלל בש"ס לאסור אלא שלמדו הפוסקים דין זה מכח ש"ס כמבואר בב"י בסי' ק"ג ומ"ש הב"י שם תחלת סי' ק"ג בשם האשר"י ופוסקים בפ' אין מעמידין דכל שנפגם אף שתחלתו משובח מותר שם לא קאמר אלא דלא בעינן שיהא הדבר פגום מעיקרא כמו עכברא בשיכרא אלא כל שבשעת תערובתו הוא נפגם מותר כמו מבשל בכלי שאינו ב"י דאף שמתחלתו היה בן יומא והיה לשבח מ"מ כיון דעכשיו הוא לפגם מותר (וכן מבואר שם להדיא בדברי הרא"ש והתו' דף ל"ח ע"ב ד"ה אי משום) אבל בדבר שהיה לשבח בעת תערובתו ואח"כ נעשה לפגם כמו חומץ לתוך גריסין רותחין והרתיחן הסכמת כל הפוסקים לאסור עד שיפגם לגמרי שיפסל מלאכול כלב עיין ב"י שם ודוק: ע שאינו לא לשבח ולא לפגם · כן איתא בירושלמי פ"י דתרומות הלכה ו' והש"כ בסי' ק"ג ס"ק ב' כתב וז"ל ראיי' לדין זה מתמה דקי"ל דאין בגידין בנ"ט ואפ"ה קי"ל דאם נמוח דצריך ס' כנגדו אע"ג דאינו אלא כעץ בעלמא התורה אסרתו וה"ה לכל דבר איסור עכ"ל ולדבריו לפי מ"ש לעיל בכלל מ"א ס"ק ס' בשם הרשב"א להקל לבטל גיד הנשה ברוב א"כ ה"ה בזה ולפע"ד נראה שאין ראיה כלל לדין זה מג"ה דודאי בכל איסורי' אם הוא כעץ ואינו נותן טעם כלל אינו אוסר כלל וכמבואר לעיל כלל ע"ט דין ד' בקיב' שנתייבשה כעץ דאינו אוסר אך בגיד הנשה אף שאינה אלא כעץ התורה אסרו הלכך צריכה ביטול משא"כ כאן מיירו בדבר שיש לו טעם בפני עצמו אך שאינו נותן טעם בתבשיל זה לא לשבח ולא לפגם על כן אוסר כיון שעכ"פ אינו נותן טעם לפגם ויש לו טעם בפני עצמו משא"כ בדבר שאין לו טעם כלל והוא כעץ ודאי דאינו אסור רק בג"ה דחידו' וגזירת הכתוב הוא כנ"ל ברו' וגם בספר מנחת כהן ה"א פ"י דף ע"ה השיג על הש"כ בזה אך לפי שהבין שם דדברי מהר"אי מיירו בדבר שאין לו טעם כלל על כן השיג שם וחולק אדין זה לגמרי ובאמת העיקר כמ"ש ולא קשה מידי: עא דשמנונית בדבש עיין במרדכי פ' כל שעה ופ' אין מעמידין מבואר דלאו דוקא שומן של בשר אלא כל גיעולי' איסורי' בין דם · בין בשר וחלב ג"כ פוגם בדבש וכן מוכח מתו' פ"ק דחולין דף ח' ופא"מ דף ל"ח וכ"כ הרמב"ם בפי"ז מהמ"א דבשר פוג' את השמן ואת הדבש וכ"פ הב"י בש"ע סימן ק"ג ד' והר' הגי"ה שם די"א דבש' אינו פוגם את הדבש ובמקום שאין הפסד מרובה יש להחמיר ולעניין השמן עמ"ש לעיל כלל ע"ה ס"ק ל"ד: עב דמיירו במשקה העשוי מדבש הבאר שבע דף ק' ע"ד השיג על מהרי"ל ולא כיון יפה כמ"ש לעיל כלל נ"ח ס"ק ב': עג דהרי קדרה שאינה ב"י אסורה לכתחלה לפי זה משמע דאפי' בתבשיל שפגו' מעיקרא ג"כ הקדרה אסורה וכן משמע באו"ה כלל ל"ב דיש לגזור בכלים נ"ט לפגם אטו נ"ט לשבח כמו דגזרינן בכלי שאינו ב"י אטו ב"י אבל באמת משמעות הפוסקי' דבדבר הפגום מעיקרא אינו אוס' הכלים· וכמבואר להדיא בדברי הרב עצמו לעיל כלל נ"א דין ג' בשם כמה גדולי פוסקי' וכן פסק בש"ע בסי' צ"ה לעניין כלי' שהדיחו ונתנו אפר במי חמין וכ"מ בתשובת הרשב"א הובא בב"י סי' ק"ד ומ"ש באו"ה שיש לגזור בכלים נ"ט לשבח כמו בכלי שאינו ב"י זה אינו דדוקא שאינו ב"י גזרינן אטו ב"י לפי שמתחלה היה נבלע בו איסור וכמ"ש הטעם לעיל ס"ק ס"ה בשם התו' והרא"ש משא"כ בפגו' מעיקרא אך האו"ה אזיל לטעמו שכתב כלל ג' דין ח' טעם אחר ע"ש אבל משמעות גדולי פוסקי' אינו כן ונ"ע:

עד שניער בו איסור פגום בט"ז סי' ק"ג ס"ק ו' כתב וז"ל ותמהני דלמה נקט רמ"א שהכף נאסר מהאיסור פגום דהיינו מתבשיל ראשון שהיה האיסור פגום הא אפי' אם היה איסור גמור בכף תחלה ותחבו לקדרה שיש בו תבשיל שהאיסור שבכף פוגמו ה"ל הקדרה נ"ט בר נ"ט עכ"ל ובאמת לק"מ דאלו היה הכף בלוע מאיסור שאינו פגום א"כ איכא למיחש שמא הקדרה בלע איסור מהכף עצמו בלי אמצעי דתבשיל וכוונתו שהובא בט"ז עצמו בסי' צ"ה ס"ק ח' בשם הר"ן והתו' והש"כ בנה"כ השיג על הט"ז מצד אחר וכתב וז"ל יפה כיון רמ"א דעל כרחך גם כוונת האו"ה שבכ' איסור פגום דאל"כ ליכא אלא ב' נ"ט להתירא ואנן קי"ל לעיל סי' צ"ה דלא שרי נ"ט בר נ"ט אלא היכי דהוי ג' נ"ט בר נ"ט וכ"כ האו"ה גופיה הבאתי דבריו בש"כ סי' צ"ד ס"ק ט"ו עכ"ל נה"כ ובאמת אי משום הא לא קשיא דלענין הכלי מקרי דעבד ואפי' בבישול ובלייה מתירין שני נ"ט כמ"ש האו"ה להדיא בכלל ד' דין ה' ועמ"ש בס"ק ך"ה ולעיל כלל נ"ח וק"ל:

עה בזמן שהיתר כאיסור ובספק נ"כ אסור דספק דאורייתא' לחומרא כמבואר מדברי הרב: עו אבל אם האסור קיים אינו בטל שלא במינו רק בס' עיין בכל בו דף קי"א סי' ק' ובתמ' דעי' סי' קל"ע בשם תשובת הרי"ף משמע קצת כדברי האו"ה בזה: עז הוא מטעם דטעם כעיקר דאורייתא באמת האו"ה אזיל לטעמו דסובר טעם אחר כמבואר בדבריו בכלל ך"ג דין ה'

דהוי

כלל וסי' פ"ו ופ"ז בדין נשברו בבהמה הרגלים או הידים או בעוף האגפים ובהם ט"ז דינים :

א כתב י"ד סי' נ"ח נחתכו או נשתברו רגלי הבהמה האחרונים או רגלי העוף עד הארכובה דהיינו מה שחוהבין עם הפרסות כשמפשיטין הבהמה וכנגדן בעוף התחתון שיש בו במין קשקשים בכל מקום שיחתוך זה או נשבר כשר (א) ומיהו כשאין עור ובשר חופין את רובו (ב) האבר אסור וצריך לחתכו ולהשליכו (ג) קודם שימלחנו עם שאר בשר וכ"כ ספר המצו' קטן והגהו' מרדכי דף תשמ"א ע"ב וכת' בהג"ה אשר"י כשחותך האבר האסור צריך לחתוך (ד) מעט מן ההתר עם האיסור כי מקום החתך נמי אסור וכ"כ ב"י בשם הרשב"א וה"ה לכל מקום שהבהמה מותרת והאבר אסור עכ"ל ויש להשליך האבר בכל ענין אף אם עור ובשר חופין את רובו מאחר שאין אנו בקיאין איזה מקרי חיפוי בשר כמו שאכתוב לקמן :

ב ולמעלה מאבר זה כל מקום שנחתך (ה) אפי' תוך הפרק שבין האבר לעצם האמצעי שברגל טריפה כ"פ ספר התרומ' ורש"י וכן נוהגין באשכנז ובצרפת והכי נהוג דלא כהרי"ף והרמב"ם דמתירין אם נחתך בעצם אמצעי למעלה מצומת הגידין ולא קי"ל הכי אלא כרש"י והרא"ש והרשב"א והר"ן כולם הסכימו לדעת רש"י וכן המנהג ואין לשנות דלא כדברי ב"י שכתב דנקטינן כדברי הרמב"ם והרי"ף ואין דבריו נכונים להקל באיסור דאורייתא' במקום שכל הבתראים חולקים ומחמירין :

ג ואם בא לפנינו בהמ' או חיה שנפסקו רגליה במקום שאין עושה אותה טריפה כגון ברגליה הראשוני' או באחרוני' בפרק התחתון אמרינן בגמ' פא"ט שאין לאכול ממנה אלא ע"י בדיקה שיש לחוש שמא נשכה נחש וזו בדיקתה שלא יאכלהו אלא ע"י צלי ואם יש בה ריעותה יראה מיד ע"י האש וכת' רבינו ירוחם דאין לחוש לזה אלא במקום שהנחשים מצויין וכ"כ באו"ה ולכן כתב דעכשיו מותר דאין חוששין לנחשים שאין נחשים מצויין בינינו לכך (ו) לא חיישינן לגילוי :

ד וכיון שאם נחתכו רגליה טריפה אם יש לה ג' רגלים טריפה דכל יתר כנטול דמי וכאלו חסר רגל אחד והוא שיהא זה היתר מראש עצם תחתון ולמעלה (ז) לכל מקום שהוא מחובר שם טריפה כן הוא הסכמת הפוסקים דאינו מזיק יתרת בפ' התחתון וכת' המרדכי בשם הראב"ן אי איכא לאותו יתרת היכרא כגון שאינו עומד במקום הרגלים או שאינו מגיע לארץ או אינו הולך עליו אינו רגל (ח) אלא דלדול בשר וכשרה עכ"ל וכ"פ בשערים דמהרא"י ובאו"ה :

ה ואם נבראת בתחלת יצירה חסר רגל כת' ב"י בסי' נ"ד לדברי הרמב"ם פ"ה מהמ"א שכת' דכל מקום שניטל טריפה אם חסירה כשר ה"ה גם כאן כשר אך הרשב"א כתב דכל מקום שניטל טריפה ה"ה חסר טריפה וכן נראה דעת הר"ן פא"ט במשנה דאלו כשרות וכ"פ ב"י דנקטינן לחומר' וכנ"ל ודלא כאו"ה שכתב בכלל ל"ט דבמקום שניטל טריפה חסר כשר וכן משמע קצת בתרומת הדשן סי' קע"ז ובזה נראין דברי ב"י להחמיר אבל במ"ש דלדברי הרמב"ם חסר רגל כשר טעות נפל בפיו דהרי הרמב"ם כתב בהדי' פ"ה דהלכות שחיטה דטריפה וכן הוא בגמ' פא"ט (ט) דחסר ברגל טריפה וכ"כ הרא"ש באו"ה שהגי"ה והב"י טעה בזה :

ואם

דהוי קלא דבר שיש לו תקנה שיכול להכיר האיסור לכן הארי' ס' אף בדבר שאינו נ"ט כלל ועיין בש"כ בסי' ל"א ס"ק ו' שהשיג עליו :

כלל וסי' פ"ו ופ"ז **א** ומיהו כשאין עור ובשר חופין עיין בש"ע סי' נ"ה סעיף ה' כתב נשבר ויצא לחוץ דאי לא יצא לחוץ אף שאין עור ובשר חופין את רובו גם האבר מותר כן משמעות הש"ס דחולין דף ע"ו וכל הפוסקים וכ"כ להדיא הראב"ן סי' רס"ב ור"ע וכתמי' דעיש סי' קל"ו וקמ"ה ואף הרא"ש בפר' בהמה המקשה דעתו נגד דע' רש"י וכתב שנראה שאין הדבר תלוי ביציאת עצם לחוץ והכריע הב"י שם כדעתו ושכן הוא דעת רוב הפוסקי' היינו דוקא לענין פי' רוב הקיפו וכו' וכיון שידעינן שעור ובשר היה חופין את רובו אין נפקותא אף שיצא פעם אחת לחוץ אבל ודאי אי לא יצא לחוץ ודאי דאינו אוסר אף לדעת הרא"ש וכ"כ הב"י עצמו בסימן נ"ד שכן דעת הרא"ש ורש"י ע"ש והשתא ניחא לדעת הרא"ש הא דאצטריך הש"ס למימר נשבר העצם ויצא לחוץ ודלא כמעדני מלך דף קפ"ז ע"א שכתב שם דלדעת הרא"ש לאו דוקא קתני וע"ש בלחם חמודות דף קפ"ז סי' מ"ב והרב שלא הזכיר כאן כלל מיצא לחוץ משמע אף דלא יצא לחוץ האבר אסור ואפשר שנמשך בזה אחר הש"ד בסי' פ"ו דאוסר האבר עצמו בכל ענין וכבר השיג עליו בעל הג"ה ש"ד שם ועיין במ"ש דרל"ש שמתרץ דברי הש"ד ובלא"ה אין נפקותא לדידן כמ"ש הרב לקמן דין ח' ועיין בט"ז סי' נ"ה ס"ק ט' : **ב** האבר אסור וכתב הש"כ בסי' נ"ה ס"ק י"א וה"ל ואסור משום אבר מן החי מדרבנן ואם יש בו ספיקא אזלינן לקול' ואסור להושיטו לבני נח מדרבנן כ"כ הסמ"ק וסמ"ג עשין ד' קמ"ג ע"ב ומביאו מהרש"ל וכ"ה אבן דע' הר"ן והרשב"א דכיון דלישראל אין בו אלא מצות פרישה בלבד שרי לעכו"ם אפי' לכתחלה עכ"ל ובתשוב' אמונ' שמואל סי' י"ד השיג ג"כ על הסמ"ק ומתיר למכו' לעכו"ם בהמה או עוף מחיי' או לאחר שחיט' עשהאב' המדולדל שבה דכיון דאין האיסור בזה משום אבר מן החי אלא מדרבנן ואנו מצווי' על זה מש' לאו דלא תסור ולא בני נח ודלא כהסמ"ק וע"ש : **ג** קודם שימלחנו באו"ה כלל נ' דין י' כתב וז"ל איתא באו"ה של הגאוני' דמספקא להו אי נתבשל או נצלה (וכן הוא בהג"ה ש"ד סי' פ"ו) אותו אבר המדולדל שיצא לחוץ עם בשר אי נאסר אותו בשר ומאחר שנסתפקו הגאונים ראוי להחמיר עכ"ל ובכ"ח בסי' נ"ה פסק להחמיר אפי' במליח' א"כ אם יש ספק אי יצא לחוץ או לא בזה יש להקל אף דנהיגין להשליך אותו אבר נ"כ מ"מ דעבד אינו אוסר אפילו ע"י צלייה ובישול וכ"פ הש"כ בסי' נ"ה ס"ק י"ג אבן בט"ז שם מתמיה מאוד על האו"ה דכיון שהוא ספיקא דרבנן יש להקל ובאמת דברי האו"ה נכונים ודכה"ג לא הוי ספיקא דרבנן והוי כספק חסרון ידיעה וכמ"ש לעיל כלל א' ס"ק ו' : **ד** מעט מן ההיתר פי' מקום המחובר עדיין אבל העצם שנשבר ועור והבשר שנקלש בזה פשיטא דלא שייך אי אפשר לצמצם וא"צ לחתוך ממנו כלום כ"כ הש"כ בסי' נ"ה ס"ק י"ב ודלא כהב"ח ומהרש"ל שהביאו בענין אחר לכן השיגו על הפוסקי' : **ה** אפי' תוך הפ' שבין האבר לעצם אמצעי והיינו בין הערקום לשוק והוא נקרא בלשון אשכנז טשי"ך והם עצמות קטנות שבין השוק לעצם התחתון אבל חתך בערקו' עצמו כתב הב"י והרב בד"מ דכשר וכ"כ מהרי"ן חביב וביאר כן דברי הטור ולמד כן מדברי רבינו ירוחם וכן משמעות הראב"ן סי' ר"ע אבל הרא"ש בפ' בהמה המקשה ובתשובה כלל ך' סי' ע' פסק דנחתך בתוך הערקום זה טריפה והוכיח שם שזה דעת רש"י בפר' אלו טריפות גבי נגא דאנקורי וכ"כ בתשובת מהרש"דם חלק י"ד בדיני טריפות סי' נ"ה ע"ש אבל באמת דברי הרא"ש תמוהים לפרש כן כוונת רש"י ומהרש"ל בפ' בהמה המקשה סימן י"ב השיג על הרא"ש ובתשובת אמונת שמואל סי' ל"ט האריך שם בפי' רש"י והרא"ש ועדיין לא יצא ידי חובת ביאר כלל ובפרטות מ"ש שם שדעת רש"י בפא"ט שארכובה הוא מקום התחלת צומת הגידין דהיינו מקום שקורין קני"א בל"א זה בודאי אינו ועיין היטב ברש"י פ' בהמה המקשה דף ע"ו ע"א וע"ב דמבואר להדיא דדעת רש"י דארכובה הוא עצם התחתון במקו' שאין שם שום צומת הגידין רק למעל' סמוך לה מתחילין צ"ה (והא דהצריך רבא בדיקה בצ"ה אף דבארכובה למטה אין שם צ"ה מ"מ כיון שבא לפניו של אלא עופות ורגליה' שבורות בדק אי ליכא נ"כ ריעותא בצ"ה ואולי א' מהן מחמת חוזק השבירה שאבר בארכובה סמוך לנ"ה היה חושש שמא ע"י חוזק השבירה נפסקו הגידין ואפשר דאף אנן בקיאין בבדיקה זו כיון דליכא ריעותא בנ"ה ועיין בש"כ סי' נ"ו ס"ק ג') גם מ"ש שם בהבנת דברי הרא"ש לפי' רש"י דפא"ע דף כ"ו ע"א גבי נגא דאנקורי פי' רש"י שנשברו רגליה בארכובה ואין העצם יוצא לחוץ עכ"ל רש"י והבין שם דכוונת רש"י ואין העצם יוצא לחוץ קאי אארכובה למטה נ"כ דאי יצא לחוץ מיטרפה הבהמה בהכי גם זה אינו ראה כלל דהאי ואין העצם יוצא לחוץ דפי' רש"י לא קאי רק אלמעלה מהארכוב' וכמבואר ג"כ בפי' רש"י דמתני' שם דף נ"ו ע"ב וצ"ע מאוד על הרא"ש בהבנת דברי רש"י ומ"מ לדינא הואיל שגדולי פוסקי' ראשונים גם האחרוני' חששו להחמיר ע"כ באיסור דאורייתא ראוי להחמיר כמ"ש הרב עצמו בדין זה והיכי שחתך בין הערקו' לעצם התחתון מספק בט"ז סי' נ"ח ס"ק א' ובתשו' אמונת שמואל שם פסק בפשיטו' להכשיר בזה ע"ש : **ו** לא חיישינן לגילוי בבאר שבע דף ק' כתב דמשמעות רוב הפוסקי' שכתבו דין זה הסוברי' דשאני גילוי דליכא ריעותא לפנינו משא"כ בבהמה דאיכ' ריעות' לפנינו שנפסקו רגליה וגם כיון דאיכא לברורי כדאית' בש"ס מבררינן עכ"ל ועיין בש"כ בסי' ס' ס"ק ו' שכתב שנ"ל שזה נ"כ דעת הב"י ע"ש ונ"ל עיקר כדברי האו"ה דהא ניקר תאנים וענבי' דאיתא במתני' פ"ח דתרומות לאיסור דחייש' שמא הוא מניקר נחש ואפ"ה מבוא' בטי"ד סי' קי"ו והרשב"א בת"ה שער חמישי בית שלישי וכן הב"י בסי' קי"ז דעכשיו דאין מצויים נחשים אין חוששין אף דהתם איכא נ"כ ריעותא דניקר לפנינו וכ"פ מהרש"ל בפא"ט סימן ק"י דאין לחוש לכלום אפי' היכי דאיכא ריעותא ומ"ש הבאר שבע כיון דאיכא לברורי מבררינן כבר נסתר מזה באו"ה וכתב בכלל נו"ן דין ט' דעכשיו אין אנו בקיאין כלל בבדיקה זו : **ז** לכל מקום שהוא מחובר ואפי' עומד בפני עצמו ועומד במקום הרגלי' נ"כ טריפה וכ"כ הט"ז בסי' נ"ה ס"ק ד' וע"ש שהאריך והביא שם שלש דעות חלוקות זו מזו בפי' כל יתר כנטול דמי ועיין בש"כ ס"ס מ"ח ומ"נ וסי' נ"ד ס"ק ע' : **ח** אלא דלדול בשר ואפי' אותו אבר עצמו כתב באו"ה כלל נ' סי' י"נ דמותר דאין לאסור משום אבר המדולדל דהתם אפא גזירה היא ומבואר בתשו' מהר"ם רוטנברק סי' מרי"ג והמרדכי דאף אם יש למעלה אצבע אחר יתר והיה בו עצם אחד ונפירן יש להתיר לדעת הראב"ן אם אינו מגיע לארץ דהא יש להכשי' אפי' בצורת רגל וכ"ש בית' אצבע ולא אמרי' דכיון שהוא אצבע א"כ אין דרכו להיות ארוך כל כך ויש להטריף זה אינו דהא ודאי לא הוכר רק יתרת רגל וא"כ אם אנו באין להטריף ודאי מטעם דנחשב כיתרת הרגל ואם כן אין להטריף אלא כמו ברגל וכן משמעות המרדכי בהגהות מהרא"י בש"ד וכ"י : **ט** דחסר ברגל טריפה וכתב ע"ז סי' נ"ח סעי' ד' וז"ל אבל אם נברא חסר העצם התחתון יש להכשיר אע"פ שאם נחתך תוך הפרק טריפה היינו בין הערקום לשוק הכא מכשירינן דלא אסריכ' בנחתך שם אלא מספק שמא נגע בעצם האמצעי או בצומת הגידין דבידי אדם אי אפשר למצם משא"כ בידי שמים עכ"ל אבל באמת דבריו תמוהין ולא ידעתי מאין יצא לו טעם זה דאי אפשר לצמצם דהלא המוציא הדין הוא מהרא"ש פ' בהמה המקשה ועי"ד סי' נ"ה ומשמע דאסור מדינא דהוי נחתך ממש בעצם האמצעי

ו ואם לא נחתכו הרגלים רק נשמטו ממקומן אם ניהק ממקום חיבורו בגוף טריפה בין בבהמה בין בעוף ודוקא שנתעכלו ונרקבו הגידן המחברין הרגל עם הגוף והוא הגיד היוצא מראש העצם העליון אל הגוף אבל לא נרקבו אפי' נפסקו כש' בין בבהמה בין בעו' (י) כן הסכמת רוב הפוסקי' ולא כרבי אלחנן שכתבו הפוסקי' בשמו דמטרי' בעוף אפי' לא נתעכלו הגידין (יא) (וכתב בתשוב' הרשב"א סי' רכ"ו דבעינן שנרקב רוב הגידין אבל מיעוטו אינו מזיק וכ"כ ב"י בשם חידושי הרשב"א וחוק' אם עור ובשר חופין את רובו וכמו שיתבאר לקמן לענין שבירת עצם) וכתב המרדכי ריש אילו טריפות אי לא ידע אם נתעכלו ניביה או לא טריפה דהוי ספיקא דאורייתא ולחומרא מיהו אם מצא הרגל שמוט לאחר שחיטה ואינו יודע אי בשעת שחיט' נשמט או לאחר שחיטה נשמט כשירה (יב) דודאי בשעה מועטת כזה לא איעכול ניביה (יג) ובלבד שידע שבשעה שהובא לפניו לא היה שמוט וה"ה בעוף למאן דבעי איעכול ניביה גם בעוף עכ"ל הגהו"ה מיימוני פ"ו מה"ש ובאו"ה כתב דאנו נוהגין להטריף אי שף מדוכתיה (יד) דאין אנו בקיאין באיעכול ניביה וכן הוא בטי"ד סימן נ"ו וכתב באו"ה (טו) דעל כן יש להטריף אם נשבר סמוך לגוף ד' אצבעות וב' בדק' ולא מהני אם חזר ונקשר היט' אע"ג דמועיל בשאר שבירה כמו שיתבאר לקמן מ"מ סמוך לגוף לא מהני דחיישי' לאיעכל ניבית ואי איעכל ניביה ולא נשמט העצם כתב ב"י בשם המרדכי דכשר:

ז כתב בטי"ד וז"ל כתב הרשב"א ראשו התחתון של עצם זה העליון המחובר לשוק שנשל ממקומו יש אוסרין ויש מתירין אפילו נתעכל גידיו ולזה דעתי נוטה עכ"ל וכתב ב"י דכן הסכמות רוב הפוסקי' להתיר (טז) ובתשובת הרא"ש כלל כ' סימן י' דאין להכשיר רק בשעור ובשר חופין את רובו עכ"ל וכתב ב"י מיהו אם נחתך תוך הפרק פשיט' דטריפ' והוא פשוט וה"ה אם נתפרק תוך הפרק התחתון אצל הארכובה הנמכרת עם הראש נמי דינא הכי וכן משמע בתשו' הרא"ש כלל הנזכר:

ח ואם לא נחתכו רק נשברו הרגלי' או אחד מהם למטה בפרק התחתון פשיטא דכש' דלא גרע מנחת' אבל למעלה מארכוב' כל מקום שאלו נחתך שם טריפה אנו נוהגין להטריף ואין חילוק אם הוא במקו' צומת הגידין או לא וכ"כ האגור בשם אביו דכן המנהג וכן ראיתי רבותי נוהגין ואע"ג דמדינא היה כשר אם עור ובשר חופין את רובו מאחר שרבו החולקי' בדין עור ובשר חופין את רובו אימתי מקרי חיפוי בשר או שיש לחוש שמא יצא מעול' דרך נקב קטן והוא טריפה לדעת רש"י והרבה מן הפוסקי' על כן נהגו להטריף (יז) אף בשאין אנו רואין שום ריעות' בעור ובשר זה נ"ל בטעם המנהג והאגור כתב טעם אחר משום דאין אנו בקיאין באורך צומת הגידין ואין נראה כמו שאכתו' לקמן בס"ד:

ט ודוקא שנשבר ולא נקשר אבל אם נקש' יפה כתבו הגאוני' דכשרה כיון שחזר ונקשר בידוע שלא יצא רובו לחוץ כי אלו יצא לא היה חוזר ונתרפא וכן הוא הסכמת הפוסקי' דכשחזר ונקשר יפה כשר אפילו אין עור ובשר חופין את רובו מיהו יש לדחות ולכן אין להכשיר רק כשעור ובשר חופין את רובו וגם נקשר יפה וכן נראה דעת האו"ה וכתב מהרי"ק שורש ל"ה ודוקא כשחזר השבירה למקומו הראשון ונתחב' שב' עם שב' יחדיו ידובקו אבל אם לא חז' השבירי' למקומו הראשון ונתחב' אלא שני' שברי עצם (יח) שוכבין זה ע"ז זה נמש' הנ' וזה נמשך הנה כעין שרגילין למצא בהרבה אע"פ שנתחברו שני העצמו' ביחד וקרם עלייהו עור ובשר טריפה דזה לא מקרי נקשר יפה עכ"ל וכתב מהרא"י בכתביו סימן קפ"ב אע"ג דעדיין אנו רואין שבודאי נשבר הואיל וחזר ונקש' יפה כשר וכ"כ או"ה דאע"ג דעדיין במקום השבירה עב יותר מבשאר מקום בשר עכ"ל:

י וכל זה לא מיירו אלא בנשבר שלא במקו' צ"ה אבל אם היא במקו' צ"ה אע"פ שחזר ונקשר יפה טריפה וכ"כ הרא"ש דטריפה בבה"ג וכ"פ בהג"ה ש"ד בשם מהרא"י כדבריו ואע"ג דמדברי הרא"ש והטי"ד (יט) משמע קצת דע"י בדיקת צ"ה הוי לן להכשיר מ"מ אין אנו בקיאין בבדיק' צומת הגידין ויש להטריף

ועוד דהא אפי' חתך בתוך הערקוס אוסר הרא"ש כמ"ש לעיל ס"ק ה' והתם ודאי אפשר לומר שלא נגע כלל בעצם האמצעי וכן מוכח נ"כ ממ"ש הפוסקים ביתר רגל שהו' טריפ' אם עומד בכל מקום שאם נחתך טריפ' והיינו אפי' עומד בין הפ' לעצם אמצעי וכן אפי' בערקוס לדעת המטריפין שהבאתי לעיל ס"ק ה' וכ"כ הש"ך להדיא בסי' נ"ה ס"ק א' והא דאמרי' כל יתר כנטול דמי היינו בחס' בידי שמים לדעת רש"י כמ"ש הב"י בש"ס מ"א והש"ך בס' נ"ד ס"ק ע' ואף לדעת הרמב"ן דהוי כנחתך בידי אדם וכמ"ש הט"ז ג"כ בשמו בסי' נ"ה ס"ק ד' מ"מ משמעות הוי אפשר לומר כיון דלא נחתך ממש ואפ"ה טריפה לכן נ"ל דאין להקל נגד משמעות כל הני פוסקים ואף חסר בידי שמים יש להטריף ולא לסתור הכלל שבידינו כמ"ש הלבוש עצמו בסי' נ"ן דחוששין להחמיר וכל מקום שניטל ביד טריפה ה"ה לחסר כנ"ל עיקר ועיין בתשו' אמונת שמואל סי' ל"ט ובב"ח נ"ה ס"ק ע': י כן הוא הסכמה רוב הפוסקים עיין בט"ז סי' נ"ה ס"ק כ' שהשיג על הב"י וכתב דלדעת הטור שגורס כדעת הרי"ף והגאונים וא"כ אפי' איפסקי ולא נתעכלו נ"כ טריפה: יא וכתב בתשו' הרשב"א דבעי' וכו' עד לענין שבירת עצם כן הוא נוסחא אמיתית וכן מצאתי מוגה בכתיבת יד מו"ח זקיני הגאון המפורסם מהור"ר שמעון זצ"ל וכן הוא הגירסא בספרי הת"ח הנדפסים בדפוס קראקא בכתב רש"י אך גם שם נפל קצת טעות דמוכח והנכון כמו שאיתא בפנינו ומ"ש הרב ודוקא אם עור ובשר חופין אינם מדברי הרשב"א רק דברי עצמו ולמד כן מדברי הרא"ש בתשובה וכמ"ש בסמוך ס"ק ע"ז והש"ך בסי' נ"ה ס"ק ז' לפי שנזדמן לו נוסחא מטועה בדברי הרב על כן השיג שם מאוד על הרב אבל באמת כפי נוסחא שלפנינו לא קשה מידי: יב דודאי בשעה מועטת כזו לא איעכל ניביה והא דהצריך המרדכי לומר דינו בי"ש ספק אם שמוט לאחר שחיטה או בשעת שחיטה הלא אפי' בידוע שנעשה שמוט בשעת שחיטה כשר כיון דודאי בשעה מועטת כזה לא איעכל ניביה ואפשר דאי יהיה ספק מתי נעשה שמוטה איכא למיחש שמא נתעכל קודם שנשמט עכשיו בשעת שחיטה אבל אם יש נ"כ ספק אי נשמט כלל קודם שחיטה סמכינן דלא נתעכלו ניביה ועי"ל דהא דודאי בשעה מועטת וכו' לאו דוקא אלא קרוב לודאי ומ"מ מידי ספיק' לא נפקא וק"ל: יג ובלבד שידע הא"ל אי נסתפק לנו אי היתה שמוטה קודם טרפה והא דלא סמכינן אספק ספיק' דהיינו ספק א' שמא לאחר שחיטה וא"ת"ל קודם שחיט' שמא לא איעכל ניביה תירץ הש"ך בסי' נ"ה ס"ק ג' משום דהוי ספק חסרון ידיעה אי איעכל ניביה וספק חסרון ידיעה לא מקרי ספק כלל אבל היכי דידעינן שלא נשמט קודם שהובאה לשחוט סמכינן נ"כ אטעם דודאי וכו' עכ"ל אבל נ"ע לפי מה שפסק הרב לעיל כלל מ"ג סוף דין ז' דהיכי דליכא ס"ס מחמירינן אף היכי די"ש לו תקנה ע"י בדיקה וא"נ שום בדיקה א"כ חסרון ידיעותינו לא מעלה ולא מורדת דהלא אף אם היינו בקיאין בבדיקה לא היה צריכין לבדוק (ועיין בקונטרס הספקות שכתבתי שיש חולקים דאף בספק ספיקות צריכין בדיקה) א"כ חסרון ידיעותינו אינו מזיק (ועיין בסמוך ס"ק ל' וכתבתי שכן דעת הרב עצמו ושאר פוסקים) ועוד דלפי מה שכתבתי לעיל כלל מ"ה ס"ק מ"ח בשם הש"ך עצמו ושאר פוסקים מבואר להדיא דכה"ג לא מקרי ספק חסרון ידיע' לכן נ"ל עיקר דלכך לא מקרי כאן ס"ס כיון דאי אפשר להפכו ואף שהש"ך כתב שם וז"ל דאפשר להפכו דא"ל וא"ת"ל נתעכל מ"מ שמא נשמט לאחר שחיטה עכ"ל זה אינו דכיון דנתעכל קודם שחיטה יכולין לתלות באיסור עפי מבהיתר וקרוב לודאי שנשמט קודם שחיטה דכיון שנתעכל ניביה שוב אינו מחובר לגוף היטב וע"י דריסה נעשה שמוט ועי"ל בלא"ה לא מקרי כה"ג ס"ס משום דיותר יש לתלות שנשמט בחייה ע"י כח הבהמה וכדמשמע בתשו' מהרי"ק סי' ל"ה וע"ל ס"ק ל' וע"ל דין י"ד ודו"ק: יד דאין אנו בקיאין באיעכל ניביה וז"ל או"ה כלל נו"ן דין ג' ואין אנו בקיאין להבחין אי גם איעכל ניביה או אם אפסיק לבדו ונהגו להטריף עכ"ל משמע מדבריו דעכ"פ בעי' שנפסק אבל היכי דלא אפסיק ניביה לא חיישי' כלל לאיעכל ניביה וכ"כ מהרש"ל בפא"ט ובאו"ש וכן משמע בחידושי הרשב"א ובתה"א בית שני שער ג' דף מ"א דאיעכל ניביה לבד אינו נטר' אלא דבעי' שנפסק מחמת העיכול וכן מבואר מב"י סי' נ"ה לגירסת הרא"ש והרשב"א ע"ש אכן הב"ח מחמיר אף דלא איפסק ניביה מ"מ שמא נתעכלו לבדו וטריפ' וכן נראה משמעו' הרב בש"ע סי' נ"ה דפסק בסתם לאסור כל שמוטת ירך ועיין בש"ך סי' נ"ה ס"ק ג': טו דע"כ יש להטריף אם נשבר עיין בש"ע סי' נ"ה סיים הרב בהג"ה דדוקא היכא דליכא הפסד מרובה יש להחמיר כזה: טז ובתשו' הרא"ש כלל כ' סי' י' אף דשם מיירו רק בנשבר מ"מ מדמדמי שם הדין לכוה' דאטמא דשף מדוכתי' סובר הרב דאף בנשמט בעינן עור ובש' חופין את רובו וכן משמע ממ"ש הרא"ש בתשו' שם בסי' י"ו בנתפרק דבעינן עור ובשר חופין את רובו אף בפ' התחתון וכ"ש בפ' העליון ונ"ל דהרא"ש סובר דלא נזכר חילוק זה בש"ס גבי שמיטה כון עור ובשר חופין או לא משום דסתם שמוטה משמע שהוא מכל צד והעור שלם רק שנשמט האבר ממקומו אבל היכא דנקרע העור ויצא לחוץ בעינן עור ובשר חופין את רובו והש"ך סי' נ"ה ס"ק ז' השיג על דין זה ובאמת דברי הרב נכונים ועמ"ש לעיל: יז אף כשאין אנו רואין שום ריעותא הט"ז בסי' נ"ה ס"ק ח' והש"ך סי' נ"ה ס"ק י"ד מתמיהין על חומרא זו ומסיק הש"ך דאע"פ שנתפשט המנהג להחמיר מ"מ יש להקל כזה בנקשר שבר אל שבר יחדיו כיון שלא נשבר במקום צ"ה ואף מהרי"ק שהביא הרב בסמוך דין ט' דבעינן שבר אל שבר יחדיו ידובקו היינו דוקא בניכר ריעותא בעור ובשר כמ"ש וקרם עליו עור ובשר וכו' אבל היכי דליכא ריעותא יש להקל לאחרים אבל לא לעצמו ובנשבר המקום שאין עושה טריפה דאבר אסור מדרבנן אין להחמיר כלל אם אין ריעותא בבשר ונקשר אפי' לא נקשר שא"ש י"י והט"ז ס"ס נ"ה מיקל יותר בנשבר במקום שאינו עושה טריפה אפי' איכא ריעותא בבשר נ"כ כשר כל שנקשר יחדיו אע"פ שלא חזר למקומו הראשון וכל זה דלא כתשו' משאת בנימן שמחמיר בדינים אלו ע"ש בש"ך ועיין שבאר עשק סי' ס"ח: יח שוכבין זה ע"ז וכתב הט"ז בסי' נ"ה ס"ק י"א וז"ל ונ"ל שאם היתה השבירה כקולמס כזה בשיפוע וחזרו ונתדבקו השברים שאותו שיפוע רק שלא נתכוונו ממש כמו שהיה בתחלה רק עוקץ זה למטה קצת למטה וזה קצת למעלה דכשירה ומהרי"ק לא אתי לאפוקי אלא דוקא בשוכבים זה על זה אבל לא בנדון כזה הכו דלא לוסיף על חומר' דמהרי"ק כנ"ל עכ"ל ועמ"ש בס"ק י"ז דלאיזה עניין מיירו מהרי"ק: יט משמע קצת דע"י בדיקת צומת הגידין הוי לן להכשיר המעיין בדברי הרא"ש בפ' בהמ' המקשה והטור בסי' נ"ן יראה בפשיטו' שכן דעתם וכ"כ הב"י כמה פעמים בסי' נ"ה בשם הטור והרא"ש וכן פסק שם בש"ע אלא דאם יצא לחוץ או לא מהני בדיקת צומת הגידין ומ"ש הרב וכ"ש בדברי הב"י דכתב דלא מהני בדיק' בכה"ג הביאו כן מלשונו הב"י בסי' נ"ן בשם תרומת הדשן אבל באמת גם שם משמעות הב"י אינו כן וכמו

ומ"ש

שהאריך בזה האלפס חמודות דקפ"ה ע"ב ע"ש ול"ע על הרב בכל זה וכד"מ ואלאי כש"ס נ"ו שבקש להוכיח כן משמעות הכ"י ואין דבריו מוכרחי' וברורים כלל ע"ש : **כ** אם הוא רק נפוח ונצרר דם ודוק' נפוח ונצרר הדם אבל בשינוי מראה לחוד כגון ירוק שקורין בל"א ברוין געל בכה"ג דאין שם לקות' ולא נפוחה מכשירי'נן לגמרי ואף בנפוח ונצרר דם מ"מ קודם שיטריף צריך לחתוך הנפוח והיכי דלא חזינא בגידין שום ריעות' ואין בו רקבון ונמוח אף שנצרר הדם יש להכשיר כן מבואר מדברי מהרש"ל וב"ח ועט"ז הובא בש"ך סי' נ"ו סעי' י"א ובט"ז שם ס"ק ח' ע"ש : **כא** למי שבקי בבדיקה וכתב באו"ה כלל נ' דין ג' דבנשבר שיש ריעותא גדול לפנינו יש להחמיר ולומר דאף בבהמה אין אנו בקיאין בבדיקת צ"ה ונראה פשוט שזה ג"כ דעת הרב כאן לכן כתב תחלה דין בזה בסתם דאין אנו בקיאין בבדיקת צומת הגידין ויש להטריף בכל ענין כ"ש לדברי ב"י וכו' וכאן כתב דבבהמה בקיאין אלא ודאי כמ"ש וזה כוונת הרב בסימנים אכן בש"ע ס"ס נ"ו משמע דדעת הרב להקל אף בנשבר בבהמה ע"י בדיקה צומת הגידין וכ"פ מהרש"ל מיהו דוקא בחזר ונקשר אבל לא נקשר יש לאסור גם בבהמ' וכ"כ הש"ך ס"ס נ"ו ע"ש וכתב שם שגם משמעות הרב כאן ובסימנים להתיר בבהמה ע"י בדיקה ובאמת משמעות הרב כאן ובסימנים להיפך : **כב** דיש לנהוג איסור בשתיהן ובש"ע ס"ב בהג"ה סיים הרב מ"מ דהסבר' ראשונה היא עיקר דהס כלפי חוץ שהזוג נופל עליו עכ"ל ואף שדעתו דלענין דינא יש להחמיר כשני הסברות כמ"ש הרב כאן וכד"מ מ"מ היכי שיש עוד צד סברא להקל דעתו דראוי לסמוך על דעה זו דהס דוקא כלפי חוץ ולא מכפנים כנ"ל כוונת הרב בש"ע ועיין בש"ך : **כג** ואם לאו אסורה מספק ולא אמרי' נשחט' בחזקת היתר עומדת כיון דליכא רגלים לדבר למתלי שנעש' לאחר שחיטה ואיכא ריעותא לפנינו ול"ד לזאב שנטל בני מעיים ועוד דהספק הוא מחמת חסרון ידיעה כ"כ הפוסקים הובאים באורך בש"ך בסי' נ' ס"ק ג' ועיין בתשו' מהרי"ק סי' ל"ה ומהר"ש מדינה סי' ל"ה גם דברי ריבוש סי' ס"י ול"ג סי' ק"ז ובט"ז ובש"ך סי' ק"י וכמ"ש לעיל כלל מ"ג ס"ק ל"ד : **כד** ובהושחר פי המכה טריפה אע"ג דאין אנו בקיאין איזה מקרי הושחר היינו דוקא להקל ולומר שלא הושחר דאמרי' דלמא הושחר ואכן אין בקיאין אי הושחר או לא אבל אי ידעינן שהושחר לפנינו ודאי דטריפה וק"ל : **כה** והעלם עלמו אסור פי' אם נשבר : **כו** ובהגהות מיימון כתב דיש להטריף ועיין בש"ך סי' נ"ג ס"ק ד' שכתב שיש עוד דעות הרבה פוסקים להחמיר בשמוטה וע"ש : **כז** גם כאן יש להטריף בלבוש בסי' נ"ד כתב דל"ע דמ"ש בנשתברו מיעוט צלעות דכשרה ואין חוששין לנקיבת הריאה ועיין בט"ז סי' נ"ג ס"ק ב' מאי שמחלק בזה ובלא"ה לא קשה מידי דשאני ידי הבהמה כיון שדורסת תמיד בחוזק חוששין שניקב' הריאה כיון שנצרר דם משא"כ בצלעות שמונחים תמיד ואינם זזים ממקומן ועיין בש"ך ס"ק כ"ז : **כח** דיש לה צלעות עבות ועוד דמתוך עובי הבשר ורחבו ליכא למיחש לנקיבת הריאה כ"כ המרדכי ועיין בש"ך סי' נ"ג ס"ק ח' וט' : **כט** אך המנהג להטריף הלבוש בסי' נ"ד כתב דלמאי דמחמירי' בגף עוף א"כ כ"ש בנשבר צלע אחד בעוף במקום שהריא' נחבאת שם דיש להטריף ועיין בש"ך בסי' נ"ד ס"ק ג' שחוכך מתחלה ג"כ קצת להחמיר ומסיק וז"ל ומ"מ נ"ע מאחר שלא הזכירו הפוסקים ראשונים ואחרוני' מדין זה כלום וכולם כתבו סתמא כשנשברו צלעותיה כשירה עכ"ל והט"ז בסימן נ"ג ס"ק ב' ובסי' נ"ד ס"ק א' כתב דאין להחמיר כלל בצלעות ול"ד לגף שמנדנד תמיד אילך ואילך אפשר שע"י כן נכנס לפנים עכ"ל וכן עיקר שגם בגף העוקרבו המתירין א"כ הכו דלא נוסיף עלה : **ל** סמוך לגוף ברוחב אצבע אגודל מלשון זה משמע דמשערין היינו מלבד מה שתקוע בתוך הגוף כבוכנא באסיתא והיכא דנשבר באלכסון צריך שיהא גודל ממקום שהתחיל השבר לצד הגוף והיכא שנתחבר שבר על שבר בתוך אגודל כזה — כיון שהשבירה נעשה רחוק מגודל כשרה כל זה משמעות דברי הרב וכ"כ הש"ך בסי' נ"ג ס"ק ח' : **לא** טריפה בכל ענין עיין בש"ך בסי' נ"ג ס"ק י"ו שהאריך והעלה לדינא דיש לצדד להקל היכי שנהדבקו השברים יפה שבר אל שבר ואין ניכר ריעותא בצלעות הואיל ובלא"ה דעת רוב הפוסקים להכשיר בנשבר : **לב** כתב מהרי"ק דהוי טריפה כבאר שבע בפא"ע דף פ' האריך להשיג על מהרי"ק בדין זה ועיין בתשו' מ"ב סי' מ"א ונו"ן שכתב דאף מהרי"ק מיירו בענין דליכא רק ספק אחד ע"ש דבריהם באורך ומה שמקשים שם על פסק הב"י בש"ע סימן נ"ג סעיף כ' וסעיף ד' שסותרים זא"ז עיין בש"ך ס"ק י"א יישב על זה ע"ש :

לג דבשמוטה יש לנהוג כדברי מהר"ק אף דבכל ס"ס אזלינן להקל מ"מ כתב הרב בד"מ בסימן נ"ג וז"ל דאין זה ס"ס גמור דהספק השני שכתב האו"ה שמא לא ניקב' הריאה אותו ספק הוא מחמת חסרון ידיעה שאין אנו בקיאין בבדיקה עכ"ל ד"מ ומטעם זה פסק הרב כאן להחמיר בשמוטה וכ"פ בש"ע סי' נ"ג וכ"כ הט"ז והש"כ אבל באמת צ"ע דהא כבר כתבתי לעיל כלל פ"ה ס"ק מ"ח בשם הש"כ עצמו ושאר פוסקי' דכה"ג לא מקרי ספק חסרון חכמה ועוד דלפי מה שפסק הרב לעיל כלל מ"ג דין ז' דס"ס מתירין אף דהיכ' דאפשר לברר ע"י בדיקה ומהאי טעמא פסק הרב להדיא בסי' ק"י סעי' ע' בהג"ה דין זה דנשמט הגף להתיר ובאמת כבר הרגישו הש"ך והט"ז בסי' נ"ג בסתירת דברי הרב בזו ומדחיקים מאוד להרץ דבריו ובאמת סתימת דברי הרב כאן ולעיל כלל מ"ג ובש"ע סי' ק"י וי"ג וכד"מ אינם משמעים כן לכן נראה עיקר דאף שכתב הרב בד"מ

להטריף בכל ענין וכ"ש לדברי ב"י דכתב דלא מהני ליה בדיקה בכה"ג וכתב המרדכי סוף פ' בהמה המקשה דאי איכא ריעותא במקו' צ"ה ואינו ידוע אם נפסק אחד מן הגידין כתב בהג"ה דאין אנו בקיאין בבדיקתן ויש לאסור הכל עכ"ל וכ"כ האו"ה (כ) אם הוא רק נפוח שקורין גשוואלין בל"א ונצרר הדם שאין כאן ריעותא מבורר' רק זאת יש להטריף בעוף שבדיקת צ"ה שלו קשה ואין אנו בקיאין אבל בבהמה שגידיו גדולי' ואינן רק שלשה יבדוק (כא) למי שבקי בבדיקתו עכ"ל וטוב להחמיר בין אם הריעות' על הרגל מבחוץ או מבפני' וכ"כ ב"י בשם מהר"י בן חביב: (כב) דיש לנהוג איסור בשתיהן וכן מסקנת הב"י ולענין אורך צומ' הגידין נפלת ג"כ מחלוקת בין הפוסקי וכתב מהרא"י בכתביו סימן קמ"א דהוא היה משער בצ"ה לפי מראית עין כל עוף לפי גדלו וקטנו שכל זמן שהם קשים הם צ"ה כמו כבהמה ומהרי"ל שיער כרוחב אצבע בעוף ממקו' שמתחילין עכ"ל וכן הוא בש"ד וברוקח סי' ת"ר כתב בעצם אמצעי מחציו ולמטה הוי צ"ה מחציו ולמעלה אין שם צ"ה עכ"ל וע"ז יוכל כל אדם לסמוך עצמו בין בעוף בין בבהמה ואם הוא למעלה מחצי עצם אמצעי אין לחוש לצ"ה כנ"ל :

יא כתב בטי"ד כ"ס נ"ה נמצ' העצם שבור ואינו יודע אם נעשה מחיים או לאחר שחיטה אם הושחר פי' המכה טריפ' דבידוע שנעשה מחיי' ואם אין יכולין להכיר אם הושח' או לא אם יש במה לתלות כגון שדרסה לכותל או שרצצה וכיוצא בו תלינן להקל (כג) ואם לאו אסורה מספיק' עכ"ל ונ"ל דאין לחלק בין עוף לבהמ' דאם היא בענין שאפשר לתלות שנשבר רגל הבהמה נמי כשר וכן נראין דברי הר"ן פא"ט דלא כאו"ה שכתב דבבהמה לא תלינן להקל הואיל ועצם שלה הוא חזק ועוד נרא' מדבריו דאם ידוע שלא הושחר פי המכה כשר בכל ענין אפי' לא דרס' או רצצה ולכן כתב דלדידן דאין אנו בקיאין איזה מקרי הושחר בעי' דוקא רצצה או דרסה לתלות דנעשה לאחר שחיטה והושחר מכח דם המכה ואינו נכון דאפילו ידוע בודאי שלא הושחרו פי המכה אין להכשיר אלא אם יש לו מקו' לתלו' בו (כד) ובהושחר פי המכה טריפה בכל ענין וכן משמעות לשון טי"ד וכ"כ הב"י :

יב וכל זה לא מיירו רק ברגלי' האחרוני' של בהמה או ברגלי העוף אבל אם נשברו ידי הבהמה דהיינו הרגלי' ראשוני' או אפי' נחתכו או שנשמטו מעיקר' או שיש לה שלשה ידים כשרה (כה) והעצ' עצמו אסור אם אין עור ובשר חופין את רובו כאשר נתבאר וכתב בהגהו' אשר"י פ' בהמה המקש' ודוקא כשלא עברה המכה את הצלעות אבל אם נשבר הרגל ועברה המכה את הצלעו' אז יש לחוש לנקיבת הריאה עכ"ל (כו) ובהגהות מיימוני כתב דיש להטריף אפילו בשמוטת יד וכן הוא בש"ד ובגמ' איתא בהדיא דשמוטת יד כשרה וכתב באו"ה כלל ט' דאין להטריף בשמוטה אלא כשעברה המכה את הצלעות ונצרר דם בצלעות עכ"ל ונראה דהכי יש לנהוג בין בשבורה בין בשמוט' אע"ג דב"י כתב לגבי שבירת גף דעוף דלא חיישינן לנצרר דם מ"מ מאחר דלא קי"ל הכי ומטרפינן בנשבר הגוף אם נצרר דם (כז) גם כאן יש להטריף מיהו אם נשבר אפי' סמוך לגוף יש להכשיר דהא אפי' בשמוט' כשר אע"ג דנוהגין להטריף בשבירת הגוף סמוך לגוף מ"מ בבהמה (כח) דיש לה צלעות עבות המגינות עליה אין לחוש אם לא נצרר דם מבפני' בצלעות כנ"ל :

יג ואם נשבר הגף של עוף רוב הפוסקי' הסכימו להכשיר אפי' נשבר סמוך לגוף ממש אם לא שנשמט מעיקרו שאז חיישי' שמא נקב' הריאה אך מקצת הפוסקי' אוסרי' אם נשבר סמוך לגוף וכתב מהרי"ק שורש ל"ח הלכתא להכשיר בכל ענין (כט) אך המנהג להטריף כל שנשבר (ל) סמוך לגוף ברוחב אצבע אגודל וע"ז יש לסמוך וכ"כ מהרא"י בת"ה סימן ק"פ וכן הוא בהג"ה ש"ד וכ"כ האגור ואם נשבר סמוך לגוף או נשמ' אין בדיק' הריאה מהני דהא אין אנו בקיאין בבדיקה וכ"פ באו"ה כלל נו"ן וכן המנהג' ודלא כב"י דכתב דנקטינן לחלכתא להכשיר בכל ענין אפילו סמוך לגוף אפילו נצרר הדם מצלעות ואין לנהוג כדבריו אלא כאשר כתבתי ומשמע מדברי האחרוני' דאם הוא סמוך לגוף ברוחב אצבע (לא) טריפה בכל ענין ואם הוא רחוק כרוחב אצבע אגודל בכל ענין כשר אמנם מהרא"י ז"ל בת"ה סי' ק"פ כתב דלעול' יש לעיין בצלעות אם נצרר שם הדם מבפני' טריפה וכמ"ש המרדכי פא"ט דף תשל"ט והגהות מיימוני פ"ח בשם ראב"ן ולי נראה דודאי אין לחוש לעיין אם נצרר דם בצלעות מאחר שרוב הפוסקי' מכשירין בכל ענין אמנם אם רואה שנצרר הדם יש לחוש לדברי מהרא"י ולדברי הראב"ן כנ"ל ועוד נראה דאין חילו' בין אם יש עוקץ לשביר' עצם הנשבר בין אין לה עוקץ אע"ג דבתשובת הרא"ש כתב דאם יש עוקץ לשבירה צריך לבדוק בריא' שמא נכנס לפני' ונקבה היינו דוקא אם הוא סמוך לגוף אבל רחו' מן הגוף ליכא למיחש ומאחר שהמנהג להטריף ברוחב אצבע בכל ענין וברחוק מזה נהגו להכשיר שזה מקרי רחוק אין לחוש אח"כ לנקיבת הריאה כנ"ל וכבר נתבאר דאע"ג דבשר צריך להשליך האבר המדולדל שמא אין עור ובשר חופין את רובו :

יד ואם נשבר או נשמט הגף ואינו ידוע אם נעשה קודם שחיטה (לב) כתב מהרי"ק שורש ל"ה דהוי טריפ' ולא תלינן בע"י זריקה נעשה אמנם באו"ח כלל נ' כתב דבשר דהוי ס"ס ספק קודם שחיט' ואת"ל קודם שחיטה שמא לא נקבה הריאה עכ"ל ול"נ (לג) דבשמוטה יש לנהוג כדברי מהרי"ק ובנשב'

(לד) ובנשב' יש לנהוג כדברי האו"ה דמאחר דרו' הפוסקי' מכשירין בנשבר אפי' סמוך לגוף כדאי הם לסמוך עלייהו בבה"ג ודוקא שלא הושחר המכה או נצרר דם דאז נראה דנעשה מחיים (לה) ואם יש מקום לתלות בו השבירה או השמוט' פשיטא דמכשרינן כמו שנהבא' לענין רגל שנשבר :

טו כתב ב"י בשם שיבולי לקט מעשה היה בעוף שהיה לו מכה עמוק' תחת הכנף נגד הריאה ושמו נוצה על המכ' ונפחו דרך הגרגרת בקש דק ולא יצא הרוח ורצ' להכשירו והר"ש ברק בענין זה שמיל' מקום המכ' מים ונפח בקש דרך הגרגר' והתחילו המים לבצבץ והטריפוה עכ"ל וכבר נתבאר לעיל (לו) דאין אנו בקיאן בבדיקה וכל מקום שיש לחוש לנקיבת הריאה יש להטריפו כנ"ל והכי נהוג :

כלל וסימן פח בדין נקובת המרה או אם נטל ה המרה או היה לה ג' מרות ובו ח' דינים :

א אמרינן בגמרא פא"ט מרה שנקבה טריפה ודוקא נקבה שלא כנגד הכבד או שאין הכבד סיתמה וכתב ב"י בשם הרשב"א דאם נקבה המר' ויש לתלות בסכין או ביד הטבח כשרה ופשוט הוא עכ"ל :

ב ואם נקבה כנגד הכבד בענין שהכבד סותמה כשר' וכתב ב"י בשם הסמ"ג וסה"ת והרשב"א דאם נקבה הכבד נגרה טריפ' (א) והוא פשוט דמעהה אין כאן סתימה :

ג כתב הגהו' מרדכי דחולין דף תשמ"ב ע"א דיש להסתפק (ב) אם נסרכ' המרה למקום אחר אם הוא טריפה ובמרדכי פא"ט דף תשל"א פסק להיתר וכ"כ האו"ה כלל ס"ב וכן הוא דעת תב"י לענין חצר הכבד שנסרך דלא מטרפינן בסרכא רק בריאה וכ"פ מהרי"ו בבדיקותיו לענין חצר הכבד דנסרך דכשר ונראה דה"ה לענין מרה הנסרכת דחד טעמא אית להו ודלא כדברי תה"ד שכתב בסי' קס"ג דכל מקום שהנקב פוסלי' ומטרף סרכא ג"כ טריפה שם :

ד נטלה המרה ביד או נחסרה מתחלת ברייתה טריפה כ"כ הרמב"ם פ"ו מה"ש והכי נהוג אע"ג דרבי' חולקי' ומכשירין מסקנ' הרא"ש בפסקיו ובתשובתו כלל ך' סי' ד"ו כדברי האוסרין ובך פסק מהרא"י סי' למ"ד וכך הוא מסקנת הכ"י מיהו כתב בעל הלכות גדולות בשלא נמצא לה מרה (ג) טעמינן לה בדוכתא אם יש בה טעם מרה כשרה בידוע שנבלע במקומה וכתב ראב"ד (ד) ואי לא טעים ביה טעם מרירה כשהיא חיה יצלנה ואם בלע בגווית יהיב בי' טעמא וכתב בפסקיו של מהרא"י ז"ל סי' ל' דאנן יכולין לסמוך ע"ז והכי נהוג אע"ג דכתב בהג"ה ש"ד בשם מהרא"י דאין לסמוך אלחיכה כי אם האומן היודע להבחין וא"כ איכא למימר דאין אנו בקיאן בזה כמו בכל הדברים הצריכין בדיקה מ"מ מאחר דמהרא"י עצמו כתב דאף לדידן יש לסמוך אזה א"כ ס"ל (ה) דכל אדם בקי בזה ושלא כדברי הג"ה ש"ד וכדאי הם המכשירין בנטלה מרה לסמוך עלייהו בבה"ג כנ"ל :

ה כתב הטי"ד אבל יש מיני עופות שאין להם מרה (ו) כמו תורים ובני יונה ואין לאסרן כיון שכל המין כך הוא ומ"מ אין ללמוד מהם להכשיר מינים האחרים שאין לה מרה שחלוקים הם במינים ואין ללמוד מין משאינו מינו עכ"ל וכתב הרשב"א בתשו' סי' ק"ח עוף או בהמה הבאה לפנינו ואין להם מרה לא אמרינן ניזל בתר רוב בהמות או עופת שאינן טריפה ובודאי מין עוף זה אין להם מרה אלא אדרבה אמרינן דרוב בהמות או עופת יש להם מרה ואין אומרין מין זה אין לו מרה אא"כ ידוע לנו בוודאי שזה המין אין לו מרה אבל מספק טריפה :

ו כתב בטי"ד ואם נמצא ב' מרות טריפה דכל יתר כנטול דמי ואם היה אחת ונראית כשתים נוקבין אותה ואם שופכת זו לזו אחת היא וכשרה ואם לאו שתים הם וטריפה עכ"ל וכתב מהרא"י בכתביו אם נמצאו שתי מרות ובמקום דבוקם בכבד כרוחב אצבע היא אחת כשרה אפי' לא שפכי להדדי עכ"ל וכתב ב"י דה"ת אם מתחלה הם שתים ובסוף הם מתערבים ונעשה אחת כשרה וכתב ב"י ולפעמים לא שפכי אהדדי מרה מחמ' עובייה יש להוציא כל הליחה שבשתיהן וליתן מים באחת מהן (ז) ואם המים נכנסת לשנים אחת היא וכן שמעתי מעשה כזה והכשירהו כתב הרשב"א בתשו' סי' נ' על מעשה שהיה ב' מרות בכבד אחת הנה ואחת הנה וסמפון א' שופך מרה לשתיהן כשאדם זוקף האחת חוזרת ליחה למקום שהסמפון מחלק המרה ושופך לשניה ועל דרך זה היה שופכת להדדי אבל כשהם שוכבת כדרך שהם עומדת בכבד אין שופכת זה לזה והביא סברות להתיר ולאסור פ"מ מסקנתו דטוב ליזהר (ח) בכל ביוצא בזה לחוש לדברי המחמירין עכ"ל :

ז כתב באו"ה כלל ס"ב וז"ל במרדכי מרה הניכרת מעבר לעבר של כבד כשרה עכ"ל ונראה דמיירו ששופכת להדדי (ט) אבל אי לא שפכי להדדי טריפה דה"ל כשני מרות כנ"ל :

ח כתב במי"ד גרעין שנמצא במרה אם הוא גדול כשל תמרה כשרה שאין יכול לנקוב הושט ובודאי נכנס דרך הסמפון ואם הוא דק כשל זית טריפה שהרי הוא עשוי לנקוב עכ"ל וכתב ב"י דאם יש בה מחט לדברי התוספת והרא"ש והטי"ד כשרה דהואיל והסת

בד"מ הטעם דמהרי"ק הוי משום דהוא ספק חסרון ידיעה מ"מ אין דעתו כן לפסק הלכה כיון דכבר פסק לעיל כלל מ"ג ובסי' ק"י דס"ס א"צ בדיקה כלל וכן מצאתי בקצת ספרי ד"מ וכ"כ בהגהו' פרישה סי' נ"ג ומ"ש הרב כאן וכש"ע להחמיר בשמוטה היינו כיון שמהרי"ק לא היה רוצה להקל כמ"ש הרב בד"מ ואולי היה למהרי"ק טעם מספיק שאין זה קרוי ספק ספיק' ואפשר מטעם שכתב מהרי"ק שם לענין שמוטת סימנים דיותר יש לתלות שנשמט בחייה ע"י כח או כמ"ש בעט"ז בסי' נ"ג דבשמוט הוא קרוב לודאי שניקב לכן לא מקרי ספיקא אבל באמת חסרון ידיעה בבדיקה אינו מזיק לדעת הרב וזה כוונת הרב בש"ע סי' ק"י סעי' ע' בהג"ה שכתב לענין ס"ס אינו מזיק מה שאין אנו יכולין לבדוק כגון נשמט אע"פ שיש לברר ע"י בדיקה עכ"ל היינו לדוגמא בעלמא נקט כגון נשמט וכ"ש לענין שאר ס"ס אבל באמת בנשמט עצמו דעתו להחמי' מטעמי' אחרי' וזה שכתב הרב שם וע"ל סימן נ"ג וק"ל ועמ"ש בס"ק י"ג : **לד** וכנשבר יש לנהוג כדברי הא"ה והיינו באין עוקץ דאם יש עוקץ די"ט כנשמט כן משמעות הרב בד"מ וכ"כ הש"ך בסי' נ"ג ס"ק י"א : **לה** ואם יש מקום לתלות בו דהיינו כגון שרצצה או דרסה בכותל אבל מה שפרכסה בשעת שחיטה זה לא מקרי מקום לתלות בו כ"כ מהרי"ק בסי' נ"ה ע"ש: **לו** דא"א בקיאין בבדיקה בעט"ז סי' נ"ג ס"ק י"ד דבזה אין להחמיר ויש לסמוך על הבדיקה כי בלא"ה הוא חומרא בעלמא וכ"פ העט"ז בשמם ועיין בש"ך שם ס"ק ע"ז שמסכי' עם דעת הרב כאן ומהר"ש מדינה בביאוריו לטי"ד סימן נ"ג כתב דצריך לה בדיקה הרבה :

כלל וסי' פח **א** והוא פשוט בש"ס פא"ט דף מ"ח ע"א : **ב** אם נסרכה המרה בתשובת צמח צדק שאלה ע' פסק במרה שהיתה בולטת מבין הצלעות לחוץ בין עור ובשר והפריד המר' בנחת מבין הצלעות ע"י שהיה חותכין בין הצלעות והיו מרחיבת הצלעות זה מזה ונמצא המרה שלימה ונפחו אותו ועלתה בנפיחה ולא נמצא בה נקב כלל והכשיר מטעם זה דאין סרכא אלא בריאה וגם כיון דניקב הדופן בין הצלעות אלינן ריעותא בדופן וגם אין לאסו' מטעם שמא ניקבה הדופן ע"י קוץ או מחט וניקב א' מהאיברי' הפנימים משום דספק ע"י חולי או ספק ע"י קוץ יש להקל כמו שפסק בש"ע סי' מ"ע ודלא כתשוב' משפטי שמואל סימן ק"ל שאוסר במעשה כזה ויסודו בנה על הפוסקי' שאין אנו נוהגין כמות' וכתב ספרו טרם יצא לאור החבור הגדול הש"ע ואחרוני' ונתפשטו חיבוריה' בקרב כל ישראל אין לנו אלא דבריה' עכ"ל הוכן דבריו שם : **ג** טעמינן ליה אדוכתא אע"ג דאסור לטעום דבר מאכל לידע אם יש בו איסור לכן בעינן קפילא ארמאי לענין איסור כמבואר בי"ד סי' צ"ח (ועיין בתשובת הריב"ש סי' רפ"ח ולעיל סוף כ"ל ל"ט וכמ"ש שם) ולכן כתב מהרש"ל והובא בב"ח סי' צ"ו דבשקונין בשר מן הטבחי' ואינו ידוע אם מלוח דאסור לטעום בו בלשונו אפשר דהכי קים להו להגאוני' דמילתא דלא שכיח דמרה יהא נטולה לגמרי והרגילות הוא שנבלע במקומו ויטעום טעם מרה כ"כ הש"ך בסי' מ"ב ס"ק ד' והט"ז בסי' צ"ח ס"ק ב' למד מזה דספק איסור מותר לטעום בו בלשונו אבל משמעות האחרוני' הב"ח בסי' צ"ו והדרישה בסימן צ"ח והש"ך כולם מסכימי' להחמיר כדעת מהרש"ל וצ"ל דאם לוחך בכבד צריך שידיח תחלה מן דם בעין שעליו וק"ל ועיין בש"ע סי' ס' וכתב בתשובת צמח צדק שאלה ק"ז דאומן ישראל שעושה בורית שקורין (בל"א זייף) וצריך לטועמה אי סגי ליה במלח שבה לתוכו דמותר לטעמו לרקוק כיון דבורית פגומה לגמרי אפי' קודם שנתבשלה וכיון שפוגם מותר ע"י טעימה אפי' לכתחלה כיון שאינו אוכל עכ"ל : **ד** ואי לא טעים ביה לפי מ"ש בס"ק ג' בשם הש"ך דקים ליה להגאונים דמילתא דלא שכיח דמרה יהא נטולה לגמרי והרגילות הוא שנבלע במקומו וכו' היה נלע"ד לכאורה באם לא נמצא המרה וקודם שטעים בדוכתא בא כלב ונטל הכבד דיש להתיר מק"ו מנאבדה הריאה קודם בדיקה דאפי' המחמירין בריאה כמבואר בי"ד ריש סי' ל"ט היינו משום דריאה עלולה לטרוף מפני הסרכות ושאר טריפו' דשכיח בה משא"כ כאן דלא שכיח דמרה יהא נטולה ואמרינן בודאי שנבלע במקומו אכן למעשה צ"ע די"ל דשאני התם דלא אתיל ריעותא כלל ואמרינן נשחטה בחזקת היתר עומדת עד שיודע במה נטרפה משא"כ כאן דאיכא ריעותא לפנינו דניטל וא"כ ליה כאן חזקה דכשרות עד דאתברר לנו שנבלעה במקומו וגם בלאו הכי דברי הש"ך אינם מוכרחים וצ"ע : **ה** דכל אדם בקי בזה בש"ע בסי' מ"ב איתא קורע הכבד שתי וערב וא"כ טעמינן לה והוא מדברי הרא"ה שהובא בב"י ע"ש : **ו** כמו תורי' ובני יונה ואיתא בהג"ה ש"ד סי' פ"ח דאיל אין לשם מרה ולא חשיב כניטל דכולם הכי איתא וכ"כ האגודה פא"ט והא"ה כלל כ"ב דין ע' והכי איתא בש"ע סי' מ"ב דאין לו מרה בכבד אבל יש לו למטה סמוך לזנבו ע"כ וצ"ע אם לא נמצא לה מרה מה דינו דמלשון ה"נ ושאר פוסקים שכתבו טעמינן ליה אדוכתא משמע דוקא באותן מינין שמרה הם אצל הכבד התם שייך דטעמינן ליה משום דכבד כוהה ומרה זורקת בו אבל כאן דאין המרה אצל הכבד היכי לעביד ואף אם יש טעם מר במקום הדבוק מכל מקום הוי כניקב המרה דבשלמ' גבי כבד דרכה להיות כך כדאמרינן כבד כוהה ומרה זורקת בו ואולי אף שרחוקה מן הכבד אעפ"כ זורקת בו ע"י סמפון והדבר צריך חקירה גדולה אצל הבקיאים בזה : **ז** ואם המים וה"ה אם ע"י נפיחה עולים שתיהן כן הוא בש"ע סימן מ"ב : **ח** בכל ביוצא בזה בש"ע שם הכריע הב"י דבבהמה ישראל יש להקל ומהרש"ל פא"ט סי' ב' מכשיר לגמרי כיון דבלאו הכי קצת פוסקי' מכשירין בשני מרות עכ"ל וכלשון זה ממש כתב ג"כ בתשוב' מהר"ש מדינה בביאוריו לטי"ד סי' מ"ב ע"ש : **ט** אבל אי לא שפכי להדדי

דק'תלינן דר' כמפין אהי אבל להרמב"ן פ"ו דה' שחיט' ולפי דברי הר"ן טריפה דפירש הא דבגרעין דק כזית טריפה היינו מטעם שמא ניקבה המרה וכ"ש דהיישי' במחט ובאו"ה כתב דטריפה אם נמצא בה מחט או שאר דבר חד ולפי זה אין חילוק בין קופא לגו או לבר אפי' אם אית' מרה קטן והיא שלימה טריפה כמו מחט שנמצא בריאה וכמו שיתבאר לקמן והכי נהוג :

כלל וסי' פ"ט בדיני כוליא וטחול וכבד שנקבו או שנלקו וכו' שנים עשר דינים :

א אמרינן בגמ' גבי טחול אם נטלה כשירה ואם ניקבה בקולשי' כשרה (א) ואם ניקבה בסומכיה טריפה (ב) ודוקא שלא נשתייר כעובי דינר זהב שלא ניקב אבל אם נשתייר כשר וכתב ב"י כשם הרשב"א דאם נשתייר חצי' של טחול שלא ניקב כשרה דודאי עובי דינ' זהב אינו יותר מחצי' וכתב בהגהו"ת המרדכי (ג דכל מה שדבוק לכרס קרוי סומכיה ולא יותר וכ"כ בש' ר' ירוחם וכת' הט"ד בשם הרשב"א דאם נחתך במקום עביו שהוא טריפה וכת' ב"י דכן הסכמת הפוסקי' וכתב בשערים וז"ל נקרע (ד) או נמוק (ה) או נשתנה מראית הבשר בסומכי' טריפה והוא דלא נשתייר בעובי דינר זהב אבל אם נשתייר כשר (ו) דלא גרע מניקב וכן הוא בהג"ה מיימון דכל שהבשר רע יש להטריף וכן הוא במרדכי פא"ט דף תשל"א ע"א וכת' עוד דאם היה מים אפי' כרוחים בטחול כל שהבשר שלם סביבו כשר ונראה דהיינו דוקא כעובי דינר זהב ועי"ש במרדכי שהאריך במעשה כזה :

ב כת' הי"ד בסי' מ"ג בשם הרשב"א טחול של עוף עגול כענב' ואינו דומה לשל בהמה לפיכך יש מי שהורה שאין הנקב פוסל בו ועליו אנו סומכין (ז) שכבר הורה זקן עכ"ל :

ג אם נמצאו (ח) ב' טחולים כשר כיון שאפי' ניטל כולו כשרה עכ"ל טי"ד וכ"כ הרא"ש וכת' בתשו' הרשב"א דאם היה יהרת דבוק בסומכיה דטחול טריפה דכל יהר כנטול דמי היינו כאלו ניטל ממקומו (היינו הוא ומקומו) הדבוק בו והוי כניקב הטחול בסומכיה דטריפה אמנם יש חולקי' וס"ל דפי' כל יהר כנטול דמי הוי כאלו האבר שדבוק בו לגמרי ניטל וא"כ אפי' בסומכיה כשר וזה הפירש עיקר והסכימו עליו רוב הפוסקים וכ"כ ב"י בסי' מ"א ולפ"ז אפי' דבוק בסומכיה כשר וכ"כ ב"י ודלא באו"ה דכתב דאם דבוק בסומכיה לכ"ע טריפ' ובהג"ה ש"ד כתב על טחול שהי' דבוק בו החיכה של בשר כמין יד ובא מעשה לפני מהר"א והטריףעכ"ל ומפורש שם דס"ל כסברא הראשונ' וטוב להחמיר (ט) במקום דליכא הפסד מרובה מיהו נראה דאין להטריף אלא אם יש ביתרת הזה צורת הטחול אבל אם אין לו צורת טחול לא מקרי יהרת כמו שנתבאר לעיל סי' פ"ו :

ד אמרינן בגמ' ניטלו הכליות כשרה הלכך אם נמצאו שלשה כשרה וכתב הרא"ש שם וכן (י) אם נקבו או חסרו אפי' הגיע החסרון והנקב (יא) עד הלובן כשרה וכ"כ הטי"ד וכן פסק הב"י וכת' הכל בו מאחר דאם הקטינה הכולי' טריפה כ"ש נימוחה או נימוקה מחמת חולי ואין להכשיר אלא בהכרה (יב) מתחלת ברייתו' ולפי זה צריך לבדוק במקומן אם הכים שלהם מלא חלב ואין שם כ"א ההוטין לבד אז ניכר שזהו ההלת ברייתן וכשרה ואם נמצא שם חלל ומקום ריק ניכר שהיה לה כליות אלא שנמוחו וטריפה עכ"ל ודבר זה יתבאר לך עוד לקמן :

ה וכתב הטי"ד ואם נמצאו מים בכולי' אם הם זכים כשרה אבל אם הם עכורים או אפי' זכים וסרוחי' טריפה וב"ה בגמ' ודוקא שהגיעו המים עכורים (יג) עד הלובן שבכולי' (יד) אבל בלאו הכי כשרה וכתב ב"י דאין חילוק בין אם נמצאו המים בכוליא עצמו או בשלחופית שבכולי' וכתבו הגהות אשר"י בשם הגאונים דאם נמצא דם בכוליא דכשרה וכ"פ באו"ה כלל נ"ג וכתב הטעם (טו) משום דכוליא בולה דם משמע אבל אי נשתנית מראה המים לצבע אחר מקרי עכורים וטריפה וכ"כ

להדדי טריפה וכתב הרב בד"מ סי' מ"ב ואע"ג דבריאה בסי' ל"ז סעיף ה' אמרינן אפכא לענין בועה היינו משום סמפונו' משא"כ בכבד אע"ג שנטלו הסמפונות כשרות עכ"ל :

כלל פט א ואם נקבה בסומכיה טריפה וכתב הט"ז בסי' מ"ג וז"ל כשאלתי אשר נמצאו באיזה גליל עגלים שיש להם נקב מפולש בטחול בראש העב וסביב הנקב מכפני' מקיף עור הטחול וניכר שנבראת כך יש להתיר ע"ש דבריו באורך ובספר נה"כ השיג עליו ואין דבריו מוכרחי' כלל ובפרטות מה שמביא שם מדברי הרשב"א בתשובה סי' שפ"ג אין סתירה כלל וכבר ביאר בתשובת צמח צדק סי' ע"א דברי הרשב"א באורך ומסכי' עם הורא' הט"ז וכן משמע קצת מלשון הרמב"ן שהובא בתה"א להרשב"א דף ל"ע והובא ג"כ בט"ז סי' כ"ה ס"ק ד' דהטחול להכי נטרפת ביתרת משום דהוי כניקבת ע"י אדם משמע דחסר בידי שמים מותרת ועוד דנקיבת הטחול הידוש הוא דניטל כולו כשר ואין לך בו אלא חידושו כמ"ש הב"י בסי' מ"ג ע"ש ועיין עוד שם בצמח צדק שכתב שכן הדין בכל האברי הפנימי' שאין להם חלל בפנים אם ניכר שנבראת כך בנקב מפולש יש להכשיר אבל באברי' שיש להם חלל וניקב לתוך החלל אז אף אם ניכר שנבראת כך יש לאסור אכן באותן אווזות שיש להם על ראשם נוצה זקופות למעלה כעין כרבול דעצם המוח שלהם נסדק לארכו וכן הוא מתחלת ברייתן והיינו רביתייהו יש להכשיר ע"כ תוכן דבריו שם :

ב ודוקא שלא נשתייר כעובי' דינר זהב לקמן סוף כלל צ"ו מבואר דבטחול לא מהני סתימת חלב או שאר בשר דוקא שיהא מגוף הטחול ומבואר בט"ז ס"ק ה' דגם העור הטחול לא מקרי סתימ' ולא מצטרף לשיעור עובי דינר זהב והש"כ בנה"כ חולק עליו גם בתשובת מהר"י הלוי כתב בפשיטות דקרום הטחול סתימה מעלייתא היא ולא דמי לחלב טמא שאינו סותם היינו מטעם דלא מהדקה והוי הותב משא"כ קרום הטחו' שדבוק מאוד :

ג דכל מה שדבוק לכרס אף שבמקום הדבוק יש ג"כ בשפה דק קצת מ"מ הוא בכלל סומכיה ואם ניקב טריפה כ"כ הט"ז בסי' מ"ג ס"ק א' וכ"כ בתשובת מהר"י הלוי סימן ל"ה ובלאם ממודו' דף קס"ח בפא"ט הביא מעשה שנעשה פה פראג בטחול שניקב מקום העב דהיינו מקום שאינו דבוק רק מונח על הכרם והטריפום המורי' והש"ג הוא עליהם ופעמו להכשיר וסיים כך אני דן להלכה ולא למעשה הואיל ומרקה מפי החבורה לאסור :

ד או נימוק וכתב הט"ז בש"ם מ"ג וז"ל ונ"ל דמה שאסרו בנמוק או ליקוי בלד העב היינו כשמתחיל מבחוץ והולך לפני' אבל אם הטחול בחוץ שלם ולקוי בפנים אין איסור דלא המיר מריאה דאמרינן בזה חסרו מבפנים לא שמי' חסרון והדע מדאמרו בגמר' כשר בריאה פסול בכוליא דהיינו מוגלה ולא אמר כן בטחול דפסול בו מה שכש' בריא' דהיינו לענין חסרון מבפני' וכן נראה דעת מהרש"ל אלא דמ"מ מספיקא להקל כיון שלא נמצא מפורש בפוסקי' עכ"ל ויפה עשה שלא רצה להקל בזה דהראיה שמבי' מסוגי' דש"ם דחולין דף כ"ה ע"כ מכשר בריאה וכו' אין ראיה כלל להמעיין בש"ם וניראה הרא"ם בסוגיא זו ע"ש גם מ"ש דלא גרע מריאה כוונתו כמ"ש מהרש"ל פא"ט סי' פ"ז דהא בריאה מטרפינן לקותא מבחוץ בכל שהוא אפ"ה לקותא וחסרון מבפני' לא הוי חסרון א"כ כ"ש בהני אברים שאין לקותא מבחוץ מטריף בכל שהוא מכ"ש שאין חסרון מבפני' מטריף גם זו אין ראי' דהא מסיק בש"ם שם דף כ"ה דאין לדמות טריפת זו לזו ואין ללמוד כ"ש זו מזו ואפשר דדעת מהרש"ל דהא דאמרינן אין אומרי' בטריפות זו דומה לזו היינו דוקא חומרא וקולא בשני חלאים ואברי' משא"כ כאן דלענין לקותא גופא איכא נד חמור בריאה מבחוץ ונד להקל בלקות' מבפני' איכא למילף מק"ו וכן משמע קצת מפירש"י שם וזה נ"כ כוונת הט"ז שם ומ"מ למעשה אין להקל אא"כ בהפסד מרובה דאז יש לסמוך על דברי מהרש"ל והט"ז ויש לצרף לזה מ"ש בש"ך ס"ק א' דאין לך בו אלא חידושו :

ה או נשתנית מראה הבשר וכתב הט"ז בסי' מ"ג ס"ק וי"ו והש"כ בס"ק ד' דאף דעת הרב דאין לאסור אלא כשהבשר לקוי מחמת שינוי אבל שינוי מראה לחוד אינו מזיק וכ"פ מהרש"ל והב"ח :

ו דלא גרע מניקב ובניקב דוקא שאין מחט לפנינו אבל בנמצא מחט תחוב בו ויש לחו' לנקב' שאר אברים אז יש להטריף כ"כ הט"ז והש"כ שם בסי' מ"ג והשיגו על הב"ח דמכשי' בזה :

ז שכבר הורה הזקן הסכמ' כל האחרוני' הב"ח ומהרש"ל הש"כ והט"ז דראוי להחמיר לעצמו :

ח ב' טחולי' בתשוב' צ"צ שאלה צ"ח פסק דאם אחת ניקב בסומכי' אם ידעי' איזה היא היתרה והיתר' ניקב' לית לן בה וכשרה אבל אם אינו ניכר איזה היא היתר' ושניה' עומדי' בשוה ושניהם הם בגידול אחד מספק מטרפינן ע"כ וכן מבואר לקמן ס"ק י"ז בכולי' שכן הסכמ' האחרוני' אכן נראה דמיירי דוקא באינו ניכר שהנקב בא ע"י תחלת הבריאה דאל"כ מכשיר בכל ענין אפי' בטחול וכמ"ש לעיל ס"ק א' בשמו ודלא כמשמעות הסימני' של תשובת צ"צ שכתב שהשאלה היה בניכר שכך הוא מתחלת ברייתא ובאמת תוך השאלה והתשו' לא הוזכר מזה כלום :

ט במקום שאין הפסד מרובה מהרש"ל וב"ח פסקו דלף בה"מ יש להחמיר וכן הסכמת הט"ז בסי' מ"ג אכן הש"ך שם בס"ק ט' כתב שכדאי המה רש"י והרא"ש והרמב"ם והטור ורי"ו והב"י לסמוך עליהם במקום הפסד עכ"ל ועיין בש"ך סי' מ"ו ס"ק י"ד דכתב הוא עצמו דאין ראיה מהכרעת הטור ורי"ו שהם תלמידי הרא"ש מ"מ עכ"פ כדאי המה רש"י והרמב"ם והרא"ש לסמוך עלייהו וטור ורי"ו אגב גררא נקט : **י** אם נקבו או חסרו הרא"ש לא כתב חסרו רק נחתך וניקב אבל הטור כתב חסרו וכתב מהרש"ל בפא"ט ולא נהירא שהרי לא מטרפינן נחמכה אלא דחשיב כאלו אינו וא"כ כ"ש נחסר עכ"ל ועיין בט"ז סי' מ"ד ס"ק ב' שהשיג על מהרש"ל בזה וכתב דנמסמס יש לחוש שינדל הכאב ויפסיד גם מקום הקרין משא"כ בנחסר עכ"ל · ול"נ דגם הרא"ש והטור לא קאמר אלא בניקב ונחסר שלא ע"י חולי דע"י חולי הוי כמו לקותא וכ"כ האו"ה כלל כ"ג אף שהב"ח בסי' מ"ד כתב דלמעשה צריך להתייעב בדבר מ"מ בנחסר ע"י חולי עכ"פ אין להקל כיון שלא נזכר בדברי הרא"ש כלל וכמ"ש מהרש"ל : **יא** עד הלובן כשרה ועד בכלל נמי כשר ע"ז וש"ך בסי' מ"ד ופשוט בש"ם ופוסקים : **יב** מתחל' ברייה' לאו דוקא דה"ה אם ניטלו בפעם אחה בידי אדם וכ"כ הב"י בש"ע סי' מ"ג ועיין בט"ז בסי' מ"ד ס"ק י"ג ובש"ך מה שמישבים שם דברי הכל בו שלא יקשה עליו קושית מהרש"ל והב"ח : **יג** עד הלובן ועד בכלל שצריך שיגע תוך הלובן וכ"כ הט"ז בסי' מ"ד ס"ק ו"ו ובש"ך ס"ק ח' ואם יש ספק אם הגיע הלקות' עד החרין כגון שנטלו כלב קודם בדיקה הוי ספיקא דאורייתא ולחומרא וכ"כ בתשוב' מהר"ם די מדינא סי' ל"ה ול"ו ובדברי ריבות סי' ש"י ע"ש : **יד** אבל בלא"ה כשרה לפי דעת האו"ה שהביא הרב בסמוך בדין וי"ו אפי' שלא הגיע למקום שלובן טריפה בעכורין דדוקא במכות חרב צריך שיגיע ללובן כ"כ האו"ה שם להדיא וכן פסק מהרש"ל בפא"ט סי' פ"ו וכן דעת הש"ך והט"ז בסי' מ"ד ע"ש ועיין בתשו' דברי ריבות סי' ש"י ומכת חרב דלאסור דהיינו שהכה בכח כדרך שמכין בחרב דאז אוסר אם הגיע למקום חרין ועיין בש"ך ס"ק ז' וט' וט"ז ס"ק ה' וי"ו ע"ש ואין

טו מקום דכוליא עלה דם ולהכי לא נקט הטור דם דכ"ש הוא מן המים זכים כ"כ הט"ז

וכ"כ הרשב"א בתשוב' על מראה מים שהיה מראיהן כעין דבש והטריפה והכי נהוג דלא כב"י דכתב דמכשירינן בדם ש"מ דאין להחמיר בעכורין לגמרי :

ו ואמרינן בגמר' דאם לקתה בכוליא אפי' באחד מהן טריפה ואיזהו ליקוי כל שנתמסמס הבשר עד שאם יאחז אדם במקצתן מתמסמס והוא שיגיע הליקוי עד חלובן שבה והיינו הלובן שבחריץ שבאמצע הכוליא וכתב ב"י דכן עיקר וכ"כ הרשב"א דאין שום טריפות בכוליא אא"כ הגיע למקום חריץ (טז) ואם לקתה במקום חריץ לחוד שם טריפה ששם עיקר מקום חיות' עכ"ל אמנם באו"ה כלל נ"ג משמע דס"ל דנקטינן להלכתא (יז) דטריפה בלקותא אפילו לא הגיע למקום חריץ וכתב המרדכי פא"ט דף תשל"א ע"א מעשה שהיה כעין מכה על כוליא מגבה בחלב ותתכו הכוליא לשנים (יח) ולא היה מכה בפני' והכשירהו עכ"ל וכן הוא בהג"ה אשר"י וכתב ב"י בשם הרוקח סי' שצ"ה דאם נמצא (יט) אבן בכוליא בשרה כי משם יורד לגיד הערוה ובשם א"ח כתב מעשה שהיו אבנים קטנים בכוליא עד מקום חריץ ושם היה שלם והכשירהו עכ"ל ולפי דברי הרוקח משמע דאפי' נמצאו האבני' במקום חריץ כשר משום דהיינו רבותייהו ואפשר דגם הא"ח מודה בכך אלא שנקט המעשה כמו שהיה וכנ"ל דמאחר דדרך האבן לגדל בכליות והו' מה' רופאים אין להטריף אפי' במקום החריץ וכתב בי"ד וז"ל כתב בעל העיטור מסתבר' דלובן בכוליא לקותא הוא וכל שינוי מראה פוסל בה ואם היא ירוקה כשרה עכ"ל וכתב ב"י דמראה אדמומי' כולו או מקצתו אינו פוסל בכוליא דכולה היא אדומה ונ"ל דהא דקאמר ירוקה כשרה הוא ג"כ דוקא כמראה ירוק (כ) הנקרא געל שנוטה ג"כ לאדמימות אבל שאר ירוק כברתי או שקורין בלא טריפה דהיא שינוי מראה וטריפה :

ז ואמרינן בגמ' (כא) כוליא שהקטינה טריפה ובמה תקטן ותטרוף בבהמה דקה עד כפול ופול בכלל טריפה יתר מכאן כשרה ובגסה (כב) עד כענבה בינונית ודוקא כשהקטינ' מחמת חולי אבל אם קטנה בתולדתה כשרה ומראיתה מוכיח עליה ופי' הר"ן פא"ט דף תרכ"ב ע"א כי חזינן דהקרום שלה כוויץ בידוע דמחמת חולי נעשה אבל אם העור אינו כוויץ אלא שהוא כמדת כוליא מוכח שב' נבראת מתחלת' וכשירה וכתב ב"י בשם מהר"י חביב הא דקאמר כענבה בינונית אינו ר"ל ענבה ממש (כג) אלא הכוליא של בהמה גסה עשויה חתיכות חתיכות נפרדות קצת זו מזו ואחת מהן נקרא ענבה :

ח כתב בטי"ד בשם הרשב"א יש מגדולי המורים שהורו שאין טריפות בכוליא של עוף אע"ג שיש לדון ולאסור כבר הורה הזקן עכ"ל וכ"כ ב"י בשם א"ח והאגור בשם מהר"א :

ט אמרינן במשנה פא"ט ניטלה כבד טריפה ואמרינן בגמ' שאם נשתייר ממנה כזית במקום שהיא חיה פי' שהוא מקום שהוא תלויה בו (כד) וכזית במקום מרה כשרה וכתב באו"ה כלל נ"א וי"א מקום שהוא חיה ר"ל (כה) מקום שהיא דבוקה לכליות על כן בעינן ג' זתים בג' מקומות עכ"ל וכתב שם הרא"ש דבעוף הכל (כו) לפי גדלו ולפי קטנו וכתב הי"ד ובעינן שאלו שני זתים נשארו שלימים אבל מרודדים או מהלקטים או כרצועה או יבשים שנפרכין כצפורן טריפה דכנטולה דמי (כז) אבל אם התליע כשרה (כח) וכ"ש אם התליע הכבד במקום אחר וכ"כ ב"י בשם הרשב"א ודלא כהר"ן דמטריף אם התליעו אלו הב' זתים ואמרינן בגמ' דאם נדלדלה הכבד ממקום היבורה ועדיין הוא מחוברת בטרפשא של הכבד כשרה כתב ב"י בשם הרוקח דאם נימיק הכבד טריפה כדאמרינן פ' מי שאחזו האי דמא דאתי מכבדא לית ליה תקנתא עכ"ל ומשמע : (כט) דאפי' אם נשתיירו שני זתים הנזכרים משום דסופן להיות נימוקין ג"כ וכן משמע לשון דלית ליה תקנתא דלא כב"י דכתב דאם נשתיירו שני זתים אלו דכשרה וכתב באו"ח וז"ל כתב בפרנס כבד שהוא נפוחה ועבה ונרקב יש לעיין בריא אם לבנה היא כצמר גפן טריפה ואם אדומה היא כשרה דהדרא בריא עכ"ל :

י כתב הי"ד וז"ל כתב הרמב"ם קני הכבד והמזרקים שבו הדם מתבשל אם ניקב אחד מהן טריפה ולא נ"ל דהא מכשירינן אפי' כניטל כילו חוץ משני זתים הנזכרים עכ"ל וכתב ב"י דדעת הפוסקים כדעת הטור ודלא כהרמב"ם וכתב בעל הלכות גדולות דאי אינקב טרפשא דכבדא טריפה וה"ה אם נמצא שם מחט טריפה מספק וכ"כ במרדכי : (ל) על חצר הכבד שניקב שהוא טריפה ואם מסרך כשר עכ"ל ומצאתי בבדיקת ישיני' דאם נסרך חצר הכבד לבית הבוסת או נדבק שם : (לא) צריך בדיקה :

ואין להקשות מכבד דג"כ כולה דם ואפ"ה נימוק הכבד והיה לדם טריפה כמבואר בסמוך ד"ט אין לדמות טריפות זו לזו דהא בכבד כל שנימוק אפי' מים זכים טריפה משא"כ בכוליא דאינה נטרפה אלא במים עכורי' ופרוש"ס ובמראה דם לא מקרי עכורי' כיון שהם לבע הכוליא : טז ואם לקת' במקום חריץ לבד טריפ' אין זה מדברי הרשב"א אלא מלשון הב"י עצמו ולמד זה מדין הכבד שכתב בסי' מ"ד וז"ל ואם לא לקתה כי אם במקום חריץ לבד משמע דטריפה דשם הוא עיקר חיותא כדין הוריקה כבד כזית במקום מרה וכזית במקום שהוא חיה עכ"ל ב"י ובאמת אין דבריו מוכרחי' ואין אומרין בטריפות זו דומ' לזו ולשון הש"ס דקאמר והו' דמטי למקו' חריץ משמע דהלקות' מתחיל מבחוץ למקו' חריץ וכן משמע להדי' להרא"ד בס' תמים דעים סי' י"ג שכתב וז"ל ולקות' דכוליא לא פירשו להו דמטי למקום חריץ ואם לא היה בשאר כוליא אינו טריפה דהא הוא דמטו אמרי' כמו והוא דמטי להם עכ"ל הרא"ד ואין ספק שאלו ראה הב"י דברי הרא"ד אלו לא היה חולק עליו בלי ראיה מוכרחת כלל ובפרטות שלא הוזכר בא' מן הפוסקי' ראשוני' לאיסור ועיין בש"כ בסי' מ"א ס"ק ג' : יז דטריפ' בלקות' אפי' לא הגיע למקום חריץ היינו בלקותא דנתמסמס ומוגלא משא"כ בלקותא דמכת חרב צריך שיגיע עד מקום חריץ ועיין לעיל ס"ק י"ד : יח ולא היה מכה מבפני' אבל אם היה שום מכה מבפני' אף אם לא היה מגיע למקום חריץ ג"כ טריפה כמו בלקותא לדעת האו"ה : יט אבן בכוליא כשרה צ"ע קצת דאם אמרי' כיון שדרך האבן לגדל בכליות א"כ אם נתקטנה הכוליא ע"י אבנים אלו לפחות מכשיעו' שיתבאר בסמוך דין ז' ג"כ מכשירינן שזה לא מקרי נתקטנ' ע"י חולי או אמרינן דכולי האי לא מכשירינן דגם האבני' עכ"פ חולי היא בא"ד ובהמה כמו שאומרי' הרופאי' וצ"ע : כ הנקרא געל שנוטה ג"כ לאדמימו' הש"כ בסי' מ"ד ס"ק י"א ובט"ז ס"ק ע"ו השיגו על הר' בזה והטריפין מרא' געל וכירוק הנקרא בל"א כשר וכן בירוק כברתי ובכ"י מו"ח זקיני הגאון המפורס' מוהר"ר שמעון ז"ל מ"כ וז"ל ואני אומר דירוק' כברתי כשר' מדאמרי' בגמ' ירוקה בריאה כשיר' מדר' נתן במעשה שבא לפניו בתינו' וכמו שנלמד הת' לענין ריא' ה"ה דיכולין ללמוד לכולי' מההי' מעש' דר' נתן עכ"ל : כא כוליא שהקטינ' טריפה בש"ע סימן מ"ד סעי' ז' כתב דאם הי' ג' כליות או יותר והקטינו היתרו' ונשארו שהיים כהלכתן שלא הקטינו כשר' עכ"ל והוא מהג"ה אשר"י וכתב הב"ח דהל' משמע שהשלישית אינה עומדת בשורה אחת עם השניי' אבל אם עומד' זו אצל זו ולקתה חדא אז הוא טריפ' דמאן לימ' לן דסיהר' לקוי דלמא שאינה יתרה לקוי וטריפה דה"ל לקתה בכוליא אחת עכ"ל והט"ז בס"ק י"ד השיג על הב"ח וכתב וז"ל ולא ידענ' מי הכניסו להוסיף בטריפו' ובתשוב' צ"ל שאלה ל"ח האריך להוכיח מהרמב"ן כדברי הב"ח וכ"כ בש"כ בסי' מ"ד ס"ק ע"ו ומ"מ הניח ד"ז בצ"ע וגם' נה"כ בנו של הש"כ בהג"ה מביא ג"כ סמוכה לדברי הב"ח מכ' ורדות ע"ש וכה"נ כתב בתשובה צ"ל שם וכ"כ עיק' להלכה : ומה שהבין שם בנו של הש"כ בהג"ה דמ"ש הש"כ בס"ק ע"ו ובנה"כ שם הל' ראי' לדבריו היינו שמסכי' לדעת הט"ז לא דק ולא הבין נדברי אביו דהש"כ מביא ראיה לדברי הב"ח ודעתו להשיג על הט"ז : כב עד כענב' וענבה בכלל ג"כ טריפה אכן בש"כ בסי' מ"ד ס"ק י"ב שכתב דיש מכשירין כפול וכענבה ממש וע"ש בב"ח : כג אלא הכוליא של בהמה גם בש"כ בסימן מ"ד ס"ק י"ג כתב וז"ל ומ"מ שהרי מסיק מהר"י חביב שעיקר דהוא ענבה ממש וכן הסכימו לפי' זה רוב הפוסקי' ועיין בב"י דלאו ענבי' ממש רק עיגון בלע"ז וע"ש : כד וכזית במקום מרה צ"ע באותן מינים שאין להם מרה או אפילו נבי שהמר' שלו אינו אצל הכבד אי סגי בכזית במקום שהיא חיה (דהיינו ב' זתי' לדידן) או דמ"מ בעינן דוקא כזית במקום שמר' דבוקה כנגדו במיני' אחרי' והדע' מכרע' דלא בעינן ומ"מ לדינא צ"ע : כה מקום שהי' דבוק' לכליו' בתשובת מ"כ סי' ק"ג כתב שהעיקר הוא שמקום חיה הוא מקום שהכבד תלוי' ביותר כי רבים הם ובהרא"י בסוגרי' כן ולא כדעת מורי מהר"ם איסרלש בת"ח ומ"מ מאחר שיצא הדבר מפי מורי מהר"ס ז"ל הניל' להקל נגדו אם לא לכבוד שבת או הפסד מרובה וכה"ג עכ"ל : כו לפי גדלו ולפי קטנו וכתב בתשו' מ"כ סי' ק"ג דאווזא ששאר עופו' שנחלק' הכבד לשני חלקי' וחלק א' גדול מחבירו דאם החלק גדול קיים אפי' ניטל ממנו ג"כ בשיפולי אז כול' איתנהו פיה וכשר אבן אם נרק' או ניטל החל' גדול ממקום המרה או הדבוק לכליו' או במקום שנ"חל' בטרפש' וגם בחל' קטן ניטל במקום שתלוי' בטרפשא יש להטרי' אף אם השאר כולו קיי' כי כדקנו בכמ' עופות ומצאנו שחלק גדול סמו' למר' הוא דבוק לכליו' ולא חלק קטן לפיכך אם חלק גדול קיי' כמ"ש כשר בכל ענין עכ"ל : כז אבל אם התליע כשר' משמע דניטל כל הכבד ונשתיירו ב' זתי' ואותן ב' זתי' התליעו ג"כ כשר' וכ"כ הב"ח בסי' מ"א ודע' מהרש"ל שצריך שיהא בין הכל לבדק נקבי התולעי' כזית במקום מרה ובמקו' חיות' עכ"ל וכתב הש"כ בסי' מ"א ס"ק ה' שגם הרב וב"ח מודה לזה : כח וכ"ש אם התליע במקום אחר ואפי' התליע ממפולי הכבד ג"כ כשרה ב"י שם : כט דאפי' אם נשתיירו כל האחרוני' השיגו על דין זה ואף הרוקח לא קאמר אלא בלא נשתייר הב' זתים וכדמוכח להדי' בש"ס דגיטין פ' מי שאחזו וכ"כ בתשוב' משאת בנימן סי' ך"א וכן הוא הסכמ' הט"ז והש"כ בסי' מ"א ע"ש וכן ראיתי מת"ז תמי זקיני הגאון שהורה הלכה למעש' כדבריה' : ל על חצר הכבד יש גורסין מצד הכבד אבל האחרוני' השיגו עליה' וכתבו שהוא ע"ש וצ"ל חצר הכב' וכ"כ הש"כ בסי' מ"א ועיין בטורי זהב שמיישב ג"כ גירס' דמצד הכבד ע"ש : לא צריך בדיקה וכתב בתשובת חוט השני בסי' ס"ע מ"מ אם אירע שעירו הפרש מתוכה ולא בדקו אחר מחט נרא' להכשי' דסירכת הכרם הוי רק חששא באם ימצא מחט שם ומי לא אלינן הסירכא להפשט' ליקח בעלמ' ועיין שם שמיישב על דרך זה לשון הרב כהג"ה ס"ם מ"א אבל באמת משמעו' לשון הרב אינו סובל פירושו זמשמעו דכל שלא בדק אמרינן דבודאי יש שם מחט או קוץ עד שבדק ולא מלא כלום וכן משמעות לשון הרב כאן ובסימני' לקמן וכן הדין בכל דבר שצריך בדיקה אם לא בדקהו כמבואר בש"ע סי' מ"ח וסימן נ' סעיף א' בהג"ה וכן פשוט בכל הפוסקי' דכל היכ' דאיכא ריעות' כחזק' איסור עומד' עד שיבדוק וכמו שהאריך בזה בתשובת מהר"ם מדינה סי' נ"ה ודברי ריבות ס"' ש"י ועיין לעיל כלל פ"ז ס"ק ך"ג וע"ל כלל ל"ד ס"ק ס' :

לב שמא יש מחט או קוץ בכרם ואם נמצא שם מחט אף שאינו תחוב' בו כלל מכפני' אלא מונח על הפרש יש להטריף אע"ג דבסי' מ"ח ס"ח בה"גה כתב בהג"ה להכשיר בכל ענין וא"ל שום בדיקה מ"מ סירכא זו היוצא ממנה לטרפש הוי כקורט דם דכתב בש"כ וע"ז דטריפה היא אפי' לא נתחב בו כלל כמו גבי וושט בסי' ל"ג ס"ע בהג"ה כ"כ בתשובה חוט השני סי' ס"ט ובתשוב' צמח צדק סי' מ"ע כתב דסירכא כזה הוי כקורט דם אך שהשיג על הש"כ וע"ז בקורט דם גופה וכתב דכל שלא נתח' בו כלל אף בקורט דם אינו נטרף כלל ול"ד לוושט ע"ש ואין דבריו מוכרחי' ובפרטות המוצא דין שהובא בב"י מדברי הר"ן פא"ט דף תרפ"ז דבשא' איברי' כגון המסס ובית הכוס' אם נמצא בחללן מחט כשרה אלא א"כ נתחב שם וכדאמרינן גבי ישב לה קוץ בושט דדוקא בישב הוא דחיישינן עכ"ל וא"כ די לבא מן הדין להיות כנדון ולאסור ע"י קורט דם או בסירכא דדמיא לקורט דם : **ל** ודאי נעשה מחיים וטריפה ומבואר בב"י בסי' מ"א דאם נסתם הנקב והעלה ארוכה דמותר והשתא אתי שפיר דלא תקשה על הרשב"ן בתשובה סי' קס"ב שפסק לאסור סירכא בריאה דרך נקב הטרפש לכבד מטעם סירכות הריאה (והובא דברי הרשב"ן ז"ל בב"י בסי' ל"ט ובש"ע שם ולא אוסר מטעם נקב הטרפש אלא ודאי דמיירו דנסתם' הנקב ע"י סרכא וק"ל ודלא כמ"ש מהר"ם מדינה בביאוריו לי"ד סי' מ"א שהרשב"ן חולק ע"ש :
לד יתר כנטול דמי וכתב מהרש"ל פא"ט סי' י"ח דאם היתרת מהריל למטה מאותו כזית במקום חיותא פשיטא דכשרה עכ"ל וכ"כ הש"כ בסי' מ"א ס"ק ע"ז דזה גרע טפי מאלו נמצא יתרת כבד שאינה דבוקה לכבד כלל כיון שנמצא למטה ממקו' מרה וחיותא אינה אלא תלוי' בכבד וכן משמעות הט"ז בסי' נ"ה ס"ק ד' ע"ש דבריו בארוכות : **לה** והכי נקטינן בש"ע סי' נ"ב סעיף ו' כתב הרב הלשון ויש לסמוך להמכשירין ופי' הש"כ שם ס"ק ט"ו דוקא בהפסד מרובה : **לו** והכי נהוג וכתב בלבוש בסי' נ"ג דהיינו שלא במקו' הפסד מרוב' : **לז** ויש להחמיר כדבריו משמע מדברי הרב דאף בבהמ' דינא הכי אכן הש"כ בס"ס נ"ב סעיף ז' כתב דבבהמה אין לאיסור אלא ראינו נפלה לאור ונשתנו בני מעיים אבל אי ליתא קמן למבדק לא מחזקינן איסור בבהמה אך אי איתא קמן לכתחלה בעי בדיקה ואי בקיאין עכשיו בבדיק' א עיין באו"ה כלל נ"ו דין י"ג וע"ש בש"כ : **לח** אם הוא שומן משמע דמש"ה אפי' באינו שומן נ"כ מותר אבל מהרש"ל אוסר בעוף כחוש כ"כ הש"כ בסי' נ"ב ס"ק ק"ו כתב עוד שם די"ש מי שאומר דה"ה בלב וקורקבן דינו הכי וי"ח :

כלל וסימן צ'

א נוהג בבהמה וחיה לשון הפוסקי' ובש"ע סי' ס"ד אף אם נמצא שאין הכף שלו עגול:

ב דנוהג בשליל מסתימו' לשון הרב משמע דאף שלא כלו חדשיו ולא הפרים על גבי קרקע מ"מ הגיד אסור אף דחלבו מותר והוא דעת הרשב"א בחידושיו ובהה"א דף נ"ז ע"א וע"כ בביא שני שער תמיהי בשם התוספ' ובמחברת הכ"י שם נותן טעם לדבריו וז"ל ומה שתמה מה הפרש בין חלב וגיד שזה מותר וזה אסור ואפי' כבן שמנה אין כאן תימא דהכא לא מקרי חלב שור או כשב או עז והכא קרי גיד הנשה דלא תלי בשור או כשב דעם יצירתו נאסר עכ"ל וכ"כ הרשב"ן בסי' רע"ה וכן נראה מדברי האו"ה כלל ד"א דין ג' שכתב בשם הרמב"ם והמרדכי דג"ה נוהג בשליל אף שלא הפרים על גבי קרקע אע"פ שחלבו מותר עכ"ל ועל כרחך צ"ל דמיירי דלא כלו חדשיו דאל"כ לא שייך לומר אף שחלבו מותר דהא הוא עצמו כתב בדין זה בשם הרמב"ם דאם כלו חדשיו אף שלא הפרים על גבי קרקע חלבו אסור אלא נראה פשוט דמיירו בלא כלו חדשיו אבל באמת המעיין ברמב"ם פ"ז ופ"ח מ"ה מ"א מבואר מדבריו דגידו וחלבו שוים הם וכל שלא כלו חדשיו ולא הפרים ע"ג קרקע חלבו וגידו מותר וכ"כ הרשב"א בשם הרמב"ם וכן מבואר בב"י בסי' ס"ד דכן דעת רוב הפוסקים להתיר הגיד ובש"ע סי' ס"ה סעי' י"ו כתב ויש אומרין שנוהג בו אם שלמו חדשיו ומצאו חי וכתב הרב בהג"ה שם ונהגו להחמיר כסברא אחרונה עכ"ל ובאמ' צ"ע כיון דהמנהג להחמיר הוא ע"פ דברי מהר"י חביב שהביא הב"י סימן ס"ד והרב כתב שצריך ניקור גיד אבל לא ניקר חלב והוא כדברי הרשב"א ע"ש בב"י באריכות וסי' שראוי לחוש לענין גיד השליל וא"כ אף בלא כלו חדשיו ראוי לחוש וליזהר וכאו"ה וצ"ע וגם לשון הרב כאן שכתב והוא דעת הרמב"ם על דברי מהר"י חביב אינו מדוקדק כלל דלהרמב"ם ושאר פוסקים דין החלב והגיד שוים ואולי ט"ס הוא וצ"ל הרשב"א במקום הרמב"ם וכמ"ש הב"י שם :

ג ולכן אין ראיה מדברי הזוהר וכ"כ הב"ח בסי' ס"ה ומ"מ כתב כמ"ש הב"י דנכון ליזהר בדבר והב"י בעצמו בש"ע בסי' ס"ה פסק בסתם דמותר בהנאה : **ד** ואינו אוסר בפליטתו מדקדק וכתב בפליטתו דוקא אינו אוסר אבל ודאי דאוס' תערובתו אם הוא שלם ואינו מכירו מטעם בריה או אם הוא נמוח שאינו ניכ' צריך ס' נגדו וכמבוא' לעיל כלל מ"א ע"ש :

כלל צא

א ולכתחל' אין לצלות שום ראש שלם לשון הרא"ש אלא רגילין להסיר המוח ולמלאו תחלה קודם צלייה :

דלא

(לב) שמא יש מחט או קוץ בכרס וכן עשו מעשה בזה וכן אני ראיתי בעיני בבודק א' שבדק בזה ומצא יתד גדול בכרס ומצאתי עוד כתב בשם מהרי"ל דאם ניקב חצר הכבד טריפה היינו דליכא למתלי במשמוש ידי דטבחי אבל אי איכא למתלי תלינן ואם היה שם חוטין לבנים סביב הנקב (לג) ודאי נעשה מחיים וטריפה:

יא ואם נמצאו שני כבדים טריפה דכל (לד) יתר כנטול דמי אף דאבר הראוי להיות וכ"כ הרא"ש והרמב"ם פ"ו מה' שחיטה וכ"כ ב"י וכ"ש אם נחסרה מתחלת ברייתא דטריפה עד כאן לשונו :

יב ואם נפלה לאור והוריקה הכבד כנגד המרה או כנגד בני מעים או שהוריקה במקום השני זתים הנ"ל היינו כזית במקום מרה וכזית במקום שהיא חיה טריפה דכל שהוריקה לאחר שנפלה לאור הוי כאלו נטרף וכתב הרא"ש דלא מטרפינן בהוריקה רק כשיודעין שנפלה אבל אי לא ידעינן אע"ג דחזינן שנשתנו בני מעיה לא תלינן בנפלה לאור אלא בשינוי מעים דפעמים מחמת רוב שומן או כחש משתנית וכן הוא דעת המרדכי פא"ט וכ"כ שם הר"ן (לה) והכי נקטינן וכ"פ מהרא"י בשעריו שער ל"ה דא"צ לחדר ולשאול אם נפל' לאור דמחזקינן היתר וזדלא כב"י דפסק במצקה רבוותא דאוסרין אפי' לא ידעינן דנפלה לאור והרא"ש כתב עוד דדין נפולה לאור לא שייך בבהמה כלל וכ"פ ב"י אמנם הר"ן והמרדכי והג"ה אשר"י פא"ט כתבו דאין חילוק בין עוף לבהמה וכן דעת הראב"ד והרשב"א וכ"פ באו"ה כלל נ"ד (לו) והכי נהוג וכתב ב"י בשם הר"ן דאם נפלה לאור ולא ידעינן אי נחסרו בני מעים ואם לאו צריכה בדיקה ואי ליתא קמן למבדקה מסתמא אסורה (לז) ויש להחמיר כדבריו עכ"ל וכתב הרשב"א דאין הירוק פוסל בכבד אלא בירוק כברתי שהכבד הוא ירוק כביצת (לח) אם הוא שומן וכן יראה לי שאין הירוקות פוסל בעוף ביית' שיש במינו מדברי שכל המדברי' ירוקי' בברהי וכל שיש במיני מדברי ירוק אפשר שימצא לעיתי' גם כן בייתי ירוק עכ"ל דיני מחט הנמצאי' בכבד יתבאר לך לקמן בסימני' :

כלל וסי' צ' דין ניקור ג"ה ובו שלשה דינים :

א בפג"ה תנן גיד הנשה (א) נוהג בבהמה וחיה ואינו נוהג בעוף וצריך לנקר בירך החיה כל מה שהוא אסור משום ג"ה כמו בבהמה ואפי' שומן הגיד אסור בחיה כמו בבהמה דאין חילק בנידם אלא דברי' האסורין משום חלב דאין צריך לנקר בחיה אבל כל דבר דאסור משום דם או ג"ה דינן שוה בחיה ובבהמ' וכתבו דפוסקים דאין ג"ה נוהג בעוף משום שאין הכף שלו עגול מיהו אם נמצא לו כף עגול נוהג בו רק שאין צריכין לבדוק אחריו אם הוא עגול ואמרינן בגמרא דנוהג בירך ימין ובירך שמאל וכתב באו"ה (ב) דנוהג בשליל הנמצא בבהמה אע"פ שאין צריך שחיט' מ"מ גידו אסור וצריך ניקור והכי נהוג וכ"כ ב"י בשם מהר"י בן חביב דצריך ניקור גיד אבל לא ניקר חלב וכתב דכן ראוי לנהוג והיא דעת הרמב"ם ודעת הרבה גאוני' כמ"ש המרדכי פג"ה אע"ג דהרי"ף והרא"ש ורש"י ס"ל דאינו נוהג בשליל ראוי לחוש לדברי המחמירין :

ב פסק הרמב"ם והרא"ש ג"ה מותר בהנא' וכ"פ האו"ח דמוכרין הגידין לעכו"ם העושין מלאכה בגידין וכ"פ ב"י אך כתב דבספר הזוהר איתא דאסור בהנאה לכן טוב לזהר עכ"ל ואין דבריו נראין דכהם ספר הזוהר הוא דברי ר' שמעון בן יוחאי והוא סתם ר' שמעון המוזכר בתלמוד שאסרו בהנאה ור' יהודא פליג עליה בגמרא ומתירו בהנאה והלכתא כוותיה (ג) ולכן אין ראיה מדברי הזוה' לכאן וכזה כתב ב"י בעצמו בטו א"ח סי' כ"ח :

ג וכתב בי"ד גופו של גיד הנש' אינו אלא כעין בעלמא ואין בו טעם ואעפ"כ אמרתו תורה על כן אינו אוסר' תערובתו בפליטתו והקניקנ' והשומן של גיד יש בו טעם לפיכך אוסרין תערובתן בפליטתן עכ"ל וכתב ב"י והכי נקטינן ואע"ג דיש חילוקין רוב הפוסקים הסכימו לדברי רבינו עכ"ל והכי נהוג דג"ה אין בו נ"ט (ד) ואינו אוסר בפליטתו ודלא באו"ה דכתב מאחר דקי"ל דמותר בהנא' מכלל דיש בגידין בנ"ט דהא דמותר בהנאה ילפינן מדהותרה נבילה בהנאה גם גידה הותר בהנאה ומזה ילפינן דיש בו נתינת טעם דאי לאו הכי לא הוי בכלל היתר מכירת נבילה לנכרי וזה אינו דלאו בהאי מלתא תליא דהא דמותר בהנאה היינו מטעם אחר כדאית' באשר"י וכ"כ ב"י בהרי' בשם רמב"ן והרשב"א דאע"ג דמותר בהנאה אין בגידין בנ"ט :

כלל צא בדיני הטומן הראש או רגלים ברמץ להסיר שערו והיבהב תרנגולי' ובו ו' דינים חלוקי' :

א כתב הי"ד בסי' ס"ה הטומן הראש ברמץ למלגו צריך לכוין שיהא בית השחיטה למטה כדי שיזוב הדם דרך שם ואם הניחו על הצדדי' המוח והקרום אסורי' לפי שהדם מתקבץ בתוך הדם הניחו על נחיריו ונעץ בו קנה או ד"א מותר לא נעץ בו שום דבר אסור עכ"ל ומבואר בסימן ע"א דה"ה אם נצל' נמי דינ' הכי וכתב עוד בסי' ע"א וה"ה אם נקב בעצ' הגלגול' נגד הקרו' והניחו על הניקב שפיר דמי עכ"ל (א) ולכתחל' אין לצלות שום ראש שלם אפי' הניח על בית השחיט' דחיישינן שמא יתהפך אצדדים כ"כ הרא"ש בכלל ב' סי' כ"ג ומ"ש דאם הניחו על הצדדים ולא דיין ביה מידי דהמוח והקרום אסורים הכי נהוג :

דלא

(ב) דלא כמ"ש כסי' ס"ה דגב המוח שרי ודלא כדברי האגור שכתב בשם מהרי"ל (ג) לאסור כל הראש אלא הראש שרי והמוח עם הקרו' אסור וכ"פ באו"ה וכ"פ ב"י:

ב ובל זה לא מיירו אלא בנצלה כך או שטומנו ברמץ להסיר השערות אבל אם בשלה בקדרה קודם שהוצי' מוחו בעינן ס' (ד) נגד כל המוח וכ"כ ההמ"מ בשם הרמב"ן וכתב שכן דעת הרמב"ם וכתב ב"י דכן דעת הרשב"א והר"ן והמרדכי בשם הגאוני' והכי נקטינן (ה) ודלא כמ"ש המרדכי בש' ר' קלונמים על ראש אווז שנתבשל בקדר' עם המוח והכשירהו לפי שלא היה בדמו כזית וזה אינו נכון דאין חילוק בין אסיר כזית או פחות מכזית דהצי שיעור אסור מן התורה ובעינן ס' נגדו מיהו כתב ב"י כשם א"ח דכל מה שבקדרה מצטרף לבטל הדם שבמוח ולא כעינן ס' מן הראש עצמו לפי שהדם שבמוח יוצא דרך בית השחיטה ודרך החוטם ע"י רוטב ומתפשט בכל הקדרה ולכן כל הקדרה מהני לבטל וכן עשו ר"מ ור"י מעשה בזה עכ"ל ול"נ דיש להחמי' לפי מה דכתבתי לעיל גבי לב וכבד שנתבשלו דאמרינן הנ"נ (ו) וה"ה כאן כנ"ל:

ג כתב האו"ה כלל י"ז דמותר לחתוך הראש ולהסיר השער על האש אפי' אותביה אצדדים הואיל ואינו מטמינו ברמץ שמונ' במקום אחד תמיד וכן ברגלי' עכ"ל וכ"כ ר' ירוחם בספר אדם וחוה נתיב ט"ו וכן משמע מדברי הר"ן פג"ה ד' הש"ל ע"א:

ד כתב עוד בי"ד כתב הרמב"ן המהבהב אווזים והרנגולים באור לחרוך שיורי הנוצה שעליה צריך לרחוץ בית השחיטה כדי שלא יבשל דם בית השחיטה ויבלע בבשר ואח"כ מעבירו באש ולא ישהא אותו הרבה באש כדי שלא יבלע דמו בבשרו ע"י חום האש ומתפרך בו הרבה ואינו יוצא ע"י מליחה עכ"ל ומיהו אם לא רחצו בדעבד אין לחוש וכ"כ הר"ן פג"ה וכ"כ באו"ה וכת' הר"ן פג"ה דה"ה אם פתחו העוף ונטלו בני מעים משם צריך ג"כ לרחוץ הדם מבפנים קודם ההבהוב הואיל וזורם עליו בעין וכמדומה לי שאף לכתחלה לא נהגו ליזהר ונ"ל הטעם משום דנהגו להבהב ע"ג קש ותבן ובזה אין לחוש שמא יבלע דם וז"ל האו"ת ונהגו עתה להבהב באש של קש ותבן ואומרים שאין לו חמימות כל כך ואין מבליע הדם ומ"מ יזהר שלא ישהא הרבה במקום א' שלא יבלע בבשר עכ"ל וכתב במרדכי ריש ג"ה יש נשים מולחין בית השחיטה קודם שמתקני' הראש באש גזירה שמא יצלה וטעות הוא ביד' דהא אח"כ כשמולחין הראש (ז) בלע ממנו כל הדם שכבר פלט לכן לא ימלחנו רק ידיחנו תחלה עכ"ל וכבר נתבאר דההבהוב שלנו נהגו אפי' בלא הדחה תחלה מטעם שכתבנו:

ה וכתבו הפוסקי' ומותר למלוג תרנגולת ברמץ כי אין בה מקום שיתקבץ בה הדם וכתב בת"ה סי' קס"א שלא נהגו עכשיו למלוג תרנגולת ברמץ כלל שמא ימלגנו עם בני מעים שבתוכ' דהוי כבדא עליו בשרא דלכתחל' אסור מיהו אם עבר ומלגה ברמץ מותרת כל התרנגולת (ח) מלבד הראש שכולו אסור משום דאין להבחין בקרום של מוח וכן נוהגין וכ"כ באו"ה ובהג"ה ש"ד משמע דאף הראש אין אסור אלא שנהגו להשליכו אפי' קוד' שנטמנן ברמץ ובש"ד משמע כדברי או"ה דלא כספר אדם וחוה דכתב דאינו אוסר רק המוח בלבד:

ו וכתב בטי"ד כשמולגין הרגלי' א"צ למלחם תחלה אלא שצריך להסיר ראשי הטלפים כי הם מעמידין הדם עכ"ל ומיהו אם לא הסיר הטלפי' לא נאסרו הרגלי' וכן משמע במרדכי והר"ן רפג"ה ובהג"ה ש"ד כת' בשם מהרא"י דאנן נוהגין (ט) להסיר ראשי הטלפי' ואם לא הסירן מה שבתוך הטלפי' אסור והשאר מותר וכ"פ באו"ה והכי נהוג דלא כב"י דכת' דבדעבד אפי' מה שבתוך הטלפי' שרי מיהו אם ניקב הטלפי' הוי כאלו הסירן וכ"כ ב"י ונ"ל דכל זה לא מיירו אלא במטמיני' ברמץ ולכן צריך להסיר הטלפי' אבל אם מהבהב באש כמו שמהבהבין העופו' משום שיורי הנוצה שעליו אין צריך (י) להסיר הטלפים דהרי ההבהוב אינו מפליט ואינו מבליע כמו שנתבאר כנ"ל:

ז והא דכתב הי"ד דאין צריך למלח' תחילה כ"כ המרדכי ריש פג"ה וכתב דיש מחמירין למלחם קודם מליגה ולהדיח ואח"כ מולגין אותם כהוגן עכ"ל וכ"כ ב"י בש' ספר התרומה וסמ"ג והגהו' מיימון ובאו"ה דזהו המנהג הכשר מיהו בקצת מקומות נוהגין כדעת הי"ד דאין מולחין תחילת רק לאחר המליגה ואם מלחן קודם המליגה ולא אח"כ נמי כשר דאין השערו' מעכבין לפלוט הדם כמ"ש הי"ד סי' ע"א (יא) והכי נוהגין לכתחילה וצריך לנקוב הטלפי' קודם מליחה ואם מלחן בלא נקיבת הטלפי' כתב במרדכי בהגהות פג"ה דהוי כמולח בכלי שאינו מנוקב ואסור כל מה שבתוך הטלפי' וכן דעת מהרא"י וכתב בארוך והכי נהוג (יב) דלא כב"י דמתיר בדעבד אף מה שבתוך הטלפי' וכבר נתבאר לעיל כלל וסי' ט"ו:

ב דלא כמ"ש בסי' ס"ה עיין בב"י שם שמיישב דברי הטור שלא יהיה סותרי' זה את זה וע"ש בכ"ה ובפרישה: ג לאסור כל הראש באמת גם מהרי"ל אינו אוסר כל הראש רק שכתב שם טעם וישוב לנוהגין לאסור כמבוא' בדבריו בתשובתו סי' קנ"ג אבל באמת גם דעתו להתיר הראש: ד נגד כל המוח לשון הפוסקי' לפי שאף במוח יש דם ואף שנמלח הכל אסור ועיקר דינים אלו מתבארי' לעיל כלל וסי' ט"ו דין י"ח ועמ"ש שם: ה ודלא כמ"ש המרדכי בשם רבי קלונמים בתשובת ר"י מינץ סי' י"ט ורל"ש כמ"ש ומהרש"ל בפג"ה סי' י"ג מדחיקי' מאוד ליישב דברי המרדכי ובבאר שבע פ' ע"ב וע"ג דוחה דבריה' שם באריכות ומסיק עיקר כדעת האו"ה דלעול' אסור הראש משום חתיכ' נעש' נבילה וכ"כ הב"ח בסי' ס"ח ועמ"ש לעיל בכלל ט"ו: ו וה"ה כאן ואם אין בחתיכה עצמו ס' נגד המוח והקרום אז צריכן ס' נגד כל החתיכ' (ולא אמרינן שהעצם מפסיק שאין הראש בולע יותר משאר כל מה שבקדרה וכה"ג כתב הש"כ בסי' ק"ב ס"ק ח' משום דמאי נפלט דרך בית השחיטה או מנחיריו ובזה מיושב במה שהקשתי לעיל כלל ט"ו ס"ק ו' על הש"כ ודוק) וכבר נתבאר כל זה לעיל סוף כלל כ"ז ועיין בש"כ סי' ס"ח ס"ק ט': ז בלע ממנו כל הדם ושיים המרדכי שם ונאסר ואין לו תקנה שוב ואף דהוא תוך פליטה צירו ואגב דיפלוט ציר יפלוט ג"כ דם שבלע י"ל מכל מקום כיון שמסהס מדיחין אחר המליחה קודם הטמנה וכל בהודח נסתמו נקבי הפליטה וכמ"ש הרב לעיל כלל וי"ו סוף דין ה' ע"ש שכתבתי שיש חולקים: ח מלבד הראש ואף שעכשיו אין מולגין ברמץ אלא ע"ג קש ותבן ומ"מ נוהגין להשליך הראש אף דמשמעות האו"ה כלל י"ז דין ח' דוקא בטוממו ברמץ ובגחלי' וכה"ג יש להשליך הרא"ש נ"ל מטעם שכתב מהרא"י כיון שחותכין אותו משום חתיכת ורידין הו לא חשיב על כן זורקין אותו ובאווזא וכבר אווזא נוהגין רק להסיר המוח וקרום כיון שחשיב ועיין מ"ש מהרש"ל בפג"ה סי' י"ב ובאו"ם טעם למנהג זה ועיין בט"ז סי' ס"ח: ט להסיר ראשי טלפים וכתב רבינו ירוחם בספר או"ו נתיב ט"ו סו' אות י"ח וראיתי שחותכין מעט מן החד שבטלפי' קודם מליגה ויוצא הדם דרך שם והותך בענין שחותך מעט מעצם כף הרגל והוא עשוי נקבי' נקבים ויוצא הדם מיד שם כשמשימין על האש למלוג וכן ראוי לעשו' עכ"ל ובודאי דבריו נכוני' לכתחלה אבל בדעבד שנקב הטלפי' דהיינו המנעלי' לבד סגי כמשמעות הפוסקי' והשלחן ערוך: י להסיר הטלפי' מלשון הרב בסימני' שכתב אין איסור אם לא הסיר הטלפי' משמע דלכתחל' יסיר הטלפי' וכן כתב הרב בד"מ הובא בש"כ בסי' ס"ח ס"ק ט"ו וע"ש בש"כ שכתב שמהרש"ל אוסר אף בחירוך ונ"ל דמיירו שמונח במקו' אחד עכ"ל: יא והכי נוהגין לכתחל' ומהרש"ל באו"ם ובפג"ה סי' י"ב כתב דהעיקר למלח אחר המליגה והדחה וזה מצוה מן המובחר עכ"ל: יב דלא כב"י עיין לעיל כלל ט"ו ס"ק ל"ד:

כלל צב א קורט דם ואז אפי' עולה בנפיח' טריפה וכתב הב"ח בסי' נ"ו דאם אין קורט דם אפי' ניקב לחוץ כשר דודאי לאחר שחיטה נעשה כמו בבית הכוסו' עכ"ל וכתב הש"כ בסי' נ"ו ס"ק ל"ב וז"ל ותימא דהא אדרבה משמע איפכא דאם איתא' כדבריו למה כתבו כל הפוסקי' והטור דנופחין נפיחה זו מה עיבו הלא אם יש קורט דם אפי' עולה בנפיח' טריפה ואם אין שם קירט דם אפי' אינו עול' כשר' כיון דלאחר שחיטה נעשה עכ"ל ולע"ד נראה דאין זו תימא כלל משום דהב"ח אזיל לטעמו דפסק בסי' מ"ח סעיף ז' דבהמסס ובית הכוסות וז"ל ונ"ל דכל שניקב מב' צדדי' וצריך הדם אפי' אינו רק סביב המחט מבפני' ואין שם קורט דם מבחוץ כלל נמי טריפה (וכ"כ הש"כ בסי' מ"ח ס"ק כ"ו שכן הסכמת כל האחרוני' וכן מבואר בכלל נ"ד דין ב' ע"ש) עכ"ל וא"כ ביאר דברי הב"ח כך הוא דאם אין קורט דם אפי' מבפני' אז ודאי לאחר שחיטה ניקבה ובשרה כמו בהמס' וכ"ה ואפי' אינו עולה בנפיחה · אבל היכא די"ש סביב המחט מבפני' קורט דם אז בודקין ע"י נפיחה דאם אינו עולה בנפיחה א"כ ודאי שניקבה לחוץ וכיון שיש קורט דם מבפני' הוי כמו בית הכוסות שנקבו מעבר לעבר ויש קורט דם מבפני' שטריפה וה"ה כאן אבל אם עולה בנפיחה ודאי לא ניקבה לחוץ וקורט דם הוא רק ממה שניקבה בפני' וכשרה כמו בכ"ה שניקב מעבר אחד · אבל היכא דיש קורט דם מבחוץ נגד פי המחט אז אף שעולה בנפיח' טריפה משום דאי אין שם מכה קורט דם מניין כל זה נ"ל פשוט וברור כוונ' הב"ח ונילל מכל הקושי' של הש"כ אך מ"מ למעש' נ"ע דאו"י שאני ריאה שהמשקי' מספספי' הקורט דם ואין אומרין בטריפות זו דומה לז' וכמ"ש הפרישה והש"כ שם ונ"ע: ב נגד המחט מבחוץ טריפה וה"ה אם נמצא שם פירכה נגד המחט הוי כקורט דם וכמ"ש לעיל כלל וסי' פ"ט ס"ק ל"ב וכ"כ להדיא בתשובת מהר"ש מדינה בביאוריו לי"ד סי' ל"ו וכ"כ בהגהות שחיטות החדשי' עול' יצחק בשם גאון א' שהורה לאיסור ושלא מהני בזה בדיקו' הסירכו' ע"י מיעוך: ג דא"א בקיאין וכש"ע סי' ל"ו סעיף י"ן בהג"ה פסק הרב בהפסד מרובה יש לסמוך על הבדיקה ומהרש"ל

כלל וסימן צב בדין מחט שנמצאת בריאה ובו ב' דינים:

א כתב הטי"ד מחט שנמצא בריאה אם הריאה שלימה נופחין אותה אם עולה בנפיחה כשרה בין אם המח' דקה או עבה ואין חילוק בין קופא לגאו או לבר ואם היתה חתוכה או אפי' שלימה ויש עליה (א) קורט דם (ב) נגד המחט בחוץ טריפה עכ"ל ובסמ"ק כתב דבזמן הזה אין דנין בריאה דין שלימה (ג) דאין אנו בקיאין בנפיחת הריאה וכל ריאה שנמצאת בה מחט היינן לה בדין הרובה וכ' בהג"מ פ"ו וכ"פ מהרא"י בשעריו שער ל' ואין חילוק בין מחט קטנה או עבה כיחד דלא כהג"ה ש"ד שכתבו בשמו דאין מוחין ביד המקילין לדין דין שלימה אם נפחה וכן ב"י פסק להקל;

בתב

ו מהרש"ל פא"ע סי' מ"ז פסק כהג"ה ש"ד דבקיאין בבדיקה וש"כ בסי' ל"ו ס"ק ל"ג מכריע בין הדיעות וכתב דהיכא דנפחה ולא הרגישו במחט ואח"כ נמצא בחתיכה מחט אז אין לסמוך על הבדיקה אבל אם מרגישין המחט במקום היד אז יש לסמוך על הנפיחה עכ"ל ונכון הוא :

כלל צ"ג א מחט הנמצא' בכבד בתשוב' נחלת צבי סי' ק"ז כתב על חתיכות כבד לאחר שצלאוה ובשלוה מצאו מחט תחובה והיה המחט כולה טמונה ותחובה בחתיכ' כבד ולא היה ניכר בו סביב המחט קריסות דם והיה האשה המתעסקת בכבד מחטי' תחובי' בבתי נפש שלה ובשעיפה שיש לתלות שנעשה אחר שחיטה שנפלה מחט ונידר להקל בהפסד מרובה דכבוד ועונג שבת ע"ש : ב תחובה בעובי הכבד פי' ואינו פונה לצד הסמפון על כן אמרינן דרך הושט נכנס' ונפל על דופן הכבד באלכסון ונכנס הקופ' תחלה ואח"כ ראש המחט על כן קופה לגאו כן מבואר מלשון הרב בד"מ סי' מ"א וכש"ע שם בהג"ה : ג כשרה בכל ענין ואם חודה של מחט יוצא לחלל הגוף יש מטריפין ויש מכשירין ועיין בש"כ סי' מ"א ס"ק ז' : ד בטרפשא דכבדא כבר נתבאר דין זה לעיל כלל פ"ט דין י' עמ"ש שם :

כלל צ"ד א אם נמצא עליו קורט דם וה"ה אם נסרכא למקום אחר הוי כקורט דם וטריפה ואפי' אינו תחוב בו וכמ"ש לעיל כלל ע"ט ס"ק ל"ב ואע"ג דאין סירכא אלא בריאה' כמבואר' בסי' מ"ו מ"מ הכי דאיכ' מחט שאני וכ"כ בתשוב' נחלת צבי סי' מ"ט ע"ש דבריו בארוך ועיין לקמן כלל נ"ה מדין הקורקבן : ב ואם לאו כשרה לקמן כלל נ"ה דין א' כתב הרב דנוהגין להחמי' בהמסס אפי' ניקב מצד אחד : ג המחט מעבר לעבר משמע מזה אקורקבן נמי קאי אבל בד"מ סי' נ"ט כ' דמשמעו' הטו' בקורקבן אם נקב מב' צדדים דטריפה אף בלא קורט דם וכ"פ הט"ז בסי' מ"ח ס"ק י"ז והש"כ בסי' מ"ט ס"ק ד' השיג על זה ע"ש שדבריו נכוני' שכן משמעות גדולי הפוסקי' אך לענין דינא אין נפקות' כ"כ דהא פסק הרב דאף בכ"ה והמסס אין לסמוך על הבדיק' אך בה"מ יש להקל כמ"ש בס"ק ו' וא"כ ה"ה בקורקבן וק"ל : ד רק סביב הנקב וכתב בהגהות שבסוף ספר סאו"ה והובא ג"כ בש"כ בסי' מ"ח ס"ק כ"ו דמסתמא אם הוא רחוק קצת מן הנקב ברוחב קש וכה"ג נמי טריפה עכ"ל ואפי' אין קורט דם מבחוץ רק מבפני' ג"כ טריפה בניקבה משני צדדים ועיין מ"ש לעיל כלל ל"ב ס"ק א : ה ה"ה אם נמצא הלודה וכתב בהגהות פרישה סי' מ"ח ודוקא בחודה של מחט אבל באמצע המחט כשרה כ"כ מהרש"ל בשם מהר"ם מינץ עכ"ל : ו דהאידנא נוהגין להטריף וכתב הב"ח דיש להכשיר בהפסד מרובה אף בזמן הזה ע"י בדיקותינו וכתב הש"כ בסי' מ"ח ס"ק ל"ד וכן ראוי להורות דהא מהרש"ל ושאר אחרוני' לא כתבו כלל חומרא זו דאין אנו בקיאין בכה"ג עכ"ל : ז דהרמב"ם והרא"ש ס"ל דאם לא ניקב רק מצד אחד אפי' בדיקה לא בעי הר' נמשך בזה אחר דברי הב"י בסי' מ"ח שהוא' כן ממשמעו' הרא"ש והרמב"ם והב"ח בסי' מ"ח והט"ז בס"ק י"ב השיגו על הב"י והרב ודעתם דלכ"ע צריך בדיקה אחר קורט דם אפי' בניקב מצד אחד ובאמת אין דבריהם מוכרחי' כלל וכבר עמד עליהם הש"כ בסי' מ"ח ס"ק ל"ב ובנה"כ שם ובודאי המה הב"י והרב לסמוך עליהם עכ"פ ע"י בדיקתינו דדעת הרבה פוסקי' דאנו בקיאין בזה כמ"ש בס"ק ו' אכן מה שתמהו הש"כ שם בס"ק ל"ב הב"ח והרב וב"י על שאשתמטו מהם דברי הרא"ש פא"ט גבי המחט לו קוץ בושט פסק בהדיא דא"צ בדיקה כמו בהמסס וכ"ה אלמא דבהמסס ובית הכוסת פשיטא דאין צריך בדיק' וכה"ג קשה על הטו' ע"כ תוכן דבריו ש"ש ובודאי לא עיין היטב בהרא"ש דהרא"ש בש' הרא"ן פא"ט לא כתב דכשר בושט אלא בלא נמצא קורט דם בחוץ ולהכי מדמי להמסס וכ"ה דהיכי דאין קורט דם בחוץ דאין חוששין שמא הבריא וה"ה בושט וכן מבואר להדיא בטור ובש"ע שם סי' ל"ג וכ"כ הב"ח להדיא בסי' ל"ג ס"ק ד"ב אבל אחר קורט דם אפשר דצריך בדיקה גבי ושט וא"כ הוא הדין לגבי בית הכוסת : ח ומ"מ יש להחמיר הטעם כיון דאיכא ריעות' לפנינו כל זמן שלא בדק בחזקת איסור עומדת עד שיבדוק וכמ"ש לעיל כלל פ"ט ס"ק ל"א ומ"מ בהפסד מרובה מיקל הרב מטעם כיון דהרמב"ם והרא"ש אינם מצריכין בדיקה כלל מפני שלא חשוב ריעות' אם לא ניקב משני צדדים והב"ח והט"ז בסי' מ"ח מחמירין בכל ענין ועיין מ"ש בס"ק ז' : ט בלא בדיק' משמע אף דלא היה ידוע אם לא ניק' לחוץ ג"כ כשר ובאמת בתשובת הרשב"א עצמו סי' תש"ם ור"נ משמע דמטריף בכה"ג משום דבספק איסור עומדת דשמא ניקב לחוץ וכ"כ הש"כ בסי' מ"ח ס"ק ד"ה וכן פסק הב"ח להחמיר בכה"ג אף בהפסד מרובה מיהו דעת מהרש"ל נראה להכשיר אף בכה"ג וכן הוא דעת הרא"ש וכמ"ש בס"ק ל"ב עכ"ל הש"כ : י אפי' לא ניקבה מעבר לעבר וכן היכי דאיכא שינוי מראה הבשר בריעותא אפי' לא ניקבה מעבר לעבר טריפה וכן מבואר בש"ע ס"ס נו"ן ע"ש :

דכל

ב כתב ב"י ואם נמצא המחט בסמפונ' רבה דריאה כשרה וכת' הר"ן דאפי' איתא לריאה קמן אינה צריכה בדיקה עכ"ל וכ"פ בש"ד ובשערי' דמהרא"י שער ל' ומאחר דאין הריא' צריכה בדיק' א"כ אין חילוק בין חתוכ' ושלימה דאפי' בחתוכה יש להכשיר אם נמצא המחט בסמפונ' רבה דריאה ודלא כאו"ה דאוסר אם היא חתוכה ושאר דיני טריפות הריא' נתבארו בדברי הפוסקי' הראשוני' ואחרונים ז"ל ולא ראיתי לסדרן בכאן מאחר שהרב המחבר ש"ד לא דיבר מהם הנחתים כמו שאר דיני טריפות שלא נתבארו בזה החיבור :

כלל וסי' צ"ג בדין מחט שנמצא בכבד ובו שלשה סעיפים :

א (א) מחט הנמצא בכבד אם היא קטנה בכל ענין טריפ' בין אם הכבד חתוכה או שלימה בין קופא לבר בין קופא לגאו בכל ענין טריפה הכי הוא מסקנת הגמר' והפוסקי' וכת' בי"ד בשם הרשב"א שנקרא' קטנה כל זמן שאינה עבה כגרעינה של תמרה שאז אינה ראוי' לנקוב ואם היא עבה כגרעינה של תמרה אז אם צד העב לצד חוץ טריפה ואפי' היא כולו תוך הכבד דודאי נכנסת דרך הושט ונקבה ונכנסה משם לכבד ואם צד העב לצד פנים כשרה דאלו נכנסה מחוץ לא היתה יכול' לכנס דרך קופא שהוא עב כל כך ואין חילוק בזה בין אם הכבד שלימ' או חתוכה וכן הוא מסקנת רוב הפוסקי' והכי נהוג ודלא כהרי"ף והרמב"ם ורש"י שיש להם שיטות אחרות בזה וכת' ב"י ואם המחט (ב) תחובה בעובי הכבד ביושר בין קופא לגאו או לבר טריפה דודאי דרך וושט נכנס ונפלה על הדופן הכבד דאלו נכנסה דרך סמפון לא היה אפשר להעקם לגמרי ולהחוב בעובי הכבד עכ"ל :

ב בה' בי"ד ובשערי' מדורא ואם נמצא בסמפונא רבה דכבד (ג) בשרה בכל ענין עכ"ל וכת' ב"י דכ"כ רבינו ירוחם והר"ן וכן משמע בגמרא :

ג ואם נמצאת מחט (ד) בטרפש' דכבדא כתב בעל הלכות גדולות שהיא טריפה :

כלל וסי' צ"ד בדין מחט שנמצא בקורקבן ובהמס' ובית הכוסת :

א כת' בס"ד מחט שנמצאת בהמסס וכ"ה או בקורקבן אפילו המחט תחוב בהם רק שלא נקבה מעבר לעבר הופכין אותו ובודקין מבחוץ (א) אם נמצא עליו קורט דם בידוע שניקב כולו וטריפה (ב) ואם לאו כשרה ואין חילוק בזה בין אם ראש העב לצד חוץ או לצד פנים או אם המחט קטנה או גדול' דמאחר דאיכ' באיברי' אלו אוכלי' מדחיקין המחט שתוכל לכנס אפי' דרך העב שלה ועיין לקמן בכמוך כיצד נוהגין :

ב בי"ד ואם נקבה (ג) המחט מעבר לעבר ועודנו תחוב שם בודקין אותו אם נמצא קורט דם סביב המחט בידוע שקודם שחיטה ניקב כולו וטריפה ואם לאו אחר שחיט' דחק ועבר וכשרה דביון דהמחט עודנו שם אלו עבר מחיי' היה הדם סביבו ואבל כשאין המחט לפנינו אסור כשניקב כולו אפי' אין בו קורט דם עכ"ל וכ"כ המרדכי דאם ניקב' המחט מעבר לעבר אפי' אין קורט דם על המחט (ד) רק סביב המחט או סביב הנקב טריפה ואם לא ניקב' רק מעבר אחד אינה טריפה אא"כ קורט דם נגד המחט מ... וכת' ב"י בשם רבינו ירוחם דם לאו דוקא אלא (ה) ה"ה אם נמצא חלודה דינו כנמצ' דם בין לענין ניקב מצד אחד או משני צדדים וכן הוא בשערי' דמהרא"י שער ל' וכת' עוד המרדכי והתוס' דמדי... לאו דוקא אלא ה"ה כל דבר כגון קוץ או דבר אחר דאיכ' למ... ביה הדם דינו כמחט וכת' ב"י דכן דעת שאר פוסקי' ונרא... ב"י דהכי נקטינן אמנם באו"ה כלל ס"ב כתב דאם נק... משני צדדים כתב בא"ז (ו) דהאידנא נוהגין להטריף אפי' אין חלודה ולא שום דם או שאר ריעותא דאין אנו בקיאין לבדוק וכת' שם בגיליון דהכי נוהגין ונ"ל דאם ניקב רק מצד א' ולא מעבר לעבר דיש להכשירו אם אין קורט דם נגד פי המחט דמאחר דלא ניקב רק מעבר אחד לא אמרינן דאין אנו בקיאין דאין זה בקיאות גדול לראות אם יש קורט דם נגד פי המחט משא"כ בניקב מעבר לעבר דצריך לבדוק סביב כל אור' המחט והנקב ואיכא למימר דאין אנו בקיאין ועוד (ז) דהרמב"ם והרא"ש ס"ל דאם לא ניקב רק מצד א' אפי' בדיקה לא בעי ואע"ג דלכתחלה יש לבדוק אם נמצא עליו קורט דם כדברי הפוסקי' המחמירין מ"מ כדאי המה הרמב"ם והרא"ש לסמוך עלייהו אם לא נמצא עליו קורט דם ושלא נאמר שאין אנו בקיאין וכן המנהג להכשיר אם לא נקבו רק מצד אחד מיהו דוקא אם בא לפני חכם קודם שנמלח או הודח אבל אם נמלח כתב בי"ד וז"ל כתב הרי"ף אם מלחו או הדיחו אפי' אין עליו קורט דם אסור דחיישי' שמא עבר ע"י מליחה או הדחה עד כאן לשונו ומלשון אין עליו קורט דם אסור משמע דקאי אניקב מצד א' דבעינן עליו קורט דם ואפ"ה טריפה מאחר שהדיח או מלחו אמנם בהג"ה סמ"ק משמע קצת דקאי אניקב משני צדדים דמהני ליה בדיקה לפי דברי הפוסקי' דלעיל וא"כ אם ניקב רק מצד א' אפשר דכשר אפי' אם הדיחו או מלחו וכ"ש לדברי הרמב"ם והרא"ש דלא מצריכין בדיקה בלל בניקב מצד א' (ח) ומ"מ יש להחמיר אם לא בשעת הדחק או הפסד מרובה ובתב הרשב"א בתשו' סי' תש"ם דאם לקחו המחט משם (ט) בלא בדיקה הוי כאלו הודח או נמלח עד כאן לשונו :

ג וכל זה לא מיירו אלא בנמצא המחט בפנים אבל מצד חוץ טריפה (י) אפי' לא ניקבה מעבר לעבר דלא עדיף ממחט שנמצא בחלל הגוף דטריפה וכן הוא בהג' מיימ' והתו' והמרדכי ורבינו ניסים ופשוט הוא וכ"כ ב"י דהוא הסכמת הפוסקים :

למד דכל

(יא) דכל מחט הנמצא בחלל הגוף טריפה ולכן כת' הש"ד דמחט התחובה (יב) כשלל של ביצים טריפה וכת' ב"י עוד בשם ספר אהל מועד דאם נמצא נקב מצד חוץ ולא ידעינן אם הוא מחמת עצמו וכשר מאחר שאינו נקוב מעבר לעבר או אם בא מחמת קוץ ומחט וטריפה דהוי כמחט הנמצא בחלל הגוף ופסק דיש להתיר מכח ס"ס ספק שמא לא ע"י מחט ואת"ל ע"י מחט שמא לא ניקבו מהאיברי' הפנימיי' שנטרפ' בהם וכתב ב"י (יג) שכן עיקר אע"ג דיש חולקין :

ד כתב ב"י בשם תשובת הרשב"א (יד) קטן שמצא מחט התחוב בכרס אם הקטן חריף ויודע לכוון בדברים אלו יש לאסרו על פיו דהא רגלים לדבר כל שנמצא' המחט :

ה כתב הרשב"א בתשוב' סי' שע"ד מחט שנמצא' בקורקבן וכולה נבלעת בעובי הבשר ונשאר כחצי אצבע מצד הכים גם מצד חוץ שלא הית' המחט אוכלת ולא היה ניכר שום נקב לא לצד פנים ולא לצד חוץ תלינן להקל דדרך פנים באתה דדרכו לבא דרך וושט עם המאכל ובהג"ה ש"ד כת' בשם מוהר"ם (טו) לאסור בכה"ג וכ"פ באו"ה ובת' דה"ה לבית הכוסות שמינח שם המחט הוך העו' כברית דטריפה ואם ניקב הבשר בין הזקף והקורקבן כתב בש"ד דהוי ספק טריפה ויש להחמיר מספיקא :

כלל וסי' צ"ה בדין נקיבת איברים הפנימי' ובו ב' דינים :

א אמרינן בגמ' והוא הסכמת הפוסקים אם ניקבו המסס ובית הכוסת במקום שדבוקים זה בזה אפי' הנקב מפולש מזה לזה כשרה דהא בלאו הכי מחוברין ודבוקי' ביה ונקב הולך מזה אל זה שהאוכל הולך מזה אל זה ואם הנקב בשאר צדדים שאינם דבוקים ביחד אם הנקב מפולש מעבר לעבר טריפה ולא מועיל שם סתימת שומן שעליה כי חלב טמא אינו סותם ואפי' בחיה שהוא טהור כל שכנגד' בבהמ' טמא וע"ל כלל וסי' שאחר זה ואם לאו שלא ניקב מעבר לעבר כשרה וכן הוא מסקנת הפוסקים דלא כרש"י דמטריף בהמסס אפילו אינה מפולש אמנם בת"ה סי' קס"ח פסק כרש"י דהמסס (א) אפי' לא ניקב נקב מפולש טריפה וכ"פ באו"ה (ב) דאנו נוהגין כרש"י וטעמו של רש"י הואיל ואין לו עור עב אלא דק (ג) חיישינן שמא ניקבה מדופן לדופן והברי' משא"כ בעובי בית הכוסת ולפי זה חיישינן בכל דבר שיש לו עור דק ועיין בתרומת הדשן סי' קס"ה :

ב הקורקבן דינו כבית הכוסות ואם (ד) ניקבו זה בלא זה כשר עד שניקבו שניהם זה כנגד זה אבל אם ניקבו זה שלא כנגד זה כשר ואם ניקב (ה) ושומן שעליו סותמו כשר וכתב בת"ה סי' קס"ה דאם ניקב הכים הפנימי וגם הבשר החיצון רק מעט נשאר נגד הנקב או המחט שלא ניקב אע"פ שאינו עב כל כך מאחר שאין ריעותא נראה בבשר מבחוץ כשרה ולא חיישינן שמא הבריא :

כלל וסימן צ"ו בדין נקב ששומן סותמו או שאר בשר ובו דין א' :

א אמרינן בגמרא פא"ט הדורא דכנתא שניקב א' לחבירו כשר דחבירו סותמו ומגין עליו וכ"ש אם ניקב לצד השומן דהוא הכנת' דכשר דחלב טהור הוא דאמרינן בגמר' כל חלב טהור סותם חלב טמא אינו סותם חוץ מקרום שעל הלב וחלב שעל הכרכשיא שקורין טבחי' שאף ע"פ שהן טהורין אינן סותמן וחלב חיה שכנגדו בבהמ' טמא נמי אינו סותם וכתבו התוס' (א) דכל שומן העו' סותם וכתבו עוד דאינו סותם (ב) אלא באותו אבר שדבוק בו בתולדתו אבל לא בשאר אברים ולכן אם נסרכה הריאה בשומן חלב טריפה וכן הוא מסקנת הפוסקי' והכי נהוג ודלא כדברי הרמב"ם ורש"י דמשמע מדבריה' דשומן טהור סותם אפי' במקום אחר כתב באו"ה הא דחלב טהור סות' היינו נקב ששעורו במשהו אבל נקב שיש לו שיעור לנקיבתו ולחסרונו אינו (ג) בבלל סתם נקב ואין סתימות שומן מועי' וכתב ב"י דשומן לאו דוק' דה"ה בשר נמי סות' ולהכי אמרינן הדור' דכנת' שניקב אחד לחבירו כשר עד כאן לשונו :

יא דכל מחט הנמצא בחלל הגוף) עיין בש"ע סי' נ"א כמה חילוקי דינים לענין מחט בחלל הגוף אסר לא נתבארו כאן ועיין בט"ז סי' מ"ב ס"ק ד' וכתב מהרש"ל בפא"ט סי' ע"ז בניקב נקב מפולש לחלל הבהמה ולא נראה קוץ או מחט שצריך בדיקה נגד הנקב והיכי דלא נמצא ריעותא יש להכשיר והיכי דלא בדק או שאי אפשר לבדוק דינו כמ"ש ב"י בשם ספר אוהל מועד שיש להכשיר מטעם ס"ס ועיין בתשובת צמח צדק סי' ע"ו שמכשיר באווזא פטומה שהיה העור שלם מבחוץ והעצם האמצעי הבולט כמו קרש דק שהבשר משני צדדים שקורין בל"א בילינ היה נסדק ונחלק על פני כל ארכו באמצעו ממש עד שהני רוחב אותו קרש דק הבולט היה מצד זה והני רחבו מצד זה והפסק ביניהם כרוחב אצבעיים על פני כל ארכו ובאותו הפסק היה נראה מבחוץ הלב והכבד כרוחב אצבעיי' והיה נראה שמתולדתו נחלק העצם כנ"ל בזה ע"ש שהכשיר : יב בשלל של ביצים בתשוב' אמונ' שמואל סי' י"ח כתב דהרנגולי' הנמצאי' בתוכם ביצים נקרשים שקורין גשוואהרני אייער שיש להכשיר ועיין בש"ע סי' מ"ה מדין השליא : יג שכן עיקר הט"ז בש"ם מ"ט ס"ק ג' החמיר בדין זה ופס' לאיסור מפני דהוי ספק ספיקא שאין יוכל להתהפך ועיין לקמן בקונטרס הספקות מבואר דכה"ג חשיב ספק ספיקא גמור וכן השיג עליו הש"כ בספר נה"כ : יד קטן שמצא מחט עיין בט"ז סימן מ"ח ס"ק י"ט לענין נאמנות עכו"ם בכיוצ' בז' ושהשיג על תשובת מהר"ם מלובלין ע"ש בנה"כ ועיין בש"כ ר"ס נ' וכבר בררתי דין נאמנות עכו"ם לעיל כלל נ"ט : טו לאסור בכה"ג וכתב ב' של"ה דף ע"ו ע"ב וז"ל ושמעתי מגדול אחד דהרשב"א ומהר"ם לא פליגי דהרשב"א מיירו במונח בעובי בשרו דתלינן דדרך פני' באתה ומהר"ם מיירו שהיה מובלע לאורך הקורקבן ובאמת הוא תירץ יפה ואז יתקיים דברי שניהם אמנם אין להקל גם מדברי מהרש"ל משמע שס"ל דמהר"ם מטריף בכל ענין שכתב על מהר"ם הטעם מבחוץ במקום בשר ראוי להתרפא יותר שהוא רך מבעור הפנימי שהוא קצת קשה ומאחר שאינו ניכר מבפנים בודאי בא מן החוץ עכ"ל ובהפסד מרובה פסק הרב בש"ע להקל ועיין בט"ז בסימן מ"ח ס"ק י"ח :

כלל צ"ה א אפי' לא ניקב נקב מפולש טריפ' והיינו דוקא בניקב ע"י מחט דאז חיישינן שמא הבריא כיון שדומני דק אבל בשניכר שנעשה ע"י חולי כשרה כן הסכמת כל האחרוני' כמ"ש הש"כ סימן מ"ח ס"ק י"ב וכ"כ הט"ז שם בס"ק י"א ע"ש : ב דאנו נוהגין כרש"י ובמקו' הפסד מרובה כתב הרב לקמן בסימני' דיש להכשיר אף בהמסס ובעובי בית הכוסות יש להכשיר בכל ענין אפי' לא נשאר רק מעט מעור היצון שלא ניקב כשרה בן מבואר שם בת"ה סי' קס"ה ודוק' בעובי של בית הכוסות אבל במקום הדק של בית הכוסות דינו כמו בהמסס וכ"כ הש"כ שם בס"ק י"ג וס"ק כ"ב : ג חיישינן שמא ניקבה וכתב הש"כ בסי' מ"ח ס"ק י"ד דמיירו שאין קורט דם מבחוץ דאל"כ אף בעובי ב"ה טריפה כמבוא' לעיל כלל נ"ד אבל מ"מ בעינן שיש קורט דם עכ"פ מבפני' דאל"כ אמרינן שלא ניקב' כלל מחיי' ואף דנתבאר לעיל דא"א בקיאין בבדיקה דקורט דם היינו בניקבה משני צדדים לפנינו כמבואר לעיל : ד ניקבו זה בלא זה כשר וכתב בתשובת באר עשק סי' ס"א דאם המחט לא ניקבו לחוץ אלא שבמקום המחט יש לה בועה היוצאת לחוץ וסביב הבוע' מלא שומן כמנהג אווז' מפוטמות דיש להטריף כיון שיש בוע' ארוכ' שבולטת לחוץ בודאי שכבר יצא שאלו העור חיצון לא ניקב לא נהיית' שם אותו בועה (ואף דקי"ל אין סרכה ובועה אלא בריאה נ"ל היכי דיש מחט שאני וכמ"ש לעיל כלל נ"ד ס"ק א') וברור הוא שאם היה מתחכמי' לחתוך בכיון הבועה לשנים היה רואים שעור החיצון נגוע ומוכה ואינו אלא קרום ולא עור וכתב שם שגדולי הוראה נמו כדבר זה בנסיון נמו' דאם על נגד מקום חודה של מחט יש שומן מלבד מה שסביבו בידוע שלא יצא לחוץ אך אם מראה השומן סביב המחט לבד ולא על חודה בידוע אק' לחוץ עכ"ל : ה ושומן שעליו סותמו ואף שעדיין מחט מחוב' לפנינו נ"כ השומן סותם כמ"ש התוספת להדיא דף מ"ט ע"ב ד"ה חלב חיה והוא הסכמת כל הפוסקים וכ"כ הש"כ בסי' מ"ו ס"ק ב' והוא פשוט דלא כמ"ש בתשובת באר עשק סי' ס"א בפשיטות בלי ראי' רק מסברת עצמו וז"ל ועוד אני אומר שדוקא כשהנקב בלי מחט נוכל לומר שהשומן סותם אבל אם המחט על עמדו עומד ותמיד ניקב קשה הדבר להאמין כי יסופר שהשומן ימנע המחט או הקוץ מלצאת עכ"ל ובודאי אלו ראה דברי התו' והפוסקי' שכתבו כן בפשיטות לא היה הדבר קשה עליו כ"כ

כלל וסי' צ"ו א דכל שומן עוף סותם מהרש"ל פא"ט סי' נ"ב כתב שהסכימו לזה כל האחרונים וחלילה לו לחלוק עליהם בלי ראיי' מספקת אבל מ"מ אלמלא בא לידי כה"ג לא הייתי אוכלו כיון ששומן העוף הוא רך אין זה סתימה אבל חלילה וחלילה לאסור לאחרי' עכ"ל ועיין בתשובת באר עשק סי' ס"א שכתב שאולי יש להחמיר בשומן אווזא הכא מכח פיטום דלא מקרי סתימה דאם מכחוש סופו להתפרק השומן ובאמת הוא נגד משמעות סתימת לשון הפוסקי' ועמ"ש סוף כלל נ"ה : ב אלא באותו אבר שדבוק בו בתולדתו ואתי לאפוקי ריאה הנסרכת לשומן חלב וכה"ג והטעם דהא אפילו חלב שדבוק בו בתולדתו אינו סותם כיון דלא מהדק היטב וא"כ כ"ש חלב טהור באבר' אחר שאינו דבוק בו כלל וכ"כ הרשב"א וסה"ת והרא"ם מ"ש א"כ בבשר מצינו גבי ריאה שניקבה ודופן סותמו דכשרה אף שאינו דבוק בו וכ"כ הט"ז בסי' מ"ו ס"ק ג' והוא פשוט ודלא כמשמעות הש"כ בסי' מ"ז ס"ק ד' שכתב דבשר לא עדיף משומן שאינו סותם אלא א"כ הוא בתולדתו רק שנסרך לבשר אבל הוא אלו בתולדתו אף שאינו דבוק סותם אבל הלשון לא עדיף וכו' לא משמע כן וצ"ע : ג בכלל סתם נקב וסיים באו"ה כמו אתול וכד"מ כתב שלא ידעתי מה חילוק יש בין נקיבת טחול לשאר נקבים והט"ז והש"כ בסי' מ"ו פירשו דלשאר נקב מפולש אם סותם אפי' כל שהוא אבל בטחול אם ניקב במוכיה צריך סתימה כעובי דינר זהב משא"כ בשאר נקבים דבסתימה כל דהוא סגי עכ"ל ודו"ק :

תם ונשלם חלק ראשון ספר תורת חטאת עם פי' מנחת יעקב

HISTORYCZNY BIBLIOTEKA im. Emanuela Ringelbluma